Vol. XIII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

DHAMMAPADA.

ATTHA - KATHA

PART. II.

ධම්මපදට්ඨකථා.

දුතියෝ භාගෝ.

සයිමන් හේවාවිතාරණ මහාසයාණත්තෙන
සොගතෙන
සිරිනාථ කුමරදාස මුනසිහාභිධානෙන
තිපිටකමුද්‍රාලයෙ මුද්‍රාපිතා

බු. ව. 2466
කි. ව. 1922

මිල රු.140/=

DHAMMAPADA.

ATTHA - KATHA

PART. II.

ධම්මපදට්ඨකථා.

(තිපිටක මුද්‍රණයෙන් දිවිනතාළිසතිමං පොතකං)

අනුබුද්ධබුද්ධඝොසත්ථවිරාචරියෙන

ර චි තා

ධම්මපදට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

ලඞ්කායං කොළඹනගරෙ
විජ්ජොදයපරිවෙණෙ උපජ්ඣායාචරියෙන
ගණ්ගම පුරාණමහාවිහාරාධිපතිනා

කහවේ රතනසාරත්ථෙරෙන

චිරාගතලිපිඛමනිරාකරණෙන
පරිසොධිතා.

විජ්ජොදය පරිවෙණවිහාරාධිපතිනා තිපිටකවාචිස්සරාචරියෙන
සිරි ඤාණිස්සරාභිධානෙන
ලඞ්කායං පඨමදිසාය චෙව සබරගාමදිසාය ච
පධානනායක යතිස්සරෙන
ඔසානසුඞ්ඛපතතසමොලොකනෙන පටිගාහිතා.

සයිමන් හේවාවිතාරණසොගතාණතෙහන
සොගතෙන වාර්ලස් අල්විස් හෙවාවිතාරණාභිධානෙන
ආඩ්ඝලවෙජ්ජාචරියෙන චෙව
සිරිනාථ කුමරදාස මුනසිහාභිධානෙන ච
තිපිටක මුද්‍රාලයෙ මුද්‍රාපිතා.

බු. ව. 2466
කි. ව. 1922

THE LATE

MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE

VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.

(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Mudrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER 1864 DIED 29TH APRIL, 1933

Vol. XIII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHA THERAS

DHAMMAPADA.

ATTHA - KATHA

OF THE

KHUDDAKANIKAYA, SUTTA PITAKA.

PART. II.

EDITED BY

KAHAVE SIRI RATANASARA THERA,
Ganegama Purana Maha Vihare,
and Vice-Principal,
Vidyodaya Oriental College, Colombo.

FINALLY REVISED BY

Tripitaka wagiswaracharya
MAHAGODA SIRI NANISSARA THERA,
Pradhana Nayaka of Western and Sabaragamuwa Provinces,
Principal, Vidyodaya Oriental College, Colombo.

PUBLISHED BY THE TRUSTEES:
DR. CHARLES ALWIS HEWAVITARNE,
SIRINATH KUMARADASA MOONASINGHE ESQ.
THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,
SARASWATI HALL, PETTAH,
COLOMBO (CEYLON)

B. E. 2466.
C. E. 1922.

First Edition : 1000 - 1919
Second Edition : 1000 - 1991
Third Edition : 1000 - 2006

PUBLISHERS NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death, He died suddenly on 17th January 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 Volumes After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARNE who passed away on 10th January 1982 at the age of 94 had prior to her death, created the SOMAWATI HEWAVITARNE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarne and Somawati Hewavitarne Maha Upasikawa in Sansara and towards their final attainment of Nibbana.

NOEL WIJENAIKE
NANDA AMARASINGHE
PARINDA RANASINGHE

10. 08. 2006
Somawati Hewavitarne Trust Office
No. 130, Maligakanda Road, Colombo 10,
SRI LANKA.

PREFATORY NOTE.

With this issue of the second Part of the Dhammapada Commentary, I have the pleasure to lay before the public the Thirteenth Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series. This Part of the Commentary has also passed through the hands of the same Editor as the First Part viz :-Kahawe Siri Ratanasara Thero the acting Principal of the Vidyodaya Oriental College, the Venerable Siri Nanissara Nayaka Thero, the Principal, being unfortunately laid up with a serious illness. The final proofs of this book were read by the Nayaka Thero. By the illness of this Nayaka Thero the issuing of the Volumes of this Commentary Series may be delayed to some extent, as the final revision of the books has up to this time been done by him. However, I hope to see that satisfactory arrangements be made to carry on the work without a stoppage, and I also earnestly- hope that the Nayaka Thero may, by the help of the devas, soon be restored to health and that he will be able to resume the various good works that he was engaged in.

I have also to record with feelings of profound sorrow the death of Bihalpola Dewarakhita Nayaka Thero the Vice Principal of the above college. His knowledge of Oriental languages and of the Dhamma was deep and he lived an exemplary life. He Edited more than one volume of this series. His death too has removed a willing worker from among those who are helping to carry on this work.

Another volume, the Fourteenth, has neared completion, and I hope to issue that also during the present year.

C. A. Hewavitarne,

2466

10. October. 1922.

විසුද්ධජනං.

PREFACE.

සිරිසක්‍යමුනින්‍දාභාතං භගවතා සම්මාසම්බුද්ධෙන පරමපාරමී පාරාපාරපාරඞ්ගතෙන සමධිගතෙන සිරිසම්බොධිපදමපදං වඩ්ඪා මාරචක්ඛුමදස්සනං පාපිමතෝ ගතෙන තථාගතෙන ධම්මාධිමෙඝු පරමකොවිදෙන විජාර්‍ජුතියා ජනානමවිජාතමපපදළන සම්පත්ත මත්ථහිතධම්මපදපජ්ජොතෙනාගඞ්ගහිතං සද්ධම්මපජ්ජොතං පජ්ජා ලඝතා-තං තං කාරණමනුගතෙහි ධම්මසභාසමූපගතෙහි තෙහි තෙහි භික්ඛූහි වක්ඛුපාලත්‍ථෙරාදීනං තෙසං තෙසං තං තං කුසල මකුසලං වා විපාකං පුථෙන-තෙන තෙනායං ධම්මෝ අධම්මෝ වා පජ්ජීත්‍ථානෙනානෙනාති පාකටිකරොනෙන්‍ත තං තං වත්‍ථුං සංසඳෙත්‍වා වානුසඤ්ඤං ඤථෙනෙන දෙසිතමසෙසානං දෙව මනුස්සානං පීතිපමොදසම්පාදනං සඞ්ගායනපවඩ්ඪනං යං ධම්මස්ස පදං (පදකාරණං), තම්හ සබ්බං සඞ්ගීති තත්‍ථයමාරුළ්හං නිනානං පිට කානං සුත්තන්‍තපිටකෙ බුද්ධඤාතිකායන්‍තොගධමත්‍ථොනුගතවසා ධම්ම පදමිති කථියතෙ.

තම්දං පන ධම්මපදං තෙවීසාධිකවතුස්සතගාථාභිගීතං තෙහි තෙහි ධම්මත්‍ථසභාවාදිහි ලක්ඛණෙහි ජ්ඣත්තිසවගාඪඤාණපරිවජිදිතං සත්තතිංසබොධපක්ඛියධම්මසඞ්ඛාතපාවචනොපලඛ්ඛිතං සාසනික පරමපරාසු යාවජ්ජතනාපි මුඛපාඨවසෙනජ්ඣායනගහණධාරණමුඛ යුත්තං හිතානුසාසනෙ මුනිසාසනෙ සික්ඛනෙතහි සම්භාවනීයං වත්තති සභාවත්‍ථමධුරතාදීහි රමණීයං.

පඨමං ඛො පන තස්ස ධම්මපදස්සිමස්සඨකථා පඨමසඞ්ගීති කාරෙහි මහාකස්සපත්‍ථෙරවරපමුඛෙහි පවිසම්භිදප්පත්තෙහි පඤ්ච සතෙහි මහාඛීණාසවත්‍ථෙරෙහි කතා සිරිලඞ්කාසාසනපතිඨා මඛිඤෙන මහාමහිඤෙන ඛීණාසවත්‍ථෙරෙන ඉඛානීය සීහලාය නිරුත්තියා ඨපිතා. තතොපරභාගෙ සා කතාපි සීහලඨකථා සෙසදෙ සවාසිනං න සාධයති හිතසම්පදමපෙපවනාම තං සාධෙය්‍යත්‍යාසිංස මානෙන සමානෙන යුත්තායුත්තවිචාරිතා සම්චාරිතා දත්‍ථෙන හදත්‍ථෙන කුමාරකස්සපත්‍ථෙරෙනජ්ඣෙසිතෙන සකසමයසමයන්තර පාරදස්සිනා යසස්සිතා නිපිටකපරියත්තිප්පභෙදෙ සසත්‍ථෙ සාඨකථෙ සද්ධාසාසනෙ අපපටිහතඤාණචාරෙන මහාවෙය්‍යාකරණෙන ථෙරවං සප්පදීපානං ථෙරානං මහාවිහාරවාසිනං වංසාලඞ්කාරභූතෙන අනු බුබ්බුබ්ඪසාසත්‍ථෙරෙන තං හාසමනිච්චාරගතඤ්ච වචනක්කමං

පහාය මනොරමාය මූලභාසාභූතාය මාගධියා තන්තියා තාති සඞ්ඛිප විභාරවසෙනොපරචිතාය. ධම්මපදඅට්ඨකථා වත්තති වාසභතිභාණ වාරපපමාණයුත්තා.

සා චායං මූදුකොමලමධුරමනොහරවාචාසිලිට්ඨාඛ්‍යාභූතා තාසං තාසං ධම්මපදගාථානං පභවභූතෙහි තෙහි තෙහි කුසලාකුසල විපාකසන්දීපනියෙහි ජාතකාදරණියෙහි තඞ්කාලියෙහි චක්ඛුපාලත්ථෙරාදීනමෙකූනෙහි තීහි වත්ථුසතෙහි වෙව කත්ථචි කත්ථචි තෙසං තෙස මතිතකථාවත්ථූහි ච කත්ථචි උදෙනාදීනමනන්තරකථා වත්ථූහි ච ධම්ම පද ගාථාත්ථවිවරණෙහි ච භවති සමුපලඛ්භිතා, සාචෙසා නාතිගුළ්හා ගුළ්හලිළ්හාය පසංසනීයභාසාවිලාසා සුභාරතිරීතිසන්දීපනී මූදු බොධිනී තාසු තාසු ආචරියපරම්පරාසු සිස්සානමාධුනිකානං මාගධිය භාසාකොසල්ලමාකඞ්ඛතෙහි සන්තෙහි තෙහි තෙහි ආචරියෙහි සමාදරෙන පටිග්ගහිතා වත්තති තෙසං තෙසමාධුනිකානං හත්ථම්පි පනිතා.

අපි චෙමං ධම්මපදඅට්ඨකථං පරිසීලයන්තානම්මිස්සා පරිවාර ගන්ථන්තරභූතා සිලාමෙඝවණ්ණාභයකාසසපෙත තරපත්තිනා තෙසං තෙසං ගණ්ඨිපදත්ථවිවරණං කරොන්තෙන සිහලාය නිරුත්තියා රචිතා ගණ්ඨිපදත්ථවණ්ණනා ච ධම්මසෙනාභිධානෙන මහාථෙරෙන රචිතං රතනාවලිනාමං සිහලමහාපකරණඤ්ච පත්ථම්හකා භවන්ති, තථෙවායං ධම්මපදඅට්ඨකථා පසන්නාය තාය සිහලියාය පරිවාර ගන්ථන්තරසමපත්තියා ච විසිට්ඨතරතං ගතා සීහලානමන්තරෙ ගරු භාවමාවහන්තී වත්තති, මාගධතන්තිං ජානන්තා පනෙමං සිහලිකා ධම්මභාසිකා ධම්මපදඅට්ඨකථාච, තං අජානන්තා රතනාවලිනාමං සිහ ලපපකරණඤ්ච කුසලාකුසලවිපාකසන්දීපනෙ බහුසො උපදිසන්ති.

ඉමිස්සාඅට්ඨකථාය සංසොධනෙහං—**''සම්මිත්‍ත භෙවාචිභාරණ''** සමවහායස්ස විසෙසිතචිත්තතයසොසම්බුදයස්ස සුපරිසුද්ධපඤ්ඤසුගත සමයපවාරපවුඩ්භාමස්ස විහිතවිධිමනුගතස්ස තස්ස කණ්හභාතු භූතස්ස භවතො සොගතස්ස **''වාර්ලස් අල්විස් භෙවාචිභාරණ''** සමඤ්ඤස්ස සුපඤ්ඤස්ස ආඛ්‍යලවෙජ්ජාචරියස්ස අජ්ඣාසයාය පතිඨාපිතාය තිපිටකම්බුඤ්ජනසභාය අනොමගතොව සමානො සමජ්ඣිඛොං-මූදිතමපි ධම්මපදඅට්ඨකථං කතිපයෙහි ච පසංසනීයෙහි සිහලියෙහි පුබ්බලිඛිතෙහි මරමඤ්ඤරපොත්ථකෙන ච සංසන්දයං කත්ථචි කත්ථචි ඛලිතානිච ච ඌනාතිරිත්තානිච ච දිස්වා යථාධම්මං යථාසත්ථම්පපරිකඛං පටිසංඛිතත්තම්පනෙසිං.

අයං මෙ බුඩ්ඪපබොධනෙනාචරියවරෙන විජෙජාදයමහාවිජ්ජා ලයාධිසසරෙන තිපිටකවාවිසසරාවරියෙන **සිරිසඞ්ඝ්‍රාජරයතිසස** රෙන සිරිලඞ්කාභූමණ්ඩලමණ්ඩනායමානෙන සමානෙන **පණ්ඩිත** සිරොමණිනා චරිමසුඩ්ඪිවසා තත්ථ තත්ථ වීමංසාය නිරිඤ්ඤයතාච පවිග්ගහිතා.

නිස්සිතොයං සත්තදසවග්ගසඞ්ගහිතො දුතියො පරිච්ඡෙදොති වෙදිතබ්බො. සිරිසම්බුද්ධ පරිනිබ්බාණා චතුස්සතාධිකානං ද්වින්නං වස්සසහස්සානං උපරි ඡසඞ්ගිතමාගධ සමාගධ අස්සයුජ මාසස්ස කාළපක්ඛ ඡට්ඨියං ගුරු වාරෙති.

සිරිඝනමුඛපඤ්ඣං සදහං
තදිව තදුබ්භවධම්මඝණ්ඨජාතං,
ගණමපි පරිවාසිතගඝගණ්ඨං
වරමිහ තාණගවෙසකොව වන්දෙ.

මුනිසමයසුභපභාගය විජෙජා-
දසපරිවෙණපදීපමුජ්ජලන්තං,
අකරි සිරිසුමඞ්ගලාධිනෙතා-
වරියවරො දිවගස්ස තං සිවත්ථං.

මුනිභාරතියා පවාරම්බුං
සසිමන්ත් හෙවවිභාරණවිහයෝ යො,
ඝතවා තිදිවං විධිං විධාය
සුකතං තස්ස තමත්ථු නිබ්භයත්ථං

සුභා පභා නත්ථි මුනින්දභානිභා
පභා හි සා මොහතමොහිභාවිනි,
සභාය මුද්ධ්ය හිතාය සා පභා-
නුභාවතො භාග්‍යවතො භවෙ තතා.

කහවේ රතනසාරපෙත්තෙ.

2466
1922-10-12.

විසුද්ධජනවිලාසිනී.

ABBREVIATIONS.

"සී"–මුද්‍රිත ධම්මපදට්ඨකථා.
"සී i"–ගඞ්ගාරාමවිහාරපොත්තකාලයෙ ධම්මපදඅට්ඨකථා.
"සී ii"–නිත්ථාරාමවිහාරෙ ධම්මපදඅට්ඨකථා.
"ම" මරමක්කරධම්මපදඅට්ඨකථා.

සූචිපත්‍රං.

CONTENTS.

පිණ්ඩිකා.	කථාවත්ථු.	කථාවත්ථු සංඛ්‍යා.
369	ඡබ්බග්ගියානං වත්ථු	1
370	,, ,,	2
370	සම්බහුලානං කුමාරකානං වත්ථු	3
371	කුණ්ඩධානත්ථේරස්ස වත්ථු	4
374	විසාඛාදීනං උපාසිකානං උපොසථකම්මස්ස වත්ථු	5
375	අජගරපෙතස්ස වත්ථු	6
377	මහාමොග්ගල්ලානත්ථේරස්ස වත්ථු	7
380	බහුභණ්ඩිකත්ථේරස්ස වත්ථු	8
383	සන්තතිමහාමත්තස්ස වත්ථු	9
386	පිලෝතිකත්ථේරස්ස වත්ථු	10
388	සුඛසාමණේරස්ස වත්ථු	11

දණ්ඩවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-10.

394	වීසාඛාය සඛාසිකානං වත්ථු	1
396	සිරිමාය වත්ථු	2
398	උත්තරිත්ථේරියා වත්ථු	3
399	අධිමානකහික්ඛුනං වත්ථු	4
400	ජනපදකල්‍යාණිරූපනන්දත්ථේරියා වත්ථු	5
403	මල්ලිකාදේවියා වත්ථු	6
405	ලාළුදායිත්ථේරස්ස වත්ථු	7
407	ආනන්දත්ථේරස්ස උදානගාථා වත්ථු	8
408	මහාධනසෙට්ඨිපුත්තස්ස වත්ථු	9

ජරාවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-11.

410	බොධිරාජකුමාරස්ස වත්ථු	1
413	උපනන්දසක්‍යපුත්තස්ස වත්ථු	2
414	පඨනිකතිස්සත්ථේරස්ස වත්ථු	3
415	කුමාරකස්සපත්ථේරස්ස මාතුයා වත්ථු	4
418	මහාකාලඋපාසකස්ස වත්ථු	5
419	දෙවදත්තස්ස වත්ථු	6
420	සංඝභෙදපරිසක්කන වත්ථු	7

පිටපැහැකා.	කථාවස්තු	කථාවත්ථු. වස්තුසඛ්‍යා.
421	කාලත්‍ථෙරස්ස වත්‍ථු	8
422	චූලකාලඋපාසකස්ස වත්‍ථු	9
423	අත්තදත්‍ථත්‍ථෙරස්ස වත්‍ථු	10

අතීතවත්‍ථුවණ්ණනා නිට්ඨිතා-12.

484	අඤ්ඤතරදහරභික්ඛුස්ස වත්‍ථු	1
426	සුද්ධෝදනස්ස වත්‍ථු	2
427	පඤ්චසතවිපස්සනාභික්ඛූනං වත්‍ථු	3
427	අභයරාජකුමාරස්ස වත්‍ථු	4
428	සම්මුඤ්ජනිත්‍ථෙරස්ස වත්‍ථු	5
429	අඞ්ගුලිමාලත්‍ථෙරස්ස වත්‍ථු	6
430	පෙසකාරධීතාය වත්‍ථු	7
433	තිංසභික්ඛූනං වත්‍ථු	8
434	විඤ්ඤවිමානවිකාය වත්‍ථු	9
436	අසදිසදානස්ස වත්‍ථු	10
439	කාලනාමස්ස අනාථපිණ්ඩිකපුත්තස්ස වත්‍ථු	11

ලොකවත්‍ථුවණ්ණනා නිට්ඨිතා-13.

441	මාරධීතරානං වත්‍ථු	1
444	යමකපාටිහාරියවත්‍ථු	2
459	එරකපත්තනාගරාජස්ස වත්‍ථු	3
462	ආනන්දත්‍ථෙරස්ස උපොසථපඤ්හාවත්‍ථු	4
462	අනභිරතභික්ඛුස්ස වත්‍ථු	5
465	අග්ගිදත්තබ්‍රාහ්මණස්ස වත්‍ථු	6
468	ආනන්දත්‍ථෙරස්ස පුච්ඡිතපඤ්හ වත්‍ථු	7
469	සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්‍ථු	8
”	කස්සපදසබලස්ස සුවණ්ණචෙතියවත්‍ථු	9

බුද්ධවත්‍ථුවණ්ණනා නිට්ඨිතා-14.

471	සූතකානං කාලහවූපසමනවත්‍ථු	1
473	මාරස්ස වත්‍ථු	2
”	කොසලරඤ්ඤෝ පරාජය වත්‍ථු	3
474	අඤ්ඤතරිස්සා කුලදාරිකාය වත්‍ථු	4
475	අඤ්ඤතරස්ස උපාසකස්ස වත්‍ථු	5
476	පසෙනදිකොසලස්ස වත්‍ථු	6
478	අඤ්ඤතරස්ස භික්ඛුස්ස වත්‍ථු	7
”	සක්කදෙවරාජස්ස වත්‍ථු	8

සුඛවත්‍ථුවණ්ණනා නිට්ඨිතා-15.

පිණ්ඩිකා.	කථාවත්ථු.	කථාවගග‍ං වත්ථූනඩ්ඩා.
480	තිණණං භික්ඛූනං වත්ථු	1
482	අඤ්ඤතරකුටුම්බිකස්ස වත්ථු	2
483	විසාඛාය වත්ථු	3
484	ලිච්ඡවීනං වත්ථු	4
”	අනිත්ථිගන්ධකුමාරස්ස වත්ථු	5
486	අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	6
487	පඤ්චසතදාරකානං වත්ථු	7
488	අනාගාමිත්ථෙරස්ස වත්ථු	8
489	නන්දියස්ස වත්ථු	9

පියවගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-16

491	රොහිණියා වත්ථු	1
494	අඤ්ඤතරභික්ඛුස්ස වත්ථු	2
495	උත්තරාය උපාසිකාය වත්ථු	3
500	මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස පඤ්හ වත්ථු	4
501	සාකෙතකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	5
503	පුණ්ණාය වත්ථු	6
505	අතුලඋපාසකස්ස වත්ථු	7
507	ඡබ්බග්ගියානං භික්ඛූනං වත්ථු	8

කොධවගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-17.

508	ගොඝාතකපුත්තස්ස වත්ථු	1
510	අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	2
511	තිස්සත්ථෙරස්ස වත්ථු	3
513	ලාළුදායිත්ථෙරස්ස වත්ථු	4
515	අඤ්ඤතරකුලපුත්තස්ස වත්ථු	5
516	පඤ්චසතඋපාසකානං වත්ථු	6
518	තිස්සදහරස්ස වත්ථු	7
520	පඤ්චඋපාසකානං වත්ථු	8
522	මෙණ්ඩකසෙට්ඨිස්ස වත්ථු	9
527	උජ්ඣානඤ්ඤදීනාමත්ථෙරස්ස වත්ථු	10
528	සුභද්දපරිබ්බාජකස්ස වත්ථු	11

මලවගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-18.

529	විනිච්ඡයමහාමච්චානං වත්ථු	1
530	ඡබ්බග්ගියානං භික්ඛූනං වත්ථු	2
531	එකුදානබ්‍රාහ්මණවත්ථෙරස්ස වත්ථු	3
532	ලකුණ්ඨකභද්දියත්ථෙරස්ස වත්ථු	4

පිටතොකා.	කථාවත්ථු	යථාවගතං වත්ථුසඞ්ඛ්‍යා.
533	සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්ථු	5
534	ඛත්තියස්ස වත්ථු	6
”	අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	7
535	තිත්තියානං වත්ථු	8
536	බාලිසිකස්ස වත්ථු	
537	සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්ථු	10

ධම්මඤ්ඤවගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-19.

538	පඤ්චසත්තාභික්ඛූනං වත්ථු	1
539	අනිච්චලක්ඛණවත්ථු	2
540	දුක්ඛලක්ඛණවත්ථු	3
”	අනත්තලක්ඛණ වත්ථු	4
541	පධානකම්මිකතිස්සත්ථේරස්ස වත්ථු	5
542	සූකරපෙතස්ස වත්ථු	6
543	පොට්ඨිලත්ථේරස්ස වත්ථු	7
547	මහල්ලකත්ථේරවත්ථු	8
548	සුවණ්ණකාරත්ථේරස්ස වත්ථු	9
550	මහාධනවාණිජස්ස වත්ථු	10
551	කිසාගොතමියා වත්ථු	11
552	පටාචාරාය වත්ථු	12

මග්ගවගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-20.

553	ගඞ්ගාරොහණවත්ථු	1
559	කුක්කුටණ්ඩඛාදිකාය වත්ථු	2
560	භද්දියභික්ඛූනං වත්ථු	3
561	ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථේරස්ස වත්ථු	4
562	දරුසාකවිකපුත්තස්ස වත්ථු	5
564	වජ්ජිපුත්තකභික්ඛුස්ස වත්ථු	6
566	චිත්තගහපතිකස්ස වත්ථු	7
567	චූලසුභද්දාය වත්ථු	8
570	එකවිහාරිකත්ථේරස්ස වත්ථු	9

පකිණ්ණකවගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-21.

571	සුන්දරිපරිබ්බාජිකාවත්ථු	1
573	දුච්චරිතඵලානුභවසත්තානං වත්ථු	2
”	වග්ගුමුදාතීරියභික්ඛූනං වත්ථු	3
574	ඛෙමස්ස වත්ථු	4
575	දුබ්බලභික්ඛුස්ස වත්ථු	5

පිණ්ඩිකා.	කථාවත්ථු.	යථාවගතං වත්ථුසඞ්ඛ්‍යා.
576	ඉස්සාපකතිත්තිය වත්ථු	6
577	සම්බහුලානං අඤ්ඤතුකතිස්සානං වත්ථු	7
579	තිත්තියසාවකානං වත්ථු	8

නිරයවගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-22.

580	අත්තානං ආරබ්භකථිතවත්ථු	1
582	ගඤ්ඤාවරියපුබ්බකතිස්සස්ස වත්ථු	2
582	අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තානං වත්ථු	3
585	පසෙනදිකොසලස්ස වත්ථු	4
586	සානුසාමණේරස්ස වත්ථු	5
589	භද්දරතත්ථිස්ස වත්ථු	6
590	පඤ්චසතානං දිසාවාසිනං භික්ඛූනං වත්ථු	7
592	මරස්ස වත්ථු	8

නාගවගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-23.

594	කට්ඨලමවත්ථස්ස වත්ථු	1
598	සූකරපොතිකාය වත්ථු	2
601	එකස්ස විභන්නකභික්ඛුස්ස වත්ථු	3
602	ඛෙමත්ථේරියා වත්ථු	4
605	උග්ගසේනසෙට්ඨිපුත්තස්ස වත්ථු	5
608	දහරකභික්ඛුස්ස වත්ථු	6
610	මාරස්ස වත්ථු	7
611	උපකාජීවකස්ස වත්ථු	8
612	සක්කස්ස පඤ්හවත්ථු	9
615	අපුත්තකසෙට්ඨිස්ස වත්ථු	10
616	අඞ්කුරස්ස වත්ථු	11

තණ්හාවගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-24.

617	පඤ්චභික්ඛූනං වත්ථු	1
619	හංසකතකභික්ඛුස්ස වත්ථු	2
621	කොකාලිකස්ස වත්ථු	3
623	ධම්මාරාමත්ථේරස්ස වත්ථු	4
624	විපක්ඛසෙවකභික්ඛුස්ස වත්ථු	5
625	පඤ්චාභඥයකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	6
627	සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්ථු	7
632	පඤ්චසතභික්ඛූනං වත්ථු	8
633	සන්තකායත්ථේරස්ස වත්ථු	9
634	නඞ්ගලකුලත්ථේරස්ස වත්ථු	10

635 වකකලිත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 11
637 සුමනසාමණෙරස්ස වත්ථු 12

භික්ඛුගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-27.

645 පසාදබහුලබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු 1
646 සඞ්ඝභුල්‍යානං භික්ඛූනං වත්ථු 2
647 මාරස්ස වත්ථු 3
" අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු 4
648 ආනන්දත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 5
648 අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණපඛ්ඛජීතස්ස වත්ථු 6
649 සාරිපුත්තත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 7
651 මහාපජාපතියා ගොතමියා වත්ථු 8
" සාරිපුත්තත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 9
652 ජටිලබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු 10
653 කාඝකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු 11
654 කිසාගොතමියා වත්ථු 12
655 එකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු 13
" උග්ගසෙනස්ස වත්ථු 14
656 චිඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණියා 15
" අඤ්ඤාසකභාරවාජස්ස වත්ථු 16
658 සාරිපුත්තත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 17
" උප්පලවණ්ණත්‍ථෙරියා වත්ථු 18
659 අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු 19
660 ඛෙමාය භික්ඛුණියා වත්ථු 20
" පබ්භාරවාසිතිස්සත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 21
662 අඤ්ඤතරභික්ඛුස්ස වත්ථු 22
663 චතුන්නං සාමණෙරානං වත්ථු 23
665 මහාපන්ථකත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 24
666 පිලින්දිවච්ඡත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 25
667 අඤ්ඤතරත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 26
" සාරිපුත්තත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 27
668 මහාමොග්ගල්ලානත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 28
" රෙවතත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 29
669 වඤ්ඣමයත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 30
671 සීවලිත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 31
672 සුන්දරසමුද්දත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 32
675 ජටිලස්ස වත්ථු
675–687 ජෙතියත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 33
687 නටපුත්තකස්ස වත්ථු 34
688 නටපුත්තකස්ස වත්ථු 35
" වඩ්ඪීසත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 36
690 ඛම්මදින්නත්‍ථෙරියා වත්ථු 37
691 අඞ්ගුලිමාලත්‍ථෙරස්ස වත්ථු 38
692 දෙවඩ්ඪිකබ්‍රාහ්මණස්සවත්ථු 39

බ්‍රාහ්මණවගතවණ්ණනා නිට්ඨිතා-26.

ධම්මපදට්ඨකථා.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො

සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

10, 1.

"සබ්බෙ තසන්තී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

එකසමයං හි සමයෙ සත්තරසවග්ගියෙහි භික්ඛූහි සෙනාසනෙ පටිජග්ගිතෙ ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ මයං මහල්ලකතරා අම්හාකං එතං පාපුණාතීති වත්වා තෙහි-න මයං දස්සාම අම්හෙහි පඨමං පටිජග්ගිතන්ති වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ පහරිංසු. සත්තරසවග්ගියා මරණභයතජ්ජිතා මහාවිරවං විරවිංසු. සත්ථා තෙසං සද්දං සුත්වා කිං ඉදන්ති පුච්ඡිත්වා ඉදං නාමාති ආරොචිතෙ-න භික්ඛවෙ ඉතො පට්ඨාය භික්ඛූනා නාම එවං කත්තබ්බං යො කාරෙති සො ඉදං නාම ආපජ්ජතීති පහාරදාන සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා-භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම යථා අහං තථෙව අඤ්ඤෙපි දණ්ඩස්ස තසන්ති මච්චුනො භායන්තීති ඤත්වා පරෙ න පහරිතබ්බා න ඝාතෙතබ්බාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බෙ තසන්ති දණ්ඩස්ස සබ්බෙ භායන්ති මච්චුනො,
අත්තානං උපමං කත්වා න හනෙය්‍ය න ඝාතයෙ"ති.

තත්ථ **සබ්බෙ තසන්තී**ති සබ්බෙපි සත්තා අත්තනි දණ්ඩෙ පතනෙන තස්ස දණ්ඩස්ස තසන්ති. **මච්චුනොති** මරණස්සාපි භායන්ති යෙව. ඉමිස්සා ව දෙසනාය ව්‍යඤ්ජනං නිරවසෙසං අත්ථො පන සාවසෙසො. යථා හි රඤ්ඤා සබ්බෙ සන්නිපතන්තූති භෙරියා චාරාපිතායපි රාජමහා මත්තෙ යථෙච්ඡා සෙසා සන්නිපතන්ති, එවමෙවං සබ්බෙ තසන්තීති වුත්තෙපි හත්ථාරූහෙය්‍යා අස්සාරූහෙය්‍යා උසභාරූහෙය්‍යා ඛීණාසවොති ඉමෙ වත්තාරො යථෙච්ඡා අවසෙසාව තසන්තීති වෙදිතබ්බා. ඉමෙසු හි ඛීණාසවො සක්කායදිට්ඨියා පහීනත්තා මරණභ සත්තං[1] න පස්සන්තො න භායති. ඉතරෙ තයො සක්කාය දිට්ඨියා බලවන්තා අත්තනො පටිපක්ඛභූතං සත්තං අපස්සන්තා න භායන්ති. **න හනෙය්‍ය න ඝාතයෙ**ති යථා අහං එවං අඤ්ඤෙපි සත්තානි නෙව පරං පහරෙය්‍ය න පහරාපෙය්‍යන්ති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ඡබ්බග්ගියානං වත්ථු පඨමං.

1. ම අමරණ සත්තං.

10, 2.

"සබ්බෙ තසන්තී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙයෙව එකස්මිං හි සමයෙ යෙනෙව කාරණෙන පුරිමසික්ඛාපදෙ සන්ථාරසවග්ගියෙ පහරිංසු තෙනෙව කාරණෙන තෙසං තලසත්තිකං උග්ගිරිංසු. ඉධාපි සත්ථා තෙසං සද්දං සුත්වා කිං ඉදන්ති පුච්ඡිත්වා-ඉදං නාම භි නි ආරොචිතෙ-න භික්ඛවෙ ඉතො පට්ඨාය භික්ඛූනා නාම එවං කත්තබ්බං යො කරොති සො ඉමං නාම ආපත්තිං තලසත්තිකසික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා-භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම යථා අහං තථෙව අඤ්ඤෙපි දණ්ඩස්ස තසන්ති යථා ච මයහං තථෙව තෙසං ජීවිතං පියන්ති ඤත්වා පරෙ න හනිතබ්බා න ඝාතෙතබ්බාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බෙ තසන්ති දණ්ඩස්ස සබ්බෙසං ජීවිතං පියං,
අත්තානං උපමං කත්වා න හනෙය්‍ය න ඝාතයෙ"ති.

තත්ථ **සබ්බෙසං ජීවිතං පියන්ති** බිණාසවෙ ඨපෙත්වා සෙස සත්තානං ජීවිතං පියං මධුරං, බිණාසවො පන ජීවිතෙ වා මරණෙ වා උපෙක්ඛකොව හොති. සෙසං පුරිමසදිසමෙවාති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදිනි පාපුණිංසූති.

ඡබ්බග්ගියානං වත්ථු දුතියං.

10, 3.

"සුඛකාමානි භූතානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සම්බහුලෙ කුමාරකෙ ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි දිවසෙ සත්ථා සාවත්ථියං පිණ්ඩාය පවිසන්තො අඤ්ඤතරා මඤ්ඤ සම්බහුලෙ කුමාරකෙ එකං ඝරසපජාතිකං අහිං දණ්ඩකෙන හනන්තෙ දිස්වා-කුමාරකා කිං කරොථාති? පුච්ඡිත්වා-අහිං දණ්ඩකෙන හනාමාති වුත්තෙ-කිං කාරණාති? පුන පුච්ඡිත්වා ඔසහගයෙන හනන්තෙති වුත්තෙ-තුම්හෙ අත්තනො සුඛං කරිස්සාමාති ඉමං හනන්තා නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ සුඛලාභිනො න භවිස්සථ, අත්තනො සුඛං පත්ථෙන්තෙන හි පරං හනිතුං න වට්ටතීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"සුඛකාමානි භූතානි යො දණ්ඩෙන විහිංසති,
අත්තනො සුඛමෙසානො පෙච්ච සො න ලභතෙ සුඛං.

සුඛකාමානි භූතානි යො දණ්ඩෙන න හිංසති,
අත්තනො සුඛමෙසානො පෙච්ච සො ලභතෙ සුඛ"න්ති.

තත්ථ **සො දණ්ඩෙනා**ති යො පුග්ගලො දණ්ඩෙන වා ලෙඩ්ඩු ආදීහි වා විහෙඨෙති. **පෙච්ච සො න ලභතෙ සුඛං**ති සො පුග්ගලො

පරලොකෙ මනුස්සසුඛං වා දිබ්බසුඛං වා පරමත්ථභූතං නිබ්බාණසුඛං වා න ලභති. **පෙච්ච සෝ ලභතෙතී**ති සෝ පුග්ගලෝ පරලොකෙ වුත්තප්පකාරං කිඤ්චාපි සුඛං ලභතීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ පඤ්චසතාපි තෙ කුමාරකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසූති.

සඞ්ඝුලානං කුමාරකානං වත්ථු නිට්ඨිතං.

10, 4.

"මාවොච ඵරුසං කඤී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො කුණ්ඩධානත්ථෙරං[1] ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස කිර පබ්බජිතදිවසතො පට්ඨාය එකං ඉත්ථිරූපං ථෙරෙන සද්ධිං ගෙව විචරති, තං ථෙරො න පස්සති මහාජනො පන පස්සති, අන්තොගාමං පිණ්ඩාය චරන්තොපිස්ස මනුස්සා එකං භික්ඛං දත්වා භන්තෙ අයං තුම්හාකං අයම්පන තුම්හාකං සහායිකායාති වත්වා දුතියකභික්ඛම්පි දදන්ති. කස්සපබුද්ධකාලෙ කිර වෙ සහායකා භික්ඛූ එකමාතුකුච්ඡිතො නික්ඛන්තසදිසා අතිවිය සමග්ගා අහෙසුං. දීඝායුකබුද්ධකාලෙ ච අඤ්ඤංවච්ඡරං වා අනුවච්ඡමාසං වා භික්ඛූ උපොසථඛ්‍යාය සන්නිපතන්ති, තස්මා තෙපි උපොසථග්ඝං ගම්ඡිස්සාමාති වස්සනට්ඨානා නික්ඛමිංසු. තෙ-එකා තාවතිංසභවනෙ නිබ්බත්තා දෙවතා දිස්වා-ඉමෙ භික්ඛූ අතිවිය සමග්ගා සක්කා නූඛො ඉමෙ හි භින්දිතුන්ති විත්තෙත්වා අත්තනෝ[2] බාලතාය විනිත්තමත්තමෙව[3] කත්වා-තෙසු එකෙන-ආවුසෝ මූහුත්තං ආගමෙහි සරීරකිච්චෙනමහි අත්ථිකොති වුත්තෙ-සා දෙවතා එකං මනුස්සිත්ථිවණ්ණං මාපෙත්වා ථෙරස්ස ගච්ඡන්තරං පවිසිත්වා නික්ඛමනකාලෙ එකෙන හත්ථෙන කෙස කලාපං එකෙන නිවාසනං සංඛිපමානා තස්ස පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො නික්ඛම්; සෝ තං න පස්සති. තං ආගමයමානො පන පුරතො ඨිත භික්ඛූ නිවත්තිත්වා ඔලොකයමානො තං තථා කත්වා නික්ඛමන්තං පස්සි. සා තෙන දිට්ඨභාවං ඤත්වා අනන්තරධායි. ඉතරො තං භික්ඛූං අත්තනො සන්තිකං ආගන්කාලෙ ආහ-ආවුසෝ සීලං තෙ භින්නන්ති, නත්ථාවුසෝ මය්හං එවරූපන්නි, ඉදානෙව තෙ මයා පච්ඡතො නික්ඛම්මානා තරුණිත්ථි ඉදං නාම තරොන්නී දිට්ඨා, ඒවං නත්ථි මය්හං එවරූපන්ති කිං වදෙසීති. සෝ අසනියා මත්ථකෙ අවත්ථටෝ විය මා මං ආවුසෝ නාසෙහි නත්ථි මය්හං එවරූපන්ති. ඉතරො මයා සාමං අක්ඛිහි දිට්ඨං කිං තව සද්දහිස්සාමීති දණ්ඩකොටිය ගිජ්ඣිත්වා පක්කාමි. උපොසථග්ගෙපි න පනාහං ඉමිනා සද්ධිං උපොසථං කරිස්සාමීති නිසීදි. ඉතරො මය්හං භන්තෙ සීලෙ අණුමත්තමපි කලඞ්කං නත්ථීති භික්ඛූනං කථෙසි, සොපි මයා සාමං දිට්ඨන්ති ආහ. (දෙවතා තං තෙන සද්ධිං උපොසථං කාතුං අනිච්ඡන්තං දිස්වා භාරියං

1. ම. ඛොණ්ඩධානත්ථෙරං. 2. ම. අත්තනා.
3. ම. චිත්තභාවනානන්තරමෙව ආගන්ත්වා.

මයා සමමං නහනති විනෙහනති-හනෙහ මයහං අය්‍යස්ස සීලභෙදෙ, නත්ථි මයා පන විමංසනවසෙනෙතං කතං කරොථානෙන සඞ්ඝං උපොසථනති ආහ.[1] සො තස්සා ආකාසෙ ඨත්වා කථෙනෙතියා සද්දහිත්වා උපොසථං අකාසි. න පන ථෙරෙ[2] පුබ්බෙ විය මුදුචිත්තො අහොසි. එත්තකං දෙවතාය පුබ්බකම්මං.

ආයුපරියොසානෙ පන ථෙරා යථාසුඛෙන නිබ්බත්තිංසු. දෙවතා අවීචිමහි නිබ්බත්තිත්ථ. එකං බුද්ධන්තරං තත්ථ පච්චිත්ථ ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ සාවත්ථියං නිබ්බත්තිත්ථා වුද්ධිමන්ථාය සාසනෙ පබ්බජිත්ථා උපසම්පදං ලභි. තස්ස පබ්බජිතදිවසතො පට්ඨාය තං ඉත්ථිරූපං තථෙව පඤ්ඤායි. තෙනෙවස්ස කුණ්ඩකොතනි නාමං කරිංසු. තං තථා විවරන්තං දිස්වා භික්ඛූ අනාථපිණ්ඩිකං ආහංසු-සෙට්ඨි ඉමං දුස්සීලං තව විහාරා නීහර ඉමං හි නිස්සාය සෙසභික්ඛූනං අගතසෙ උපපජ්ජතීති. කිං පන හනෙන සත්ථා විහාරෙ නත්ථි?, අත්ථි උපාසකාති, තෙන හි හනෙන සත්ථාව ජානිස්සතීති, භික්ඛූ ගන්ත්වා විඤ්ඤාපයිත්ථ තථෙව කථෙසුං සාපි තෙසං තථෙව පටිවචනං අදාසි. භික්ඛූ තොති අසමපටිඡිත්ත වචනා රඤ්ඤෝ ආරොචෙසුං-මහාරාජ කුණ්ඩකොතා එකං ඉත්ථිං ගහෙත්ථා විවරන්තා සබ්බසං අගතං උපපාදෙසි, තං තුම්හාකං පිණ්ඩා නීහරාථාති. කහං පන සා හනෙන්නි?, මහාරාජනි, කතරස්මිං සෙනාසනෙ විහරතීති?, අසුකස්මිං නාමාති, තෙන හි ගච්ඡථ අහං තං ගණ්හාපෙස්සාමීති, සො සායණ්හසමයෙ විහාර ගන්ත්වා තං සෙනාසනං පුරිසෙහි පරිකිප්පාපෙත්වා ථෙරස්ස වසනට්ඨානාභිමුඛොව අහොසි. ථෙරොත මහාසද්දං සුත්වා විහාරා නික්ඛමිත්වා පමුඛෙ අට්ඨාසි, තම්පිස්ස ඉත්ථිපරිරූපකං වඩ්ඪිපසෙසෙ ඨිතං රාජා අද්දස. ථෙරෙ රඤ්ඤෝ ආගමනං ඤත්වා විහාරං අභිරුහිත්වා නිසීදි. රාජා ථෙරං න වන්දි, තම්පි ඉත්ථිං නාද්දස, සො වාරත්තාරෙපි හෙට්ඨාමඤ්චෙවපි බලොහෙතෙත්තා අදිස්වාව ථෙරං ආහ-හනෙත ඉමස්මිං ඨානෙ එකා ඉත්ථී අද්දසං නහං ඤානි?, න පස්සාමි මහාරාජනි, ඉදානි මයා තුම්හාකං පිට්ඨිපසෙස දිට්ඨානි වුත්තෙපි අහං න පස්සාම්වෙවාහ. රාජා කිනත්තුබ්බො එතහනි විනෙත්ථා හනෙත ඉතො තාව නිවත්ථාහි[3] ආහ, ථෙරෙ නික්ඛමිත්වා හෙට්ඨාපමුඛෙ ඨිතෙ පුන සා ථෙරස්ස පිට්ඨිපසෙස අට්ඨාසි, රාජා තං දිස්වා පුන උපරිතලං අභිරුහි, තස්සා 'ගතභාවං ඤත්වා ථෙරෙ නිසීදි. පුන රාජා තං සබ්බට්ඨානෙසු ඔලොහෙත්තොපි අදිස්වා හනෙත නහං සා ඉත්ථිනි පුන ථෙරං පුච්ඡි, නාහං පස්සාමීති, කිං නාථෙ හනෙත මයා ඉදානෙව තුම්හාකං පිට්ඨිපසෙස ඨිතා දිට්ඨානි, ආම මහාරාජ මහාජනොපි මෙ පස්සතො පස්සතොව ඉත්ථි විවරන්තී වදෙති අහං පන න පස්සාමීති. රාජා පනිරූපසෙන හවිභබ්බතාති සල්ලක්ඛෙත්ථා පුන ථෙරං-හනෙත ඉතො තාව උඨහථාති[4] වත්ථා-ථෙරෙ

1 පාඨොසං සිහලපොත්ථකෙසු නදිස්සති. 2. සී ථෙරෙ.
3. ම. ඉතොව නික්ඛමථාති වත්ථා. 4. සී. හෙථාති.

ඔතරිත්වා පමුඛෙ සිතෙ පුන තං තස්ස පිටසිපස්සෙ ඨිතං දිස්වා උපරි අහිරුහිත්වා[1] පුන නාදාසි, සො පුන ථේරං පුච්ඡිත්වා තෙන න පස්සා ම්වෙවුව වුත්තෙ පරිරූපතමෙවෙතන්ති නිට්ඨං ගන්ත්වා ථේරං ආහ-හන්තෙ එවරූපෙ සංකිලෙසෙ තුම්හාකං පිටසිතො විවරන්තෙ අඤ්ඤ කොචි තුම්හාකං භික්ඛම්පි න දස්සති නිබ්බං මම ගෙහං පවිසථ අහමෙව වතුඝි පචවයෙහි උපට්ඨිස්සාමීති ථේරං නිමන්තෙත්වා පක්කාමි. භික්ඛු පස්සථාවුසො රඤ්ඤ පාපකිරියං එතං විහා රතො නීහරාති වුත්තෙ ආගන්ත්වා වතුහි පචවයෙහි නිමන්තෙත්වා ගතොති උජ්ඣායිංසු, තම්පි ථේරං ආහංසු-අම්හො දුස්සීල ඉදානිසි රජ්ජුණ්ඩො[2] ජාතොති. සොපී පුබ්බෙ භික්ඛු කිඤ්චි වත්තුම සක්කොනෙන්තා තුම්හෙ දුස්සිලා තුම්හෙ කුණ්ඩා[3] තුම්හෙ ඉත්ථිං ගහෙත්වා විවරථාති ආහ. තෙ ගන්ත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං-භන්තෙ කුණ්ඩධාතො අම්හෙහි වුත්තෙනා අම්හෙ දුස්සීලාති ආදීනි වත්වා අක්කොසන්තීති. සත්ථා තං පක්කොසාපෙත්වා පුච්ඡි-සච්චං කිර තං භික්ඛු එවං වදෙ සීති?, සච්චං භන්තෙති, කිං කාරණාති?, මයා සඞ්ඝං කථිනකාරණාති. තුම්හෙ භික්ඛවෙ ඉම්සා සඞ්ඝ කසමා කථෙථාති?, ඉමස්ස පච්ඡතො ඉත්ථිං විවරන්තිං දිස්වාති, ඉමෙ කිර තයා සඞ්ඝ ඉත්ථිං විවරන්තිං දිස්වා කථෙන්ති තං කසමා කථෙසි? එතෙ තාව දිස්වා කථෙන්ති තං අදිස්වාව ඉමෙහි සඞ්ඝ කසමා කථෙසි? නනු පුබ්බෙ තවෙව පාපිඨං දිට්ඨං නිස්සාය ඉදං ජාතං? ඉදානි කසමා පුන පාපිකං දිට්ඨං ගණ්හාසීති? භික්ඛු කිං පන භන්තෙ ඉම්නා පුබ්බෙ කතන්ති පුච්ඡිංසු. අථ තෙසං සත්ථා තස්ස පුබ්බකම්මං කථෙත්වා-භික්ඛු ඉදං පාපකම්මං නිස්සාය ත්වං ඉමං විපසාරං පත්තොතා, ඉදානි තෙ පුන තථාරූපං පාපිකං දිට්ඨිං ගහෙතුං අයුත්තං මා පුන භික්ඛූහි සඞ්ඝ කිඤ්චි කථෙහි, නිස්සද්දෙ බුඛවට්ටියං ඡින්නකංසථාලසදිසෙ විය හොහි, එවං කරොන්තො නිබ්බාණපත්තොනා නාම භවිස්සතීති වත්වා අනුසඤ්ඤං කථෙත්වා තං ඔවදන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"මාවොච ඵරුසං කඤ්චි වුත්තා පටිවදෙය්‍යු තං,
දුක්ඛා හි සාරම්භකථා පටිදණ්ඩා ඵුසෙය්‍යු තං.
සචෙ නෙරෙසි අත්තානං කංසො උපහතො යථා,
එස පත්තොසි නිබ්බාණං සාරම්භා නෙත න විජ්ජති"නි.

තත්‍ර **මාවොච ඵරුසං කඤ්චි**ති කඤ්චි එකපුග්ගලම්පි ඵරුසං මා අවච. **වුත්තා**ති තයා පරෙ දුස්සීලාති වුත්තා තම්පි තථෙව පටි වදෙය්‍යුං. **සාරම්භකථාති** එස කාරණූත්තරා යුගග්ගාහකථා නාම දුක්ඛා. **පටිදණ්ඩාති** කායදණ්ඩාදීහි පරං හනතො තාදිසා පටිදණ්ඩා ව තව මත්ථකෙ පතෙය්‍යුං. **සචෙ නෙරෙසීති** සචෙ අත්තානං නිච්චලං කාතුං සක්ඛිස්සසි. **කංසො උපහතො යථාති** බුඛවට්ටියං ඡින්දිත්වා තලමත්තං කත්වා ඨපිතකංසථාලං විය, තං හි හත්ථපාදෙහි වා

1. ම. අභිරුහි. 2. සී. II. ම. රජ්ජකොඩ්ඩො. 3. සී. II. ම. කොඩ්ඩා.

දණ්ඩෙන වා පහටමපි සද්දං න නරොති. **එස පත්තොසීති** පුථෙ එවරූපො භද්‍රං සක්ඛිස්සසි ඉමං පරිපදං පූරයමානො දුඤ්ඤ අපත්තොපි එස නිබ්බාණපත්තොනාම; **සාරමෙහා තෙ න විජ්ජන්තීති** එවං සන්තෙ ච පන ත්වං දුස්සීලො අහං දුස්සීලොති එවමාදිකො උත්තරතරණවාචාලක්ඛණො සාරමෙහා තෙ න විජ්ජති න භවිස්සති යෙවාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. කුණ්ඩධානත්ථෙරොපි සත්ථාරා දිනභාවාදෙ ඤත්වා අරහත්තං පාපුණි. න චිරස්සෙව ච ආකාසෙ උප්පතිත්වා පඤ්ච සලාකං ගණ්හීති.

කුණ්ඩධානත්ථෙරස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

10, 5.

"යථා දණ්ඩෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා පුබ්බාරාමෙ විහරන්තො විසාඛාදීනං උපාසිකානං උපොසථකම්මං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකසම්මි මහාඋපොසථදිවසෙ පඤ්චසතමත්තා ඉත්ථියො උපොසථිකා හුත්වා විහාරං අගමංසු. විසාඛා තාසු මහල්ලිකිත්ථියො උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි-අම්මා කිමත්ථං උපොසථිකා ජාතත්ථාති?, තාහි දිබ්බසම්පත්තිං පත්ථෙන්තාති වුත්තෙ මජ්ඣිමිත්ථියො පුච්ඡි, තාහි සපතිනිවාසා මූලච්ඡත්ථායාති වුත්තෙ තරුණිත්ථියො පුච්ඡි, තාහි පඤ්ච ගබ්භෙ පුත්තපටිලාභත්ථායාති වුත්තෙ කුමාරිකායො පුච්ඡි, තාහි තරුණභාවෙ යෙව පතිකුල ගමනත්ථායාති වුත්තෙ තං සබ්බම්පි තාසං භථං සුත්වා තා ආදාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා පටිපාටියා ආරොචෙසි. තං සුත්වා සත්ථා විසාඛෙ ඉමෙසං සත්තානං **ජාතිආදයො** නාම දඩ්ඪත්ථකගොපාලකසදිසා, ජාති ජරාය සන්තිකං ජරා ව්‍යාධිනො සන්තිකං ව්‍යාධි මරණස්ස සන්තිකං පෙසෙත්වා කුඨාරියා ඡින්දන්තා විය ජීවිතං ඡින්දන්ති, එවං සන්තෙ විවටටං පත්ථෙන්තා නාම නත්ථි වට්ටමෙව පත්ථෙන්තීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යථා දණ්ඩෙන ගොපාලෙ ගාවෙ පාචෙති[1] ගොචරං,
එවං ජරා ච මච්චු ච ආයුං පාචෙනි[2] පාණින"නති.

තත්‍ථ **පාචෙනී**ති[1] ජෙකො ගොපාලෙ සෙදරන්තරන්තරං[3] පවිසන්තියො ගාවෙ දණ්ඩෙන වාරෙත්වා තෙනෙව පොථෙන්තො සුලභ තිණොදකං ගොචරං නෙති. **ආයුං පාචෙනී**ති[2] ජීවිතින්ද්‍රියං ඡින්දන්ති ඛෙපෙන්ති, ගොපාලකො විය ඉති ජරා ච මච්චු ච, ගොණෙ විය ජීවිතින්ද්‍රියං, ගොචරභූමි විය මරණං, තත්‍ථ ජාති තාව සත්තානං ජීවිතින්ද්‍රියං ජරාසන්තිකං පෙසෙති ජරා ව්‍යාධිනො සන්තිකං ව්‍යාධි මරණස්ස සන්තිකං තමෙව මරණං කුඨාරිච්ඡෙදං ඡින්දිත්වා ගච්ඡතීති ඉදමෙත්ථ ඔපම්මසම්පටිපාදනං. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

විසාඛාදීනං උපාසිකානං උපොසථකම්මස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

1. ම. පාජෙති. 2. ම. පාජෙනි. 3. ම. සොදරන්තරං.

10. 6.

"අථ පාපානි කම්මානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අජගරපෙතං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෝ ලකුණ්ඩත්ථෙරෙන සද්ධිං ගිජ්ඣකූටතො ඔතරන්තො දිබ්බෙන චක්ඛුනා පවත්තියොජනිකං අජගරපෙතං නාම අද්දස. තස්ස සීසතො අග්ගිජාලා උට්ඨහිත්වා පරියන්තං ගච්ඡන්ති පරියන්තතො උට්ඨහිත්වා සීසං ගච්ඡන්ති උභයතො උට්ඨහිත්වා මජ්ඣෙ ඔතරන්ති. ථෙරෝ තං දිස්වා සිතං පාත්වාකාසි, ලකුණ්ඩත්ථෙරෙන සිතකාරණං පුට්ඨෝ-අභායෝ ආවුසො ඉමස්ස පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණාය සත්ථු සන්තිකෙ මං පුච්ඡිස්සාසීති වත්වා රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා සත්ථු සන්තිකං ගතකාලෙ ලකුණ්ඩත්ථෙරෙන පුට්ඨෝ ආහ-තත්‍රාහං ආවුසො එකං පෙතං අද්දසං තස්ස එවරූපෝ නාම අත්තභාවෝ අහං තං දිස්වා න වත මෙ එවරූපෝ අත්තභාවෝ දිට්ඨපුබ්බොති සිතං පාත්වාකාසිනන්ති. සත්ථා චක්ඛුභූතා වත භික්ඛවෙ සාවකා විහරන්තීති ආදීනි වදන්තෝ ථෙරස්ස කථං පතිට්ඨාපෙත්වා මයාපි එස භික්ඛවෙ පෙතො බොධිමණ්ඩෙයෙව දිට්ඨෝ යෙ පන මෙ වචනං න සද්දහෙය්‍යුං තෙසං තං අහිතාය අස්සාති න කථෙසිං, ඉදානි මොග්ගල්ලානං සක්ඛිං ලභිත්වා කථෙමීති වත්වා භික්ඛූහි තස්ස පුබ්බකම්මං පුට්ඨෝ ව්‍යාකාසි:-

තස්ස පබ්බතාලෙ කිර සුම්ඛලසෙට්ඨි නාම සුවණ්ණචෙතියකාරෙ භූමිං පත්ථරිත්වා විසතික්ඛත්තුං තත්තකෙනෙව ධනෙන විහාරං කාරෙත්වා තාවතකෙනෙව විහාරමහං කාරෙසි. සො එකදිවසං පාතොව සත්ථු සන්තිකං ගච්ඡන්තො නගරවාරෙ එකිස්සා සාලාය කාසාවං සසීසං පාරුපිත්වා කලලමක්ඛිතෙහි පාදෙහි නිපන්නං එකං චොරං දිස්වා අයං කලලමක්ඛිතපාදෙ රත්තිං විවරිත්වා[1] දිවා නිපන්නා මනුස්සා භවිස්සන්තීති ආහ, චොරො මුඛං විවරිත්වා සෙඝිං දිස්වාව හොතු ජානිස්සාමි තෙ කත්තබ්බන්ති ආඝාතං බන්ධිත්වා සත්තක්ඛත්තුං ඛෙත්තං කිඛාපෙසි, සත්තක්ඛත්තුං වපේ ගුත්තං පාදෙ ජිණ්ඩි, සත්තක්ඛත්තුං ගෙහං කිඛාපෙසි. සො එත්තකෙනාපි කොපං නිබ්බාපෙතුං අසක්කොනෙන්තා තස්ස චුල්ලුපට්ඨාකෙන සද්ධිං මිත්තසන්ථවං කත්වා නිමන්තෙත්වා සෙට්ඨිනො පියනත්තිං පුච්ඡිත්වා[2] ගන්ධකුටිතො අඤ්ජනං තස්ස පියතරං නත්තිං සුත්වා හොතු ගන්ධකුටිං කිඛාපෙත්වා කොපං නිබ්බාපෙස්සාමීති සත්තරි පිණ්ඩාය පවිට්ඨෙ පානීයපරිභොජනීයඝටෙ ඝංසිත්වා ගන්ධකුටියං අග්ගිං අදාසි. සෙට්ඨි ගන්ධකුටි කිර ඛිඛාගන්ධීති සුත්වා ආගච්ඡන්තො ඛිඛාමකාලෙ ආගන්ත්වා ගන්ධකුටිං ඛිඛාමං ඔලොකෙන්තො වාලඝාමත්තම්පි දෙමනස්සං අකත්වා වාමබාහං සම්මිඤ්ජිත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන මහාඅපෙථාසිතං[3] අපෙථාසෙසි. අථ නං සම්පෙ

1. ම. විවරිත්වා. 2. ම. පවිපුච්ඡිං. 3. ම. මහාඅපෙථාසකං.

සීතා පුච්ඡිංසු-තස්මා සාමි එත්තකං ධනං විස්සජ්ජෙත්වා තතඟහිකුටියා ඛිමකාලෙ අපෙථෙසෙසිති, සො ආහ-එත්තකං මෙ තාතා අගාරිආදීහි අසාධාරණෙ ඨානෙ බුද්ධසාසනෙ ධනං නිදහිතුං ලබං පුනපි එත්තකං ධනං විස්සජ්ජෙත්වා සත්ත ගන්ධකුටි කාතුං ලභිස්සාමීති තුට්ඨමානසො අපෙථාසෙසිනති. සො පුන තත්තකං ධනං විස්සජ්ජෙත්වා ගන්ධකුටිං කාරෙත්වා විසතිසහස්සභික්ඛුපරිවාරස්ස සත්තහං දානං අදාසි, තං දිස්වා චොරෙ චින්තෙසි-අහං ඉමං අමාරෙත්වා මංකු කාතුං න සක්ඛිස්සාමි හොතු මාරෙස්සාමි නන්ති නිවාසනන්තරෙ ජ්ඨිකං බන්ධිත්වා සත්ථාගං විහාරෙ විචරන්තොපි ඔකාසං න ලභි, මහාසෙට්ඨිපි සත්ත දිවසානි බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දානං දත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ආහ-භන්තෙ මම එකෙන පුරිසෙන සත්තක්ඛත්තුං ඛෙත්තං ඛාපිතං සත්තක්ඛත්තුං වපෙ ගුන්නං පාදෙ ජින්නා, සත්තක්ඛත්තුං ගෙහං ඛාපිතං, ඉදානි ගන්ධකුටිපි තෙන ඛාපිතා භවිස්සති, අහං ඉමස්මිං දුනෙ පඨමං පත්තිං තස්ස දම්මීති. තං සුත්වා චොරො භාරියං වත්වා මෙ ඝාතනං ඝාතං එවං අපකාරකෙ මයි ඉමස්ස නොපමත්තකම්පි නත්ථි ඉමස්මිං දුනෙ මය්හමෙව පඨමං පත්තිං දෙති අහං ඉමස්මිං දුබ්භාමි, එවරූපං මෙ පුරිසං අබ්භාපෙන්තස්ස දෙවදණ්ඩොපි මෙ මත්ථකෙ පතෙය්‍යානි ගන්ත්වා සෙට්ඨිස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා ඛමාහි මෙ සාමීති වත්වා කිං ඉදන්ති වුත්තෙ සාමි එවං අයුත්තකං කම්මං මයා ඝාතං තස්ස මෙ ඛමාහීති ආහ අථ නං සෙට්ඨි-තයා මෙ ඉදඤ්චිදඤ්ච ඝාතන්නි? සබ්බං පුච්ඡිත්වා ආම මයාති වුත්තෙ-ත්වං මයා නදිටඨ පුබ්බා කස්මා මෙ කුජ්ඣිත්වා එවමකාසීති? පුච්ඡි, සො එකදිවසං නගරා නික්ඛමන්තෙන වුත්තවචනං සාරෙත්වා ඉමිනා මෙ කාරණෙන කොපො උපපාදිතොති ආහ. සෙට්ඨි අත්තනා වුත්තභාවං සරිත්වා-ආම තාත වුත්තං මයා තමෙ ඛමාහීති චොරං ඛමාපෙත්වා උට්ඨෙහි තාත ඛමාම් තෙ ගච්ඡ තාතාති ආහ. සචෙ මෙ සාමි ඛමසි සප්පුත්ත දුරං මං ගෙහෙ දිස්වා කරොහීති, තාත ත්වං මයා එත්තකෙ කථිතෙ එත්තකං ඡෙදමකාසි, ගෙහෙ වසනෙන්තෙ පන සඬිං න සක්කා කිච්කථෙතුං න මෙ ගෙහෙ තයා වසනකිච්චං අත්ථි ඛමාම් තෙ ගච්ඡ තාතාති, චොරො තං කම්මං ඝාත්වා ආයුපරියොසානෙ අවීචිම්හි නිබ්බත්තෙත්වා දීඝරත්තං තත්ථ පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන ඉදානි ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ පච්චතීති, එවං සත්ථා තස්ස පුබ්බකම්මං කථෙත්වා භික්ඛවෙ බාලා නාම පාපානි කරොන්තා න බුජ්ඣන්ති පණ්ඩා පන අත්තනා කතකම්මෙහි ඩය්හමානා අත්තනාව අත්තනො දුවගිඤ්ඣන්ති සාව ගොන්තීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"අථ පාපානි කම්මානි කරං බාලො න බුජ්ඣති,
සෙහි කම්මෙහි දුම්මෙධො අග්ගිදඩ්ඪො ව තප්පති"නි.

තත්ථ **අථ පාපානීති** න කෙවලං බාලො කොධවසෙන පාපානි කරොති, කරොන්තොපි පන න බුජ්ඣතීති **අත්ථො**. පාපං

කරොතෙතා ව ඌපං කරොමීති අබ්‍රුඤ්ඤතෙතා නාම නත්ථි. ඉමස්ස කම්මස්ස එවරූපො නාම විපාකොති අජානන්තෙතා න බ්‍රූඤ්ඤතීති වුත්තං. **සෙසේසු** සොතෙති අත්තනො සන්තකෙති කමෙති. **දුම්මඩ්ඩෙති** දුප්පඤ්ඤෙ පුග්ගලෙ නිරයෙ නිබ්බත්තිත්වා අග්ගිදඩ්ඩොව තපතීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අජගරපෙතස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

10. 7.

"යො දණ්ඩෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො මහාමොග්ගල්ලානත්ථේරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ භික්ඛූසු සන්නිපතිත්වා මන්තෙසුං[1]-ජානාථාවුසො කෙන කාරණෙන සමණස්ස ගොතමස්ස ලාභසක්කාරො මහා හුත්වා නිබ්බත්තොති මයං න ජානාම තුම්හෙ පන ජානාථාති?, ආම ජානාම මහාමොග්ගල්ලානං නාම එකං නිස්සාය උප්පන්නොති,[2] සො හි දෙවලොකං ගන්ත්වා දෙවතාහි කතකම්මං පුච්ඡිත්වා ආගන්ත්වා මනුස්සානං කථෙති ඉදං නාම කත්වා එවරූපං සම්පත්තිං ලභන්තීති, නිරයෙ නිබ්බත්තානම්පි කම්මං පුච්ඡිත්වා ආගන්ත්වා මනුස්සානං කථෙති ඉදං නාම කත්වා එවරූපං දුක්ඛං අනුභවන්තීති. මනුස්සා තස්ස කථං සුත්වා මහන්තං ලාභසක්කාරං අභිහරන්ති සචෙ තං මාරෙතුං සක්ඛිස්සාම සො ලාභසක්කාරෙ අම්හාකං නිබ්බත්තිස්සතීති. තෙ අත්ථෙතො උපායොති සඤ්ඤං එකච්ඡින්දු හුත්වා යං කිඤ්චි කත්වා තං මාරෙස්සාමාති අත්තනො උපට්ඨාකෙ සම්මදපෙත්වා කහාපණසහස්සං[3] ලභිත්වා පුරිසඝාතකම්මං කත්වා වරනෙත වොරෙ පක්කොසාපෙත්වා මහාමොග්ගල්ලානත්ථේරො නාම කාළසිලායං වසති තත්ථ ගන්ත්වා තං මාරෙථාති තෙසං කහාපණෙ අදංසු, වොරා ධනලොභෙන සම්පටිච්ඡිත්වා ථෙරං මාරෙස්සාමාති ගන්ත්වා තස්ස වසනඨානං පරිවාරෙසුං, ථෙරො තෙහි පරික්ඛිත්තභාවං ඤත්වා කුච්ඡිවිදෙන නික්ඛම්ත්වා පක්කාමි. තෙ ථෙරං අදිස්වා පුනෙකදිවසං ගන්ත්වා පරික්ඛිපිංසු. ථෙරො ඤත්වා කණ්ණිකාමණ්ඩලං භින්දිත්වා ආකාසං පක්ඛන්දි. එවං තෙ පඨමමාසෙපි මජ්ඣිමමාසෙපි ථෙරං ගහෙතුං නාසක්ඛිංසු, පච්ඡිමමාසෙ පන සම්පත්තෙ ථෙරො අත්තනා කත කම්මස්ස ආකඞ්ඛිතභාවං[4] ඤත්වා නාපගඤ්ඡි.[5] වොරා ගන්ත්වා ථෙරං ගහෙත්වා තණ්ඩුලකණමත්තානිස්ස අට්ඨිං කරොන්තා භින්දිංසු. අථ නං මතොති සඤ්ඤාය එකස්මිං ගුම්බපිට්ඨෙ ඛිපිත්වා පක්කමිංසු. ථෙරො සත්ථාරං පසාදෙත්වා පරිනිබ්බායිස්සාමීති අත්තභාවං ඛ්‍රාත්වෙය්‍යනෙන

1. ම. විත්තෙසුං. 2. ම. උපපන්නොති. 3. ම. සහස්සං.
4. ම. ආකඞ්ඛිසභාවං. 5. ම. නාපගච්ඡි.

වෙඨෙත්වා පිරං කත්වා ආකාසෙන සද්ධිං සනනිපාතං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා භන්තෙ පරිනිබ්බායිස්සාමීති ආහ. පරිනිබ්බායිස්සසි මොග්ගල්ලානාති?, ආම භන්තෙති, කත්ථ ගන්ත්වානි?, කාළසිලාපදෙසං භන්තෙති, තෙන හි මොග්ගල්ලාන මයාපි ධම්මං කථෙත්වා යාගි තාදිසස්ස හි මෙ සාවකස්ස ඉදානි දස්සනං නත්ථීති, සො එවං කරිස්සාම් භන්තෙතී සත්ථාරං වන්දිත්වා ආකාසං උප්පතිත්වා පරිනිබ්බාණදිවසෙ සාරිපුත්තත්ථෙරො විය නානප්පකාරා ඉද්ධියො කත්වා ධම්මං කථෙත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා කාළසිලාවිං ගන්ත්වා පරිනිබ්බායි. ථෙරං කිර චොරා මාරෙසුන්ති අයම්පි, කථා සකලජම්බුදීපෙ පත්ථරි. රාජා අජාතසත්තු චොරෙ පරියෙසන්තොව වරපුරිසෙ පයොජෙසි. තෙසුපි චොරෙසු සුරාපානෙ සුරං පිවන්තෙසු එකො එකස්ස විත්තං පහරිත්වා පාතෙසි, සො තං සඤ්ඤාජෙත්වා ගහෙත්වා දුබ්බිනීතත්තා කසමා මෙ විත්තං පාතෙසීති? ආහ. කිම්පන අරෙ දුට්ඨ චොර තයා මහාමොග්ගල්ලානො පඨමං පහටොති?, කිං පන මයා පහටභාවං ත්වං න ජානාසීති? ඉති තෙසං මයා පහටො මයා පහටොති වදන්තානං වචනං සුත්වා තෙ වරපුරිසා තෙ සබ්බෙ චොරෙ ගහෙත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං, රාජා චොරෙ පක්කොසාපෙත්වා පුච්ඡි-තුම්හෙහි ථෙරො මාරිතොති?, ආම දෙවාති, කෙන තුම්හෙ උය්‍යොජිතාති?, නග්ගසමණකෙහි දෙවාති, රාජා පච්චතෙ නග්ගසමණකෙ ගාහාපෙත්වා පච්චතෙහි චොරෙහි සද්ධිං රාජභටෙ නාභිපමාණෙසු ආවාටෙසු නිඛණාපෙත්වා පලාලෙහි පටිච්ඡාදෙත්වා අග්ගිං දාපෙසි. අථ තෙසං ඛ්‍රාමභාවං ඤත්වා අග්ගිඛලෙහි ඛාසාපෙත්වා සබ්බෙ ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං කාරාපෙසි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෝ අත්තනො අනුරූපං මරණං පත්තොති, සත්ථා ආගන්ත්වා-කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ මහාමොග්ගල්ලානො ඉමස්ස ච්‍ඡ අත්ත භාවස්ස අනුරූපං පත්තො පුබ්බෙ පන තෙන ඛාතස්ස කම්මස්ස අනුරූපමෙව මරණං පත්තොති වත්වා කිං පනස්ස භන්තෙ පුබ්බ කම්මන්ති පුට්ඨො විත්ථාරෙත්වා කථෙසි:-

අතීතෙ කිර බාරාණසීවාසී එකො කුලපුත්තො සයමෙව නොට්ඨපවනාදිනි කම්මානි කරොන්තො මාතාපිතරෝ පටිජග්ගි. අථස්ස මාතාපිතරො-තාත ත්වං එකකොව ගෙහෙ ච අරඤ්ඤෙ ච කම්මං කරොන්තො කිලමසි එකං තෙ කුමාරිකං ආනෙමාති[1] වත්වා-අම්ම තාත මයාං න එවරූපෙන අත්ථො අහං යාව තුම්හෙ ජීවථ තාව වො සඟ්ඣාව උපට්ඨහිස්සාමීති තෙන පටික්ඛිත්තා පුනප්පුනං යාචිත්වා කුමාරිකං ආනයිංසු. සා ඤාතිපාඝමෙව තෙ උපට්ඨහිත්වා පච්ඡා තෙසං දස්සනම්පි අනිච්ඡන්ති න සක්කා තව මාතාපිතූහි සද්ධිං එකට්ඨානෙ වසිතුන්ති උජ්ඣායිත්වා තස්මිං අත්තභාවෙ කථං අගණ්හන්තෙ තස්ස

1. ම. ආනෙස්සාමීති.

බහිගතත්තාලෙ මනච්චිත්තඛණ්ඩානි ච යාගුථේනඤ්ච ගහෙත්වා තත්ථ තත්ථ ඇකිරිත්වා තෙනාගන්ත්වා කිං ඉදන්ති පුඨා ආහ.-ඉමෙසං අක්ඛීහි ලද්ධකානං එතං නාමං සබ්බං ගෙහං කිලිඤ්ඣං කරොන්තා වරන්ති න සක්කා එතෙහි සද්ධිං එකට්ඨානෙ වසිතුන්ති, එවං තාව තං පුනපපුනං කථයමානාය එවරූපොපි පූරිතපාරමිසත්තා මාතාපිතූහි සද්ධිං භිජ්ජි. සො හොතු ජානිස්සාමි තෙසං කත්තබ්බන්ති තෙ හොජාපෙත්වා-අම්ම තාත අසුකට්ඨානෙ නාම තුම්හාකං ඤාතකා ආගමනං පච්චාසිංසන්ති තත්ථ ගමිස්සාමාති තෙ යානකං ආරොපෙත්වා ආදාය ගච්ඡන්තොා අටවිමුඛං පත්තකාලෙ-තාත රත්තිභාගෙ ගණ්හථ ගොණා පදසඤ්ඤං[1] ගම්ස්සන්ති ඉමස්මිං ඨානෙ චොරා වසන්ති අහං ඔතරාමීති පිතුහත්ථෙ රස්මියො දත්වා ඔතරිත්වා ගච්ඡන්තොා සද්දං පරිවත්තෙත්වා චොරානං උඝිතසද්දමකාසි. මාතාපිතරො සද්දං සුත්වා චොරා උඝිතාති සඤ්ඤාය-තාත මයං මහල්ලකා චිරං අත්තානමෙව රක්ඛන්ති ආගංසු. සො මාතාපිතරො තථා විරවන්තොපි[2] චොරසද්දං කරොන්තා කොට්ටෙත්වා මාරෙත්වා අට්ඨියං බන්ධිත්වා පච්චාගම්. සත්ථා ඉදං තස්ස පුබ්බකම්මං කථෙත්වා භික්ඛවෙ මොඝපුරිසො එත්තකං කම්මං කත්වා අනෙකවස්සසතසහස්සානි නිරයෙ පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන අත්තභාවසතෙ එවමෙවං කොට්ටෙත්වා ඝාතවුත්තණ්ඩිතො මරණං පත්තොා. එවං මොඝපුරිසෙන අත්තනො කම්මානුරූපමෙව මරණං ලබිං පච්ඡා චොරසතෙහි සද්ධිං පච්ඡා තිත්ථියසතානිපි මම පුත්තෙ අපදුට්ඨෙ පදුස්සිත්වා අනුරූපමෙව මරණං ලභිංසු. අපදුට්ඨෙසු[3] පදුස්සනෙතා දසහි කාරණෙහි අනයව්‍යසනං පාපුණාති යොචාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තොා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යො දණ්ඩෙන අදණ්ඩෙසු අපදුට්ඨෙසු දුස්සති,
දසන්නමඤ්ඤතරං ඨානං ඛිප්පමෙව නිගච්ඡති.

වෙදනං ඵරුසං ජානිං සරීරස්ස ච භෙදනං,
ගරුකං වාපි ආබාධං චිත්තක්ඛෙපං ච පාපුණෙ,
රාජතොා ව උපස්සග්ගං අබ්භක්ඛානං ච දාරුණං.

පරික්ඛයං ච ඤාතීනං භොගානං ච පභඞ්ගුරං,[4]
අථ වස්ස අගාරානි අග්ගි ඩහති පාවකො,
කායස්ස භෙදා දුප්පඤ්ඤා නිරයං සො උපපජ්ජති"ති.

තත්ථ **අදණ්ඩෙසූති** කායදණ්ඩාදිරහිතෙසු ඛීණාසවෙසු. **අපදුට්ඨෙසූති** පරෙසු අත්තානං ච නිරපරාධෙසු. **අඤ්ඤතරං ඨානන්ති** දසන්නං දුක්ඛකාරණෙසු අඤ්ඤතරං කාරණං. **වෙදනන්ති** සිසරොගාදිභෙදං ඵරුසවෙදනං. **ජානින්ති** කිච්ඡාධිගතස්ස ජානිං. **භෙදනන්ති** හත්ථපෙ

1. ම. ගාවොපතොදසඤ්ඤං. 3. ම. අපපදුට්ඨස්ස.
2. සී. විවරන්තොපි 4. ම. පභඞ්ගුනං.

දුදිකං සරීරභෙදනං. **ගරුකානන්ති** පඤ්ඣානලාභිකම්මඵලානුභවනවසෙන ගරුකානං ආනන්තරියකම්මානං වසෙන ගරුකානං. **ආසන්නෙ වා පන මරණකාලෙ** යං කම්මං වා කම්මනිමිත්තං වා ගතිනිමිත්තං වා උපට්ඨාති, තදුභයම්පි ආසන්නකම්මං නාම. තත්ථ කම්මං තාව දුබ්බලපුරිසස්ස භාරහරණං විය, කම්මනිමිත්තං භාරභූමි විය, ගතිනිමිත්තං භාරභූමියං ඨපිතභාරෙ සීසං විය. තත්ථ කම්මං උපට්ඨාති නාම කම්මවසෙන ගතිනිමිත්තං දිස්වා ‘‘අහං එවරූපං නාම කම්මං කරිං, තස්ස මෙ ඉදං ඵල’’න්ති තං කම්මං ආවජ්ජන්තස්ස විය හොති. කම්මනිමිත්තං නාම කම්මවසෙන ගතිනිමිත්තං දිස්වා ‘‘අහං එවරූපානි නාම කම්මානි කරිං, තස්ස මෙ ඉදං ඵල’’න්ති තානි කම්මානි ආවජ්ජන්තස්ස විය හොති. ගතිනිමිත්තං නාම කම්මවසෙන ගතිනිමිත්තං දිස්වා ‘‘අහං එවරූපං නාම ගතිං ගමිස්සාමී’’ති තං ගතිං ආවජ්ජන්තස්ස විය හොති. තත්ථ යස්ස කම්මං උපට්ඨාති, සුගතිගාමිකම්මං වා දුග්ගතිගාමිකම්මං වා, තස්ස තදනුරූපා ගතියෙව පාටියෙක්කං නිමිත්තං හුත්වා උපට්ඨාති. යස්ස පන ගතිනිමිත්තං උපට්ඨාති, තස්ස තදෙව නිමිත්තං හුත්වා ගතිං ගණ්හාති. තත්ථ දෙවලොකූපගං කම්මං කත්වා දෙවලොකූපගං ගතිනිමිත්තං දිස්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තති. මනුස්සලොකූපගං කම්මං කත්වා මනුස්සලොකූපගං ගතිනිමිත්තං දිස්වා මනුස්සලොකෙ නිබ්බත්තති. අපායූපගං කම්මං කත්වා අපායූපගං ගතිනිමිත්තං දිස්වා අපායෙ නිබ්බත්තති. **ආසන්නකම්මං වා පන ඉඤ්ජනං වා ඵන්දනං වා ඉමෙසු තීසු ඨානෙසු** යං කිඤ්චි ආසන්නකම්මං වා ගතිනිමිත්තං වා ඉඤ්ජනං වා ඵන්දනං වා ඉමෙසු තීසු ඨානෙසු. **ඉඤ්ජනන්ති** ඉඤ්ජනං චලනං. **ඵන්දනන්ති** ඵන්දනං අචලනං. **ඉමෙසු තීසු ඨානෙසු** යං කිඤ්චි ඉඤ්ජනං වා ඵන්දනං වා ඉමෙසු තීසු ඨානෙසු

උපත්ථම්භයමානෝ-නත්ථි තිං භික්ඛු පුබ්බේ භිරොත්තපපගවෙසකෝ දකරක්ඛසකාලෙපි භිරොත්තපපං ගවෙසමානෝ වාදය වස්සානි විහාසි? කස්මා ඉදානි එවං ගරුකෙ බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිත්වා චතුපරිස මජ්ඣෙ පාරුපණං ඡඩ්ඩෙත්වා භිරොත්තපපං පඤ්ඤපෙත්වා තං විවරං පාරුපිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. භික්ඛූ තස්සත්ථස්සා විභාවනත්ථං භගවන්තං යාචිංසු, භගවා අතීතං ආහරිත්වා කථෙසි.

අතීතෙ කිර බාරාණසිරඤ්ඤෝ අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං බොධිසත්තෝ පටිසන්ධිං ගණ්හි. තස්ස නාමකරණදිවසෙ මහිංසකකුමාරොති නාමං කරිංසු. තස්ස කනිට්ඨභාතා චන්දකුමාරෝ නාම අහොසි. තෙසං මාතරි කාලඞ්කතාය රාජා අඤ්ඤං අග්ගමහෙසිඤ්ඤෙ ඨපෙසි, සාපි පුත්තං විජායි. සුරියකුමාරොතිස්ස නාමං කරිංසු. තං දිස්වා රාජා තුට්ඨෝ පුත්තස්ස තෙ වරං දම්මීති ආහ, සා ඉච්ඡිතකාලෙ ගණ්හිස්සාමීති වත්වා පුත්තස්ස වයප්පත්තකාලෙ රාජානං ආහ-දෙවෙන මය්හං පුත්තස්ස ජාතකාලෙ වරෙ දින්නෙ ඉදානි පුත්තස්ස මෙ රජ්ජං දෙහීති, රාජා-මම වෙ පුත්තා අග්ගික්ඛන්ධා විය ජලන්තා චරන්ති න සක්කා තස්ස රජ්ජං දාතුන්ති පටික්ඛිපිත්වාපි පුනප්පුනං යාචමානමෙව දිස්වා-අයං මෙ පුත්තානං අන්තරම්පි කරෙය්‍යාති පුත්තෙන පඤ්ඤාසාපෙත්වා ආහ-තාතා අහං සුරියකුමාරස්ස ජාතකාලෙ වරං අදාසිං ඉදානිස්ස ඉාතා රජ්ජං යාචති අහං තස්ස න දාතුකාමෝ තස්ස මාතා තුම්හාකං අන්තරම්පි කරෙය්‍ය ගච්ඡථ තුම්හෙ අරඤ්ඤෙ වසිත්වා මමච්චයෙන ආගන්ත්වා රජ්ජං ගණ්හථාති උය්‍යොජෙසි. තෙ පිතරං වන්දිත්වා පාසාදා ඔරොහන්තෙ රාජඞ්ගනෙ කීළමානෝ සුරියකුමාරෝ දිස්වා තං කාරණං ඤත්වා තෙහි සද්ධිං නික්ඛමි. තෙසං හිමවන්තං පවිට්ඨකාලෙ බොධිසත්තෝ මඟ්ගා ඔක්කම්ම අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා සුරියකුමාරං ආහ-තාත එතං සරං ගන්ත්වා නහාත්වා ච පිවිත්වා ච අමෝඝකං ච පදුමිනිපණ්ණෙහි උදකං ආහරාහි, සො පන සරෝ වෙස්සවණස්ස සන්තිකා එකෙන දකරක්ඛසෙන ලද්ධෝ හොති. වෙස්සවණෝ ච තං ආහ-ඨපෙත්වා දෙවධම්ම ජාන්නකෙ යෙ ච අඤ්ඤෙ ඉමං සරං ඔතරන්ති තෙ ඛාදිතුං ලභසීති, තතෝ පට්ඨාය සො තං සරං ඔතිණ්ණොතිණ්ණෙ දෙවධම්මෙ පුච්ඡිත්වා අජානන්තෙ ඛාදති. සුරියකුමාරොපි තං සරං අභිමංසිත්වාව ඔතරි, තෙන ච දෙවධම්මෙ ජානාසීති පුච්ඡිතෝ දෙවධම්මොති නාම වන්ද සුරියාති ආහ, අථ තං ඤා දෙවධම්මෙ න ජානාසීති උදකං පවෙසෙත්වා අත්තනෝ භවනෙ ඨපෙසි. බොධිසත්තොපි තං විරාගත්තං දිස්වා චන්දකුමාරං පෙසෙසි, සොපි තෙන දෙවධම්මෙ පුච්ඡිතෝ දෙවධම්මොති නාම වතසෝ දිසාති ආහ, දකරක්ඛසොපි උදකං පවෙසෙත්වා තත්ථෙව ඨපෙසි. බොධිසත්තොපි තස්මිම්පි විරාගත්තෙ අන්තරාගෙන භවිතබ්බන්ති සයං ගන්ත්වා විනාමෙසි

ඔතරණපදං දිස්වා අයං සරෝ රක්ඛසපරිග්ගහිතොති ඤත්වා ඛග්ගං සන්නය්හිත්වා ධනුං ගහෙත්වා අට්ඨාසි, රක්ඛසෝ තං අනොතරන්තං දිස්වා වනකම්මිකපුරිසවෙසෙනාගන්ත්වා ආහ.-භො පුරිස තවං මග්ග කිලන්තොසි සක්ඛා ඉමං ඔතරිත්වා නහායිත්වා ච පිවිත්වා ච භිසමුලාලං ඛාදිත්වා පුප්ඵානි පිලන්ධිත්වා න ගච්ඡසීති?, බොධිසත්තොපි තං දිස්වා එසෝ යක්ඛොති ඤත්වා නයා මේ භාතරෝ ගහිතාති? ආහ, ආම මයා ගහිතාති, කිං කාරණාති?, අහං ඉමං සරං ඔතිණ්ණාතිණ්ණා ලභාමීති, කිං පන සබ්බෙව ලභසීති?, දෙවධම්මෙ ජානනකෙ ඨපෙත්වා අවසෙසෙ ලභාමීති, අත්ථි පන තෙ දෙවධම්මෙහි අත්ථොති?, ආම අත්ථි, අහං කථෙස්සාමීති, තෙන හි කථෙහීති, න සක්කා කිලිට්ඨචිත්තෙන කථෙතුන්ති, යක්ඛෝ බොධිසත්තං නහාපෙත්වා පානීයං පායෙත්වා අලඞ්කරිත්වා අලඞ්කතමණ්ඩපමජ්ඣෙ පල්ලඞ්කං ආරොපෙත්වා සයම්පි සුභපීඨකෙ නිසීදි. අථ නං බොධිසත්තොපි සක්කච්චං සුණාතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"හිරිඔත්තප්පසම්පන්නා සුක්කධම්ම සමාහිතා,
ඉච්ඡන්තා සප්පුරිසා ලොකෙ දෙවධම්මාති වුච්චරෙ"ති.

යක්ඛෝ ඉමං ධම්මදෙසනං සුත්වා පඤ්ඤෙන බොධිසත්තං ආහ-පණ්ඩිත අහං තෙ පඤ්ඤෙන එකං භාතරං ධම්මිකතරං ආනෙමීති, කඤ්චං ආනෙතීති, පණ්ඩිත ත්වං කෙවලං දෙවධම්මෙ ජානාසි යෙව න පන තෙසු වත්තසීති, කිං කාරණාති?, යස්මා ජෙට්ඨකා ඨපෙත්වා කඤ්චං ආනාපෙන්තා ජෙට්ඨාපචායිකකම්මං න කරොසීති? දෙව ධම්මෙ වාහං යක්ඛ ජානාමි තෙසු ච වත්තාමි මයං හි එතං නිස්සාය ඉමං අරඤ්ඤං පවිඨා එතස්ස හි අත්ථාය අම්හාකං පිතරං එතස්ස මාතා රජ්ජං ඝාවි, අම්හාකං පන පිතා තං වරං අදත්වා අම්හාකං අනුරක්ඛණත්ථාය අරඤ්ඤවාසං අනුජානි, සො කුමාරෝ අනිවත්තිත්වා අම්හෙහි සද්ධිං ආගතො. තං අරඤ්ඤෙ එකෝ යක්ඛෝ ඛාදිතුම්පි න කොච්චි සද්දහිස්සති නෙනාහං ගරහභයභීතෝ තමෙව ආනාපෙමීති. යක්ඛෝ බොධිසත්තස්ස පසීදිත්වා සාධු පණ්ඩිත ත්වමෙව දෙවධම්මං ජානාසීති වෙපි භාතරෝ ආනෙත්වා අදාසි, අථ නං බොධිසත්තෝ යක්ඛභාවෙ ආදීනවං කථෙත්වා පඤ්ච සීලෙසු පතිට්ඨාපෙසි. සො තෙන සුසංවිහිතාරක්ඛෝ තස්මිං අරඤ්ඤෙ වසිත්වා පිතරි කාලකතෙ යක්ඛං ආදාය බාරාණසිං ගන්ත්වා රජ්ජං ගහෙත්වා චන්දකුමාරස්ස උපරජ්ජං සූරියකුමාරස්ස සෙනාපතිට්ඨානං දත්වා යක්ඛස්ස රමණීයෙ ඨානෙ ආයතනං කාරාපෙත්වා යථා සො ලාභග්ගපත්තෝ හොති තථා අකාසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රක්ඛසෝ බහුභණ්ඩිකෝ අහොසි, සූරියකුමාරෝ ආනන්දෝ චන්දකුමාරෝ සාරිපුත්තෝ මහිංසකකුමාරෝ පන අහමෙවාති එවං සත්ථා ජාතකං කථෙත්වා-එවං භික්ඛවෙ පුබ්බෙ දෙවධම්මෙ ගවෙසමානෝ භිරොත්තප්පසම්පන්නෝ විචරිත්වා

ඉදානි චතුපරිසමජ්ඣේ ඉමිනා නීහාරෙන ඨත්වා මම පුරතෝ අපිවෙජ්ඣාමහීති වදන්තෝ අයුත්තං අනාසි න හි සාවකපච්චෙකබෝධි මත්තෙන සමණෝ නාම හොතීති වත්වා අනුසාසිං සථෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"න නග්ගචරියා න ජටා න පඞ්කා
නානාසකා ථණ්ඩිලසායිකා වා,
රජෝ ව ජල්ලං උක්කුටිකප්පධානං
සොධෙන්ති මච්චං අවිතිණ්ණකඞ්ඛං"ති.

තත්ථ **නානාසකාති** න අනාසකා[1] භත්තපටික්ඛෙපකාති අත්ථෝ. **ථණ්ඩිලසායිකාති** භූමිසයනා.[2] **රජෝව ජල්ලන්ති** කාදුමලිම්පනාකාරෙන[3] සරීරෙ සන්නිචිතරජෝ. **උක්කුටිකප්පධානන්ති** උක්කුටිකභාවෙන ආරබ්ධවීරියං. ඉදං වුත්තං හොති-යෝ හි මච්චෝ එවං අහං ලොකනිස්සරණසඞ්ඛාතං සුඛිං පාපුණිස්සාමීති ඉමෙසු නග්ගචරියාදීසු යං කිඤ්චි සමාදාය වත්තෙතාය්‍ය සෝ කෙවලං මිච්ඡාදස්සනං වෙව වඩ්ඪෙය්‍ය[4] කිලමථස්ස ච භාගී අස්ස, එතානි සුසමාදින්නානිපි අථ්‍යවඤ්ඣාය කඞ්ඛාය අවිතිණ්ණභාවෙන අවිතිණ්ණකඞ්ඛං මච්චං න සොධෙන්තීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

බහුභණ්ඩිකත්ථෙරස්ස වත්थු අට්ඨමං.

---

10. 9.

"අලඞ්කතෝ වෙපී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සන්තතිමහාමත්තං ආරබ්ධ කථෙසි.

සෝ හි එකස්මිං කාලෙ රඤ්ඤෝ පසෙනදිස්ස පච්චන්තං කුපිතං වූපසමෙත්වා ආගතෝ, අථස්ස රාජා තුට්ඨෝ සත්ත දිවසානි රජ්ජං දත්වා එකං නච්චගීතකුසලං ඉත්ථිං අදාසි. සෝ සත්තදිවසානි සුරාමද මත්තෝ හුත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෝ හත්ථික්ඛන්ධවරගතෝ හුත්වා නහානතිත්ථං ගච්ඡන්තෝ සත්ථාරං පිණ්ඩාය පවිසන්තං වාරෙත්වා දිස්වා හත්ථික්ඛන්ධගතොව සීසං වාලෙත්වා වන්දිත්වා පක්කාමි. සත්ථා සිතං කත්වා කෝ නු ඛෝ හෙතු සිතපාතුකරණෙ ගෙතුති ආනන්දත්ථෙරෙන පුට්ඨෝ සිතකාරණං ආවිකරොන්තෝ ආහ-පස්සථානන්ද[5] සන්තතිමහාමත්තං අජ්ජෙව සබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතොව මම සන්තිකං ආගන්ත්වා චතුපදික ගාථාවසානෙ අරහත්තං පත්වා සත්තාහලමත්තෙ ආසාසෙ නිසීදිත්වා පරිනිබ්බායිස්සතීති, මහාජනෝ සත්ථු ථෙරෙන සද්ධිං කථෙන්තස්ස වචනං අස්සොසි. තත්ථ මිච්ඡාදිට්ඨිකා විනෙතුං-පස්සථ සමණස්ස

1. ම. අනාසකා. 2. ම. භූමිසයකා. සයිකාවා.
3. ම. කාදුමලෙපනාකාරෙන. 4. ම. පවත්තෙය්‍ය. 5. ම. පස්සානන්ද.

ගොතමස්ස කිරියං මුඛපත්තමෙව භාසති අජ්ජ කිර එස එවං සුරාමදමත්තෙකා යථාලඛකතොව එතස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා පරිනිබ්බායිස්සති අජෙජව තං මුසාවාදෙන නිග්ගණ්හිස්සාමාති. සම්මාදිට්ඨිකා විත්තෙසුං-අහො බුද්ධානං මහානුභාවතා අජ්ජ බුඩලිලහං වෙව සන්තතිමහාමත්තලිලහව දට්ඨුං ලභිස්සාමාති. සන්තතිමහාමත්තොපි නහානතිත්ථෙ දිවසභාගං උදකකීළං කිළිත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා ආපානභූමියං නිසීදි. සාපි ඉත්ථී රහමජ්ඣං ඉතරිත්වා නච්චගීතං දස්සෙතුං ආරභි, තස්සා සරීර ලීලඤ්ච දස්සනත්ථං සත්තාහං අපානාහාරතාය තං දිවසං නච්ච ගීතං දස්සයමානාය අන්තො කුච්ඡියං සත්ථකවාතා සමුට්ඨාය හදය මංසං ඛාතත්ථිත්වා අගමංසු. සා තඛණංයෙව මුඛෙන වෙව අක්ඛිහි ච විවටෙහි කාලමකාසි. සන්තතිමහාමත්තොත උපධාරෙථ නන්ති වත්වා නිරුඬා සාමිති වුත්තමත්තෙත යෙව බලවසොක්කන්තිභූතො, තං ඛණං යෙවස්ස සත්තාහං පිතසුරා තත්තකපාලෙ උදකබින්දු විය පරිඛයං අගමාසි. සො-න මෙ ඉමං සොකං අඤ්ඤෙ නිබ්බාපෙතුං සක්ඛිස්සන්ති අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙනාති බලකායපරිවුතො සායණ්හසමයෙ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එවමාහ-භන්තෙ එවරූපො මෙ සොකො උප්පන්නො තං මෙ තුමෙහ නිබ්බාපෙතුං සක්කිස්සථාති ආගතොම්හි, පටිසරණං මෙ හොථාති, අථ නං සත්ථා-සොකං නිබ්බාපෙතුං සමත්ථසෙව සන්තිකං ආගතොසි ඉමිස්සා හි ඉත්ථියා ඉමිනාව ආකාරෙන මතකාලෙ තව රොදනත්ථස්ස පඤ්චත්තඅස්සූනි චත්තූනං සමුද්‍දානං උදකතො අතිරෙකතරානීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි[1] පච්ඡා තෙ මාහු කිඤ්චනං,
මජ්ඣෙ වෙ නො ගභිස්සසි උපසන්තො චරිස්සසී"[2]ති.

ගාථාපරියොසානෙ සන්තතිමහාමත්තොත අරහත්තං පත්වා අත්තනො ආයුසඞ්ඛාරං ඔලොකෙන්තො තස්ස අපවත්තනභාවං ඤත්වා සත්ථාරං ආහ-භන්තෙ පරිනිබ්බාණං මෙ අනුජානාථාති, සත්ථා තෙන කතකම්මං ජානන්තොපි මුසාවාදෙන නිග්ගණ්හනත්ථං සන්තිං පතිතා මිච්ඡාදිට්ඨිකා ඔකාසං න ලභිස්සන්ති බුඩලිලහවෙව සන්තති මහාමත්තලිලහව පස්සිස්සාමාති සන්නිපතිතා සම්මාදිට්ඨිකා ඉමිනා කතකම්මං සුත්වා පුඤ්ඤඤ්ඤ ආදරං කරිස්සන්තීති සල්ලක්ඛෙත්වා තෙන හි තයා කතකම්මං මයහං කථෙහි කථෙන්තො ච භූමියං සිතො අකථෙත්වා සත්තතාලපමාණමත්තෙත ආකාසෙ සිතො කථෙසීති ආහ, සො සාධු භන්තෙති සත්ථාරං වන්දිත්වා එකතාලපමාණං උග්ගහම ඔරොහිත්වා පුන සත්ථාරං වන්දිත්වා උග්ගහිත්තෙනා පටිපාටියා සත්තතාලපමාණෙ ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා සුණාථ මෙ භන්තෙ පුබ්බකම්මන්ති වත්වා ආහ:-

---

1. ම. බුඩමත්තමෙව. 2. ම. විසොධෙහි.

ඉතො එකනවුතිකප්පෙ විපස්සිබුද්ධකාලෙ අහං බන්ධුමතී නාම නගරෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බත්තිත්වා විඤ්ඤුතං පත්වා කිඤ්චුදෙව පරෙසං ඡෙදං වා පිළං වා අකරණකම්මනෙති, උපධාරෙන්තො ධම්මඝොසකකම්මං දිස්වා තතො පට්ඨාය තං කරොන්තො මහාජනං සමාදපෙත්වා පුඤ්ඤානි කරොමි උපොසථදිවසෙසු උපොසථං සමාදියාමි[1] දානං දදාමි[2] ධම්මං සුණාමි[3] බුද්ධරතනාදීනි සදිසං අඤ්ඤරතනං නාම නත්ථි තිණ්ණං රතනානං සක්කාරං කරොථාති උඝොසෙන්තො විචරාමි, තස්ස මයහං සද්දං සුත්වා බුද්ධපිතා බන්ධුමතිම්හාරාජා මං පක්කොසාපෙත්වා තාත කිං කරොන්තො විචරසීති පුච්ඡිත්වා-දෙව තිණ්ණං රතනානං ගුණං පකාසෙත්වා මහාජනං පුඤ්ඤකම්මෙසු සමාදපෙන්තො විචරාමීති වුත්තෙ-කාහ නිසින්නොසි විචරසීති මං පුච්ඡිත්වා පදසාව දෙවාති මයා වුත්තෙ-තාත න ත්වං එවං විචරිතුං අරහසි ඉමං පුප්ඵදාමං පිලන්ධිත්වා අස්සපිට්ඨෙ නිසින්නොව විචරාති මයහං ඔත්තාදදාමසදිසං පුප්ඵදාමං දත්වා අස්සං අදාසි. අථ මං රඤ්ඤා දින්නපරිහාරෙන තථෙව උඝොසෙත්වා විචරන්තං පුනපි රාජා පක්කොසාපෙත්වා තාත කිං කරොන්තො විචරසීති පුච්ඡිත්වා තදෙව දෙවාති වුත්තෙ-තාත අස්සොපි තෙ නානුච්ඡවිකොති ඉධ නිසීදිත්වා විචරාති චතුසින්ධවයුත්තං රථං අදාසි. තතියවාරෙපි මෙ රාජා සද්දං සුත්වා පක්කොසාපෙත්වා තාත කිං කරොන්තො විචරසීති පුච්ඡිත්වා තදෙව දෙවාති වුත්තෙ-තාත රථොපි තෙ නානුච්ඡවිකොති මයහං මහන්තං හොගං මහාපසාධනඤ්ච දත්වා එකං හත්ථිමදාසි. සොහං සබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතො හත්ථික්ඛන්ධෙ නිසීදිත්වා අසීතිවස්සසහස්සානි ධම්මඝොසකකම්මං අකාසිං, තස්ස මෙ එත්තකතං කාලං කායතො වන්දනගන්ධො වායති ඔඛනතො උප්පල ගන්ධො වායති ඉදං මයා කතකම්මන්ති එවං සො අත්තනො පුඤ්ඤකම්මං කථෙත්වා ආකාසෙ නිසින්නොව තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා පරිනිබ්බායි, සරීරෙ අග්ගිජාලා උට්ඨහිත්වා මංසලොහිතං ඣාපෙසි සුමනපුප්ඵානි විය ධාතුයොව අවසිස්සිංසු, සත්ථා සුඛවත්ථං පසාරෙසි ධාතුයො තත්ථ පතිංසු, තා පත්තෙ පක්ඛිපිත්වා චාතුම්මහාපථෙ ථූපං කාරෙසි-මහාජනො වන්දිත්වා පුඤ්ඤභාගී භවිස්සතීති. ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-සනතතිමහාමත්තො ගාථාවසානෙ අරහත්තං පත්වා අලඞ්කතපටියත්තොව ආකාසෙ නිසීදිත්වා පරිනිබ්බුතො, කිනනුඛො එතං සම්මණෙති වත්තුං වට්ටති උදහු බ්‍රාහ්මණෙති? සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුච්ඡු භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සනතිස්සාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ මම පුත්තං සම්මණෙතිපි වත්තුං වට්ටති යෙවාති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථාමාහ:-

---

1. ම. සමාදියථ. 2. ම. දෙථ. 3. ම. සුණාථ.

"අලඞ්කතෝ චෙපි සමඤ්චරෙය්‍ය
සන්තෝ දන්තෝ නියතෝ බ්‍රහ්මචාරි,
සබ්බෙසු භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං
සෝ බ්‍රාහ්මණෝ සෝ සමණෝ ස භික්ඛූ"ති.

තත්‍ථ **අලඞ්කතෝති** වත්‍ථාභරණපටිමණ්ඩිතෝ. **තස්සපෝ**-වත්‍ථාලඞ්කාරාදීහි අලඞ්කතෝ චෙපි පුග්ගලෝ කායාදීහි **සමඤ්චරෙය්‍ය**, රාගාදිවූපසමෙන **සන්තෝ**, ඉන්ද්‍රියදමනෙන **දන්තෝ**, චතුමග්ගනියමෙන **නියතෝ**, සෙට්ඨචරියාය **බ්‍රහ්මචාරී**, කායදණ්ඩාදීනං ඔරොපිතත්තාය **සබ්බෙසු භූතෙසු** නිහිතදණ්ඩෝ, සෝ එවරූපෝ බාහිතපාපත්තා **බ්‍රාහ්මණෝ**තිපි සමිතපාපත්තා **සමණෝ**තිපි භින්නකිලෙසත්තා **භික්ඛූ**තිපි වත්තබ්බෝ යෙවානි. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සන්තනිමහාමත්තස්ස වත්‍ථු නවමං.

---

10. 10.

"හිරිනිසෙධෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ පිලොතිකත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකසමිං හි දිවසෙ ආනන්දත්ථෙරෝ එකං පිලොතිකඛණ්ඩං නිවත්ථං කපාලං ආදාය චරන්තං දූරකං දිස්වා කිං තෙ එවං විචරිත්වා ජීවතකොති[1] පබ්බජ්ජා න උපතරිහරන්ති වත්වා-හන්ත කෝ මං පබ්බාජෙස්සතීති වුත්තෙ-අහං පබ්බාජෙස්සාමීති තං ආදාය ගන්ත්වා සහත්‍ථා නහාපෙත්වා කම්මට්ඨානං දත්වා පබ්බාජෙසි, තව පන නිවත්ථ පිලොතිකඛණ්ඩං පසාරෙත්වා ඔලොකෙන්තා පරිස්සාවනකරණමත්තම්පි ගණ්හනපගං කිඤ්චිපදෙසං අදිස්වා කපාලෙන සඞ්ඝිඤ්ඡිත්වා රුක්ඛසාඛාය ඨපෙසි, සොපි පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ බුද්ධානං උප්පන්නලාභසක්කාරං පරිහරමානෝ මහග්ඝානි චීවරානි අභිරුහෙත්වා විචරන්තෝ ථූලසරීරෝ හුත්වා උක්කණ්ඨිත්වා කිමෙම ජනස්ස සඞ්ඝදෙය්‍යං නිවාසෙත්වා විචරණෙන[2] අත්තනෝ පිලොතිකමෙව නිවාසෙස්සාමීති තං ඨානං ගන්ත්වා පිලොතිකං ගහෙත්වා අභිරික්ත නීලපීතාදිවණ්ණං චීවරං පාරුපිත්වා අභිණ්හදස්සනෙන ඉමං පිලොතිකඛණ්ඩං නිවාසෙත්වා කපාලහත්‍ථෝ භික්ඛාය චරිතුං ගච්ඡතීති තං ආරම්මණං කත්වා අත්තනාව අත්තානං ඔවදි, ඔවදන්තස්සෙව පන්නස්ස චිත්තං සන්නිසීදි, සෝ තං පිලොතිකං තත්‍ථෙව පරිසමෙත්වා නිවත්තිත්වා විහාරමෙව ගතෝ, සෝ සත්තිපාතවචනෙන පුනපි උක්කණ්ඨිත්වා තත්‍ථෙව වත්වා නිවත්තති පුනපි තත්‍ථෙවාති තං එවං අපරාපරං විචරන්තං දිස්වා භික්ඛූ කහං ආවුසෝ ගච්ඡසීති පුච්ඡන්ති, සෝ ආචරියස්ස සන්තිකං ගච්ඡාමි ආවුසොති වත්වා එතෙනෙව නීහාරෙන

---

1. ම. ජීවතෝ. 2. ම. විඛ්භන්තෙන.

අත්තනො පිලොතිකඛණ්ඩමෙව ආරම්මණං කත්වා අත්තානං නිසෙධෙත්වා කතිපාහෙනෙව අරහත්තං පාපුණි. භික්ඛූ ආහංසු-කිං ආවුසො නදෑනි ආචරියස්ස සන්තිකං ගච්ඡසි තඤ්ඤ අයං තව විවරණමග්ගොති?, ආවුසො ආචරියෙන සද්ධිං සංසග්ගෙ සති ගතොම්හි ඉදානි පන මෙ පච්ඡිතෙනා සංසග්ගො නෙනස්ස සන්තිකං න ගච්ඡාමීති, භික්ඛූ තථා ගතස්ස ආරොචෙසුං, හන්ත පිලොතිකත්ථෙරො අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති; කිමාහ භික්ඛවෙනි? ඉදං නාම භන්තෙති, තං සුත්වා සත්ථා ආම භික්ඛවෙ මම පුත්තො සංසග්ගෙ සති ආචරියස්ස සන්තිකං ගතො ඉදානි පනස්ස සංසග්ගො ඡින්නො අත්තනාව අත්තානං නිසෙධෙත්වා අරහත්තං පත්තොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"හිරිනිසෙධො පුරිසො කොචි ලොකස්මිං විජ්ජති,
යො නින්දං අපබොධති[1] අස්සසා භද්‍රො කසාමිව.

අස්සො යථා භද්‍රො කසානිවිට්ඨො
ආතාපිනො සංවෙගිනො භවාථ,
සද්ධාය සීලෙන ච විරියෙන ච
සමාධිනා ධම්මවිනිච්ඡයෙන ච;
සම්පන්නවිජ්ජාචරණා පහස්සථ
පහස්සථ[2] දුක්ඛමිදං අනප්පකන්"ති.

තත්ථ අත්තනො උප්පන්නං අකුසලවිතක්කං හිරියා නිසෙධෙතීති **හිරිනිසෙධො**; **කොචි ලොකස්මි**න්ති එවරූපො දුල්ලභො කොචිදෙව ලොකස්මිං විජ්ජති. **යො නින්දං**නති අප්පමත්තො සමණධම්මං කරොන්තො අත්තනො උප්පන්නං නින්දං, අපහරන්තො බුජ්ඣතීති **අපබොධති, කසාම්වා**ති යථා භද්‍රො අස්සො අත්තනි පතිමානං කසං අපහරති අත්තනි පතිතුං න දෙති යො එවං නින්දං අපබොධති සො දුල්ලභොති අත්ථො. දුතියගාථාය අයං සඞ්ඛෙපත්ථො-භික්ඛවෙ යථා භද්‍රො අස්සො පමාදමාගම්ම කසාය නිවිට්ඨො අහම්පි නාම කසාය පහවොති අපරභාගෙ ආතපං කරොති එවං තුම්හෙපි ආතාපිනො සංවෙගිනො භවාථ එවම්භූතා ලොකියලොකුත්තරාය දුච්ඛාය සද්ධාය ච චතුපාරිසුද්ධිසීලෙන ච කායිකචෙතසිකවිරියෙන ච අට්ඨසමාපත්තිසමාධිනා ච කාරණාකාරණජානනලක්ඛණෙන ධම්මවිනිච්ඡයෙන ච සම්පන්නාගතා හුත්වා නිස්සන්නා වා අට්ඨන්නං වා විජ්ජානං පඤ්චදසන්නඤ්ච චරණානං සම්පත්තියා සම්පන්නවිජ්ජාචරණා උපට්ඨිතසතිතාය පහීනසන්තා හුත්වා ඉදං අනප්පකං වට්ටදුක්ඛං පජහිස්සථාති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පිලොතිකත්ථෙරස්ස වත්ථු දසමං.

---

1. ම. අපබොබොධති. 2. ම. පජහිස්සථ.

10. 11.

"උදකං හි නයන්තී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො සුඛසාමණෙරං ආරබ්ධ කථෙසි.

අතීතසම්මිං හි බාරාණසිසෙට්ඨිනො ගන්ධකුමාරො නාම පුත්තො අහොසි, රාජා තස්ස පිතරි කාලකතෙ තං පකොසාපෙත්වා සම්මා සෙත්වා මහන්තෙන සක්කාරෙන තස්සෙව සෙට්ඨිට්ඨානං අදාසි, සො තතො පට්ඨාය ගන්ධසෙට්ඨී ති පඤ්ඤායි, අථස්ස භණ්ඩාගාරිකො ධන ගබ්භෙ චාරං විචරිත්වා සාමි ඉදන්තෙ එත්තකං පිතුධනං එත්තකං පිතාමහාදීනන්නි[1] නීහරිත්වා දස්සෙසි, සො තං ධනරාසිං ඔලොකෙත්වා ආහ-කිං පන තෙ ඉමං ධනං ගහෙත්වාව න ගම්ංසූති, සාමි ධනං ගහෙත්වාව ගතා නාම නත්ථි අත්තනා කතං කුසලාකුසලමෙව හි ආදාය සත්තා ගච්ඡන්තීති, සො චින්තෙසි-තෙ බාලතාය ධනං ඨපෙත්වා පහාය ගතා, අහං පනෙතං ගහෙත්වාව ගම්ස්සාමීති, එවං චින්තෙත්වා පන දානං වා දස්සාමි පූජං වා කරිස්සාමීති අචින්තෙත්වා ඉමං සබ්බං ඛාදිත්වාව ගම්ස්සාමීති චින්තෙසි, සො සතසහස්සං විස්සජ්ජෙත්වා එලිකමයං නහානකොට්ඨකං කාරෙසි, සතසහස්සං දත්වා එලිකමය මෙව නහානථලකං සතසහස්සං දත්වා නිසීදනපල්ලඞ්කං සතසහස්සං දත්වා භොජනපානිං සතසහස්සමෙව දත්වා භොජනට්ඨානෙ මණ්ඩපං කාරාපෙසි, සතසහස්සං දත්වා භොජනපානියා ආසිත්තකූපධානං කාරාපෙසි, සතසහසෙනෙව ගෙහෙ සිහපඤ්ජරං ගණ්හාපෙසි, අත්තනො පාතරාසත්ථාය සහස්සං අදාසි සායමාසත්ථායපි සහස්සමෙව, පුණ්ණමදිවසෙ පන භොජනත්ථාය සතසහස්සං දාපෙසි, තං භත්තං භුඤ්ජිත්වා සත්තසහස්සං විස්සජ්ජෙත්වා නගරං අලඞ්කරිත්වා භෙරිං චරාපෙසි, ගන්ධසෙට්ඨිස්ස කිර භත්තභුඤ්ජනාකාරං ඔලොකෙත්වා මහාජනො මචංතිමෙව බන්ධිත්වා සන්නිපති, සොපි සතසහස්සග්ඝනිකෙ නහානකොට්ඨකෙ සතසහස්සග්ඝනිකෙ පල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා සොළසගන්ධොදකසටෙහි නහාත්වා තං සිහපඤ්ජරං විවරිත්වා තස්මිං පල්ලඞ්කෙ නිසීදි, අථස්ස තස්මිං ආසිත්තකූපධානෙ තං පානිං ඨපෙත්වා භොජනං වඩෙසුං, සො නාටකපරිවුතො එවරූපාය සම්පත්තියා තං භොජනං භුඤ්ජති, අපරෙන සමයෙන එකො ගාමිකමනුස්සො අත්තනො පරිබ්බයාහරණත්ථං දාරුආදීනි ගානකෙ පක්ඛිපිත්වා නගරං ගන්ත්වා සහායකස්ස ගෙහෙ නිවාසං ගණ්හි, තදා පන පුණ්ණමදිවසො හොති, ගන්ධසෙට්ඨිනො භුඤ්ජනලීලභං ඔලොකෙන්තූති නගරෙ භෙරිං චරාපෙසුං, අථ නං සො සහායකො ආහ-ගන්ධසෙට්ඨිනො භුඤ්ජනලීලභං දිට්ඨපුබ්බනන්නි? න දිට්ඨපුබ්බං සම්මාති, තෙන හි එහි ගච්ඡාම අයං නගරෙ භෙරි චරති[2] මහාසම්පත්තිං පස්සිස්සාමාති නගරවාසි ජනඤ්ච වාසිං ගහෙත්වා අගමාසි මහාජනො මචාතිමචෙ අභිරුහිත්වා පස්සති ගාමවාසි හත්තගන්ධං ඝායිත්වාව නගරවාසිං ආහ මයං එතාය

1. ම. පිතාමහඛනන්නි. 2. ම. භෙරිංචරාපෙති.

පාතියා හත්තපිණ්ඩෙ පිපාසා ජාතා‍නි, සම්ම මා එතං පත්ථයි න සක්කා ලඛ්ධුනි, සම්ම අලහනෙතා න ජීවිස්සාමිනි, සො තං පවිබාඛිතුං අසක්කොනෙතා පරිසපරිසයෙන යඤ්ඩා පණාමාම් ඉත සාමිනි නික්ඛන්තුං මහාසද්දං නිච්ඡාරෙඤ්ඩා කො එසොනි වුත්තෙ-අහං සාමිනි, කිං එතෙනනි? අයං එකො ගාමවාසි තුම්හාකං පාතියං හත්තපිඩෙ පිපාසං උප්පාදෙසි එකං හත්තපිඩං දුපෙථානි, න සක්කා ලඛ්ධුනි, කිං සම්ම සුතං තෙනි?, සුතං මෙ අජ්ඩ ලහනෙතා ජීවිස්සාම් අල හත්තස්ස මෙ මරණං භවිස්සතීති, සො පුනපි විරවි අයං කිර සාමි අලහනෙතා මරිස්සති ජීවිතමස්ස දෙථාති, ගමෙහා හත්තපිණ්ඩෙ නාම සතමපි අඤ්ඤති සතවයමපි අඤ්ඤති යො යො යාචති තස්ස තස්ස දදමාතා මයං කිං භුඤ්ඤාමාතිනි, සාම් අයං අලහනෙතා මරිස්සති ජීවිතමස්ස දෙථාති, න සක්කාව ලඩුං යදි පන අලහනෙතා න ජීවති තිණ්ණි සංවච්ඡරානි මම ගෙහෙ භතිං කරෙතු එවමස්ස හත්තපාතිං දුපෙස්සාමාති, ගාමවාසි තං සුත්ඩා එවං හොතු සම්මාති සහායකං වත්ඩා පුත්තදාරං පහාය හත්තපාතිඅත්ථාය තිණ්ණි සංවච්ඡරානි භතිං කරිස්සාමිනි සෙට්ඨිස්ස ගෙහං පාවිසි, සො භතිං කරොනෙතා සබ්බ කිච්චානි සක්කච්චං අකාසි, ගෙහෙ වා අරෙඤ්ඤෙ වා දිවා වා රත්තිං වා සබ්බානි කත්තබ්බකම්මානි නවානෙව පඤ්ඤාපෙසුං, හත්තභති කොනි වුත්තො සකලනගරෙ පඤ්ඤාපි, අථස්ස දිවසෙ පරිපුණ්ණෙ හත්තවෙය්‍යාවච්චකො ආහ-හත්තභතිනාසස්ස දිවසො පුණ්ණෝ දුක්කරං තෙන තතං තිණ්ණි සංවච්ඡරානි භතිං කරොනෙතන එකම්පි නම්මං න කොපිතපුබ්බනි, අථස්ස සෙට්ඨි අත්තනො සාඨංපාතරාසත්ථාය වෙඨසහස්සානි තස්ස පාතරාසත්ථාය සහස්සන්ති තිණ්ණි සහස්සානි දුපෙථා ආහ-අජ්ජ මයහං ඤාතබ්බං පරිහාරං තස්සෙව කරොථානි, වත්ඩා ච පන ඨපෙත්ඩා එකං විඤ්ඤාමණ්ඩිං නාම පියභරියං අවසෙස ජනම්පි අජ්ජ තමෙව පරිවාරෙථානි වත්ඩා සබ්බසම්පත්තිං නියාතෙසි, සො සෙට්ඨිනො නහානොදකෙන තස්සෙව කොථකෙ තම්ම ඵලකෙ නිසිත්ඩෝ නහාත්ඩා තස්සෙව නිවාසනසාටකෙ නිවාසෙත්ඩා තස්සෙව පල්ලඞ්කෙ නිසීදි, සෙට්ඨිපි නගරෙ හෙරිං චරාපෙසි, හත්ත භතිකො ගඞ්ගසෙට්ඨිස්ස ගෙහෙ තිණ්ණි සංවච්ඡරානි භතිං කත්ඩා හත්ත පාතිං ලභි, තස්ස භුඤ්ජනසම්පත්තිං ඔලොකෙතුනි, මහාජනො මඤ්ඤි මෙ අතිරුඝිත්ඩා පස්සති, ඔලොකිතඔලොකිතට්ඨානං කම්පනා කාරපත්තං අගොසි, නාටකා පරිවාරෙත්ඩා අට්ඨංසු, තස්ස පුරතො හත්තපාතිං වඩ්ඪෙත්ඩා ඨපෙසුං, අථස්ස හත්ථබොවනවෙලාය ගඞ්ගම්ම දනෙ එකො පවෙච්ඡබ්බො සත්තමෙ දිවසෙ සම්පත්තිතො වුට්ඨාය කතං භුඤ්ඤා අජ්ජ නික්ඛාවාරත්ථාය ගච්ඡාමීති උපධාරෙනෙතා හත්ත භතිකං අද්දස, අථස්ස එතදහොසි-අයං තිණ්ණි සංවච්ඡරානි භතිං කත්ඩා හත්තපාතිං ලභි, අඤ්ඤි භුඤ්ඤා එතස්ස සඤ්ඤා නත්ථීති උපධාරෙනෙතා අත්ථීති ච ඤත්ඩා සඤ්ඤි එකවෙව සංගහං කාතුං න සක්කොනනි සක්ඛිස්සති භුඤ්ඤා මෙ සංගහං කාතුනනි, අථ නං සක්ඛිස්සති වෙව

මම ච පන සඞ්ඝගරුභාවං නිස්සාය මහාසම්පත්තිං ලභිස්සතීති ඤත්වා චීවරං පාරුපිත්වා පත්තමාදාය වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා පරිසන්තරෙන ආගන්ත්වා තස්ස පුරතෝ ඨිතමෙව අත්තානං දස්සෙසි, සෝ පවෙච්ච බුද්ධං දිස්වා විනෙතසි-අහං පුබ්බෙ අදින්නභාවෙන එකිස්සා භත්ත පාතියා අප්පාය තිණ්ණි සංවච්ඡරානි පරගෙහෙ භතිං අකාසිං, ඉදානි මෙ ඉදං භත්තං එකං රත්තිඤ්ඤිවං රක්ඛෙය්‍ය, සචෙ පන තං අය්‍යස්ස දස්සාමි අනෙකානි මං නපපකොටි සහස්සානි රක්ඛිස්සති අය්‍යස්සෙව තං දස්සාමීති තිණ්ණි සංවච්ඡරානි භතිං කත්වා ලබ්භත්තපාතිතො එකපිඩම්පි මුඛෙ අප්පෙත්වා තණ්හං විනොදෙත්වා සයමෙව පාතිං උක්කුජ්ජිත්වා පවෙච්චබුද්ධස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පාතිං අඤ්ඤස්ස හත්ථෙ දත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා පාතිං වාමහත්ථෙන ගහෙත්වා දක්ඛිණහත්ථෙන තස්ස පත්තෙ භත්තං ආකිරි, පවෙච්චබුද්ධො භත්තස්ස උපඩ්ඪං සෙසකාලෙ පත්තං හත්ථෙන පිදහි, අථ නං සෝ ආහ-භන්තෙ එකො පටිවිංසො න සක්කා විධා කාතුං මා මං ඉධ ලොකෙන සඞ්ගණ්හථ පරලොකෙන සඞ්ගහමෙව කරොථ, සාවසෙසං අකත්වා නිරවසෙසමෙව දස්සාමීති, අත්තනො භි ථොකම්පි අනවසෙසෙත්වා දින්නං නිරවසෙසදානං නාම තං මහප්ඵලං හොති, සෝ තථා කරොන්තො සබ්බං දත්වා පුන වන්දිත්වා ආහ-භන්තෙ එකං භත්ත පාතිං නිස්සාය තිණ්ණි සංවච්ඡරානි මෙ පරගෙහෙ භතිං කරොන්තෙන දුක්ඛං අනුභූතං ඉදානි මෙ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ සුඛමෙව හොතු තුම්හෙහි දිට්ඨධම්මස්සෙව භාගී අස්සන්ති, පවෙච්චබුද්ධො එවං හොතූති චින්තාමණිං විය තෙ සබ්බකාමදදෙ මනොසඞ්කප්පා පූරණං චක්කං විය පරිපූරෙන්තූති අනුමොදනං කරොන්තොඃ-

> ''ඉච්ඡිතං පත්ථිතං තුය්හං ඛිප්පමෙව සමිජ්ඣතු,
> සබ්බෙ පූරෙන්තු සඞ්කප්පා චන්දෙ පණ්ණරසෙ යථා.
>
> ඉච්ඡිතං පත්ථිතං තුය්හං සබ්බමෙව සමිජ්ඣතු,
> සබ්බෙ පූරෙන්තු සඞ්කප්පා මණි ජොතිරසො යථා.''ති

වත්වා අයං ජනො යාව ගන්ධමාදනපබ්බතගමනා මං පස්සන්තො තිට්ඨතූති අධිට්ඨාය ආකාසෙන ගන්ධමාදනං අගමාසි, මහාජනොපි නං පස්සන්තොව අට්ඨාසි, සෝ තත්ථ ගන්ත්වා තං පිණ්ඩපාතං පච සත්තානං පවෙච්චබුද්ධානං විභජිත්වා අදාසි, සබ්බෙ අත්තනො පහොනකං ගණ්හිංසු, අපෙපා පිණ්ඩපාතො කථං පහොසීති න විතෙතබ්බං, චත්තාරි හි අචින්තෙය්‍යානීති වුත්තානි, තත්‍රායං පවෙච්චබුද්ධ විසයොති, මහාජනො පවෙච්චබුද්ධානං විභජිත්වා දීය්‍යමානං දිස්වා සාධුකාරසහස්සානි පවත්තෙසි, අසනිසතනිපාතසද්දෙ විය අහොසි, තං සුත්වා ගන්ධෙබ්බි විනෙතසි-භන්තෙ භතිකො මයා දින්නානුමොදනං ධාරෙතුං නාසක්ඛි තෙනාහං මහාජනො පරිභාසං කරොන්තො සන්නිපතිතො නදතීති සො තපපවත්තිඤාණත්ථං මනුස්සෙ පෙසෙසි,

තෙ ආගන්ත්වා-සම්පත්තී ධාරකා[1] නාම සාමි එජං හොනතූති වත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙසුං, සෙට්ඨි තං සුත්වාව පවවණ්ණාය පිතියා ඵුටසරීරෙ හුත්වා අහො දුක්කරං තෙන තතං අහං එත්තකං කාලං එවරූපාය සම්පත්තියා ඨිතො කිඤ්චි දාතුං නාසක්ඛිනන්ති තං පක්කොසා පෙත්වා සච්චං කිර තයා ඉදං නාම කතන්ති පුච්ඡිත්වා ආම සාමීති වුත්තෙ-හන්ද සඟස්ස ගෙහෙත්වා තව දානෙ මයාමපි පත්තිං දෙමීති ආහ, සො තථා අකාසි, සෙට්ඨිපිස්ස සබ්බං අත්තනො සන්තකං මඤ්ඤි ඤිඳිත්වා අදාසි. වතස්සෙ හි සම්පදා නාම-වත්ථුසම්පදා පවවයසම්පදා වෙතනාසම්පදා ගුණාතිරෙකසම්පදාති, තත්ථ නිරොධසමාපත්තිතො වුට්ඨිතො අරහා වා අනාගාමී වා දක්ඛිණෙය්‍යො වත්ථුසම්පදා නාම, පවවයානං ධම්මෙන සමෙන උප්පත්ති පවවයසම්පදා නාම, දානතො පුබ්බෙ දානකාලෙ පච්ඡාභාගෙති තීසු කාලෙසු වෙතනාය සොම නස්සසහගතඤාණසම්පයුත්තභාවො වෙතනාසම්පදා නාම, දක්ඛිණෙය්‍යස්ස සමාපත්තිතො වුට්ඨිතභාවො ගුණාතිරෙකසම්පදා නාමාති. ඉමස්ස ච ඛීණාසවො පච්චෙකබුද්ධො දක්ඛිණෙය්‍යො, භත්තං කත්වා ලබ්භාවෙන පච්චයො ධම්මතො උප්පන්නො, නිසු කාලෙසු පරිසුද්ධාය වෙතනාය වෙතනාසම්පදා, සමාපත්තිතො වුට්ඨිතමත්තෙනා පච්චෙක බුද්ධො ගුණාතිරෙකසම්පදා නාමාති වතස්සොපි සම්පදා නිප්ඵන්නා, එතාසං ආනුභාවෙන දිට්ඨෙව ධම්මෙ මහාසම්පත්තිං පාපුණන්ති, තස්මා හෙස සෙට්ඨිනො සන්තිකා සම්පත්තිං ලභි, අපරාභාගෙ රාජාපි ඉමිනා කතකම්මං සුත්වා පක්කොසාපෙත්වා සඟස්ස දත්වා පත්තිං ගහෙත්වා තුට්ඨමානසො මහන්තං හොගක්ඛන්ධං දත්වා සෙට්ඨිට්ඨානං අදාසි, භත්තභත්තිකසෙට්ඨිතිස්ස නාමං අහොසි.

සො ගන්ධසෙට්ඨිනා සද්ධිං සහායො හුත්වා එකතො ඛාදනෙනා පිවනෙනා සයනෙනා යාවතායුකං ඨත්වා තතො චුතො දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා එකං බුද්ධන්තරං දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ සාවත්ථියං සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස උපට්ඨාකකුලෙ පටිසන්ධිං ගණ්හි, අථස්ස මාතා ලබ්භබ්භපරිහාරං කතිපාහව්වයෙන අඟොවතාහං පඤ්චසතෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සතරස භොජනං දත්වා කාසායවත්ථානිත්වත්ථා සුවණ්ණසරකං ආදාය ආසනපරියන්තෙ නිසින්නා තෙසං භික්ඛූනං උච්චිට්ඨාවසෙසකං භුඤ්ජන්තී දෙඛළිනී හුත්වා තථෙව කත්වා දෙඛළං පථවිතෙසි, සා සෙසමඛලෙසු තථාරූපමෙව දානං දත්වා පුත්තං විජායිත්වා නාමගහණදිවසෙ පුත්තස්ස මෙ භන්තෙ සික්ඛාපදානි දෙථාති ථෙරං ආහ, ථෙරො කිමස්ස නාමන්ති පුච්ඡි, භන්තෙ පුත්තස්ස මෙ පටිසන්ධිගහණතො පට්ඨාය ඉමස්මිං ගෙහෙ සබ්බෙව දුක්ඛා නාම න භූතපුබ්බං තෙනෙස සුඛකුමාරොයෙවාති නාමං භවිස්සතීති වුත්තෙ තදෙවස්ස නාමං ගහෙත්වා සික්ඛාපදානි අදාසි, තදා එවමස්ස මාතු-නාහං මම පුත්තස්ස

1. ම. සම්පත්තිහරණකා.

අස්සාසයං හිස්සාමීති චින්තෙසි. උපජ්ඣායෝ පන තස්ස කම්මට්ඨානං කථෙසි. සෝ තස්මිං දිවසෙ මහලාභං ලභි. තෙන වුත්තං ‘‘තස්ස කිර භික්ඛුනො’’ ඉච්චාදි. තස්ස කිර භික්ඛුනො උපජ්ඣායෝ ‘‘ඉමස්මිං ඨානෙ ඉමං නාම කම්මට්ඨානං කථෙහී’’ති

යාචිතෝ තෙසං සාරාණීයධම්මකථං කථෙත්වා කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා දෙසනං නිට්ඨපෙසි, අථස්ස සතරසභොජනං දත්වා තං ආදාය ගන්තුකාමං ථෙරං භූජථ භන්තෙ අපරම්පි තෙ දස්සාමාති ථෙරං භොජෙත්වා පුන පත්තපූරං අදංසු, ථෙරෝ තං ආදාය සාමණේරෝ ඡාතොති තුරිත තුරිතෝ විහාරං පායාසි, තං දිවසං සත්ථා පාතොව නික්ඛම්ත්වා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව ආවජ්ජෙසි-අජ්ජ සුඛසාමණේරෝ උපජ්ඣායස්ස පත්තචීවරං දත්වා සම්මණ්ඩම්මං කරිස්සාමීති නිවත්තෙත්වා නිපජ්ජනාකාරෙ තස්ස කිච්චන්ති, සෝ තිණ්ණං යෙව මග්ගඵලානං පත්තභාවං දිස්වා උත්තරිම්පි උපධාරෙන්තෝ සක්ඛිස්සති භාවනං අජ්ජ අරහත්තං පාපුණිතුං සාරිපුත්තෝ පන සාමණේරෝ මේ ඡාතොති වෙගෙන භත්තං ආදාය නික්ඛමති, සචෙ ඉමස්මිං අරහත්තං අපත්තෝ භත්තං ආහරිස්සති ඉමස්ස අනන්තරායෝ භවිස්සති මයා ගන්ත්වා වාරෙතබ්බෝ ආරක්ඛං ගණ්හිතුං වට්ටතීති විත්තෙත්වා ගන්ධකුටිතෝ නික්ඛම්ම වාරකොට්ඨකෝ ඨත්වා ආරක්ඛං ගණ්හි, ථෙරෙපි භත්තං ආහරි, අථ නං භෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව චතූහත්ථං පඤ්හානං විස්සජ්ජනාව සානෙ සාමණේරෝ අරහත්තං පාපුණි. සත්ථා ථෙරං ආමන්තෙත්වා ගච්ඡ සාරිපුත්ත සාමණේරස්ස භත්තං දෙහීති ආහ, ථෙරෝ ගන්ත්වා වාරං ආකොටෙසි, සාමණේරෝ නික්ඛම්ත්වා උපජ්ඣායස්ස වත්තං කත්වා භත්තකිච්චං කරොහීති වුත්තෙ ථෙරස්ස භත්තෙන අනත්ථිකභාවං ඤත්වා සත්තවස්සිකොව ඛුමාරෝ ඨං ඛණං යෙව අරහත්තං පත්තෝ නිබ්බාණට්ඨානං පච්චවෙක්ඛන්තෝ භත්තකිච්චං කත්වා පත්තං ධොවි, තස්මිං කාලෙ චත්තාරෝ මහාරාජානෝ ආරක්ඛං විස්සජ්ජෙත්වා වන්දිමසූරියා විමානානි මුච්චිංසු, සක්කොපි ආවිජ්ජනට්ඨානෙ ආරක්ඛං විස්සජ්ජෙසි, සූරියෝ නහමජ්ඣං අතික්කන්තෙතා යෙව පඤ්ඤයි, භික්ඛූ-සායණ්හෝ පඤ්ඤයතීති සාමණේරෙන ච ඉදානෙව භත්තකිච්චං කතං කින්නුඛෝ අජ්ජ පුබ්බණ්හෝ බලවා ජාතෝ සායණ්හෝ මඤ්ඤෙති වදිංසු, සත්ථා ආගන්ත්වා තායභූත්ථ භික්ඛවෙ එත රහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා-භන්තෙ අජ්ජ පුබ්බණ්හෝ බලවා ජාතෝ සායණ්හෝ මඤ්ඤෙ සාමණේරෙන ච ඉදානෙව භුත්තං අථ ච පන සූරියෝ මජ්ඣං නික්ඛන්තෝ යෙව පඤ්ඤයතීති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ එවමෙවං හොති පුඤ්ඤවන්තානං සම්මණ්ඩම්මකාරණකාලෙ අජ්ජ භි චත්තාරෝ මහාරාජානෝ සමන්තාරක්ඛං ගණ්හිංසු චන්දිම සූරියා විමානානි ගහෙත්වා අට්ඨංසු සක්කෝ ආවිජ්ජනෙ ආරක්ඛං ගණ්හි, අහම්පි වාරකොට්ඨකෝ ආරක්ඛං ගණ්හිං, අජ්ජ සුඛසාමණේරෝ මාතිඨාය උදකං හරන්තා තාවතිංසෙ ච දාරූනි තාවතිංසෙන උසුකාරෙ ච උසුං උජුං කරොන්තා තාවතිංසෙ චක්කාදීනි කරොන්තෙ දිස්වා අත්තනාං දමෙත්වා අරහත්තං පත්තොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"උදකං හි නයන්ති නෙත්තිකා උසුකාරා නමයන්ති තේජනං,
දාරුං නමයන්ති තච්ඡකා අත්තානං දමයන්ති සුබ්බතා"ති.

තත්ථ සුබ්බතාති සුවදා; සුඛෙන ඔවදිතබ්බා අනුසාසිතබ්බාති අත්ථෝ. සෙසං හෙට්ඨා වුත්තනයමේව. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සුබාසාමණේරස්ස වත්ථු එකාදසමං.

දණ්ඩවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දසමෝ වග්ගෝ.

11, 1.

"කොත්ථු හාසෝ කිමානන්දෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ විසාඛාය සහායිකායෝ ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිර පඤ්චසතා කුලපුත්තා එවං ඉමා අපජාදවිහාරිණියෝ භවිස්සන්තීති අත්තනෝ අත්තනෝ භරියාසෝ විසාඛං මහාඋපාසිකං සම්පටිච්ඡාපෙසුං, තා උය්‍යානං වා විහාරං වා ගච්ඡන්තියෝ තාය සද්ධිං යෙව ගච්ඡන්ති, තා එකස්මිං කාලෙ සත්ථාරං සුරාජනෝ භවිස්සතීති ජනෙ සුත්වේ අත්තනෝ සාමිකානං සුරං පටියාදෙසුං, තෙ සත්ථාරං සුරාජනං කිළිත්වා අට්ඨමේ දිවසෙ කම්මන්තභෙරියා නික්ඛන්තාය කම්මන්තෙ අගමංසු, තාපි ඉත්ථියෝ මියං සාමිකානං සම්මුඛා සුරං පාතුං න ලභිස්සා අවසෙසා සුරා ච අත්ථි ඉදං යථා තෙ න ජානන්ති තථා පිවිස්සාමාති විසාඛාය සන්තිකං ගන්ත්වා-ඉච්ඡාමය්‍යෙ උය්‍යානං දට්ඨුන්ති වත්වා සාධු අම්මා තෙන හි කත්තබ්බකිච්චානි කත්වා නික්ඛමථාති වුත්තෙ තාය සද්ධිං ගන්ත්වා පටිච්ඡන්නාකාරෙන සුරං නීහරාපෙත්වා උය්‍යානෙ පිවිත්වා මත්තා දිවරිංසු, විසාඛාපි අයුත්තං ඉමාහි කතං ඉදානි මං සමණස්ස ගොතමස්ස සාවිකා විසාඛා සුරං පිවිත්වා විචරතීති තිත්ථියාපි ගරහිස්සන්තීති විනෙත්වා තා ඉත්ථියෝ ආහ-අම්මා අයුත්තං වො කතං මමපි අයසො උපපාදිතො සාමිකාපි වො කුජ්ඣිස්සන්ති ඉදානි කිං භරිස්සථාති, ගිලානාලයං දස්සයිස්සාම අය්‍යෙති, තෙන හි පඤ්ඤායිස්සථ සඤ්ඤං කරොමාති, තා ගෙහං ගන්ත්වා ගිලානාලයං කරිංසු, අථ තාසං සාමිකා ඉත්ථන්නාමා ච ඉත්ථන්නාමා ච කහන්ති පුච්ඡිත්වා ගිලානාති සුත්වා අඩ්ඩා එතාහි අවසෙසසුරා පිතා භවිස්සතීති සල්ලක්ඛෙත්වා තා පොථෙත්වා අනය ව්‍යසනං පාපෙසුං, තා අපරභාගෙපි ජනවාරෙ තථෙව සුරං පාතුකාමා විසාඛං උපසඞ්කමිත්වා අය්‍යෙ උය්‍යානං නො නෙඝීති වත්වා පුබ්බෙපි

මෙ තුම්හෙහි අයසො උපපාදිතො ගච්ඡථ න වො අහං නෙස්සාමීති තාය පටිඤ්ඤාතා ඉදානි එවං න කරිස්සාමාති සම්මන්තෙසිංසු[1] පුන තං උපසඞ්කමිත්වා ආහංසු-අය්යෙ බුඬපූජං කාතුකාමම්හ විහාරං නො නෙහීති, ඉදානි අම්මා යුජ්ජති ගච්ඡථ පරිවෙණං කරොථාති, තා වඩ්ඪාථකෙහි ගන්ධමාලා ගාහාපෙත්වා සුරාපුණ්ණ මුට්ඨිවාරකෙ ගහෙත්වා බලමෙඛත්වා මහාපථෙ පාරුපිත්වා විසාඛං උපසඞ්කම්ත්වා තාය සද්ධිං විහාරං පවිසමානා එකමන්තං ගන්ත්වා[2] මුට්ඨිවාරකෙහෙව සුරං පිවිත්වා වාරකෙ ඡඩ්ඩෙත්වා ධම්මසභායං සත්ථු පුරතො නිසීදිංසු, විසාඛා ඉමාසං ගෙනෙත ධම්මං කථෙථාති ආහ, තාපි මදවෙගෙන කම්පමානසරීරා නවවිස්සාම ගාථිස්සාමාති[3] චින්තෙත්වා උපපාදෙසුං. අථෙකා මාරකාමිකා දෙවතා ඉමාසං සරීරෙ අධිමුච්චිත්වා සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුරතො විපඤ්ඤාරං දස්සෙස්සාමීති විනෙත්වා තාසං සරීරෙ අධිමුච්චි, තාසු එකච්චා සත්ථු පුරතො පාතිං භරිත්වා ගහිතුං එකච්චා නච්චිතුං ආරභිංසු, සත්ථා කිං ඉදානි ආවජ්ජෙන්තො තං කාරණං ඤත්වා නදානි මාරකාමිකානං ඔතාරං ලභිතුං දස්සාමීති මයං එත්තකං කාලං පාරමියො පූරෙන්තෙන මාරකාමිකානං ඔතාරලාභත්ථාය පූරිතානි තා සංවෙජෙතුං භමුකලොමතො රස්මියො විස්සජ්ජෙසි, තාවදෙව අන්ධකාරතිම්සා අහොසි, තා භිතා අහෙසුං මරණභයතජ්ජිතා, තෙන තාසං කුච්ඡියං සුරා ජීරි, සත්ථා නිසින්නෙන පල්ලඞ්ක අන්තරහිතො සිනෙරුමුඛන්ති ඨත්වා උණ්ණලොමතො රස්මිං විස්සජ්ජෙසි, තං ඛණං යෙව චතුසහස්සුගගමනං විය අහොසි. අථෙතා ඉත්ථියො ආමන්තෙත්වා තුම්හෙහි මම සන්තිකං ආගච්ඡමානාහි පමත්තාහි ආගන්තුං න වට්ටති තුම්හාකං හි පමාදෙනෙව මාරකාමිකා දෙවතා ඔතාරං ලභිත්වා තුම්හෙහි හස්සාදිඅන්තරණ්ඨානෙ හස්සාදීනි සාරාපෙසි, ඉදානි තුම්හෙහි රාගාදිනං අගහිතං නිබ්බාපනත්ථාය උස්සාහං කාතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"කොනු හාසො කිමානන්දෙ නිච්චං පජ්ජලිතෙ සති,
අන්ධකාරෙන ඔනද්ධා පදීපං න ගවෙස්සථා"ති.

තත්ථ **ආනන්දෙ**ති තුට්ඨි, ඉදං වුත්තං හොති-ඉමස්මිං ලොකසන්නිවාසෙ රාගාදීහි එකාදසහි අග්ගිහි නිච්චං **පජ්ජලිතෙ** සති **කොනු** තුම්හාකං **හාසො** වා තුට්ඨි වා, නනු එස අනාත්තබ්බරූපොයෙව, අට්ඨ වත්ථූනෙන හි අවිජ්ජන්ධකාරෙන ඔනද්ධා තුම්හෙ තස්සන්ධකාරස්ස විධමනත්ථාය කිං කාරණා ඤාණපදීපං න ගවෙසථ න කරොථාති.

දෙසනාවසානෙ පඤ්චසතාපි තා ඉත්ථියො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, සත්ථා තාසං අවලඤ්ජං පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා සිනෙරු මත්ථකා ඔතරිත්වා බුද්ධාසනෙ නිසීදි, අථ නං විසාඛා ආහ-හන්තෙ සුරා

1. ම. සම්මන්තෙත්වා. 2. ම. නිසීදිත්වා.
3. ම. නවවාම ගායාමාති.

නාමෙසා පාපිකා එවරූපා හි නාම ඉමා ඉත්ථියො තුම්හාදිසස්ස බුද්ධස්ස පුරතො නිසීදිත්වා ඉරියාපථමත්තමපි සණ්ඨාපෙතුං අසක්කොනතියො උට්ඨාය පාණිං පහරිත්වා හසිතගීතනච්චානි ආරංභිසුනි, සත්ථා ආම විසාඛෙ පාපිකාව එසා සුරා නාම, එතං හි නිස්සාය අනෙකෙ සත්තා අනයව්‍යසනං පත්තාති වත්වා-කදා පනෙසා භන්තෙ උපපන්නාති වුත්තෙ තස්සා උපපත්තිං විත්ථාරෙන කථෙතුං අතීතං ආහරිත්වා කුම්භජාතකං කථෙසි.

විසාඛාය සහාසිකානං වත්ථු පඨමං.

11, 2.

"පස්ස චිත්තකත"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සිරිමං ආරබ්භ කථෙසි.

සා කිර රාජගහෙ අභිරූපගණිකා එකස්මිං පන අන්තොවස්සෙ සුමනසෙට්ඨිපුත්තස්ස භරියාය පුණ්ණකසෙට්ඨිධීතරි උත්තරාය නාම උපාසිකාය අපරජ්ජිත්වා තං පසාදෙතුකාමා තස්සා ගෙහෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාය සබ්බං කතහත්තකිච්චං සත්ථාරං ඛමාපෙත්වා තං දිවසං දස බලස්ස භුත්තානුමොදනං සුත්වා:-

"අක්කොධෙන ජිනෙ කොධං අසාධුං සාධුනා ජිනෙ,
ජිනෙ කදරියං දානෙන සච්චෙන අලිකවාදින"න්‍යි

ගාථාපරියොසානෙ සොතාපත්තිඵලං පාපුණි. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරකථා පන කොධවග්ගෙ අනුමොදනාගාථාවණ්ණනාය මෙව ආවිභවිස්සති. එවං සොතාපත්තිඵලං පත්වා පන සිරිමා දසබලං[1] නිමන්තෙත්වා පුන දිවසෙ මහාදානං දත්වා සඞ්ඝස්ස අට්ඨ සලාකභත්තං[2] නිබ්බං දෙපෙසි, ආදිතො පට්ඨාය නිබ්බං අට්ඨ භික්ඛූ ගෙහං ගච්ඡන්ති, සපදි ගණ්හථ ඛිරං ගණ්හථාති ආදීනි වත්වා තෙසං පත්තෙ පූරෙන්ති, එකෙන ලබං තින්නම්පි චතුන්නම්පි පහොති, දෙවසිකං සොළසකහාපණපරිබ්බයෙන පිණ්ඩපාතො දීයති, අථෙක දිවසං එකො භික්ඛු තස්සා ගෙහෙ අට්ඨකභත්තං භුඤ්ජිත්වා තියොජන මත්ථකෙ එකං විහාරං අගමාසි, අථ නං සායං ථෙරූපට්ඨානෙ[3] නිසින්නං පුච්ඡිංසු-ආවුසො කහං භික්ඛං ගහෙත්වා ආගතොසීති?, සිරිමාය අට්ඨකභත්තං භුත්තං මෙති, මනාපං කත්වා දෙති ආවුසොති?, න සක්කා තස්සා භත්තං වණ්ණෙතුං අතිවිය පණීතං කත්වා දෙති එකෙන ලබං තින්නං චතුන්නම්පි පහොති, තස්සා පන දෙය්‍යධම්ම තොපි දස්සනමෙව උත්තරිතරං, සා හි ඉත්ථී එවරූපා ව එවරූපා

1. ම. ඉධාභුඤ්ජඞ්ග. 2. ම. අට්ඨකභත්තං.
3. ම. එවරූපට්ඨානෙ.

වාති තස්සා ගුණේ කථෙසි, අථෙකෝ භික්ඛු තස්සා ගුණකථං සුත්වා අදස්සනෙනෙව සිනෙහං උපපාදෙත්වා මයා ගහිතා තං දට්ඨුං වට්ට තීති අත්තනෝ වස්සගණං කථෙත්වා තං භික්ඛුං සිඝිතං පුච්ඡිත්වා සෙව ආවුසෝ තස්මිං ගෙහෙ තුවං ඛඬ්ඩත්ථෙරෝ හුත්වා අථඛාදහත්ථං ලභිස්සසීති සුත්වා තං ඛණං යෙව පත්තචීවරමාදාය පක්කන්තොපි පාතොව අරුණෙ උග්ගච්ඡන්තෙ[1] ස්ලාඝගාමං පවිසිත්වා සිතෝ සඬ්ඩත්ථෙරෝ හුත්වා තස්සා ගෙහෙ අථඛාදහත්ථං ලභි, යෝ පන භික්ඛු නියෝ හුත්වා පක්කාමි තස්ස ගතවෙලායමෙවස්සා සරීරෙ රොගෝ උපජ්ජි, තස්මා ආහරණානි ඔමුඤ්චිත්වා නිපජ්ජි, අථස්සා දාසියෝ අථඛාදහත්ථං ලභිත්වා ආගතෙ භික්ඛු දිස්වා ආරොචෙසුං, සා සඝත්ථෝ පත්තෙ ගහෙත්වා නිසීදාපෙත්වා පරිවිසිතුං වා අසක්කොනතී දාසියෝ ආණාපෙසි-අම්මා පත්තෙ ගහෙත්වා අය්‍යෙ භික්ඛිදාපෙත්වා යාගුං පායෙත්වා ඛජ්ජකං දත්වා භත්තවෙලායං පත්තෙ පූරෙත්වා දෙථාති, තා සාධු අය්‍යෙති භික්ඛු පවෙසෙත්වා යාගුං පායෙත්වා ඛජ්ජකං දත්වා තස්ස වෙලාය භත්තස්ස පත්තෙ පූරෙත්වා තස්සා ආරොචෙසුං-සා මං පරිග්ගහෙත්වා නෙථ අය්‍යෙ වන්දිස්සාමීති වත්වා තාහි පරිග්ගහෙත්වා භික්ඛුනං සන්තිකං නීතා පවෙධමානසරීරෙන භික්ඛු වන්දි, සෝ අනෙකවස්සකොටිසන්නිවිත කිලෙසෝ භික්ඛු අසඤ්ඤී හුත්වා භත්තං භුඤ්ජිතුං අසක්කොනෙතා පත්තමාදාය විහාරං ගන්ත්වා පත්තං පිඨාය එකමන්තෙ ඨපෙත්වා චීවරකණ්ණං පත්ථරිත්වා නිපජ්ජි. අථ නං එකෝ සහායකෝ භික්ඛු යාවන්නොපි හොජෙතුං නාසක්ඛි, සෝ ජීවන්ත හෙවෝ අහොසි. තං දිවසමෙව සාසණසමයෙ සිරීමා කාලමකාසි, රාජා සත්ථු සාසනං පෙසෙසි-භන්තෙ ජීවකස්ස කණ්ඩිඨභගිනී සිරිමා කාලමකාසීති, සත්ථා තං සුත්වා රඤ්ඤෝ සාසනං පහිණි-සිරිමාය ඣාපනකිච්චං නත්ථි ආමකසුසානෙ තං යථා ඣාකසුනඛාදයෝ න ඛාදන්ති තථා නිපජ්ජාපෙත්වා රක්ඛාපෙථාති, රාජා තථා අකාසි. පවි පාටියා තයෝ දිවසා අනික්කන්තා, චතුත්ථෙ දිවසෙ සරීරං උඛ්ඛුමාසි, නවහි වණමුඛෙහි පුළවා පග්ඝරිංසු, සකලසරීරං භින්නසාලිභත්තවාටි විය අහොසි, රාජා නගරෙ භෙරිං චරාපෙසි-ඨපෙත්වා ගෙහරක්ඛකෙ දූරකෙ සිරිමාය දස්සනත්ථං අන්‍යාගච්ඡන්තානං අථඛාහාපණානි දණ්ඩෙථ, සත්ථු සන්තිකං ච පෙසෙසි-බුඩ්ඪපමුඛෝ කිර භික්ඛුසඞ්ඝෝ සිරිමාය දස්සනත්ථං ආගච්ඡතූති, සත්ථා භික්ඛුනං ආරොචාපෙසි-සිරිමාය දස්සනත්ථං ගම්මතාති, සොපි දහරභික්ඛු චත්තාරෝ දිවසෙ කස්සචි වචනං අගහෙත්වා ජීවන්තකෙනා නිපජ්ජි, පත්තෙ භත්තං පූතිකං ජාතං, පත්තෙ මලං උට්ඨහි, අථ නං සෙසසඟායකා භික්ඛු උපසඞ්කමිත්වා ආවුසෝ සත්ථා සිරිමාය දස්සනත්ථං ගච්ඡතීති ආහංසු, සෝ තථා නිපජ්ජන්තොපි[2] සිරිමාති වුත්තපදෙ යෙව සහසා උට්ඨහිත්වා කිං භණසීති අහ, සත්ථා සිරිමං දට්ඨුං ගච්ඡති ත්වම්පි ගම්මතාසීති

1. ම. උග්ගතෙ. 2. මා ජාතජණ්ඩිතෙනාපි.

වුත්තෙ ආම ගම්ඝාමීති හත්ථං ඡඩ්ඩෙත්වා පත්තං ඛොමීත්වා ඨවිකාය පක්ඛිපිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සඞ්ගං අගමාසි, සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො එකපස්සෙ අට්ඨාසි, භික්ඛුණීසඞ්ඝොපි රාජපුරිසාපි උපාසකපරිසාපි උපාසිකාපරිසාපි එකෙකපස්සෙ අට්ඨංසු, සත්ථා රාජානං පුච්ඡි-කා එසා මහාරාජාති, භන්තෙ ජීවකස්ස භගිනී සිරිමා නාමාති, එසා සිරිමාති? ආම භන්තෙති,තෙනහි නගරෙ හෙරිඤ්ඣරාපෙහි සහස්සං දත්වා න සිරිමං ගණ්හන්තූති, රාජා තථා කාරෙසි, එකොපි හනති වා හුනති[1] වා වදන්තො නාහොසි, රාජා සත්ථු ආරොචෙසි න ගණ්හන්ති භන්තෙති, තෙනහි මහාරාජ අඤ්ඤං ඔසාරෙහීති,[2] රාජා පඤ්චසතානි දත්වා ගණ්හන්තූති හෙරිඤ්ඣරාපෙත්වා කඤ්චි ගණ්හකං අදිස්වා අඩ්ඪතෙය්යානි සතානි වෙසතානි සතං පණ්ණාසං පඤ්චවීසති වීසති කහාපණෙ දස කහාපණෙ පඤ්ච කහාපණෙ එකං කහාපණං අඩ්ඪං පාදං මාසකං කාකණිකං දත්වා සිරිමං ගණ්හන්තූති හෙරිං වරාපෙසි, කොචි තං න ඉච්ඡි, බුද්ධාපි ගණ්හන්තූති හෙරිඤ්ඣරාපෙසි, ගනති වා හුනති වා වත්තා නාම නාහොසි, රාජා බුද්ධාපි භන්තෙ ගණ්හන්තො නත්ථීති ආහ, සත්ථා පස්සථ භික්ඛවෙ මහාජනස්ස පියං මාතුගාමං ඉමස්මිං යෙව නගරෙ සහස්සං දත්වා පුබ්බෙ එකදිවසං ලභිංසු, ඉදානි බුද්ධා ගණ්හන්තොපි නත්ථි එවරූපං නාම රූපං ඛයං වයං පත්තං, පස්සථ භික්ඛවෙ ආතුරං අත්තභාවංති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පස්ස චිත්තකතං බිම්බං අරුකායං සමුස්සිතං,
ආතුරං බහුසඞ්කප්පං යස්ස නත්ථි ධුවං ඨිතී"ති.

තත්ථ **චිත්තකතන්ති** කතචිත්තං වත්ථාභරණමාලාලත්තකාදිහි විචිත්තංති අත්ථො. **බිම්බන්ති** දීඝාදියුත්තට්ඨානෙසු දීඝාදීහි අඞ්ග පච්චඞ්ගෙහි සණ්ඨිතං අත්තභාවං. **අරුකායන්ති** නවත්තං වණ්ණුබ්බානං වසෙන අරුභූතං කායං. **සමුස්සිතන්ති** තීහි අට්ඨිසතෙහි සමුස්සිතං. **ආතුරන්ති** සබ්බකාලං ඉරියාපථාදීහි පරිහරිතබ්බතාය නිච්චගිලානං. **බහුසඞ්කප්පන්ති** මහාජනෙන බහුධා සඞ්කප්පිතං. **යස්ස නත්ථි ධුවං ඨිතීති** යස්ස ධුවභාවොවා ඨිතභාවොවා නත්ථි එකන්තෙන භෙදන විකිරණවිද්ධංසනධම්මමෙවෙතං ඉදං පස්සථාති අත්ථො. දෙසනාව සානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි, සොපි භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි.

සිරිමාය වත්ථු දුතියං.

11, 3.

"පරිජීණමිදං"ත්‍යාදි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උත්තරත්ථෙරං නාම ආරබ්ධ කථෙසි.

---

1. ම. හොත්ති. 2. සී. ඔසාපෙහීති.

ථෙරී කිර විසංවස්සසතිකා ජාතියා පිණ්ඩාය ඔරිත්වා ලද්ධපිණ්ඩ පාතා අනන්තරවීථියං එකං භික්ඛුං දිස්වා පිණ්ඩපාතෙන ආපුච්චිත්වා තස්ස අපච්චක්ඛිපිත්වා ගණ්හනන්තස්ස සබ්බං දත්වා නිරාහාරා අහොසි. එවං දුතියෙපි තතියෙපි දිවසෙ තස්සෙව භික්ඛුනො තස්මිං යෙව ඨානෙ හත්තං දත්වා නිරාහාරා අහොසි, චතුත්ථෙ දිවසෙ පන පිණ්ඩාය චරන්තී එකස්මිං සම්බාධට්ඨානෙ සත්ථාරං දිස්වා පටික්කමන්තී ඔලම්බන්තං අත්තනො චීවරකණ්ණං අක්කමිත්වා සණ්ඨාතුං අසක්කොන්තී පරිවත්තිත්වා පති, සත්ථා තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා භගිනි පරිජීණෙණා තෙ අත්තභාවො න චිරස්සෙව හි භිජ්ජිස්සතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පරිජීණමිදං රූපං රොගනිඩ්ඩං පභඞ්ගුරං,
භිජ්ජති පූතිසන්දෙහො මරණන්තං හි ජීවිත"න්ති.

තස්සත්ථො-භගිනි **ඉදං** තව සරීරසඞ්ඛාතං **රූපං** මහල්ලක භාවෙන **පරිජීණං**, තඤ්ච ඛො සබ්බරොගානං නිවාසට්ඨානෙන **රොගනිඩ්ඩං**, යථා ඛො පන තරුණොපි සිඟාලො ජරසිඟාලොති තරුණාපි ගදොවිලතා පූතිලතාති වුච්චති, එවං තදහු ජාතං සුවණ්ණ වණ්ණමපි සමානං නිච්චං පඝරණධෙන පූතිතාය **පභඞ්ගුරං**, සො එස පූතිකො සමානො තව දෙහො **භිජ්ජති** න චිරස්සෙව භිජ්ජිස්සතීති වෙදිතබ්බො, කිංකාරණා? **මරණන්තං හි ජීවිතං**, තස්මා සබ්බසත්තානං ජීවිතං මරණපරියොසානමෙවාති වුත්තං හොති. දෙසනාවසානෙ සා ථෙරී සොතාපත්තිඵලං පත්තා, මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

උත්තරිත්ථෙරියා වත්ථු නිට්ඨිතං.

11, 4.

"යානිමානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සම්බහුලෙ අධිමානිකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

පඤ්චසතා කිර භික්ඛූ සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඝටෙන්තා වායමන්තා ඛීනං නිබ්බත්තෙත්වා කිලෙසානං අසමුදාචාරෙන පබ්බජිතකිච්චං නො නිප්ඵන්නං අත්තනා පටිලද්ධගුණං සත්ථු ආරොචෙස්සාමාති ආගමිංසු. සත්ථා තෙසං බහිවාර ඝොට්ඨකං පත්තකාලෙයෙව ආනන්දත්ථෙරං ආහ-ආනන්ද එතෙසං භික්ඛූනං පවිසිත්වා මයා දිට්ඨෙන[1] කම්මං නත්ථි, ආමිසසුඝානං ගන්ත්වා තතො ආගන්ත්වා මං පස්සන්තූති, ථෙරො ගන්ත්වා තෙසං තමත්ථං ආරොචෙසි, තෙ කිං අම්හාකං ආමිසසුඝානෙනාති අවත්වාව දීඝ දස්සිනා බුද්ධෙන කාරණං දිට්ඨං භවිස්සතීති ආමිසසුඝානං ගන්ත්වා

1. ම. ම. දිට්ඨෙන.

තත්ථ කුණපානි පස්සන්තා එකාහමේවාති තෙසු කුණපෙසු ආඝාතං පටිලභිත්වා තං ඛණං පතිතෙසු අල්ලසරීරෙසු රාගං උප්පාදෙසිංසු, තස්මිං ඛණෙ අත්තනො සඞ්කිලෙසභාවං ඤාතිංසු, සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව ඔභාසං ඵරිත්වා තෙසං සම්මුඛෙ කථෙන්තො විය තපස්සී රූපං නුඛො භික්ඛවෙ තුම්හාකං එවරූපං අට්ඨිසඞ්ඝාටං දිස්වා රාග රතිං උප්පාදෙතුන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යානිමානි අපත්ථානි[1] අලාපූමෙව සාරදෙ,
කාපොතකානි අට්ඨීනි තානි දිස්වාන කා රතී"ති.

තත්ථ **අපත්ථානී**ති ජිඞ්ඝිතානි. **සාරදෙ**ති සරදකාලෙ වාතාතප පහතානි තත්ථ තත්ථ විපකිණ්ණඅලාපූනි විය. **කාපොතකානී**ති කපොතක්ඛ වණ්ණානි. **තානි දිස්වානා**ති තානි එවරූපානි අට්ඨිනි දිස්වා තුම්හාකං කා රති නත්ථි අපමත්තිකාපි කාමරතිං කාතුං න වට්ටතියෙවාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ යථාඨිතාව අරහත්තං පත්වා භගවන්තං අභිත්ථවමානා ආගන්ත්වා වන්දිංසූති.

අඛිමාතකඝික්ඛූනං වත්ථු නිට්ඨිතං.

11, 5.

"අට්ඨිනං නගරං කතං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ජනපදකල්‍යාණිං රූපනන්දත්ථෙරිං ආරබ්භ කථෙසි.

සා කිරෙකදිවසං විනෙතසි-මයඤ්ච ජෙට්ඨභාතිකො රජ්ජසිරිං පහාය පබ්බජිත්වා ලොකෙ අග්ගපුග්ගලො බුද්ධො ජාතො, පුත්තො පිස්ස රාහුලකුමාරො පබ්බජිතො, භත්තාපි මෙ පබ්බජිතො, මාතාපි මෙ පබ්බජිතා, අහමපි එත්තකෙ ඤාතිජනෙ පබ්බජිතෙ ගෙහෙ කිං කරිස්සාමි අහමපි පබ්බජිස්සාමීති භික්ඛුණිඋපස්සයං ගන්ත්වා පබ්බජි, පබ්බජිතාපි සිනෙහෙනෙව නො සඩ්ඨ, අභිරූපතාය පන රූපනන්දාති පඤ්ඤායි, සත්ථා කිර "රූපං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා වෙදනා පඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා"ති වදෙතීති සුත්වා සා එවං දස්සනීයෙ පාසාදිකෙ මමපි රූපෙ දොසං කථෙය්‍යාති සත්ථු සම්මුඛීභාවං න ඉච්ඡති, සාවත්ථිවාසිනො පාතොව දානං දත්වා සමාදින්නුපොසථා සුඛ්ඛතරාසඞ්ඝා ගන්ධමාලාදිහත්ථා සායණ්හසමයෙ ජෙතවනෙ සන්නිපතිත්වා ධම්මං සුණන්ති, භික්ඛුණීසඞ්ඝාපි සත්ථු ධම්මදෙසනාය උපස්සුතිඤ්ඤෙ විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං සුණාති, ධම්මං සුත්වා නගරං පවිසන්තො සත්ථු ගුණකථං කථෙන්තොව පවිසති, චතුපපමාණිකෙ හි ලොකසන්නිවාසෙ අපත්තකාව තෙ සත්තා යෙසං තථාගතං පස්සන්තානං පසාදෙ න උපජ්ජති, රූපපමාණිකාපිහි තථාගතස්ස ලක්ඛණානුබ්‍යඤ්ජනපතිමණ්ඩිතං සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං

---

1. ම. අපත්තානි

දිස්වා පසීදනති, සොසපපමාණිකාපි අනෙකාතිපි ජාතිසතානි නිස්සාය පවත්තං සත්ථුගුණසොසචෙව අවිඝඨසමානාගතං ධම්ම දෙසනාසොසඤ්ච සුත්වා පසීදනති, ලූඛපපමාණිකාපිස්ස චීවරාදි ලූඛතං පටිච්ච පසීදනති, ධම්මපපමාණිකාපි එවරූපං දසබලස්ස සීලං එවරූපො සමාධි එවරූපා පඤ්ඤා භගවා සීලාදීහි ගුණෙහි අසමෝ අපපටිපුග්ගලොති පසීදනති, තෙසං තථාගතස්ස ගුණං කථෙන්තානං මුඛං නපපහොති. රූපනන්දා භික්ඛුණීනඤ්චෙව උපාසිකානඤ්ච සන්තිකා තථාගතස්ස ගුණකථං සුත්වා චින්තෙසි-අතිවිය මෙ භාතිකස්ස වණ්ණං කථෙන්ති යෙව එකදිවසම්පි මෙ රූපෙ දොසං කථෙන්තො කිත්තකං කථෙස්සති යන්නූනාහං භික්ඛුණීහි සද්ධිං ගන්ත්වා අත්තානං අදස්සෙත්වාව තථාගතං පස්සිත්වා ධම්මමස්ස සුණිත්වා ආගච්ඡෙය්‍යන්ති, සා අහංපජ්ජ ධම්මසවණං ගමිස්සාමීති භික්ඛුණීනං ආරොචෙසි, භික්ඛුණියො විඤ්ඤත්ත්‍ය-විරස්සං වත රූපනන්දය සත්ථු උපට්ඨානං ගන්තුකාමත්තා උපපන්නා අජ්ජ සත්ථා ඉමං නිස්සාය කිදිසං නුඛො ධම්මං දෙසෙතීති, සත්ථාපි-කිදිසි නුඛො තස්සා ධම්මදෙසනා සපපායත්ති විඤ්ඤත්වා රූපගරුකා එසා අනාගාහාවෙ බලවසිඤ්ඤෙහා ඝණ්ඨකෙන ඝණ්ඨකුබ්බරණං විය රූපෙනෙව වස්සා රූපමදනිම්මදනං සපපායත්ති ඤත්වා තස්සා විහාරං පවිස්සාසමයෙ එකං පන අභිරූපං ඉත්ථිං සොළසවස්සුද්දෙසිකං රත්තවත්ථනිවත්ථං සබ්බා හරණපතිමණ්ඩිතං විජනිං ගහෙත්වා අත්තනො සන්තිකෙ ඨත්වා වීජයමානං ඉද්ධලෙන අභිනිම්මිණි, තං බො පන ඉත්ථිං සත්ථා චෙව පස්සති රූපනන්දා ච, සා භික්ඛුණීහි සද්ධිං විහාරං පවිසිත්වා භික්ඛුණීනං පිට්ඨිපස්සෙ ඨත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන සත්ථාරං වන්දිත්වා භික්ඛුණීන මනන්තරෙ නිසීදන්නා පාදන්තතො පට්ඨාය සත්ථාරං ඔලොකෙන්තී ලක්ඛණවිචිත්තං අනුබ්‍යඤ්ජනසමුජ්ජලං බ්‍යාමපපභාපරික්ඛිත්තං සත්ථු සරීරං දිස්වා පුණ්ණචන්දසසිරිකං මුඛං ඔලොහොන්තී සම්පෙ ඨිතං ඉත්ථිරූපං අද්දස, සා තං ඔලොකෙත්වා අත්තභාවං ඔලොකෙන්තී සුවණ්ණරාජහංසියා පුරතො කාකිසදිසං අත්තානං අවමඤ්ඤි, ඉද්ධිමය රූපස්ස දීඝඨාලතො පට්ඨායෙව භිමිස්සා අඤ්ඤිනි හමිංසු, සා අහො ඉමිස්සා කෙසා සොභනා අහො නලාටං සොභනන්ති සබ්බසං සාරීරපප දෙසානං රූපසිරියා සමාකඩ්ඪිතචිත්තතාය තස්මිං රූපෙ බලවසිනෙහො අහොසි, සත්ථා තස්සා තත්ථ අභිරතිං ඤත්වා ධම්මං දෙසෙන්නොව තං රූපං සොළසවස්සුද්දෙසිකභාවං අතික්කම්ත්වා විසතිවස්සුද්දෙසිකං කත්වා දස්සෙසි, රූපන්නා ඔලොකෙත්වා න චතිදං රූපං පුරිමසදි සන්ති පථෙ විරත්තචිත්තා අහොසි, සත්ථා අනුක්කමෙනෙව තස්සා ඉත්ථියා සකිං විජනවණ්ණං මජ්ඣිමත්ථිවණ්ණං ජරාජිණ්ණමඛලිත කිත්ථිවණ්ණඤ්ච දස්සෙසි, සාපි අනුපුබ්බෙනෙව ඉදං අනන්තරහිතං ඉදමපි අනන්තරහිතන්ති ජරාජිණ්ණකාලෙ තං විරජ්ජමාත්‍රා ඛණ්ඩදන්තිං ඵලිතසිරං ඔභග්ගං ගොපානසිවඞ්කං දණ්ඩපරායණං පවෙධමානං

දිසවා අතිවිය විරජ්ජි, අථ සත්ථා තං ව්‍යාධිනා අභිභූතං කත්වා දස්සෙසි, සා තඛ්ඛණං යෙව දණ්ඩඤ්ච තාලවණ්ටඤ්ච ඡඩ්ඩෙත්වා මහාවිරවං විරවමානා භූමියං පතිත්වා සකෙ මූත්‍රකාරිසෙ නිමුග්ගා අපරාපරං පරිවට්ටි, රූපනන්දාපි තථෙව දිසවා අතිවිය විරජ්ජි, සත්ථාපි තස්සා ඉත්ථිය මරණං දස්සෙසි, සා තං ඛණං යෙව උබ්බාතකභාවං ආපජ්ජි, නවඞ්ගණ්ඩඛෙහි පුබ්බවට්ටියෝ වෙව පුළවා ඒ පඤ්චරිංසු, කාකාදයෝ සන්නිපතිත්වා විලුම්පිංසු. රූපනන්දාපි තං ඔලොකෙත්වා අයං ඉත්ථි ඉමස්මිංයෙව ඨානෙ ජරං පත්තා ව්‍යාධිං පත්තා මරණං පත්තා, ඉමස්සාපි අත්තභාවස්ස එවමෙවං ජරාව්‍යාධිමරණානි ආගමිස්සන්තීති අත්තභාවං අනිච්චතො දිස්වා, අනිච්චතො දිට්ඨත්තා එව පන දුක්ඛතො අනත්තතො දිට්ඨොයෙව හොති, අථස්සා තඤ්ඤෙව හවා ආදිත්තා විය ගෙහා ගීවාය බඛ්කුණපං විය ච උපට්ඨිංසු, කම්මට්ඨානාභිමුඛං චිත්තං පක්ඛන්දි, සත්ථා තාය අනිච්චතො දිට්ඨභාවං ඤත්වා සක්කිස්සති නුඛො සයමෙව අත්තනො පතිට්ඨං කාතුන්ති ඔලොකෙන්තො න සක්කිස්සති ඛහිඩා පච්චයං ලඛ්ඛ්වා වට්ටතීති විනෙත්වා තස්සා සප්පාය වසෙන ධම්මං දෙසෙන්තො ආහ:-

"ආතුරං අසුචිං පූතිං පස්ස නන්දෙ සමුස්සයං,
උග්ඝරන්තං පග්ඝරන්තං බාලානං අභිපත්ථිතං.

යථා ඉදං තථා එතං යථා එතං තථා ඉදං,
ධාතුසො සුඤ්ඤතො පස්ස මා ලොකං පුනරාගමි;
භවෙ ඡන්දං විරාජෙත්වා උපසන්තො චරිස්සසී"ති.

ඉත්ථං සුදං[1] භගවා නන්දං භික්ඛුණිං ආරබ්භ ඉමා ගාථායෙ අභාසිත්ථාති. නන්දා දෙසනාඋස්සාරෙන යතුණං පෙසෙත්වා සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, අථස්සා උපරි තිණ්ණං මග්ගඵලානං විපස්සනාපරිවාසත්ථාය සුඤ්ඤතාකම්මට්ඨානං තථෙතුං-නන්දෙ ඉමස්මිං සරීරෙ සාරෝ අත්ථීති සඤ්ඤං මා කරි, අපමත්තකොපි හි එත්ථ සාරෝ නත්ථි, නිණ්ඩ්‍ය අට්ඨි සතානි උස්සාපෙත්වා කතං අට්ඨිනගරමෙවෙතන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අට්ඨිනං නගරං කතං මංසලෝහිතලෙපනං,
යත්ථ ජරා ච මච්චු ච මාතො මක්ඛෝ ච ඔහිතො"ති.

තස්සත්ථෝ-යථෙවහි පුබ්බණ්ණාපරණාදීනං ඔදහනත්ථාය කට්ඨානි උස්සාපෙත්වා වල්ලීහි බන්ධිත්වා මත්තිකාය ලිම්පිත්වා නගරසඞ්ඛාතං ඛහිඩා ගෙහං කරොන්ති, එවමිදං අජ්ඣත්තිකම්පි නිණ්ඩ්‍ය අට්ඨිසතානි උස්සාපෙත්වා නහාරුවිනඛං මංසලෝහිතලෙපනං තවපරිවත්තනං ජීරණලක්ඛණාය ජරාය මරණලක්ඛණස්ස මච්චුනො තස්ස ආරොග සම්පදාදීනි පරිච්ච මක්ඛදනලක්ඛණස්ස මානස්ස සුතනකාරණවිනා

1. ම. ඉදං සුත්තං.

සතලකඛණස්ස මකඛස්ස ච ඉදඤ්ඤතාය **නගරං කතා**, එවරූපෝ එත්ථ එත්ථ කායිකචෙතසිකෝ ආබාධෝ ඔහිතෝ, ඉතෝ උඛ්ඛං කිඤ්චි භයූපඝං නත්ථි. දෙසනාවසානෙ ථෙරී අරහත්තං පාපුණි මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසිත්ථි.

ජනපදකල්‍යාණී රූපනන්දත්ථෙරියා වත්ථු පඨමං.

11, 6.

"ජීරන්ති වෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ **මල්ලිකාදෙවිං** ආරබ්ධ කථෙසි.

සා කිර එකදිවසං නහානභොජනතෝ පට්ඨාය මුඛං ඩොවිඩ්ඩා ඔනතසරීරා ජඞ්ඝං ඩොවිඩ්ඩුං ආරභි, තාය සඞ්ගං යෙව පට්ඨෙථා එකෝ වල්ලභසුනඛෝ අත්ථි, සෝ තං තථා ඔනතං දිස්වා අසඞ්ගම්ම සත්ථවං කාතුං ආරභි, සා එස්සං සාදියන්තී අට්ඨාසි, රාජාපි උපරි පාසාදෙ වාතපානෙන ඔලොකෙන්තෝ තං දිස්වා තතෝ ආගන්ත්වා ලෙ නස්ස වසලි කසමා එවරූපමකාසීති ආහ?, කිං මයා කතං දෙවාති? සුනඛෙන සඞ්ගං සන්ථවොති, නත්ථෙතං දෙවාති, මයා සාමං දිට්ඨං නාහං තව සද්දහිස්සාමි නස්ස වසලීති, මහාරාජ යෝ කොචි ඉමං කොට්ඨකං පවිට්ඨෝ ඉමිනා වාතපානෙන ඔලොකෙන්තස්ස එකොව විධා පඤ්ඤායතීති අභූතං කථෙසි, සචෙ මෙ න සද්දහසි එතං කොට්ඨකං පවිස අහං ඉමිනා වාතපානෙන ඔලොකෙස්සාමීති, රාජා මූළ්හධාතුකෝ තස්සා වචනං සද්දහිත්වා කොට්ඨකං පාවිසි, සා වාතපානතෙ ඨත්වා ඔලොකෙන්තී අඤ්ඤාල මහාරාජ කිඤ්චාමෙතං අජ්ජාය සඞ්ගං සන්ථවං කරොසීති ආහ, නාහං භද්දෙ එවරූපං කරොමීති ච, වුත්තෙපි මයා සාමං දිට්ඨං නාහං තව සද්දහිස්සාමීති ආහ, තං සුත්වා රාජා අඩා ඉමං කොට්ඨකං පවිට්ඨෝ එකොව විධා පඤ්ඤායතීති සද්දහි, මල්ලිකා විනෙතෙසි-අයං රාජා අඤ්ඤාලතාය මයා වච්චතෝ, පාපං මෙ කතං, අයං ච මෙ අභූතෙන අබ්භාචික්ඛතෝ, ඉදං මෙ කම්මං සත්ථාපි ජානිස්සති වෙ අගාරසාවකාපි අසිතිමහාසාවකාපි, අහෝ වත මෙ භාරියං කම්මං කතන්ති. අයං කිර රඤ්ඤෝ අසදිසදානෙ සහායිකා අහොසි, තස්ස ච එකදිවසං කතපරිච්චාගෝ ධනස්ස වුද්ධසකොටිඅඤ්ඤකතෝ අහොසි, තථාගතස්ස සෙතච්ඡත්තං නිසීදනපල්ලඞ්කෝ ආධාරකෝ පාදපීඨන්ති ඉමානි පන චත්තාරි අනග්ඝානෙව අහෙසුං, සා මරණකාලෙ එවරූපං මහාපරිච්චාගං නානුස්සරිත්වා තදෙව පාපකම්මං අනුස්සරන්තී කාලං කත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්තති, රඤ්ඤෝ පන සා අතිවිය පියා අහොසි, සෝ බලවසොකාභිභූතෝ තස්සා සරීරකිච්චං කාරෙත්වා නිබ්බත්තට්ඨානමස්සා පුච්ඡිස්සාමීති සත්ථු සන්තිකං අගමාසි, සත්ථා-යථා සෝ ආගතකාරණං න සරති තථා අකාසි, සෝ සත්ථු සන්තිකෙ සාරාණීයධම්මකථං සුත්වා ඝරගහං පවිට්ඨකාලෙ සරිත්වා අහං භණෙ මල්ලිකාය නිබ්බත්තට්ඨානං

පුච්ඡියාමීති සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා පඤ්හං සෙවති පුච්ඡියා මීති සද්ධිං සන්තිකං අගමාසි, සත්ථාපි පරිපාටියා සත්තදිවසානි යථා සෝ න සරති තථා අකාසි, සාපි සත්තාහමේව නිරයෙ පච්චිත්වා අට්ඨමෙ දිවසෙ තතෝ චුතා තුසිතභවනෙ නිබ්බත්තී, කස්සා පනස්ස සත්ථා සත්තාහං අසරණභාවං අකාසි?, සා කිර තස්ස අතිවිය පියා අහොසි මනාපා, තස්මා තස්සා නිරයෙ නිබ්බත්තභාවං සුත්වා සචෙ එවරූපා සඛාසම්පන්නා නිරයෙ නිබ්බත්තා දුනං දත්වා කිං කරිස්සා මීති මච්ඡාදිඞ්ගහෙත්වා පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං ගෙහෙ පවත්තං නිච්චභත්තං හරාපෙත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙනස්ස සත්ථා සත්තාහං අසරණභාවං කත්වා අට්ඨමෙ දිවසෙ පිණ්ඩාය චරන්තො සයමෙව රාජගෙහවාරං අගමාසි, රාජා සත්ථා ආගතොති සුත්වා තික්ඛම්ත්වා පත්තං ආදාය පාසාදං අභිරුහිතුං ආරභි, සත්ථා පන රථසාලාය නිසීදිත්වා ආසාරං දස්සෙසි, රාජා සත්ථාරං තත්ථෙව නිසීදාපෙත්වා යාගුඛජ්ජකෙන පතිමානෙත්වා වන්දිත්වා නිසින්නො-අහං භන්තෙ මල්ලිකාය දෙව්යා නිබ්බත්තට්ඨානං පුච්ඡිස්සාමීති ගන්ත්වා පමුට්ඨොං, කහං නුඛො සා භන්තෙ නිබ්බත්තාති? තුසිතභවනෙ මහා රාජාති, භන්තෙ කාය තුසිතභවනෙ අනිබ්බත්තනනිකා නොං අඤ්ඤත්‍ර නිබ්බත්තිස්සති, භන්තෙ නත්ථි තාය සදිසා ඉත්ථී තස්සා නිසිදනට්ඨානා දිත්‍ර අපි තථාගතස්ස ඉදං දස්සාම ඉදං කරිස්සාමීති දානසංවිධානං යථෙත්ථ අඤ්ඤං කිඤ්චමෙව නත්ථි, භන්තෙ තස්සා පරලොකං ගත කාලතො පට්ඨාය සරීරමෙව න භවතීති,[1] අථ නං සත්ථා-මා විනතසි මහාරාජ සබ්බෙසං ධුවධම්මොං අයන්ති වත්වා-අයං මහාරාජ රථො කස්සාති? පුත්ථි, පිතාමහස්ස මෙ භන්තෙති, අයං කස්සාති?, පිතු මෙ භන්තෙති, අයම්පන රථො කස්සාති?, මම භන්තෙති, එවං වුත්තෙ සත්ථා-මුහාරාජ තව පිතාමහස්ස රථො නෙනෙවාකාරෙන තව පිතු රථං න පාපුණි, තව පිතු රථො තව රථං න පාපුණි, එවරූපස්ස නාම නට්ඨකුලික්ඛරස්සාපි ජරා ආගච්ඡති කිමඞ්ග පන අත්තභාවස්ස, මහාරාජ සප්පුරිසධම්මසෙවෙ ති ජරා නත්ථි, සන්තා පන අජීරකා නාම නත්ථීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ජීරන්ති වෙ රාජරථා සුචිත්තා අථො සරීරම්පි ජරං උපෙති,
සතං ව ධම්මො න ජරං උපෙති සන්තෙ හවෙ සබ්භි
පවෙදයන්තී"ති.

තත්ථ වෙති නිපාතො. **සුචිත්තාති** සත්තහි රතනෙහි අපරෙහිව රථාලඞ්කාරෙහි සුට්ඨුවිචිත්තා රාජූනං රථාපි ජීරන්ති. **සරීරම්පීති** න කෙවලං රථා එව ඉදං සුප්පටිජග්ගිතං සරීරම්පි ඛණ්ඩිච්චාදිනි පාපුණන්තං ජරං උපෙති. **සතඤ්චාති** බුද්ධාදිනං පන සන්තානං නව විධලොකුත්තරධම්මෙ ච කිඤ්චි උපඝාතං න උපෙතීති න ජරං

1. මී. සරීරං මෙනා වහන්නි 2 මී සන්තාන්ං.

උපෙති නාම. **පඤ්චඳසනාගතිති** එවං සන්තෙපි බුද්ධාදයො සබ්බේ පණ්ඩිතෙහි සඬ්ගං කථෙන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මල්ලිකාදෙවියා වත්ථු ඡට්ඨං.

11, 7.

"අපසාසුතාඝ"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලාළුදායිත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර මඞ්ගලං කරොන්තානං ගෙහං ගන්ත්වා "තිරොකුඩ්ඩෙසු තිට්ඨන්තී"ති ආදිනා නයෙන අවමඞ්ගලං කථෙති, අවමඞ්ගලං කරොන්තානං ගෙහං ගන්ත්වා තිරොකුඩ්ඩාදීසු කථෙතබ්බපු "දුනව ධම්මවරියා වා"ති ආදිනා නයෙන මඞ්ගලගාථා වා "යං කිඤ්චි විත්තං ඉධ වා හුරං වා"ති රතනසුත්තං වා කථෙති, එවං තෙසු තෙසු ඨානෙසු අසද්ධං කථෙස්සාමීති අසද්ධං කථෙන්තොපි අසද්ධං කථෙමීති න ජානාති, භික්ඛූ තස්ස කථං සුත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං-භන්තෙ කිං ලාළුදායිස්ස මඞ්ගලාමඞ්ගලට්ඨානෙසු ගමනෙන අසද්ධසම්මං කථෙතබ්බ අසද්ධමෙව කථෙතීති, සත්ථා-න භික්ඛවෙ ඉදානෙවෙස එවං කථෙති පුබ්බෙපි අසද්ධසම්මං කථෙතබ්බ අසද්ධමෙව කථෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි.

අතීතෙ කිර බාරාණසියං අග්ගිදත්තස්ස නාම බ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තො සොමදත්තකුමාරො නාම රාජානං උපට්ඨහි, සො තස්ස පියො අහොසි මනාපො, බ්‍රාහ්මණො පන කසිකම්මං නිස්සාඝ ජීවති, තස්ස වෙයෙව ගොණා අහෙසුං, හෙසු එකො මතො, බ්‍රාහ්මණො පුත්තං ආහ-තාත සොමදත්ත රාජානං මෙ යාචිත්වා එකං ගොණං ආහරාති, සොමදත්තො-සවාහං රාජානං යාචිස්සාමි ලහුභාවො මෙ පඤ්ඤුසිස්සතීති විනෙත්වා තුම්හයෙව තාව රාජානං යාචථාති වත්වා තෙන හි තාත මං ගහෙත්වා යාහීති වුත්තො විනෙතුං-අයං බ්‍රාහ්මණො දානූපසෙසූ අභිසෙකමපරිභොගදිවවනමත්තමපි න ජානාති අසද්ධසම්මං වත්තබ්බ අසද්ධමෙව වදති සික්ඛාපෙත්වා නං නෙස්සාමීති, සො තං ආදාය බ්‍රහ්මණ්ඩමහකං නාම සුසානං ගන්ත්වා තිණ්ඩාලාපෙ බන්ධිත්වා අයං රාජා අයං උපරාජා අයං සෙනාපතීති නාමානි කත්වා පටිපාටියා පිතු දස්සෙත්වා තුම්හෙහි රාජකුලං ගන්ත්වා එවං අභිසෙකමිතබ්බං එවං පටිසෙකමිතබ්බං එවං නාම රාජා වත්තබ්බො එවං නාම උපරාජා රාජානං පන උපසඞ්කමිත්වා ජයතු භවං මහා රාජාති වත්වා එවං ඨත්වා ඉමං ගාථං වත්වා ගොණං යාචෙය්‍යාථාති ගාථං උග්ගණ්හාපෙසි:-

"වෙ මෙ ගොණා මහාරාජ යෙහි ඛෙත්තං හසාමසෙ,
තෙසු එකො මතො දෙව දුතියං දෙහි ඛත්තියා"ති

සෝ කි සංවේජිරමේතෙන තං ගාථං පගුණං කත්වා පගුණභාවං පුත්තස්ස ආරොචෙත්වා තෙන හි තාත කිඤ්චිදෙව පණ්ණාකාරමාදාය ආගච්ඡථ අහං පුරිමභාරං ගහෙත්වා රඤ්ඤෝ සන්තිකෙ ඨස්සාමීති වුත්තෙ සාධු තාතාති පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා සොමදත්තස්ස රඤ්ඤෝ සන්තිකෙ සිතකාලෙ උස්සාහපත්තෙ රාජකුලං ගන්ත්වා රඤ්ඤෝ තුට්ඨචිත්තෙන සත්තපරිසමෙමොදනෝ තාත චිරස්සං වය ආගතත්ථ ඉදමාසනං නිසීදිත්වා වදථ යෙනත්ථෝති වුත්තෙ ඉමං ගාථමාහ:-

"වෙ මේ ගොණා මහාරාජ යෙහි ඛෙත්තං කසාමසෙ,
තෙසු එකෝ මතෝ දෙව දුතියං ගණ්හ ඛත්තියා"ති.

රඤ්ඤෝ කිං වදෙසි තාත පුත්ත වදෙහීති වුත්තෙපි තථෙව ගාථං ආහ, රාජා තෙන විරජ්ඣිත්වා කථිතභාවං ඤත්වා සිතං කත්වා සොමදත්ත තුම්හාකං ගෙගෙ බහූ මඤ්ඤෙ ගොණාති වත්වා තුමෙහි දිට්ඨා භවිස්සන්ති දෙවාති වුත්තෙ බොධිසත්තස්ස තුස්සිත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස සොළස ගොණෙ අලඞ්කාරභණ්ඩකං නිවාසගාමං චස්ස බ්‍රහ්මදෙය්‍යං දත්වා මහන්තෙන යසෙන බ්‍රාහ්මණං උය්‍යොජෙසීති, සත්ථා ඉමං දෙසනං ආහරිත්වා තදා රාජා ආනෙ අහොසි බ්‍රාහ්මණෝ ලාළුදායි සොමදත්තෝ අහමෙවාති ජාතකං සමොධානෙත්වා-න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස අත්තනෝ අපස්සුතතාය අඤ්ඤසංමං වත්තාබ්බෙ අඤ්ඤමෙව වදති අපස්සුතපුරිසෝ හි බලිවද්දසදිසොව නාම හොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අපස්සුතාය පුරිසෝ බලිවද්දොව ජීරති,
මංසානි තස්ස වඩ්ඪන්ති පඤ්ඤා තස්ස න වඩ්ඪතී"ති.

තත්ථ **අපස්සුතාය**න්ති එතස්ස වා විඤ්ඤූ වා පණ්ණාසකානං, අථවා පන වග්ගානං සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන එකස්ස වා විඤ්ඤූ වා පණ්ණාසකානං, අථවා පන වග්ගානං සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන එකස්ස වා විඤ්ඤූ වා සුත්තන්තානං වාපි අභාවෙන අපස්සුතොති-අයං කම්මට්ඨානං පන උග්ගහෙත්වා අනුයුඤ්ජන්තොපි බහුස්සුතොව. **බලිවද්දොව ජීරතීති** යථා බලිවද්දෝ ජීරමානෝ වඩ්ඪමානෝ නෙව මාතු න පිතු න සෙසඤාතකානං අත්ථාය වඩ්ඪති අථඛෝ නිරත්ථකමෙව ජීරති, එවමෙවං අයම්පි න උපජ්ඣායවත්තං කරොති න ආචරියවත්තං න ආගන්තුකවත්තාදීනි න භාවනාරාමතං අනුයුඤ්ජති නිරත්ථකමෙව ජීරතීති. **මංසානි තස්ස වඩ්ඪන්තීති** යථා බලිවද්දස්ස යුගන්ඛලාදීනි වහිතුං අසමත්ථෝ එසොති අරඤ්ඤෙ විස්සට්ඨස්ස තත්ථෙව වසන්තස්සාපි මංසානි වඩ්ඪන්ති, එවමෙවං ඉමස්සාපි උපජ්ඣායාදීහි විස්සට්ඨස්ස සඞ්ඝං නිස්සාය වත්තාරෝ පච්චයෙ ලභිත්වා උඩ්ඩරෙවනාදීනි කත්වා කායං පොසෙන්තස්ස මංසානි වඩ්ඪන්ති ථූලසරීරෝ හුත්වා විචරති. **පඤ්ඤා**ති ලොකිය ලොකුත්තරා පුනස්ස පඤ්ඤා එකඟුලමත්තාපි **න වඩ්ඪති**, අරඤ්ඤෙ

පන ගවජ්ජනාදීනි වියස්ස ඡ වාරානි නිස්සාය තණ්හා වෙව තවවිධ මානො ච වඩ්ඪතීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ලාඵදායිත්ථේරස්ස වත්ථු සත්තමං.

11, 8.

"අනෙකජාතිසංසාර"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා බොධිරුක්ඛමූලෙ නිසින්නො උදානවසෙන උදහෙසි. සෝ හි බොධිරුක්ඛමූලෙ නිසින්නො සූරියෙ අනත්ථංගතෙයෙව මාරබලං විධමිත්වා පඨමයාමෙ පුබ්බෙනිවාසපටිච්ඡාදකං තමං පදාළෙත්වා මජ්ඣිමයාමෙ දිබ්බචක්ඛුං විසොධෙත්වා පච්ඡිමයාමෙ සත්තෙසු කාරුඤ්ඤතං පටිච්ච පච්චයාකාරෙ ඤාණං ඔතාරෙත්වා තං අනුලොමපටිලොමවසෙන සම්මසන්තො අරුණුග්ගමනවෙලාය සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣිත්වා. අනෙකෙහි බුද්ධසතසහස්සෙහි අවිජහිතං උදානං උදහන්නො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අනෙකජාතිසංසාරං සන්ධාවිස්සං අනිබ්බිසං,
ගහකාරකං ගවෙසන්තො දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනං.
ගහකාරක දිට්ඨොසි පුන ගෙහං න කාහසි,
සබ්බා තෙ ඵාසුකා භග්ගා ගහකූටං විසංඛිතං;
විසඞ්ඛාරගතං චිත්තං තණ්හානං ඛයමජ්ඣගා"ති.

තත්ථ **ගහකාරකං ගවෙසන්තො**ති අහං ඉමස්ස අත්තභාව ගෙහස්ස කාරකං තණ්හාවඩ්ඪකිං ගවෙසන්තො යෙන ඤාණෙන සහකාතං දට්ඨුං තස්ස බොධිඤාණස්සාහං දීපඞ්කරපාදමූලෙ කතාභිනීහාරො එතකං කාලං **අනෙකජාතිසංසාරං** අනෙකජාතිසතසහස්ස සඞ්ඛාතං ඉමං සංසාරවට්ටං **අනිබ්බිසං** ඤාණං අවින්දන්නො අලභන්නො යෙව **සන්ධාවිස්සං** සංසරිං අපරාපරං අනුවිචරින්ති අත්ථො. **දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනන්ති** ඉදං ගහකාරකං ගවෙසන්තස්ස පුනප්පුනං ජාතනං වත්තං දුක්ඛං, යස්මා ජරාවාධිමරණම්ස්සතතා ජාති නාමෙසා පුනප්පුනං උපගන්තුං දුක්ඛා නව සා තස්මිං අදිට්ඨෙ න නිවත්තති තස්මා තං ගවෙසන්තො සන්ධාවිස්සංති අත්ථො. **දිට්ඨොසීති** සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පටිවිජ්ඣන්තෙන මයා ඉදානි දිට්ඨො අසි. **පුන ගෙහන්ති** පුන ඉමස්මිං සංසාරවට්ටෙ අත්තභාවසඞ්ඛාතං මම ගෙහං න කාහසි. **සබ්බා තෙ ඵාසුකාති** තව සබ්බා අවයෙස කිලෙසඵාසුකා මයා භග්ගා. **ගහකූටං විසඞ්ඛිතන්ති** ඉමස්ස තයා කතස්ස අත්තභාවගෙහස්ස අවිජ්ජාසඞ්ඛාතං කණ්ණිකාමණ්ඩලම්පි මයා විදාලිතං. **විසඞ්ඛාරගතං චිත්තන්ති** ඉදානි මම චිත්තං විසඞ්ඛාරං නිබ්බාණං ආරම්මණකරණවසෙන ගතං අනුපවිට්ඨං. **තණ්හානං ඛයමජ්ඣගා'ති** තණ්හානං ඛයසඞ්ඛාතං අරහත්තං අධිගතොස්මීති.

ආනන්දත්ථේරස්ස උදානගාථා වත්ථු අට්ඨමං.

11, 9.

"අවරිත්වා"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ඉසිපතනෙ විහරන්තො මහාධනසෙට්ඨිපුත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර බාරාණසියං අසීතිකොටිවිභවෙ කුලෙ නිබ්බත්ති, අථස්ස මාතාපිතරෝ විඤ්ඤුං-අම්හාකං කුලෙ මහාභොගකක්ඛො පුත්තස්ස නො ඵලෙන්ති යථාසුඛපරිභොගං අඤ්ඤත්‍ර කමෙන කිච්චං නත්ථීති, තං ගීතවාදිතමත්තමෙව සික්ඛාපෙසුං, තස්මිංයෙව නගරෙ අසීතිකොටිවිභවෙ කුලෙ ධීතාපි නිබ්බත්ති, තස්සාපි මාතාපිතරෝ තථෙව විඤ්ඤුං තං නච්චගීතමත්තමෙව සික්ඛාපෙසුං, තෙසං වයප්පත්තානං ආවාහවිවාහෙ අහොසි, අථ තෙසං අපරභාගෙ මාතාපිතරෝ කාලමකංසු, වෙ අසීතිකොටිධනං එකස්මිඤ්ඤෙව ගෙහෙ අහොසි, සෙට්ඨිපුත්තො දිවසස්ස තික්ඛත්තුං රඤ්ඤො උපට්ඨානං ගච්ඡති, අථ තස්මිං නගරෙ ධුත්තා විඤ්ඤුං-සචාහං සෙට්ඨිපුත්තො සුරාසොඩො භවිස්සාමි අම්හාකං ථාසුකං භවිස්සති උග්ගණ්හාපෙම තං සුරාසොඩභාවනාති තෙ සුරං ආදාය භජ්ජිතමංසෙ චෙව ලොණසක්කරා ච දස්සන්තෙ බන්ධිත්වා මූලකන්දං ගහෙත්වා තස්ස රාජකුලතො ආගච්ඡන්තස්ස මග්ගං ඔලොකයමානා නිසීදිත්වා තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා සුරං පිවිත්වා ලොණසක්කරං මුඛෙ ඛිපිත්වා මූලකන්දං ඛාදිත්වා වස්සසතං ජීව සාමි සෙට්ඨිපුත්ත තං නිස්සාය මයං ඛාදනපිවනසම්පත්තිං හවෙය්‍යාමාති ආහංසු, සො තෙසං වචනං සුත්වා පච්ඡතො ආගච්ඡන්තං චූළුපට්ඨාකං පුච්ඡි-කිං එතෙ පිවන්තීති?, එකං පානකං සාමීති, මනාපජාතිකං එතන්ති? සාම් ඉමස්මිං ජීවලොකෙ ඉමිනා සදිසං පාතබ්බයුත්තකං නාම නත්ථීති, සො එවං සන්තෙ මයාපි පාතුං වට්ටතීති ථොකථොකං ආහරාපෙත්වා පිවති, අථස්ස නවිරෙනෙව තෙ ධුත්තා පිවනභාවං ඤත්වා තං පරිවාරෙසිංසු, ගච්ඡන්තෙ කාලෙ පරිවාරෙ මහා අහොසි, සො සන්තෙනපි භතවෙතනෙනපි සුරං ආහරාපෙත්වා පිවන්තො ඉමිනා අනුක්කමෙන නිසින්නට්ඨානාදිසු කථාපණරාසිං ඨපෙත්වා සුරං පිවන්තො ඉමිනා මාලා ආහරථ ඉමිනා ගන්ධෙ ආහරථ අයං ජනෝ ජූතෙ ජෙතෝ අයං නච්චෙ අයං ගීතෙ අයං වාදිතෙ ඉමස්ස සහස්සං දෙථ ඉමස්ස වෙ සහස්සානීති එවං විකිරන්තො නවිරසෙව අත්තනෝ සන්තකං අසීතිකොටිධනං ඛෙපෙත්වා-ඛීණං තෙ සාම් ධනන්ති වුත්තෙ-කිං හරියාය මෙ සන්තකං නත්ථීති? අත්ථි සාමීති, තෙනහි තං ආහරථාති තම්පි තථෙව ඛෙපෙත්වා අනුප්පබ්බෙන ඛෙත්තං ආරාමුය්‍යාන යොග්ගාදිකම්පි අන්තමසො භාජනහඬ්ඩකම්පි අත්ථරණපාපුරණ නිසීදනම්පි සබ්බං අත්තනෝ සන්තකං විකික්ණිත්වා ඛාදි, අථ නං මහල්ලකකාලෙ යෙභුය්‍යෙන සන්තකං ගෙහං විකික්ණිත්වා ගහිතං තෙ තං ගෙහා නීහරිංසු, සො හරියං ආදාය පරජනස්ස ගෙහෙ නිත්තතිං නිස්සාය වසන්තො සපාලකණ්ඩමාදාය භික්ඛාය චරිත්වා ජනස්ස

උච්චිට්ඨකං භුඤ්ජිතුං ආරභි, අථ නං එතදවොච ආසනසාලාය වාරෙ ඨත්වා දහරසාමණෙරෙහි දීයමානං උච්චිට්ඨකභොජනං පටිගණ්හනතං දිස්වා සත්ථා සිතං පාත්වාකාසි, අථ නං ආනන්දත්ථෙරො සිතකාරණං පුච්ඡි, සත්ථා සිතකාරණං කථෙනෙතා-පස්සානන්ද ඉමං මහාධනසෙට්ඨිපුත්තං ඉමස්මිංයෙව නගරෙ වෙ අසීතිකොටිධනං ඛෙපෙත්වා භරියං ආදාය භික්ඛාය චරන්තං, ඤවෙ හි අයං පඨමවයෙ හොගෙ අඛෙපෙත්වා කාමගුණෙ පයොජයිස්ස ඉමස්මිංයෙව නගරෙ අඤ්ඤසෙට්ඨි අභවිස්ස, සචෙ පන නික්ඛමිත්වා පබ්බජ්ස්ස අරහත්තං පාපුණිස්ස, භරියාපිස්ස අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහිස්ස; සචෙ මජ්ඣිමවයෙ හොගෙ අඛෙපෙත්වා කාමගුණෙ පයොජයිස්ස දුතියසෙට්ඨි අභවිස්ස, නික්ඛමිත්වා පබ්බජන්තොා අනාගාමී අභවිස්ස, භරියාපිස්ස සකදාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහිස්ස; සචෙ පච්ඡිමවයෙ හොගෙ අඛෙපෙත්වා කාමගුණෙ පයොජයිස්ස තතියසෙට්ඨි අභවිස්ස, නික්ඛමිත්වා පබ්බජන්තොාපි සකදාගාමී අභවිස්ස, භරියාපිස්ස සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිස්ස. ඉදානි පනෙස ගිහිභොගතොාපි පරිහීනො සාමඤ්ඤතොාපි, පරිහාසිත්වා ච පන සුඛඵලුලෙ කොඤ්චසකුණො විය ජාතොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අවරිත්වා බ්‍රහ්මචරියං අලබා යොබ්බනෙ ධනං,
ජිණ්ණකොඤ්චා ව ඣායන්ති ඛීණමච්ඡෙව පල්ලලෙ.

අවරිත්වා බ්‍රහ්මචරියං අලබා යොබ්බනෙ ධනං,
සෙනති චාපාතිඛිත්තාව පුරාණානි අනුත්ථුනං"ති.

තත්ථ අවරිත්වාති බ්‍රහ්මචරියවාසං අවසිත්වා. **යොබ්බනෙති** අනුප්පන්නෙ වා හොගෙ උප්පාදෙතුං උප්පන්නෙන වා අනුරක්ඛිතුං සමත්ථකාලෙ **ධනම්පි** අලභිත්වා. **ඛීණමච්ඡෙති** තෙ එවරූපා බාලා උදකස්ස අභාවෙන ඛීණමච්ඡෙ **පල්ලලෙ** පරික්ඛිණපත්තා ජිණ්ණකොඤ්චා විය අවජ්ඣායන්ති; ඉදං වුත්තං හොති-පල්ලලෙ උදකස්ස අභාවො විය හි ඉමෙසං වසනට්ඨානස්ස අභාවො, මච්ඡානං ඛීණභාවො විය ඉමෙසං භොගානං අභාවො, ඛීණපත්තානං කොඤ්චානං උප්පතිත්වා ගමනාභාවො විය ඉමෙසං ඉදානි ජලථලපථාදීහි භොගෙ සණ්ඨපෙතුං අසමත්ථභාවො, තසමා තෙ ඛීණපත්තා කොඤ්චා විය එත්තෙව බජ්ඣිත්වා අවජ්ඣායන්තීති. **චාපාතිඛිත්තාවාති** චාපාතො අතිඛිත්තා චාපා විනිමුත්තාති අත්ථො, ඉදං වුත්තං හොති-යථා චාපා විනිමුත්තා සරා යථාඨවගං ගන්ත්වා පතිතා ගගෙත්වා උක්ඛිපන්තෙන අසති තත්ථෙව උපච්චානං හත්තං හොති, එවං ඉමෙපි තයො වයෙ අතික්කන්තා ඉදානි අත්තානං උද්ධරිතුං අසමත්ථතාය මරණං උපගමිස්සන්ති, තෙන වුත්තං **සෙනති චාපාතිඛිත්තාවාති. පුරාණානි අනුත්ථුනං**

නානි ඉති අමෙහි ඛාදිතං ඉති පිතානි පුබ්බ කතානි ඛාදිත පිතනාවචගීතවාදිතාදීනි[1] අනුත්ථුනනතා සොචනතා අනුසොචනතා සෙනතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මහාධනසෙට්ඨිපුත්තස්ස වත්ථු නවමං.

ජරාවග්ගවණ්ණනා
නි ට්ඨි තා.

එකාදසමෝ වග්ගෝ.

12, 1.

"අත්තානඤ්චෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා බොධිරාජකුමාරං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර පඤ්චත්තලෙ අඤ්ඤෙහි පාසාදෙහි අසදිසරූපං ආකාසෙ උප්පතමානං විය කොකනදං නාම පාසාදං කාරාපෙත්වා වඩ්ඪකිං පුච්ඡි-කිං තයා අඤ්ඤත්ථාපි එවරූපෝ පාසාදෙ කතපුබ්බෝ උදාහු පඨමසිප්පමෙව තෙ ඉදනනි?, පඨමසිප්පමෙව දෙවාති ච වුත්තෙ චිනෙතසි-සචෙ අයං අඤ්ඤදසසපි එවරූපං පාසාදං කරිසසති අයං පාසාදෙ අනවජ්ජරියෝ භවිසසති ඉමං මයා මාරෙතුං වා හත්ථපාදෙ වාසස ඡින්දිතුං අකඛිනි වා උපපාටෙතුං වට්ටති, එවං අඤ්ඤසස පාසාදං න කරිසසතීති, සෝ තමත්ථං අත්තනෝ පියසභායකසස සළිකා පුත්තසස[2] නාම මාණවකසස කථෙසි, සෝ චිනෙතසි-නිසසංසයං එස වඩ්ඪකිං නාසෙසසති අනගෙඝා සිපපී සෝ මයි පසසනෙත මා නසසතු සඤ්ඤමසස දසසාමීති, සෝ තං උපසඞ්කමිත්වා පාසාදෙ කම්මං නිට්ඨිතං නොති පුච්ඡිත්වා නිට්ඨිතංති වුත්තෙ රාජකුමාරෙ තං නාසෙතුකාමෝ අත්තානං රක්ඛෙයසාසීති ආහ, වඩ්ඪකි-භද්දං තෙ සාම් කතං මම ආරොචෙතෙතන, අහමෙත්ථ කත්තබ්බං ජානිසසාමීති වත්වා-කිං සම්ම අම්හාකං පාසාදෙ කම්මං නිට්ඨිතංති රාජකුමාරෙන පුට්ඨො-න තාවදෙව නිට්ඨිතං බහූ අවසිට්ඨනනි ආහ, කිං කම්මං නාම අවසිට්ඨනනි?, පඤ්ච දෙව ආවික්ඛිසසම් දාරූනි තාව ආහර පෙථාති, කිං දාරූනි නාමාති? නිසසාරුනි සුක්ඛදාරූනි දෙවාති, සෙ ආහරාපෙත්වා අදාසි, අථ නං ආහ-දෙව තෙ ඉතො පට්ඨාය මම සන්තිකං න ආගන්තබ්බං, නිං කාරණා? සුබ්‍රහ්මකම්මං කරොනතසස හි අඤ්ඤත්‍ර සද්ධිං සල්ලපනතසස මෙ කම්මවික්ඛෙපෝ හොති, ආහාර වෙලාය පන මෙ භරියාව ආහාරං ආහරිසසතීති; කුමාරොපි සාධූති පටිසසුණි, සොපි එකසම්ං ගබ්භෙ නිසීදිත්වා තානි දාරූනි තච්ඡෙත්වා

1. සී. ඛාදිත පිත නාවගීතවාදිතාදීනං. 2. ම. සඤ්ඤවසාපුත්තසස.

අත්තනො පුත්තදාරස්ස අත්තනා නිසිදනයොග්ගං ගරුළසකුණං කත්වා ආභාරවෙලායමපත්ත හරියං ආහ-ගෙහෙ විජ්ජමානකං සබ්බං විස්සජ්ජේත්වා තිරච්ඡානසුවණ්ණං ගණ්හාහීති, රාජකුමාරොපි වඩ්ඩකිස්ස අනික්ඛමණාය ගෙහං පරික්ඛිපිත්වා රක්ඛං ඨපෙසි, වඩ්ඩකිපි සකුනස්ස නිට්ඨිතකාලෙ අජ්ජ සබ්බෙපි දූරකෙ ගහෙත්වා ආගච්ඡිස්සතීති හරියං වත්වා කුත්තපාතරාසො පුත්තදාරමස්ස සකුනස්ස කුච්ඡියං නිසීදාපෙත්වා වාතපානෙන නික්ඛමිත්වා පලායි, සො තෙසං දෙව වඩ්ඩකී පලායතීති කන්දනභාවං යෙව ඤත්වා භීමවණ්ණෙන ඔතරිත්වා එකං තාපසං මාපෙත්වා කට්ඨවාහනරාජා නාම ජාතො, රාජකුමාරොපි පාසාදමහං හරිස්සාමීති සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා පාසාදං වතුජ්ජාතිකගන්ධෙහි පරිභණ්ඩං කත්වා පඨමඵලමාරතො පට්ඨාය වෙලපත්තිකං[1] පත්ථරි, සො කිර අප්පත්තකො තස්මා සචාහං පුත්තං වා ධීතරං ලච්ඡාමි සත්ථා ඉමං අක්කමිස්සතීති විත්තෙත්වා පත්ථරි, සො සත්ථරි ආගතෙ සත්ථාරං පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා පත්තං ගහෙත්වා පවිසථ භන්තෙති ආහ, සත්ථා න පාවිසි, සො දුතියම්පි තතියම්පි යාචි, සත්ථා අපවිසිත්වාව ආනන්දත්ථෙරං ඔලොකෙසි, ථෙරෙ ඔලොකිතසඤ්ඤායෙව වත්ථානං අනක්කමණභාවං ඤත්වා තං සංහරතු රාජකුමාර දුස්සානි න භගවා වෙලපත්තිකං[1] අක්කමිස්සතී පච්ඡිමජනතං තථා ගතො ඔලොකෙතීති දුස්සානි සංහරාපෙසි, සො දුස්සානි සංහරිත්වා සත්ථාරං අනෙතා නිවෙසනං පවෙසෙත්වා යාගුඛජ්ජකෙන සම්මානෙත්වා එකමන්තං නිසිනෙනා වන්දිත්වා ආහ-භන්තෙ අහං තුම්හාකං උපට්ඨාරකො නික්ඛන්තතුං සරණං ගතො කුච්ඡිගතො ච කිරමහි එකවාරං සරණං ගතො දුතියං තරුණදාරකකාලෙ තතියං විඤ්ඤුභාවං පත්තකාලෙ, තස්ස මෙ තසමා වෙලපත්තිකං[1] තං න අක්කමිත්ථාති? කිං පන තං කුමාර විත්තෙත්වා වෙලානි අත්ථරිති? සචෙ පුත්තං වා ධීතරං වා ලච්ඡාමි සත්ථා මෙ අක්කමිස්සතීති ඉදං විත්තෙත්වා භණෙත්ති, තෙනෙවාහං තං නාක්කමිතන්ති, කිම්පනාහං භණෙත පුත්තං වා ධීතරං වා නෙව ලච්ඡාමීති?, ආම කුමාරාති, කිං කාරණාති? පුරිමකත්තභාවෙ ජායාය සද්ධිං පමාදං ආපන්නත්තානි, කස්මිං කාලෙ භණෙත්ති? අථස්ස සත්ථා අතීතං ආහරිත්වා දස්සෙසි:-

අතීතෙ කිර අත්තෙකසතමත්තස්සා මහතියා නාවාය සමුද්දං පක්ඛන්දිංසු, නාවා සමුද්දමජ්ඣෙ භිජ්ජි, වෙ ජයම්පතිකා එකං ඵලකං ගහෙත්වා අන්තරදීපකං පවිසිංසු, සෙසා සබ්බෙ තත්ථෙව මරිංසු, තස්මිං ඛො පන දීපකෙ මහාසකුනසඞ්ඝා වසන්ති, තෙ අඤ්ඤං ඛාදිතබ්බකං අදිස්වා ඡාතජ්ඣත්තා සකුනඩාකානි අඛාරෙසු පවිත්වා ඛාදිංසු, තෙසු අප්පහොන්තෙසු සකුනවස්සෙ ගහෙත්වා ඛාදිංසු, එවං පඨමවයෙපි මජ්ඣිමවයෙපි පච්ඡිමවයෙපි ඛාදිංසුයෙව, එතසම්පි වයෙ අප්පමාදං නාපජ්ජිංසු, එකොපි ච තෙසං අප්පමාදං නාපජ්ජි, සත්ථා ඉදං තස්ස

1. ම. වෙලපවිකං.

පුබ්බභාගං දස්සෙන්තා සචෙ හි තුම්හං රාජකුමාර තදඤ්ඤමිංපි වයෙ හරියාය සඤ්ඤං අපමාදං ආපජ්ජිස්ස එකස්මිංපි වයෙ පුත්තෙ වා ධීතා වා උපපජ්ජිස්ස, සබ්බෙ වා පන වො එකොපි අපමත්තො අභවිස්ස තම්පටිච්ච පුත්තෙ වා ධීතා වා උපපජ්ජිස්ස, කුමාර අත්තානං හි පියං මණ්ඩෙමානෙන තීසුපි වයෙසු අපමත්තෙන අත්තා රක්ඛිතබ්බො, එවං අසක්කොනෙන එකවයෙපි රක්ඛිතබ්බො යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අත්තානඤ්ඤෙව පියං ජඤ්ඤා රක්ඛෙය්‍ය නං සුරක්ඛිතං,
තිණ්ණමඤ්ඤතරං යාමං පටිජග්ගෙය්‍ය පණ්ඩිතො"ති.

තත්ථ **යාමන්ති** ඝටිකා අත්තනො ධම්මිස්සරතාය දෙසනාකුසල තාය ච ඉධ තිණ්ණං වයානං අඤ්ඤතරං වයං යාමන්ති ඝටිකා දස්සෙසි, තස්මා එවමෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො-සචෙ **අත්තානං පියං** ජානෙය්‍ය **රක්ඛෙය්‍ය නං සුරක්ඛිතං**න්ති යථා සො සුරක්ඛිතො හොති එවං නං රක්ඛෙය්‍ය තත්ථ සචෙ ගිහි සමානො අත්තානං රක්ඛිස්සාමීති උපරි පාසාදතලෙ සුසංවුතං ගබ්භං පවිසිත්වා සම්පත්තාරක්ඛො හුත්වා නිවසනෙනාපි පබ්බජිතො හුත්වා සුසංවුතපිහිතවාරවාතපානෙ ලෙනෙ විහරනෙනාපි අත්තානං න රක්ඛති යෙව, ගිහි පන සමානො යථාබලං දානසීලාදිනි පුඤ්ඤානි කරොනෙනා පබ්බජිතො වා පන වත්ත පටිවත්ත පරියත්ති මනසිකාරෙසු උස්සුක්කං ආපජ්ජනෙනා අත්තානං රක්ඛති නාම, එවං තීසු වයෙසු අසක්කොනෙනාපි අඤ්ඤ තරස්මිංවි වයෙ පණ්ඩිතපුරිසො අත්තානං පටිජග්ගති යෙව, සචෙ ගිහිභූතො පඨමවයෙ විඤ්ඤාපසුතතාය කුසලං කාතුං න සක්කොති මජ්ඣිමවයෙ අපමත්තෙන හුත්වා කුසලං කාතබ්බං, සචෙ මජ්ඣිම වයෙ පුත්තදාරං පොසෙනෙනා කුසලං කාතුං න සක්කොති පච්ඡිම වයෙ තත්තකබ්බමෙව, එවමපි කාරොනෙනන අත්තා පටිජග්ගිතොව හොති, එවං අකරොනතස්ස පන අත්තා පියො නාම න හොති අපායපරායණමෙව නං කරොති, සචෙ පන පබ්බජිතො පඨමවයෙ සජ්ඣායං කරොනෙනා ධාරෙනෙනා වාචෙනෙනා වත්තපටිවත්තං කරොනෙනා පමාදමාපජ්ජති, මජ්ඣිමවයෙ අපමත්තෙන සමණ ධම්මො කාතබ්බො, සචෙ පඨමවයෙ උග්ගහිතපරියත්තියා අට්ඨකථං විනිච්ඡයං කාරණාකාරණඤ්ච පුච්ඡනෙනා මජ්ඣිමවයෙ වා පමාද මාපජ්ජති, පච්ඡිමවයෙ අපමත්තෙන සමණධම්මො කාතබ්බො යෙව, එවමපි තෙන අත්තා පටිජග්ගිතොව හොති, එවං අක රොනතස්ස පන අත්තා පියො නාම න හොති පච්ඡානුතාපනෙ නෙව තං තාපෙතීති.

දෙසනාවසානෙ රාජකුමාරො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තපරිසායපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

බොධිරාජකුමාරස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

12. 2.

"අත්තානමේව පඨම"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො උපනන්දසක්‍යපුත්තත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර ථෙරො ධම්මකථං කථෙතුං ජේට්ඨකො, තස්ස අපිච්ඡතාදි පටිසඤ්ඤුත්තං ධම්මකථං සුත්වා බහූ භික්ඛූ නං තිච්වරෙඝි පූජෙත්වා ධුතඞ්ගානි සමාදිසිංසු, තෙඝි විස්සට්ඨපරික්ඛාරෙ සොයෙව ගණ්හි, සො එකස්මිං අන්තොවස්සෙ උපඨාථෙඝි ජනපදං අගමාසි, අථ නං-එකස්මිං විහාරෙ දහරසාමණෙරා ධම්මකථිකපෙමෙන හන්තෙ ඉධ වස්සං උපෙථාති වදිංසු, ඉධ කිත්තකානං වස්සාවාසිකං ලබ්භතීති පුච්ඡිතෙ-තෙඝි එකෙකො සාටකොති වුත්තෙ-තත්ථ උපඩ්ඪනා ඨපෙත්වා අඤ්ඤං විහාරං අගමාසි, දුතියම්පි විහාරං ගන්ත්වා ඉධ කිං ලබ්භතීති පුච්ඡිත්වා වෙ සාටකාති වුත්තෙ කත්තරයට්ඨිං ඨපෙසි, තතියං විහාරං ගන්ත්වා ඉධ කිං ලබ්භතීති පුච්ඡිත්වා තයො සාටකාති වුත්තෙ උදකකුම්භං ඨපෙසි, චතුත්ථං විහාරං ගන්ත්වා ඉධ කිං ලබ්භතීති පුච්ඡිත්වා චත්තාරො සාටකාති වුත්තෙ සාධු ඉධ වසිස්සාමීති තත්ථ වස්සං උපගන්ත්වා ගහට්ඨානෙවෙව භික්ඛූනඞ් ධම්මකථං කථෙසි; තෙ නං බහූහි වත්ථෙඝි චෙව චීවරෙඝි ච පූජෙසුං, සො වුත්ථවස්සො ඉතරෙසුපි විහාරෙසු සාසනං පෙසෙත්වා මයා පරික්ඛාරස්ස ඨපිතත්තා වස්සාවාසිකං ලබ්ඛබ්බං තං මෙ පඝිණන්තූති සඛබ්බං ආහරාපෙත්වා ගාමකං පූරෙත්වා පායාසි, අථෙකස්මිං විහාරෙ වෙ දහරභික්ඛූ වෙ සාටකෙ එකඤ්ඣව කම්බලං ලභිත්වා තුය්හං සාටකා ගොනත්තු මය්හං කම්බලොති හාරෙතුං න සක්ඛිංසූනන්තා මඤ්ඤමේ පෙ නිසිදිත්වා විවදන්ති, තෙ තං ථෙරං ආගච්ඡන්තං දිස්වා හන්තෙ තුම්හෙ නො හාරෙත්වා දෙථාති වදිංසු, තුම්හෙයෙව හාරෙථාති, න සක්ඛිංසු හන්තෙ තුම්හෙයෙව නො හාරෙත්වා දෙථාති, තෙන හි මම වචනෙ ඨස්සථාති, ආම ඨස්සාමාති, හෙනඞ්ති සාධූති තෙසං වෙ සාටකෙ දත්වා අඤ ධම්මකථං කථෙන්නානං අම්හාකං පරූපඝාරහොති මඤ්ඤං කම්බලං ආදාය පක්කාමි, දහරභික්ඛූ විපපටිසාරිනො සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා ත්ං භික්ඛවෙ ඉදානෙව තුම්හාකං සන්තකං ගහෙත්වා තුම්හෙ විපපටිසාරිනො කරොති පුබ්බෙපි අකාසියෙවාති අතීතං ආහරි-අතීතස්මිං අනුත්තිරවාරි ච ගම්භිරවාරි චාති වෙ උභ මහන්තං රොහිතමච්ඡං ලභිත්වා මය්හං සීසං ගොතු තව නඟුට්ඨානි විවාදපන්නා හාරෙතුං අසක්ඛිංසූනන්තා එකං සිගාලං දිස්වා ආහංසු-මාතුල ඉමං නො හාරෙත්වා දෙහීති, අහං රක්ඛසූ විනිච්ඡයට්ඨානෙ ඨපිතො තත්ථ විරං නිසිදිත්වා ජඞ්ඝවිහාරත්ථාය ආගතොම්හි ඉදානි ඔකාසො නත්ථීති, මාතුල මා එවං කරොථ හාරෙත්වා එව නො දෙථාති, මම වචනෙ ඨස්සථාති?, ඨස්සාම මාතුලාති, තෙන හි සාධූති සො සීසං ඡින්දිත්වා එකමන්තෙ අකාසි, නඟුට්ඨං එකමන්තෙ, කණ්ඩා ච පන තාතා යෙන

වෝ අනුතීරේ වරිතං සෝ නඩඟුථඨං ගණ්හාතු යෙන ගම්භීරේ වරිතං තස්ස සීසං හොතු අයං පන මජ්ඣිමෝ ඛණ්ඩෝ මම විනිච්ඡයධම්මෙ ඨිතස්ස භවිස්සතීති තෙ සඤ්ඤුපෙත්වා:-

"අනුතීරචාරි නඩඟුථඨං සීසං ගම්භීරචාරිනෝ,
අථායං මජ්ඣිමෝ ඛණ්ඩෝ ධම්මට්ඨස්ස භවිස්සති"ති.

ඉමං ගාථං වත්වා මජ්ඣිමඛඩමාදය පක්කාමි තෙපි ඵපපරිහාරිනෝ තං ඔලොකෙත්වා අට්ඨංසු. සත්ථා ඉමං අතීතං දස්සෙත්වා. එවමෙස අතීතෙපි තුම්හෙ විපපටිසාරිනෝ අහොසියෙවාති වත්වා තෙ භික්ඛූ සඤ්ඤුපෙත්වා උපනන්දං ගරහන්නෙනා-භික්ඛවෙ පරං ඔව දන්නෙන නාම පඨමමෙව අත්තා පතිරූපෙ ඨානෙ පතිට්ඨාපෙතබ්බොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අත්තානමෙව පඨමං පතිරූපෙ නිවෙසයෙ,
අථඤ්ඤමනුසාසෙය්‍ය න කිලිස්සෙය්‍ය පණ්ඩිතෝ"ති.

තත්‍ථ **පතිරූපෙ නිවෙසයෙති** අනුච්ඡවිකෙ ගුණෙ පතිට්ඨාපෙය්‍ය, ඉදං වුත්තං හොති-යෝ අපපිච්ඡතාදිගුණෙහි වා අරියවංස පටිපදාදීහි වා පරං අනුසාසිතුකාමෝ සෝ අත්තානමෙව පඨමතරං තස්මිං ගුණෙ පතිට්ඨාපෙය්‍ය, එවං පතිට්ඨාපෙත්වා **අථ අඤ්ඤං** තෙහි ගුණෙහි **අනුසාසෙය්‍ය**, අත්තානං හි තත්‍ථ අනිවෙසෙත්වා කෙවලං පරමෙව අනුසාසමානෝ පරතෝ නිදං ලභිත්වා කිලිස්සති නාම තත්‍ථ අත්තානං නිවෙසෙත්වා අනුසාසමානෝ පරතෝ පසංසං ලභති තස්මා න කිලිස්සති නාම, එවං කරොන්තෝ **පණ්ඩිතෝ න කිලිස්සෙය්‍යාති**. දෙසනාවසානෙ තෙ වෙ භික්ඛූ ඝසාතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. මහාජනසස්සාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

උපනන්දසක්‍යපුත්තස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

12. 3.

"අත්තානඤෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ පධානිකතිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා පඤ්චසතෙ භික්ඛූ ආදාය අරඤ්ඤෙ වස්සං උපගන්ත්වා ආවුසො ඛරමාතකබුද්ධස්ස වෙ සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහිතං අපපමත්තාව සමණධම්මං කරොථාති ඔවදිත්වා සයං ගන්ත්වා නිපජ්ජිත්වා සුපති, තෙ භික්ඛූ පඨමියාමං වඤ්ඤාමිත්වා මජ්ඣිමයාමෙ විහාරං පවිසන්ති, සොපි නිද්දායිත්වා පබුද්ධකාලෙ තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා කිං තුම්හෙ නිපජ්ජිත්වා නිද්දායිස්සාමාති ආගතා සීඝං නික්ඛමිත්වා සමණධම්මං කරොථාති වත්වා සයං ගන්ත්වා තත්‍ථෙව සුපති, ඉතරෙ මජ්ඣිමයාමෙපි ඛෙ වඤ්ඤාමිත්වා පවිසිම

යාමෙ විහාරං පවිසනති, සො පුනපි පබුජ්ඣිත්‍වා තෙසං සනතිකං ගනත්‍වා තෙ විහාරා නීහරිත්‍වා සයං පුන ගනත්‍වා සුපතෙව, තස්මිං නිච්චකාලං එවං කරොනෙත තෙ භික්ඛූ සජ්ඣායං වා කම්මට්ඨානං වා මනසිකාතු නාසක්ඛිංසු, චින්තං අසඤ්ඤත්‍තා අඟමාසි, තෙ අමහාකං ආචරියො අතිවිය ආරඛවිරියො පරිගණ්හිස්සාම තනති පරිගණ්හනත්‍තා තස්ස කිරියං දිස්වා නට්ඨභිහා ආවුසො ආචරියො නො තුච්ඡරවං රවතීති චිදංසු, තෙසං අතිවිය නිද්‍දාය කිලමනත්‍තානං එකභික්ඛූපි විසෙසං නිබ්බත්තෙතුං නාසක්ඛි, තෙ වුත්‍ථවස්සා සත්‍ථු සනතිකං ගනත්‍වා සත්‍ථාරා ඝතපරිසත්‍ථාරා කිං භික්ඛවෙ අපපමත්තා හුත්‍වා සමණධම්මං කරිත්‍ථාති පුච්ඡිතා තමත්‍ථං ආරොචෙසුං, සත්‍ථා "න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බපෙස තුම්හාකං අනතරායමකාසියෙ වා"ති වත්‍වා තෙහි ආරාධිතො:-

"අම්මාතාපිතු සංවඩ්ඪා අනාචරියකුලෙ වසං,
සායං කාලමකාලං වා අභිජානාති ලුඛකුට්ඨො"ති.

ඉමං අකාලරාවිකුඤ්ඤකුටජාතකං විත්‍ථාරෙත්‍වා කථෙසි. තදා හි සො කුඤ්ඤකුට්ඨො අයං පධානිකතිස්සත්‍ථෙරො අහොසි, ඉමෙ පවසතා භික්ඛූ තෙ මානවා අහෙසුං, දිසාපාමොක්ඛාචරියො ආහමෙවාති සත්‍ථා ඉමං ජාතකං විත්‍ථාරෙත්‍වා-භික්ඛවෙ පරං ඔවදනෙනන නාම අත්තා සුදනෙත්‍තා කාතබ්බො, එවං ඔවදනෙත්‍තා හි සුදනෙත්‍තා හුත්‍වා දමෙති නාමාති වත්‍වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අත්තානඤෙව තථා කතිරා යථාඤ්ඤමනුසාසති,
සුදනෙත්‍තා වත දමෙථ අත්තනා හි කිර දුද්දමොති.

තස්සත්‍ථො යථාහි භික්ඛු පඨමඣානාදීසු වසිකම්මතබ්බනති වත්‍වා පරං ඔවදති සඤං වසිකමනාදීනි අධිට්ඨහනෙත්‍තා **අත්තානඤෙව තථා කතිරා යථාඤ්ඤමනුසාසති** එවං සනෙත්‍ත-**සුදනෙත්‍තා වත දමෙථාති** යෙන් ගුණෙන පරං අනුසාසති තෙන අත්තනා සුදනෙත්‍තා හුත්‍වා දමෙය්‍ය, **අත්තා හි කිර දුද්දමොති** අයං හි අත්තා නාම දුද්දමො තස්මා යථා සො සුදනෙත්‍තා හොති තථා දමෙතබ්බොති. දෙසනාව සානෙ පවසතාපි තෙ භික්ඛූ අරහත්තං පාපුණිංසූති.

පධානිකතිස්සත්‍ථෙරස්ස වත්‍ථු නිට්ඨිතං.

12, 4.

"අත්තා හි අත්තනො නාථො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා ජෙත වනෙ විහරනෙත්‍තා කුමාරකස්සපත්‍ථෙරස්ස මාතරං ආරබ්භ කථෙසි.

සා කිර රාජගහනගරෙ සෙට්ඨිධීතා විඤ්ඤුතං පත්තකාලතො පට්ඨාය පබ්බජ්ජං යාචි, අථ සා පුනපපුනං යාචමානාපි ව මාතා පිතූහං සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං අලභිත්‍වා වයපත්තා පතිකුලං

ගන්‍ත්වා පතිදෙවතා හුත්වා අගාරමජ්ඣේ වසි. අථස්සා න චිරස්සෙව කුච්ඡිසම්ං ගබ්භෝ පතිට්ඨහි, සා ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා සාමිකං ආරාධෙත්වා පබ්බජ්ං යාචි, අථ නං සෝ මහන්තෙන සක්කාරෙන භික්ඛුණිඋපස්සයං නෙත්වා ඤාතෙත්වා දෙවදත්තපක්ඛිකානං භික්ඛුණීනං සන්තිකෙ පබ්බාජෙසි, අපරෙන සමයෙන භික්ඛුණියෝ තස්සා ගබ්භිනිභාවං ඤත්වා තාහි කිං ඉදන්නි වුත්තා නාහං අය්‍යෙ ජානාමි කිමෙතං සීලං වත මෙ අරොගමෙවාති, භික්ඛුණියෝ තං දෙවදත්තස්ස සන්තිකං නෙත්වා අයං භික්ඛුණී සඩ්ඝපබ්බජිතා ඉමිස්සා මයං ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං ජානාම කාලං න ජානාම කිංදන්නි කාරොමාති පුච්ඡිංසු, දෙවදත්තො-මා මයහං ඔවාදකාරිකානං භික්ඛුණීනං අයසො උප්පජ්ජතූති එත්තකමෙව විනෙත්වා උපපබාහෙථ නන්ති ආහ, තං සුත්වා සා දහරා-මා මං අය්‍යෙ නාසෙථ නාහං දෙවදත්තං උද්දිස්ස පබ්බජිතා එථ මං සඤ්ඤ සන්තිකං ජෙතවනං නෙථාති, තා තං ආදාය ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්‍ථා තස්සා ගිහිකාලෙ ගබ්භො පතිට්ඨිතොති ජානන්තොපි පරවාදමොචනත්ථං රාජානං පසෙනදිකොසලං මහානාථපිණ්ඩිකං චූළානාථපිණ්ඩිකං විසාඛං උපාසිකං අඤ්ඤෙපි ච මහාකුලානි පක්කොසාපෙත්වා උපාලිත්‍ථෙරං ආණාපෙසි-ගච්ඡ ඉමිස්සා දහරාය චතුපරිසමජ්ඣෙ කම්මං පරිසොධෙහීති, ථෙරො රඤ්ඤා පුරතො විසාඛං පක්කොසාපෙත්වා තං අධිකරණං පට්ඨපෙසි, සා සාණිපාකාරං පරික්ඛිපාපෙත්වා අන්තොසාණියං තස්සා හත්ථපාදනාභිඋදරපරියොසානානි ඔලොකෙත්වා මාසෙ දිවසෙ සමානෙත්වා ගිහිභාවෙ ඉමාය ගබ්භො ලබ්භතීති ඤත්වා ථෙරස්ස තම්භවං ආරොචෙසි. අථස්සා ථෙරෙ පරිසමජ්ඣෙ පරිසුද්ධභාවං පතිට්ඨාපෙසි, සා අපරෙන සමයෙන පදුමුත්තරබුද්ධස්ස පාදමූලෙ පත්ථිතපත්‍ථනං මහානුභාවං පුත්තං විජායි, අථෙකදිවසං රාජා භික්ඛුණිඋපස්සයසම්පත්තිං ගච්ඡන්තො දාරකසද්දං සුත්වා කිං ඉදන්නි පුච්ඡිත්වා දෙව එකිස්සා භික්ඛුණියා පුත්තො ජාතො තස්සෙස සද්දොති වුත්තෙ තං කුමාරං අත්තනො ඝරං නෙත්වා ධාත්‍යිං අදාසි, නාමගහණදිවසෙ වස්ස කාස්සපොති නාමං කත්වා කුමාරපරිහාරෙන වඩ්ඪිතත්තා කුමාරකස්සපොති සංඤාතිංසු, සො කීළාමණ්ඩලෙ දහරකෙ පහරිත්වා නිම්මාතාපිතිකෙනමහා පහටාති වුත්තෙ රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව මං නිම්මාතාපිතිකොති වදන්නි මාතරං මෙ ආචික්ඛථාති පුච්ඡිත්වා-රඤ්ඤ ධාතියො දස්සෙත්වා ඉමා තෙ මාතරොති වුත්තෙ න එත්තිකා මම මාතරො එකාය මෙ මාතරා භවිතබ්බං තං මෙ ආචික්ඛථාති ආහ, රාජා න සක්කා ඉමං වචෙතුන්ති විනෙත්වා තාත තව මාතා භික්ඛුණී ත්වං මයා භික්ඛුණිඋපස්සයා ආනීතොති, සො තාවතකෙනෙව සමුපප්පන්නසංවෙගො හුත්වා තාත පබ්බාජෙථ මන්ති ආහ, රාජා සාධූ තාතාති තං මහන්තෙන සක්කාරෙන සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බාජෙසි, සො ලඹුපසම්පදෙ කුමාරකස්සපත්ථෙරොති පඤ්ඤායි, සො සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා වාය

මිත්වා විසෙසං නිබ්බත්තෙතුං අසක්කොන්තෝ පුන තම්මිත්ථානං විසෙ සෙත්වා ගහෙස්සාමීති සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා අත්තවතෙ විහාසි, අථ නං කස්සපබුද්ධකාලෙ එකතෝ සමණධම්මං කත්වා අනාගාමිඵලං පත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තභික්ඛු බ්‍රහ්මලොකතෝ ආගන්ත්වා පණ්ණරස පඤ්හා පුච්ඡිත්වා ඉමේ පඤ්හා ඨපෙත්වා සත්ථාරං පන අඤ්ඤෙ ව්‍යාකාතුං සමත්ථෝ නාම නත්ථි ගච්ඡ සත්ථු සන්තිකෙ ඉමෙසං අත්ථං උග්ගණ්හාති උය්‍යොජෙසි, සෝ තථා කත්වා පඤ්හවිස්සජ්ජනාව සානෙ අරහත්තං පාපුණි, තස්ස පන නිත්තණ්හත්තදිවසතෝ පට්ඨාය වාදස වස්සානි මාතුත්ථඤ්ඤියා අඤ්ඤානි අසූනි පවත්තිංසු, සා පුත්ත වියොගදුක්ඛිතා අසූසුනිනෙතනෙව මුඛෙන භික්ඛාය චරමානා අන්තර වීථියං ථෙරං දිස්වාව පුත්තං පුත්තාති විරවන්ති තං ගණ්හිතුං[1] උපධාව මානා පරිවට්ටිත්වා පති, සා ථෙනෙති ඛිරං මුඤ්චනෙනෙති[2] උට්ඨහිත්වා අල්ලවිවරං ගන්ත්වා ථෙරං ගණ්හි, සෝ විනෙතෙසි-සචායං ඔම සන්තිකා මධුරවචනං න ලභිස්සති විනස්සිස්සති ඵඩමෙව ඤත්වා ඉමාය සඬ්ඪ සල්ලපිස්සාමීති, අථ නං ආහ-කිං තරෙනති විවරසි සිනෙහමත්තම්පි ඡින්දිතුං න සක්කොසීති?,සා අහොඝකාලා ථෙරස්ස ඤාති විනෙත්වා කිං වදෙසි ඤාතාති වත්වා පුනපි තෙන තථෙව වුත්තා විනෙතෙසි-අහං ඉමස්ස කාරණා වාදස වස්සානි අසූසුනි ධාරෙතුං න සක්කොම් අයං පනෙවං ඵඩහදයෝ කිං මේ ඉම්ඤාති පුත්තසිනෙහං උච්ඡින්දිත්වා තං දිවසමෙව අරහත්තං පාපුණි, අපරෙන සමයෙන ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-මනං වත දෙවදත්තෙන එවං උපනිස්සය සම්පන්නා කුමාරකස්සපෝ ච ථෙරී ච නාසිතා, සත්ථා පන තෙසං පතිට්ඨාජාතෝ අහොබුඩා නාම ලොකානුනාමපකාති. සත්ථා ආගන්ත්වා-කායත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථි? පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-න භික්ඛවෙ ඉදානෙව අහං ඉමෙසං පච්චයෝ පතිට්ඨාජාතෝ, පුබ්බෙපි නෙසං අහං පතිට්ඨා අහොසිං යෙවාති වත්වා:-

"නිග්‍රොධමෙව සෙවෙය්‍ය න සාඛමුපසංවසෙ,
නිග්‍රොධසමිං මතං සෙය්‍යෝ යඤ්චෙ සාඛසමිං ජීවිත"නති.

ඉමං නිග්‍රොධජාතකං විත්ථාරතෝ කථෙත්වා-තදා සාඛම්ගෝ දෙව දත්තෝ අහොසි, පරිසාපිස්ස දෙවදත්තපරිසා වාරපත්තා මිගධෙනු ථෙරී අහොසි, පුත්තෝ කුමාරකස්සපෝ ගබ්භිනීමිගියා ජීවිතං පරිච්චජිත්වා ගතෝ, නිග්‍රොධම්ගරාජ පන අහමෙවාති ජාතකං සමොධානෙත්වා පුත්තසිනෙහං ඡින්දිත්වා ථෙරියා අත්තනාව අත්තනෝ පතිට්ඨානභාවං පකාසෙන්තෝ[3]-භික්ඛවෙ යසමා පරස්ස අත්තනිට්ඨිතෙන සඤ්ඤාපරායණෙන වා මඤ්ඤාපරායණෙන වා භවිතුං න සක්කා තස්මා අත්තනාව අත්තනෝ නාථෝ පරෝ කිං කරිස්සතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

1. ම පාපුණිතුං. 2. සී. මුඤ්චනෙති. 3. සී. පසංසන්තෝ.

"අත්තා හි අත්තනෝ නාථෝ කෝ හි නාථෝ පරෝ සියා,
අත්තනා හි සුදන්තේන නාථං ලභති දුල්ලභං"නි.

තත්ථ **නාථෝ**ති පතිට්ඨා, ඉදං වුත්තං හොති-යස්මා අත්තනිට්ඨි තෙන අත්තසම්පත්තෙන කුසලං කත්වා සග්ගං වා පාපුණිතුං මග්ගං වා භාවෙතුං ඵලං වා සච්ඡිකාතුං සක්කා, තස්මා හි අත්තාව අත්තනෝ පතිට්ඨා හොති, පරෝ කෝ නාම කස්ස පතිට්ඨා සියා, **අත්තනා** එව හි **සුදන්තේන** නිබ්බිසෙවනෙන අරහත්තඵලසඞ්ඛාතං **දුල්ලභං නාථං ලභති**, අරහත්තං හි සන්ධාය ඉධ **නාථං ලභති දුල්ලභං**නි වුත්තං. දෙසනාවසානෙ ඛත්තා සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කුමාරකස්සපත්ථෙරස්ස මාතුයා වත්ථු චතුත්ථං.

---

12. 5.

"අත්තනාව කතං පාප"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේත වනෙ විහරන්තෝ එකං මහාකාලං නාම සොතාපන්නං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර මාසස්ස අට්ඨමිදිවසෙසු උපොසථිකෝ හුත්වා විහාරෙ සබ්බරත්තිං ධම්මකථං සුණාති, අථ රත්තිං චොරා එකසම්මං ගෙහෙ සන්ධිං භින්දිත්වා භණ්ඩකං ගහෙත්වා ලොහභාජනසද්දෙන පබුජ්ඣිත්වා සාමිකෙහි අනුබද්ධා ගහිතගහිතං ඡඩ්ඩෙත්වා පලායිංසු, සාමිකාපි තෙ අනුබන්ධිංසුයෙව, තෙ දිසා පක්ඛන්දිංසු, එකෝ පන විහාරමග්ගං ගහෙත්වා මහාකාලස්ස රත්තිං ධම්මකථං සුත්වා පාතොව පොක්ඛරණීතීරෙ මුඛං ධොවන්තස්ස පුරතෝ භණ්ඩකං ඡඩ්ඩෙත්වා පලාසි, චොරෙ අනුබන්ධිත්වා ආගතමනුස්සා භණ්ඩකං දිස්වා තං නෙ ගෙන සන්ධිං භින්දිත්වා භණ්ඩිකං හරිත්වා ධම්මං කරොන්තෝ[1] විය චරසීති තං ගහෙත්වා පොථෙත්වා මාරෙත්වා ඡඩ්ඩෙත්වා අගමංසු, අථ තං පාතොව පානීයඝටං ආදාය ගතා දහරසාමණෙරා දිස්වා විහාරෙ ධම්මකථං සුත්වා සකිතඋපාසකෝ අයුත්තං මරණං ලභීති වත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්ථා ආම භික්ඛවෙ ඉමස්මිං අත්ත භාවෙ කාලෙන අපපතිරූපං මරණං ලද්ධං පුබ්බෙ කතකම්මස්ස පන තෙන යුත්තමෙව ලද්ධන්ති වත්වා තෙහි යාචිතෝ තස්ස පුබ්බකම්මං කථෙසි:-

අතීතෙ කිර බාරාණසිරඤ්ඤෝ විජිතෙ එකස්ස පවත්තගාමස්ස අටවිමුඛං චොරා පහරන්ති, රාජා අටවිමුඛෙ එකං රාජභටං ඨපෙසි, සෝ භතිං ගහෙත්වා මනුස්සෙ ඔරතෝ පාරං නෙති පාරතෝ ඔරං ආනෙති, අථෙකෝ මනුස්සෝ අතිරූපං අත්තනෝ භරියං චූළයානකං ආරොපෙත්වා තං යානං අගමාසි, රාජභටෝ තං ඉත්ථිං දිස්වාව ජත

1. ම සුණන්තෝ.

සිනෙහො තෙන අටවිං නො සාම් අනික්ඛාමෙහීති වුත්තොපි ඉදානි විකාලෝ පාතොව අනික්ඛාමෙස්සාමීති ආහ, සො සකාලෝ සාම් ඉදානෙව නො නෙහීති, නිවත්ත භො අම්හාකං යෙව තෙ ගෙහෙ ආහාරෝ ච නිවාසෝ ච භවිස්සතීති, සො නෙව නිවත්තිතුං ඉච්ඡි, ඛතරෝ පුරිසානං සඤ්ඤං දත්වා යානකං නිවත්තාපෙත්වා අනිච්ඡන්තස්සෙව වාරකොට්ඨකෙ නිවාසං දත්වා ආහාරං පටියාදාපෙසි, තස්ස පන ගෙහෙ එකං මණිරතනං අත්ථි, සො තං තස්ස යාන කන්තරෙ පක්ඛිපාපෙත්වා පච්චූසකාලෙ චොරානං පච්ඨස්සඳං කාරෙසි, අථස්ස පුරිසා මණිරතනං සාම් චොරෙහි ගහිතන්ති ආරොවෙසුං, සො ගාමවාරෙසු ආරක්ඛං ඨපෙත්වා අන්තොගාමතො නික්ඛමන්ත විචිනථාති ආහ, ඉතරොපි පාතොව යානකං යොජෙත්වා පායාසි, අථස්ස යානකං සොධෙන්තා අත්තනා ඨපිතමණිරතනං දිස්වා සන්තජ්ජෙත්වා ,තිං මණිං ගහෙත්වා පලායසීති පොථෙත්වා ගහිතො නො සාම් චොරොහි ගාමභොජකස්ස දස්සෙසුං, සො– හටකස්ස වත මෙ ගෙහෙ නිවාසං දත්වා හත්ථං දිනනං ගණ්හථ තං පාපපුරිසන්ති පොථාපෙත්වා මාරෙත්වා ඡඩ්ඩාපෙසි. ඉදං තස්ස පුබ්බ කම්මං; සො තතො අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා තත්ථ දිඝරත්තං පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන අත්තභාවසතෙ තථෙව පොසිතො මරණං පාපුණි, එවං සත්ථා මහාකාලස්ස පුබ්බකම්මං කථෙත්වා–භික්ඛවෙ එවං ඉමෙ සත්තෙ අත්තනා කතපාපකම්මමේව වත්ථුං අපායෙසු අභිමත්ථන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:–

"අත්තනාව කතං පාපං අත්තජං අත්තසම්භවං,
අභිමත්ථති දුම්මෙධං වජිරං වස්මමයං මණිං"නති.

තත්ථ වජිරං වස්මමයං මණින්ති වජිරංව අස්මමයං මණිං; ඉදං වුත්තං හොති–යථා පාසාණමයං පාසාණසම්භවං වජිරං තමෙව අස්මමයං මණිං අත්තනො උට්ඨානට්ඨානසඞ්ඛාතං පාසාණමණිං ඛාදිත්වා ජිඤ්ඣාපිදං ඛණ්ඩාවඛණ්ඩිකං කත්වා අපරිභොගං කරොති, එවමෙවං **අත්තනා කතං** අත්තනි ජාතං **අත්තසම්භවං පාපං දුම්මෙධං** නිපඤ්ඤං ප්‍රඥාලං වත්ථුං අපායෙසු **අභිමත්ථති** කන්තති විඛ්ඛෙතීති. දෙසනාවසානෙ සම්පත්තභික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මහාකාල උපාසකස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

12. 6.

"යස්ස අච්චන්ත දුස්සීල්‍ය"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්ධ කථෙසි. එකස්මිං දිවසෙ භික්ඛූ ධම්ම සභාගං කථං සමුට්ඨාපෙසුං–ආවුසො දෙවදත්තො දුස්සීලො පාපධම්මො, දුස්සීල්‍යකාරණෙන වඩ්ඪිතාය තණ්හාය අජාතසත්තුං සඞ්ඝණ්හිත්වා මහන්තං ලාභසක්කාරං නිබ්බත්තෙත්වා අජාතසත්තුං පිතුවධෙ සමාදපෙත්වා

පෙච්චා තෙන සඞ්ගං එකතෝ ඝත්වා නානපකාරෙන තථාගතස්ස වධාය පරිසක්කනතීති, සත්ථා ආගන්ත්වා-කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බේපි දෙවදත්තෙ නානපකාරෙන මඤ්ඤා වධාය පරිසක්කතීති වත්වා කුරුඛම්මජාතකාදීනි කථෙත්වා-භික්ඛවෙ අචවන්තදුස්සීලං පුග්ගලං නාම දුස්සීල්‍යකාරණා උපපත්තා තණ්හා මාළුවා විය සාලං පරියොනන්ධිත්වා සම්භඤ්ජමානා නිරයාදිසු පක්ඛිපතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්ස අචවන්තදුස්සිල්‍යං මාළුවා සාලමිවොතතං,
කරොති සො න තත්තානං යථා නං ඉච්ඡති දිසො"නි.

තත්ථ **අචවන්තදුස්සිල්‍යං**නි එකන්තදුස්සීලභාවෙ, ගිහි වා ජාතිතො පට්ඨාය දස අකුසලකම්මපථෙ කරොන්තො පබ්බජිතෙ වා උපසම්පන්නදිවසතො පට්ඨාය ගරුකාපත්තිං ආපජ්ජමානෙ අචවන්තදුස්සීලොති වුච්චති, ඉධ පන සො ච්ඡිසු තිසු අත්තභාවෙසු දුස්සීලොති එතස්ස ගතියා ආගතං දුස්සීලභාවං සන්ධායෙතං වුත්තං, දුස්සීලභාවොනි චෙත්ථ දුස්සීලස්ස ඡ වාරානි නිස්සාය උපපත්තා තණ්හා වෙදිතබ්බා. **මාළුවා සාලමිවොතතන්**නි යස්ස පුග්ගලස්ස තං තණ්හා සඞ්ඛාතං දුස්සීල්‍යං යථා නාම මාළුවා සාලං ඔත්ථරන්ති දෙවෙ වස්සන්තෙ පතන්තෙහි උදකං පරිච්ඡින්දිත්වා සම්භඤ්ජනවසෙන සබ්බත්ථෙව පරියොනන්ධති, එවං අත්තභාවං ඔත්ථරං පරියොනන්ධිත්වා ඨිතං සො මාළුවා සංහරිත්වා භූමියං පාතියමානො රුක්ඛා විය තං දුස්සීල්‍යසඞ්ඛාතාය තණ්හාය සම්භඤ්ජිත්වා අපායෙසු පාතියමානෙ යථා නං අනත්ථකාමෙ දිසො ඉච්ඡති **තථා අත්තානං කරොති** නාමාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

දෙවදත්තස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

12. 7.

"සුසාරුනී"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සඞ්ඝභෙදපරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි.

එතදිවසං හි දෙවදත්තෙ සඞ්ඝභෙදාය පරිසක්කනන්තො ආයස්මන්තං ආනන්දං පිණ්ඩාය චරන්තං දිස්වා අත්තනො අධිප්පායං ආරොචෙසි, තං සුත්වා ථෙරෙ සඤ්ඤාපනත්ථං භගවන්තං භගවන්තං එතදවොච-ඉදානි භන්තෙ සායණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරං ආදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසිං, අද්දස ඛො මං භන්තෙ දෙවදත්තො රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරන්තං, දිස්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා මං එතදවොච අජ්ජතග්ගෙ දානාහං ආවුසො ආනන්ද අඤ්ඤත්‍රෙව භග

වතා අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසඞ්ඝා උපොසථං කරිස්සාම සඞ්ඝකම්මඤ්චාති, අජ්ජ භගවා දෙවදත්තෝ සඞ්ඝං භින්දිස්සති උපොසථඤ්ච කරිස්සති සඞ්ඝකම්මානි චාති, එවං වුත්තෙ සත්ථා:-

"සුකරං සාධූනා සාධු සාධු පාපෙන දුක්කරං,
පාපං පාපෙන සුකරං පාපමරියෙහි දුක්කරං"නි

ඉමං උදානං උදානෙත්වා-ආනන්ද අත්තනෝ අහිතකම්මං නාම සුකරං හිතකම්මමෙව දුක්කරනති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සුකරානි අසාධූනි අත්තනෝ අහිතානි ච,
යං වෙ හිතඤ්ච සාධුඤ්ච තං වෙ පරමදුක්කර"නති.

තස්සත්ථෝ-යානි කම්මානි **අසාධූනි** සාවජ්ජානි අපායසංවත්තනිනි **අත්තනෝ අහිතානි ච** හොන්ති තානි **සුකරානි**, යං පන සුගතිසංවත්තනිකත්තා අත්තනෝ **හිතඤ්ච** අනවජ්ජට්ඨෙන **සාධුඤ්ච** සුගතිසංවත්තනිකං වෙව නිබ්බාණසංවත්තනිකං ච තං කම්මං පාචින තිත්‍තාය ගඞ්ගාය උබ්බත්තෙත්වා පවජ්‍යාමුඛකරණං විය අතිදුක්කරං නති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූනි.

සඞ්ඝභෙදපරියාපන්න වත්ථු සත්තමං.

12, 8.

"යෝ සාසනං"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ කාලන්දෙරං නාම ආරබ්ධ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකා ඉත්ථී මාතිට්ඨානෙ ඨත්වා තං ථෙරං උපට්ඨහති, තස්සා පටිවිස්සකගෙහෙ මනුස්සා සද්ධාසම්පන්නා ධම්මං සුත්වා ආගන්ත්වා අහෝ බුද්ධා නාම අච්ඡරියා අහෝ ධම්මදෙසනා මධුරාති පසංසන්ති, සා ඉත්ථී තෙසං කථං සුත්වා හන්ත අහම්පි සද්ධා ධම්මදෙසනං සොතුකාමාති තස්ස ආරොචෙසි, සෝ තත්ථ මා ගමිනි තං නිවාරෙසි, සා පුන දිවසෙ පුනදිවසෙපීති යාව තතියං තෙන වාරියමානාපි සොතුකාමාව අහොසි, කස්මා පනෙතං සෝ වාරෙසීති? එවං කිරස්ස අහොසි-සචේ සන්නිකෙ ධම්මං සුත්වා මයි නිජ්ජිස්සනීති, සා එකදිවසං පාතොව භුත්තපාතරාසා උපොසථං සමාදියිත්වා අම්ම සාධුකං අය්‍යං පරිවිසෙය්‍යාසීති ධීතරං ආණාපෙත්වා විහාරං අගමාසි, ධීතාපිස්සා තං භික්ඛුං ආගතකාලෙ පරිවිසිත්වා කහං මහා උපාසිකාති වුත්තා ධම්මසවණාය විහාරං ගතාති ආහ, සෝ තං සුත්වාව කුවිජ්ජං උට්ඨෙතෙන ඛාහෙන සන්නපපමානෝ ඉදානි සා මයි භින්නානි වෙගෙන ගන්ත්වා සද්ධාසම්පන්නෙ ධම්මං සුණමානං දිස්වා සත්ථාරං ආහ-හන්ත අයං දන්ධා සුඛුමං ධම්මකථං න ජානාති, ඉමිස්සා ඛන්ධාදිපටිසංයුත්තං සුඛුමකථං අනථෙත්වා දුනකථං වා

සීලකථං වා කථෙතුං වට්ටතීති, සත්ථා තස්ස අජ්ඣාසයං විදිත්වා-පේ- දුප්පඤ්ඤා පාපිකං දිට්ඨිං නිස්සාය බුද්ධානං සාසනං පරික්ඛොසති අත්තඝඤ්ඤයෙව වායමසීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යො සාසනං අරහතං අරියානං ධම්මජීවිනං,
පටික්කොසති දුම්මේධො දිට්ඨිං නිස්සාය පාපිකං;
ඵලානි කට්ඨකසෙව අත්තඝඤ්ඤය ඵලුති"නි.

තස්සත්ථෝ-**යො දුම්මේධො** පුග්ගලෝ අත්තනෝ සක්කාරහානි භයෙන **පාපිකං දිට්ඨිං නිස්සාය** ධම්මං වා සොස්සාම දානං වා දස්සාමාති වදන්තෙ පටික්කොසන්තෝ අරහතං අරියානං ධම්මජීවිතං බුද්ධානං සාසනං පටික්කොසති, තස්ස තං පටික්කොසනං සා ච පාපිකා දිට්ඨි වෙළුසඛාදස්ස **කට්ඨස්ස ඵලානි** විය හොති, තස්මා- යථා කට්ඨකෝ ඵලානි ගණ්හන්තෝ **අත්තඝඤ්ඤය ඵලුති** අත්තනෝ ඝාතඤ්ඤමෙව ඵලෙති එවං සොපි අත්තඝාතාය ඵලුතීති වුත්තමපි වෙතං:-

"ඵලං වෙ කදලිං හන්ති ඵලං වෙළුං ඵලං නළං,
සක්කාරෝ කාපුරිසං හන්ති ගබ්භො අස්සතරිං යථා"නි.

දෙසනාවසානෙ උපාසිකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සමවත්ත පරිසායපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

කාලත්ථෙරස්ස වත්ථු අෂ්ඨමං.

12, 9.

"අත්තනාව කත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං **සත්ථා** ජෙතවනෙ විහරන්තෝ චූළකාලඋපාසකං ආරබ්භ කථෙසි.

දෙසනා-එකදිවසං හි මහාකාලවත්ථුස්මිං වුත්තනයෙනෙව උම්මග්ගවොරා සම්භෙහි අනුබද්ධා රත්තිං විහාරෙ ධම්මකථං සුත්වා පාතොව නික්ඛමිත්වා සාවත්ථියං ගච්ඡන්තස්ස උපාසකස්ස පුරතො හණ්ඩිකා ඡඩ්ඩෙත්වා පලායිංසු, මනුස්සා තං දිස්වා අයං රත්තිං චොර කම්මං කත්වා ධම්මං කරොන්තො විය විචරති ගණ්හථ නංති තං පොථයිංසු, කුම්භදාසියො ච නිස්සාය ජීවිතං ලබන්ති භික්ඛූනං ආරොචෙසි, භික්ඛූ තථාගතස්ස තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා-භික්ඛවෙ චූළකාලුපාසකො කුම්භදාසියො චෙව නිස්සාය අත්තනො ව අකරණභාවෙන ජීවිතං ලභි, ඉමෙ හි නාම සත්තා අත්තනා පාපකම්මං කත්වා නිරයාදිසු අත්තනාව කිලිස්සන්ති, කුසලං කත්වා පන සුගතිසෙඤ්චව නිබ්බාණං ගච්ඡන්තා අත්තනාව විසුජ්ඣන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අත්තනාව කතං පාපං අත්තනා සංකිලිස්සති,
අත්තනා අකතං පාපං අත්තනාව විසුජ්ඣති;
සුද්ධි අසුද්ධි පච්චත්තං නාඤ්ඤෝ අඤ්ඤං විසෝධයේ"ති.

තස්සත්ථෝ-යෙන **අත්තනා** අකුසලකම්මං කතං හොති සෝ වතූසු අපායෙසු දුක්ඛං අනුභවන්තෝ **අත්තනාව සඞ්කිලිස්සති**, යෙන පන **අත්තනා අකතං පාපං** සෝ සුගතිං වෙව නිබ්බාණං ච ගච්ඡන්තෝ **අත්තනාව විසුජ්ඣති**, කුසලකම්මසඞ්ඛාතා සුද්ධි අකුසලකම්මසඞ්ඛාතා ච **අසුද්ධි පච්චත්තං** කාරකසත්තානං අත්තනියෙව විපච්චති, අඤ්ඤෝ පුග්ගලෝ අඤ්ඤං පුග්ගලං **න විසෝධයෙ** නෙව විසෝධයති න කිලෙසිතීති වුත්තං හොති.

දෙසනාවසානෙ චූළකාලෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තපරිසායපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසි.

චූළකාලඋපාසකස්ස වත්ථු නවමං.

12, 10.

"අත්තදත්ථං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අත්තදත්ථත්ථේරං ආරබ්ධ කථෙසි.

සත්ථරි හි පරිනිබ්බාණකාලෙ භික්ඛවෙ අහං ඉතෝ වතූමාසච්චයෙන පරිනිබ්බායිස්සාමීති වුත්තෙ උපඣානසංවෙගා සත්තසත්තා පුථුජ්ජනා භික්ඛූ සඤ්ඤනත්තිකං අවිජහිත්වාව කින්නුඛෝ ආවුසො කරිස්සාමාති සම්මන්තයමානා විචරන්ති, අත්තදත්ථත්ථේරෝ පන විත්තෙසි-සත්ථා කිර වතූමාසච්චයෙන පරිනිබ්බායිස්සති අහඤ්ඤමෙ අවීතරාගො සත්ථරි ධරමානෙයෙව අරහත්තඤ්ච වායමිස්සාමීති, සෙ භික්ඛූනං සන්තිකං න ගච්ඡති, අථ නං භික්ඛූ කස්මා ආවුසො ත්වං නෙව අම්හාකං සන්තිකං ආගච්ඡසි න කිඤ්චි මනසිකරොසි? වත්වා සත්ථා සන්තිකං නෙත්වා අයං භන්තෙ එවං නාම කරොතීති ආරොචෙසුං, සෙ-සත්ථාරපි කස්මා එවං කරොසීති? වුත්තෙ තුම්හෙ කිර භන්තෙ වතූමාසච්චයෙන පරිනිබ්බායිස්සථ අහං තුම්හෙසු ධරන්තෙසුයෙව අරහත්තපත්තියා වායමිස්සාමීති, සත්ථා තස්ස සාධුකාරං දත්වා-භික්ඛවෙ යස්ස මයි සිනෙහො අත්ථි තෙන අත්තදත්ථෙන විය භවිතුං වට්ටතී, නහි ගන්ථාදීහි පූජෙන්තෙන නාම මං පූජෙති ධම්මානුධම්ම පටිපත්තියා පන මං පූජෙති තස්මා අඤ්ඤෙනපි අත්තදත්ථසදිසෙ නෙව භවිතබ්බන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අත්තදත්ථං පරත්ථෙන බහුනාපි න හාපයෙ,
අත්තදත්ථමභිඤ්ඤාය සදත්ථපසුතො සියා"ති.

තස්සත්ථෝ-ගිහීහුතෝ තාව කාකණිකමත්තම්පි අත්තනෝ අත්ථං සහස්සමත්තේනාපි **පරස්ස අත්ථේන වා හාපෙය්‍ය**, කාකණිකමත්තේ නාපි හිස්ස අත්තදත්ථෝව ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා නිප්ඵාදෙය්‍ය න පරත්ථෝ, ඉදං පන එවං අකත්ථෝ කම්මට්ඨානසීසෙන කථිතං, තස්මා අත්තදත්ථං න හාපෙමීති භික්ඛුසඞ්ඝස්ස උපජ්ඣායවත්තාදීනි වා න හාපෙතබ්බානි, ආභිසමාචාරිකවත්තං හි පුරෙතෝ යෙව අරියඵලාදීනි සච්ඡි කරොති තස්මා අයම්පි අත්තදත්ථෝව, යෝ පන අචිරාරබ්ධවිපස්සකෝ අජ්ජ අජ්ජෙවාති පටිවෙධං පත්ථයමානෝ විචරති, තෙන උපජ්ඣායා දීනි වත්තානිපි හාපෙත්වා වා අත්තනෝ කිච්චමෙව කාතබ්බං, එවරූපං අත්තදත්ථමභිඤ්ඤාය අයං මෙ අත්තනෝ අත්ථෝති සල්ලක්ඛෙත්වා **සදත්ථපසුතෝ හිස්‍යාති** තස්මිං සකෙ අත්ථෙ උය්‍යුත්ත පයුත්තෝ හවෙය්‍යාති.

දෙසනාවසානෙ සෝ ථෙරෝ අරහත්තෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්ත භික්ඛූනම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අත්තදත්ථත්ථෙරස්ස වත්ථු දසමං.

අත්තවග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

වග්ගෝ ඒකාදසමෝ.

---

13. 1.

"ගීතං ධම්ම"නාති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං දහරභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

අඤ්ඤතරෝ කිර ථෙරෝ දහරභික්ඛූනං සත්ථං පාතෙත්වා විසාඛාය ගෙහං අගමාසි, විසාඛාය වසනගෙහෙ පඤ්චසතානං භික්ඛූනං ධුව[1] යාගු නිවත්තපඤ්ඤත්තා හොති, ථෙරෝ තත්ථ යාගුං පිවිත්වා දහරං නිසීදාපෙත්වා සයං අඤ්ඤං ගෙහං අගමාසි, තෙන ච සමයෙන විසාඛාය පුත්තස්ස ධීතා අය්‍යකාය ඨානෙ ඨත්වා භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චං කරොති, සා තස්ස දහරස්ස උදකං පරිස්සාවෙන්තී වාරිසං අත්තනෝ මුඛනිමිත්තං දිස්වා හසි, දහරොපි තං ඔලොකෙත්වා හසි, සා තං හසමානං දිස්වා ජිත්‍තාසීසෝ හසතීති ආහ, අථ නං දහරෝ තං ජිත්‍තාසීසා මාතාපිතරොපි තෙ ජිත්‍තාසීසාති අකෙකාසි, සා රොදමානා මහානසෙ අය්‍යකාය සන්තිකං ගන්ත්වා කිං ඉදං අම්මාති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොචෙසි, සා දහරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා භත්තෙ

1. ම. පුව.

මා කුජ්ඣි න එතං ඡින්නසිඤ්ඤතඛස්ස ඡින්නනිවාඤ්ඤපාපුරණස්ස මජ්ඣේ ඡින්නකපාලං ආදාය භික්ඛාය චරන්තස්ස අය්‍යස්ස අගරු කත්ති[1] ආහ, දහරෝ-ආම උපාසිකෙ එවං මම ඡින්නකොඤ්ඤාදිභාවං ජානාසි, ඉමස්සා මං ඡින්නසිඤොති කත්වා අක්කොසිතුං වට්ටිස්සතීති?, විසාඛා නෙව දහරං සඤ්ඤාපෙතුං අසක්කි නාපි දූරිකං, තස්මිං ඛණෙ ථෙරෝ ආගන්ත්වා කිමිදං උපාසිකෙති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා දහරං ඔවදන්තෝ ආහ-අපෙහි ආවුසෝ තායං ඡින්නසිඤඛවත්ථස්ස ඡින්නකපාලං ආදාය භික්ඛාය චරන්තස්ස අක්කොසෝ තුණ්හීභාවෙ හීති, ආම භන්තෙ කිං තුම්හෙ අත්තනෝ උපට්ඨායිකං අත්තජෙට්ඨිකා මං තජ්ජෙථ? මං ඡින්නසිඤොති අක්කොසිතුං වට්ටිස්සතීති?, තස්මිං ඛණෙ සත්ථා ආගන්ත්වා කිං ඉදන්ති පුච්ඡි, විසාඛා ආදිතො පට්ඨාය තං පවත්තිං ආරොචෙසි, සත්ථා තස්ස දහරස්ස සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං දිස්වා මයා ඉමං දහරං අනුවත්තිතුං වට්ටතීති විඤ්ඤත්වා විසාඛං ආහ-කිම්පන විසාඛෙ තාය දූරිභාය ඡින්නකොඤ්ඤාදිමත්තකෙ නෙව මම සාවකෙ ඡින්නසිඤෙ කත්වා අක්කොසිතුං වට්ටතීති, දහරෝ තාවදෙව උට්ඨාය අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා-භන්තෙ එතං පඤ්ඤා තුම්හෙ ව සුට්ඨු ජානාථ අභිඤ්ඤාකං උපජ්ඣායෙ ච මහාඋපාසිකා ච සුට්ඨු න ජානන්තීති ආහ, සත්ථා දහරස්ස අත්තනෝ අනුකූලභාවං ඤත්වා කාමගුණං ආරබ්භ හසඤ්ඤාවෝ නාම හීනෝ ධම්මෝ, හීනඤ්ඣ නාම ධම්මං සෙවිතුං පමාදෙන ච සඤ්ඤං සංවසිතුං න වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"හීනං ධම්මං න සෙවෙය්‍ය පමාදෙන න සංවසෙ,
මිච්ඡාදිට්ඨිං න සෙවෙය්‍ය න සියා ලොකවඩ්ඪනෝ"ති.

තත්ථ හීනං ධම්මන්ති පඤ්චකාමගුණධම්මං, සෝ හි හීනෝ ධම්මෝ න අත්තමනෝ ඔට්ඨගොණාදීහිපි පරිභෙවිතබ්බෝ, හීනෙසු ච නිරයාදීසු ඨානෙසු නිබ්බත්තාපෙතීති හීනෝ නාම, තං **න සෙවෙය්‍ය. පමාදෙනාති** සතිවොස්සග්ගලක්ඛණෙන පමාදෙනාපි **න සංවසෙ** න සෙවෙය්‍යාති. **මිච්ඡාදිට්ඨිමපි** න ගණ්හෙය්‍ය. **ලොකවඩ්ඪනොති** යෝ හි එවං කරොති සෝ ලොකවඩ්ඪනෝ නාම හොති, තස්මා එවං අකරණෙන න සියා ලොකවඩ්ඪනොති.

දෙසනාවසානෙ සෝ දහරෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සමාපත්තානමපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

අඤ්ඤතරදහරභික්ඛුස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

1. II. ම. අනිගරුභන්ති.

13, 2.

"උත්තිට්ඨේ"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා නිග්‍රොධාරාමේ විහරන්තෝ පිතරං ආරබ්භ කථේසි.

එකස්මිං හි සමයේ සත්ථා පඨමගමනේන කපිලපුරං ගන්ත්වා ඤාතීහි කතපච්චුග්ගමනෝ නිග්‍රොධාරාමං පත්වා ඤාතීනං මානභින්දනත්ථාය ආකාසේ රතනචඞ්කමං මාපෙත්වා තත්ථ චඞ්කමන්තෝ ධම්මං දේසෙසි, ඤාති පසාදනවිත්ථාර සුඛෝදනමහාරාජානං ආදිං කත්වා වණ්ණිංසු, තස්මිං ඤාතිසමාගමේ පොක්ඛරවස්සං වස්සි, තං ආරබ්භ මහාජනේන කථාය සමුට්ඨාපිතාය න භික්ඛවේ ඉදානේව පුබ්බේපි මයා ඤාතිසමාගමේ පොක්ඛරවස්සං වස්සි යේවාති වත්වා වෙස්සන්තරජාතකං කථේසි, ධම්මදේසනං සුත්වා පඤ්චසතේසු ඤාතීසු එකොපි සත්ථාරං න නිමන්තේසි, රාජාපි මයා පුත්තෝ මං ගෙහං අනාගන්ත්වා කහං ගමිස්සතීති අනිමන්තේත්වාව අගමාසි, ගන්ත්වා ච පන ගෙහේ භීසතියා භික්ඛුසහස්සානං යාගු ආදීනි පටියාදාපෙත්වා ආසනානි පඤ්ඤාපෙසි, පුන දිවසේ සත්ථා පිණ්ඩාය පවිසන්තෝ කින්නුඛෝ අතීතේ බුද්ධා පිතු නගරං පවිසිත්වා උජුකමේව ඤාතිකුලං පවිසිංසු උදාහු පටිපාටියා පිණ්ඩාය චරිංසූති ආවජ්ජන්තෝ පටිපාටියා චරිංසූති දිස්වා පඨමගේහතෝ පට්ඨාය පිණ්ඩාය චරන්තෝ පායාසි, රාහුලමාතා පාසාදතලේ නිසින්නාව දිස්වා තං පවත්තිං රඤ්ඤෝ ආරොචෙසි, රාජා සාටකං සණ්ඨපෙන්තෝ වෙගේන නික්ඛමිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා-පුත්තා කස්මා මං නාසෙසි? අනිච්ඡිය තෙ පිණ්ඩාය චරණත්ථාය ලජ්ජා උපපාදිතා යුත්තං නාම තෙ ඉමස්මිං යේව නගරේ සුවණ්ණසිවිකාදීහි විචරිත්වා පිණ්ඩාය චරිතුං? කිං මං ලජ්ජාපෙසීති?, නාහං තං මහාරාජ ලජ්ජාපෙමි, අත්තනෝ පන කුලවංසං අනුවත්තෙමීති, කිං පන තාත පිණ්ඩාය චරිත්වා ජීවනවංසෝ මම වංසොති?, නෙසෝ මහාරාජ තව වංසෝ මම පනෙසෝ වංසෝ, අනෙකානි හි බුද්ධසහස්සානි පිණ්ඩාය චරිත්වාව ජීවිංසූති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි:-

"උත්තිට්ඨේ නප්පමජ්ජෙය්‍ය ධම්මං සුචරිතං චරේ,
ධම්මචාරී සුඛං සෙති අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.

ධම්මං චරේ සුචරිතං න නං දුච්චරිතං චරේ,
ධම්මචාරී සුඛං සෙති අස්මිං ලොකෙ පරම්හි චා"ති.

තත්ථ **උත්තිට්ඨේති** උත්තිඨ පරෙසං ඝරද්වාරේ ඨත්වා ගහේතබ්බපිණ්ඩේ. **නප්පමජ්ජෙය්‍යාති** පිණ්ඩචාරිකවත්තතං හි ඔහාපෙත්වා පණීතභෝජනානි පරියේසන්තෝ උත්තිට්ඨේ පමජ්ජති නාම, සපදානං පිණ්ඩාය චරන්තෝ පන නප්පමජ්ජති නාම, එවං කරොන්තෝ උත්තිට්ඨේ නප්පමජ්ජෙය්‍ය. **ධම්මන්ති** අනෙසනං පහාය සපදානං චරන්තෝ තමේව භික්ඛාචරියධම්මං සුචරිතං චරේ. **සුඛං සෙතීති**

දෙසනාමත්තමෙතං, එවං පනෙතං භික්ඛාචරියධම්මං චරන්තෝ ධම්මචාරිං ඉධ ලොකෙ වත්තුං ඉරියාපථෙහි සුඛං විහරතීති අත්ථෝ. **න තං දුච්චරිතන්ති** වෙඝියාදිභෙදෙ අගොචරෙ චරන්තෝ භික්ඛාචරියධම්මං දුච්චරති නාම, එවං අචරිත්වා තං ධම්මං **චරෙ සුචරිතං න තං දුච්චරිතං චරෙ**ති. සෙසං වුත්තත්ථමෙව.

දෙසනාවසානෙ රාජා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, ඉමඤ්ච නාමපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

සුඛොධනස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

13, 3.

"යථා බුබ්බුලක"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ පඤ්චසතෙ විපස්සකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිර සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඝටෙන්තා වායමන්තාපි අප්පත්තවිසෙසා විසෙසෙත්වා කම්මට්ඨානං ගහෙස්සාමාති සත්ථු සන්තිකං ආගච්ඡන්තා අන්තරා මග්ගෙ මරීචිකම්මට්ඨානං භාවෙන්තාව ආගම්ංසු, තෙසං විහාරං පවිට්ඨකඛණෙ යෙව දෙවෝ පාවස්සි, තෙ තත්ථ තත්ථ පමුඛෙසු ඨත්වා ධාරාවෙගෙන උට්ඨහිත්වා භිජ්ජනෙන බුබ්බුලකෙ දිස්වා-අයම්පි අත්ත භාවෝ උපපජ්ජිත්වා භිජ්ජනට්ඨෙන බුබ්බුලසදිසොයෙවාති ආරම්මණං ගණ්හිංසු, සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව-තෙ භික්ඛූ ඔලොකෙත්වා තෙහි සද්ධිං කථෙන්තෝ ඔභාසං එරිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යථා බුබ්බුලකං පස්සෙ යථා පස්සෙ මරීචිකං,
එවං ලොකං අවෙක්ඛන්තං මච්චුරාජා න පස්සති"ති.

තත්ථ මරීචිකන්ති මයූඛං,[1] තෙ හි දූරතොව ගෙහසණ්ඨානාදිවසෙන උපට්ඨිතාපි උපගච්ඡන්තානං උපගච්ඡන්තානං අගයහූපගා රිත්තකා තුච්ඡකා ච, තස්මා යථා උපපජ්ජිත්වා භිජ්ජනට්ඨෙන **බුබ්බුලකං** රිත්තතුච්ඡාදිභාවෙන පස්සෙය්‍ය, එවං ඛන්ධාදිලොකං **අවෙක්ඛන්තං මච්චුරාජා න පස්සතී**ති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ සීතට්ඨානෙයෙව අරහත්තං පාපුණිංසූති.

පඤ්චසතවිපස්සකභික්ඛූනං වත්ථු නිට්ඨිතං.

13, 4.

"එථ පස්සථිමං ලොකං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ අභයරාජකුමාරකං ආරබ්භ කථෙසි.

1. ම. මායා.

තස්ස කිර පවත්තනං වූපසමෙත්වා ආගතස්ස පිතා බිම්බිසාරෝ තුස්සිත්වා එකං නවත්තගීතකුසලං නාටකිත්ථිං දිස්වා තඤ්ච සත්තාහං රජ්ජඤ්ච අදාසි, සෝ සත්තාහං ගෙහා බහි අනික්ඛමනෙනේව රජ්ජසිරිං අනුභවිත්වා අට්ඨමේ දිවසෙ නදිතීරං ගන්ත්වා නහාත්වා උය්‍යානං පවිසිත්වා සන්තතිමහාමත්තෙනා විය තස්සා ඉත්ථියා නවත්තගීතං පස්සනෙනා නිසීදි, සාපි තං ඛණං යෙව සන්තතිමහාමත්තස්ස නාට කිත්ථි විය සත්තභාවතානං වසෙන කාලමකාසි, කුමාරෝ තස්සා කාලකිරියාය උපපන්නසොකෝ න මේ ඉමං සොකං ඨපෙත්වා සත්ථාරං අඤ්ඤෝ නිබ්බාපෙතුං සක්ඛිස්සතීති සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ඝනෙන සොකං මේ නිබ්බාපෙථාති ආහ, සත්ථා තං සමස්සාසෙත්වා තයා හි කුමාර ඉමිස්සා ඉත්ථියා එවමේව මතකාලෙ රොදනෙන පවත්තිතාතානං අස්සුනං අනමතග්ගෙ සංසාරෙ පමාණං නත්ථීති වත්වා තාය දෙස්සාය සොතාපත්තිඵලස්ස තනුභාවං ඤත්වා කුමාර මා සොචි බාල ජ්‍ඣාසං සංසිදනට්ඨානමෙතන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එථ පස්සථිමං ලොකං චිත්තං රාජරථූපමං,
යත්ථ බාලා විසීදන්ති නත්ථි සඞ්ගා විජානතං"ති.

තත්ථ **එථ පස්සථාති** රාජකුමාරමෙව සඤ්ඤායාහ. **ඉමං ලෝකන්ති** ඉමං ඛන්ධාදි ලොකසඞ්ඛාතං අත්තභාවං. **චිත්තන්ති** සත්තරතනාදි විචිත්තං රාජරථං විය වත්ථාලඞ්කාරාදිවිචිත්තිතං. **යත්ථ බාලාති** යස්මිං අත්තභාවෙ බාලා එව විසීදන්ති. **විජානතන්ති** ඤාණසම්පන්නානං පන පණ්ඩිතානං එත්ථ රාගසඞ්ගාදිසු එකොපි සඞ්ගො නත්ථි අත්ථි. දෙසනාවසානෙ රාජකුමාරෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තා නම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අභයරාජකුමාරස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

13, 5.

"යෝ ච පුබ්බෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර පාතෝ වා සායං වාති වෙලාය පමාණං නත්ථ අකත්වා අනික්ඛණං සම්මජ්ජනෙනා[1] විචරති, සෝ එකදිවසං සම්මජ්ජනිං ගහෙත්වා දිවාට්ඨානෙ නිසින්නස්ස රෙවතත්ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා-අයං මහාඛුසීහෝ ජන්තුස්ස සඞ්ඛෙය්‍යං භූමිත්වා ආගන්ත්වා නිසීදති කිං නාමෙතස්ස සම්මජ්ජනිං ගහෙත්වා එකං ඨානං සම්මජ්ජිතුං න වට්ටතීති ආහ, ථෙරෝ ඔවාදමස්ස දස්සාමීති විනෙත්වා එහාවුසොති ආහ, කිමහන්තෙනති, ගච්ඡ නහාත්වා එහීති, සෝ තථා අකාසි, අථ නං ථෙරෝ ඨානන්තරං නිසීදාපෙත්වා ඔවදන්තෝ ආහ -ආවුසෝ භික්ඛූනං

1. සී. සම්මුඤ්ජනෙනා.

නාම න සක්‍යකාලං සම්මජ්ජනෙත්‍ත විවරිතුං වට්ටති, පාතො එව පන සම්මජ්ජිත්‍වා පිඬාය චරිත්‍වා පිණ්ඩපාත පටික්කන්තෙත්‍ත ආගන්ත්‍වා රත්තිට්ඨානෙ වා දිවාට්ඨානෙ වා නිසිත්තෙත්‍ත චත්තිංසාකාරං සජ්ඣායිත්‍වා අත්තභාවෙ ඛයවයං පට්ඨපෙත්‍වා සායණ්හෙ උට්ඨාය සම්මජ්ජිතුං වට්ටති, නිච්චකාලං[2] අසම්මජ්ජිත්‍වා අත්තනොපි නාම ඔකාසො කාතබ්බොති, සො ථෙරස්ස ඔවාදෙ ඨත්‍වා න චිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි, තං තං ඨානං උක්කලාපං අගමාසි, අථ නං භික්ඛූ ආහංසු-ආවුසො සම්මුජනිත්ථෙර තං තං ඨානං උක්කලාපං කස්මා න සම්මජ්ජසීති? භගෙත සයා පමාදකාලෙ එවං කතං ඉදානිමහි අපප මත්තොනාති, භික්ඛු-අයං ථෙරෙ අසදෙ ව්‍යාතරොතීති සත්‍ථු ආරොචෙසුං, සත්‍ථා-ආම භික්ඛවෙ මම පුත්තො පුබ්බෙ පමාදකාලෙ සම්මජ්ජනෙත්‍ත විවරි ඉදානි පන මග්ගඵලසුඛෙන විත්තිනාමෙත්‍වා න සම්මජ්ජතීති වත්‍වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යො ච පුබ්බෙ පමජ්ජිත්‍වා පච්ඡා සො නපපමජ්ජති,
සො ඉමං ලොකං පභාසෙති අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා"ති.

තස්සත්ථො-යො පුග්ගලො පුබ්බෙ වත්තපටිවත්තකරණෙන වා සජ්ඣායාදීහි වා පමජ්ජිත්‍වා පච්ඡා මග්ගඵලසුඛෙන විත්තිනාමෙත්‍වා නපපමජ්ජති, සො අබ්භාදිහි මුත්තා චන්ද්‍රෙ විය ඕකාසලොකං මග්ගඤාණෙන ඉමං ඛන්ධාදිලොකං ඔභාසෙති එකාලොකං කරොතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සම්මුජනිත්ථෙරස්ස වත්ථු පඨමං.

13, 6.

"යස්ස පාප"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඞ්ගුලිමාලත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු අඞ්ගුලිමාලපුත්තත්තවසෙනෙව වෙදිතබ්බං, ථෙරො පන සත්‍ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්‍වා අරහත්තං පත්තො, අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො රහොගතො පටිසල්ලීනො විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි-

"යො ච පුබ්බෙ පමජ්ජිත්‍වා පච්ඡා සො නපපමජ්ජති,
සො ඉමං ලොකං පභාසෙති අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා"ති

ආදිනා නයෙන උදානං උදානෙත්‍වා අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණ ධාතුයා පරිනිබ්බුතො, භික්ඛු-කහං භුඛෙ ආවුසො ථෙරෙ උපපන්නොනාති ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං, සත්‍ථා ආගන්ත්‍වා-කායනුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්‍ථාති පුච්ඡිත්‍වා-හන්ත අඞ්ගුලිමාලත්ථෙරස්ස නිබ්බත්තවඨානකථායාති වුත්තෙ-පරිනිබ්බුතො

2. සී. නිච්චකාලෙසු.

භික්ඛවෙ මම පුත්තොනාම, භත්තෙ එත්තකෙ මනුස්සෙ මාරෙත්වා පරිනිබ්බුතොති?, ආම භික්ඛවෙ සො පුබ්බෙ එකං කල්‍යාණමිත්තං අලභිත්වා එත්තකං පාපමඣාසි පච්ඡා පන කල්‍යාණමිත්තපච්චයං ලභිත්වා අපපමත්තො අහොසි, තෙනස්ස තං පාපකම්මං කුසලෙන පිහිතන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්ස පාපං කතං කම්මං කුසලෙන පිථීයති,
සො ඉමං ලොකං පභාසෙති අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා"ති.

තත්ථ **කුසලෙනා**ති අරහත්තමග්ගං සන්ධාය වුත්තං. සෙසං උත්තානමෙව. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඞ්ගුලිමාලත්ථෙරස්ස වත්ථු ඡඨං.

13, 7.

"අන්ධභූතො"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා අග්ගාලවෙ චෙතියෙ විහරන්තො එකං පෙසකාරධීතරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි ආලවිවාසිනො සත්ථරි ආලවියං අනුපපත්තෙ නිමන්තෙත්වා දානං අදංසු, සත්ථා භත්තකිච්චාවසානෙ අනුමොදනං කරොන්තො "අද්ධුවං ජීවිතං ධ්‍රුවං මරණං අවස්සං මයා මරිතබ්බං මරණපරියොසානං මෙ ජීවිතං ජීවිතමෙව අනියතං මරණං නියත"න්ති එවං මරණසතිං භාවෙථ, යෙසං හි මරණසතී අභාවිතා තෙ පච්ඡිමෙ කාලෙ ආසීවිසං දිස්වා භීතපුරිසො විය සන්තාසපපත්තා භෙරවරවං රවන්තා කාලං කරොන්ති, යෙසං පන මරණසති භාවිතා තෙ දූරතොව ආසීවිසං දිස්වා දණ්ඩකෙන ගහෙත්වා ඡඩ්ඩෙත්වා සීතපුරිසො විය පච්ඡිමෙ කාලෙ න සන්තසන්ති තස්මා මරණසති භාවෙතබ්බාති ආහ, තං ධම්මදෙසනං සුත්වා අවසෙස ජනා සකිච්චපසුතාව අහෙසුං, එකා පන සොළසවස්සුද්දෙසිකා පෙසකාරධීතා-අහො බුද්ධානං කථා නාම අච්ඡරියා මයා පන මරණසතිං භාවෙතුං වට්ටතීති රත්තින්දිවං මරණසතිමෙව භාවෙසි, සත්ථාපි තතො නික්ඛමිත්වා ජෙතවනං අගමාසි. සාපි කුමාරිකා තීණි වස්සානි මරණසතිං භාවෙසි ඤෙව, අථෙකදිවසං සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං වොලොකෙන්තො තං කුමාරිකං අත්තනො ඤාණජාලස්ස අන්තො පවිට්ඨං දිස්වා කින්නුඛො භවිස්සතීති උපධාරෙන්තො ඉමාය කුමාරිකාය මම ධම්මදෙසනාය සුතදිවසතො පට්ඨාය තීණි වස්සානි මරණසති භාවිතා ඉදානාහං තත්ථ ගන්ත්වා ඉමං කුමාරිකං වත්තාරො පඤ්හෙ පුච්ඡිත්වා තාය විස්සජ්ජිතාය වත්තූසු ඤාතෙසු සාධුකාරං දත්වා ඉමං ගාථං භාසිස්සාමි සා ගාථාවසානෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිස්සති තං නිස්සාය මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා දෙසනා භවිස්සතීති ඤත්වා පඤ්චසතභික්ඛුපරිවාරො ජෙතවනා නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන අග්ගාලවවිහාරං අගමාසි, ආලවිවාසිනො සත්ථා ආගතොති සුත්වා

විභාරං ගන්ත්වා නිමන්තයිංසු, සාපි කුමාරිකා සත්ථු ආගමනං සුත්වා-ආගතො කිර මය්හං පිතා සාමී ආචරියො පුණ්ණචන්දමුඛො මහා ගොතමබුද්ධොති තුට්ඨමානසා ඉතො මෙ තිහනං සංවච්ඡරානං මත්ථකෙ සුවණ්ණවණ්ණා සත්ථා දිට්ඨපුබ්බා, ඉදානිස්ස සුවණ්ණ වණ්ණං සරීරං දට්ඨුං මඤ්ඤෙ වරධම්මං සොතුං ලභිස්සාමීති චිනෙතසි, පිතා පනස්ස සාලං ගච්ඡනෙතා ආහ-අම්ම පරසන්තකො මෙ සාටකො ආරොපිතොති තස්ස විදත්තිමත්තං අනිවාසිත්වා තං අජ්ජ නිට්ඨාපෙස්සාමි ඛිපථ මෙ තසරං වඩෙත්වා[1] ආහරෙය්යාසීති, සා චිනෙතසි-අහං සත්ථු ධම්මං සොතුකාමා පිතා ච මං එවමාහ කින්නුඛො සත්ථු ධම්මං සුණාම් උදාහු පිතු තසරං වඩෙත්වා හරාමීති, අථස්සා එතද හොසි-පිතා මං තසරෙ අනාහරිත්වාපි පොථෙය්යපි පහරෙය්යපි තස්මා තසරං වඩෙත්වා තස්ස දත්වා පච්ඡා ධම්මං සොස්සාමීති පිඨකෙ නිසිදිත්වා තසරං වඩෙසි, ආලවිවාසිනොපි සත්ථාරං පරිවිසිත්වා පත්තං ගහෙත්වා අනුමොදන්තස්ස අට්ඨංසු, සත්ථා ගම්භං කුලධීතරං නිස්සාය තිංසයොජනමග්ගං ආගතො සා අජ්ජාපි ඔකාසං න ලභති තාය ඔකාසෙ ලද්ධෙ අනුමොදනං කරිස්සාමීති තුණ්හීභූතො අහොසි, එවං තුණ්හීභූතං පන සත්ථාරං සදෙවකෙ ලොකෙ කොචි කිඤ්චි වත්තුං න විසහති, සාපි ඛො කුමාරිකා තසරං වඩෙත්වා පච්ඡියං ඨපෙත්වා පිතුසන්තිකං ගච්ඡමානා පරිසපරියන්තං පත්වා සත්ථාරං ඔලොකයමානාව අගමාසි, සත්ථාපි ගීවං උක්ඛිපිත්වා තං ඔලොකෙසි, සා ඔලොකිතාකාරෙනෙව අඤ්ඤාසි, සත්ථා එවරූපාය පරිසාය නිසිදිත්වාව මං ඔලොකෙන්තෙතා මම ආගමනං පච්චාසිංසන්ති අත්තනො සන්තිකං ආගමනමෙව පච්චාසිංසන්තීති සා තසරඨවිතිං ඨපෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ආගමාසි, තස්මා පන තං සත්ථා ඔලොකෙසීති? එවං කිරස්ස අහොසි-එසා එත්තෙතාව ගච්ඡමානා පුථුජ්ජනකාලකිරියං කත්වා අනියතගතිකා භවිස්සති, මම සන්තිකං ආගන්ත්වා ගච්ඡමානා පන සොතාපන්නි ඵලං පත්වා නියතගතිකා හුත්වා තුසිතචිමානෙ නිබ්බත්තිස්සතීති, තස්සා කිර තං දිවසං මරණතො මුත්ති නාම නත්ථි, සා ඔලොකිත සඤ්ඤුණෙනෙව සත්ථාරං උපසංකමිත්වා ඡබ්බණ්ණානං රංසීනං අන්තරං පවිසිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, තථාරූපාය පරිසාය මජ්ඣෙ නිසිදිත්වා තුණ්හීභූතං සත්ථාරං වන්දිත්වා සීතකබණෙණෙව තං ආහ-කුමාරිකෙ කුතො ආගතාසීති? න ජානාමි භන්තෙති, කත්ථ ගමිස්සසීති? න ජානාමි භන්තෙති, න ජානාසීති? ජානාමි භන්තෙති, ජානාසි නි? න ජානාමි භන්තෙති, ඉති නං සත්ථා වත්තාරෙ පඤ්හෙ පුච්ඡි, මහාජනො උජ්ඣායි-අම්හො පස්සථ අයං පෙසකාරධීතා සම්මා සම්බුද්ධෙන සද්ධිං ඉරියිනිවත්තිං කථෙසි කින්නුඛො නාම ඉමාය කුතො ආගතාසීති වුත්තෙ පෙසකාරගෙහකොති වත්තබ්බං, කහං ගච්ඡසීති වුත්තෙ පෙසකාරසාලනති වත්තබ්බං සියාති, සත්ථා මහාජනං

1. ම වට්ටෙත්වා.

නිස්සද්දං කත්වා-කුමාරිකෙ ත්වං කුතො ආගතාසීති වුත්තෙ තයා න ඤාතාමීති වදෙසීති? පුච්ඡි, භන්තෙ තුම්හෙ මම පෙසකාරගෙහතො ආගතභාවං ඤාථ, කුතො ආගතාසීති පුච්ඡන්තා පන කුතො ආගන්ත්වා ඉධ නිබ්බත්තාසීති පුච්ඡථ, අහං පන න ඤාතාම් කුතො ආගන්ත්වා ඉධ නිබ්බත්තාමහීති,අථස්සා සත්ථා-සාධු සාධු කුමාරිකෙ මයා පුච්ඡිතපඤ්හාව තයා විස්සජ්ජිතොති සාධුකාරං දත්වා උත්තරිම්පි පුච්ඡි, කත්ථ ගම්මිස්සසීති පුට්ඨා තයා න ඤාතාමීති වදෙසීති? භන්තෙ තුම්හෙ තයරපවත්තිං ගහෙත්වා පෙසකාරඝරං ගච්ඡථාති ඤාථ, ඉතො පන ගන්ත්වා කත්ථ නිබ්බත්තිස්සසීති පුච්ඡථ, අහං ච ඉතො චුතා න ඤාතාම් කත්ථ ගන්ත්වා නිබ්බත්තිස්සාමීති, අථස්සා සත්ථා මයා පුච්ඡිතපඤ්හායෙව තයා විස්සජ්ජිතොති දුතියම්පි සාධුකාරං දත්වා උත්තරිං පුච්ඡි-අථ කස්මා න ඤාතාසීති පුට්ඨා ඤාතාමීති වදෙසීති? භන්තෙ මම මරණභාවං ඤාතාම් තස්මා එවමවදින්නි, අථස්සා සත්ථා මයා පුච්ඡිතපඤ්හායෙව තයා විස්සජ්ජිතොති සාධුකාරං දත්වා උත්තරිම්පි පුච්ඡි-අථ කථමා ඤාතාසීති වුත්තෙ න ඤාතාමීති වදෙසීති? මරණභාවමෙව අහං ඤාතාම් භන්තෙ මම රත්තින්දිවපුබ්බණ්හාදිසු පන අසුකකාලෙ පනාහං මරිස්සාමීති න ඤාතාම් තස්මා එවං වදෙසින්නි, අථස්සා සත්ථා මයා පුච්ඡිත පුච්ඡිත පඤ්හායෙව තයා කථිතාති චතුසච්චං සාධුකාරං දත්වා පරිසං ආමන්තෙසි-එත්තකා නාම තුම්හෙ ඉමාය කථිතං න ඤාථ නෙවලං උජ්ඣායථෙව යෙසං හි පඤ්ඤූ චක්ඛූ නත්ථි තෙ අන්ධා එව යෙසං පඤ්ඤූ චක්ඛූ අත්ථි තෙයෙව චක්ඛූ මන්තොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අන්ධිභූතො අයං ලොකො තනුකෙත්ථ විපස්සති,
සකුන්තො ජාලමුත්තොව අප්පොස්සග්ගාය ගච්ඡති"ති.

තත්ථ **අයං ලොකොති** අයං ලොකියමහාජනො, **පඤ්ඤූ** චක්ඛූනං අභාවෙන **අන්ධිභූතො. තනුකෙත්ථාති** තනුකා එත්ථ න බහුකා අනිච්චාදිවසෙන **විපස්සති. ජාලමුත්තොවාති** යථා ජෙට්ඨෙන සාකුණිකෙන ජාලෙන ඔත්ථරිත්වා ගය්හමානකෙසු වට්ටකෙසු කොචි දෙව ජාලතො මුච්චති, සෙසා ජාලමෙව පවිසන්ති, තථා මාරජාලෙන ඔත්ථටෙසු සත්තෙසු බහූ අපායගාමිනො හොන්ති, අප්පා කොචි දෙව සත්තා සග්ගාය ගච්ඡන්ති සුගතිං වා නිබ්බානං පාපුණන්තීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ කුමාරිකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසිති. සාපි තයරපවත්තිං ගහෙත්වා පිතු සන්තිකං අගමාසි, සොපි නිසින්නකොව නිද්දායි, තස්සා අසල්ලක්ඛණභාවෙ තයරපවත්තිං උපනාමෙන්තියා තයරපවත්තිමෙව කොට්ඨං පවිසන්දිත්වා සද්දං කුරුමානා පති, සෙ පබුජ්ඣිත්වා ගහිත නිමිත්තෙනෙව තයරං ආකඩ්ඪි, වෙමකොට්ඨ ගන්ත්වා තං කුමාරිකං උරෙ පහරි, සා තත්ථෙව කාලං කත්වා පපතා, අථස්සා පිතා තං

ඔලොකෙන්තා සකලසරීරෙන ලොහිතමක්ඛිතෙන පතිභා මතං අද්දස, අථස්ස මහාසොකො උපජ්ජි. සො න මෙ සොකං අක්ඛෙසු නිබ්බාපෙතුං සක්ඛිස්සතීති රොදන්තො සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා-භන්තෙ සොකං මෙ නිබ්බාපෙථාති ආහ, සත්ථා තං සමස්සාසෙත්වා මා සොවි අනමතග්ගසංසිං හි සංසාරෙ තව එවමෙව ඨිතුම්මරණකාලෙ පගාඝරිතං අසසු වහන්නං සම්බුද්ධානං උදකතො අධිකතරන්ති වත්වා අනමතග්ගකථං කථෙසි. සො තත්‍රහුතසොකො සත්ථාරං පබ්බජ්ජං ගාහිත්වා ලඛපබ්බජ්ජූපසම්පදෙ න චිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි.

පෙසකාරධීතාය වත්ථු සත්තමං.

13, 8.

"හංසා 'දිවවපථෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො තිංස භික්ඛූ සම්භාය කථෙසි.

එකස්මිං හි දිවසෙ තිංසමත්තා දිසාවාසිකා භික්ඛූ සත්ථාරං උපසඞ්කමිංසු, ආනන්දත්ථෙරෙ සත්ථු වත්තකරණවෙලාය ආගන්ත්වා තෙ භික්ඛූ දිසා සත්ථාරා ඉමෙහි සඞ්ඝං පවිසන්ථාරෙ කතෙ වත්තං කරිස්සාමීති වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨංසි, සත්ථාපි තෙහි සඞ්ඝං පවිසන්ථාරං කත්වා තෙසං සාරණීයධම්මකථං කථෙසි. තං සුත්වා තෙ සබ්බෙපි අරහත්තං පත්වා උපපත්තිත්වා ආකාසෙන අගමංසු, ආනන්දත්ථෙරෙ තෙසු විරා යන්තෙසු සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා-භන්තෙ ඉධ තිංසමත්තා භික්ඛූ ආගතා තෙ කහංති පුච්ඡි, ගතා ආනන්දාති, තතරෙන මඤ්ඤෙන භන්තෙති?, ආකාසෙන ආනන්දාති, කිං පන තෙ භන්තෙ ඛීණාසවාති? ආම ආනන්ද මම සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා අරහත්තං පත්තාති, තස්මිං පන ඛණෙ ආකාසෙන හංසා ගම්මිංසු, ඊදිසා-යස්ස බො ආනන්ද වත්තාරෙ ඉද්ධිපාදා සුභාවිතා සො හංසා විය ආකාසෙන ගච්ඡතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"හංසා 'දිවවපථෙ යන්ති ආකාසෙ යන්ති ඉද්ධියා,
නීයන්ති ධීරා ලොකම්හා ජෙත්වා මාරං සවාහිණිං"නති.

තස්සත්ථො-ඉමෙ **හංසා ආදිවවපථෙ** ආකාසෙන ගච්ඡන්ති, යෙසං පන ඉද්ධිපාදා සුභාවිතා තෙපි **ආකාසෙ යන්ති ඉද්ධියා ධීරාපි පණ්ඩිතා සවාහිණිං මාරං ජෙත්වා** ඉමම්හා වට්ටලොකා **නීයන්ති** නිස්සරන්ති නිබ්බාණං පාපුණන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

තිංසභික්ඛූනං වත්ථු අට්ඨමං.

13, 9.

"එකං ධම්ම"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො විඤ්ඣමානවිභං ආරබ්භ කථෙසි.

පඤ්චබොධිසං හි දසබලස්ස පුථුභූතෙසු සාවකෙසු අපරිමාණෙසු දෙවමනුස්සෙසු අරියභූමිං ඔක්කන්තෙසු පඨවෙ ගුණසම්භාරෙ මහාලාභසක්කාරෝ උදපාදි, තිත්ථියා සුරියුග්ගමෙ ඛද්ජොතපාණක සදිසා අහෙසුං හතලාභසක්කාරා, තෙ අන්තරවිථියං ඨත්වා කිං සමණො ගොතමො බුද්ධො මයම්පි බුද්ධා කිං තස්සෙව දින්නං මහප්ඵලං අම්හාකම්පි දින්නං මහප්ඵලමෙව අම්හාකම්පි දෙථ සක්කරෙථාති එවං මනුස්සෙ විඤ්ඤුපෙනොපි ලාභසක්කාරං අලභිත්වා රහො සන්නිපතිත්වා කෙන නුඛො උපායෙන සමණස්ස ගොතමස්ස මනුස්සානං අන්තරෙ අවණ්ණං උප්පාදෙත්වා ලාභසක්කාරං නාසෙය්‍යාමාති චින්තයිංසු. තදා සාවත්ථියං විඤ්ඣමානවිකා නාමෙකා පරිබ්බාජිකා උත්තමරූපධරා සොභග්ගපත්තා දෙවච්ඡරා විය, තස්සා සරීරතො රංසියො නිච්ඡරන්ති, අථෙකො ඛරමන්තී එවමාහ-විඤ්ඣමානවිකං පටිච්ච සමණස්ස ගොතමස්ස අවණ්ණං උප්පාදෙත්වා ලාභසක්කාරං නාසෙස්සාමාති, තෙ අථෙසො උපායොති සම්පටිච්ඡිංසු, අථ සා තිත්ථියාරාමං ගන්ත්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි, තිත්ථියා තාය සද්ධිං න කථෙසුං, සා තො නුඛො මෙ දෙසොති යාව තතියං වත්වා මුඛං අග්ගහි, තතො තිත්ථියා ආහංසු කිං භගිනි අම්හෙහි විහෙඨයන්තා හතලාභ සක්කාරෙ කත්වා විචරන්තං න ජානාසීති?, ඇ ජානාමි අය්‍යා, කිං පනෙත්ථ මයා ඤාතබ්බන්ති? සචෙ භගිනි අම්හාකං සුඛමිච්ඡසි අත්තානං පටිච්ච සමණස්ස ගොතමස්ස අවණ්ණං උප්පාදෙත්වා ලාභසක්කාරං නාසෙහීති, සා සාධු අය්‍යා මයෙසො භාරො මා චින්තයිත්ථාති වත්වා පක්කමිත්වා ඉත්ථිමායාසු කුසලතාය තතො පට්ඨාය සාවත්ථිවාසීනං ධම්මකථං සුත්වා ජෙතවනං නික්ඛමනසමයෙ ඉත්ථිගොපනවණ්ණං පටං පාරුපිත්වා ගන්ධමාලාදිහත්ථා ජෙතවනාභිමුඛී ගච්ඡති, ඉමාය වෙලාය කුහිං ගච්ඡසීති? ව වුත්තෙ-කිං තුම්හාකං මම ගමනට්ඨානෙනාති වත්වා ජෙතවනසමීපෙ තිත්ථියාරාමෙ වසිත්වා පාතොව අග්ගහද්වාරං වන්දිස්සාමාති නගරා නික්ඛමන්තෙ උපාසක ජනෙ ජෙතවනස්ස අන්තොවුට්ඨා විය හුත්වා නගරං පවිසති, කුහිං වුත්ථාසීති? වුත්තෙ-කිං තුම්හාකං මම වුත්ථට්ඨානෙනාති වත්වා මාසඩ්ඪමාසච්චයෙන පුච්ඡියමානා ජෙතවනෙ සම්මෙන තොමෙන සද්ධිං එකගන්ධකුටියං වුත්ථාමහීති පුථුජ්ජනානං සච්චං නුඛො එතං නොති කඛඛං උප්පාදෙත්වා තෙමාසච්චූමාසච්චයෙන පිලොතිකාහි උදරං වෙඨෙත්වා ගබ්භිනීවණ්ණං දස්සෙත්වා උපරි රත්තපටං පාරුපිත්වා සමූහං ගොතමං පටිච්ච ගබ්භා උපපජ්ජනාති අනිබ්බාලෙන ගාහා පෙත්වා අට්ඨනවමාසච්චයෙන උදරෙ දාරුමණ්ඩලිකං බන්ධිත්වා උපරි

පටං පාරුපිත්වා හත්ථපාදපිට්ඨියෝ ගොහනුකෙන කොච්චාපෙත්වා උස්සදේ දස්සෙත්වා කිලනනිද්දියා හුත්වා සායණ්හසමයෙ තථාගතෙ අලඞ්කතධම්මාසනෙ නිසිදිත්වා ධම්මං දෙසෙනෙත ධම්මසභං ගන්ත්වා තථාගතස්ස පුරතෝ ඨත්වා-මහාසමණ මහාජනස්ස තාව ධම්මං දෙසෙසි මඤ්ඤෙ තෙ සදෙවූ සුඵාසිතං දන්තාවරණං, අහං පන තං පටිච්ච ගබ්භං ලභිත්වා පරිපුණ්ණගබ්භා ජාතා, නෙව මෙ සූතිඝරං විජානාසි, සපත්තෙලාදීනි සයං අකාරොනෙතා උපට්ඨාකානම්පි අඤ්ඤං තරං සොසලරාජානං අනාථපිණ්ඩිකං වා විසාඛං වා මහාඋපාසිකං වද-ඉමිස්සා මානවිකාය කත්තබ්බයුත්තකං කාරොහි, අඟිරම්භුංයෙව ජානාසි ගබ්භපරිහාරං න ජානාසීති ගුථපිණ්ඩං ගහෙත්වා වන්දමණ්ඩලං දූසෙතුං වායමන්ති විය පරිසමජ්ඣෙ තථාගතං අක්කොසි, තථාගතෙ ධම්මකථං ඨපෙත්වා සීහෝ විය අභීතනාදනෙනා භගිනි තයා කථිතස්ස තථභාවං වා විතථභාවං වා අත්ථසෙවව නත්ථ ජානාමාති ආහ, ආම මහාසමණ තයා ව මයා ව ඤාතභාවං නෙ න ජානන්තීති, තස්මිං ඛණෙ සක්කස්ස ආසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි, සො ආවජ්ජමානෙ විඤ්ඤමානවිකා තථාගතං අභූතෙන අක්කොසන්තිති ඤත්වා ඉදං වත්ථුං සොඩෙස්සාමීති වත්තුහි දෙවපුත්තෙහි සද්ධිං ආගම්, දෙවපුත්තා මූසික පොතකා හුත්වා දූරුමණ්ඩලිකස්ස බන්ධනරජ්ජුකෙ එකපහාරෙනෙව ඡින්දිංසු, පාරුතපටං වාතෙ උක්ඛිපි, දූරුමණ්ඩලිකං පතමානං තස්සා පාදපිට්ඨියං පති, උභෝ අග්ගපාදා ඡිජ්ජිංසු, මනුස්සා ධි කාලකණ්ණි සම්මාසම්බුද්ධං අක්කොසන්තිති සීසෙ ඛෙලං පාතෙත්වා ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදී ගහෙත්වා ජෙතවනා නීහරිංසු, අථස්සා තථාගතස්ස චක්ඛුපථං අතික්කමන කාලෙ මහාපථවී භිජ්ජිත්වා විවරමදාසි, අවීචිතෝ ජ්වලා උට්ඨහි, සා කුලදත්තියං භක්ඛං පාරුපමානා විය ගන්ත්වා අවීචිමහි නිබ්බත්ති, අඤ්ඤතිත්ථියානං ලාභසක්කාරෝ පරිහායි දසබලස්ස භීය්යොසොමත්තාය වඩ්ඪි, පුන දිවසෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-ආවුසො විඤ්ඤමානවිකා එවං උළාරගුණං අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යං සම්මාසම්බුද්ධං අභූතෙන අක්කොසිත්වා මහාවිනාසං පත්තාති, සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා-ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙසා මං අභූතෙන අක්කොසිත්වා විනාසං පත්තායෙවාති වත්වා:-

"නාදට්ඨා පරතෝ දොසං අණුං ථූලානි සබ්බසෝ,
ඉස්සරෝ න පණයෙ දණ්ඩං සාමං අපපටිවෙක්ඛියා"ති.

ඉමං වාදසකිපාතෙ මහාපදුමජාතකං විත්ථාරෙත්වා කථෙසි, තදා කිරෙසා මහාපදුමකුමාරස්ස බොධිසත්තස්ස මාතුසපත්ති රඤ්ඤෝ අග්ගමහෙසී හුත්වා මහාසත්තං අසබ්භෙමෙන නිමන්තෙත්වා තස්ස මනං අලභිත්වා අත්තනාව අත්තනි විපකාරං ඤත්වා ගිලානාලයං දස්සෙත්වා තව පුත්තෙනා මං අනිච්ඡන්තිං. ඉමං විපකාරං පාපෙසීති රඤ්ඤෝ දාරොවෙසි, රාජා කුබො මහාසත්තං චොරපපාතෙ ඛිපි, අථ නං

පබ්බතකුච්ඡියං අධිවත්ථා දෙවතා පටිඤ්ඤඤ්ච නාගරාජස්ස එණ
ගබෙහ ඨපෙසි, නාගරාජා තං නාගභවනං නෙත්වා උපඩ්ඪරජ්ජෙන
සම්මානෙසි, සො තත්ථ සංවච්ඡරං වසිත්වා පබ්බජිතුකාමෝ හිම
වන්තපදෙසං ගන්ත්වා පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙසි, අථ තං
එකෝ වනචරකෝ දිස්වා රඤ්ඤෝ ආරොචෙසි, රාජා තස්ස සන්තිකං
ගන්ත්වා ඝාතපටිඝාතාරොසබ්බං තං පවත්තිං ඤත්වා මහාසත්තෝ
රජ්ජෙන නිමන්තෙත්වා තෙන මය්හං රජ්ජෙන කිච්චං නත්ථි තිණං පන
දසරාජධම්මෙ අකොපෙත්වා අගතිගමනං පහාය ධම්මෙන රජ්ජං
කාරෙහීති ඔවදිත්වා උට්ඨායාසනා රොදිත්වා කන්දිත්වා නගරං
ගච්ඡන්තෙවා අන්තරාමග්ගෙ අමච්චෙ පුච්ඡි-අහං කිං නිස්සාය එවං
ආචාරසම්පන්නෙන වියොගං පත්තොත්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං නිස්සාය
දෙවාති, රාජා තං උඛ්පාදං ගහෙත්වා චොරපපාතෙ ඛිපාපෙත්වා
නගරං පවිසිත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි, තදා මහාපදුමකුමාරෝ
මහාසත්තෝ අහොසි, මාතුසපත්තී විඤ්ඣමානවිකාති. සත්ථා ඉමම්හිං
පකාසෙත්වා-භික්ඛවෙ එකං ධම්මං හි සච්චවචනං පහාය මුසාවාදෙ
පතිට්ඨිතානං විඤ්ඤාපරලොකානං අකත්තබ්බං පාපකම්මං නාම
නත්ථීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එකං ධම්මං අතීතස්ස මුසාවාදිස්ස ජන්තුනෝ,
විතිණ්ණපරලොකස්ස නත්ථි පාපං අකාරිය"න්ති.

තත්ථ එකං ධම්මන්ති සච්චං. මුසාවාදිස්සාති යස්ස දසසු වචනෙසු
එකම්පි සච්චං නත්ථි එවරූපස්ස මුසාවාදිනො. විතිණ්ණපරලොකස්සාති විඤ්ඤාපරලොකස්ස. එවරූපො හි මනුස්සභවපතතිං දෙව
ලොකසම්පත්තිං අවසානෙ නිබ්බානසම්පත්තිඤ්ච ඉමා තිස්සොපි
සම්පත්තියොපි න පස්සති. නත්ථි පාපන්ති තස්ස එවරූපස්ස ඉමං
නාම පාපං අකාතබ්බන්ති නත්ථි. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති
ඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

විඤ්ඤමානවිඤ්ඤාය වත්ථු තවමං.

13, 10.

"න වෙ කදරියා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහ
රන්තෙවා අසදිසදානං ආරබ්ඛ කථෙසි.

එකසමිං හි සමයෙ සත්ථා චාරිකං චරිත්වා පඤ්චභික්ඛුසතපරි
වාරෝ ජෙතවනං පාවිසි, රාජා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා
පුන දිවසෙ ආගන්තුකදානං සජ්ජෙත්වා දානං මෙ පස්සතූති නාගරෙ
පක්කොසි, නාගරා ආගන්ත්වා රඤ්ඤෝ දානං දිස්වා පුන දිවසත්ථාය
සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා දානං සජ්ජෙත්වා අම්හාකම්පි දානං දෙවෝ
පස්සතූති රඤ්ඤෝ පහිණිංසු, රාජා තෙසං දානං දිස්වා ඉමෙහි මම

දානතෝ උත්තරිතරං නත්ථි පුන දානං කරිස්සාමීති පුන දිවසෙපි දානං සජ්ජේසි, නාගරාපි තං දිස්වා පුන දිවසෙ සජ්ජයිංසු, එවං නෙව රාජා නාගරෙ පරාජෙතුං සක්කොති සක්කොනති නාගරා රාජානං, අථ ත්වම්පි වාරෙ නාගරා සතගුණං සහස්සගුණං වඩ්ඪෙත්වා යථා න සක්කා හොති ඉදං නාම ඉමෙසං දානෙ නත්ථීති වත්තුං එවං දානං සජ්ජයිංසු, රාජා තං දිස්වා සබ්බං ඉමෙසං දානතෝ උත්තරිතරං කාතුං නසක්ඛිස්සාමි කිං මෙ ජීවිතෙනාති උපායං විනෙතෙනෙව නිපජ්ජි, අථ නං මල්ලිකා දෙවී උපසඞ්කමිත්වා-කස්මා මහාරාජ එවං නිපන්නොසි නෙත තෙ ඉස්සියාති කිලන්තානි වියාති පුවච්චි, රාජා ආහ-න ඛෝ දෙවි ඉත්ථාසීති? න ඉත්ථාමි දෙවාති, සෝ තස්සා තම්පවත්තිං ආරොචෙසි, අථ නං මල්ලිකා ආහ: දෙව මා චින්තයි කහං තයා පඨවිස්සරෝ රාජා නාගරෙහි පරාජියමානෝ දිට්ඨපුබ්බෝ සුත පුබ්බෝ වා, අහං තෙ දානං සංවිදහිස්සාමීති, ඉත්ථිසා අසදිසදානං සංවිදහිතුකාමතාය එවං වත්වා-මහාරාජ සාලඝල්‍යණ්ඩපදරෙහි පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං අන්තෙ ආවටෙ නිසීදනමණ්ඩපං කාරෙහි, සෙසා බහි ආවටෙ නිසිදිස්සන්ති, පඤ්චසතවත්ථූනි කාරෙහි, තානි ගහෙත්වා පඤ්චසතා හත්ථි පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං මත්ථකෙ ධාරයමානා ඨස්සන්ති අථ වා දස වා රතනසුවණ්ණභාවෝයො කාරෙහි තා මණ්ඩපමජ්ඣෙ භවිස්සන්ති, චිත්තං චින්නං භික්ඛූනං අන්තරෙ එකෙකා ඛත්තියධීතා නිසිදිත්වා ගන්ධෙ පිංසිස්සති, එකෙකා ඛත්තිය ධීතා ජීරකං ආදාය වෙ වෙ භික්ඛූ විජයමානා ඨස්සති, සෙසා ඛත්තිය ධීතරෝ පිංසෙ පිංසෙ ගන්ධෙ හරිත්වා සුවණ්ණභාවාසු පක්ඛිපිස්සන්ති, තාසු එකාචෝ ඛත්තියධීතරෝ නිලුප්පලකාලාපෙ ගහෙත්වා සුවණ්ණ භාවාසු ඛිත්තාගන්ධෙ ආලොළෙත්වා වාසං ගණ්හාපෙස්සන්ති, භාගරාතං හි නෙව ඛත්තියධීතරෝ න සෙතච්ඡත්තානි න හත්ථිනෝ ඉමෙහි කාරණෙහි නාගරා පරාජිස්සන්ති එවං කරොහි මහාරාජාති; රාජා සාධු දෙවි කල්‍යාණං තෙ කතිතංනි තාය කතිතතියාමෙන සබ්බං කාරෙසි, එකස්ස පන භික්ඛුනෝ හත්ථි නපපහොසි, අථ රාජා මල්ලිකං ආහ-භද්දෙ එකස්ස භික්ඛුනෝ එකෝ හත්ථි නපපහොසි කිං කරිස්සාමීති, කිං කථෙථ දෙව පඤ්චහත්ථිසතානි නත්ථීති? අත්ථි දෙවි අවසෙසා පන දුට්ඨහත්ථි තෙ භික්ඛූ දිස්වා පරිබ්බාජා විය වණ්ණා හොන්තීති, දෙව අහං එකස්ස දුට්ඨහත්ථිපොතකස්ස ජාතතං ගහෙත්වා හිටයි නවඨානං ජානාමීති, කථං තං ඨපෙස්සාමාති, අග්ගස්ස අඞ්ගුලිමාලඤ්ච රස්ස සනතිහෙතු, රාජා තථා කාරෙසි, හත්ථිපොතෝ වාලධිං අන්තර සත්ථිමහි පක්ඛිපිත්වා උභෝ කණ්ණෙ පාතෙත්වා අඤ්ඤිනි තිම්මිලෙත්වා අට්ඨාසි, මහාජනෝ එවරූපස්ස නාම චණ්ඩහත්ථිනෝ අගමාසාරොහි හත්ථිමෙව ඔලොකෙසි, රාජා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිත්වා සත්තාහං වන්දිත්වා-භන්තෙ යං ඉමස්මිං දානග්ගෙ කපියහණ්ඩං වා අකපියහණ්ඩං වා සබ්බං තං තුම්හාකමෙව දම්මීති ආහ, තස්මිං ඛෝ පන දානෙ එකදිවසෙයෙව පරිච්චත්තං වුද්ධසඤ්ඤිතං හොති,

සත්ථු පන සෙතවත්ථතෝ නිසිදනපල්ලඞ්කෝ ආධාරකෝ පාදපිඨිකාති චත්තාරි අනඝානෙව, පුන එවරූපං කත්වා බුද්ධානං දානං නාම දාතුං සමත්ථෝ නාම නාහොසි තෙනෙව තං අසදිසදානන්ති පඤ්ඤපිං, තං කිර සබ්බබුද්ධානං එකවාරං හොතියෙව, සබ්බෙසං පන ඉත්ථියෙව සංවිදහති. රඤ්ඤා පන කාලෝ ච ජ්‍ඤ්ඤා වාති වෙ අමච්චා අගෙසුං, තෙසු කාලෝ විනෙතබ්-අහො රාජකුලස්ස පරිහානි එත දිවසෙනෙව බුද්ධසඤ්ඤාවිධානං වයං ගච්ඡාම ඉමෙ ඉදං දානං භුඤ්ජිත්වා ගන්ත්වා නිපන්නා නිද්දූපිස්සන්ති අහො නට්ඨං රාජකුලන්ති, ජ්‍ඤ්ඤා විනෙතබ්-අහො රඤ්ඤා දානං නහි සක්කා රාජභාවෙ ඨපිතෙන එවරූපං දානං දාතුං සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පත්ථිං දෙන්තා නාම නත්ථි අහො පනිදං දානං අනුමොදිමිති, සත්ථු භත්තකිච්චාවසානෙ අනුමොදනත්ථාය පත්තං ගණ්හි, සත්ථා විනෙතබ්-රඤ්ඤා මහොඝං පවත්තෙන්තෙන විය මහාදානං දින්නං අසක්ඛි නුඛෝ මහාජනෝ චිත්තං පසාදෙතුං උදාහු නොති, සෝ තෙසං අමච්චානං චිත්තාචාරං ඤත්වා සචෙ රඤ්ඤා දානස්ස අනුච්ඡවිකං අනුමොදනං කරිස්සාම් කාලස්ස සත්තධා මුඛං ඵාලිස්සති ජ්‍ඤ්ඤා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිස්සන්තීති ඤත්වා කාලෙ අනුකම්පං පටිච්ච එවරූපං දානං දත්වා ඨිතස්ස රඤ්ඤා චතුපදිකා ගාථමෙව වත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං ගතෝ, භික්ඛූ අඞ්ගුලිමාලං පුච්ඡිංසු-න කින්නුඛෝ ආවුසො දුට්ඨහත්ථිං ඡත්තං ධාරෙත්වා ඨිතං දිස්වා භායිති, න භායිං ආවුසොති, තෙ සත්ථාරං ආහංසු, අඞ්ගුලිමාලෝ හනෙන අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති, සත්ථා-න භික්ඛවෙ අඞ්ගුලිමාලෝ භායති ඛීණාසව උසභාජානං හි අන්තරෙ ජෙට්ඨකඋසභා මම පුත්තසදිසා භික්ඛූ න භායන්තීති වත්වා බ්‍රාහ්මණ වග්ගෙ ඉමං ගාථමාහ:-

"උසභං පවරං වීරං මහෙසිං විජිතාවිනං,
අනෙජං නහාතකං බුද්ධං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

රාජාපි දෙමනස්සප්පත්තො හුත්වා එවරූපාය නාම පරිසාය දානං දත්වා ඨිතස්ස මය්හං අනුච්ඡවිකං අනුමොදනං අකත්වා ගාථමෙව වත්වා උට්ඨාය ගතො, මයා සත්ථු අනුච්ඡවිකං දානං අකත්වා අනනුච්ඡවිකං කතං භවිස්සති, කපටියඤ්ඤං අදත්වා අකපටියඤ්ඤං වා දින්නං භවිස්සති'ති සත්ථාරං මෙ කුපිතෙන භවිතබ්බං යස්ස කස්සචි නාම දානානුරූපං අනුමොදනං කාතුං වට්ටතීති විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එතදවොච-කින්නුඛෝ මෙ භන්තෙ දානබ්බයුත්තකං දානං න දින්නං උදාහු අදානානුරූපං අකපටියඤ්ඤං අදාසීති? කිමෙතං මහාරාජ න මෙ තුය්හාකං අනනුච්ඡවිකා අනුමොදනා කතාති, අනුච්ඡවිකමෙව තෙ දානං දින්නං එතං හි අසදිසං දානං නාම එකස්ස බුද්ධස්ස එකවාරමෙව සක්කා දාතුං පුන එවරූපං දානං දුද්දදන්ති, අථ කස්මා මෙ භන්තෙ දානානුරූපං අනුමොදනං න කරිත්ථාති? පරිසාය අසුඛතාතා මහාරාජාති, කොඛුඛෝ භන්තෙ පරිසාය

දෙසෙනි? අථස්ස සත්ථා චින්තම්පි අමචිචානං චිත්තාචාරං ආරොචෙසි කාලෙ අනුකම්පං පටිච්ච අනුමොදනාය අනාගතභාවං ආචික්ඛි, රාජ සච්චං කිර තෙ කාල එවං චිනතිතනති පුවත්තිා සච්චංති වුත්තෙ තව සන්තකං අගහෙසිා මම පුත්තදාරෙන සඩ්ං මයි අත්තනො සන්තකං දෙන්තෙ තුය්හං කා පීළා ගවජ හො මයා දින්නං තං දින්නමෙව හොතු රජ්ජතො,පන මෙ නික්ඛමාති තං රජ්ජා නීහරිත්වා ජූණ්ණං පක්කොසිත්වා සච්චං කිර තෙ එවං චිනතිතනති පුවත්තිා සච්චංති වුත්තෙ සාධු මාතුල පසන්නොසම් හිං මම පරිජනං ගහෙත්වා මයා දින්නනියාමෙනෙව සත්ත දිවසානි දානං දෙහීති සත්තාහං රජ්ජං නීයාදෙත්වා සත්ථාරං ආහ-පස්සථ භන්තෙ බාලස්ස කාරණං මයා එවං දින්නෙ දානෙ පහාරමදාසිති, සත්ථා ආම මහාරජ බාලා නාම පරස්ස දානං අනභිනන්දිත්වා දුග්ගතිපරායණා හොනති ධීරා පන පරෙසංපි දානං අනුමොදිත්වා සග්ගපරායණා එව හොන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"න වෙ කදරියා දෙවලොකං වජන්ති
බාලා හවෙ නප්පසංසන්ති දානං,
ධීරො ච දානං අනුමොදමානො
තෙනෙව සො හොති සුඛී පරත්ථා,, ති.

තත්ථ කදරියාති ථඩ්මච්ඡරිනො. **බාලාති** ඉධලොකපරලොකං අජානන්තා. **ධීරොති** පණ්ඩිතො. **සුඛී පරත්ථාති** තෙනෙව සො දානානු මොදනාපුඤ්ඤෙන පරලොකෙ දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවමානො සුඛී හොතීති. දෙසනාවසානෙ සො ජූණ්ණා සොතාපත්තිඵලෙ පති ට්ඨහි. සම්පත්තපරිසායපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති. ජූණ්ණොපි සොතාපන්නො හුත්වා සහතාහං රඤ්ඤා දින්නනියාමෙනෙව දානං අදාසීති.

අසදිසදානස්ස වත්ථු දසමං.

---

13. 11.

"පථව්‍යා එකරජ්ජෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කාලං නාම අනාථපිණ්ඩිකස්ස පුත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර තථාවිධස්ස සඩ්ඝසම්පන්නස්ස සෙට්ඨිනො පුත්තො හුත්වා නෙව සත්ථු සන්තිකං ගන්තුං න ගෙහං ආගතකාලෙ දට්ඨුං න ධම්මං සොතුං න සඩ්ඝස්ස වෙය්‍යාවච්චං කාතුං ඉච්ඡති, පිතරා මා එවං කාත කරිති වුත්තොපි තස්ස වචනං න සුණාති, අථස්ස පිතා විනොසි-අයං එවරූපං දිට්ඨිං ගහෙත්වා විවරන්තො අවිච්චිපරායණෙ හවිස්සති න ඛො පන මෙ තං පතිරූපං යං මයි පස්සන්තෙ මම පුත්තො නිරයං ගවෙජ්ඡය, ඉමස්මිං ඛො පන ලොකෙ ධනදානෙන අභිජ්ජනත සත්තො නාම නත්ථි ධනදානෙන භින්දිස්සාමීති, අථ නං ආහ-තාත

උපොසථිකො හුත්වා විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා එහි කාහාපණ සතං තෙ දස්සාමීති, දස්සථ තාතාති, දස්සාම් පුත්තාති, සො යාව තතියං පටික්ඛිපිං ගහෙත්වා උපොසථිකො හුත්වා විහාරං අගමාසි, ධම්මසව ණෙන පන්තස්ස කිච්චං නත්ථි ඝථාථාසුභටඨානෙ සුපිත්වා පාතොව ගෙහං අගමාසි, අථස්ස දිතා පුතෙතා මේ උපොසථිකො අහොසි සීස මස්ස යාගුආදීනි ආහරථාති වත්වා දුපෙසි, සො කාහාපණෙ අගහෙත්වා න භුඤ්ජිස්සාමීති ආහටාහටං පටික්ඛිපි, අථස්ස පිතා පිළං අනිච්ඡ න්තොා කාහාපණභණ්ඩකං දුපෙසි, සො තං හත්ථෙන ගහෙත්වාව ආහාරං පරිභුඤ්ජි, අථ නං පුන දිවසෙ සෙට්ඨි තාත කාහාපණසහස්සං තෙ දස්සාම් සත්ථු පුරතො ඨත්වා එකං ධම්මපදං උග්ගණ්හිත්වා ආග මෙහ්‍යාසීති පෙසෙසි, සොපි විහාරං ගන්ත්වා සත්ථු පුරතො ඨත්වා එකමෙව පදං උග්ගහෙත්වා පලායිතුකාමො අහොසි, අථස්ස සත්ථා අසල්ලකඛණාකාරං අකාසි, සො තං පදං අසල්ලකෙඛත්වා උපරි පදං ගණ්හිස්සාමීති ඨත්වා අස්සොසියෙව, උග්ගණ්හිස්සාමීති ඨත්වා සුණ න්තොාව කිර සකකච්චං සුණාති නාම, එවඤ්ච කිර සුණන්තානං ධම්මොා සොතාපත්තිමග්ගාදයොා දෙති, සොපි උග්ගණ්හිස්සාමීති සුණාති, සත්ථාපිස්ස අසල්ලකඛණාකාරං කරොති, සො උපරි පදං ගණ්හිස්සාමීති ඨත්වා සුණන්තොාව සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි, සො පුන දිවසෙ බුද්ධපමුඛෙන භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිංයෙව සාවත්ථියං පාවිසි, මහාසෙට්ඨි තං දිස්වාව අජ්ජ මේ පුත්තස්ස ආකාරො රුච්චතීති විඤ්ඤාසි, තස්සපි එතදහොසි–අහො වත මෙ පිතා අජ්ජ සත්ථු සන්ති කෙ කාහාපණෙ න දදෙය්‍ය කාහාපණභාරණා මයාං උපොසථික භාවං පටිජානාදෙය්‍යාති, යථා පන්තස්ස නිග්ගොාව කාහාපණකාරණ උපොසථිකභාවං අඤ්ඤාසි, මහාසෙට්ඨි බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස යාගුං දුපෙත්වා පුත්තස්සපි දුපෙසි, සො නිසිදිත්වා තුණ්හීභූතොාව යාගුං පිවි ඛාදනියං ඛාදි භත්තං භුඤ්ජි, මහාසෙට්ඨි සත්ථු භත්තකිච්චාවසානෙ පුත්තස්ස පුරතො සහස්සභණ්ඩිකං ඨපාපෙත්වා තාත මයා තුම්හ සඟස්සං දස්සාමීති වත්වා උපොසථං සමාදපෙත්වා විහාරං පහිතො ඉදං තෙ සහස්සන්ති ආහ, සො සත්ථු පුරතො කාහාපණෙ දියමානෙ දිස්වා ලජ්ජිතො අලං මෙ කාහාපණෙහීති වත්වා ගණ්හා තාතාති වුච්චමානොපි න ගණ්හි, අථස්ස පිතා සත්ථාරං වන්දිත්වා භන්තෙ අජ්ජ මේ පුත්තස්ස ආකාරෙ රුච්චතීති වත්වා කිං මහාසෙට්ඨින් වුත්තෙ ඒයා එස පුරිමදිවසෙ කාහාපණසතං තෙ දස්සාමීති වත්වා විහාරං පෙසිතො පුන දිවසෙ කාහාපණෙ අගහෙත්වා භුඤ්ජිතුං න ඉච්ඡි, අජ්ජ පන දියමානෙපි කාහාපණෙ න ඉච්ඡතීති, සත්ථා ආම මහාසෙට්ඨි අජ්ජ තව පුත්තස්ස චක්කවත්තිසම්පත්තිතොපි දෙවලොකත්‍රිභවලොක සම්පත්තිතොපි සොතාපත්තිඵලමෙව වරතරනති වත්වා ඉමං ගාථ මාහ:–

"පථව්‍යා එකරජ්ජන සඟස්ස ගමනෙන වා,
සබ්බලොකාධිපවෙච්ච සොතාපත්තිඵලං වරං" ති.

තත්ථ පථව්‍යා එකරජ්ජේනාති චක්කවත්තිරජ්ජේන. **සගගස්ස මග්ගස්ස වාති** ජඞ්ඝවිහාරාදිකස්ස වා සග්ගස්ස අධිගමනෙන. **සබ්බලොකාධිපච්චේනාති** න එකස්මිං එත්තකෙ ලොකෙ නාග සුපණ්ණ වෙමානිකපෙතෙහි සද්ධිං සබ්බස්මිං ලොකෙ ආධිපච්චෙන. **සොතාපත්තිඵලං වරංති** යස්මා එත්තකෙ ඨානෙ රජ්ජං කාරෙන්තාපි නිරයාදීහිපි අමුත්තොව හොති, සොතාපන්නොපා පන පිහිතඅපායවාරෝ හුත්වා සබ්බදුබ්බලොපි අට්ඨමේ භවෙ න නිබ්බත්තති, තස්මා සොතාපත්තිඵලමේව වරං උත්තමංති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කාලනාමස්ස අනාථපිණ්ඩිකසුනහස්ස වත්ථු.

ලොකවඩ්ඪනවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

තෙරසමෝ වග්ගෝ.

---

14. 1.

"යස්ස ජිත"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා බොධිමණ්ඩෙ විහරන්තො මාරධීතරෙ ආරබ්භ සම්මුට්ඨාපෙත්වා පුන කුරුරට්ඨෙ මාගන්දිය බ්‍රාහ්මණස්ස කථෙසි.

කුරුරට්ඨෙ කිර මාගන්දියබ්‍රාහ්මණස්ස ධීතා මාගන්දියා එව අහොසි උත්තමරූපධරා, තං පත්ථයමානා අනෙකෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාලා වෙව ඛත්තියමහාසාලා ච ධීතරං නො දෙන්තෙ මාගන්දියස්ස පහිණිංසු, සොපි න තුම්හෙ මය්හං ධීතු අනුච්ඡවිකාති සබ්බෙ පටික්ඛිපතෙව, අට්ඨෙකදිවසං සත්ථා පවත්තසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො අත්තනො ඤාණජාලස්ස අන්තො පවිට්ඨං මාගන්දියබ්‍රාහ්මණං දිස්වා කින්නුඛො භවිස්සතීති උපධාරෙන්තො බ්‍රාහ්මණස්ස ච බ්‍රාහ්මණියා ච තිණ්ණං මග්ගඵලානං උපනිස්සයං අද්දස. බ්‍රාහ්මණොපි බහිගාමෙ නිබ්බං අග්ගිං පරිචරති, සත්ථා පාතොව පත්තචීවරමාදාය තං ඨානං අගමාසි, බ්‍රාහ්මණොපි සත්ථු රූපසිරිං ඔලොකෙත්වා ඉමස්මිං ලොකෙ ඉමිනා සදිසො පුරිසො නාම නත්ථි අයං මය්හං ධීතු අනුච්ඡවිකො ඉමස්ස ධීතරං දස්සාමීති චින්තෙත්වා සත්ථාරං ආහ- සමණ මම එකා ධීතා අත්ථි අහං තස්සානුච්ඡවිකං පුරිසං අපස්සන්තො තං තස්සවිනාදදිං, ත්වං පනස්සා අනුච්ඡවිකො, අහං තෙ ධීතරං පාදපරිචාරිකං කත්වා දුතුකාමොපි යාව නං ආනෙමි තාව ඉධෙව තිට්ඨාහීති ආහ. සත්ථා තස්ස කථං සුත්වා නෙව අභිනන්දි න පටික්ඛිපි, බ්‍රාහ්මණොපි ගෙහං ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණිං ආහ- භොති අජ්ජ මෙ ධීතු අනුච්ඡවිකො පුරිසො දිට්ඨෝ තස්ස නං දස්සාමීති ධීතරං අලඞ්කාරාපෙත්වා බ්‍රාහ්ම

ණියා සඬිං තං ඨානං අගමාසි, මහාජනොපි කුතූහලජාතො නික්ඛමි. සත්ථා බ්‍රාහ්මණෙන වුත්තට්ඨානෙ අඨත්වා තත්ථ පදවෙතියං දස්සෙත්වා අඤ්ඤසම්මිං ඨානෙ අට්ඨාසි, බුඬානං කිර පදවෙතියං-ඉදං අසුකොනාම පඤ්ඤත්තී අධිට්ඨහිත්වා අක්කන්තට්ඨානෙයෙව පඤ්ඤායති, සෙසට්ඨානෙ තං පස්සන්තොනාම නත්ථි, බ්‍රාහ්මණො අත්තනා සබ්බං ගච්ඡමානාය බ්‍රාහ්මණියා කහං සො පුරිසොති පුට්ඨො-ඉමස්මිං ඨානෙ තිට්ඨතීති තං අවවනති වොලොකෙන්තා පදවළඤ්ජං දිස්වා ඉදමස්ස පදන්ති දස්සෙසි, සා ලක්ඛණමන්තකුසලතාය න ඉදං බ්‍රාහ්මණ කාමභොගිනො පදන්ති වත්වා-බ්‍රාහ්මණෙන හොති එවං උදකබින්දුම්හි සුංසුමාරං පස්සසි අහං තෙ සමණ ධීතරං දස්සාමීති වුත්තෙ තෙනාපි මෙ අධිවාසිතන්ති වුත්තෙ-බ්‍රාහ්මණ කිඤ්චාපි එවං එවං වදෙසි ඉදං පන නික්කිලෙසසෙව පදන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"රතනස්ස හි උක්කුටිකං පදං භවෙ දුට්ඨස්ස හොති සහසානුපිළිතං,
මූළ්හස්ස හොති අවක්ඛිතං පදං විත්තාවජ්ඣසසිදමිදිසං පදං"ති.

අථ නං බ්‍රාහ්මණො-හොති මා විරවි තුණ්හීභූතා එතීති ගච්ඡන්තොව සත්ථාරං දිස්වා අයං සො පුරිසොති තස්සා දස්සෙත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා-සමණ ධීතරං තෙ දස්සාමීති ආහ, සත්ථා න මෙ තව ධීතාය අත්ථොති අවත්වා-බ්‍රාහ්මණ එකං තෙ කාරණං කථෙස්සාමි සුණිස්සථාති වත්වා කථෙථ හො සුණිස්සාමීති වුත්තෙ අභිනික්ඛමණතො පට්ඨාය අතීතං ආහරිත්වා දස්සෙසි, තත්‍රායං සඞ්ඛෙපකථා:-

මහාසත්තො රජ්ජසිරිං පහාය කණ්ඨකං ආරුය්හ ජනසහායො අභිනික්ඛමනෙන නගරවාරෙ ඨිතෙන මාරෙන සිඛිපි නිවත්ත ඉතො තෙ සත්තමෙ දිවසෙ චක්කරතනං පාතුභවිස්සතීති වුත්තෙ අහමෙතං මාර ජානාමි න පන මෙ තෙනත්ථොති ආහ, අථ කිමත්ථාය නික්ඛමසීති? සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණත්ථායාති, තෙන හි සවෙ අජ්ජ පට්ඨාය කාමවිතක්කාදීනං එකවිතක්කමපි විතක්කෙසි ජානිස්සාමි තෙ කත්තබ්බන්ති ආහ, සො තතො පට්ඨාය ඔතාරාපෙක්ඛො සත්ත වස්සානි මහාසත්තං අනුබන්ධි, සත්ථාපි ඡබ්බස්සානි දුක්කරකාරිකං චරිත්වා පච්චත්තපුරිසාකාරං නිස්සාය බොධිමූලෙ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං පටිවිජ්ඣිත්වා විමුත්තිසුඛං පටිසංවෙදියමානො පඤ්චමෙ සත්තාහෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ නිසිදි, තස්මිං සමයෙ මාරො අහං එත්තකං කාලං අනුබන්ධිත්වා ඔතාරාපෙක්ඛොපි ඉමස්ස කිඤ්චි බලිතං න අදද්දසං අතික්කන්තො දානි වෙ එස මම විසයන්ති දෙමනස්සපත්තො මහාමග්ගෙ නිසිදි, අථස්ස තණ්හා අරතී රගාති ඉමා තිස්සො ධීතරො පිතා තං න පඤ්ඤායති කහං නුඛො එතරහීති ඔලොකයමානා තං තථා නිසින්නං දිස්වා උපසඞ්කමිත්ව

භාසමා හි තාත දුක්ඛි දුම්මනොති පුවිංසු, සො තාසං තමත්ථං ආරොචෙසි, අථ තා ආහංසු-තාත මා චින්තයි මයං අත්තනො වසෙ කත්වා ආනෙස්සාමාති, න සක්කා අම්මා එස තෙනවි වසෙ කාතුංති, තාත මයං ඉත්ථියො නාම ඉදැනෙව තං රාගපාසාදීහි බන්ධිත්වා ආනෙස්සාම තුමෙහ මා චින්තයිත්ථාති සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ තෙ සම්ම පරිවාරෙමාති ආහංසු, සත්ථා නෙව තාසං වචනං මනසාකාසි න අක්ඛිනි උම්මිලෙත්වා ඔලොකෙසි, පුන මාරධිතරො උච්චාවචා බො පුරිසානං අධිප්පායා තෙසඤ්චි කුමාරිකාපු පෙමං හොති තෙසඤ්චි පඨමවයෙ ඨිතාසු තෙසඤ්චි මජ්ඣිමවයෙ ඨිතාසු තෙසඤ්චි පච්ඡිමවයෙ ඨිතාසු නානපපකාරෙහි තං පලොභෙස්සාමාති එකෙකා කුමාරිකා වණ්ණවිවසෙන සතං සතං අත්තභාවෙ අභිනිම්මිණිත්වා කුමාරි කායො අවිජාතා සකිං විජාතා දුවිජාතා මජ්ඣිමත්ථියො මහිත්ථියො ච හුත්වා ඡක්ඛත්තුං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ තෙ සම්ම පරිවාරෙමාති ආහංසු, තමපි භගවා න මනසාකාසි යථා තං අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ගයෙ විමුත්තොති, අථ සත්ථා එත්තකෙනපි තා අනපගච්ඡනතියො අපෙථ කිං දිස්වා එවං වායමථ එවරූපං නාම අවීතරාගභාවං පුරතො කාතුං වට්ටති තථාගතස්ස පන රාගාදයො පහීනා තෙන තං කාරණෙන අත්තනො වසං නෙස්සථාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යස්ස ජිතං නාවජීයති ජිතමස්ස නො යාති කොචි ලොකෙ,
තම්බුද්ධමනන්තගොචරං අපදං කෙන පදෙන නෙස්සථ.

යස්ස ජාලිනී විසත්තිකා තණ්හා නත්ථි කුහිඤ්චි නෙතවෙ,
තම්බුද්ධමනන්තගොචරං අපදං කෙන පදෙන නෙස්සථා"ති.

තත්ථ යස්ස ජිතං නාවජීයතීති යස්ස සම්මාසම්බුද්ධස්ස තෙන තෙන මග්ගෙන ජිතං රාගාදිකිලෙසජාතං පුන අසමුදාචරණතො නාවජීයති දුජ්ජිතං නාම නහොති. **නො යාතීති** න උය්‍යාති යස්ස ජිතං කිලෙසජාතං රාගාදිසු කොචි එකො කිලෙසොපි ලොකෙ පවත්තො වත්තී නාම න හොති නානුබන්ධති. **අනන්තගොචරන්ති** අනන්තාරම්මණස්ස සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණස්ස වසෙන අපරියන්ත ගොචරං. **කෙන පදෙනාති** යස්ස හි රාගපදාදිසු එකපදමපි අත්ථි තං තුමෙහ තෙන පදෙන නෙස්සථ, බුද්ධස්ස පන එකපදමපි නත්ථි තං අපදං බුද්ධං තුමෙහ කෙන පදෙන නෙස්සථ දුතියගාථාය තණ්හා නාමෙසා සංසිබ්බිත පරිසංසිබ්බිත පරියොනඛවෙත්ත ජාලමස්සා අත්ථීතිපි ජාලකාරිකාතිපි ජාලූපමාති **ජාලිනී**. රූපාදිසු ආරම්මණෙසු විසත්තනාය **විසත්තිකා**. සා පන විසහාරතාය විසපුප්ඵතාය විසඵල තාය විසපරිභොගතාය්පි විසත්තිකා, සා එවරූපා **තණ්හා** යස්ස **කුහිඤ්චි** භවෙ නෙතුං නත්ථි තං තුමෙහ අපදං බුද්ධං කෙන පදෙන නෙස්සථාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූනඤ්ච දෙවතානං ධම්මාභිසමයෝ අහොසි, මාරධිතරොපි තත්ථෙවන්තරධායිංසු. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා මාගන්දියඤ්ච අහං ඉමා තිස්සො මාරධිතරො අද්දසං සෙවිතාදීහි අපළිබුබෙන සුවණ්ණක්ඛණ්ඩසදිසෙන අත්තභාවෙන සම්පන්නාගතා, තදපි මෙථුනසම්ඵස්සෙ නාහොසියෙව, තව පන ධිතු සරීරං වත්තිංසාකාරකුණප පරිපූරිතං බහි විත්තෙනා විය අසුචිඝටෝ සවෙහි මම පාදෙ, අසුචිමක්ඛිතෝ භවෙය්‍ය අයං ච උම්මාරට්ඨානෙ තිට්ඨෙය්‍ය තථාපිස්සා සරීරෙ අහං පාදෙ න ඨපෙස්සාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"දිස්වාන තණ්හං අරතිං රගං ච නාහොසි ඡන්දො අපි මෙථුනස්මිං,
කිමෙවිදං මුත්තකරීසපූණං පාදාපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ"ති.

දෙසනාවසානෙ උභොපි ජයම්පතිකා අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහිංසූති.

මාරධීතරානං වත්ථු පඤ්චමං.

14. 2.

"යෙ ඣානපසුතා ධීරා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සඞ්ඝස්ස නගරචාරෙ බහූ දෙවමනුස්සෙ ආරබ්භ කථෙසි.

දෙසනා පන රාජගහෙ සමුට්ඨිතා එකස්මිං හි සමයෙ රාජගහෙ සෙට්ඨි පරිස්සයමොචනත්ථං වෙව පමාදෙන ගලිතානං ආභරණාදීනං රක්ඛණත්ථං ච ජලකරණ්ඩකං පරික්ඛිපාපෙත්වා ගඞ්ගාය උදකක්ඛණං කිළි, අථෙකො රත්තඤ්ඤුනරුක්ඛො ගඞ්ගාය උපරි තීරෙ ජාතො ගඞ්ගාදක්ඛොත ඛොතමූලො පතිත්වා තත්ථ තත්ථ පාසාණෙසු සම්මජ්ජමානො [1] විපජ්ජිත්වා, තතො එකා ඝටපපමාණා ඝටිකා පාසාණෙහි ඝංසියමානා උදකලඤ්ඡනානි [2] මට්ටා හුත්වා අනුපුබ්බෙන වුය්හමානා සෙවාලපරියොනද්ධා ආගන්ත්වා තස්ස ජාලෙ ලග්ගි, සෙට්ඨි කිමෙතන්ති වත්වා රුක්ඛසටිකාති සුත්වා තං ආහරාපෙත්වා කිං නාමෙතන්ති උපධාරණත්ථං වාසිකණ්ණෙන තච්ඡාපෙසි, තාවදෙව අලත්තකවණ්ණං රත්තවන්දනං පඤ්ඤායි, සෙට්ඨි පන නෙව සම්මාදිට්ඨි න මිච්ඡාදිට්ඨි මජ්ඣත්තධාතුකො, සො චින්තෙසි-මය්හං නෙහෙ රත්තවන්දනා බහූ කිනාහුබෙ ඉමිනා කරිස්සාමීති, අථස්ස එතදහොසි-ඉමස්මිං ලොකෙ මයං හි අරහන්තා මයං අරහන්තාති වත්තාරො බහූ, අහං එකං අරහන්තම්පි න ජානාමි [3] හෙහෙ භමං ඔජෙත්වා පත්තං ලිඛාපෙත්වා සික්කායං ඨපෙත්වා වෙළුපරමපරාය සට්ඨිහත්ථමත්තෙ ආකාසෙ ඔලම්බෙත්වා සචෙ අරහා අත්ථි ඉමං ආකාසෙන ආගන්ත්වා ගණ්හාතූති වක්ඛාමි, යො තං ගහෙස්සති, තං සප්පත්තදරො සරණං ගමිස්සාමීති, සො චින්තිතනියාමෙනෙව පත්තං ලිඛාපෙත්වා වෙළුපරමපරාය උස්සාපෙත්වා ඉමස්මිං ලොකෙ යො අරහා සො ආකාසෙනාගන්ත්වා ඉමං පත්තං ගණ්හාතූති ආහ, ජ

1. සී සම්මිජ්ජමානො. 2. ම. පොසියමානා. 3. ල. නපස්සාමි.

සත්ථාරෝ අම්හාකං එස අනුවත්තිකෝ අම්හාකමේවෙතං දෙහිති වදිංසු, සෝ ආකාසෙනාගන්ත්වා ගණ්හථාති ආහ, අථ ඡට්ඨේ දිවසෙ නිගණ්ඨනාථපුත්තෝ අන්තෙවාසිකෙ පෙසෙසි-ගච්ඡථ සෙට්ඨිං එවං වදෙථ අම්හාකම්චරියසේව අනුවත්තිකෝයං මා අපපමත්තකස්ස කාරණා ආකාසෙනාගමනං කරි දෙති කිර මේ තං පත්තකංති, තෙ ගන්ත්වා සෙට්ඨිං තථා වදිංසු, සෙට්ඨි ආකාසෙනාගන්ත්වා ගණ්හිතුං සමත්ථොව ගණ්හාතූති ආහ, නාථපුත්තෝ සයං ගණ්හිතුකාමෝ[1] හුත්වා අන්තෙවාසිකානං සඤ්ඤමදාසි-අහං එතං හත්ථං පාදං ච උක්ඛිපිත්වා උපපතිතුකාමෝ විය හවිස්සාමි තුම්හෙ මං ආචරිය කිං කරොථ දුරුමය්හපත්තස්ස කාරණා පටිච්ඡන්නං අරහන්තං මහාජනස්ස මා දස්සයිත්ථාති වත්වා මං හත්ථෙසු ච පාදෙසු ච ගහෙත්වා ආකඩ්ඪන්තා භූමියං පාතෙය්‍යාථාති, සෝ තාවඳේ ගන්ත්වා සෙට්ඨිං ආහ-මහාසෙට්ඨි මයහං අයං පත්තෝ අඤ්ඤදත්ථු නානුවත්තිකෝ මා තෙ අපපමත්තස්ස කාරණා මම ආකාසෙ උපපන්නං රුච්චි දෙහි මේ පත්තංති, භන්තෙ ආකාසෙ උපපතිත්වාව ගණ්හථාති, තතෝ නාථපුත්තෝ තෙන හි අපෙථ අපෙථාති අන්තෙවාසිකෙ අපනෙත්වා ආකාසෙ උපපතිස්සාමීති එකං හත්ථං ච එකං පාදං ච උක්ඛිපි, අථ නං අන්තෙවාසිකා-ආචරිය ආචරිය කිං නාමෙතං කරොථ ඡවස්ස ලාමකස්ස දුරුමය්හපත්තස්ස කාරණා පටිච්ඡන්නානුණෙ තුම්හෙහි මහාජනස්ස දස්සිතෙ කො අත්ථොති තං හත්ථපාදෙසු ගහෙත්වා ආකඩ්ඪිත්වා භූමියං පාතෙසුං, සෝ සෙට්ඨිං ආහ-මහාසෙට්ඨි ඉමෙ මෙ උපජතිතුං න දෙන්ති දෙහි මේ තං පත්තංති, උපජතිත්වා ගණ්හථ භන්තෙති, එවං තිස්සොපි දිවසානි වායමිත්වාපි පත්තං න ලභිංසු යෙව, සත්තමෙ දිවසෙ ආයස්මතොච මහාමොග්ගල්ලානස්ස ආයස්මතොච පිණ්ඩොලභාරද්වාජස්ස රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිස්සාමාති ගන්ත්වා එකසම්පි පිට්ඨිපාසාණෙ ඨත්වා විවරං පාරුපන්තාලෙ ධුත්තකා තථං සම්පටිච්ඡාපෙසුං-හමෙහා පුඛබ්බ ඡ සත්ථාරෝ මයං අරහන්තමෝහාති චරිංසු, රාජගහ සෙට්ඨිනො පන අජ්ජ සත්තමෝ දිවසෝ පත්තං උස්සාපෙත්වා ඨපෙත්වා[2] සචෙ අරහා අත්ථි ආකාසෙනාගන්ත්වා ගණ්හාතූති වදන්තස්ස එකොපි අහං අරහාති ආකාසෙ උපපන්නෙතා නත්ථි, අජ්ජ නො ලොකෙ අරහන්තානං නත්ථිභාවො ඤත්තොති, තං කථං සුත්වා: ආයස්මා මහා මොග්ගල්ලානො ආයස්මන්තං පිණ්ඩොලභාරද්වාජං ආහ-සුතං තෙ ආවුසො භාරද්වාජ ඉමෙසං වචනං ඉමෙ බුද්ධසාසනං පරිගණ්හන්තා විය වදන්ති, තඤ ච මඤ්ඤමානා මහාභූතභාවෙ ගවෙත්තං පත්තං ආකාසෙන ගන්ත්වා ගණ්හාහීති, ආවුසෙ මහාමොග්ගල්ලාන ත්වං ඉඩ්ධිමන්තානං අග්ගොති පාකටොසි තං එතං ගණ්හ තයි පන අගණ්හන්තෙ අහං ගණ්හිස්සාමීති, ගණ්හාවුසොති, එවං වුත්තෙ ආයස්මා පිණ්ඩොලභාරද්වාජෙ අභිඤ්ඤාපාදකං චතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා උට්ඨාය

1. ම. ගන්තුකාමෙන. 2. ම. ඨපිතෙ.

තිගාවුතං පිට්ඨිපාසාණං පාදනෙන්න [1] පරිවත්තෙන්තා [2] තුලපිච්ඡු විය ආකාසෙ උට්ඨාපෙත්වා රාජගහනගරස්ස උපරි සත්තකක්ඛත්තුං අනුපරියායි, සො තිගාවුතප්පමාණස්ස නගරස්ස පිධානං විය පඤ්ඤායි, නගරවාසිනො පාසාණෙ නො අවත්ථරිත්වා ගණ්හානීති භීතා සුප්පාදීනි මඤ්චකෙ කත්වා තත්ථ තත්ථ නිලීසිංසු, සත්තමෙ වාරෙ ථෙරෙ පිට්ඨිපාසාණං භින්දිත්වා අත්තානං දස්සෙසි, මහාජනො ථෙරං දිස්වා-භන්තෙ පිණ්ඩාලභාරවාජ පාසාණං ගාළ්හං [3] කත්වා ගණ්හ මා නො සබ්බනාසෙසීති, ථෙරෙ පාසාණං පාදන්තෙන බිපිත්වා විස්සජ්ජෙසි, සො ගන්ත්වා යථාට්ඨානෙ පතිට්ඨාසි, ථෙරෙ සෙට්ඨිස්ස ගෙහමඤ්චකෙ අට්ඨාසි, තං දිස්වා සෙට්ඨි උරෙන නිපජ්ජිත්වා ඔතර සාමීති වත්වා ආකාසතො ඔතිණ්ණං ථෙරං නිසීදාපෙත්වා පාදානං ඔතාරාපෙත්වා චතුමධුර පුණ්ණං කත්වා ථෙරස්ස අදාසි. ථෙරො පත්තං ගහෙත්වා විහාරාභිමුඛො පායාසි, අථස්ස යෙ අරඤ්ඤගතා වා සුඤ්ඤාගාරගතා වා තං පාටිහාරියං නාදද්දසංසු, තෙ සන්නිපතිත්වා භන්තෙ අම්හාකම්පි පාටිහාරියං දස්සෙහීති ථෙරං අනුබන්ධිංසු, සො තෙසං තෙසං පාටිහාරියං දස්සෙත්වා විහාරං අගමාසි, සත්ථා නං අනුබන්ධිත්වා උන්නාදනත්තස්ස මහාජනස්ස සද්දං සුත්වා-ආනන්ද කස්සෙසො සද්දො සුචිභූතො භන්තෙ පිණ්ඩාලභාරවාජෙන ආකාසෙ උප්පතිත්වා වන්දනපත්තො ගහිතො තස්ස සන්තිකෙ එසො සද්දො සුත්වා භාරවාජං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තයා එවං කතන්ති, සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කස්මා තෙ භාරවාජ එවං කතන්ති ථෙරං ගරහිත්වා තං පත්තං ඛණ්ඩාඛණ්ඩං භෙදාපෙත්වා භික්ඛූනං අජ්ඣුපපිංසනත්ථාය දාපෙත්වා සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙසි, තත්ථ්යා සමණො කිර ගොතමො තං පත්තං භෙදාපෙත්වා පාටිහාරියස්ස අකරණත්ථාය සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙසීති සුත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා පඤ්ඤත්තං සික්ඛාපදං ජීවිත හෙතුපි නාතික්කමන්ති, සමණෙනපි ගොතමො නං රක්ඛිස්සතෙව ඉදානි අම්හෙහි ඔසාසො ලබ්භාසො තෙ නගරවීථිසු ආරොචෙන්තා විචරිංසු-මයං අත්තනො ගුණං රක්ඛන්තා පුබ්බෙ දුරුමයපත්තස්ස කාරණා අත්තනො ගුණා මහාජනස්ස න දස්සාමිති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා පත්තකමත්තස්ස කාරණා අත්තනො ගුණං මහාජනස්ස දස්සෙසුං සමණො ගොතමො අත්තනො පණ්ඩිතත්තඤ්ච තං පත්තං භෙදාපෙත්වා සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙසි කිර ඉදානි මයං තෙනෙව සඞ්ඝං පාටිහාරියං කරිස්සාමාති. රාජා බිම්බිසාරො තං කථං සුත්වා සද්ධූ සන්තිසා ගන්ත්වා තුම්හෙහි කිර භන්තෙ පාටිහාරියස්ස අකරණත්ථාය සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තන්ති? ආම මහාරාජාති, ඉදානි තිත්ථියා තුම්හෙහි සඞ්ඝං පාටිහාරියං කරිස්සාමාති ව වදන්ති කිංදානි කරිස්සථාති? තෙසු කරොන්තෙසු කරිස්සාමි මහාරාජාති, නනු තුම්හෙහි සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තන්ති? නාහං මහාරාජ අත්තනො සික්ඛාපදං

1. සී අත්තන්තෙන. 2. ම. පටිඝාදෙන්තො. 3. ම. දළ්හං.

පඤ්ඤපෙසිං, තං මම සාවකානං පඤ්ඤත්තානානි, තුම්හෙ අපනෙත්වා අඤ්ඤත්ර සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං නාම හොති හනෙතානි? තෙන හි මහාරාජ තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමීති, අත්ථි පන තෙ මහාරාජ විජිතෙ උය්‍යානානි? අත්ථි භනෙතාති, සචෙ තෙ මහාරාජ උය්‍යානෙ මහාජනො අම්බාදීනි ඛාදෙය්‍ය කිමස්ස ඝාතනබන්ධනානි? දණ්ඩො භනෙතාති, එවං පන ඛාදිතුං ලභසීති? ආම භනෙත මය්හං දණ්ඩො නත්ථි අහං අත්තනො සන්තකං ඛාදිතුං ලභාමීති, මහාරාජ යථා තව තිණොජනාසන්තිකෙ රජ්ජෙ ආණා පවත්තති අත්තනො උය්‍යානෙ අම්බාදීනි ඛාදන්තස්ස දණ්ඩා නත්ථි අඤ්ඤසං අත්ථි, එවං මමපි වක්ක වාළසොචිසහසහස්සෙ ආණා පවත්තති අත්තනො සික්ඛාපද පඤ්ඤත්තියා අනික්කමො නාම නත්ථි, අඤ්ඤසං පන අත්ථි, කරිස්සා මහං පාටිහාරියන්ති, තිත්තියා තං කථං සුත්වා ඉදානිමිහා නථා සමණෙන කිර ගොතමෙන සාවකානං යෙව සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං න අත්තනො, සයමෙව කිර පාටිහාරියං කත්තුකාමො, කින්නුඛො කරිස්සාමාති මන්තයිංසු. රාජා සත්ථාරං පුච්ඡි-භනෙත කදා පාටිහාරියං කරිස්සථාති? ඉතො චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආසාළ්හිපුණ්ණ මාසියං මහාරාජාති, තත්ථ කරිස්සථ භනෙතාති? සාවත්ථිං නිස්සාය මහා රාජාති, කසමා පන සත්ථා එවං දූරට්ඨානං අපදිසීති? යස්මා තං සබ්බ බුද්ධානං මහාපාටිහාරියකරණට්ඨානං, අපිච මහාජනස්ස සන්නිපා තට්ඨානම්පි දූරට්ඨානමෙව අපදිසි, තිත්තියා තං කථං සුත්වා ඉතො කිර චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන සමණො ගොතමො සාවත්ථියං පාටිහා රියං කරිස්සති ඉදානි තං අමුච්චාව අනුබන්ධිස්සාම මහාජනො අම්හෙ දිස්වා කිං ඉදන්නි පුච්ඡිස්සති අථස්ස වක්ඛාම-මයං සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං පාටිහාරියං කරිස්සාමාති වදිම්හා, සො පලායති මයමස්ස පලායිතුං අදත්වා අනුබන්ධාමාති; සත්ථා රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා නික්ඛම්, තිත්තියාපිස්ස පවත්තොව නික්ඛම්ත්වා භත්ත කිච්චට්ඨානෙ වසන්ති, වසිතට්ඨානෙ පුන දිවසෙ පාතරාසං කරොන්ති, තෙ මනුස්සෙහි කිං ඉදන්නි පුච්ඡිතා භෙට්ඨා විනතිතනයෙනෙව ආරොචෙන්ති, මහාජනොපි පාටිහාරියං පස්සිස්සාමාති අනුබන්ධි, සත්ථා අනුපුබ්බෙන සාවත්ථියං පාපුණි, තිත්තියාපි තෙන සද්ධිංයෙව ගන්ත්වා උපට්ඨානෙ සමාදපෙත්වා සතසහස්සං ලභිත්වා බදිරත්ථම්භෙහි මණ්ඩපං කාරෙත්වා නීලුපලෙහි ඡාදපෙත්වා ඉධ පාටිහාරියං කරිස්සාමාති නිසීදිංසු, රාජා පසෙනදිකොසලො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා භනෙත තිත්තියෙහි මණ්ඩපො කාරිතො අහමපි තුම්හාකං මණ්ඩපං කාරෙමීති අලං මහාරාජ අත්ථි මයං මණ්ඩපකාරකොති, ඉධ භනෙත මං ඨපෙත්වා කො අඤ්ඤො කාතුං සක්ඛිස්සතීති? සක්කො දෙවරාජ මහා රාජාති, කහං පන භනෙත පාටිහාරියං කරිස්සථාති? ගණ්ඩම්බරුක්ඛ මූලෙ මහාරාජාති, තිත්තියා අම්බරුක්ඛමූලෙ කිර පාටිහාරියං කරිස්ස තීති සුත්වා අත්තනො උපට්ඨානානං ආරොචෙත්වා යොජනට්ඨා නබහන්තරෙ අනතමසො තදහු ජාතම්පි අම්බපොතකං උපපාටෙත්වා

අරඤ්ඤං බිහාපෙසුං, සත්ථා ආසාළ්හිපුණ්ණමදිවසෙ අන්තොනගරං පාවිසි, රඤ්ඤා උය්‍යානපාලො ගණ්හා නාම එකං පිඹලකිං පිලලතෙහි කතපත්තපුටස්ස අන්තරෙ මඛනතං අම්බපක්කං දිස්වා තස්ස ගන්ධරසලොභෙන සම්පත්තෙ වායසෙ පලාපෙන්තො රඤ්ඤා අත්ථාය ආදාය ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ සත්ථාරං දිස්වා විනෙත්වා රාජා ඉමං අම්බං ඛාදිත්වා මය්හං අට්ඨ වා සොළස වා කහාපණෙ දදෙය්‍ය, තං මෙ එකත්තහාවෙපි ජීවිතවුත්තිය නාලං සචෙ පනාහං සත්තු ඉමං දස්සාමි අවස්සං තං අපරිය්‍යන්තමෙව කාලං නිත්‍යාවහං භවිස්සතීති, සො තං අම්බපක්කං සත්තු උපනාමෙසි, සත්ථා ආනන්දත්ථෙරං ඔලොකෙසි, අථස්ස ථෙරො ච චතුම්මහාරාජදත්තියං පත්තං නීහරිත්වා හත්ථෙ ඨපෙසි, සත්ථා පත්තං උපනාමෙත්වා අම්බපක්කං පටිග්ගහෙත්වා තත්ථෙව නිසිදනාකාරං දස්සෙසි, ථෙරො චීවරං පඤ්ඤුපෙත්වා අදාසි. අථස්ස තස්මිං නිසින්නෙ ථෙරො පානීයං පරිස්සාවෙත්වා තං අම්බපක්කං මද්දිත්වා පානකං කත්වා අදාසි, සත්ථා අම්බපානකං පිවිත්වා ගණ්ඩං ආහ-ඉමං අම්බට්ඨිං ඉධෙව පංසුං විය්‍යූහිත්වා රොපෙහීති, සො තථා අකාසි, සත්ථා තස්ස උපරි හත්ථං ධොවි, හත්ථෙ ධොතමත්තෙයෙව නානඤ්ඤසමඤ්ඤකඛණ්ඩො හුත්වා උඛෙඛෙන පණ්ණාසහත්ථා අම්බරුක්ඛා උට්ඨහිං, චතූසු දිසාසු එකෙක්කා උඛා එකාති පඤ්ච මහාසාඛා පණ්ණාසහත්ථාව අහෙසුං, සො තාවදෙව පුප්ඵඵලසඤ්ඡන්නා හුත්වා එකෙකසම්මිං ඨානෙ පරිපක්ක අම්බපිණ්ඩිධරො අහොසි, පච්ඡතො ආගච්ඡන්තා භික්ඛූ අම්බපක්කානි ඛාදන්තායෙව ආගම්ංසු, රාජා එවරූපං කිර අම්බරුක්ඛං උට්ඨිතොති සුත්වා මා නං කොචි ඡින්දීති ආරක්ඛං ඨපෙසි, සො පන ගණ්ඩෙන රොපිතත්තා ගණ්ඩම්බරුක්ඛොත්වෙව පඤ්ඤායි, ධුත්තකාපි අම්බපක්කානි ඛාදිත්වා අරෙ දුට්ඨ තිත්ථියා සම්මණ්ණ ගොතමොගණ්ඩම්බරුක්ඛමූලෙ පාටිහාරියං කරිස්සතීති තුම්හෙහි යොජනඛනාතරෙ තදහුජානාපි අම්බපොතකා උපපාටාපිතා, ගණ්ඩම්බොනාමායංති වත්වා තෙහි උච්චිට්ඨෙහි අම්බට්ඨිහි පහරිංසු, සක්කො වාත වලාහකං දෙවපුත්තං ආණාපෙසි-තිත්ථියානං මණ්ඩපං වාතෙහි උපපාටෙත්වා උක්කාරභූමියං බිහාහීති, සො තථා අකාසි, සුරියං දෙවපුත්තමපි ආණාපෙසි-සුරියමණ්ඩලං නිග්ගණ්හන්තො තාපෙහීති, සො පි තථා අකාසි, පුන වාතවලාහකං ආණාපෙසි-වාතවලාහකො වාතමණ්ඩලං උට්ඨාපෙන්තො යාහීති, සො තථා කරොන්තො තිත්ථියානං පඤ්චරතසෙදෙ සරීරෙ රජොවට්ටියා ඔකිරි, තෙ තම්බවණ්ණා කසදිසා අහෙසුං, වස්සවලාහකම්පි ආණාපෙසි-මහන්තමහන්තානි බින්දූනි පාතෙහීති, සො තථා අකාසි, අථ තෙසං කායෙ කබරභාවි සදිසො අහොසි, තෙ තිහණ්ඩා ලජ්ජමානා හුත්වා සම්මුඛසම්මුඛට්ඨානෙ නෙව පලායිංසු, එවං පලායන්තෙසු පූරණකස්සපස්ස උපට්ඨාකො එකො කස්සකො ඉදානි මෙ අය්‍යානං පාටිහාරිය කරණවෙලා, ගන්ත්වා පාටිහාරියං පස්සිස්සාමීති ගොණෙ විස්සජ්ජෙත්වා පාතොව ආගතං

යාගුකුටසඳෙව්ව යොත්තකං ච ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තෙනා පූරණං තථා පලායන්තං දිස්වා භගවන්ත අහං අය්‍යානං පාටිහාරියං පස්සිස්සාමීති ආගච්ඡාම්, තුම්හෙ කහං ගච්ඡථාති කිං තෙ පාටිහාරියෙන ඉමමෙ කුටං ච යොත්තකං ච දෙහීති, සො තෙන දින්නං කුටං ච යොත්තකං ච ආදාය නදීතීරං ගන්ත්වා තං කුටං යොත්තෙන අන්තතො ගීවාය බන්ධිත්වා ලඡ්ජන්තෙනා කිඤ් අකාර්‍යෙත්වා රහදෙ පතිත්වා උදකබුබ්බුලෙ උට්ඨාපෙන්තෙනා කාලං කත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්තති. සක්කොං ආකාසෙ රත්තනවඩ්ඩකමං මාපෙසි, තස්ස එකා කොටි පාචීනචක්කවාළමුඛවට්ටියං අහොසි, එකා පච්ඡිමචක්කවාළමුඛවට්ටියං, සබ්බා සන්නිපතිතාය ඡත්තිංසයොජනිකාය පරිසාය වඩ්ඩමානකච්ඡායාය ඉදානි පාටිහාරියං කරණවෙලාති ගඤ්ඣකුටතො නික්ඛම්ත්වා පමුඛෙ අට්ඨාසි, අථ නං සරණී නාම ඉඩ්ධිමන්තී අනාගාමී උපාසිකා උපසඞ්කමිත්වා භගවන්ත මාදිසාය ධිතරි විජ්ජමානාය තුම්හාකං කිලමනකිච්චං නත්ථි අහං පාටිහාරියං කරිස්සාමීති ආහ, කථං ත්වං කරිස්සසි සරණීති? භගවන්ත චක්කවාළගබ්භෙ මහාපථවිං උදකං චාතො උදකසකුණීකා විය නිමුජ්ජිත්වා පාචීනචක්කවාළමුඛවට්ටියං අහාසානං දස්සෙස්සාමි තථා පච්ඡිම උත්තරදක්ඛිණචක්කවාළමුඛවට්ටියං තථා මජ්ඣෙ, කා එසානි ච වුත්තෙන චක්කවාති සරණී නාමෙසා අයං තාව එතිස්සා ඉත්ථියානුභාවෙ බුද්ධානුභාවෙ පන කිවරූපෙ භවිස්සතීති, එවං නිට්ඨියා තුම්හෙ අදිස්වාව පලායිස්සන්තීති, අථ නං සබ්බා ඤාතිමාතෙ සරණී එවරූපං පාටිහාරියං කාතුං සම්භවභාවං වා පනායං තවත්ථාය බඩ්ඩෙ මාලාපුටොති වත්වා පටික්ඛිපි, සා න මෙ සබ්බා අනුජානාති අඩ්ඩ මයා උත්තරිතරං පාටිහාරියං කාතුං සම්පත්තෙ අසෙසෙසු අත්තිනි එකමන්තං අට්ඨාසි, ඉතරාපි එවමෙතෙසං ගුණෙ පාකටෙ භවිස්සතීති එවං ඤාතීංසයොජනාය පරිසාය මජ්ඣෙ සීහනාදං නදිස්සතීති මඤ්ඤමානො අපරෙපි පුච්ඡි-තුම්හෙ කථං පාටිහාරියං කරිස්සථාති? තෙ එවඤ්ච එවඤ්ච කරිස්සාම භගවතෙති සබ්බෙ පුරතො සීතාව සීහනාදං නදිංසු, තෙසු කිර වුල්ලඅනාථපිණ්ඩිකො මාදිසෙ අනාගාමී උපාසකෙ පුත්තෙ විජ්ජමානෙ සබ්බෙ කිලමනකිච්චං නත්ථීති චින්තෙත්වා අහං භගවන්ත පාටිහාරියං කරිස්සාමීති වත්වා-කථං කරිස්සසීති? පුථෙථා අහමහන්තෙ වාදසයෙජනිකං බ්‍රහ්මත්තභාවං නිම්මිණිත්වා ඉමිස්සා පරිසාය මජ්ඣෙ මහාමෙඝගජ්ජිතාසදිසෙන සද්දෙන බ්‍රහ්මපෙථාටකං නාම අපෙථාටෙස්සාමීති, මහාජනො කිං සද්දෙ නාමෙ සොති පුච්ඡිත්වා චුල්ලානාථපිණ්ඩිකස්ස කිර බ්‍රහ්මඅපෙථාටන සද්දෙ නාමාති වක්ඛති, තිට්ඨියා ගහපතිකස්ස කිර තාව එසො ආනුභාවො බුද්ධානුභාවො කිදිසො භවිස්සතීති? තුම්හෙ අදිස්වාව පලායිස්සන්තීති, සබ්බා ඤාතිමාතෙ අහං එතං ආනුභාවන්ති තස්සපි තථෙව වත්වා පාටිහාරිය කරණං නානුජානිංසු, අථෙකා පටිසම්භිදප්පත්තා සත්තවස්සිකා චිරසාමණෙරී කිර නාම සබ්බාරංවන්දිත්වා අහං භගවන්ත පාටිහාරියං කරිස්සාමීති ආහ, කථං කරිස්සසි චිරෙනි? භගවන්ත සිනෙරුං චක්කවාළපබ්බතඤ්ච

වත්තං ව ආහරිත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ පටිපාටියා ඨපෙත්වා අහං හංස සකුණී විය තතෝ තතෝ නික්ඛමිත්වා අසජ්ජමානා ගම්ඝිස්සාමි, මහා ජනෝ මං දිස්වා කා වෙසාති පුච්ඡිත්වා විරඝාමණෙරීති ඤස්සති, තිත්ථියා සත්තවස්සිකාය තාව සාමණෙරියා අයමානුභාවෝ බුද්ධානුභාවෝ කිදිසෝ භවිස්සතීති තුම්හෙ අදිස්වාව පලායිස්සන්තීති. ඉතෝ පරං එව රූපානි වචනානි වුත්තානුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බානි, තස්සාපි භගවා ජානාම තෙ ආනුභාවන්ති වත්වා පාටිහාරියකරණං නානුජානි. අථෙකෝ පටිසම්භිදප්පත්තෝ ඛීණාසවෝ චුද්දසාමණෙරෝ නාම ජාතියා සත්ත වස්සිකෝ සත්ථාරං වන්දිත්වා-අහං භගවා පාටිහාරියං කරිස්සාමීති වත්වා-කථං කරිස්සසීති පුට්ඨෝ ආහ-අහං භන්තෙ ජම්බුදීපස්ස ඔජ භූතං මහාජම්බුරුක්ඛං ඛන්ධෙ ගහෙත්වා වාලෙත්වා මහාජම්බුපෙසියෝ ආහරිත්වා ඉමං පරිසං ඛාදාපෙස්සාමි, පාරිචජ්ජතාකකුසුමානි ච ආහ රිත්වා තුම්හෙ වන්දිස්සාමීති, සත්ථා ජානාම තෙ ආනුභාවන්ති තස්ස පාටි හාරියකරණං පටික්ඛිපි. අථ උපපලවණ්ණා ථෙරී සත්ථාරං වන්දිත්වා අහං භන්තෙ පාටිහාරියං කරිස්සාමීති වත්වා-කථං කරිස්සසීති පුට්ඨා ආහ-අහං භන්තෙ සමන්තා වාදසයොජනිකං පරිසං දස්සෙත්වා ආවට්ටතෝ ජටාතිංසයොජනාය පරිසාය පරිවුතෝ චක්කවත්තිරාජ හුත්වා ආගන්ත්වා තුම්හෙ වන්දිස්සාමීති, සත්ථා ජානාම් තෙ ආනු භාවන්ති තස්සාපි පාටිහාරියකරණං පටික්ඛිපි. අථ මහාමොග්ගල්ලා නත්ථෙරෝ භගවන්තං වන්දිත්වා අහං භන්තෙ පාටිහාරියං කරිස්සාමීති වත්වා-කථං කරිස්සසීති පුට්ඨෝ ආහ-අහං භන්තෙ සිනෙරුපබ්බත රාජානං දන්තන්තරෙ ඨපෙත්වා මාසබ්භං විය ඛාදිස්සාමීති, අඤ්ඤං කිං කරිස්සසීති? ඉමං මහාපඨවිං කටසාරකං විය සංවෙල්ලිත්වා අඞ්ඝු ලන්තරෙ නික්ඛිපිස්සාමීති, අඤ්ඤං කිං කරිස්සසීති?, මහාපඨවිං කුලාල චක්කං විය පරිවත්තෙත්වා මහාජනං පඨවොජං ඛාදාපෙස්සාමීති, අඤ්ඤං කිං කරිස්සසීති? වාමහත්ථෙ පඨවිං කත්වා ඉමෙ සත්තෙ දක්ඛිණ හත්ථෙන අඤ්ඤත්ථ සම්ං දීපෙ ඨපෙස්සාමීති, අඤ්ඤං කිං කරිස්සසීති? සිනෙරුං ජටාතඳණ්ඩං විය කත්වා මහාපඨවිං උක්කිපිත්වා තස්සූපරි ඨපෙත්වා ජටාතලෙන භික්ඛු විය එකහත්ථෙන අදය ආකාසෙ වඩ්ඪ මිස්සාමීති. සත්ථා ජානාම් තෙ ආනුභාවන්ති තස්සාපි පාටිහාරියකරණං නානුජානි. සෝ ජානාති මඤ්ඤෙ සත්ථා මයා උත්තරිතරං පාටිහාරියං කාතුං සම්පජ්ජනභාවං එකමන්තං අට්ඨාසි, අථ නං සත්ථා-නායං මොග්ගල්ලානා තවත්ථාය ඛඩ්ඩෝ මාලාපුටෝ, අහං හි අසමධුරෙ මම ධුරං ඔසෙත්තුං වහිතුං සමත්ථෝ නාම නත්ථි, අනච්ඡරියමෙතං යං ඉදානි මම ධුරං වහිතුං සමත්ථෝ නාම භවෙය්‍ය, අහෙතුකතිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තකාලෙපි මම ධුරං අඤ්ඤෙ වහිතුං සමත්ථෝ නාම නාහොසි යෙවාති වත්වා-කදා කථං වා භන්තෙති ථෙරෙන පුට්ඨෝ අතීතං ආහරිත්වා:-

"යතෝ යතෝ ගරුධුරං යතෝ ගම්භීරවත්තනි,
තදාස්සු කණ්හං යුඤ්ජන්ති සාධාසුං තං වහතෙ ධුර"න්ති.

ඉදං කණ්හ උසභජාතකං විත්ථාරෙන්ෝ පුන තමෙවත්ථං[1] විසෙසෙන්ෝ දස්සෙනෙන්ෝ:-

"මනාපමෙව භාසෙය්‍ය නාමනාපං කුදාචනං,
මනාපං භාසමානස්ස ගරුං භාරං උදබ්බහි,
ධනෙන නං අලබ්භෙසි තෙන චත්තමනෝ අහූ"ති.

ඉදං නන්දිවිසාලජාතකං විත්ථාරෙන්ෝ කථෙසි. කථෙන්ෝ ච පන සත්ථා රතනවඩ්ඪමං ඔතරි, පුරතෝ වාදසයොජනිකා පරිසා අහොසි, තථා පච්ඡතෝ ච උභතරතෝ ච දක්ඛිණතෝ ච, උද්ධං පන චතුවීසති යොජනිකාය තාය පරිසාය මජ්ඣෙ භගවා යමකපාටිහාරියං අකාසි. තං පාලිතෝ තාව එවං වෙදිතබ්බං.

"කතමං තං තථාගතස්ස යමකපාටිහිරෙ[2] ඤාණං? ඉධ තථාගතෝ යමකපාටිහිරං කරොති අසාධාරණං සාවකෙහි, උපරිමකායතෝ අග්ගික්ඛන්ධෝ පවත්තති=හෙට්ඨිමකායතෝ උදකධාරා පවත්තන්ති, හෙට්ඨිමකායතෝ අග්ගික්ඛන්ධෝ පවත්තති=උපරිමකායතෝ උදකධාරා, පුරත්ථිමකායතෝ=පච්ඡිමකායතෝ, පච්ඡිමකායතෝ=පුරත්ථිමකායතෝ, දක්ඛිණක්ඛිතෝ=වාමක්ඛිතෝ, වාමක්ඛිතෝ=දක්ඛිණක්ඛිතෝ, දක්ඛිණකණ්ණසොතතෝ=වාමකණ්ණසොතතෝ, වාමකණ්ණසොතතෝ=දක්ඛිණකණ්ණසොතතෝ, දක්ඛිණනාසිකාසොතතෝ=වාමනාසිකාසොතතෝ, වාමනාසිකාසොතතෝ=දක්ඛිණනාසිකාසොතතෝ, දක්ඛිණඅංසකූටතෝ=වාමඅංසකූටතෝ, වාම අංසකූටතෝ=දක්ඛිණඅංසකූටතෝ, දක්ඛිණහත්ථතෝ=වාමහත්ථතෝ, වාමහත්ථතෝ=දක්ඛිණහත්ථතෝ, දක්ඛිණපස්සතෝ=වාම පස්සතෝ, වාමපස්සතෝ=දක්ඛිණපස්සතෝ, දක්ඛිණපාදතෝ=වාමපාදතෝ, වාම පාදතෝ=දක්ඛිණපාදතෝ, අඞ්ගුලිහි අඞ්ගුලන්තරිකාහි=අඞ්ගුලන්තරිකාහිඅඞ්ගුලිහි, එකෙකලොමකූපතෝ අග්ගික්ඛන්ධෝ පවත්තති, එකෙකලොමකූපතෝ උදකධාරා පවත්තන්ති, ඡන්නං වණ්ණානං නීලානං පීතානං ලොහිතානං ඔදාතානං මඤ්ජට්ඨානං පභස්සරානං, භගවා වඩ්ඪමානෙ ලොහිතානං ඔදාතානං මඤ්ජට්ඨානි වා නිසීදති වා සෙය්‍යං වා කප්පෙති =පෙ=නිම්මිතෝ සෙය්‍යං වා කප්පෙති භගවා වඩ්ඪමානෙ වා තිට්ඨති වා නිසීදති වා ඉදං තථාගතස්ස යමකපාටිහිරෙ ඤාණ"න්ති. ඉදං පන පාටිහිරං සත්ථා තස්මිං වඩ්ඪමානෙ වඩ්ඪමානෙ අකාසි. තස්ස තෙජොකසිණසමාපත්තිවසෙන උපරිමකායතෝ අග්ගික්ඛන්ධෝ පවත්තති, ආපොකසිණසමාපත්තිවසෙන හෙට්ඨිමකායතෝ උදකධාරා පවත්තන්ති, න පන උදකධාරාය පවත්තනට්ඨානතෝ අග්ගික්ඛන්ධස්ස පවත්තනං අග්ගික්ඛන්ධස්ස ච පවත්තනට්ඨානතෝ උදකධාරාය පවත්තනං දස්සෙතුං හෙට්ඨිමකායතෝ උපරිමකායතොති වුත්තං, එස නයෝ සබ්බපදෙසු, අග්ගික්ඛන්ධෝ පනත්ථ උදකධාරාය අසම්මිස්සෝ අහොසි, තථා උදක

1. ම. තමෙවවත්ථං. 2. ම. යමකපාටිහාරියෙ.

ධාරා අඝනිකඛණ්ඩෙන, උභයම්පි කිර චෙතං යාව බ්‍රහ්මලොකා උග්ගන්ත්වා චක්කවාළමුඛවට්ටියං පවත්තති,[1] ජ්‍යන්තා වණ්ණා නත්ති වුත්තා පනස්ස ජබ්බණ්ණරංසියෝ සමෙති ආසිච්චමානං විලීනසුවණ්ණං විය යන්තනාළිතෝ නික්ඛන්තසුවණ්ණරසධාරා විය ච එකචක්කවාළ ගබ්භතෝ උග්ගන්ත්වා බ්‍රහ්මලොකං ආහච්ච පටිනිවත්තන්ති වා චක්කවාළ මුඛවට්ටියමේව ගණ්හිංසු, එසං වක්කවාළගබ්භං එකගොපානසිනං[2] විය බොධිඝරං අහොසි එකාලොකං, තං දිවසං සත්ථා වඩ්ඪමිත්වා පාටිහීරං කරොන්තෝ අනන්තරන්තරා මහාජනස්ස ධම්මකථං කථෙසි, කථෙන්තෝ ච ජනං නිරස්සාසං අකත්වා තස්ස අස්සාසවාරං[3] දෙති. තස්මිං ඛණෙ මහාජනෝ සාධුකාරං පවත්තෙසි. තස්ස සාධුකාරපවත්තන කාලෙ සත්ථා තාව මහතියා පරිසාය චිත්තං ඔලොකෙන්තෝ එකෙ කස්ස සොළසවිධං ආකාරාකං වසෙන චිත්තාචාරං අඤ්ඤාසි. එවං ලහු පරිවත්තං බුද්ධානං චිත්තං–යෝ යෝ යස්මිං ච ධම්මෙ යස්මිං ච පාටිහීරෙ පසන්නෝ තස්ස තස්ස අජ්ඣාසයවසෙනෙව ධම්මඤ්ච කථෙසි පාටිහීරඤ්ච අකාසි. එවං ධම්මෙ දෙසියමානෙ පාටිහීරෙ ච කරියමානෙ මහාධම්මාභිසමයෝ අහොසි, සත්ථා පන තස්මිං සමාගමෙ අත්තනෝ මනං ගහෙත්වා අඤ්ඤං පඤ්හං පුච්ඡිතුං සමත්ථං අදිස්වා නිම්මිතබුද්ධං මාපෙසි, තෙන පුච්ඡිතං පඤ්හං සත්ථා විස්සජ්ජෙසි යථාරා පුච්ඡිතං සෝ විස්සජ්ජෙසි, භගවතෝ වඩ්ඪමානකාලෙ නිම්මිතෝ ඣානාදීසු අඤ්ඤතරං කථෙසි, නිම්මිතස්ස වඩ්ඪමානකාලෙ භගවා ඣානාදීසු අඤ්ඤතරං කථෙසි තමත්ථං දස්සෙතුං නිම්මිතෝ වඩ්ඪමතී ච්චාති ආදි වුත්තං. එවං කරොන්තස්ස සත්ථු පාටිහීරං දිස්වා ධම්මකථාඤ්ච සුත්වා තස්මිං සමාගමෙ වීසතියා පාණකොටීනං ධම්මාභිසමයෝ අහොසි. සත්ථා පාටිහීරං කරොන්තොව කත්ථ නුඛෝ අතීතෙ බුද්ධා ඉමං පාටිහීරං කත්වා වස්සං උපෙතීති ආවජ්ජෙත්වා–තාවතිංසභවනෙ වස්සං උපගන්ත්වා මාතු අභිධම්මපිටකං දෙසෙන්තීති දිස්වා දක්ඛිණපාදං උක්කිපිත්වා යුගන්ධර මත්ථකෙ ඨපෙත්වා ඉතරං පාදං උක්කිපිත්වා සිනෙරුමත්ථකෙ ඨපෙසි, එවං අට්ඨසට්ඨියොජනසතසහස්සට්ඨානෙ තයොව පාදවාරා අහෙසුං, වෙ පාදවික්ඛම්භනි, සත්ථා පාදං පසාරෙත්වා අක්කමිත්වි ච න සල්ලක්ඛෙසි තඛ්බං, තස්ස පාදුක්ඛිපනකාලෙයෙව පබ්බතා පාදමූලං ආගන්ත්වා සම්පටිච්ඡිංසු. සත්ථාරා අක්කන්තකාලෙ උට්ඨාය සකට්ඨානෙ යෙව අට්ඨංසු, සක්කෙ සත්ථාරං දිස්වා චින්තෙසි-පණ්ඩුකම්බලසිලාසනං මඤ්ඤෙ සත්ථා ඉමිං වස්සාවාසං උපෙසසති බහුන්නං වත දෙවතානං උපකාරෙ භවිස්සති සත්ථරි පනෙත්ථ වස්සං උපගතෙ අඤ්ඤෙ දෙවතා හත්ථමපි ඨපෙතුං න සක්ඛිස්සන්ති, අයං ඛෙ පන පණ්ඩුකම්බලසිලා දීඝතෝ සට්ඨියොජනා විත්ථාරතෝ පණ්ණාසයොජනා පුථුලතෝ පණ්ණරසයොජනා, සත්ථරි නිසිදනෙනාපි තුච්ඡං මය භවිස්සතීති සත්ථා තස්ස අජ්ඣාසයං විදිත්වා අත්තනෝ සඞ්ඝාටිකං සිලාතලං පවිසිත්වා

1. ම. පතති. 2. ම. වඬ්ඪගොපානසිකං. 3. ම. අස්සාසවාසං.

දයමානං ඛිපි, සඤ්ඤා විනෙතසි-චිවරං තාව පටිච්ඡාදයමානං ඛිපි, සයං පන පරිහතතෙ ඨතෙ තිසිදිසසතීති, සත්ථා තසසජඣාසයං විදිතවා නිවපිඨකං මහාපංසුකූලිකො විය පණ්ඩුකම්බලසිලං අනෙතා චිවරහොගෙයෙව[1] කත්වා නිසිදි. මහාජනොපි තං ඛණං යෙව සත්ථාරං ඔලොකෙනෙතා නාගුසා, වසදසා අත්ථමිතකාලතො විය සුරියසස අත්ථමිතකාලතො පට්ඨාය විය අහොසි, මහාජනොඃ-

"ගතො නු චිත්තකූටං වා කෙලාසං වා යුගන්ධරං,
න නො දක්ඛිම සම්බුඛං ලොකජෙට්ඨං නරාසභ"නති.

ඉමං ගාථං වදනෙතා පරිදෙවි, අපරෙ-සත්ථා නාම පච්චෙකරතො, සො එවරූපාය මෙ පරිසාය එවරූපං පාටිහිරං කතනති ලජ්ජාය අඤ්ඤං නගරං රට්ඨං වා ජනපදං වා ගතො භවිසසති, නනු දනි තං දක්ඛිසසාමාති පරිදෙවනතා ඉමං ගාථමාහංසුඃ-

"පච්චෙකරතො ධීරො තයිමං[2] ලොකං පුනෙහිති,
න නො දක්ඛිම සම්බුඛං ලොකජෙට්ඨං නරාසභ"නති.

තෙ මහාමොග්ගල්ලානං පුච්ඡිංසු-කහං භනෙත සත්ථාති? සො සයං ඤානෙනාපි පරෙසම්පි ගුණා පාකටා හොනතූති අජ්ඣාසයෙන අත්ථ රුඛං පුච්ඡථාති ආහ, තෙ ථෙරං තථා පුච්ඡිංසු-කහං භනෙත සත්ථාති? තාවතිංසභවනෙ පණ්ඩුකම්බලසිලායං වසසං උපගන්ත්වා මාතු අභිධම්මපිටකං දෙසෙතුං ගතොති, ඤදු ආගමිසසති භනෙතෙති?, තයො මාසෙ අභිධම්මං දෙසෙත්වා මහාපවාරණදිවසෙති. තෙ සත්ථාරං අදිසවා න ගමිසසාමාති තත්ථෙව ඛඤ්ඣාවාරං බඤ්ඣිංසු, ආකාසමෙව කිර නෙසං ඡදනං අහොසි, තායව මහතියා පරිසාය සරීරනිඤ්ඣසො[3] නාම නපඤ්ඤසි,[4] පඨවි විවරමදසි, සබ්බත්ථ පරිපුඛමෙව පඨවිතලං අහොසි. සත්ථා පඨමමෙව මහාමොග්ගල්ලානං ආමන්ත්වා-මහාමොග්ගල්ලාන ත්වං එතිසසාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙය්‍යාසි චුල්ලානාථපිණ්ඩිකො ච ආහාරං දසසතීති, තසමා තං තෙමාසං චුල්ලානාථපිණ්ඩිකොව එතිසසා පරිසාය යාපනං යාගුභත්තං ඛාදනියං තම්බුලඝනමාලාපිලන්ධනානිච අදසි, මහාමොග්ගල්ලානො ධම්මං දෙසෙසි, පාටිහිර දසසනත්ථං ආගතාගතෙහි පුථුජ්ජනෙහි සද්ධිඤ්ච විසසජ්ජෙසි, සත්ථාරම්පි මාතු අභිධම්මදෙස තත්ථාය පණ්ඩුකම්බලසිලායං වසසං උපගතං දසසසහසසචක්කවාළ දෙවතා පරිවාරයිංසු. තෙන වුත්තඃ-

"තාවතිංසෙ යදා බුඩ්ඩො සිලායං පණ්ඩුකම්බලෙ,
පාරිචඡත්තකමූලසමිං විහාසි පුරිසුත්තමො.

දසසු ලොකධාතුසු සන්නිපතිත්වාන දෙවතා,
පයිරුපාසන්ති සම්බුඛං වසන්තං නහම්බුඛනි.

---

1. ම. චිවරභාගෙයෙව.
2. ම. නිම..
3. සී. සරීරනිසසෙසු.
4. ම. පඤ්ඤසි.

න කොචි දෙවො වණ්ණෙන සම්බුඬස්ස විරොචති,
සබ්බෙ දෙවෙ අභිභුය්‍ය සම්බුඬොව විරොචතී"ති.

එවං සබ්බා දෙවතා අත්තනො සරීරපභාඤ්ච අභභවිත්වා නිම්මානස්ස පනස්ස මාතා තුසිතවිමානතො ආගන්ත්වා දක්ඛිණපස්සෙ නිසීදි, ඉන්‍දසොපි දෙවපුත්තො ආගන්ත්වා දක්ඛිණපස්සෙයෙව නිසීදි. අඬ්කුරෙ වාමපස්සෙ, සෙ මගෙසක්‍යකුලස්ස දෙවතාසු සන්නිපතන්තීසු අපගන්ත්වා චාදසයොජනිකෙ ඨානෙ ඔකාසං ලභි, ඉන්‍දසොපි තත්ථෙව නිසීදි. සත්‍ථා තෙ උභොපි ඔලොකෙත්වා අත්තනො සාසනෙ දක්ඛිණෙය්‍ය පුග්ගලානං දින්නදානස්ස මහප්ඵලභාවං ඤාපෙතුකාමො එව මාහ-අඬ්කුර තයා දීඝමන්තරෙ දසවස්සසහස්සපරිමාණෙ කාලෙ චාදස යොජනිකං උඬ්ඩයනත්‍ථං කත්වා මහාදානං දින්නං, සො චාදානි මම සමාගමං ආගන්ත්වා සබ්බඩ්ඪරෙ චාදසයොජනිකෙ ඨානෙ ඔකාසං ලභි, කිනාහුබො එත්ථ කාරණන්ති? වුත්තමපි චෙතං:-

"ඔලොකෙත්වාන සම්බුඬො අඬ්කුරං චාපි ඉන්‍දකං,
දක්ඛිණෙය්‍යං විභාවෙන්තො ඉදං වචනමබ්‍රවි.

මහාදානං තයා දින්නං අඬ්කුර දීඝමන්තරෙ,
සුවිදූරෙ නිසින්නොසි ආගන්ත්වා මම සන්තිකා"නති.

සො සද්ධෙ පඨවිතලං පාපුණි, සබ්බාපි තං සා පරිසා අද්දස, එවං වුත්තෙත:-

"චොදිතො භාවිතත්තෙන අඬ්කුරෙ එතමබ්‍රවි,
කිං මයඤ්ච තෙන දානෙන දක්ඛිණෙය්‍යෙන සුඤ්ඤකං.
අයං සො ඉන්‍දසොං යකෙඛා දජ්ජා දානං පරිත්තකං,
අතිරොචති අමොඝා වනෙ තාරාගණෙ යථා"ති.

තත්‍ථ දජ්ජාති අදත්‍ථ. එවං වුත්තෙත පන සත්‍ථා ඉන්‍දකං ආහ-ඉන්‍දක තවං මම දක්ඛිණපස්සෙ නිසින්නො කස්මා අත්තානං නිසීදසීති? සොහං හනෙත සුඛෙත්තෙ පරිත්තං බීජං වපනකස්සකො විය දක්ඛිණෙය්‍යසම්පදං අලත්ථනති දක්ඛිණෙය්‍යෙ පභාවෙන්තො ආහ:-

"උජ්ජඞ්ගලෙ යථා ඛෙත්තෙ බීජං බහුකම්පි රොපිතං,
න ඵලං විපුලං හොති නපි තොසෙති කස්සකං.

තථෙව දානං බහුකං දුස්සීලෙසු පතිට්ඨිතං,
න ඵලං විපුලං හොති නපි තොසෙති දායකං.

යථාපි භද්‍රකෙ ඛෙත්තෙ බීජ මප්පම්පි රොපිතං,
සම්මාධාරං පවෙච්ඡනෙන ඵලං තොසෙති කස්සකං.

තථෙව සීලවන්තෙසු ගුණවන්තෙසු තාදිසු,
අප්පකම්පි කතං කාරං පුඤ්ඤං හොති මහප්ඵල"නති.

කිමපනෙතස්ස පුබ්බකම්මනති? සෝ කිර අනුරුද්ධත්ථෙරස්ස අනෙතාගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨස්ස අත්තනෝ ආහතං තාවත්තිකඛං දුපෙසි, තදස්ස පුඤ්ඤං අඩ්ඪුරෙනා දසවස්සසහස්සානි චාදසයොජනිකං උඛනපනනිං කත්වා දිනනදුනතෝ මහපථලතරං ජාතං, තස්මා එවමාහ, එවං වුත්තෙ සත්ථා අඩ්ඪුර දුනං නාම විවෙය්‍ය දුතුං වට්ටතීති එවං තං සුඛෙත්තෙ වුත්තබීජං විය මහපථලං හොති, තිං පන න තථා අකාසි, තෙන තෙ දුනං න මහපථලං ජාතනති ඉමිමස්සං විභාවෙනෙතා:-

"විවෙය්‍ය දුනං දුතබ්බං යත්ථ දින්නං මහපථලං-පෙ-"

"විවෙය්‍ය දුනං සුගතපපසත්ථං යෙ දකඛිණෙය්‍යා ඉධ ජීවලොකෙ,
එතෙසු දින්නානි මහපථලානි බීජානි වුත්තානි යථා සුඛෙත්තෙ"ති.

වත්වා උත්තරිං ධම්මං දෙසෙනෙතා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"තිණදොසානි ඛෙත්තානි රාගදොසා අයං පජා,
තසමා හි වීතරාගෙසු දින්නං හොති මහපථලං.

තිණදොසානි ඛෙත්තානි දොසදොසා අයං පජා,
තසමා හි වීතදොසෙසු දින්නං හොති මහපථලං.

තිණදොසානි ඛෙත්තානි මොහදොසා අයං පජා
තසමාහි වීතමොහෙසු දින්නං හොති මහපථලං

තිණදොසානි ඛෙත්තානි ඉච්ඡා දොසා අයං පජා
තසමා හි විගතිච්ඡෙසු දින්නං හොති මහපථලං"ති.

දෙසනාවසානෙ අඩ්ඪුරෙ ච ඉන්දකෙ ච සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසි.

අථ සත්ථා දෙවපරිසාය මජ්ඣෙ නිසින්නො මාතරං ආරබ්භ "කුසලා ධම්මා අකුසලා ධම්මා අව්‍යාකතා ධම්මා"ති අභිධම්මපිටකං පට්ඨපෙසි. එවං තයො මාසෙ නිරන්තරං අභිධම්මපිටකං තථෙසි, කථෙන්තො පන භික්ඛාචාරවෙලාඝං යාව මමාගමනා එත්තකං නාම ධම්මං දෙසෙතුති නිම්මිතබුඛං මාපෙත්වා හිමවන්තං ගන්ත්වා නාගලතා දන්තකට්ඨං ඛාදිත්වා අනොතත්තදහෙ මුඛං ධොවිත්වා උත්තරකුරුතො පිණ්ඩපාතං ආහරිත්වා මහාසාලමූලකෙ නිසින්නො භත්තකිච්චං අකාසි සාරිපුත්තත්ථෙරො තත්ථ ගන්ත්වා සඤ්ඤත්තිං කරොති, සත්ථා කතභත්තකිච්චො-සාරිපුත්ත අජ්ජ මයා එත්තකො නාම ධම්මො භාසිතො තං අත්තනො නිසිතිකානං පචසතානං භික්ඛූනං ච වාචෙහීති ථෙරස්ස කථෙති. යමකපාටිහිරෙ කිර පසිදිත්වා පචසතා කුලපුත්තා ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිංසු තෙ සන්ධාය සත්ථා එවමාහ, වත්වා ච පන දෙවලොකං ගන්ත්වා නිම්මිතබුඛෙන දෙසිතට්ඨානතො පට්ඨාය සයං ධම්මං කථෙති, ථෙරෙපි ගන්ත්වා තෙසං භික්ඛූනං ධම්මං

දෙසෙති, තෙ සත්තරි දෙවලොකෙ විහරන්තඥෙව සත්තපකරණිකා අහෙසුං. තෙ කිර සාසපබුඩකාලෙ බුද්දකතවගහුලියො හුත්වා එකසමිං පබභාරෙ ඔලම්බන්තා චින්තෙං ථෙරන්තං වඩ්ඪමෙ වඩ්ඪමච්චා අභිඩම්මං සඤ්ඤායන්තානං සරෙ නිමිත්තං ගහෙත්වා අසෙසුං. තෙ ඉමෙ ඛඩ්ඩා නාම ඉමා ධාතුයො නාමාති අජානිත්වා සරෙ නිමිත්තගාහණමත්තෙන තෙව තතො චුතා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තා එකං බුද්ධන්තරං දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවිත්වා සාවත්ථියං කුලඝරෙ නිබ්බත්තා යමකපාටිහිරෙ උපපන්නපසාදා ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා සබ්බපඨමං සත්තපකරණිකා අහෙසුං. සත්ථාපි තෙනෙව නීහාරෙන තෙමාසං අභිඩම්මපිටකං දෙසෙසි, දෙසනාවසානෙ අසීතිකොටිපාණසහස්සානං දෙවතානං ධම්මාභිසමයො අහොසි. මහාමායා පි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සාපි ඛො ඡත්තිංසංගොජනපරිමණ්ඩලා පරිසා ඉද්ධානුභාවෙන සත්තමෙ දිවසෙ පවාරණා භවිස්සතීති මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා ආහ- භන්තෙ සත්ථු ඔරොහනදිවසං සඤ්ඤාපෙතුං වට්ටතීති මයං සත්ථාරං අදිස්වා ගමිස්සාමාති, ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානොතං කථං සුත්වා සාධුවුසොති වත්වා තත්ථෙව පඨවියං නිමුග්ගොසිනෙරුපාදං මං අභිරුහන්තං පරිසා පස්සතූති අධිට්ඨාය මණිරතනාවුතපණ්ඩුකම්බලසුභතං විය පඤ්ඤායමානරුපොව සිනෙරුමජ්ඣෙන අභිරුහි, මනුස්සාපි නං එකයොජනං අභිරුළ්හොති විත්තියොජනං අභිරුළ්හොති ඔලොකෙසුං, ථෙරොපි සත්ථු පාදෙ සීසෙන උක්ඛිපන්නොවිය අභිරුහිත්වා වන්දිත්වා එවමාහ-භන්තෙ පරිසා තුම්හෙ දිසාවා ගනාතුකාමා කදා ඔරොහිස්සථාති, කහං පන තෙ මහාමොග්ගල්ලාන ජෙට්ඨභාතිකො සාරිපුත්තොති?, භන්තෙ සඞ්කස්සනගරවාරෙ වස්සං උපගච්ඡතීති, මොග්ගල්ලාන අහං ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ මහාපවාරණාය සඞ්කස්සනගරවාරෙ ඔතරිස්සාමි මං දට්ඨුකාමා තත්ථ ආගච්ඡන්තූති, සාවත්ථිතො ව සඞ්කස්සනගරං තිංසයොජනානි, එත්තකෙ මග්ගෙ නාස්සව් පාථෙය්යකිච්චං නත්ථි උපොසථිකා හුත්වා ධුරවිහාරං ධම්මසවණත්ථාය ගච්ඡන්තා විය ආගච්ඡථාති තෙසං ආරොචෙය්‍යාසීති, ථෙරො සාධු භන්තෙති ගන්ත්වා තථා ආරොචෙසි, සත්ථා වුත්ථවස්සො පවාරෙත්වා සක්කස්ස ආරොචෙසි-මහාරාජ මනුස්සපථං ගමිස්සාමීති, සක්කො සුවණ්ණමයං මණිමයං රජතමයන්ති තීණි සොපානානි මාපෙසි, තෙසං පාදානි සඞ්කස්සනගරවාරෙ පතිට්ඨිංසු, සීසානි සිනෙරුමුඩනි, තෙසු දක්ඛිණපස්සෙ සුවණ්ණසොපානං දෙවතානං අහොසි, වාමපස්සෙ රජතසොපානං මහාබ්‍රහ්මානං අහොසි, මජ්ඣෙ මණිසොපානං තථාගතස්ස. සත්ථාපි සිනෙරුමුඛනි ඨත්වා දෙවොරොහනයමකපාටිහිරං කත්වා උඩ්ඪං ඔලොකෙසි, තාවෙව බ්‍රහ්මලොකා[1] එකඛණා අහෙසුං, අධො ඔලොකෙසි යාව අවීචිතො එකඛණං අහොසි, දිසාවිදිසා ඔලොකෙසි අනෙකානි චක්කවාළ

1. ම. යාවබ්‍රහ්මලොකා.

සතසහස්සානි එකඛඤානි අහෙසුං. දෙවා මනුස්සෙ පස්සිංසු මනුස්සාපි දෙවෙ පස්සිංසු, භගවා ඡබ්බණ්ණරංසියො විස්සජ්ජෙසි, තං දිවසං බුඩසිරිං ඔලොකෙත්වා ඡත්තිංසයොජනපරිමණ්ඩලාය පරිසාය එකොපි බුඩභාවං අපත්ථෙතෙතා නාම නාහොසි. **සුවණ්ණ**සොපානෙන දෙවා ඔතරිංසු, රජතසොපානෙන මහාබ්‍රහ්මාණො මණිසොපානෙන අයං සම්මාසම්බුඩො ඔතරි. පවසිඛා ගණ්ඨිබඛ පුත්තො බෙලුවපණ්ඩුවිණං ආදාය දක්ඛිණපස්සෙ ඨත්වා සද්ධූ ගන්ධබ්බ පූජං කරොන්තො ඔතරති, මාතලි සඛාහකො ච වාමපස්සෙ ඨත්වා දිබ්බගන්ධමාලාපුප්ඵං ගහෙත්වා නාගස්සමානො පූජං කත්වා ඔතරි, මහාබ්‍රහ්මා ඡත්තං ධාරෙති, සුයාමො වාලවීජනිං, සත්ථා ඉමිනා පරිවාරෙන සද්ධිං ඔතරිත්වා සඛකස්සනගරවාරෙ පතිට්ඨහි, සාරිපුත්තත්ථෙරොපි ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා-යසථා සාරිපුත්තත්ථෙරෙන තථාරූපාය බුඩසිරියා ඔතරන්තො සත්ථා ඉතො පුබ්බෙ න දිට්ඨපුබ්බා තසථා:-

"න මෙ දිට්ඨා ඉතො පුබ්බෙ නාස්සුතො උද කාසච්චි,
එවං වග්ගුවදෙ සත්ථා තුසිතා ගණිමාගතො"ති.

ආදීහි අත්තනො තුට්ඨිං පකාසෙන්තො-භන්තෙ අජ්ජ සබ්බෙපි දෙවමනුස්සා තුට්ඨාකා පිහෙන්ති පත්ථෙන්තීති ආහ, අථ නං සත්ථා සාරිපුත්ත එවරූපෙහි ගුණෙහි සම්පන්නාගතා බුඩා නාම දෙව මනුස්සානං පියා හොන්ති යෙවාති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යෙ ඛීණපසුතා ධීරා නෙකඛම්මූපසමෙ රතා,
දෙවාපි තෙසං පිහයන්ති සම්බුඩානං සතීමත"න්ති.

තත්ථ "**ඛීණපසුතා**"ති ලඛඛණූපනිජ්ඣානං ආරම්මණූපනිජ්ඣානන්ති ඉමෙසු ච්‍යූ ඛීණෙසු ආවජ්ජනසමාපජ්ජන අධිට්ඨානවුට්ඨාන පච්චවෙකඛණෙහි යුත්තපයුත්තතා. "නෙකඛම්මූපසමෙ රතා"ති එත්ථ "**නෙකඛම්ම**"න්ති කිලෙසූපසමන නිබ්බාණරතිං පන සන්ධායෙතං වුත්තං. "**දෙවාපි**"ති දෙවාපි මනුස්සාපි, තෙසං-"**පිහයන්ති**"ති පත්ථෙන්ති. "**සතීමත**"න්ති එවරූපගුණානං තෙසං සන්තියා සමන්නාගතානං සම්බුඩානං අහො වත මයම්පි බුඩා භවෙය්‍යාමාති බුඩභාවං ඉච්ඡමානා පිහයන්තීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ තිංසමත්තානං පාණකොටීනං ධම්මාභිසමයෙ අහොසි, ථෙරස්ස සඩ්ඨිභාරිකා පවජිතා භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු, සබ්බබුඩානං කිර අභිජ්ඣිතමෙව යමකපාටිහිරං කත්වා දෙවලොකෙ වස්සං වසිත්වා සඛකස්සනගරවාරෙ ඔතරණං, තත්ථ පන දක්ඛිණ පාදස්ස පතිට්ඨිතට්ඨානං අචලචෙතියට්ඨානං නාම හොති, සත්ථා තත්ථ සීතො පුථුජ්ජනාදීනං විසයෙ පඤ්ඤං පුච්ඡි, පුථුජ්ජනා අත්තනො අත්තනො විසයෙ පඤ්ඤං විස්සජ්ජෙත්වා සොතාපන්නස්ස විසයෙ

පඤ්ඤං විස්සජ්ජේතුං නාසක්ඛිංසු, තථා සකදාගාමීනං විසයෙ සොතාපන්නානං, මහාමොග්ගල්ලානස්ස විසයෙ සෙසමහාසාවකා, සාරිපුත්තත්තෙරස්ස විසයෙ මහාමොග්ගල්ලානො, බුඩවිසයෙ ච සාරිපුත්තොපි විස්සජ්ජේතුං නාසක්ඛියෙව, සො පාචීනදිසං ආදිං කත්වා සබ්බදිසා ඔලොකෙසි, සබ්බත්ථ එසඛ්ඛනමෙව අහොසි, අට්ඨසු දිසාසු දෙවමනුස්සා උඩං නවබ්‍රහ්මලොකා හෙට්ඨා භූමට්ඨා ච නාගසුපණ්ණා අජ්ලිං පග්ගහෙත්වා-භන්තෙ ඉඩ එතස්ස පඤ්හස්ස විස්සජ්ජෙතා නත්ථි එත්තෙව[1] උපධාරෙථාති ආහංසු, සත්ථා සාරිපුත්තො කිලමති, කිංවාපි හෙස:-

"යෙ ච සඩ්ඛතධම්මාසෙ යෙ ච සෙඛා පුථූ ඉධ,
තෙසං මෙ නිපකො ඉරියා පුට්ඨො පබ්‍රූහි මාරිසා"ති.

ඉමං බුඩවිසයෙ පුට්ඨපඤ්හං සුත්වා-මං සෙඛාසෙඛානං ආගමන පටිපදං පුච්ඡතීති පඤ්හෙ නික්කඞ්ඛා ඛණ්ඩාදිසු පන කතරෙන නුඛොඛුඩෙන ඉමං පටිපදං කථෙනෙතා අහං සත්ථු අජ්ඣාසයං ගණ්හිතුං නාසක්ඛිස්සාමීති මම්හි අඣාසයෙ ඨාඛඨි සො මයා නයෙ අදිනෙන කථෙතුං නාසක්ඛිස්සති නයමස්ස දස්සාමීති නයං දස්සෙනෙතා "භූතම් දනති සාරිපුත්ත සමනුපස්සසී"ති ආහ, එවං කිරස්ස අහොසි-සාරිපුත්තො මම්හි අජ්ඣාසයං ගහෙත්වා කථෙනෙතා ඛණ්ඩවෙන කථෙස්සතීති, ථෙරස්ස සහ නයදනෙන සෝ පඤ්හෝ නයසතෙන නයසහස්සෙන උපට්ඨාසි, සො සත්ථාරා දින්නනයෙ ඨත්වා තං පඤ්හං කථෙසි.

ඨපෙත්වා කිර සම්මාසම්බුඩං අඤ්ඤ සාරිපුත්තත්තෙරස්ස පඤ්හං පාපුණිතුං සමත්ථො නාම නත්ථි, තෙනෙව කිර ථෙරො සත්ථු පුරතො ඨත්වා සීහනාදං නදි-අහමහනෙත සකලකපපම්පි දෙවෙ වටෙ එත්තකා බින්දු මහාසමුද්දෙ පතිතා එත්තකා භූමියං එත්තකා පඛතෙති ගණෙත්වා ලකඛං[2] ආරොපිතුං සමත්ථොති, සත්ථාපි නං ජානාමි තෙ සාරිපුත්ත ගණෙතුං සමත්ථභාවනති ආහ, තස්ස ආයමතො පඤ්ඤය උපමා නාම නත්ථි. තෙනෙවාහ:-

"ගඞ්ගාය වාලුකා යෙ උදඛං යෙ මහණ්ණවෙ,
මඤ්ඤා මත්තීකා යෙ ලකෙඛන[3] මම බුඩ්ඩියා"ති.

ඉදං වුත්තං හොති-සචෙ හි හනෙත බුඩ්ඩිසම්පන්නා ලොකනාථ මයා එකස්මිං[4] පඤ්හෙ විස්සජ්ජිතෙ එකං වා වාලුකං එකං වා උදකබින්දුං එකං වා පංසුඛණ්ඩං අඛිපිත්වා[5] පඤ්හානං සතෙන වා සහස්සෙන වා විස්සජ්ජනෙතා ගඞ්ගාය වාලුකාදීසු එකෙකං එකමනෙන ඛිපෙය්‍යං ඛිපතරං ගඞ්ගාදීසු වාලුකාදයෝ පරික්ඛයං ගච්ඡෙය්‍යුං නත්වෙව මම පඤ්හානං විස්සජ්ජනන්ති, එවං මහාපඤ්ඤපි හි භික්ඛු

1. සී. එත්ථ මං ච. 2. ම. ලෙඛං. 3. ම. නඛිඤෙ.
4. සී. අඤ්ඤං. 5. ම. පඛිපිත්වා.

බුද්ධවිසයෙ පුථුජ්ජනස්ස අන්තං වා කොටිං වා අදිස්වා සත්ථාරං දිවාභාගෙ ඤත්වා පඤ්ඤං විස්සජ්ජේසි, තං සුත්වා-කථං සම්මුඨාපෙස්සං භික්ඛූ යං පඤ්ඤං පුථුජ්ජා සබ්බෙපි ජනා කථෙතුං නාසක්ඛිංසු තං ධම්ම සෙනාපති සාරිපුත්තත්ථෙරො එකකොව කථෙසීති. සත්ථා තං කථං සුත්වා න ඉදානෙව සාරිපුත්තො යං පඤ්ඤං මහාජනෝ විස්සජ්ජේතුං නාසක්ඛි තං විස්සජ්ජේසි පුබ්බෙපි විස්සජ්ජිතොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරිත්වා:-

"පරොසහස්සම්පි සමාගතානං
කතෙදයුං තෙ වස්සසතං අපඤ්ඤා,
එකොව සෙය්‍යා පුරිසො සපඤ්ඤා
යො භාසිතස්ස විජානාති අත්ථං"ති.

ඉමං ජාතකං විත්ථාරෙන කථෙසීති.

ඝමකපඨාභාරිය වත්ථු දුතියං.

---

14. 3.

"කිවෙජෝ මනුස්සපරිලාභෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා බාරාණසියං උපනිස්සාය සත්තසිරිසකරුක්ඛමූලෙ විහරන්තො එරකපත්තං නාම නාගරජං ආරබ්ධ කථෙසි.

සො කිර පුබ්බෙ කස්සපසම්මාසම්බුද්ධස්ස සාසනෙ දහරභික්ඛු හුත්වා ගබ්භාය නාවං අභිරුහා ගච්ඡන්තො එකස්මිං එරකගුම්බෙ එරකපත්තං ගහෙත්වා නාවාය වෙගසා ගච්ඡමානායපි න ඵුසි, එරක පත්තං ජිණ්ණිත්වා ගතං, සො-අප්පමත්තකං එතං ආපත්තිං අදෙ සෙත්වා විසතිවස්සසහස්සානි අරඤ්ඤෙ සමණධම්මං කත්වාපි මරණ කාලෙ එරකපත්තෙන ඛීණාය ගහිතො විය ආපත්තිං දෙසෙතුකාමොපි හුත්වා අඤ්ඤං භික්ඛුං අපස්සන්තො අපරිසුඛං මෙ සීලන්ති උපජ්ජන්ත විපරිසාරෝ තතො වට්ටිත්වා එරකරුක්ඛිකන්නාවපපමාණෙ නාගරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති, එරකපත්තොතෙවස්ස නාමං අහොසි, සො නිබ්බත්තකණෙ යෙව අත්තභාවං ඔලොකෙත්වා එත්තකං නාම කාලං සමණධම්මං කත්වා අහෙතුකයොනියං මණ්ඩූකභක්ඛනට්ඨානෙ නිබ්බත්තොම්හීති විපරිසාරී අහොසි, සො අපරභාගෙ එකං ධීතරං ලභිත්වා මජ්ඣෙ ගබ්භාය උදකපිටෙ මහන්තං එණිං උක්ඛිපිත්වා ධීතරං තස්මිං එණෙ නවෙත්වා නවෙත්වා ගායාපෙති, එවං කිරස්ස අහොසි-අඩා අහං ඉමිනා උපායෙන බුද්ධෙ උපත්තෙ තස්ස උපට්ඨාහා භාවං සුණිස්සාමීති, සො-යො මෙ ගීතස්ස පටිගීතං ආහරති තස්ස මඟ්ගෙත්තානාහං විභවෙන සබ්බං ධීතරං දස්සාමීති අබ්බමාසං උපෝ සථදිවසෙ තං ධීතරං එණෙ ඨපෙති, සා තත්ථ ගීතා නවචන්නී ඉමං ගාථමාහ:-

"කිං සු ආධිපති රාජා කිං සු රාජා රජ්ජසරෝ,[1]
කථං සු විරජෝ හොති කථං බාලොති වුච්චති"නි.

ඉමං ගීතං ගායති, සකලජම්බුදීපවාසිනෝ නාගමානවිකං ගණ්හිස්සා මීති ගන්ත්වා අත්තනෝ අත්තනෝ පඤ්ඤබලෙන පටිගීතං කත්වා ගායන්ති, සා තං පටික්ඛිපති, තස්සා අබ්භමාසං එණේ ඨත්වා එවං ගායනතියා එකං බුඩනන්තරං වීතිවත්තං, අථ සත්ථා ලොකෙ උපජ්ජිත්වා එකදිවසං පච්චූසකාලේ ලොකං වොලොකෙනෙතා එර කපත්තං ආදිං කත්වා උත්තරමානවකං නාම අත්තනෝ ඤණජාලස්ස අන්තෝ පවිට්ඨං දිස්වා කිනනුඛෝ භවිස්සතීති ආවජ්ජෙන්තෝ-අජ්ජ එරකපත්තස්ස ධිතරං එණේ කත්වා නවචාපනදිවසෝ, අයං උත්තරෝ මානවෝ මයා දිනනගීතං[2] ගණ්හනෙතාව සොතාපන්නෝ හුත්වා තං ආදාය නාගරාජස්ස සන්තිකං ගමිස්සති, සෝ තං සුත්වා බුඩෝ උපන්නොතී ඤත්වා මම සන්තිකං ආගම්ස්සති, අහං තස්මිං ආගතෙ මහාසමාගමෙ ගාථං කථෙස්සාමි, ගාථාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණස හස්සානං ධම්මාභිසමයෝ භවිස්සතීති අද්දස. සෝ තත්ථ ගන්ත්වා-බාරා ණසිතෝ අවිදූරෙ සත්ත සිරිසරුකඛා අත්ථි තෙසු එකස්ස මූලෙ නිසිදි, ජම්බුදීපවාසිනෝ ගීතපටිගීතං ආදාය සන්නිපතිංසු, සත්ථා අවිදූරෙන ගච්ඡන්තං උත්තරමානවං දිස්වා උත්තරාති ආහ, කිං භන්තෙති, ඉතෝ තාවත්ථ එහීති, අථ නං ආගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසින්නං ආහ-කුහිං ගච්ඡ සීති? එරකපත්තස්ස ධිතු ගාඅනඨාණංති, ජානාසි පන ගීතපටිගී තන්ති? ජානාමි භන්තෙති, වදෙහි තාව තන්ති, අථ නං අත්තනෝ ජානනනියාමෙනෙව වදන්තං උත්තරං න එතං පටිගීතං අහං තෙ පටිගීතං දස්සාමි ආදාය නං ගම්ස්සසීති, සාධු භන්තෙති, අථ නං සත්ථා උත්තර ත්ථිං මානවිකාය ගීතකාලෙ:-

"ඡවාරාධිපති රාජා රජ්ජමානෝ රජ්ජසරෝ,[1]
අරජ්ජං විරජෝ හොති රජ්ජං බාලොති වුච්චති"නි.

ඉමං පටිගීතං ගායෙය්‍යාසීති ආහ, මානවිකාය හි ගීතස්ස අත්ථෝ-"කිංසු ආධිපති රාජා"නි කිං අධිපති රාජා නාම හොති. "කිං සු රාජා රජ්ජසරෝ"නි කථං පන රාජා රජ්ජසරෝ නාම හොති. "කථං සු විරජෝ හොතී"නි කථං නු සෝ රාජා විරජෝ නාම හොතීති. පටිගීතස්ස පනත්ථෝ-"ඡවාරාධිපති රාජා"නි යෝ ඡන්නං වාරානං අධිපති එකවාරෙපි රූපාදීහි අනභිභූතෝ අයං රාජා නාම හොති. "රජ්ජමානෝ රජ්ජසරෝ"නි යෝ පන තෙසු ආරම්ම ණෙසු රජ්ජති සෝ රජ්ජමානෝ රජ්ජසරෝ නාම. "අරජ්ජං"නි අරජ්ජ මානෝ පන විරජෝ නාම හොති. "රජ්ජං"නි රජ්ජමානෝ බාලොති වුච්චතීති. එවමස්ස සත්ථා පටිගීතං දත්වා උත්තර තරා ඉමස්මිං ගීතෙ ගායිතෙ ඉමස්ස තෙ ගීතස්ස ඉමං පටිගීතං ගායිස්සන්ති:-

---

1. ම. රජ්ජසරෙ.
2. ම. දින්නං පටිගීතං.

"කෙනස්සු වුය්හති බාලෝ කථං නුදති පණ්ඩිතෝ,
යොගකෙඛමී කථං හොති තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතෝ"ති.

අථස්ස තං ඉමං පටිගීතං ගායෙය්‍යාථීති ආහ:-

"ඔඝෙන වුය්හති බාලෝ යොගා නුදති පණ්ඩිතෝ,
සබ්බයොගවිසංයුත්තෝ යොගකෙඛමීති වුච්චති"ති.

තස්සත්ථෝ-කාමොඝාදිනා චතුබ්බිධෙන ඔඝෙන බාලෝ වුය්හති තං ඔඝං පණ්ඩිතෝ සම්මප්පධානසඛ්ඛාතෙන යොගෙන නුදති, සෝ සබ්බෙහි කාමයොගාදීහි විසංයුත්තෝ යොගකෙඛමී නාම වුච්චතීති. උත්තරෝ ඉමං පටිගීතං ගණ්හන්තාව සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සෝ සොතාපන්නෝ හුත්වා තං ගාථං ආදාය ගන්ත්වා හත්ථෝ මය්හ ගීතපටිගීතං ආගමං ඔකාසං මෙ දෙථාති වත්වා නිරන්තරං ගීතස්ස මහාජනස්ස ජානනෙව[1] අක්කමන්නෝ අගමාසි, නාගමානවිකාපි පිතු ඵණෙ ඨත්වා නච්චමානා "කිං සු ආධිපති රාජ"ති ගීතං ගායි, උත්තරෝ "ඡත්තාරාධිපති රාජා"ති පටිගීතං ගායි, පුන මානවිකා "කොතස්සු වුය්හති"ති තස්ස පටිගීතං ගායි, අථස්සා පටිගීතං ගායන්නෝ උත්තරෝ "ඔඝෙන වුය්හති"ති ඉමං ගාථමාහ. නාගරාජා තං සුත්වාව බුද්ධස්ස උපනිස්සයභාවං ඤත්වා මය්හා එකං බුද්ධන්තරං එවරූපං පදං නාම න සුතපුබ්බං, උපනිස්සා වත හො ලොකෙ බුද්ධොති තුට්ඨමානසෝ නඛතුඩෙන උදකං පහරි, මහාවීචියෝ උට්ඨිංසු, උභොපි තීරා ඡිජ්ජිංසු, ඉතොවිතෝ ච උසභමත්තෙ ඨානෙ මනුස්සා උදකෙ නිමුජ්ජිංසු, සෝ එත්තකං මහාජනං ඵණෙ ඨපෙත්වා උක්ඛිපිත්වා ථලෙ පතිට්ඨාපෙසි, සෝ උත්තරං උපසඞ්කමිත්වා කහං සාම් සද්ධාති පුච්ඡි, එතස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නෝ මහාරාජාති, කෝ එහි සාම් ගච්ඡමානි උත්තරෙනෙව සද්ධිං අගමාසි, මහාජනොපි තෙන සද්ධිං යෙව ගතෝ, නාගරාජා ගන්ත්වා ඡබ්බණ්ණරසමිනං අන්තරං පවිසිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා රොදමානෝ අට්ඨාසි, අථ නං සත්ථා ආහ-කිං ඉමං මහාරාජානි, අහං හන්තෙ තුම්හාදිසස්ස බුද්ධස්ස සාවකෝ හුත්වා වීසතිවස්ස සහස්සානි සම්මණ්ඩමං අනාසිං, සොපි මං සම්මණ්ඩමෙව නිට්ඨාරෙතුං[2] නාසක්ඛි, අපපමත්තකං එරකපත්තවෙජ්ජනමත්තං නිස්සාය අහෙතුක පටිසන්ධිං ගහෙත්වා උදරෙන[3] පරිසක්කනට්ඨානෙ නිබ්බත්තොම්හි, එකං බුද්ධන්තරං තෙව මනුස්සත්තං ලභාමි න සඞ්ඝමජ්ඣං නාම තුම්හාදිසස්ස බුද්ධස්ස දස්සනානි, සත්ථා තස්ස කථං සුත්වා මහාරාජ මනුස්සත්තං නාම දුල්ලභමෙව තථා සඞ්ඝමජ්ඣං තථා බුද්ධුප්පාදෙ ඉදං ගිහිවෙඡන කසිරෙන ලබ්භතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"කිච්ඡා මනුස්සපටිලාභෝ කිච්ඡං මච්චාන ජීවිතං,
කිච්ඡං සද්ධම්මසවණං කිච්ඡා බුද්ධානං උප්පාදෝ"ති.

---

1. ම. ජානනුනා. 2. ම. නිට්ඨාරෙතුං. 3. ම. උ රත.

තස්සත්ථෝ-මහනෙත්ත හි වායාමෙන මහනෙත්ත කුසලෙන ලඛ්ඛතත්තා මනුස්සත්තපටිලාභෝ නාම **කිච්ඡෝ** දුල්ලභෝ, තිරන්තරං කසිකම්මාදීනි කත්වා ජීවිතවුත්තිං ඝටන්තෝපි පරිත්තඨායිතාය **මච්චානං ජීවිතං කිච්ඡං**, අනෙකෙසුපි කප්පෙසු ධම්මං දෙසෙන්තස්ස පුග්ගලස්ස දුල්ලභතාය **සද්ධම්මස්සවණම්පි කිච්ඡං**, මහනෙත්ත පන වායාමෙන අභිනීහාරස්ස සම්පජ්ජනතෝ සම්බාභිනීහාරස්ස ච අනෙකෙහි පි කප්පකොටිසහස්සෙහි දුල්ලභුප්පාදතෝ **බුද්ධානං උප්පාදෙපි** කිච්ඡෝයෙව අති විය දුල්ලභෝති.

දෙසනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ අහොසි, නාගරාජාපි තං දිවසං සොතාපත්තිඵලං ලභෙය්‍ය තිරච්ඡානගතත්තා පන නාලත්ථ, සෝ-යෙසු පවිසන්තිං තවජඝන විස්සත්ථ නිද්දොක්කමන සජාතිමෙථුනසෙවන වුත්තිසඞ්ඛාතෙසු පඤ්චසු ඨානෙසු නාගභවනරමෙව ගහෙත්වා කිලමන්ති, තෙසු අකිලමනභාවං පත්වා මානවකරූපෙනෙව විවරිතුං ලභීති.

එරකපත්තනාගරාජස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

14, 4.

"සබ්බපාපස්ස අකරණ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෙ ආනන්දත්ථෙරස්ස පඤ්හං ආරබ්භ කථෙසි.

ථෙරෙ කිර දිවාට්ඨානෙ නිසින්නෙ විනෙතබ්බි-සත්ථාරා සත්ථානඤ්ච බුද්ධානං මාතාපිතරෝ ආයුපරිච්ඡෙදෙ, බොධිසාවකසන්නිපාතෙ අග්ගසාවකා උපට්ඨාකොති ඉදං සබ්බං කථිතං, උපොසථෝ පන අකථිතෝ, කින්නුඛෝ තෙසම්පි අයමෙව උපොසථෝ අහොසීති, සෝ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා තමත්ථං පුච්ඡි, ඝසමා පන තෙසං බුද්ධානං කාලභෙදෙව අහොසි න ඛාථාභෙදෙ, විපස්සිසම්මාසම්බුද්ධෝ හි සත්තමෙ සත්තමෙ සංවච්ඡරෙ උපොසථං අකාසි, එකදිවසං දිනෙනාවදෙයෙව හිස්ස සත්තන්නං සංවච්ඡරානං අලං ගොති, සිඛී ච වෙස්සභූ ච ඡට්ඨෙ ඡට්ඨෙ සංවච්ඡරෙ උපොසථං කරිංසු, කකුසන්ධෝ ච කොණාගමනෝ ච සංවච්ඡරෙ සංවච්ඡරෙ, කස්සපදසබලෝ ඡට්ඨෙ ඡට්ඨෙ මාසෙ උපොසථං අකාසි, එකදිවසං දිනෙනාවදෙ, එව හිස්ස ඡන්නං මාසානං අලං අහොසි, තස්මා සත්ථා තෙසං ඉමායෙවාති වත්වා[1] සබ්බෙසං එකමෙව උපොසථං ආචික්ඛිතුනෙත්තා ඉමා ඛාථා අභාසි:-

"සබ්බපාපස්ස අකරණං කුසලස්ස උපසම්පදා,
සචිත්තපරියොදපනං එතං බුද්ධානසාසනං."

ඛන්තී පරමං තපෝ තිතික්ඛා නිබ්බාණං පරමං වදන්ති බුද්ධා,
න හි පබ්බජිතෝ පරූපඝාතී සමණෝ හොති පරං විහෙඨයන්තෝ

---

1. ම. ඉමං කාලභෙදං ආරොචෙත්වා.

අනුපවාදෙ අනුපඝාතො පාතිමොක්ඛෙ ච සංවරෝ,
මත්තඤ්ඤුතා ච භත්තස්මිං පන්තං ච සයනාසනං,
අධිචිත්තෙ ච ආයොගෝ එතං බුද්ධාන සාසනන්ති.

තත්ථ **සබ්බපාපස්සාති** සබ්බස්ස අකුසලකම්මස්ස. **උපසම්පදාති** අභිනික්ඛමණතො පට්ඨාය යාව අරහත්තමග්ගා කුසලස්ස උප්පාදෙත්වා උප්පාදිතස්ස ච භාවනා. **සචිත්තපරියොදපනන්ති** පඤ්චහි නීවරණෙහි අත්තනො චිත්තස්ස වොදපනං. **එතං බුද්ධාන සාසනන්ති** සබ්බබුද්ධානං අයමනුසිට්ඨි. **ඛන්තීති** යා එසා තිතික්ඛාසඞ්ඛාතා ඛන්ති නාම ඉදං ඉමස්මිං සාසනෙ **පරමං** උත්තමං **තපෝ. නිබ්බාණං පරමං වදන්ති** බුද්ධා ච පච්චෙක බුද්ධා ච අනුබුද්ධා වාති ඉමෙ හි තයොපි බුද්ධා නිබ්බාණං උත්තමං වදන්ති. **න හි පබ්බජිතොති** පාණිආදීහි **පරං** උපහනනෙනා **විහෙඨයනෙනා පරූපඝාතී** පබ්බජිතො නාම න හොති. **සමණොති** වුත්තනයෙනෙව පරං විහෙඨයනෙනා සමණොපි න හොතියෙව. **අනුපවාදෙති** අනුපවාදනඤ්ඤෙව අනුපවාදපදං ච. **අනුපඝාතොති** අනුපහනනං වෙව අනුපඝාතාපනඤ්ඤෙව. **පාතිමොක්ඛෙති** ජෙට්ඨකසීලෙ. **සංවරොති** පිදහනං. **මත්තඤ්ඤුතාති** මත්තඤ්ඤුභාවෙ පමාණජානනං. **පන්තානීති** විත්තං. **අධිචිත්තෙනාති** අධිසමාපත්තිසඞ්ඛාතෙ අධික චිත්තෙ. **ආයොගොති** පයොගකරණං. **එතන්ති** එතං සබ්බම්පි. **බුද්ධාන සාසනන්ති** අනුසිට්ඨි, එත්ථ හි අනුපවාදෙන වාචසිකසීලං කථිතං, අනුපඝාතෙන කායිකසීලං, පාතිමොක්ඛෙ ච සංවරෙනි ඉමිනා පාතිමොක්ඛසීලං වෙව ඉන්ද්‍රියසංවරං ච, මත්තඤ්ඤුතාය ආජීවපාරිසුද්ධිඤ්ඤෙව පච්චයසන්නිස්සිතසීලං ච, පන්තසෙනාසනෙන සපාදකසෙනාසනං, අධිචිත්තෙන අට්ඨ සමාපත්තියොං, එවං ඉමාය ගාථාය තිස්සොපි සික්ඛා කථිතා එව හොන්ති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ආනන්දත්ථෙරස්ස උපොසථපඤ්හවත්ථු චතුත්ථං.

14, 5.

"න කහාපණවස්සෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අනභිරතඝිකඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර සාසනෙ පබ්බජිත්වා ලඛුපසම්පදෙ අසුකට්ඨානං නාම ගන්ත්වා උදෙසං උග්ගණ්හාමීති උපජ්ඣායෙන පෙසිතො තත්ථ අගමාසි, අථස්ස පිතු රොගො උපජ්ජි, සො පුත්තං දට්ඨුකාමෝ හුත්වා තං පක්කොසිතුං සමත්ථං කිඤ්චි අලභිත්වා පුත්තසොකෙන විපලපන්තොයෙව ආසන්නමරණෙ හුත්වා ඉදං මෙ පුත්තස්ස පත්තචීවර මූලං කාරෙය්‍යාසීති කහාපණසතං කණ්ඨට්ඨස්ස හත්ථෙ දත්වා කාලමකාසි, සො දහරස්ස ආගතකාලෙ පාදමූලෙ නිපතිත්වා පවත්තෙන්තො රොදිත්වා හනෙන පිතා මෙ විපලපන්තොව කාලකතො මය්හං පන

තෙන කාහාපණසතං ගහේ ඨපිතං තෙන කිං කරොමීති ආහ, දහරෙ න මෙ කාහාපණෙහි අත්ථොති පරිභිජ්ජිත්වා අපරභාගෙ විනෙතසි-කිං මෙ පරකුලෙසු පිණ්ඩාය චරිත්වා ජීවන්තස්ස ජීවිතෙන සක්කා තං කාහාපණසතං නිස්සාය ජීවිතුං විබාහිස්සාමීති, සො අනභිරතියා පීළිතො විස්සට්ඨසජ්ඣායනකම්මට්ඨානො පණ්ඩුරොගී විය අහොසි, අථ නං දහරසාමණෙරා කිං ඉදන්නි පුච්ඡිත්වා උක්කණ්ඨිතොමහීති වුත්තෙ ආචරියුපජ්ඣායානං ආචික්ඛිංසු, අථ නං තෙ සත්ථු සන්තිකං නෙත්වා සත්ථු දස්සෙසුං, සත්ථා-සච්චං කිර ත්වං උක්කණ්ඨිතොත්ති පුච්ඡිත්වා-ආම භන්තෙති වුත්තෙ-කස්මා එවමකාසි අපි පන තෙ කොචි ජීවිතපච්චයොති? ආහ, ආම භන්තෙති, කිං තෙ අත්ථීති? කාහාපණසතං භන්තෙති, තෙන හි තෙන කහ්චි තාව සක්ඛරං ආහර ගණෙත්වා ජීවිස්සාම සක්කා වා තත්තකෙන ජීවිතුං නො වාති, සො සක්ඛරං ආහරි, අථ නං සත්ථා ආහ-පරිභොගත්ථාය තාව පණ්ණාසං ඨපෙහි විඤ්ඤාණං ගොණාදීනං අත්ථාය චතුවීසතිං එත්තකං නාම බීජත්ථාය යුගනඞ්ගලත්ථාය කුද්දාල කත්තාය වාසිඵරසු අත්ථායාති එවං ගණ්හියමානෙ තං කාහාපණසතං නපපහොසි, අථ නං සත්ථා-භික්ඛු තව කාහාපණා අපපකා කථං එතෙ නිස්සාය තණ්හං පූරෙස්සසි? අතීතෙ චක්කවත්තිරජ්ජං කාරෙත්වා අපෙරාධිතමත්තෙනෙව වාදසයොජනට්ඨානෙ කටිපපමාණෙ රතන වස්සං වස්සාපෙතුං සමත්ථො යාව ඡත්තිංස සක්කා වවත්තිං එත්තකං කාලං දෙවරජ්ජං කාරෙත්වාපි මරණකාලෙ තණ්හං අපූරෙත්වාව කාලමකාසීති වත්වා-තෙන යාචිතො-අනිතං ආහරිත්වා මක්ඛිකූජාතකං විත්ථාරෙත්වා කථෙසි:-

"යාවතා වඤ්ඣමසුරියා පරිහරන්ති දිසා භන්ති විරොචනා,
සබ්බෙව දූසා මක්ඛිතා යෙ පාණා පඨවිනිස්සිතා"ති.

ඉමිස්සා ගාථාය අනන්තරං වෙ ගාථා අභාසි:-

"න කාහාපණවස්සෙන තිත්ති කාමෙසු විජ්ජති,
අප්පස්සාදා දුඛා කාමා ඉති විඤ්ඤාය පණ්ඩිතො.

අපි දිබ්බෙසු කාමෙසු රතිං සො නාධිගච්ඡති,
තණ්හක්ඛයරතො හොති සම්මාසම්බුද්ධසාවකො"ති.

තත්ථ කාහාපණවස්සෙනාති යං සො අපෙරාධෙත්වා සත්තරත තවස්සං වස්සාපෙසි තං ඉධ කාහාපණවස්සංති වුත්තං, තෙනාපි හි වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙසු තිත්ති නාම නාහොසි එවං දුප්පූරා එසා තණ්හා. **අප්පස්සාදාති** සුපිනසදිසතාය පරිත්තස්සාදා. **දුඛාති** දුක්ඛක්ඛන්ධාදීසු ආගතදුක්ඛවසෙන පන බහුදුක්ඛා ච. **ඉති විඤ්ඤායාති** එවමෙතෙ කාමෙ ඤත්වා. අපි දිබ්බෙසූති සචෙ හි දෙවානං උපකප්පනකකාමෙහි නිමන්තෙය්‍යාපි අංගසමංගි විය එවමපි තෙසු කාමෙසු රතිං න විඳති යෙව. **තණ්හක්ඛයරතොති** අරහත්තෙ යෙව නිබ්බාණෙ ච අභිරතො හොති තං පත්ථයමානො විහරති. **සම්මා**

සම්බුද්ධසාවකෝති සම්මාසම්බුද්ධෙන දෙසිතස්ස ධම්මස්ස සවණෙන ජාතෝ යොගාවචරභික්ඛු. දෙසනාවසානෙ සෝ භික්ඛු සෝතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තපරිසායපි ඝත්තිකා දෙසනා අහොසිති.

අඟුලිමාලත්තෙරස්ස වත්ථු පඨමං.

---

14. 6.

"බහුං වෙ සරණං යන්තී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ වාලුකාරාසිමහි නිසින්නෝ අඟුලිමාලත්තං නාම කොසල රඤ්ඤෝ පුරොහිතං ආරබ්ධ කථෙසි:-

සෝ කිර මහාකොසලස්ස පුරොහිතෝ අහොසි, අථ නං පිතරි කාලකතෙ සෝ පසෙනදිකොසලෝ පිතු පුරොහිතොති ගාරවෙන තස්මිං යෙව ඨානෙ ඨපෙත්වා තස්ස අත්තනෝ උපට්ඨානං ආගතකාලෙ පච්චුග්ගමනං කරොති ආචරිය ඉධ නිසීදථාති සමාසනං දපෙති, සෝ විත්තෙසි-අයං රාජා මයි අතිවිය ගාරවං කරොති න බෝ පන රාජූනං නිච්චකාලමෙව සක්කා විත්තං ගහෙතුං සමානවස්සෙන හි සද්ධිං රජ්ජසුඛං නාම සුඛං හොති අහං භි මහල්ලකෝ පබ්බජිතුං මෙ යුත්තන්ති, සෝ රාජානං පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා නගරෙ භෙරිං චරාපෙත්වා සත්තාහෙන සබ්බං අත්තනෝ ධනං දානමුඛෙ විස්සජ්ජෙත්වා බාහිරකපබ්බජ්ජං පබ්බජි, තං නිස්සාය දස පුරිසසහස්සානි අනුපබ්බජිංසු, සෝ තෙහි සද්ධිං අඛගමඛධාතං ච කුරුරඝරස්ස ච අන්තරෙ වාසං කපෙත්වා ඉමං ඔවාදං දෙති-තාතා යස්ස වෝ කාමවිත්තක්කාදයෝ උපපජ්ජන්ති සෝ තුරිතෙන[1] එකෙකං වාලුකාපුටං උබ්බරිත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ ඔකිරතූති, තෙ ඝට්ඨිති පවිත්තුණිත්වා කාමවිත්තක්කාදීනං උපන්නනකාලෙ තථා කරිංසු, අපරෙන සමයෙන මහාවාලුකාරාසි අහොසි, තං අභිඤ්ඤෙත්තා නාම නාගරාජා පරිඤ්ඤහෙසි, අඛගමඛධවාසි නොවෙව කුරුරඝට්ඨවාසිනෝ ච මාසෙ මාසෙ තෙසං මහන්තං සක්කාරං අභිහරිත්වා දානං දෙන්ති, අථ තෙසං අඟුලිදත්තෙනා ඉමං ඔවාදං අදාසි-පබ්බතං සරණං යාථ වනං සරණං යාථ ආරාමං සරණං යාථ රුක්ඛං සරණං යාථ එවං සබ්බදුක්ඛතො මුච්චිස්සථාති, අත්තනෝ අන්තෙවාසිකෙපි ඉමිනා ඔවාදෙන ඔවදති, බොධිසත්තොපි කතාභිනීහාරත්තා සම්මාසම්බොධිං පත්වා තස්මිං සමයෙ සාවත්ථිං නිස්සාය ජේතවනෙ විහරන්තෝ පච්චූසකාලෙ ලොකං ඔලොකෙන්තෝ අඟුලිදත්තබ්‍රාහ්මණං සඬ්ඪං අන්තෙවාසිකෙහි අත්තනෝ ඤාණජාලස්ස අන්තොපවිට්ඨං දිස්වා සබ්බෙපිමෙ අරහත්තස්ස උපනිස්සයසම්පන්නාති ඤත්වා සායණ්හ සමයෙ මහාමොග්ගල්ලානත්තෙරං ආහ-මොග්ගල්ලාන කිං න පස්සසි අඟුලිදත්තබ්‍රාහ්මණං මහාජනං අභිතෙ පඤ්ඤපෙන්තං? ගච්ඡ තෙසං ඔවාදං දෙහීති, හන්දෙත බුද්ධ එතෙ එකඤ්ඤස්ස මයහං අවිසයහා සචෙ තුම්හෙහි ආගම්ස්සථ විසයහා භවිස්සන්තීති, මොග්ගල්ලාන අහම්පි

1. ම. තදිස්සං.

ආගමිස්සාමි භිං පුරතො යාතීති, ථෙරෙ ගච්ඡන්තොව චින්තෙසි-එතෙ බලවන්තා වෙව බහූ ච සචෙ සබ්බෙසං සමාගමට්ඨානෙ කිඤ්චි කථෙස්සාම සබ්බෙපි වගාවගෙහන උට්ඨහෙයුංති, අථ අත්තනො ආනුභාවෙන ථූලථූසිතකං දෙවං වුට්ඨාපෙසි, තෙ ථූසිතෙසු පතන්තෙසු උට්ඨාය උට්ඨාය අත්තනො අත්තනො පණ්ණසාලං පවිසිංසු, ථෙරෝ අගාරිදත්තස්ස පණ්ණසාලචාරෙ ඨත්වා අගාරිදත්තාති ආහ, සො ථෙරස්ස සද්දං සුත්වා ඉමස්මිං ලොකෙ මං නාමෙන ආලපිතුං සමත්ථො නාම නත්ථි නො නුඛො මං නාමෙන ආලපතීති මානත්ථඛ්ධාය නො එසොති? ආහ, අහං බ්‍රාහ්මණොති, කිං වදෙසීති?, අජ්ජ ඉමං එකරත්තිං ඉධ වසනට්ඨානං නත්ථීති, එකස්ස එකාව පණ්ණසාලාති, අගාරිදත්ත මත්‍රුස්සා නාම මත්‍රුස්සානං ගාවොත ගුත්තං පබ්බජිතා පබ්බජිතානං සන්තිකං ආගච්ඡන්තී මා එවං කරි දෙති මෙ වසනට්ඨානන්ති, කිං පන ත්වං පබ්බජිතොසි? ආම පබ්බජිතොම්හීති, සචෙසි පබ්බජිතො කහං තෙ ඛාරිභණ්ඩං? නො පබ්බජිතපරික්ඛාරොති?, අත්ථි මෙ පරික්ඛාරො විසුං පන තං ගහෙත්වා විචරිතුං දුක්ඛංති අබ්භන්තරෙනෙව තං ගහෙත්වා විචරාම් බ්‍රාහ්මණාති, සො තං න ගහෙත්වා විචරිස්සසීති ථෙරස්ස කුජ්ඣි, අථ නං සො ආහ-අපෙහි[1] අගාරිදත්ත මා කුජ්ඣි වසනට්ඨානං මෙ අවික්ඛාති, නත්ථි එත්ථ වසනට්ඨානංති, එතස්මිං පන වාලුකාරාසිම්හි නො වත්ථීති? එකො නාගරාජාති, එතමෙම දෙඛීති, න සක්‍යා දාතුං භාරියං එතස්ස කම්මංති, හොතු දෙඛි මෙති, තෙන හි ත්වමෙව ජානාහීති, ථෙරෝ වාලුකාරාසිඅභිමුඛො පායාසි, නාගරාජා තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා අයං සමණෙ ඉතො ආගච්ඡති න ජානාති මඤ්ඤෙ මම අත්ථි භාවං ධුමායිතුං[2] නං මාරෙස්සාමීති ධුමායි,[3] ථෙරෝ-අයං නාගරාජා අහ මෙව ධුමායිතුං සක්කොති අඤ්ඤෙ න සක්කොතීති මඤ්ඤෙ සල්ලක්ඛෙතීති සයම්පි ධුමායි, විත්තම්පි සරීරතො උග්ගතධුමා යාව බ්‍රහ්මලොකා උට්ඨහිංසු, උභොපි ධුමා ථෙරං අබාධෙත්වා නාගරාජානමෙව බාධෙන්ති, නාගරාජා ධුමවෙගං සහිතුං අසක්කොන්තො පජ්ජලි, ථෙරොපි තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා තෙන සඬ්ගෙ පජ්ජලි, තාපි අග්ගිජාලා යාව බ්‍රහ්මලොකා උට්ඨහිංසු, අථස්ස සකලසරීරං උක්කාහි පදීපිතං විය අහොසි, ඉසිගණෙ ඔලොකෙත්වා චින්තෙසි-නාගරාජ සමණං ඛාපෙති භද්දකො වත සමණෙ අමහාකං වචනං අසුත්වා නට්ඨොති, ථෙරෝ නාගරාජානං දමෙත්වා නිබ්බිසෙවනං කත්වා වාලුකා රාසිම්හි නිසීදි, නාගරාජ වාලුකාරාසිං හොගෙහි පරික්ඛිපිත්වා කූටා ගාර කුච්ඡිපමාණං එණං මාපෙත්වා ථෙරස්ස උපරි ධාරෙසි, ඉසිගණා පාතොව සමණස්ස මතභාවං වා අමතභාවං වා ජානිස්සාමාති ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තං වාලුකාරාසිම්හි එකෙ නිසින්නං දිස්වා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ අභිත්ථවන්තා ආහංසු-සමණ කච්චි සි නාගරජෙන බාධිතොති? කිං න පස්සථ එතං මම උපරි එණං ධාරෙත්වා සිතංති? අච්ඡරියං වත භො සමණස්ස එවරූපො නාම තෙන නාගරාජ දමිතොති ථෙරං පරි

1. ම. අමෙහ. 2. සී. ඛුපායිතුං. 3. සී. ඛුපායි.

වාරෙව්හා අට්ඨංසු, තසම්ං ඛණෙ සත්ථා ආගතෝ, සත්තාරං දිස්වා ථෙරෝ උට්ඨාය වන්දි, අථ නං ඉසයෝ ආහංසු-අයම්පි තයා මහන්නතරෝති, එස භගවා සත්ථා අහං ඉමස්ස සාවකොති, සත්ථා වාලුකාරාසිම්හි තෙ නිසීදි, ඉසිගණෙන-අයං තාව සාවකස්ස ආනුභාවෝ ඉමස්ස පන ආනුභාවෝ කිදිසොති අජ්ලිං පග්ගය්හ සත්තාරං අභිත්ථවි, සත්ථා අග්ගිදත්තං ආමන්තෙත්වා ආහ-අග්ගිදත්ත ත්වං තව සාවකානං ඔවාදං දදමානෝ කිනාති වත්වා ඔවාදං දෙසිති, එතං පබ්බතං සරණං ගච්ඡථ වත්වා ආරම්ං රුක්ඛං සරණං ගච්ඡථ එතානි සරණං ගතෝ සබ්බදුක්ඛා මුච්චතීති එවං තෙසං ඔවාදං දම්මීති, සත්ථා නඛෝ අග්ගිදත්ත එතානි සරණං ගතෝ සබ්බදුක්ඛා පමුච්චති බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝං පන සරණං ගන්ත්වා සකල වට්ටදුක්ඛා පමුච්චතීති ඉමා ගාථා අභාසි:-

"බහුං වෙ සරණං යන්ති පබ්බතානි වනානි ච,
ආරාමරුක්ඛචෙත්‍යානි මනුස්සා භයතජ්ජිතා.

නෙතං ඛෙ සරණං ඛෙමං නෙතං සරණමුත්තමං,
නෙතං සරණමාගම්ම සබ්බදුක්ඛා පමුච්චති.

යෝ ච බුද්ධං ච ධම්මං ච සඞ්ඝං ච සරණං ගතෝ,
චත්තාරි අරියසච්චානි සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති.

දුක්ඛං දුක්ඛ සමුප්පාදං දුක්ඛස්ස ච අතික්කමං,
අරියචට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං දුක්ඛූපසමගාමිනං.

එතං ඛෙ සරණං ඛෙමං එතං සරණමුත්තමං,
එතං සරණමාගම්ම සබ්බදුක්ඛා පමුච්චති"ති.

තත්ථ බහූනීති බහු. **පබ්බතානීති** තත්ථ තත්ථ ඉසිගිලිවෙපුල්ල වෙහාරාදිකෙ පබ්බතෙ ච, මහාවන ගොසිඟ සාලවනාදීනි **වනානිච**, වෙළුවනජේවකම්බවනාදයෝ **ආරාමෙ** ච, උදෙනිචෙතියාදීනි **රුක්ඛචෙත්‍යානිච**, තෙ තෙ **මනුස්සා** තෙන තෙන භයෙන **තජ්ජිතා** භයතෙ මුච්චිතුකාමා පුත්තලාභාදීනි වා **පත්ථයමානා සරණං ගච්ඡන්තීති** අත්ථෝ. **නෙතං සරණන්ති** එතං පන සබ්බමපි සරණං නෙව ඛෙමං න උත්තමං නව එතං පටිච්ච ජාතිආදීසු ඔමෙකසු සත්තෙසු එකොපි **ජාතිආදිතෝ සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතීති** අත්ථෝ. **යෝ චාති** ඉදං අඤ්ඤං අනුත්තරං ච සරණං දස්සෙත්වා ඛෙමං උත්තමං සරණං දස්සනත්ථං ආරබ්ධ, **තස්සත්ථෝ-යෝ ච** ගහට්ඨෝ වා පබ්බජිතෝ වා "ඉතිපි සෝ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධෝ"ති ආදිකං බුද්ධගුණසඞ්ඛාතං ධම්මං ච සඞ්ඝං ච නිස්සාය සෙට්ඨවස්සෙන බුද්ධං ච ධම්මං ච සඞ්ඝං ච සරණං **ගතෝ**, තස්සාපි තං සරණාගමනං අසඤ්ඤතිච්ඡවඤ්ඤාදීහි කුපජානි වලනි, තස්ස පන අවිලභාවං දස්සෙතුං මග්ගෙන ආගතසරණමෙව පකාසෙන්තෝ-**චත්තාරි අරියසච්චානි සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතීති** ආහ, යෝ හි එතෙසං දස්සනවසෙන එතානි සරණං ගතෝ තස්ස **එතං** සරණං ඛෙමං ච උත්තමං ච, සෝ ච ප්‍රගුණලෝ එතං සරණං පටිච්ච සකලස්මාපි වට්ටදුක්ඛා පමුච්චති තස්මා **එතං වෝ සරණං ඛෙමන්ති** ආදි වුත්තං.

දෙසනාවසානෙ සබ්බෙපි තෙ ඉසයො සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං යාචිංසු, සත්ථා විවරණභූතො හත්ථං පසාරෙත්වා එථ භික්ඛවො චරථ බ්‍රහ්මචරියන්ති ආහ, තෙ තං ඛණඤ්ඤෙවඅට්ඨපරික්ඛාරධරා වස්සසතිකත්ථෙරා විය අහෙසුං, සො ච සබ්බසං අඩ්ඪමගධකුරුරට්ඨවාසිනං සක්කාරං ආදාය ආගමන දිවසෙ අහොසි, තෙ සක්කාරමාදාය ආගතා සබ්බෙපි තෙ ඉසයො පබ්බජිතෙ දිස්වා-කින්නුඛො අම්හාකං අගාරිදාසකබ්‍රාහ්මණෙ මහා උදාහු සමණෙ ගොතමොති විනෙත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස ආගතභාවං අගාරිදත්තෙනාව මහාති මඤ්ඤිංසු, සත්ථා තෙසං අජ්ඣාසයං ඔලොකෙත්වා-අගාරිදත්තස්ස පරිසාය කඩ්ඪං ජිඤ්ඤති ආහ, සො අහමපි එත්තකමෙව පච්චාසිංසාමීති ඉඞ්ඛලෙන සත්තක්ඛත්තුං වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා පුන්නපුන්නං ඔරුය්හ සත්ථාරං වන්දිත්වා-සත්ථා මෙ හත්තෙන භගවා සාවකොභමසම්ති වත්වා සාවකත්තං පත්ත පකාසෙසීති.

අගාරිදත්ත බ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු ඡඨං.

---

14. 7.

"දුල්ලභො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආනන්දත්ථෙරස්ස පඤ්හං ආරබ්භ කථෙසි:-

ථෙරො එකදිවසං දිවාට්ඨානෙ නිසින්නො විත්තෙසි-හත්ථාජනීයො ඡද්දන්තකුලෙ වා උපොසථකුලෙ වා උපපජ්ජති අස්සාජනීයො සින්ධව කුලෙ වා වලාහකස්සරාජකුලෙ වා ජයෙය්‍ය දක්ඛිණපථෙති ආදීනි වදන්තෙන සත්ථාරා හත්ථිආජානීය්‍යාදීනං උපපත්තිට්ඨානානි කථිතානි පුරිසාජානීයො නුඛො කහං උපපජ්ජතීති?, සො සත්ථාරං උප සඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡි, සත්ථා ආනන්ද පුරිසාජානීයො න සබ්බත්ථ උපපජ්ජති උද්ධතතො පන තියොජනසතායාමෙ ආවට්ටෙ නවයොජනසතපපමාණෙ මජ්ඣිමදෙසට්ඨානෙ උපපජ්ජති, උපපජ්ජන්තොපි ඒ පන යස්මිං වා තස්මිං වා කුලෙ න උපපජ්ජති ඛත්තියමහාසාලෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලානං වා පන අඤ්ඤතරස්මිංයෙව උපපජ්ජතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"දුල්ලභො පුරිසාජඤ්ඤෙ න සො සබ්බත්ථ ජායති,
යත්ථ සො ජායති ධීරො තං කුලං සුඛමෙධති"ති.

තත්ථ දුල්ලභොති පුරිසාජඤ්ඤෙසු හි දුල්ලභො න හත්ථාජනීඝා දයො විය සුලභො. **න සො සබ්බත්ථ** පච්චන්තදෙසෙ වා නීචකුලෙ වා ජායති, මජ්ඣිමදෙසෙ පන මහාජනස්ස අභිවාදනාදිසක්කාරකර ණට්ඨානෙ ඛත්තියබ්‍රාහ්මණානං කුලානං අඤ්ඤතරස්මිං කුලෙ ජායති, එවං ජායමානොච **යත්ථ සො ජායති ධීරො** උත්තමපඤ්ඤෙසු සම්මා සම්බුඬො. **තං කුලං සුඛමෙධතීති** සුඛපත්තමෙව හොතීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ආනන්දත්ථෙරස්ස පුච්ඡිත පඤ්හ වත්ථු සත්තමං.

14. 8.

"සුඛෝ බුද්ධානං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ සම්බහුලානං භික්ඛූනං කථං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි පච්චූසකාලෙ භික්ඛූ උපට්ඨානසාලායං නිසින්නා-ආවුසො කිත්තාවතා නු ඛෝ ඉමස්මිං ලොකෙ සුඛං නාම කථං සම්භට්ඨාපෙත්වා. තත්ථ කෙචි රජ්ජසුඛසදිසං නාම නත්ථීති ආහංසු, කෙචි කාමසුඛසදිසං නාම නත්ථීති ආහංසු, සත්ථා තෙසං නිසින්නට්ඨානං ආගන්ත්වා-කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ කිං කථෙථ ඉදං සබ්බම්පි සුඛං වට්ටදුක්ඛපරියාපන්නමෙව, ඉමස්මිං පන ලොකෙ බුද්ධුප්පාදෙ ධම්මසවණං සඞ්ඝසාමග්ගී සමෙමාදමානභාවොති ඉදමෙව සුඛන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සුඛෝ බුද්ධානං උප්පාදෙ සුඛා සද්ධම්මදෙසනා,
සුඛා සඞ්ඝස්ස සාමග්ගි සමග්ගානං තපෝ සුඛෝ"ති.

තත්ථ යස්මා බුද්ධා උප්පජ්ජමානා මහාජනං රාගභන්තාරාදීහි තාරෙන්ති තස්මා **බුද්ධානං උප්පාදෙ සුඛෝ**. යස්මා ධම්මදෙසනා ආගමම ඤාත්‍යාදිධම්මා සත්තා ඤාත්‍යාදීහි මුච්චන්ති තස්මා **සද්ධම්ම දෙසනා සුඛා. සාමග්ගීති** සමවිත්තතා, සා එකචිත්තතාපි සුඛා. එවං සමග්ගානං පන එකචිත්තානං යස්මා බුද්ධවචනං වා උග්ගණ්හිතුං ධාතුඛභානි වා පරිහරිතුං සම්මණ්ඩමමං වා කාතුං සක්කා තස්මා **සමග්ගානං තපෝ සුඛොති** වුත්තං, තෙනෙවාහ-"යාව කීවඤ මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ සමග්ගා සන්නිපතිස්සන්ති සමග්ගා වුට්ඨහිස්සන්ති සමග්ගා සඞ්ඝකරණීයානි කරිස්සන්ති වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානී"ති. දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු, මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්ථු අට්ඨමං.

---

14. 9.

"පූජාරහෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වාරිකං වරමානො කස්සප දසබලස්ස සුවණ්ණචෙතියං ආරබ්භ කථෙසි.

තථාගතො සාවත්ථිතො නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන බාරාණසිං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ තොදෙය්‍යගාමස්ස සමීපෙ මහාභික්ඛු සඞ්ඝපරිවාරෙ අඤ්ඤතරං දෙවට්ඨානං සම්පාපුණි, තත්‍ර නිසින්නො සුගතො ධම්මභණ්ඩාගාරිකං පෙසෙත්වා අවිදූරෙ කාසිකම්මං කරොන්තං බ්‍රාහ්මණං පක්කොසාපෙසි, සො බ්‍රාහ්මණෙ ආගන්ත්වා තථාගතං අභිවාදිත්වා තමෙව දෙවට්ඨානං වන්දිත්වා අට්ඨාසි, සුගතොපි ඉමං පදෙසං කින්ති මඤ්ඤසි බ්‍රාහ්මණාති ආහ, අමහාකං පවෙණියා ආගතචෙතියට්ඨානන්ති, වඤ්ඣ මෙ ගොතමාති, ඉමං ඨානං

වන්දනෙන තයා සාධු කතං බ්‍රාහ්මණාති සුගතො තං සම්පහංසෙසි, තං සුත්වා භික්ඛූ කෙන නු ඛො කාරණෙන භගවා එවං සම්පහංසෙසීති සංසයං සංජනෙසුං, තතො තථාගතො තෙසං සංසයමපනෙතුං මජ්ඣිමනිකායෙ ඝටිකාරසුත්තන්තං වත්වා ඉඞ්ගුභාවෙන කස්සප දස බලස්ස යොජනුබෙඛඩං ඤාණකෙතියං අපරව කණකෙතියං ආකාසෙ නිම්මිණිත්වා මහාජනං දස්සෙත්වා බ්‍රාහ්මණ එවංවිධානං පූජා රහානං පූජා යුත්තතරා වාති වත්වා මහාපරිනිබ්බාණසුත්තෙ දස්සිත නයෙනෙව බුද්ධදිසෙ වත්තාරො ථූපාරහෙ පකාසෙත්වා-සරීරචෙතියං උද්දිස්සචෙතියං පරිභොගෙචෙතියංති තීණි චෙතියානි විසෙසතො පරිදීපෙත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"පූජාරහෙ පූජයතො බුද්ධෙ යදි ව සාවකෙ,
පපඤ්චසමතික්කන්තෙ තිණ්ණසොකපරිද්දවෙ.

තෙ තාදිසෙ පූජයතො නිබ්බුතෙ අකුතොභයෙ,
න සක්කා පුඤ්ඤං සඞ්ඛාතුං ඉමෙත්තමපි කෙනචී"ති.

තත්ථ පූජිතුං අරහා පූජාරහා පූජිතුං යුත්තාති අත්ථො. **පූජාරහෙ පූජයතොති** අභිවාදනාදීහි වත්තුහි ච පච්චයෙහි පූජෙන්තස්ස. පූජා රහෙ දස්සෙති බුද්ධෙති ආදිනා, **බුද්ධෙති** සම්මාසම්බුද්ධෙ. **යදීති** යදිවා, අථ වාති අත්ථො. තත්ථ පච්චෙකබුද්ධෙති කථිතං හොති. **සාවකෙච-පපඤ්චසමතික්කන්තෙතිආදි** සමතික්කන්තතණ්හාදිට්ඨිමානපපඤ්චෙ. **තිණ්ණසොකපරිද්දවෙති** අතික්කන්තසොකපරිද්දවෙ. ඉමෙ වෙ අති ක්කන්තෙතාති අත්ථො. එතෙහි පූජාරහත්තං දස්සිතං. **තෙතිති** බුද්ධාදයො. **තාදිසෙති** වුත්තගුණවසෙන. **නිබ්බුතෙතිති** රාගාදිනිබ්බුතියා. තත්ථි කුතොවි භවතො වා ආරම්මණතො වා එතෙසං භයනත්ථි=අකුතොභයා, තෙ **අකුතොභයෙ. න සක්කා පුඤ්ඤං සඞ්ඛාතුං** ති පුඤ්ඤං ගණෙතුං න සක්කා, කථන්ති චෙ? **ඉමෙත්තමපි කෙනචිති** ඉමං එත්තකං ඉමං එත්තකන්ති **කෙනචිති** අපි සද්ධෙ ඉධ සම්බන්ධිතබ්බා, කෙනචි පුග්ගලෙන මානෙන වා, තත්ථ පුග්ගලෙනාති තෙන බ්‍රහ්මාදිනා, මානෙනාති තිවිධෙන මානෙන තීරණෙන ධාරණෙන පූරණෙන වා, තීරණං නාම ඉදං එත්තකන්ති නයතො තීරණං, ධාරණංති තුලාය ධාරණං, පූරණං නාම අඩ්ඪපඤ්ඤත්තිආදිවසෙන පූරණං, කෙනචි පුග්ගලෙන ඉමෙහි තීහි මානෙහි බුද්ධාදිකෙ පූජයතො පුඤ්ඤං විපාකවසෙන ගණෙතුං න සක්කා පරියන්තරහිතභාවතා විසු ඤානෙසු පූජයතො කිං පනමං ධරමානෙ බුද්ධාදී පූජයතො න සක්කා පුඤ්ඤං සඞ්ඛාතුං පුන තෙ තාදිසෙ කිලෙසපරිනිබ්බාණ නිමිත්තෙන ඛන්ධපරිනිබ්බාණෙන නිබ්බුතෙපි පූජයතො න සක්කා සඞ්ඛාතුංති භෙද යුජ්ජනති. තෙන හි විමානවත්ථුම්හි:-

"නිට්ඨිතෙ නිබ්බුතෙ වාපි සමං චිත්තං සමං ඵලං,
චෙතොපසාදහෙතුම්හි සත්තා ගච්ඡන්ති සුග්ගති"නති.

දෙසනාවසානෙ සෝ බ්‍රාහ්මණෝ සෝතාපන්නෝ අහොසිති, යොජනිකං කනකචෙතියං සත්ථාගමාකාසෙව අට්ඨාසි, මහනෙත සමාගමෝ වාහොසි, සත්ථාගං චෙතියං නානපපකාරෙන පූජෙසුං තතෝ භික්ඛාලඛ්ඛානං ලඛ්භෙදෙ ජාතෝ, බුඛානුභාවෙන තං චෙතියං සකට්ඨානමෙව ගතං, තත්‍රෙව තඛ්බණෙ මහන්තං පාසාණචෙතියං අහොසි, තස්මිං සමාගමෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ අහොසීති.

ඛණ්ඩපදඛලස්ස සුවණ්ණවෙතිය වත්ථු නවමං.

ඛුඛවගඝවණ්ණනා නිඛ්ඛිනා.

චුද්දසමෝ වගෙගා.

15, 1.

"සුසුඛං වතා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සකෙකසු විහරන්තෝ කලඛවූපසමන්ත්‍ථං සුතකෙ ආරඛ්ඛ කථෙසි:-

සාකියකොලියා කිර කපිලවත්ථුනගරස්ස ච කොලියනගරස්ස ච අන්තරෙ රොහිණිං නාම නදිං එකෙනෙව ආවරණෙන බන්ධිත්වා සස්සානි කාරෙන්ති, අථ ජෙට්ඨමූලමාසෙ සස්සෙසු මිලායන්තෙසු උභයනගරවාසිකානම්පි කම්මකරා සන්නිපතිංසු, තත්‍ර කොලියනගර වාසිනෝ ආහංසු-ඉදං උදකං උභතෝ හරියමානං නෙව තුම්හාකං නෙව අම්හාකං පහොස්සති, අම්හාකං පන සස්සං එකුදකෙනෙව නිප්පජ්ජිස්සති ඉදං උදකං අම්හාකං දෙථාති, ඉතරෙපි ආහංසු-තුම්හෙසු කොට්ඨෙ පූරෙත්වා නිතෙසු මයං රතනසුවණ්ණං නීලමණිං කාලකහාපණෙ ච ගහෙත්වා පච්ඡිසිබ්බකාදිහත්ථා න සක්ඛිස්සාම තුම්හාකං සරවාරෙ විවරිතුං අම්හාකම්පි සස්සං එකුදකෙනෙව නිප්පජ්ජිස්සති ඉදං උදකං අම්හාකං දෙථාති, න මයං දස්සාමාති, මයම්පි න දස්සාමාති, එවං කථං වඩ්ඪෙත්වා එකො උට්ඨාය එකස්ස පහාරං අදාසි, සොපි අඤ්ඤස්සාති එවං අඤ්ඤමඤ්ඤං පහරිත්වා රාජකුලානං ජානිං ඝටෙත්වා කලහං වඩ්ඪයිංසු, කොලියකම්මකරා වදන්ති-තුම්හෙ කපිලවත්ථුවාසිකෙ ගහෙත්වා ගච්ඡථ යෙ සොනසිඟාලාදයො විය අත්තනො භගිනීහි සඬ්ගං සංවඩ්ඪයිංසු, එතෙසං හත්ථිනො ච අස්සා ච ඵලකාවුධානි ච අම්හාකං කිං කරිස්සන්තීති, සාකියකම්මකරා වදන්ති-තුම්හෙදානි කුටඝිනෝ දුරකෙ ගහෙත්වා ගච්ඡථ යෙ අනාථා නිඤ්ඤාතිකා තිරච්ඡානා විය කොලරුක්ඛෙ[1] වසිංසු එතෙසං හත්ථිනො ච අස්සා ච ඵලකාවුධානි ච අම්හාකං කිං කරිස්සන්තීති, තෙ ගන්ත්වා

1. ම. කොලිසරුක්ඛෙ.

තස්මිං කමේම නියුත්තඅමච්චානං සෙට්ඨිං අමච්චා රාජකුලානං සෙට්ඨිං, තතෝ සාකියා භගිනීහි සඞ්ඝං සංවාසං වසිතකානං ථාමඤ්ච බලඤ්ච දස්සෙස්සාමාති යුඛසජ්ජා නික්ඛමිංසු, කොලියාපි කොලරුක්ඛවාසීනං ථාමඤ්ච බලඤ්ච දස්සෙස්සාමාති යුඛසජ්ජා නික්ඛමිංසු, සත්ථාපි පච්චූසසමයේ ලෝකං ඔලෝකෙන්තෝ ඤාතකේ දිස්වා මයි අගච්ඡන්තෙ ඉමේ නසඤ්ඤානි මයා ගන්තුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා එකකොව ආකාසෙනේව ගන්ත්වා රොහිණිනදියා මජ්ඣේ ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසිදි, ඤාතකා සත්ථාරං දිස්වා ආවුධානි ඡඩ්ඩෙත්වා වන්දිංසු, අථ තෙ සත්ථා ආහ-කිං කලහෝ නාමෙස මහාරාජානි? න ජානාම භන්තෙති, නොදානි ජානිස්සතීති? සෙනාපති ජානිස්සතීති, සෙනාපති උපරාජා ජානිස්සතීති ඉමිනා උපායෙන යාව දාසකම්මකරෙ පුච්ඡිත්වා භන්තෙ උදකකලහෝති ආහංසු, උදකං කිං අගඝති මහාරාජානි? අප්පං භන්තෙති, ඛත්තියා කිං අගඝන්තීති මහාරාජානි? ඛත්තියා නාම අනඝඤ්ඤා භන්තෙති, න යුත්තං පන තුම්හාකං අප්පමත්තකං උදකං නිස්සාය අනඝඤ්ඤේ ඛත්තියේ නාසෙතුන්ති, තෙ තුණ්හී අහෙසුං, අථ තෙ සත්ථා ආමන්තෙත්වා කස්මා මහාරාජානෙ එවරූපං කරොථ? මයි අසන්තෙ අජ්ජ ලොහිතනදී පවත්තිස්සථ අයුත්තං වො කතං තුම්හෙ පඤ්චහි වෙරෙහි සවෙරා විහරථ, අහං අවෙරෝ විහරාමි, තුම්හෙ කිලෙසාතුරා හුත්වා විහරථ, අහං අනාතුරෝ, තුම්හෙ කාමගුණෙ පරියෙසනුස්සුකා හුත්වා විහරථ, අහං අනුස්සුකෙකා විහරාමීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"සුසුඛං වත ජීවාම වෙරිනෙසු අවෙරිනෝ,
වෙරිනෙසු මනුස්සෙසු විහාරාම අවෙරිනෝ.

සුසුඛං වත ජීවාම ආතුරෙසු අනාතුරා,
ආතුරෙසු මනුස්සෙසු විහරාම අනාතුරා.

සුසුඛං වත ජීවාම උස්සුකෙසු අනුස්සුකා,
උස්සුකෙසු මනුස්සෙසු විහරාම අනුස්සුකා"ති.

තත්ථ සුසුඛන්ති සුට්ඨු සුඛං, ඉදං වුත්තං හොති-යෙ ගිහිනො සඤ්ඤෙජ්දිවසෙන පබ්බජිතා වා පන වෙජ්ජකම්මාදිවසෙන ජීවිත වුත්තිං උපපාදෙත්වා සුඛෙන ජීවාමාති වදන්ති, තෙහි මයමෙව සුසුඛං වත ජීවාම යෙ මයං පඤ්චහි වෙරෙහි වෙරිනෙසු මනුස්සෙසු අවෙරිනෝ කිලෙසාතුරෙසු මනුස්සෙසු නික්කිලෙසතාය අනාතුරා පඤ්ච කාමගුණපරියෙසනෙ උස්සුකෙකසු තාය පරියෙසනාය අභාවෙන අනුස්සුකාති. සෙසං උත්තානත්ථමේව. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ඤාතකානං කලහවූපසමන වත්ථු පඤ්චමං.

15. 2.

"සුසුඛං වතා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා පඤ්චසාලාය බ්‍රාහ්මණ ගාමෙ විහරන්තො මාරං ආරබ්ධ කථෙසි:-

එකදිවසං හි සත්ථා පඤ්චසතානං කුමාරිකානං සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං දිස්වා තං ගාමං උපනිස්සාය විහරති, තාපි කුමාරිකායො නක්ඛත්තදිවසෙ තදා ගන්ත්වා නහාත්වා අලඞ්කතපටියත්තා ගාමාභිමුඛියො පායිංසු, සත්ථාපි තං ගාමං පවිසිත්වා පිණ්ඩාය චරති, අථ මාරො සත්තගාමවාසීනං සරීරෙ අධිමුච්චිත්වා යථා සත්ථා කථෙතුං මත්තම්පි න ලභති එවං කත්වා යථාඩොතෙන පත්තෙන තික්ඛමන්තං සත්ථාරං ගාමවාරෙ ඨත්වා ආහ-අපි සමණ පිණ්ඩ මලත්ථාති?, කිං පන ත්වං පාපිම තථා අඤ්ඤාසි? යථාහං පිණ්ඩං ලභෙ ය්‍යන්ති[1], තෙන හි භත්තෙ පුන පවිසථාති, එවං කිරස්ස අහොසි-සචෙ පුන පවිසිස්සති[2] සබ්බෙසං සරීරෙසු අධිමුච්චිත්වා ඉමස්ස පුරතො පාණිං පහරිත්වා හස්සකෙළිං කාරිස්සාමීති, තස්මිං ඛණෙ තා කුමාරිකායො ගාමවාරං පත්වා සත්ථාරං දිස්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු, මාරොපි සත්ථාරං ආහ-අපි භන්තෙ පිණ්ඩං අලභමානො ජීඝච්ඡාදුක්ඛෙන පීළිතත්ථානි? සත්ථා-අජ්ජ මයං පාපිම කිඤ්චි අලභිත්වාපි ආහස්සරලොකෙ බ්‍රහ්මානො විය පීතිසුඛෙනෙව වීතිනාමෙස්සාමාති වත්වා ඉමං ගාථ මාහ:-

"සුසුඛං වත ජීවාම යෙසං නො නත්ථි කිඤ්චනං,
පීතිභක්ඛා භවිස්සාම දෙවා ආභස්සරා යථා"ති.

තත්ථ **යෙසං නොති** යෙසං අම්හාකං පළිබුජ්ඣනට්ඨෙන රාගාදීසු කිඤ්චනෙසු එකම්පි කිඤ්චනං නත්ථි. **පීතිභක්ඛාති** යථා ආභස්සර දෙවා පීතිභක්ඛා හුත්වා පීතිසුඛෙනෙව වීතිනාමෙන්ති එවං මයම්පි භවිස්සාමාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ පඤ්චසතාපි කුමාරිකායො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසූති.

මාරස්ස වණ්ණ දූතියං.

---

15. 3.

"ජයං වෙර"නාති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරඤ්ඤ පරාජයං ආරබ්ධ කථෙසි:-

සො කිර කාසිගාමකං නිස්සාය භාගිනෙය්‍යෙන අජාතසත්තුනා සඞ්ගං යුජ්ඣන්තො තෙන තයො වාරෙ පරාජිතො තතියවාරෙ විනෙතුං අහං බිරූඵමපි දූරතං පරාජෙතුං නාසක්කිං. කිං මෙ ජීවිතෙ නත්ථි, සො ආහාරූපචෙජ්දං කත්වා මඤ්චකෙ නිපජ්ජි, අථස්ස සා පවත්ති

---

1. ම නලභෙය්‍යන්ති. 2. ම. පන පවිසති.

සකලවිහාරං නගරං ච පත්ථරි, භික්ඛූ තථාගතස්ස ආරොචෙසුං-භන්තෙ රාජා කිර කාසිගාමකං නියෙසාය තයො වාරෙ පරාජිතො, සො ඉදානි පරාජිතො ආගතො-ඛීරමූලකම්පි දාතුං පරාජෙතුං නාසක්කිං කිං මෙ ජීවිතෙනාති ආහාරූපච්ඡෙදං කත්වා මඤ්චකෙ නිපන්නොති, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා භික්ඛවෙ ජිනන්තොපි වෙරං පසවති පරාජිතො පන දුක්ඛං සෙතියෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ජයං වෙරං පසවති දුක්ඛං සෙති පරාජිතො,
උපසන්තො සුඛං සෙති හිත්වා ජයපරාජය"න්ති.

තත්ථ **ජිනන්ති** පරං ජිනන්තො[1] වෙරං පවිලහති. **පරාජිතොති** පරෙන පරාජිතො කදා නුඛො පච්චාමිත්තස්ස පිට්ඨිං දට්ඨුං සක්ඛිස්සාමීති **දුක්ඛං සෙති** සබ්බිරියාපථෙසු දුක්ඛමෙව විහරතීති අත්ථො. **උපසන්තොති** අඛන්තන්තරෙ උපසන්තරාගාදිකිලෙසො ඛීණාසවො ජයං ච පරාජයං ච හිත්වා සුඛං සෙති සබ්බිරියාපථෙසු සුඛමෙව විහරතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කොසලරඤ්ඤො, පරාජය වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

15. 4.

"නත්ථි රාගසමො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං **සත්ථා** ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං කුලදාරිකං ආරබ්ඛ කථෙසි.

තස්සා කිර මාතාපිතරො ආවාහං කත්වා මඞ්ගලදිවසෙ සත්ථාරං නිමන්තයිංසු, සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො තත්ථ ගන්ත්වා නිසීදි, සා ච බොධූ වධූ සාධූනං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස උදකපරිස්සාවනාදීනි කරොන්තී අපරාපරං සඤ්චරති, සාමිකොපිස්සා තං තං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි, තස්ස රාගවසෙන ඔලොකෙන්තස්ස අන්තො කිලෙසො සමුදාචරි, සො අඤ්ඤතරාභිභූතො නෙව බුද්ධං උපට්ඨහි න අසිතිමහාථෙරෙ, හත්ථං පසාරෙත්වා තං වධූං ගණ්හිස්සාමීති පන චිත්තං අකාසි, සත්ථා තස්සජ්ඣාසයං ඔලොකෙත්වා යථා තං ඉත්ථිං න පස්සති එවමකාසි, සො නං අදිස්වා සත්ථාරං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි, සත්ථා තස්ස ඔලොකෙත්වා ඨිතකාලෙ-කුමාරක නහි රාගග්ගිනා සදිසො අග්ගි නාම දෙසකාලිනා සදිසො කලි නාම ඛන්ධපරිහරණදුක්ඛෙන වා සදිසං දුක්ඛං නාම අත්ථි, නිබ්බාණසුඛසදිසං සුඛං නත්ථි යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"නත්ථි රාගසමො අග්ගි නත්ථි දොසසමො කලි,
නත්ථි ඛන්ධසමා[2] දුක්ඛා නත්ථි සන්තිපරං සුඛං"නි.

තත්ථ **නත්ථි රාගසමොති** ධූමං වා ජාලං වා අඛ්ගාරං වා අදස්සෙත්වා අන්තො යෙව ඣාපෙත්වා භස්මමුට්ඨිං[3] කාතුං සමත්ථො රාගෙන සමො අඤ්ඤො අග්ගි නාම නත්ථි. **කලීති** දොසෙන සමො අපරොපි

1. සී. පරිජිනන්තො. 2. සී. ඛන්ධාදිසා. 3. ම භස්මා යෙව මුඤ්.

නත්ථි. **ඛඛ්ඛමාති** ඛමෙඛි සමා, යථා පරිහරියමානා ඛඩා දුකඛා එවං අඤඤං දුකඛං කාම නත්ථි. **සන්තිපරාති නිබ්බාණතො උත්තරිං** අඤඤං සුඛමපි නත්ථි, අඤඤං හි සුඛං සුඛමෙව නිබ්බාණං පරමං සුඛන්ති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ කුමාරිකා ච කුමාරකො ච සොතා පතතිඵලෙ පතිට්ඨිංසු, තස්මිං ඛණෙ භගවා තෙසං අඤඤමඤඤං දස්සනාකාරං අකාසීති.

අසඳතරියා කුලදාරිකාය වත්ථු වත්තබ්බං.

---

15. 5.

"ජිණ්ණච්ඡා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ආළවියං විහරන්තො එකං උපාසකං ආරබ්ඛ කථෙසි:-

එකස්මිං හි දිවසෙ සත්ථා ජෙතවනෙ ගන්ධකුටියං නිසින්නොව පච්චූසකාලෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො ආළවියං එකං දුග්ගත මනුස්සං දිස්වා තස්ස උපනිස්සයසම්පත්තිං ඤත්වා පඤ්චසතභික්ඛු පරිවාරො ආළවිං අගමාසි, ආළවිවාසිනොපි සත්ථාරං නිමන්තයිංසු, සොපි දුග්ගතමනුස්සො සත්ථා කිර ආගතොති සුත්වා සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සොස්සාමීති මනං අකාසි, තං දිවසමෙව වස්ස එකො ගොණො පලාසි, සො කිං නුඛො ගාණං පරියෙසිස්සාමි උදාහු ධම්මං සුණාමීති විනෙත්වා ගොණං පරියෙසිත්වා පච්ඡා ධම්මං සොස්සාමීති පාතොව ගෙහා නික්ඛමි, ආළවිවාසිනොපි බුඛපමුඛං භික්ඛු සඞ්ඝං නිසීදාපෙත්වා පරිවිසිත්වා අනුමොදනත්ථාය පත්තං ගණ්හිංසු, සත්ථා-ඣං නිස්සායාහං තිංසයොජනමග්ගං ආගතො සො ගොණං පරියෙසිතුං අරඤඤං පවිට්ඨො තස්මිං ආගතෙයෙව ධම්මං දෙසිස්සාමීති තුණ්හී අහොසි, සොපි පුරිසො දිවා ගොණං දිස්වා ගොගණෙ පක්ඛිපිත්වා සවෙපි අඤඤං නත්ථි සත්ථු වන්දනමත්තම්පි කරිස්සාමීති ජිණ්ණච්ඡාපීළිතොපි ගෙහං ගමනාය මනං අකත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. සත්ථා තස්ස ඔතාරං ඔලොකෙන්තො ආහ-අත්ථි නික්ඛවි භික්ඛූසඛ්‍යස්ස අතිරිත්තන්ති?, භන්තෙ සඛ්බං අත්ථීති, තෙන හි ඉමං පරිවිසාති, සො සත්ථාරා වුත්තට්ඨානෙයෙව තං නිසීදාපෙත්වා යාගුඛාදනීයභොජනීයෙහි සක්කච්චං පරිවිසි, සො භුත්තභත්තො මුඛං වික්ඛාලෙසි, ඨපෙත්වා කිර ඉමං ඣානං තීසු පිටකෙසු අඤඤත්ථ තථාගතස්ස එවං භත්තවිචාරණං නාම නත්ථි, තස්ස පසඞ්ගදරථස්ස චිත්තං එකග්ගං අහොසි, අථස්ස සත්ථා ආනුපුබ්බිකථං කථෙත්වා සච්චානි පකාසෙසි, සොපි දෙසනාවසානෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සත්ථාපි අනුමොදනං කත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි, මහාජනොපි සත්ථාරං අනුගන්ත්වා නිවත්ති, භික්ඛූ සත්ථාරා සඞ්ඝං ගවජ්ඣන්තායෙව උජ්ඣායිංසු-පස්සථාවුසො ඉත්ථි තාමං අඤඤස්ස දිවසෙපි එවරූපං නත්ථි අජ්ජ පනෙකං මනුස්සං දිස්වාව යාගුආදීනි විවරෙත්වා දෙපෙසීති, සත්ථා නිවත්තිත්වා සීතසොව-කිං භික්ඛවෙ වදෙථාති පුච්ඡිත්වා තමං

සුත්වා-ආම භික්ඛවෙ අහං තිංසයොජනං කන්තාරං ආගච්ඡන්තො තස්ස උපාසකස්ස උපනිස්සයං දිස්වා ආගතො, සො අතිවිය ජිගච්ඡිතො පාතොව පත්ථාය ගොණං පරියෙසන්තො අරඤ්ඤං විචරි, ජිඝච්ඡා දුක්ඛෙන ධම්මෙ දෙසියමානෙපි පටිවිජ්ඣිතුං න සක්ඛිස්සතීති විඤ්ඤත්වා එවමකාසිං, ජිඝච්ඡාරොගසදිසො හි රොගො නාම භික්ඛවෙ නත්ථීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ජිඝච්ඡා පරමා රොගා සඞ්ඛාරා පරමා දුඛා,
එතං ඤත්වා යථාභූතං නිබ්බාණං පරමං සුඛ"නති.

නත්ථි ජිඝච්ඡාපරමා රොගාති යසමා අඤ්ඤෙ රොගා සකිං තිකිච්ඡිතා විනස්සන්ති වා තදඞ්ගවසෙන[1] වා පහීයන්ති, ජිඝච්ඡා පන නිච්චකාලං තිකිච්ඡිතබ්බායෙවාති සෙස රොගානං අයං පරමො නාම. **සඞ්ඛාරාති** පඤ්චක්ඛන්ධා. **එතං ඤත්වාති** ජිඝච්ඡා සමො රොගො නත්ථි ඛන්ධපරිහරණ සමං දුක්ඛං නාම නත්ථීති එතමත්ථං යථාභූතං ඤත්වා පණ්ඩිතො නිබ්බාණං සච්ඡිකරොති. **නිබ්බාණං පරමං සුඛන්ති** තඤ්හි සබ්බසුඛානං පරමං උත්තමං සුඛන්ති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඤ්ඤතරස්ස උපාසකස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

15. 6.

"ආරොග්‍යපරමා ලාභා"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රාජානං පසෙනදිකොසලං ආරබ්භ කථෙසි:-

එකසමිං හි සමයෙ රාජා තණ්හුලදෙණස්ස ඔදනං තදනුච්ඡවිකෙන සූපව්‍යඤ්ජනෙන භුඤ්ජති, සො එකදිවසං භුත්තපාතරාසො භත්ත සම්මදං අවිනොදෙත්වාව සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා කිලන්තරූපො ඉතො විතො ච සම්පරිවත්තති, නිද්‍දාය අභිභූයමානොපි උට්ඨං නිපජ්ජිතුං අසක්කොන්තො එකමන්තං නිසීදි, අථ නං සත්ථා ආහ-කිං මහාරාජ අවිස්සමිත්වාව ආගතොසීති?. ආම භන්තෙ භුත්තකාලතො පට්ඨාය මෙ මහාදුක්ඛං හොතීති, අථ නං සත්ථා මහාරාජ අතිබහු හොජනං එවං දුක්ඛං හොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"මිඩ්ඩි යදා හොති මහග්ඝසො ච නිද්‍දායිතා සම්පරිවත්තසායී,
මහාවරාහොව නිවාපපුට්ඨෝ පුනප්පුනං ගබ්භමුපෙති මන්දෙ"නි.

ඉමාඤ්ච ගාථාඤ්ච ඔවදිත්වා-මහාරාජ භොජනං නාම මත්තාඤ්ඤ භුඤ්ජිතුං වට්ටති මත්තභොජනෙ සුඛං හොතීති උත්තරිං ඔවදන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"මත්තඤ්ඤ සදා සතිමතො මත්තං ඤාතතො ලඛභොජනෙ,
තනූ තස්ස භවන්ති වෙදනා සනිකං ජීරති ආයු පාලය"නති.

---

1. සී. වසෙන.

රාජා ගාථං උග්ගණ්හිතුං නාසක්කි, සමීපෙ ඨිතං පන භාගිනෙය්‍යං සුදස්සනමානවං ඉමං ගාථං උග්ගණ්හාති ආහ, සො තං ගාථං උග්ගණ්හිත්වා කිං කරොමි භනෙතෙති සත්ථාරං පුච්ඡි, අථ නං සත්ථා ආහ-රඤ්ඤෙ භුජන්නතස්ස ඔසානපිණ්ඩකාලෙ ඉමං ගාථං වදෙය්‍යාසීති, රාජා අත්ථං සල්ලක්ඛෙත්වා තං පිණ්ඩං ඡඩ්ඩෙස්සති තස්මිං පිණ්ඩෙ සිප්පිගණ්හනාය රඤ්ඤෙ භත්තපචනකාලෙ තත්තකෙ තණ්ඩුලෙ හරෙය්‍යාසීති, සො සාධු භනෙතෙති සායමපි පාතොපි රඤ්ඤෙ භුජන්නස්ස ඔසානපිණ්ඩකාලෙ තං ගාථං උදාහරිත්වා තෙන ඡඩ්ඩිත පිණ්ඩෙ සිප්පිගණ්හනාය තණ්ඩුලෙ ගාරෙසි[1], රාජාපිස්ස ගාථං සුත්වා සහස්සං දදෙයි, සො අපරෙන සමයෙන නාලිකොදනපරමතාය සණ්ඨහිත්වා සුඛපත්තො තනුසරීරො අහොසි, අථෙකදිවසං සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ආහ-භනෙත ඉදානි මෙ සුඛං ජාතං මිගමපි අස්සමපි අනුබන්ධිත්වා ගණ්හනසමත්ථො ජාතොම්හි පුබ්බෙ මෙ භාගිනෙය්‍යෙන සද්ධිං යුද්ධමෙව හොති ඉදානි මෙ වජිරතුම්බරිං භාර්‍ය්‍ය ධීතරං භාගිනෙය්‍යස්ස දත්වා සො ගාමො තස්සා යෙව නහාන චුණ්ණ මූලං කත්වා දින්නො, තෙන සද්ධිං විග්ගහො වූපසන්නො, ඉමිනාපි මෙ කාරණෙන සුඛමෙව ජාතං, කුසරාජකාලිකං[2] මණිරතනම්පි නො ගෙහෙ පුරිම දිවසෙ නට්ඨං තම්පි ඉදානි හත්ථපත්තං, ඉමිනාපි මෙ කාරණෙන සුඛමෙව ජාතං, තුම්හාකං සාවකෙහි සද්ධිං විස්සාසං ඉච්ඡන්තෙන සඤ්ඤිධීතාපි නො ගෙහෙ කතා, ඉමිනාපි මෙ කාරණෙන සුඛමෙව ජානන්ති, සත්ථා-ආරොග්‍යං නාම මහාරාජ පරමා ලාභා යථා ලද්ධෙන සන්තුට්ඨභාව සදිසං හි ධනං විස්සාසසදිසො ච ඤාති නිබ්බාණ සදිසඤ්ච සුඛං නාම නත්ථීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ආරොග්‍යපරමා ලාභා සන්තුට්ඨිපරමං ධනං,
විස්සාසපරමා ඤාති නිබ්බාණපරමං සුඛ"න්ති.

තත්ථ **ආරොග්‍යපරමා**ති අරොගභාවපරමා **ලාභා**, රොගිනො හි විජ්ජමානාපි ලාභා අලාභා එව, තස්මා අරොගස්ස සබ්බලාභා ආගතාව හොන්ති, තෙන වුත්තං "ආරොග්‍යපරමා ලාභා"ති. **සන්තුට්ඨිපරමං ධන**න්ති ගිහිනො වා පබ්බජිතස්ස වා යං අත්තනා ලබ්ධං අත්තනො සන්තකං තෙනෙව තුස්සනභාවො සන්තුට්ඨි නාම සෙසධනෙහි පරමං ධනං. **විස්සාස පරමා ඤාති**න්ති මාතා වා හොතු පිතා වා තෙන සද්ධිං විස්සාසො නත්ථි ඉෙන අඤ්ඤතකෙන පන සද්ධිං විස්සාසො අත්ථි සො අසම්බන්ධොපි පරමො උත්තමො ඤාති, තෙන වුත්තං **විස්සාස පරමා ඤාති**න්ති. නිබ්බාණසදිසං පන සුඛං නාම නත්ථි තෙනෙවාහ **නිබ්බාණ පරමං සුඛ**න්ති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පසෙනදිකොසලස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

1. ම. භාපෙසි. 2. ම. කුලසන්තකං.

15. 7.

"පවිවෙකරස"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙසාලියං විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි:-

සත්ථාරා හි භික්ඛවෙ අහං ඉතෝ චතූහි මාසෙහි පරිනිබ්බායිස්සාමීති වුත්තෙ සත්ථු සන්තිකෙ සත්ත භික්ඛුසතානි සන්තාසං ආපජ්ජිංසු, ඛීණාසවානං ධම්මසංවෙගො උපජ්ජි, පුථුජ්ජනා අසඤ්ඤි ධාරෙතුං නාසක්ඛිංසු, ත්‍වම්පි භික්ඛු වඤ්චවඤ්චා භූත්වා කින්නුඛො කරිස්සාමාති මන්තෙන්තෝ විචරන්ති, අථෙකො තිස්සත්ථෙරො නාම භික්ඛු සත්ථා කිර චතූහාසවච්ඡෙදෙන පරිනිබ්බායිස්සති අහඤ්ච අවීතරාගො සත්ථරි ධරමානෙයෙව මයා අරහත්තං ගණ්හිතුං වට්ටතීති චතූසු ඉරියාපථෙසු එකකොව විහාසි, භික්ඛූනං සන්තිකෙ ගමනං වා කෙනචි සඞ්ඝං කථං සල්ලාපෙ වා නාසි, අථ නං භික්ඛූ ආහංසු-ආවුසො තිස්ස කස්මා එවං කරොසීති?, සො තෙසං කථං න සුණාති තෙ තං පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙසුං-භන්තෙ තුම්හෙසු තිස්සත්ථෙරස්ස සිනෙහො නත්ථීති ආහංසු, සත්ථා-තං පක්කොසාපෙත්වා කස්මා තිස්ස එවමකාසීති පුච්ඡිත්වා තෙන අත්තනො අධිප්පායෙ ආරොචිතෙ සාධු තිස්සාති සාධුකාරං දත්වා භික්ඛවෙ මයි සඤ්ඤාහො තිස්සසදිසොව හොතු යෙ ගන්ථගණ්ඨිලාදි පූජං කරොන්තාපි හි නෙව මං පූජෙන්ති ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජමානා යෙව පන මං පූජෙන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පවිවෙකරසං පිත්වා රසං උපසමස්ස ච,
නිද්දරො හොති නිප්පාපො ධම්මපීති රසං පිබ"න්ති.

තත්ථ **පවිවෙකරසං**ති පවිවෙකතො උපජනනරසං, එකීභාව සුඛන්ති අත්ථො. **පිත්වා**ති දුක්ඛ පරිඤ්ඤාදීනි කරොන්තො ආරම්මණතො සච්ඡිකිරියවසෙන පිත්වා. **උපසමස්ස චා**ති කිලෙසූපසමනිබ්බාණසෙඛ රසං පිවිත්වා. **නිද්දරෙ හොතී**ති තෙන උභයරසපානෙන ඛීණාසවො භික්ඛු අභන්තරෙ රාගදරථාදීනං අභාවෙන නිද්දරථොවෙව නිප්පාපොව හොති. **රසං පිබන්ති** නවවිධලොකුත්තරධම්ම වසෙන උපත්‍යාපිතිරසං පිවනෙන්තාපි නිද්දරෝ නිප්පාපෝ ව හොතීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ තිස්සත්ථෙරො අරහත්තං පාපුණි, මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අඤ්ඤතරස්ස භික්ඛුස්ස වත්ථු සත්තමං.

---

15. 8.

"සාහු දස්සන"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා බෙළුවගාමෙ විහරන්තො සක්කං ආරබ්භ කථෙසි:-

තථාගතස්ස හි ආයුසඞ්ඛාරෙ විස්සට්ඨෙ ලොහිතපක්ඛන්දිකා බාධස්ස උපත්‍යාහාවං ඤත්වා සක්කො දෙවරාජා මයා සත්ථු සන්තිකං ගන්තුං ගිලානුපට්ඨානං කාතුං වට්ටතීති විත්තෙත්වා තිණාවුතපප

මාණං අත්තභාවං විජහිත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා හත්ථේහි පාදෙ පරිමජ්ජි, අථ නං සත්ථා ආහ-කොසි එසොති? අහං හන්තෙ සක්කොහි, කස්මා ආගතොසීති? තුමෙහි ගිලානෙ උපට්ඨහිතුං හන්තෙති, සක්ක දෙවානං මනුස්සගන්ධො යොජනසතතො පට්ඨාය ඔලෙ බඩ්කුණ්පං විය හොති ගච්ඡ්ති අත්ති මෙ ගිලානුපට්ඨානා භිකත්ථති, හන්තෙ අහං චතුරාසීතියොජනසහස්සමත්ථකෙ සිතො තුම්හාකං සීලගන්ධං ඝායිත්වා ආගතො අහමෙව උපට්ඨහිස්සාමීති, සො සත්ථු සරීරවලඤ්ජන භාජනං අඤ්ඤස්ස හත්ථෙනාපි ඵුසිතුං අදත්වා සීසෙයෙව ඨපෙත්වා නීහරන්තො මුඛසඞ්කොචන මත්තම්පි න අකාසි, ගන්ධභාජනං පරිහ රන්තො විය අහොසි, එවං සත්ථාරං පටිජග්ගිත්වා සත්ථු ඵාසුකකාලෙ යෙව අගමාසි, භික්ඛු කථං සම්වත්තෙසුං-අහො සත්ථරි සක්කස්ස සිනෙහො එවරූපං නාම දිබ්බසම්පත්තිං පහාය මුඛසඞ්කොචන මත්තම්පි අකත්වා ගන්ධභාජනං නීහරන්තො විය සත්ථු සරීරවලඤ්ජන භාජනං සීසෙන නීහරන්තො උපට්ඨානමකාසීති, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා කිං වදෙථ භික්ඛවෙ අනච්ඡරියං එතං යං සක්කො දෙවරාජා මයි සිනෙහං කරොති අයං සක්කො හි දෙවරාජා මං නිස්සාය ජරසක්කභාවං භින්වා සොතාපන්නො හුත්වා තරුණසක්කභාවං පත්තො, අහං හිස්ස මරණභයතජ්ජිතස්ස පඤ්චසික්ඛාගන්ධබ්බපුත්තං පුරතො කත්වා ආගතකාලෙ ඉන්දසාලගුහායං දෙවපරිසාය මජ්ඣෙ නිසින්නස්ස:-

"පුච්ඡ විස්සව මං පඤ්හං යං කිඤ්චි මනසිච්ඡසි,
තස්ස තස්සෙව පඤ්හස්ස අහං අන්තං කරොමි තෙ"ති.

වත්වා තස්ස දුක්ඛං විනොදෙන්තො ධම්මං දෙසෙසිං, දෙසනාව සානෙ වුද්ධස්සාහං පාණසොවිතං ධම්මාභිසමයො අහොසි, සක්කොපි යථානිසින්නොව සොතාපත්තිඵලං පත්වා තරුණසක්කො ජාතො, එවමස්සාහං බහූපකාරො තස්ස මයි සිනෙහො නාම අනච්ඡරියො, භික්ඛවෙ අරියානං දස්සනම්පි සුඛං තෙහි සද්ධිං එකට්ඨානෙ සන්නිවා සොපි සුඛො බාලෙහි පන සබ්බමෙව දුක්ඛන්ති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"සාහු දස්සනමරියානං සන්නිවාසො සදා සුඛො,
අදස්සනෙන බාලානං නිච්චමෙව සුඛී සියා.

බාලසඞ්ගතචාරී හි දීඝමද්ධාන සොචති,
දුක්ඛො බාලෙහි සංවාසො අමිත්තෙනෙව සබ්බදා;
ධීරො ච සුඛසංවාසො ඤාතීනංව සමාගමො.

තස්මා හි ධීරං ච පඤ්ඤඤ්ච බහුස්සුතඤ්ච
ධොරයිහසීලං වතවන්තමාරියං,
තං තාදිසං සප්පුරිසං සුමෙධං
භජෙථ නක්ඛත්තපථංව චන්දිමා"ති.

තත්ථ **සාධූති** සුන්දරං භද්දකං. **සහනිවාසොති** න කෙවලඤ්ච තෙසං දස්සනමෙව, තෙහි පන සද්ධිං එකට්ඨානෙ නිසීදනාදිභාවොපි තෙසං වත්තපටිවත්තං කාතුං ලභනභාවොපි සාධුයෙව. **බාලසඞ්ගණ චාරී හී** ති යො හි බාලෙන සහ චරති. **දීඝමද්ධානන්ති** සො බාලසහායෙන එතිං සංසිලෙජ්දනාදීනි කරොමාතිං වුච්චමානො තෙන සද්ධිං එකච්ඡන්නෙ හුත්වා තානි කරොනෙතා ගච්ඡෙජ්දදීනි පච්චාදිසම්ඛ්‍යානං සොචති. **සඞ්ගච්ඡතී** යථා අසිහත්ථෙන වා අමිත්තෙන ආසිවිසාදීහි වා සද්ධිං එකතො වාසො නාම නිච්චදුක්ඛො තථෙව බාලෙහි සඞ්ගන්ති අත්ථො. **ධීරො ච සුඛසංවාසොති** එත්ථ සුඛො සංවාසො එතෙස්මාති සුඛසංවාසො, පණ්ඩිතෙන වාසො සුඛොති අත්ථො, කථං? **ඤාතීනංව සමාගමොමාති** යථාපි ඤාතීනං සමාගමො සුඛො එවං සුඛොති. **තස්මා හී** ති යස්මා බාලෙන සද්ධිං සංවාසො දුක්ඛො පණ්ඩිතෙන සද්ධිං සුඛො තස්මා ධිතිසම්පන්නං **ධීරඤ්ච** ලොකියලොකුත්තරපඤ්ඤාය සම්පන්නං **පඤ්ඤඤ්ච** ආගමාධිගමසම්පන්නං **බහුස්සුතං** ච අරහත්ත පාපනකසඞ්ඛාතාය ධුරවහනසීලතාය **ධොරයහසීලං**. සීලවතෙන ච ධුතඛවතෙන ච **වතවන්තං**. කිලෙසෙහි ආරකත්තාය **අරියං** තථාරූපං **සප්පුරිසං**. සොභනපඤ්ඤං යථා නිම්මලං **නක්ඛත්තපථසඞ්ඛාතං** ආකාසං චන්දිමා භජති එවං **භජෙථ** පයිරුපාසෙථාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සක්කදෙවරාජවත්ථු අට්ඨමං.

සුඛවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පණ්ණරසමො වග්ගො.

---

16. 1.

"අයොගෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො තයො පබ්බජිතෙ ආරබ්භ කථෙසි:-

සාවත්ථියං කිර එකස්මිං කුලෙ මාතාපිතූනං එකපුත්තකො හොති පියො මනාපො, සො එකදිවසං ගෙහෙ නිමන්තිතානං භික්ඛූනං අනුමොදනං කරොන්තානං ධම්මකථං සුත්වා පබ්බජිතුකාමො හුත්වා මාතාපිතරො පබ්බජ්ජං යාචි, තෙ නානුජානිංසු, අථස්සෙ තදහොසි-අහං මාතාපිතූනං අපස්සන්තානං යෙව බහි ගන්ත්වා පබ්බජිස්සාමීති, අථස්ස පිතා බහි නික්ඛමන්තො ඉමං රක්ඛිස්සාමීති මාතරං පටිච්ඡාපෙති, මාතා බහි ගච්ඡන්තී පිතරං පටිච්ඡාපෙති, අථස්ස එකදිවසං පිතරි බහි ගතෙ මාතා පුත්තං රක්ඛිස්සාමීති එකං වාරබාහං නිස්සාය එකං පාදෙහි උපපීළෙත්වා ඣායිත්වා නිසින්නා සුත්තං

නන්ඳති, සෝ ඉමං වලෙඤ්ඣා ගමිස්සාමීති විනෙත්වා අම්ම ථොකං තාව අපෙහි සරීරවලඤ්ජං කාරිස්සාමීති-ආය පාදෙ සම්මිජ්ජෙත්වා නික්ඛිත්වා වෙගෙන විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා පබ්බාජෙථ මං භන්තෙති යාචිත්වා තෙසං සන්තිකෙ පබ්බජි, අථස්ස පිතා ආගන්ත්වා මාතරං පුවජි-ආහ මම පුත්තොකාති?, සාමිදනි ඉමස්මිං පදෙසෙ අහොසීති, සෝ ආහ ඨුඛෝ මම පුත්තොආති ඔලොකෙන්තෝ තං අදිස්වා විහාරං ගතෝ භවිස්සතීති විහාරං ගන්ත්වා පුත්තං පබ්බජිතං දිස්වා භාජිත්වා රොදිත්වා-නාහ කිං මං නාසෙසීති වත්වා-මම පුත්තෙ පබ්බජිතෙ අහංදනි ගෙහෙ කිං කාරිස්සාමීති සයම්පි භික්ඛූ යාචිත්වා පබ්බජි, අථස්ස මාතාපි-කිඤ්චාපුඛෝ මෙ පුත්තොඅ ච පති ච විරායනති ඤාවිච් විහාරං ගන්ත්වා පබ්බජිතාති ඔලොකෙන්තී විහාරං ගන්ත්වා උභොපි පබ්බජිතෙ දිස්වා ඉමෙසං පබ්බජිතකාලෙ මම ගෙහෙන කෝ අත්ථොති සයම්පි භික්ඛුණී උපස්සයං ගන්ත්වා පබ්බජි, තෙ පබ්බජිත්වාපි විනාභවිතුං න සක්ඛොනති, තෙ විහාරෙපි භික්ඛුණී උපස්සයෙපි එක තොව නිසීදිත්වා සල්ලපන්තා දිවසං විනිනාමෙනති, තෙන භික්ඛූපි භික්ඛුණියොපි උබ්බාළ්හා හොනති, අථෙකදිවසං භික්ඛූ තෙසං තං කිරියං සුත්වා ආරොචෙසුං, සත්ථා-තෙ පක්කොසාපෙත්වා-සච්චං කිර තුම්හෙ එවං කරොථාති පුවජිත්වා-සච්චන්ති වුත්තෙ-කස්මා එවං කරොථ න හි එස පබ්බජිතානං යොගොති; භන්තෙ විනා භවිතුං න සක්ඛොමානි, පබ්බජිතකාලතො පට්ඨාය එවං කරණං නාම න යුත්තං පියානංඤි අදස්සනං අපියානං ච දස්සනං දුක්ඛමෙව, තස්මා සත්තෙසු සංඛාරෙසු ච යං කිඤ්චි පියං වා අපියං වා කාතුං න වට්ට තීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අයොගෙ යුඤ්ජමත්තානං යොගස්මිඤ්ච අයොජයං,
අත්ථං හිත්වා පියග්ගාහී පිහෙතත්තානුයොගිනං.

මා පියෙහි සමාගඤ්ඡි අපියෙහි කුදාචනං,
පියානං අදස්සනං දුක්ඛං අපියානං ච දස්සනං.

තස්මා පියං න කයිරාථ පියාපායො හි පාපකො,
ගන්ථා තෙසං න විජ්ජන්ති යෙසං නත්ථි පියාපියං"ති.

තත්ථ අයොගෙති අයුජිතබ්බෙ අයොනිසො මනසිකාරෙ, වෙසියගොචරාදිභෙදස්ස හි ජ්ඣබ්බස්ස අගොචරස්ස සෙවනං ඉධ අයොනිසො මනසිකාරෙ නාම, තස්මිං අයොනිසොමනසිකාරෙ අත්තානං යුඤ්ජන්තෝති අත්ථො. **යොගස්මිඤ්චා** තබ්බිපරීතෙ ච යොනිසොමනසිකාරෙ අයොජෙන්තො. **අත්ථං හිත්වාති** පබ්බජිතකාලතො පට්ඨාය අධිසීලාදිසික්ඛාත්තයං අත්ථො නාම, තං හිත්වා. **පියග්ගාහීති** පඤ්චකාමගුණසඞ්ඛාතං පියමෙව ගණ්හන්තො. **පිහෙතත්තානුයොගිනන්ති** තාය පටිපත්තියා සාසනතො චුතෝ ගිහීභාවං පත්ථා පත්ථා යෙ අත්තානුයොගං අනුයුත්තා සීලාදිනි සම්පාදෙන්තා දෙවමනුස්සානං

සන්තිකා සක්කාරං ලභන්ති තෙසං පිහෙති-අහො වත අහම්පි එව රූපො අස්සන්ති ඉච්ඡතීති අත්ථො. **මා පියෙහීති** පියෙහි සත්තෙහි සඞ්ඛාරෙහි වා කුදාචනං එකකඛණම්පි න සමාගච්ඡෙය්‍ය, තථා අපපියෙහි, කිං කාරණා? පියානං හි වියොගවසෙන අදස්සනං අපපියානං ච උපසංකමනවසෙන දස්සනං නාම දුක්ඛං. **තස්මාති** යස්මා ඉදං උභයම්පි දුක්ඛං තස්මා කිඤ්චි සත්තං වා සඞ්ඛාරං වා පියං නාම නකරෙය්‍ය. **පියාපායෝ හීති** පියෙහි අපායෝ වියොගෝ. **පාපකොති** ලාමකෝ. **ගන්ථා තෙසං න විජ්ජන්තීති** යෙසං පියං නත්ථි තෙසං අභිජ්ඣා කායගන්ථෝ පහීයති යෙසං අපපියං නත්ථි තෙසං ව්‍යාපාද කායගන්ථෝ, තෙසු පන පහීනෙසු සෙසගන්ථා පහීනාව හොන්ති තස්මා පියං වා අපපියං වා න කාතබ්බන්ති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. තෙ පන තයෝ ජනා මයං විනා භවිතුං න සක්කොමාති විබභමිත්වා ගෙහමෙව අගමිංසූති.

තිනන්නං ඛීණාසවානං වත්ථු පඨමං.

---

16. 2.

"පියතො ජායතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි:-

සො අත්තනො පුත්තෙ කාලකතෙ පුත්තසොකාභිභූතො ආළාහණං ගන්ත්වා රොදති පුත්තසොකං සන්ධාරෙතුං න සක්කොති, සත්ථා පච්චූසකාලෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො තස්ස සොතාපත්ති මග්ගස්ස උපනිස්සයං දිස්වා පිණ්ඩපාතපටිකක්කන්තො එකං පච්ඡා සමණං ගහෙත්වා තස්ස ගෙහද්වාරං අගමාසි, සො සත්ථු ආගතභාවං සුත්වා මයා සද්ධිං පටිසන්ථාරං කාතුකාමෝ භවිස්සතීති සන්ථාරං පවෙසා පෙත්වා ගෙහමජ්ඣෙ ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා සත්ථරි නිසින්නෙ ආගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, අථ නං සත්ථා-කින්නු ඛො උපාසක දුක්ඛි තොසීති? පුච්ඡිත්වා-තෙන පුත්තවියොගදුක්ඛෙනාති ආරොචිතෙ-උපාසක මා චින්තයි ඉදං මරණං නාම න එකස්මිංයෙව ඨානෙ න ච එකස්සෙව හොති යාවතා පන භවූපපත්ති නාම අත්ථි සබ්බසත්තානං හොති යෙව, එකසඞ්ඛාරොපි නිච්චො නාම නත්ථි, තස්මා මරණධම්මං මතං ඛීජ්ජනධම්මං භිජ්ජනකං නාම න සොචිතබ්බං, පොරාණකපණ්ඩිතාපි පුත්තස්ස මතකාලෙ මරණධම්මං මතං ඛීජ්ජනධම්මං භිජ්ජනකං නාම සොකං අකත්වා මරණසීසෙනෙව භාවසිංසූති වත්වා-හන්ත කෙ එවමකංසු කදා ච අකංසු ආවිකත්වා මෙති යාචිතෝ තස්සත්ථස්ස පකාසනත්ථං අතීතං ආහරිත්වා:-

"උරගොව තචං ජිණ්ණං හිත්වා ගච්ඡති සංතනුං,
එවං සරීරෙ නිබ්බොගෙ පෙතෙ කාලකතෙ සති.

ඛග්ගාමනෝ න ජානාති සුතීනං පරිදෙවිතං,
තස්මා එතං[1] න සොචාමි ගතො සො තස්ස යා ගති"ති.

ඉමං පඤ්චකනිපාතෙ උරගජාතකං විත්ථාරෙතබ්බං-එවං පුබ්බෙපි පණ්ඩිතා පියපුත්තෙ කාලඤතෙ යථා වරහි[2] තථං කම්මනෙන විස්සජ්ජෙත්වා නිරාහාරෝ රොදනෙනා විවරසි තථා අවිවරිත්වා මරණ සතිභාවනාබලෙන සොකං අකත්වා ආහාරං ව පරිභුඤ්ජිංසු කම්මං ව අධිට්ඨහිංසු, තස්මා පියපුතෙනා මෙ කාලකතොති මා විනසසි, උපපජ්ජමානොපි හි සොකො වා භයං වා පියමෙව නිස්සාය උපපජ්ජතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පියතො ජායති සොකො පියතො ජායති භයං,
පියතො විපමුත්තස්ස නත්ථි සොකො කුතො භය"නති.

තත්ථ **පියතොති** වට්ටමූලකො හි සොකො වා භයං වා උපපජ්ජමානං පියමෙව සත්තං වා සඞ්ඛාරං වා නිස්සාය උපපජ්ජති, තතො පන විපමුත්තස්ස උභයංපෙතං නත්ථීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ කුටුම්බිකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තානමපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසිති.

අඤ්ඤතරකුටුම්බිකස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

16. 3.

"පෙමතො ජායතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො විසාඛං උපාසිකං ආරබ්භ කථෙසි:-

සා කිර පුත්තස්ස සීතරං දත්තනාමං[3] කුමාරිකං අත්තනො ඨානෙ ඨපෙත්වා ගෙහෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස වෙය්යාවච්චං කාරෙසි, සා අපරෙන සමයෙන කාලමකාසි, සා තස්සා සරීරනික්ඛෙපං කාරෙත්වා සොකං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තී දුක්ඛිනී දුම්මනා අස්සුමුඛා රුදමානා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, අථ නං සත්ථා-කින්නු බො ත්වං විසාඛෙ දුක්ඛිනී දුම්මනා අස්සුමුඛා රුදමානා නිසින්නාති ආහ, සා තමත්ථං ආරොචෙත්වා-පියා මෙ භගවෙත කුමාරිකා වත්තසම්පන්නා ඉදානි තථාරූපං න පස්සාමාති ආහ, කිත්තකා පන විසාඛෙ සාවත්ථියං මනුස්සානි?, භගවත තුම්හෙහි යෙව මෙ කථිතං සත්ත ජන කොටියොති, සබෙ පනායං එත්තකො ජනො තව දන්තාය සදිසො භවෙය්ය ඉවෙජ්ඣායසි නන්ති, ආම භගවතති, කති පන ජනා සාවත්ථියං දෙවසිකං කාලං කරොන්තීති? බහූ භගවතති, නනු එවං සතෙන තව අසොචනකාලො න භවෙය්ය රත්තින්දිවං රොදන්තී පරිදෙවන්තී යෙව විවරෙය්යාසීති, හොතු භගවත සුතං මයාති, අථ නං සත්ථා-තෙන හි මා සොචි සොකො හි වා භයං වා පෙමතො ජායන්තී ඉමං ගාථමාහ:-

---

1. ම. එවං. 2. ම. එතරහි. 3. ම. සුදත්තං නාම.

"පෙමතෝ ජායති සොකෝ පෙමතෝ ජායති භයං,
පෙමතෝ විප්පමුත්තස්ස නත්ථි සොකෝ කුතෝ භය"න්ති.

තත්ථ **පෙමතෝති** පුත්තධීතාදීසු කතං පෙමමෙව නිස්සායාති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

විසාඛාය වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

16. 4.

"රතියා ජායතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙසාලියං නිස්සාය කූටාගාරසාලායං විහරන්තෝ ලිච්ඡවී ආරබ්භ කථෙසි:-

තෙ කිර එකස්මිං ඡාතදිවසෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අසදිසෙහි අලඞ්කාරෙහි අලඞ්කතා උය්‍යානගමනත්ථාය නගරා නික්ඛමිංසු, සත්ථාපි පිණ්ඩාය පවිසන්තෝ තෙ දිස්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි-පස්සථ භික්ඛවෙ ලිච්ඡවයො යෙහි වො දෙවා තාවතිංසා න දිට්ඨපුබ්බා තෙ ඉමෙ ඔලොකෙනකුති වත්වා නගරං පාවිසි, තෙපි උය්‍යානං ගච්ඡන්තා එකං නගරසොභිනිං ඉත්ථිං ආදාය ගන්ත්වා තං නිස්සාය ඉස්සාභිභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පහරිත්වා ලොහිතනදිං විය පවත්තිංසු අථ තෙ මඤ්ඤෙනාදාය උක්ඛිපිත්වා අගමංසු, සත්ථාපි කතභත්තකිච්චො නගරා නික්ඛම්, භික්ඛූ තථා නීයමානෙ ලිච්ඡවී දිස්වා සත්ථාරං ආහංසු- භන්තෙ ලිච්ඡවී රාජානො පාතොව අලඞ්කතපටියත්තා දෙවා විය නගරා නික්ඛම්ත්වා ඉදානි එකං ඉත්ථිං නිස්සාය ඉමං ව්‍යසනං පත්තානි, සත්ථා භික්ඛවෙ සොකෝ වා හි භයං වා උපපජ්ජමානං රතිං නිස්සාය උපපජ්ජති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ: -

"රතියා ජායතී සොකෝ රතියා ජායතී භයං,
රතියා විප්පමුත්තස්ස නත්ථි සොකෝ කුතෝ භය"න්ති.

තත්ථ **රතියාති** පවත්තාමගුණරතියා, තං නිස්සායාති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ලිච්ඡවීනං වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

16 5.

"කාමතෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අනිත්තිගන්ධකුමාරං නාම ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර ඛ්‍රහ්මලොකා චුතසත්තෝ සාවත්ථියං මහාභොගකුලෙ නිබ්බත්තෝ ජාතදිවසතො පට්ඨාය ඉත්ථිසම්පං උපගන්තුං න ඉච්ඡති, ඉත්ථියා ගය්හමානො රොදතීති වත්වුඛ්ටඛොන නං ගහෙත්වා ඵාසුකං පාසෙන්ති, සෝ වයප්පත්තෝ මාතාපිතූහි තාත ආවාහං තෙ

කරිස්සාමාති වුත්තෙපා න මෙ ඉත්ථියා අත්ථොති පටික්ඛිපිත්වා පුනප්පුන යාචියමානෙපා පඤ්චසතෙ සුවණ්ණකාරෙ පක්කොසාපෙත්වා තස්ස[1] සුවණ්ණස්ස නික්ඛසහස්සං දත්වා අනිත්ථිය පාසාදිකං ඔතතොට්ටිමං ඉත්ථිරූපං කාරාපෙත්වා පුන මාතාපිතූනි- නාත තයි ආවාහං අත රොනෙත කුලවංසෙ නපපතිට්ඨිස්සති කුලදරිකං තෙ ආනෙස්සා මාති වුත්තෙ- තෙනහි සචෙ මෙ එවරූපං කුමාරිකං ආනෙස්සථ කරිස්සාමි වො වචනන්ති තං සුවණ්ණරූපං දස්සෙසි, අථස්ස මාතා පිතරෝ අභික්ඛුතෙ බ්‍රාහ්මණෙ පක්කොසාපෙත්වා අම්හාකං පුත්තො මහාපුඤ්ඤ අවස්සං ඉම්නා සඬ්ඛ කතපුඤ්ඤ කුමාරිකා භවිස්සති ගච්ඡථ ඉමං සුවණ්ණරූපං ගහෙත්වා එවරූපං කුමාරිකං ආහරථාති පහිණිංසු, තෙ සාධූති වාරිකං වරන්තා මද්දරට්ඨෙ සාගලනගරං ගතා, තස්මිං පන නගරෙ එකා සොළසවස්සුදෙදසිකා අභිරූපා කුමාරිකා අහොසි, තං මාතාපිතරෙ සන්තගහණකස්ස පාසාදස්ස උපරිම තලෙ වාසෙසුං, තෙපි ඛො බ්‍රාහ්මණා සචෙ ඉධ එවරූපා කුමාරිකා භවිස්සති ඉමං දිස්වා අයං අසුකකුලධීතා විය අභිරූපාති වක්ඛන්තීති තං සුවණ්ණරූපං තිත්ථමග්ගෙ ඨපෙත්වා එකමන්තෙ නිසීදිංසු, අථස්සා කුමාරිකාය ධාති තං කුමාරිකං නහාපෙත්වා සයම්පි නහායිතුකාමා හුත්වා තත්ථ ආගතා තං රූපකං දිස්වා ධීතා මෙති සඤ්ඤය අහොසි දුබ්බිනීතාසි ඉදානෙවාහං තං නහාපෙත්වා නික්ඛන්නා ත්වං මයා පුරෙතරං ඉධාගතාති හත්ථෙන පහරිත්වා ඵඩ්ඩාවං වෙව නිබ්බ්‍රාරතං ච ඤත්වා අහං ධීතා මෙති සඤ්ඤමකාසිං කිං තාමෙ තන්නි ආහ, අථ නං තෙ බ්‍රාහ්මණා එවරූපා තෙ අම්ම ධීතාති පුච්ඡිංසු, අයං මෙ ධීතුසන්තිකෙ කිං අඤ්ඤතීති, තෙන හි තෙ ධීතරං අම්හාකං දස්සෙසීති, සා තෙහි සද්ධිං ගෙහං ගන්ත්වා සාමිකානං ආරොචෙසි, තෙ බ්‍රාහ්මණෙහි සඬ්ඛ කතපටිසම්මොදනා ධීතරං ඔතා රෙත්වා හෙට්ඨාපාසාදෙ සුවණ්ණරූපකස්ස සන්තිකෙ ඨපෙසුං, සුවණ්ණරූපකං නිපජ්ජාපෙසුං අඤ්ඤාසි, බ්‍රාහ්මණා තං තෙසං දත්වා කුමාරිකං පටිච්ඡාපෙත්වා ගන්ත්වා අනිත්ථිගන්ධකුමාරස්ස මාතා පිතූන්නං ආරොචෙසිංසු, තෙ තුට්ඨමානසා ගච්ඡථ නං සීඝං ආනෙථාති මහන්තෙන සක්කාරෙන පහිණිංසු, කුමාරොපි තං පවත්තිං සුත්වා කඤ්ඤරූපකතොපි කිර අභිරූපතරා දරිකා අත්ථීති සවණ්ඩසෙතෙව සිතෙහං උප්පාදෙත්වා සීඝං ආනෙන්තූති ආහ, සාපි ඛො යානං ආරොපෙත්වා ආනීයමානා අතිසුඛුමාලතාය යානුග්ඝාතෙන සම්මුපාදිතවාතරොගා අන්තරාමග්ගෙයෙව කාල මකාසි, කුමාරොපි ආගතාගතං නිවත්තෙත්වා පුච්ඡති, තස්ස අත්ථිං නෙහෙන පුච්ඡන්තස්ස සඤ්ඤාව අන්තරොවෙත්වා කතිපාහං විකෙඛප කත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං, සො තථාරූපාය නාම ඉත්ථියා සද්ධිං සමාගමං කාලඤ්ඤ්ඤ උප්පන්නාදෙමනස්සෝ පබ්බතෙන විය සොකා

1. ම. රඤ්ඤා.

දුකෙඛන අජ්ඣාභූතෝ අහොසි, සත්ථා තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා පිණ්ඩාය වරන්තෝ තං ගෙහචාරං අගමාසි, අථස්ස මාතාපිතරෝ සත්ථාරං අන්තෝ පවෙසෙත්වා සක්කච්චං පරිවිසිංසු, සත්ථා භත්ත කිච්චාවසානෙ කථං අනිත්තිගඞ්කුමාරෝති පුච්ඡි, එසෝ භන්තෙ අහාරූපච්ඡෙදං කත්වා අන්තොගබ්භෙ නිසීදාපෙත්වා, පක්කාසථ නාහති, සෝ ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, සත්ථා කින්නු ඛෝ කුමාර බලවසොකෝ තෙ උප්පන්නොති වුත්තෙ- ආම භන්තෙ එවරූපා නාම ඉත්ථී අන්තරාමග්ගෙ කාලකතාති සුත්වා බලවසොකෝ මෙ උප්පන්නෝ හත්ථම්පි මෙ නච්ඡාදෙතීති, අථ නං සත්ථා ජානාසි පන ත්වං කුමාර කිං තෙ නිස්සාය සොකෝ උප්ප න්නොති?, න ජානාමි භන්තෙති, කාමං නිස්සාය තෙ කුමාර බලව සොකෝ උප්පන්නෝ සොකෝ වා භි භයං වා කාමං නිස්සාය එවං උප්පජ්ජතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"කාමතෝ ජායතී සොකෝ කාමතෝ ජායතී භයං,
කාමතෝ විප්පමුත්තස්ස නත්ථි සොකෝ කුතෝ භය"න්ති.

තත්ථ **කාමන්තොති** වත්ථුකාමකිලෙසකාමතෝ, දුව්භං පෙතං කාමං නිස්සාය ජායතීති අත්ථෝ. දෙස්සාවසානෙ අනිත්තිගඞ්ක කුමාරෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහීති.

අනිත්තිගඞ්කුමාරස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

16. 6.

"තණ්හාය ජායතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි:-

සෝ කිරෙකෝ මිච්ඡාදිට්ඨිකෝ එකදිවසං නදීතීරං ගන්ත්වා ඛෙත්තං සොධෙති, සත්ථා තස්ස උපනිස්සයසම්පත්තිං දිස්වා තස්ස සන්තිකං අගමාසි. සෝ සත්ථාරං දිස්වාපි සාමීචිකම්මං අකත්වාව තුණ්හී අහොසි, අථ නං සත්ථා පුරෙතරං ආලපිත්වා බ්‍රාහ්මණ කිං කරොසීති ආහ, ඛෙත්තං ඛො ගොතම සොධෙමීති, සත්ථා එත්තකමෙව වත්වා තතො පුන දිවසෙපි තස්ස ඛෙත්තං කසිතුං ආගතස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණ කිං කරොසීති පුච්ඡිත්වා ඛෙත්තං කසාමි ඛො ගොත මාති සුත්වා පක්කාමි, පුනදිවසාදීසුපි තථෙව ගන්ත්වා- ඛො ගොතම ඛෙත්තං වපාමි නිද්දෙම් රක්ඛාමීති සුත්වා පක්කාමි, අථ නං එකදිවසං බ්‍රාහ්මණා ආහ- ඛො ගොතම ත්වං මම ඛෙත්තසොධනදිවසතො පට්ඨාය ආගතො සබ්බෙ මෙ සස්සං සම්පජ්ජිස්සති තුය්හම්පි සංවිභාගං කරිස්සාමි තුය්හං අදත්වා සයං න ඛාදිස්සාමි ඉතොදානි පට්ඨාය ත්වං මම සහායොහි, අථස්ස අපරෙන සමයෙන සස්සං සම්පජ්ජි තස්ස සම්පත්තභාවං මෙ සස්සං සෙට්ඨිනි දුයාපෙස්සාමීති දූතං පෙත්වා කත්තබ්බ කිච්චස්ස රත්තිං මහාමෙඝං වස්සිත්වා සබ්බසස්සං හරි

ඛෙත්තං තවේත්ථා ඵපිතඝදිසං අගොසි, සත්ථා පන පඨමදිවසෙ යෙව තං සඝසං න සම්පජ්ජිස්සතීති ඤත්වා, බ්‍රාහ්මණො පාතොව ඛෙත්තං ඔලොකෙස්සාමීති ගතො තුච්ඡං ඛෙත්තං දිස්වා උපනිස්සයබලවසොකො විනෙත්වා, සම්මණ ගොතමො මම ඛෙත්ත සොධනකාලතො පට්ඨාය ආගතො අහංපි තං ඉමස්මිං සඝසෙ නිපච්චෙහා තුඛහමපි සංවිභාගං කරිස්සාමි තුඛං අදත්වා සඝං න ඛාදිස්සාමි ඉතො පට්ඨායදත්ති වං මම සහායොති අවවං, සොපි මෙ මනොරථො මත්ථකං න පාපුණිති ආහාරූපවෙජ්දං කත්වා මවකෙ නිපජ්ජි, අථස්ස සත්ථා ගෙහවාරං අගමාසි, සො සත්ථු ආගමනං සුත්වා සහායං මෙ ආනෙත්වා ඉධ නිසිදූපෙථානි ආහ, පරිජනො තථා අකාසි, සත්ථා නිසීදිත්වා කහං බ්‍රාහ්මණොති පුවජිත්වා ගඛෙහ නිපජ්ජොහාති වුත්තෙ පකොසාඝථ නගරි පකොසාඝපෙත්වා ආගතත්වා එකමන්තං නිසිත්තහා ආහ- කිං බ්‍රාහ්මණාති, හොං ගොතම තුමෙහ මම ඛෙත්තසොධනදිවසතො පට්ඨාය ආගතා අහමපි සඝසෙ නිපච්චෙහ තුම්හාකං සංවිභාගං කරිස්සාමීති අවවං, සො මෙ මනොරථො න නිපච්චෙන්නා තෙන මෙ සොකො උපජ්ජෙහා හත්තමපි මෙ නවත්ථාදෙනිති, අථ තං සත්ථා ජානාසි පන ත්වං බ්‍රාහ්මණ කිං තෙ තිස්සාය සොකො උපජ්ජෙහාති පුවජිත්වා න ජානාමි හොං ගොතම ත්වං පන ජානාසීති වුත්තෙ ආම බ්‍රාහ්මණ උපපජ්ජමානො හි සොකො වා භයං වා තණ්හං නිස්සාය උපපජ්ජතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"තණ්හාය ජායති සොකො තණ්හාය ජායති භයං,
තණ්හාය විපමුත්තස්ස නත්ථි සොකො කුතො භයං"ති.

තත්ථ තණ්හාඝාති ඡවාරිඝතණ්හාය එකං තණ්හං නිස්සාය උපපජ්ජතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහති.

අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු ඡඨං.

16, 7.

"සීලදස්සනසම්පන්නා"තිඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකං ආරබ්භ කථෙසි:-

එකදිවසං හි සත්ථා අසීතියා මහාථෙරෙහි සද්ධිං පවත්තභික්ඛු පරිවාරො රාජගහං පිණ්ඩාය පවිසනතො එකස්මිං ඡනදිවසෙ පවත්තෙ දූරතෙ පුවපවතියා උක්කිපාපෙත්වා නගරා නික්ඛමම උය්‍යානං ගච්ඡන්තෙ අදදස, තෙපි සත්ථාරං දිස්වා වන්දිත්වා පක්කමිංසු, එකමපි භික්ඛුං පුවං ගණ්හථාති න වදිංසු, සත්ථා තෙසං ගතකාලෙ භික්ඛු ආහ- ඛාදිස්සථ භික්ඛවෙ පුවෙති, කහං හත්තෙ පුවාති, කිං න පස්සථ දූරතෙ පුවපවතියා උක්කිපාපෙත්වා අනික්කන්තෙහති, හන්තෙ

එවරූපා නාම දරකා සාසෙව පුථං දෙනතීති, භික්ඛවෙ කිඤාපි තෙ මං වා තුමෙහ වා පුවෙති න නිමන්තෙසිංසු පුවසාම්සො පන භික්ඛූ පවත්තෙ ආගවත්ති පුවෙ ඛාදිත්වාව ගනතුං වට්ටතීති, බුඩානං හි එසපුග්ගලෙපි ඉස්සා පදොසො වා නත්ති සාසෙ ඉම්ං වත්වා භික්ඛුසංඝං ආදාය එසාසම්ං හි රුක්ඛමූලෙ ඡායාය නිසීදි, දරකා මහාසාසපතෙරං පවත්තෙ ආගවත්තනතං දිසවා උපජ්ඣාසිතෙහා පිතිවෙගෙන පරිපුණ්ණසරීරා හුවා පවජියෙ ඔතාරෙත්වා ථෙරං පචපනිවාසිතෙන වන්දිත්වා පුවෙ පවජිහි සඬිං යෙව උක්ඛිපිත්වා ගණ්හථ හනෙතති ථෙරං වදිංසු, අථ නෙ ථෙරෙ ආහ- එස සත්ථා භික්ඛුසංඝං ගහෙත්වා රුක්ඛමූලෙ නිසින්නො තුම්හාකං දෙය්‍යධම්මං ආදාය ගනත්වා භික්ඛුසංඝස්ස සංවිභාගං කරොථාති, සාධු හනෙතති නිවත්තිත්වා ථෙරෙන සඬිං යෙව ගනත්වා පුවෙ දත්වා ඔලොකය මානා එකමනෙත යත්ථා පරිභොගාවසානෙ උදකං අදංසු, භික්ඛූ උජ්ඣායිංසු- දරකෙහි වුඩ්ඪොලොකනාභික්ඛා දින්නා සම්මාසඬුඩං වා මහාථෙරෙ වා පුවෙහි අපුවජිත්වා මහාසාසපතෙරං දිසවා පවජිහි සඬිං යෙව ආදාය ආගම්ංසුති, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා භික්ඛවෙ මම පුත්තෙන්‍ය මහාසාසෙන සදිසො භික්ඛු දෙවමනුස්සානං පියො හොති තෙ ව තස්ස වතුපචවයපූජං කරොනතියෙවති වත්වා ඉමං ගාථාමාහ:-

"සීලදස්සනසම්පන්නං ධම්මට්ඨං සච්චවෙදිනං,
අත්තනො කම්මකුබ්බානං තං ජනො කුරුතෙ පිය"නති.

තත්ථ **සීලදස්සනසම්පන්නන**නති වතුපාරිසුඬිසීලෙන චෙව මග්ග ඵලසම්පයුත්තෙන ච සම්මාදස්සනෙන සම්පන්නං. **ධම්මට්ඨන**නති නව විධලොකුත්තරධම්මෙ සිතං, සච්ඡිකතලොකුත්තරධම්මන්ති අත්ථො. **සච්චවෙදින**නති වතුන්නං සච්චානං සොළසාකාරෙහි සච්ඡිකතත්තා සච්චඤ්ඤුණෙන සච්චවෙදිනං. **අත්තනො කම්මකුබ්බාන**නති අත්තනෙ කම්මං නාම තිස්සො සික්ඛා තා පුරසමානන්ති අත්ථො. **තං ජනොති** තං පුඤ්ඤලං ලොකියමහාජනො පියං කරොති දට්ඨුකාමො වන්දිතුකාමො පචවයපූජාය ච පූජෙතුකාමො හොතියෙවාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ සබෙබපි තෙ දරකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසුති.

පචඤ්ඤදරකානං වත්ථු සත්තමං.

---

16. 8.

"ඡන්දජාතො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්නො එකං අනාගාමිත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි:-

එකදිවසං හි තං ථෙරං සඬිවිහාරිකා පුවහිංසු-අපි පන වො භන්තෙ විසෙසාධිගමොති, ථෙරෙ අනාගාමිඵලං නාම ගහට්ඨාපි

පාපුණන්ති, අරහත්තං පත්තකාලෙයෙව හි තෙහි සද්ධිං කථෙසුං මිත්ති ගරුගමානො කිඤ් අකථෙත්වාව කාලකතො සුඛාවාසදෙව ලොකෙ නිබ්බත්තති, අථස්ස සඬ්ඝිභාරිකා රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා රොදන්තාව එකමන්තං නිසීදිංසු, අථ තෙ සත්ථා-කිං භික්ඛවෙ රොදථාති ආහ, උපජ්ඣායො නො භන්තෙ කාලකතොති, හොතු භික්ඛවෙ මා විත්තසිත්ථ ධුවධම්මො නාමෙසොති, ආම භන්තෙ මයම්පි ජානාම අපිච මයං උපජ්ඣායං විසෙසාධිගමං පුච්ඡිම්හ, සො කිඤ් අකථෙත්වාව කාලකතො තෙනම්හා දුක්ඛිතාති, සත්ථා-භික්ඛවෙ මා විත්තසිත්ථ උපජ්ඣායෙන වො අනාගාමිඵලං පත්තං, අනාගාමිඵලං නාම ගහට්ඨාපි පාපුණන්ති, අරහත්තං පත්වාව නෙසං කථෙසුංමිති හරායන්තා තුම්හාකං කිඤ් අකථෙත්වා කාලං කත්වා සුඛාවාසෙසු නිබ්බත්තොත්, අසසථ භික්ඛවෙ උපජ්ඣායො වො සාමෙසු අපපටිබඬවිත්තතං පත්තොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඡන්දජාතො අනක්ඛාතෙ මනසා ච ඵුටො සියා,
කාමෙසු ච අපපටිබඬචිත්තො උඬ්ඪංසොතොති වුච්චති"ති.

තත්ථ **ඡන්දජාතොති** කත්තුකම්‍යතාවසෙන ජාතඡන්දො, **උස්සාහපපත්තොති. අනක්ඛාතෙති** නිබ්බාණෙ, තං හි අසුකෙන කතං වා නීලාදිසු එවරූපං වාති අවත්තබ්බතාය අනක්ඛාතං නාම, **මනසා ච ඵුටො සියාති** හෙට්ඨිමෙනි තීහි මගඵලචිත්තෙහි ඵුටො පූරිතො භවෙය්‍ය. **අපපටිබඬචිත්තොති** අනාගාමිමග්ගවසෙන කාමෙසු ච අපපටිබඬවිත්තො. **උඬ්ඪංසොතොති** එවරූපො භික්ඛු අවිහෙසු නිබ්බත්තිත්වා තතො පට්ඨාය පටිසන්ධිවසෙන අකනිට්ඨං ගච්ඡන්තො උඬ්ඪංසොතොති වුච්චති, තාදිසො වො උපජ්ඣායොති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු, මහාජනස්සපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අනාගාමිත්ථෙරස්ස වත්ථු අට්ඨමං.

---

16. 9.

"විරජපවාහි"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ඉසිපතනෙ විහරන්තො නන්දිං ආරබ්භ කථෙසි:-

බාරාණසියං කිර සද්ධාසම්පන්නස්ස කුලස්ස නන්දියො නාම පුත්තො අහොසි, සො මාතාපිතූනං අනුරූපො සද්ධා පසන්නො සංඝුපට්ඨාකො අහොසි, අථස්ස මාතාපිතරෙ වයප්පත්තකාලෙ සමවුඩ්ඪගෙහතො මාතුලධීතරං රෙවතිං නාම ආනෙතුකාමා අහෙසුං, සා පන අසද්ධා අදානසීලා, නන්දියො තං න ඉච්ඡති, අථස්ස

මාතා රෙවතිං ආහ-අම්ම තිං ඉමසම්ං ගෙහෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස නිසජ්ජනට්ඨානං උපලිම්පිත්වා ආසනානි පඤ්ඤපෙහි ආධාරකෙ ඨපෙහි භික්ඛූනං ආගතකාලෙ පත්තං ගහෙත්වා නිසීදාපෙත්වා ධම්ම කථෙන පානීයං පරිස්සාවෙත්වා භුත්තකාලෙ පත්තං ධොවෙය්‍යාසි එවං මෙ පුත්තස්ස ආරාධිකා භවිස්සසීති, සා තථා අකාසි, අථ නං ඔවාදකඛමා ඤාතාති ඤත්තස්ස ආරොචෙත්වා තෙන සම්පටිච්ඡිතෙ දිවසං ඨපෙත්වා ආවාහං කරිංසු, අථ නන්දියො ආහ-සචෙ හි භික්ඛු සංඝ මාතාපිතරො ච මෙ උපට්ඨහිස්සසි එවං ඉමසම්ං ගෙහෙ වඤ්ඣං ලභිස්සසි අපජමත්තා හොතීති, සා සාධූති පටිස්සුණිත්වා කතිපාහං සඛා විය ඤත්වා භත්තාරං උපට්ඨහන්ති මෙ පුත්තෙ විජාසි, නන්දියස්ස මාතාපිතරො කාලමකංසු, ගෙහෙ සබ්බිස්සරියං තස්ස එව අහොසි, නන්දියොපි හි මාතාපිතූන්නං කාලකිරියතො ප්පට්ඨාය මහාදානපති ඤත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දානං පට්ඨපෙසි, කපණඞ්කාදීනම්පි ගෙහවාරෙ පාකවට්ටං පට්ඨපෙසි, සො අපරභාගෙ සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා ආවාසදානෙ ආනිසංඝං සල්ලක්ඛෙත්වා ඉසිපතනමහාවිහාරෙ වතූහි වතූහි ගබ්භෙහි පතිමණ්ඩිතං චතුඝසාලං කාරෙත්වා මවපිඨාදිනි අත්ථර පෙත්වා තං ආවාසං නියාදෙන්තො බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දානං දත්වා තථාගතස්ස දක්ඛිණොදකං අදාසි, සත්ථු හත්ථෙ දක්ඛිණොදකපතිට්ඨා නෙන සද්ධිංයෙව තාවතිංසදෙවලොකෙ සබ්බදිසාසු වාදසයොජනිකො උඩං යොජනසතුබ්බෙධො ඤතරතනමයො තාරිගණසම්පත්තො දිබ්බපාසාදෙ උග්ගඤ්ඡි. අථෙකදිවසං මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෝ දෙවවාරිකං ගන්ත්වා තස්ස පාසාදස්ස අවිදූරෙ ඨිතො අත්තනො සන්තිකං ආගතෙ දෙවපුත්තෙ පුච්ඡි-කස්සෙස අච්ඡරාගණපුණ්ණා දිබ්බපාසාදෙ නිබ්බත්තොසි, අථස්ස තෙ දෙවපුත්තා විමානසම්පං ආවික්ඛන්තො ආහංසු-භන්තෙ යෙන නන්දියෙන නාම ගහපති පුත්තෙන ඉසිපතනෙ සත්ථු විහාරෙ කාරෙත්වා දින්නො තස්සෙවාය එතං විමානං නිබ්බත්තන්ති, අච්ඡරාසංඝොපි තං දිස්වා පාසාදතො ඔරොහිත්වා ආහ-භන්තෙ මයං නන්දියස්ස පරිචාරිකා භවිස්සාමාති ඉධ නිබ්බත්තා නං පන අපස්සන්ති අතිවිය උක්කණ්ඨිතම්හා, මත්තිකං පානිං ඔත්ථරිත්වා සුවණ්ණපාතිගහණසදිසං හි මනුස්සසම්පත්තිං හිත්වා දිබ්බසම්පත්තිං ගහණං ඉධාගමනත්ථාය තං වදෙය්‍යාථාති, ථෙරෝ තතො ආගන්ත්වා සත්ථාරං උපසංකම්මිත්වා පුච්ඡි-නිබ්බත්තන්ති නුඛො භන්තෙ මනුස්සලොකෙ ඨිතානංයෙව කතකල්‍යාණානං දිබ්බ සම්පත්ති සාමං දිට්ඨානි?, කස්මා මං පුච්ඡසීති?, එවං භන්තෙ නිබ්බත්තන්තීති, අථ නං සත්ථා-මොග්ගල්ලාන කිං නාමෙතං කථෙසි විරවිප්පවුත්ථං පුත්තං වා භාතරං වා පවාසතො ආගච්ඡන්තං ගාම වාරෙ ඨිතො කොචි දෙව දිස්වා වෙගෙන ගෙහං ගන්ත්වා අසුකො නාම ආගතොති ආරොචෙය්‍ය, අථස්ස ඤාතකා හට්ඨපහට්ඨා වෙගෙන නික්ඛමිත්වා ආගතොසි තාත ආගතොසි තාතාති තං අභිනන්දෙය්‍යුං, එවමෙවං ඉධ කතකල්‍යාණං ඉත්ථිං වා පුරිසං වා ඉමං ලොකං

හිත්වා පරලොකං ගතං දසවිධං දිබ්බපණ්ණාකාරං ආදාය අහං පුරතෝ අහං පුරතෝති එවඤ්ඤත්වා දෙවතා ඇරාධනත්ථාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"විරපපවාසිං පුරිසං දූරතෝ සොත්ථිමාගතං,
ඤාතිමිත්තා සුහජ්ජා ච අභිනන්දන්ති ආගතං.

තථෙව ඤාතපුඤ්ඤම්පි අසමා ලොකා පරං ගතං,
පුඤ්ඤානි පතිගණ්හන්ති පියං ඤාතීව ආගත"න්ති.

තත්ථ **විරපපවාසිනන්ති** විරපපවුත්ථං. **දූරතෝ සොත්ථිමාගතන්ති** වණිජ්ජං වා රාජපොරිසං වා කත්වා ලද්ධලාභං නිප්ඵන්නසම්පත්තිං අනුපද්දවෙන දූරට්ඨානතෝ ආගතං. **ඤාතිමිත්තා සුහජ්ජා චාති** කුල සම්බන්ධිවසෙන ඤාති ච සන්දිට්ඨාදිභාවෙන මිත්තා ච සුහදයභාවෙන සුහජ්ජා ච. **අභිනන්දන්ති ආගතන්ති** නං සාගතන්ති වචන මත්තෙන වා අඤ්ජලිකරණමත්තෙන වා ගෙහං සම්පත්තං පන නානප්පකාර පණ්ණාකාරාභිහරණවසෙන අභිනන්දන්ති. **තථෙවාති** තෙනෙවා කාරෙන ඤාතපුඤ්ඤම්පි පුග්ගලං ඉමස්මා ලොකා පරලොකං ගතං දිබ්බං ආයුවණ්ණසුඛයසආධිපතෙය්‍යං දිබ්බං රූපසද්දගන්ධරස ඵොට්ඨබ්බානි ඉමං දසවිධපණ්ණාකාරං ආදාය මාතාපිතිට්ඨානෙ ඨිතානි පුඤ්ඤානි අභිනන්දථානි පතිගණ්හන්ති. **පියං ඤාතීවාති** ඉධ ලොකෙ පියං ඤාතකං ආගතං සෙසඤාතකා විය්‍යාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

නන්දියස්ස වක්කු නවමං.

පියවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සොළසමො වග්ගො.

---

17. 1.

"කොධං ජහෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා නිග්‍රොධාරාමෙ විහරන්තො රොහිණිං නාම ඛත්තියකඤ්ඤං ආරබ්භ කථෙසි:-

එකස්මිං කිර සමයෙ ආයස්මා අනුරුබ්බො පවත්තෙති භික්ඛූහි සද්ධිං කපිලවත්ථුං අගමාසි, අථස්ස ඤාතකා ථෙරෙ ආගච්ඡන්තෙ සුත්වා ථෙරස්ස සන්තිකං විහාරං අගමංසු ඨපෙත්වා රොහිණිං නාම ථෙරස්ස භගිනිං, ථෙරෙ ඤාතකෙ පුච්ඡි-කහං රොහිණීති?, ගෙහෙ භන්තෙති, කස්මා ඉධ නාගතාති?, සරීරෙ තස්සා ජ්වරොගො උප්පන්නොති ඵජ්ජාය නාගතා භන්තෙති, ථෙරෙ පක්කොසථ

නංදුනීති පකෙකාසාපෙත්වා කටකවුකං[1] පටිමුචිත්වා ආගතං එවමාහ-රොහිණී කසමා නාගතාසීති?, සරිරෙ මෙ හනෙත ජිවිරොගො උපපන්නො තසමා ලජ්ජාය නාගතාමහිනි, කිමපන තෙ පුඤ්ඤං කාතුං න වට්ටතීති?, කිං කරොමි හනෙතති?, ආසන්නසාලං කාරෙහීති, කිං ගහෙත්වානි?, කිං තෙ පසාධනභණ්ඩං නත්ථීති?, අත්ථි හනෙතති, කිං මූලකන්නනි?, දසසහස්සමූලං හවිස්සතීති, තෙන හි තං විස්සජ්ජෙත්වා ආසන්නසාලං කාරෙහීති, කො මෙ හනෙත කාරෙස්සතීති?, ථෙරෙ සම්පෙ ඨිතෙ ඤාතකෙ ඔලොකෙත්වා තුම්හාකං භාරො හොතූති ආහ, තුම්හෙ පන හනෙත කිං කරිස්සථාති?, අහම්පි්වෙව හවිස්සාමිති, තෙනහි එතිස්සා දබ්බසම්භාරෙ ආහරථාති, තෙ සාධු හනෙතති ආහරිංසු, ථෙරො ආසන්නසාලං සංවිදහන්තො රොහිණිං ආහ-විහුමකං ආසන්නසාලං කාරෙත්වා උපරි පදරතං දින්නකාලතො පට්ඨාය හෙට්ඨා සාලං නිබ්බං සම්මජ්ජිත්වා ආසනානි පඤ්ඤපෙහි නිබ්බං පානීයඝටෙ උපට්ඨාපෙහීති, සා සාධු හනෙතති පසාධනභණ්ඩකං විස්සජ්ජෙත්වා විහුමකං ආසනසාලං කාරෙත්වා උපරි පදරතං දිනකාලතො පට්ඨාය හෙට්ඨා ඔපුඤ්ඡනාදිනි අකාසි, නිබද්ධං භික්ඛු නිසිදනති, අථස්සා ආසනසාලං ඔපුඤ්ඡනකියාව ජිවිරොගො මිලාසි, සා ආසනසාලය නිට්ඨිතාය බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පණිතං ඛාදනීයං හොජනීයං අදාසි, සත්ථා කතහත්තකිච්චො කසෙතං දුතනති පුචිඡි, භගිනියා මෙ හනෙත රොහිණියාති, සා පන කහනනි? ගෙහෙ හනෙතති, පකෙකාසථ තනති, සා ආගන්තුං න ඉච්ඡි, අථ නං සත්ථා අනිච්ඡමානම්පි පකෙකාසාපෙසියෙව, ආගන්ත්වා ච පන වන්දිත්වා නිසින්නං ආහ-රොහිණි කසමා නාග මිත්ථානි?, සරිරෙ මෙ හනෙත දුච්ඡවිභාවො අත්ථි තෙන ලජ්ජමානා නාගමිනති, ජානාසි පන කිං තෙ නිස්සාය එසො උපපන්නොනි?, න ජානාමි හනෙතති, තව නොඛං නිස්සාය උපපන්නා එසොති, කිං පන මෙ හනෙත කතනනි?, තෙන හි සුණාහීති අථස්සා සත්ථා අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසිරඤ්ඤෙ අග්ගමහෙසි එකිස්සා රඤ්ඤෙ නාටකිත්ථියා ආඝාතං බන්ධිත්වා දුක්ඛමස්ස උපායදෙස්සාමිති විනෙත්වා මහාකච්ඡුඵලානි ආහරාපෙත්වා තං නාටකිත්ථිං අත්තනො සන්තිකං පක්කොසාපෙත්වා යථා සා න ජානාති එව මස්සා සයනියෙ ච පාවාරකොජවාදිනව අන්තරෙස්සු කච්ඡුවුණ්ණානි ඡුපාපෙසි, කෙළිං කුරුමානා විය්සා සරිරෙපි ඔකිරි, තං ඛණංයෙව තස්සා සරීරං උපකුපපකං ගඩාගණ්ඩජාතං අහොසි, සා භණ්ඩුවන්තී ගන්ත්වා සයනෙ නිපජ්ජි, තත්‍රාපිස්සා කච්ඡුවුණ්ණානි ඛාදියමානාය ඛරතරා වෙදනා උපජ්ජි. තදා අග්ගමහෙසී රොහිණී අහොසීති.

1. ම. පටඝමඝං.

සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා රොහිණී තදා තයාවෙතං කම්මං කතං අපපමත්තකොපි හි කොධෝ වා ඉස්සා වා කාතුං නයුත්ත රූපෝ එවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"කොධං ජහෙ විප්පජහෙය්ය මානං
සංයොජනං සබ්බමතික්කමෙය්ය,
තං නාමරූපස්මිං අසජ්ජමානං
අකිඤ්චනං නානුපතන්ති දුක්ඛා"ති.

තත්ථ **කොධන්ති** සබ්බාකාරම්පි කොධං, තථාවිධම්පි **මානං** පජහෙය්ය. **සංයොජනන්ති** කාමරාගසංයොජනාදිකං දසවිධම්පි සබ්බං සංයොජනං. **අතික්කමෙය්යාති** අතික්කමෙය්ය. **අසජ්ජමානන්ති** අලග්ගමානං, යෝ හි මම රූපං මම වෙදනාති ආදිනා නයෙන නාමරූපං පරිගණ්හාති තස්මිං ච භිජ්ජමානෙ සොචති විහඤ්ඤති අයං නාමරූපස්මිං සජ්ජති නාම, එවරූපං අගණ්හනෙනා අවිහඤ්ඤනෙනා පන න සජ්ජති නාම, තං පුග්ගලං එවං අසජ්ජමානං රාගාදීනං අභාවෙන **අකිඤ්චනං දුක්ඛා** නාම **නානුපතන්ති** නෝති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

රොහිණීපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, තං ඛණංයෙවස්සා සරීරං සුවණ්ණවණ්ණං අහොසි, සා තතෝ චුතා තාවතිංසභවනෙ වතූනනං දෙවපුත්තානං සීමන්තරෙ නිබ්බත්තිත්වා පාසාදිකා රූපග්ගපත්තා අහොසි, චතූහරොපි දෙවපුත්තා තං දිස්වා උපපන්න සිනෙහා හුත්වා මම සීමාය අනෙතා නිබ්බත්තා මම සීමාය අනෙතා නිබ්බත්තාති විවදන්තා සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා දෙව ඉමං නෝ නිස්සාය අටෙවා උපපන්නෝ තං පටිච්ඡථාති ආහංසු, සක්කොපි තං ඔලොකෙත්වාව උපපන්නභාවෙනෙව හුත්වා එවමාහ-ඉමාය මෙ දිට්ඨකාලතෝ පට්ඨාය කථං චිත්තානි උපපජ්ජන්තීති?, අථෙකෝ ආහ-මම තාව උපපන්නං චිත්තං ඍඬ්ඨිමහෙරි විය සන්නිසීදිතුං නාසක්ඛි, දුතියෝ-මම චිත්තං පබ්බතන්තදී විය සීඝං පවත්තනතාගෙව ඤාතං, තතියෝ-මම ඉමිස්සා දිට්ඨකාලතෝ පට්ඨාය සක්කටකස්ස විය අක්ඛිනි නික්ඛම්මිංසූති, චතුත්ථෝ-මම චිත්තං වෙතියෙ උස්සාපිතධජං විය නිච්චලං ඨාතුං නාසක්ඛි, අථ නෙ සක්කෝ ආහ-තාතා තුම්හාකං චිත්තානි පඤ්චරූපානි[1] අහමපන ඉමං ලභන්තෝ ජීවාමි අලභන්තස්ස මෙ මරණං භවිස්සතීති, දෙවපුත්තා-මහාරාජ තුම්හාකං මරණෙන අත්ථෝ නත්ථීති තං සක්කස්ස විස්සජ්ජෙත්වා පක්කමිංසු, සා සක්කස්ස පියා අහොසි මනාපා, අසුකඤ්ඤා නාම ගච්ඡමානි වුත්තෙ සක්කෝ තස්සා වචනං පටික්ඛිපිතුං නාසක්ඛි.

රොහිණීඤා වත්ථු පඤ්ච.

1. සී. චයඤ්ඤානි.

17. 2.

"යෝ වෙ උප්පතිතං කොධ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා අඤ්ඤවෙ වෙනියෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං අරබ්භ කථෙසි:-

සත්ථරා කිර භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සෙනාසනෙ අනුසඤ්ඤතෙ රාජගහ සෙට්ඨිආදීහි සෙනාසනෙසු කරියමානෙසු එකො ආළවකො භික්ඛු අත්තනො සෙනාසනං කරොන්තො එකං මනාපං රුක්ඛං දිස්වා ජිඤ්ඤිතුං ආරභි, තස්ස පන නිබ්බත්තා එකා තරුණපුත්තා දෙවතා පුත්තං අඞ්කෙනාදාය ඨිතා යාව-මා මෙ සාමි විමානං ජිඤ්ඤි න සක්ඛිස්සාමි පුත්තකං ආදාය අන්‍යාවාසා විවරිත්‍වානති, සො අහං අඤ්ඤං ඊදිසං රුක්ඛං න ලභිස්සාමීති තස්සා වචනං නාදියි, සා ඉමම්හි කාව දූරකං ඔලොකෙත්වා ඔරමිස්සතීති පුත්තං රුක්ඛසාඛාය ඨපෙසි, සො උක්කිත්තථරස්ස සඤ්ඤරෙතුං අසක්කොන්තො දූරකස්ස බාහුං ඡින්දි, දෙවතා උප්පන්නබලවකොධා පහරිත්වා තං මාරෙස්සාමීති උභො හත්ථෙ උක්කිපිත්වා එවං තාව විනෙතාසි-අයං භික්ඛු සීලවා සචාහං ඉමං මාරෙස්සාමි නිරයගාමී භවිස්සාමි සෙසදෙවතාපි අත්තනො රුක්ඛං ඡින්දන්තෙ භික්ඛු දිස්වා අසුකදෙවතාය එවං නාම මාරිතො භික්ඛූති මං පමාණං කත්වා භික්ඛු මාරෙස්සන්ති, අයං ච සස්සාමිකො භික්ඛු සාමිකස්සෙව තං කථෙස්සාමීති උක්කිත්තභත්ථෙ අපනෙත්වා රොදමානා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, අථ නං සත්ථා-කිං දෙවධීතෙති ආහ, සා භන්තෙ තුම්හාකං මෙ සාවකෙන ඉදං නාම කතං, අහම්පි නං මාරෙතුකාමා හුත්වා ඉදං නාම විනෙත්වා අමාරෙත්වාව ඉධා ගතාති සබ්බං තං පවත්තිං විත්ථාරතො ආරොචෙසි, සත්ථා තං සුත්වා සාධු සාධු දෙවතෙ සාධු තෙ කතං එවං උග්ගතං කොපං භන්තං රථං විය නිග්ගණ්හමානායාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යෝ වෙ උප්පතිතං කොධං රථං භන්තංව ධාරයෙ,[1]
තමහං සාරථිං බ්‍රූමි රස්මිග්ගාහො ඉතරො ජනො"ති.

තත්ථ **උප්පතිතන්ති** උප්පන්නං. **රථං භන්තංවාති** යථා නාම ජෙට්ඨො සාරථි අතිවෙගෙන ධාවන්තං රථං නිග්ගණ්හිත්වා යදිච්ඡකං පෙසෙති, එවං යො පුග්ගලො උප්පන්නං කොධං ධාරයෙ[1] නිග්ගණ්හිතුං සක්කොති. **තමහන්ති** තං අහං සාරථිං බ්‍රූමි. **ඉතරො ජනොති** ඉතරො පන රාජාදීනං රථසාරථිජනො රස්මිග්ගාහො නාම හොති න උත්තමසාරථිති.

දෙසනාවසානෙ දෙවධීතා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්ත පරිසාපි සාධුකිතා දෙසනා අහොසි, දෙවතා පන සොතාපන්නා හුත්වාපි රොදමානා අට්ඨාසි, අථ නං සත්ථා-කිං දෙවතෙති පුච්ඡිත්වා-භන්තෙ විමානං මෙ නට්ඨං ඉදානි කිං කරිස්සාමීති වුත්තෙ-අලං

1. ම. වාරයෙ.

දෙවතෙ මා විනාසි අහං තෙ විමානං දස්සාමීති ජෙතවනා ගන්ධකුටි සමීපෙ පුරිමදිවසෙ වුත්තදෙවතං එකං රුක්ඛං අපදිසන්තො අඤ්ඤසම්ං ඔකාසෙ රුක්ඛා විවිත්තා තත්ථ උපගච්ඡන්ති ආහ, සා තත්ථ උප ගඤ්ඡි, තතො පට්ඨාය බුද්ධත්තිසං ඉමිස්සා විමානනති මහෙසක්ඛා දෙවතාපි ආගන්තුවා තං වාලෙතුං නාසක්ඛිංසු, සත්ථා තං අට්ඨපත්තිං කත්වා ඕකල්ලනං හුත්වා මිසික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසීති.

අඤ්ඤතරභික්ඛුස්ස වත්ථු දුතියං.

---

17. 3.

"අක්කොධෙන ජිනෙ"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො උත්තරාය ගෙහෙ ඤාතභත්තකිච්චෙ උත්තරං උපාසිකං ආරබ්භ කථෙසි. තත්‍රායං ආනුපුබ්බි කථා:-

රාජගහෙ කිර සුමනාසෙට්ඨිං නිස්සාය පුණ්ණා නාම දළිද්දෙ භතිං කත්වා ජීවති, තස්ස භරියා ච උත්තරා නාම ධීතා වාති වෙයෙව ගෙහමානුසකානි, අථෙකදිවසං සත්ථාහං තක්කත්තං කිළිතබබංති රාජගහෙ ඝොසං කරිංසු, තං සුත්වා සුමන සෙට්ඨි පාතොව ආගතං පුණ්ණං ආමන්තෙත්වා-තාත අම්හාකං පරි ජනො නක්කත්තං කිළිතුකාමොති තං කිං නක්කත්තං කිළිස්සසි උදාහු භතිං කරිස්සසීති ආහ, සාම් නක්කත්තං නාම සබ්බෙසං හොති මම පන ගෙහෙ සබ්බත්තාය යාගුතණ්ඩුලමත්ථි නත්ථි කිං මෙ තුක්කතෙකෙන ඉණෙ ලභන්තො කසිතුං ගමිස්සාමීති, තෙන හි ඉණෙ ගණ්හාස්සුති, සො බලවඉණෙ ච නඛලඤ්ච ගහෙත්වා-හදෙ නාගර නක්කත්තං කීළන්ති අහං දළිද්දතාය ගන්තුං නාදාසිං, තාදාපි ගම්ස්සාමි මයාවපි තාව අජ්ජ දිගුණං නිවාපං පවිත්වා හත්තං ආහරෙය්‍යාසීති හරියං වත්වා ඛෙත්තං අගමාසි, සාරිපුත්තත්තෙරොපි සත්තාහං නිරොධසමා පන්නො තං දිවසං උට්ඨාය කස්ස නුඛො අජ්ජ මයා සඞ්ගහං කාතුං වට්ටතීති ඔලොකෙන්තො පුණ්ණං අත්තනො ඤණස්ස අන්තො පවිට්ඨං දිස්වා-සඞ්ඛො නුඛො එස සක්ඛිස්සති වා මෙ සඞ්ගහං කාතුන්ති ඔලොකෙන්තො තස්ස සඞ්ඛාරඤ්ච තපපච්චයා වස්ස මහාසම්පත්ති පවිලාභඤ්ච ඤත්වා පත්තචීවරමාදාය කසනට්ඨානං ගන්ත්වා ආවාට තීරෙ එකං ගුඹං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි, පුණ්ණා පෙරං දිස්වාව කසිං ඨපෙත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන පෙරං වන්දිත්වා දන්තකට්ඨෙන අන්තෙ භවිස්සතීති දන්තකට්ඨං කපිඨං කත්වා අදාසි, අථස්ස පෙරො පත්තං ච පරිස්සාවනං ච නීහරිත්වා අදාසි, සො පානීයෙනත්ථෙ භවිස්ස තීති තං ආදාය පානීයං පරිස්සාවෙත්වා අදාසි, පෙරා විනෙත්වා-අයං පරෙසං පච්ඡිමගෙහෙ වසති සචස්ස ගෙහවාරං ගම්ස්සාමි ඉමස්ස භරියා මමං දට්ඨුං න සක්ඛිස්සති යාවස්ස භත්තං ආදාය මග්ගං පටි පජ්ජති තාව ඉධෙව භවිස්සාමීති, සො තත්ථෙව පොතං විනිනාමෙත්වා

තස්සා මඤ්ඤාරුළ්හභාවං සුත්වා අනෙකානගරාභිමුඛෝ පායාසි, සා අන්තරාමග්ගෙ ථෙරං දිස්වා විනෙතුසි-අපෙතකදුඤ්ඤං දෙය්‍යධම්මෙ සති අය්‍යං න පස්සාමි අපෙතකදු මෙ අය්‍යං පස්සනභාවා දෙය්‍යධම්මොපි න හොති අජ්ජ පන මෙ අය්‍යෙ ච දිට්ඨා දෙය්‍යධම්මොපි වාසං අත්ථි කරිස්සති ත්‍වඤ්ඤෙව මෙ සංගහෙතබ්බා, සා හත්තහාරකං ඔතාරාපෙත්වා ථෙරං පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා හත්තෙ ඉදං ලුඛං වා පණීතං වාති අවිභාවෙත්වා දාසස්ස වෙ සඞ්ඝස්ස කරොථාති ආහ, ථෙරොපි පත්තං උපනාමෙත්වා තාය එකෙන හත්ථෙන භාජනං ධාරෙත්වා එකෙන හත්ථෙන තතො භත්තං දදමානාය උපඩ්ඪහත්ථෙ දින්නෙ අලන්ති හත්ථෙන පත්තං පිදහි, සා හනෙත එකොව පටිවිංසෙ න සක්කොම් විධා කාතුං තුම්හාකං දාසස්ස ඉධ ලොකසඞ්ගහං අකත්වා පරලොකසඞ්ගහං කරොථ නිරවසෙසමෙව දාතුකාමම්හීති වත්වා සබ්බමෙවස්ස පත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තුම්හෙහි දිට්ඨධම්මසුඛෙ ඨාගිනි අස්සනති පත්ථනං අකාසි, ථෙරො එවං හොතූති වත්වා ගිහිකොව අනුමොදනං කරිත්වා එකස්මිං උදකඵාසුකට්ඨානෙ නිසීදිත්වා භත්තං කිච්චං අකාසි, සාපි නිවත්තිත්වා තණ්ඩුලෙ පරියෙසිත්වා භත්තං පචි, පුණ්ණාපි අඩ්ඩකරිසමත්තට්ඨානං කසිත්වා ජීඤ්ඣි සහතුං අසක්කොනෙතා ගොණෙ විස්සජෙත්වා එකං ඡායං පවිසිත්වා මඤ්ඤං ඔලොකෙනෙතා නිසීදි, අථස්ස භරියා භත්තං ආදාය ගච්ඡමානා තං දිස්වාව එස ජීඤ්ඣාපිළිතො මං ඔලොකෙනෙතා නිසින්නො සවෙ මං අනිවිය ජෙ විරායිති තජ්ජෙත්වා පතොදලට්ඨියා මං පහරිස්සති මයා කතකම්මං නිරත්ථකං භවිස්සති පටිගච්චෙවස්ස ආරොචෙස්සාමීති චින්තෙත්වා එවමාහ-සාමි අජ්ජෙකදිවසං චිත්තං පසාදෙහි මා මයා කතකම්මං නිරත්ථකං කරි අහං හි පාතොව තෙ භත්තං ආහරන්තී අන්තරාමග්ගෙ ධම්මසෙනාපතිං දිස්වා තව භත්තං තස්ස දත්වා පුන ගන්ත්වා භත්තං පචිත්වා ආගතා පසාදෙහි සාමි චිත්තන්ති, සො කිං වදෙසි භදෙන්ති පුච්ඡිත්වා පුන තම්පි සුත්වා-භද්දෙ සාධු වත තෙ කතං මම භත්තං අය්‍යස්ස දදමානාය මයා පිස්ස අජ්ජ පාතොව දන්තකට්ඨඤ්ච මුඛොදකං ච දින්නභාවං පස්සන්තමානසො තං වචනං අභිනන්දිත්වා උස්සූරෙ ලඛභත්තකාය කිලන්තකායො තස්සා අඞ්කෙ සීසං කත්වා නිද්දං ඔක්කමි, අථස්ස පාතොව කසිතට්ඨානං පංසුවණ්ණං උප්පාදය සබ්බරත්තසුවණ්ණං කණිකාරපුප්ඵරාසි විය සොභමානං අට්ඨාසි, සො පබුඛෝ ඔලොකෙත්වා භරියං ආහ-භද්දෙ එතං කසිතට්ඨානං මම සුවණ්ණං භූතා පඤ්ඤායති කිංභූතා මෙ අතිඋස්සූරෙ භුත්තභත්තකාය අකඛිනි භවිස්සතීති, සාමි මය්හම්පි එවමෙව පඤ්ඤායතීති, සො උට්ඨාය තස්ස ගන්ත්වා එකං පිණ්ඩං ගහෙත්වා නඛග්ගසිඛෙ පහරිත්වා සුවණ්ණභාවං ඤත්වා අහො අය්‍යස්ස ධම්මසෙනාපතිස්ස මෙ දින්නභාවෙ අජ්ජෙව විපාකො දිස්සතීතා නඛෙ පන සක්කා එත්තකං ධනං පරිහරිතුං සබ්බං සුවණ්ණභරිතමෙව භූතා ඨිතං සුවණ්ණං ආහරාපෙතුං වට්ටතීති ගන්ත්වා රඤ්ඤා ආරොචෙසි. කොසි භණෙති?,

පුණ්ණා නාමාහනන්ති, කිං පන තෙ අජ්ජ ඝාතෙන්ති?, ධම්මසෙනාපතිස්ස මෙ අජ්ජ පාතොව දන්තකට්ඨඤ්ච මුඛොදකඤ්ච දිත්තං හරියාය‍පි මෙ මය්‍හං ආහටභත්තං තස්සෙව දින්නංති, තං සුත්වා රාජා අජ්ජෙව කිර භො ධම්මසෙනාපතිස්ස තෙ දින්නදූසෙ විපාසො දස්සිතොති වත්වා-නාත කිං කරොමීති? පුච්ඡි, බහූනි සකටසහස්සානි පහිණ්ඩිත්වා සුවණ්ණං ආහරාපෙථාති, රාජා සකටානි පහිණි, රාජපුරිසෙසු රජ්ජසු සන්තිඝන්ති ගණ්හාතොත්‍පි ගහිතගහිතං මත්තිකාව හොති, තෙහි ගන්ත්වා රජ්ජසු ආරොචිතෙ-තුම්හෙහි කිර්‍ත්ති වත්වා ගහිතන්ති පුට්ඨෙහි තුම්හාකං සන්තිඝන්ති වුත්තෙ-අහං නාත්‍ථා තො ගච්ඡථ පුණ්ණස්ස සන්තිඝන්ති වත්වා ගණ්හථාති, තෙ තථා කරිංසු, ගහිත ගහිතං සුවණ්ණමෙව අහොසි, තං සබ්බම්පි ආහරිත්වා රාජඞ්ගණෙ රාසිමකංසු, අසිනිහත්‍ථුබ්බෙධො රාසි අහොසි, රාජා නාගරෙ සන්නිපා තෙත්වා ඉමස්මිං නගරෙ අත්ථි කස්සචි එත්තකං සුවණ්ණන්ති?, නත්ථි දෙවාති, කිං පනස්ස දාතුං වට්ටතීති?, සෙට්ඨිච්ඡත්තං දෙවාති, රාජා බහුධනසෙට්ඨි නාම හොතීති මහන්තෙන හොගෙන සඞ්ඛං තස්ස සෙට්ඨිච්ඡත්තමදාසි, අථ නං සො ආහ-මයං දෙව එත්තකං කාලං පර කුලෙ වසිම්හ වසනට්ඨානං නො දෙථාති, තෙන හි පස්ස එස ගුඛො පඤ්ඤයතීති එතං ගුඛං හරාපෙත්වා ගෙහං කාරෙතිහි පුරාණසෙට්ඨිස්ස ගෙහට්ඨානං ආවිඤ්ඡි, සො තස්මිං ඨානෙ කාහිපාගෙනෙව ගෙහං කාරෙත්වා ගෙහපවෙසනමඞ්ගලඤ්ච ඡත්තමඞ්ගලඤ්ච එකතොව කාරොත්වා සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං අදාසි, අථස්ස සත්‍ථා දානානුමොදනං කරොන්තො ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, ධම්මකථා වසානෙ පුණ්ණසෙට්ඨි ච හරියා ච අස්ස ධීතා ච උත්තරාති තයොපි ජනා සොතාපන්නා අහෙසුං, අපරභාගෙ රාජගහසෙට්ඨි පුණ්ණ සෙට්ඨිනො ධීතරං අත්තනො පුත්තස්ස වාරෙසි, සො නාහං දස්සාමීති වත්වා මා එවං කරොතු එත්තකං කාලං අම්හෙ නිස්සාය වසන්තා නෙව තෙ සම්පත්ති ලබා දෙතු මෙ පුත්තස්ස ධීතරන්ති වුත්තෙ-සො මිච්ඡාදිට්ඨිකො මම ධීතා තීහි රතනෙහි විනා වත්තිතුං න සක්ඛොතීති නෙවස්ස ධීතරං දස්සාමීති, අථ නං බ්‍රහ්ම සෙට්ඨිගණ්හාදයො කුලපුත්තා-මා තෙන සඞ්ඛං විස්සාසං භින්දි දෙහිස්ස ධීතරන්ති යාචිංසු, සො තෙසං වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා ආසාළහිපුණ්ණමායං ධීතරං අදාසි, සා පතිකුලං ගතකාලතො පට්ඨාය භික්ඛුං වා භික්ඛුණිං වා උපසඞ්කමිතුං දානං වා දාතුං ධම්මං වා සොතුං නාලත්‍ථ, එවං අඩ්ඪතියෙසු මාසෙසු වීති වත්තෙත්‍පි සන්තිකෙ ඨිතෙ පරිවාරනෙ පුච්ඡි-ඉදානි කිත්තකං අනෙතා වස්සස්ස අවසිට්ඨන්නන්ති?, අඩ්ඪමාසො අය්‍යෙති, සා පිතු සාසනං පහිණි-තාසමා මං එවරූපෙ බන්ධනාගාරෙ පක්ඛිපිංසු වරං මෙ ලක්ඛණාගතං කත්වා පරෙසං දාසිං සාවෙතු න එවරූපස්ස මිච්ඡාදිට්ඨිකකුලස්ස දාතුං වට්ටතීති ආගතකාලතො පට්ඨාය භික්ඛුදස්සනාදිසු එකම්පි පුඤ්ඤං කාතුං න ලභාමීති, අථස්සා පිතා-දුක්ඛිතා වත මෙ ධීතාති අනත්තමනතං පවෙදෙත්වා පඤ්ච භාහපණසහස්සානි පෙසෙසි-ඉමස්මිං

නගරෙ සිරිමා නාම ගණිකා අත්ථි දෙවයිකං සහස්සං ගණ්හාති ඉමෙහි කහාපණෙහි තං ආහරිත්වා සාමිකස්ස පාදපරිචාරිකං කත්වා සයං පුඤ්ඤානි කරොතූති, සා සිරිමං පක්කොසාපෙත්වා සහායිකෙ ඉමෙ කාහාපණෙ ගහෙත්වා ඉමං අඩමාසං තව සහායකං පරිචරාහීති ආහ, සා සාධූති පටිස්සුණි, සා තං ආදාය සාමිකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා-තෙන සිරිමං දිස්වා කිං ඉදානි වුත්තෙ-සාමි ඉමං අඩමාසං මම සහායිකා තුම්හෙ පරිචරථ අහං පන ඉමං අඩමාසං දානෙවෙව දාතුකාමා ධම්මිං ච සොතුකාමාති ආහ, සොතං අනිච්ඡාපං ඉත්ථිං දිස්වා උපපන්නාසිනෙගොං සාධූති සම්පටිච්ඡි, උත්තරාපි ඛො බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා-හන්ත ඉමං අඩමාසං අඤ්ඤත්ථ අගන්ත්වා ඉධෙව භික්ඛා ගහෙතබ්බාති සත්ථු පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා ඉතොදානි පට්ඨාය යාව මහාපවාරණා තාව සත්ථාරං උපට්ඨාතුං ධම්මං ච සොතුං ලභිස්සාමීති තුට්ඨමානසා එවං යාගුං පට්ඨ එවං පුබෙ පට්ඨාති මහානසෙ සබ්බකිච්චානි සංවිදහන්ති විචරති, අට්ඨස්සා සාමිකො සෙව පචාරණා භවිස්සතීති මහානසාභි මුඛො වාතපානෙ ඨත්වා කින්නුඛො කරොන්තී සා අඞ්ගාලා විචරතීති ඔලොකෙන්තා තං සෙදකිලින්නං ඡාරිකාය ඔකිණ්ණං අඩ්ඨාරමසිමක්ඛිතං තථා සංවිදහිත්වා විචරමානං දිස්වා-අහො අඞ්ගාලා එව රූපෙ ඨානෙ ඉමං සිරිසම්පත්තිං නානුභවති මුණ්ඩකසමණෙ උපට්ඨහිස්සාමීති තුට්ඨචිත්තා විචරතීති හසිත්වා අපගච්ඡි, තස්මිං අපගතෙ තස්ස සන්තිකෙ ඨිතා සිරිමා-කින්නුඛො ඔලොකෙත්වා එස හසිති තෙනෙව වාතපානෙන ඔලොකෙන්තී උත්තරං දිස්වා ඉමං ඔලොකෙත්වා ඉමිනා හසිතං අඩා ඉමස්ස එතාය සද්ධිං සන්ථවෙ අත්ථීති විනෙතුං; සා කිර තස්මිං ගෙහෙ අඩමාසං බාහිරකථං අත්ථි හුත්වා වසමානාපි තං සම්පත්තිං අනුභවමානා අත්තනො බාහිරකථන්තිභාවං අජානිත්වා අහං ඝරසාමිනීති සඤ්ඤං උප්පාදෙසීති පාසාදා ඔරුය්හ මහානසං පවිසිත්වා පුබ්බභත්තට්ඨානෙ පක්කට්ඨිතං සපිං කටච්ඡුනා ආදාය උත්තරං අභියාසි, උත්තරා තං ආගච්ඡන්තිං දිස්වා මම සහායිකාය මයා මහා උපකාරො කතො චක්කවාළං අතිසම්බාධං බ්‍රහ්මලොකො අතිනීචකො මම පන සහායිකාය ගුණොව මහන්තො අහං හි එතං නිස්සාය දානං ච දාතුං ධම්මං ච සොතුං ලභිං සචෙ මම එතිස්සා උපරි කොධො අත්ථි ඉදං සපිං මා දහතු සචෙ නත්ථි මා ඩහීති තං මෙත්තාය ඵරි තාය තස්සා මත්ථකෙ ආසිත්තං පක්කට්ඨිතසප්පිං සිතුදකං විය අහොසි, අථ නං ඉදං සීතලං භවිස්සතීති පුන කටච්ඡුං පූරෙත්වා ආදාය ආගච්ඡන්තිං උත්තරාය දාසියො දිස්වා අපෙහි දුබ්භිනිතෙ නත්ථං අමහාකං අය්‍යාය උපරි පක්කට්ඨිතසප්පිං ආසිඤ්චිතුං අනුජ්ජවිකාති සන්තජ්ජෙත්වා තතියා ඉතො විතො ච උට්ඨාය ගණ්ඩෙහි ච පාදෙහි ච පොථෙත්වා භූමියං පාතෙසුං, උත්තරා වාරෙන්තීපි වාරෙතුං නාසක්ඛි, අථස්සා උපරි ඨත්වා සබ්බා දාසියො පටිබාහිත්වා-කිස්ස තෙ එවරූපං

භාරියං කම්මං කතන්ති සිරිමං ඔවදිත්වා උණ්හොදකෙන නහාපෙත්වා සත්තපාකතෙලෙන අභ්‍යඤ්ජි, තස්මිං ඛණෙ සා අත්තනො බාහිරකිත්තිං භාවං ඤත්වා විත්තෙසි-මයා භාරියං කම්මං කතං සාමිකස්ස භයිතමත්තකාරණා ඉමිස්සා උපරි පඤ්ඤායිතසපතිං ආගිලන්තියා, අයං-ගණ්ඨථ තංති දාසියො න ආණාපෙසි[1] මමං විහෙඨනකාලෙපි[2] සබ්බදාසියො පටිබාහිත්වා මය්හං කත්තබ්බමෙව අකාසි, සච්චං ඉමං න ඛමාපෙස්සාමි මුඛා මෙ සත්තධා ඵලෙය්‍යාති තස්සා පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා-අය්‍යෙ ඛමාහි මෙති ආහ, අහං සපිතිකා ඛිතා පිතරි ඛමනෙන ඛමිස්සාමීති, ගොතු අය්‍යෙ පිතරම්පි තෙ පුණ්ණසෙට්ඨිං ඛමාපෙස්සාමීති, පුණ්ණං මම වට්ටජනකපිතා විවට්ටජනකපිතරි ඛමනෙන පනාහං ඛමිස්සාමීති, කො පන තෙ විවට්ට ජනකපිතාති?, සම්මාසම්බුද්ධොති, මය්හං තෙන සඞ්ඛං විස්සාසො නත්ථීති, අහං කරිස්සාමි සත්ථා සෙව භික්ඛූ සඞ්ඝං ආදාය ඉධාගමිස්සති තවං යථාලද්ධසක්කාරං ගහෙත්වා ඉධෙව ආගන්ත්වා තං ඛමාපෙහීති, සා සාධූති අය්‍යෙති උට්ඨාය අත්තනො ගෙහං ගන්ත්වා පවත්තපරිවාරිත්තියො ආණාපෙත්වා නානාවිධානි ඛාදනීයානි චෙව සූපෙය්‍යානි ච සම්පාදෙත්වා පුන දිවසෙ තං සක්කාරං ආදාය උත්තරාය ගෙහං ආගන්ත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස පත්තෙ පතිට්ඨාපෙතුං අවිසහන්තී අට්ඨාසි, තං සබ්බං ගහෙත්වා උත්තරායෙව සංවිදහි, සිරිමාපි භත්තකිච්චාවසානෙ සඞ්ඝං පරිවාරෙන සත්ථු පාදමූලෙ නිපජ්ජි, අථ නං සත්ථා පුච්ඡි-කො තෙ අපරාධොති?, භන්තෙ මයා භ්‍රියෙ ඉදං නාම කතං අථ මෙ සහායිකා මං විහෙඨයමානා දාසියො නිවාරෙත්වා මය්හං උපකාරමෙව අකාසි, සාහං ඉමිස්සා ගුණං ඤත්වා ඉමං ඛමාපෙසිං, අථ නං එසා-තුම්හෙසු ඛමනෙනපි ඛමිස්සාමීති ආහ, එවං කිර උත්තරෙති? ආම භන්තෙ සිසෙ මෙ සහායිකාය පඤ්ඤාධිකතං සපතිආසිත්තනාති, අථ තයා කිං චින්තිත්තන්ති?, චක්කවාළං අතිසම්බාධං බ්‍රහ්මලොකො අතිනීවනො මම සහායිකාය ගුණෙව ඔහන්තො අහං හි එතං නිස්සාය දානං ච දාතුං ඛමං ච සොතුං අලත්ථං, සචෙ මෙ ඉමිස්සා උපරි කොපො අස්සි ඉදං මං දහතු නො චෙ මා ඛණ්ඩි චින්තෙත්වා ඉමං මෙත්තාය එරිං හන්තෙති, සත්ථා සාධූ සාධූ උත්තරෙ එවං කොධං ජිනිතුං වට්ටති, කොධො හි නාම අක්කොධෙන අක්කොසං සපරිභාසකං අනක්කොසනෙන අපරිභාසනෙන එඛමවත්ථුං අත්තනො සන්තකස්ස දානෙන මුසාවාදිං සච්චවචනෙන ජිනිතබ්බොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අක්කොධෙන ජිනෙ කොධං අසාධුං සාධුනා ජිනෙ,
ජිනෙ කදරියං දානෙන සච්චෙන අලිකවාදිනං"ති.

තත්ථ **අක්කොධෙනා**ති කොධනො හි පුග්ගලො අක්කොධෙන හුත්වා ජිනිතබ්බො. **අසාධුං**ති අභද්දකො භද්දකෙන හුත්වා ජිනිතබ්බො.

1. සී. න ආණාපෙත්වා. 2. සී. විහෙඨෙන්තකාලෙපි.

කදරියංති එඩමචඡරිං අත්තනො සන්තකස්ස වාගචිත්තෙන **ජිනි** තබ්බං. අලිකවාදි සච්චවචනෙන **ජිනිතබ්බං**; තස්මා එවමාහ **අක්කොධෙන ජිනෙ කොධං-පෙ-අලිකවාදිනන්ති.**

දෙසනාවසානෙ සිරිමා සඞ්ඝං පවඩතාහි ඉත්ථිහි සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨාසිති.

උත්තරාය උපාසිකාය වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

17. 4.

"සච්චං භණෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස පඤ්හං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ ථෙරො දෙවචාරිකං ගන්ත්වා මඟෙසකාය දෙවතාය විමානවාරෙ ඨත්වා තං අත්තනො සන්තිකං ආගන්ත්වා වන්දිත්වා ඨිතං එවමාහ-දෙවඩිතෙ මහන්තී තෙ සම්පත්ති කිං කම්මං කත්වා ඉමං අලත්ථාති?, මා මං භන්තෙ පුච්ඡථාති, දෙවතා කිර අත්තනො පරිත්තකමෙවෙන ලජ්ජමානා එවං වදති, සා පන-ථෙරෙන කථෙති යෙව මෙති වුච්චමානා-ආම භන්තෙ මයා නෙව දානං දින්නං න පූජා කතා න ධම්මො සුතො කෙවලං සච්චමත්තං රක්ඛිතන්ති, ථෙරො අඤ්ඤතිපි විමානවාරාති ගන්ත්වා ආගතා අපරාපි දෙවඩිතරො පුච්ඡි, තාසුපි තථෙව නිගූහිත්වා ථෙරං පටිබාහිතුං අසක්කොන්තියා එතා තාව ආහ-භන්තෙ මයා දානාදීසු කතං නාම නත්ථි අහමෙව කස්සප බුඬකාලෙ පරස්ස දාසි අහොසිං, තස්සා මෙ සාමිකො අතිවිය චණ්ඩො ඵරුසො ගහිතගහිතෙනෙව ඝාතෙන්ත වා කලිඛරෙන වා සීසං භින්දති, සාහං උපන්නෙ කොපෙ එස තව සාමිකො පකඛායතං[1] වා කාතුං නාසාදිනි වා ජීවිතුං ඉස්සරො මා කුජ්ඣිති අත්තානමෙව පරිභාසිත්වා කොපං නාම නාකාසිං, තෙන මෙ අයං සම්පත්ති ලබ්භති. අපරා ආහ-අහං භන්තෙ උච්ඡුඛෙත්තං රක්ඛමානා එකස්ස භික්ඛුනො උච්ඡුයට්ඨිං අදාසිං, අපරා-එකං තිඛිරුසකං අදාසිං, අපරා-එකං එලාඵලං අදාසිං, අපරා-එකං ඵාරුසකං අදාසිං, අපරා-එකං මූලකමුඛිං, අපරා-නිම්බමුඛිනාහි ආදිනා නයෙන අත්තනා අත්තනා කතං පරිත්තකං දානං ආරොචෙත්වා-ඉමිනා ඉමිනා කාරණෙන අම්හෙහි අයං සම්පත්ති ලබ්භති ආහංසු, ථෙරො තාහි කතඤ්ඤුං සුත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි-සක්කා නුඛො භන්තෙ සච්චකථනමත්තෙන කොපනිබ්බාණමත්තෙන අතිපරිත්තකෙන තිම්බරුසකාදිදානමත්තෙන දිබ්බසම්පත්තිං ලබ්භන්ති?, සාසමා මං මොග්ගල්ලාන එවං පුච්ඡසි? නනු තෙ දෙවඩිතාහි අයමත්ථෝ කථිතොනි?, ආම භන්තෙ ලබ්භති මඤ්ඤෙ එත්තකෙන දිබ්බසම්පත්තිනි, අථ නං සත්ථා-

1. ම. ලක්ඛණහතං.

මොග්ගල්ලාන සචවමනතං කථෙතවාපි කොපමනතං ජහිතවාපි පරිතතකං දානං දතවාපි දෙවලොකං ගචඡනති යෙවාති වතවා ඉමං ගාථමාහ:-

"සචවං භණෙ න කුජෙඣය්‍ය දජජාපසම්මිපි[1] යාචිතො,
එතෙහි තීහි ඨානෙහි ගවෙජ් දෙවාන සනතිකෙ"නි.

තත්‍ර සචවං භණෙති සචවං දීපෙය්‍ය වොහරෙය්‍ය, සචෙව පතිටඨ ඉෙය්‍යාති අතථො. න කුජෙඣය්‍යාති පරස්ස න කුජෙඣය්‍ය. යාචිතොති යාචනසා නාම සීලවනෙතා පබබජිතා තෙ හි කිඤචි දෙථාති අයා විඤඤව ඔරවාරෙ තිටඨනති අත්‍ථතො පන යාචනතියෙව නාම, එවං සීලවනෙතහි යාචිතො අපපසම්මිපි දෙය්‍යධමෙම විජ්ජමානෙ අපප මත්තකමපි දදෙථ. එතෙහි තීහීති එතෙසු තීසු එකෙනාපි කාරණෙන දෙවලොකං ගවෙජ්‍යාති අතථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපතති ඵලාදිනි පාපුණිංසූති.

මහාමොග්ගල්ලානතෙරස්ස පඤඤ වත්ථු වනුනථං.

---

17. 5.

"අහිංසකා යෙ"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා සාකෙතං නිස්සාය අඤජන වනෙ විහරනතො භික්ඛූහි පුට්ඨපඤහං ආරබභ කථෙසි.

භගවතො කිර භික්ඛාපරිවුතස්ස සාකෙතං පිණ්ඩාය පවිසනකාලෙ එකො සාකෙතවාසි මහල්ලකබ්‍රාහ්මණො නගරතො නික්ඛමනතො අනතරඝරවාරෙ දසබලං දිසවා පාදෙසු නිපතිතවා ගොපඵකෙසු දළහං ගහෙතවා-තාත නනු නාම පුතතෙහි ජිණ්ණකාලෙ මාතාපිතරෝ පටිජග්ගිතබබා? තසමා එතතකං කාලං අම්හාකං අත්තානං න දසෙසි? මයා තාව දිටඨොසි මාතරං පන පසසිතුං එහීති සත්‍ථාරං ගහෙතවා අත්තනතො ගෙහං අගමාසි, සත්‍ථා තත්‍ථ ගනත්වා පඤඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි සඞ්ඝ භික්ඛුසඞ්ඝෙන, බ්‍රාහ්මණිපි ආගනත්වා සත්‍ථු පාදෙසු නිපතිතවා තාත එතතකං කාලං කහං ගතොසි නනු නාම මහල්ලකා මාතාපිතරෝ උපට්ඨාතබබාති වතවා-පුතත ඔතරෝ එථ භාතරං වනදථාති පෙසෙසි,[2] තෙ උභොපි තුට්ඨමානසා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිතවා-හනෙත ඉඬෙව නිබබං භික්ඛං ගණහථාති වතවා-බුඩා නාම න එකඤා තෙ යෙව නිබබං භික්ඛං ගණහනතීති වුත්තෙ-තෙනහි හනෙත යෙවො නිමනෙනතුං ආගච්ඡනති තෙ අම්හාකං සනතිකං පහිණෙය්‍යාථාති ආහංසු, සත්‍ථා තතො පට්ඨාය නිමනෙනතුං ආගතෙ ගනත්වා බ්‍රාහ්ම ණසස ආරොචෙය්‍යාථාති පෙසෙසි, තෙ ගනත්වා මයං සඞ්ඝනායක සත්‍ථාරං නිමනෙනතමාති බ්‍රාහ්මණං වදනති, බ්‍රාහ්මණො පුන දිවසෙ අත්තනො ගෙහතො භත්තභාජනසුපෙය්‍යභාජනානි ආදය සත්‍ථු

1. ම. අපපෙපි. 2. ම. වඤඤපෙසි.

සන්නිකට්ඨානං ගවජනි, අඤ්ඤත්‍ර පන නිමන්තණේ අසති සත්ථා බ්‍රාහ්මණසෙසව ගෙහෙ භත්තකිච්චං කරොති, තෙ උභොපි අත්තනො දෙය්‍යධම්මං නිච්චභාලං තථාගතස්ස දෙන්තා ධම්මකථං සුණන්තා අනාගාමිඵලං පාපුණිංසු, භික්ඛුපි ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං- ආවුසො බ්‍රාහ්මණො තථාගතස්ස සුඛොදනො පිතා මහාමායා මාතාති ජානාති, ජානන්තොව සඩ්ඪා බ්‍රාහ්මණියා තථාගතං අභික්ඛකං පුත්තොති වදති, සත්ථාපි තථෙව අඩ්ඨාසෙකි, කිත්තුඩොා කාරණන්ති?. සත්ථා නෙසං කථං සුත්වා-භික්ඛවෙ උභොපි තෙ අත්තනො පුත්තමෙව පුත්තොති වදන්තියි වත්වා අතීතං ආහරි:-

භික්ඛවෙ අයං බ්‍රාහ්මණො අතීතෙ තිරන්තරං පඤ්ඤාසතානි මය්හං පිතා අහොසි, පඤ්ච ජාතිසතානි චුල්ලපිතා පඤ්ච ජාතිසතානි මහා පිතා, සාපි මෙ බ්‍රාහ්මණී තිරන්තරමෙව පඤ්ච ජාතිසතානි මාතා අහොසි පඤ්ච ජාතිසතානි චුල්ලමාතා පඤ්ච ජාතිසතානි මහාමාතා, එවාහං දියඩ්ඪ ජාතිසහස්සං බ්‍රාහ්මණස්ස හත්ථෙ සංවුඩ්ඪා දියඩ්ඪජාතිසහස්සං බ්‍රාහ්මණියා හත්ථෙනි තිණ්ණි ජාතිසහස්සානි තෙසං පුත්තභාවං දස්සෙන්තා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යස්මිං මනො නිවිසති චිත්තඤ්ච පසීදති,
අදිට්ඨපුබ්බකෙ පොසො[1] කාමං තස්මිංපි විස්සසෙ.

පුබ්බෙව සන්නිවාසෙන පච්චුප්පන්නහිතෙන වා,
එවං තං ජායතෙ පෙමං උප්පලංව යථොදකෙ"නි.

සත්ථා තෙමාසමෙව තං කුලං නිස්සාය වීහාසි, තෙපි උභො අරහත්තං සච්ඡිකත්වා පරිනිබ්බායිංසු. අථ නෙසං මහාසක්කාරං කත්වා උභොපි එතමෙව කුටාගාරං ආරොපෙත්වා නීහරිංසු, සත්ථාපි පඤ්චසත භික්ඛුපරිවාරො තෙනෙව සඩ්ඛෙන ආළාහණං අගමාසි, බුද්ධානං කිර මාතාපිතරොති මහාජනො නික්ඛමි, සත්ථා ආළාහණසමීපෙ එකං සාලං පවිසිත්වා අට්ඨාසි, මඤ්ඤසා සත්ථාරං වන්දිත්වා එතමත්ථං ඤත්වා- හන්ත මාතාපිතරො වො භාලකතානි මා විත්තසිත්ථාති සත්ථාරංව සඩ්ඛං පටිසත්ථාරං කරොන්ති, සත්ථා තෙසං මා එවං අවචුත්ථාති අපටික්ඛිපිත්වා පරිසාය ආසයං ඔලොකෙත්වා තඩ්ඛණානුරූපං ධම්මං දෙසෙන්තො:-

"අපපං වත ජීවිතං ඉදං ඔරං වස්සසතාපි මීයති,
යො චෙපි අතිච්ච ජීවති අථඛො සො ජරසාව මීයතී"නි

ඉදං ජරාසුත්තං කථෙසි. දෙසනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි. භික්ඛු බ්‍රාහ්මණස්ස ච බ්‍රාහ්මණියා ච පරිනිබ්බුතභාවං අජානන්තා-හන්ත තෙසං කො අභිසම්පරායොති

1. ම. පොසෙ.

පුච්ඡිංසු, සත්ථා-භික්ඛවෙ එවරූපානං අසෙඛමුනීනං අභිසම්පරායො නාම නත්ථි, එවරූපා හි අවුත්තං අමතමහානිබ්බාණමෙව පාපුණන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අහිංසකා යෙ මුනයො නිච්චං කායෙන සංවුතා,
තෙ යන්ති අච්චුතං ඨානං යත්ථ ගන්ත්වා න සොචරෙ"ති.

තත්ථ **මුනයොති** මොනෙය්‍යපටිපදාය මග්ගඵලං පත්තා අසෙඛ මුනයො. **කායෙනාති** දෙසනාමත්තමෙතං, තීහිපි වාරෙහි සංවුතාති අත්ථො. **අච්චුතන්ති** සස්සතං. **ඨානන්ති** අකුපපධම්මං ධුවධම්මං. **යත්ථාති** යස්මිං ගන්ත්වා න සොචන්ති න විහඤ්ඤන්ති තං ඨානං ගච්ඡන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාඛෙනක බ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු පඨමං.

---

17. 6.

"සදා ජාගරමානානන්"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ විහරන්තො පුණ්ණං නාම රාජගහසෙට්ඨිනං දිස්වා ආරබ්භ කථෙසි, තස්සා කිර එතදවොච කොටිධනස්ස බහූ හිරඤ්ඤසුවණ්ණා රතනාදීපි දීපං ජාලෙත්වා ගිහි කොටිධනන්ති විස්සාමනත්ථාය සෙදනිත්ත ගන්ධෙන බහි වාතෙ අධිවාසි, තස්මිං සමයෙ දබ්බො මල්ලපුත්තො භික්ඛූනං සෙනාසනපඤ්ඤාපකො හොති, සො ධම්මසවණං සුත්වා අත්තනො අත්තනො සෙනාසනානං ගච්ඡන්තානං භික්ඛූනං අඛුලිං ජාලෙත්වා පුරතො පුරතො මග්ගදෙසනත්ථාය ගච්ඡන්තො භික්ඛූනං ආලොකං නිමම්මණි, පුණ්ණා-තෙනාලොකෙන පබ්බතෙ[1] විවරන්තෙ භික්ඛූ දිස්වා-අහං තාව අත්තනො දුක්ඛෙන උපද්දුතා ඉමාය්‍යාපි වෙලාය නිද්දං න උපෙමි හදන්තා කිං කාරණා න නිද්දායන්තීති චින්තෙත්වා-අඩ්ඪ එවං කස්සචි භික්ඛුනො අපාපුඤ්ඤං වා භවිස්සති දීඝ ජාතිකො වා උපද්දවො භවිස්සතීති සඤ්ඤං කත්වා පාතොව කුඩ්ඩං ආදාය උදකෙන තෙමෙත්වා හත්ථතලෙ පූවං කත්වා අඛාරෙසු පවිත්වා උච්ඡඛෙ කත්වා තිත්ථමගෙ ඛාදිස්සාමීති ඝටං ආදාය තිත්ථාභිමුඛී පායාසි, සත්ථාපි භාමං පිඛාය පවිසිතුං තමෙව මග්ගං පටිපජ්ජි, සා සත්ථාරං දිස්වා චින්තෙසි-අඤ්ඤස්සු දිවසෙසු සත්ථරි දිට්ඨෙපි මම දෙය්‍ය ධම්මො න හොති දෙය්‍යධම්මෙ සති සත්ථාරං න පස්සාමි ඉදානි පන මෙ දෙය්‍යධම්මොව අත්ථි සත්ථාපි ච සම්මුඛීභූතො සබ්බෙ ලුඛං වා පණීතං වාති අචින්තෙත්වා ගණ්හෙය්‍ය දදෙය්‍යාහං ඉමං පූවන්ති ඝටං එකමන්තං නික්ඛිපිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා-භන්තෙ ඉදං ලුඛං දානං

1. ම. සඛෙ තෙ.

පටිගණ්හන්තා මම සඞ්ගහං කරෝථාති, සත්ථා ආනන්දත්ථේරං ඔලොකෙත්වා තෙන හි ගණ්හාහි දීඝාවු මහාරාජදත්තියං පත්තං උපනාමෙත්වා පුරං ගණ්හි, පුණ්ණොපි තං සත්ථු පත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා පච්ඡා පතිට්ඨිතෙන වත්තබ්බා හනෙන තුදෙහි දිට්ඨමෙව සෙව මේ ඉජ්ඣිතුන්ති ආහ, සත්ථා එවං හොතූති නිවත්තොව අනුමොදනං අකාසි, පුණ්ණොපි විඤ්ඤාපෙසි-නිවත්තාපි මේ සත්ථා සඞ්ගහං කරොතෙත්වා පුරං ගණ්හි න ච පන තං ඛාදිස්සති අඩ්ඪා පුරතො කාකාසා වා දත්වා රඤ්ඤා වා රාජමහාමත්තාසා වා ගෙහං ගන්ත්වා පණීතභොජනං භුඤ්ජිස්සතීති, සත්ථාපි නුඛො එවමෙසා විඤ්ඤාපෙසීති තස්සා විඤ්ඤාචාරං ඤත්වා ආනන්දත්ථේරං ඔලොකෙත්වා නිසිදනාකාරං දස්සෙසි, ථෙරොපි චීවරං පඤ්ඤාපෙත්වා අදාසි, සත්ථා බහිනගරෙයෙව නිසිදිත්වා හත්ථකිච්චං අකාසි, දෙවතා සහලවක්කවාළගබ්භෙ දෙවමනුස්සානං උපක්කපපතකං ඔජං මධුපටලං විය පීළෙත්වා හත්ථෙ පක්ඛිපිංසු, පුණ්ණොපි ඛො ඔලොකෙත්වා අට්ඨාසි, හත්ථකිච්චාවසානෙ ථෙරෝ උදකං අදාසි, සත්ථා තත්ථ හත්ථකිච්චෙ පුණ්ණං ආමන්තෙත්වා-කස්සචි ඵං පුණ්ණ මම සාවකෙ පරිභවසීති ආහ, න පරිභවාමි භන්තෙති, අථ තයා මම සාවකෙ ඔලොකෙත්වා කිං කථිතන්ති? අහං තාව ඉමිනා දුක්ඛූපදද්වෙන නිද්දං න උපෙමි භදන්තා කිමඤ්ඤං නිද්දං න උපෙන්ති අඩ්ඪා කාසුචි අප්පාසුකං භවිස්සති දීඝජාතිකෙ වා උපද්දවෙ භවිස්සතීති එත්තකං මයා භන්තෙ විඤ්ඤාතන්ති, සත්ථා තස්සා වචනං සුත්වා පුණ්ණෙ ඵං තාව අත්තනො දුක්ඛූපද්දවෙන න නිද්දායසි මම පන සාවකා සද්ධ ජාගරියං අනුයුත්තතාය න නිද්දායන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සද්ධ ජාගරමානානං අහොරත්තානුසික්ඛිනං,
නිබ්බාණං අධිමුත්තානං අත්ථං ගච්ඡන්ති ආසවා"ති.

හත්ථ අහොරත්තානුසික්ඛිනන්ති දිවා ච රත්තිඤ්ච නිස්සාය සික්ඛා සික්ඛමානානං. **නිබ්බාණං අධිමුත්තානන්ති** නිබ්බාණජ්ඣාසයානං. **අත්ථං ගච්ඡන්තීති** එවරූපානං සබ්බෙපි ආසවා අත්ථං විනාසං නත්ථිභාවං ගච්ඡන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ යථාඨිතා පුණ්ණා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තපරිසායපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති. සත්ථා කුණ්ඩකඅඛ්භාරපූවෙන භත්තකිච්චං කත්වා විහාරං අගමාසි. ධම්මසභායම්පි කථං සමුට්ඨාපෙසුං-දුක්කරං ආවුසො සම්මා සම්බුඩ්ඪෙන කතං පුණ්ණාය දින්නෙන කුණ්ඩකඅඛ්භාරපූවෙන භත්තකිච්චං කරොතෙත්තකාති, සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා-ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි මයා ඉමාය දින්නකුණ්ඩකං පරිභුත්තමෙවාති වත්වා අතීතං ආහරිත්වා:-

"භුත්වා යිණං පරිඝාසං භුත්වා ආවාමකුණ්ඩකං,
එතං හෙ මොජනං ආසි කසාමද්දනි න භුඤ්ජි.

යත්ථ පොසං න ජානන්ති ජාතියා විනයෙන වා,
පහූ තත්ථ මහාබ්‍රහ්මෙ අපි ආචාම කුණ්ඩකං.

තිං ව ඛෝ මං විජානාසි යාදිසායං භයුත්තකෝ,
ජානතෝ ජානමාගම්ම න තෙ භකබාමි කුණ්ඩකං"ති.

ඉමං කුණ්ඩකසිඛවපොතකජාතකං විත්ථාරෙතා කථෙසීති.

සුණණාස වත්ථු ඡඨං.

---

17. 7.

"පොරාණමෙත"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අතුලං නාම උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි, සෝ හි සාවත්ථිවාසී උපාසකෝ පඤ්චසතඋපාසකපරිවාරෝ එකදිවසං තෙ උපාසකෙ ආදාය ධම්මසවණත්ථාය විහාරං ගන්ත්වා රෙවතත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සොතුකාමෝ හුත්වා රෙවතත්ථෙරං වන්දිත්වා නිසීදි, සෝ පනායස්මා පතිසල්ලානාරාමෝ සීහෝ විය එකචරෝ, තස්මා තෙන සද්ධිං න කිඤ්චි කථෙසි, සෝ අයං ථෙරෝ න කිඤ්චි කථෙසීති කුඩ්ඩෝ උට්ඨාය සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එතමත්ථං සිත්වා-ථෙරෙන කෙනත්ථෙන ආගතත්ථාති වුත්තෙ-භන්තෙ අහං ඉමෙ උපාසකෙ ආදාය ධම්මසවණත්ථාය රෙවතත්ථෙරං උපසඞ්කමිං, තස්ස මෙ ථෙරො න කිඤ්චි කථෙසි සඛාහං තස්ස කුජ්ඣිත්වා ඉධාගතෝ ධම්මං මෙ න කථෙථාති වුත්තෙ-තෙන හි උපාසකා නිසීදථාති බහූනං කත්වා අභිධම්මකථං කථෙසි, උපාසකෝ අභිධම්මකථා නාම අතිසණ්හා ථෙරෙ බහූ අභිධම්මෙව කථෙසි අම්හාකං ඉම්නා සෝ අත්ථෝති කුජ්ඣිත්වා පරිසං ආදාය ආනන්දත්ථෙරස්ස සන්තිකං අගමාසි, ථෙරෙනාපි කිං උපාසකාති වුත්තෙ-භන්තෙ මයං ධම්මසවණත්ථාය රෙවතත්ථෙරං උපසඞ්කම්හ තස්ස සන්තිකෙ ආලාපමත්තම්පි අලභිත්වා කුඩ්ඩා සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සන්තිකං අගම්හ සොපි නො අතිසණ්හං බහූ අභිධම්මෙව කථෙසි ඉම්නා අම්හාකං කෝ අත්ථෝති එතඤ්ඤාපි කුජ්ඣිත්වා ඉධාගම්හ කථෙහි නො භන්තෙ ධම්මකථන්ති, තෙනහි නිසීදිත්වා සුණාථාති ථෙරෝ තෙසං සුවිඤ්ඤෙය්‍යං කත්වා අපසාදමෙව ධම්මං කථෙසි, තෙ ථෙරස්සපි කුජ්ඣිත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අථ තෙ සත්ථා ආහ-කස්මා උපාසකා ආගතත්ථාති? ධම්මසවණාය භන්තෙති, සුතෝ පන වො ධම්මොති? භන්තෙ මයං ආදිතොව රෙවතත්ථෙරං උපසඞ්කම්හ සෝ අම්හෙහි සද්ධිං න කිඤ්චි කථෙසි තස්ස කුජ්ඣිත්වා සාරිපුත්තත්ථෙරං උපසඞ්කම්හ තෙන නො බහූ අභිධම්මෙ කථිතෙ තං අසල්ලක්ඛෙන්තා කුජ්ඣිත්වා ආනන්දත්ථෙරං උපසඞ්කම්හ තෙන නො අපපමත්තකොව ධම්මෙ කථිතෙ තස්සපි කුජ්ඣිත්වා ඉධාගතම්හාති, සත්ථා තස්ස කථං සුත්වා අතුලං, පොරාණතො පට්ඨාය ආවිණණමෙවෙතං, තුණ්හී

භූතම්පි බහුකථම්පි මන්දකථම්පි ගරහනභාවෙයේව, එකන්තං ගරහිතබ්බොයෙව වා එකන්තං පසංසිතබ්බොයෙව වා නත්ථි, රාජානොපි එකච්චෙ නින්දන්ති එකච්චෙ පසංසන්ති, මහාපඨවිම්පි වන්දිමසූරියෙපි චතුපරිසමජ්ඣෙ නිසීදිත්වා ධම්මං කථෙන්තං සම්මාසම්බුද්ධම්පි එකච්චෙ ගරහන්ති එකච්චෙ පසංසන්ති, අඛ්ඛලානං හි නින්දා වා පසංසා වා අපපමාණං, පණ්ඩිතෙන පන මෙධාවිනා නින්දිතෝ නින්දිතෝ නාම පසංසිතෝ ච පසංසිතෝ නාම හොතීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"පොරාණමෙතං අතුල නෙතං අජ්ජතනාම්ව,
නින්දන්ති තුණ්හීමාසීනං නින්දන්ති බහුභාණිනං.
මිතභාණිම්පි නින්දන්ති නත්ථි ලොකෙ අනින්දිතො.
න වාහු න ච භවිස්සති න චෙතරහි විජ්ජති,
එකන්තං නින්දිතො පොසො එකන්තං වා පසංසිතො.
යඤ්චෙ විඤ්ඤූ පසංසන්ති අනුවිච්චච සුවෙ සුවෙ,
අච්ඡිද්දවුත්තිං මෙධාවිං පඤ්ඤාසීලසමාහිතං.
නෙක්ඛං ජම්බොනදස්සෙව කො තං නින්දිතුමරහති,
දෙවාපි නං පසංසන්ති බ්‍රහ්මුනාපි පසංසිතොති".

තත්ථ **පොරාණමෙතන්ති** පුරාණකං එතං. **අතුලාති** තං උපාසකං ආලපති. **නෙතං අජ්ජතනාම්වාති** ඉදං නින්දනං පසංසනං වා අජ්ජතනං වා අධුනා උපපන්නං විය න හොති. **තුණ්හීමාසීනන්ති** කිං එසො මූගො විය බධිරො විය කිඤ්චි අජානන්තො විය තුණ්හී හුත්වා නිසින්නොනි තං නින්දන්ති. **බහුභාණිනන්ති** කිං එස වාතාහතපාලපණ්ණං විය තටතටායති ඉමස්ස කථාය පරියන්තොයෙව නත්ථීති නින්දන්ති. **මිතභාණිම්පීති** කිං එස සුවණ්ණගිරිඝසදිසං විය අත්තනො වචනං මඤ්ඤමානො එකං වෙ වත්වා තුණ්හී අහොසීති නින්දන්ති, එවං සබ්බථාපි ඉමස්මිං ලොකෙ අනින්දිතො නාම නත්ථීති අත්ථො. **න වාහූති** අතීතෙපි නාහොසි අනාගතෙපි න භවිස්සති. **යඤ්චෙ විඤ්ඤූ** යඤ්චෙ බාලානං නිත්‍ය වා පසංසා වා අපපමාණං යං පන පණ්ඩිතා දිවසෙ දිවසෙ අනුවිච්චව නිත්‍යකාරණං වා පසංසාකාරණං වා ඤත්වා පසංසන්ති, අවඤ්ඤාය සික්ඛාය වා අවඤ්ඤාය වා ජීවිතවුත්තියා සම්පන්නාගතත්තා **අවඤ්ඤවුත්තිං**, ධම්මොජපඤ්ඤාය සම්පන්නාගතත්තා **මෙධාවිං**, ලොකියලොකුත්තරපඤ්ඤාය වෙව චතුපාරිසුද්ධිසීලෙන ච සම්පන්නාගතත්තා **පඤ්ඤාසීලසමාහිතං** පසංසන්ති, තං සුවණ්ණදෙසවිරහිතං ඝටිතනම්ජාතකඛමං ජම්බොනදනික්ඛං විය කො නිත්‍යතුමරහතීති අත්ථො. **දෙවාපීති** දෙවතාපි පණ්ඩිත මනුස්සාපි තං භික්ඛුං උපට්ඨාය තොමෙනති පසංසන්ති. **බ්‍රහ්මුනාපීති** න කෙවලං දෙවමනුස්සෙහි දසසහස්සචක්කවාළ මහාබ්‍රහ්මුනාපි එස පසංසිතොයෙවාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ පඤ්චසතාපි තෙ උපාසකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසූති.

අතුල උපාසකස්ස වත්ථු සත්තමං.

17. 8.

"කායපකොපෝ"තිආදිං ධම්මදේසනං සත්ථා වේළුවනෙ විහරන්තෝ ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි:-

එකදිවසං හි සත්ථා තෙසං උපොසථෙ ඨිතභාවං ඤත්වා කථාපාභතං ආරුය්හ පීඨසිපාසාණෙ වඞ්කමන්තානං ඛටඛටායසද්දං සුත්වා-ආනන්ද කිං නාමෙස සද්දොති? පුච්ඡිත්වා ඡබ්බග්ගියානං පාභතං ආරුය්හ වඞ්කමන්තානං ඛටඛටායසද්දොති සුත්වා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා භික්ඛූනං නාම කායාදීනි රක්ඛිතුං වට්ටතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි:-

"කායපකොපං රක්ඛෙය්‍ය කායෙන සංවුතෝ සියා,
කායදුච්චරිතං හිත්වා කායෙන සුචරිතං චරෙ.

වචීපකොපං රක්ඛෙය්‍ය වාචාය සංවුතෝ සියා,
වචීදුච්චරිතං හිත්වා වාචාය සුචරිතං චරෙ.

මනොපකොපං රක්ඛෙය්‍ය මනසා සංවුතෝ සියා,
මනොදුච්චරිතං හිත්වා මනසා සුචරිතං චරෙ.

කායෙන සංවුතා ධීරා අථෝ වාචාය සංවුතා,
මනසා සංවුතා ධීරා තෙ වෙ සුපරිසංවුතා"නි.

තත්‍ථ **කායපකොපන්ති** තිවිධං කායදුච්චරිතං රක්ඛෙය්‍ය. **කායෙන සංවුතොති** කායවාරෙන දුච්චරිතපවෙසං නිවාරෙත්වා සංවුතෝ පිහිතවාරෝ සියා, යස්මා පන කායදුච්චරිතං හිත්වා කාය සුචරිතං චරන්තෝ උභයමෙතං කරොති තස්මා **කායදුච්චරිතං හිත්වා කායෙන සුචරිතං චරෙති** වුත්තං. අනන්තරගාථාවයෙපි එසෙව නයො. **කායෙන සංවුතා ධීරාති** යෙ පණ්ඩිතා පාණාතිපාතාදීනි අකරොන්තා කායෙන මුසාවාදාදීනි අකරොන්තා වාචාය අභිජ්ඣාදීනි අසමුට්ඨපෙන්තා මනසා ච සංවුතා තෙ ඉධ ලොකස්මිං සුපරිසංවුතා සුරක්ඛිතා සුගොපිතා සුපිහිතවාරාති අත්ථො. දෙසනාව සානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ඡබ්බග්ගියානං භික්ඛූනං වත්ථු අට්ඨමං.

කොධවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සත්තරසමො වග්ගෝ.

18. 1.

"පණ්ඩුපලාසොවදානිසී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ගොඝාතකපුත්තං ආරබ්භ කථෙසි:-

සාවත්ථියං කිරෙකො ගොඝාතකො ගාවො වධිත්වා වරමංසානි ගහෙත්වා පඨාපෙත්වා පුත්තදාරෙහි සද්ධිං නිසීදිත්වා මංසඤ්ච ඛාදති මූලෙන ච විකකිණාති, සො එවං පවපණෙණාස වස්සානි ගොඝාතකකම්මං කරොන්තො ධුරවිහාරෙ විහරන්තස්ස සත්ථු එකදිවසං කටච්ඡුමත්තම්පි යාගුං භත්තං වා න අදාසි, සො මංසෙන විනා භත්තං න භුඤ්ජති, සො එකදිවසං දිවසභාගෙ මංසං විකකිණිත්වා අත්තනො අත්ථාය පචිතුං එකං මංසඛණ්ඩං හරිත්වා දත්වා නහායිතුං අගමාසි, අථස්ස සහායකො ගෙහං ආගන්ත්වා භරියං ආහ-ථොකං මෙ විකකිණිත්වා මංසං දෙහි ගෙහං මෙ පහෙනකො ආගතොති, නත්ථි විකකිණිත්වා මංසං සහායකො තෙ මංසං විකකිණිත්වා ඉදානි නහායිතුං ගතොති, මා එවං කරි සබ්බෙ මංසඛණ්ඩා අත්ථි දෙතීති, සහායකස්ස තෙ නික්ඛිත්තං මංසං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං මංසං නත්ථි, සො-සහායකස්ස මෙ අත්ථාය ඨපිත මංසතො අඤ්ඤං මංසං නත්ථි සො ච විනා මංසෙන න භුඤ්ජති නායං දස්සතීති සාමංයෙව තං මංසං ගහෙත්වා පක්කාමි, ගොඝාතකොපි නහාත්වා ආගතො තාය අත්තනො පක්කපණ්ණෙන සද්ධිං වඩ්ඪෙත්වා භත්තෙ උපනීතෙ ආහ-කහං මංසන්ති?, නත්ථි සාමිති, නනු අහං පච නත්ථාය මංසං දත්වා ගතොති? තව සහායකො ආගන්ත්වා පහෙනකො මෙ ආගතො විකකිණිත්වා මංසං දෙතීති වත්වා මයා සහායකස්ස තෙ ඨපිතමංසතො අඤ්ඤං නත්ථි සො ච විනා මංසෙන න භුඤ්ජතීති වුත්තොපි බලක්කාරෙන තං මංසං සාමංයෙව ගහෙත්වා ගතොති, අහං විනා මංසෙන භත්තං න භුඤ්ජාමි හරාහි නංති, කිං සක්කා කාතුං භුඤ්ජ සාමීති, සො-නාහං භුඤ්ජාමීති තං භත්තං හරාපෙත්වා සත්ථං ආදාය පච්ඡාගෙහෙ ඨිතො ගොණෙ අත්ථි තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා මූලෙ ඝාසං පක්ඛිපිත්වා ජීවහං නීහරිත්වා සත්ථෙන මූලෙ ඡින්දිත්වා ආදාය ගන්ත්වා අඞ්ගාරකෙසු පචාපෙත්වා භත්තමත්ථකෙ ඨපෙත්වා නිසින්නොව එකං භත්ත පිණ්ඩං භුඤ්ජිත්වා එකං මංසඛණ්ඩං මූලෙ ඨපෙසි, තං ඛණං යෙවස්ස ජීවහා ඡිජ්ජිත්වා භත්ත පාතියං පති, තං ඛණඤ්ඤෙවස්ස කම්මසරිකඛකං විපාකං ලභි, සොපි ගොණෙ විය ලොහිතධාරාය මුඛතො පග්ඝරන්තියා අන්තොගෙහං පවිසන්තො ජන්තුකෙහි විචරන්තෙහි විරවි, තස්මිං සමයෙ ගොඝාත කස්ස පුත්තො පිතරං ඔලොකෙන්තො සම්පෙ ඨිතො හොති, අථ නං මාතා ආහ-පස්ස පුත්ත ඉමං ගොණං විය ගෙහමජ්ඣෙ ජන්තුකෙහි විවරිත්වා විරවන්තං ඉදං දුක්ඛං තව මත්ථකෙ පතිස්සති මමපි අඤ්ඤො ලොකෙත්වා අත්තනො සොත්ථිං කරොන්තො පලායිස්සති, සො මරණභයතජ්ජිතො මාතරං වඤ්චිත්වා පලායි, පලායිත්වා ච පන තක්කසිලං අගමාසි, ගොඝාතකොපි ගොණෙ විය ගෙහමජ්ඣෙ විරවන්තො විවරිත්වා කාලං කත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්තති, ගොණෙපි කාලමකාසි, ගොඝාතක

පුත්තොපි තක්කසිලං ගන්ත්වා සුවණ්ණකාරකම්මං උග්ගණ්හි, අථස්සා චරියෝ ගාමං ගච්ඡන්තෝ එවරූපං නාම අලඞ්කාරං කරෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කාමි, සොපි තථාරූපං අලඞ්කාරං අකාසි, අථස්සාචරියෝ ආගන්ත්වා අලඞ්කාරං දිස්වා අයං යත්ථ කත්ථචි ගන්ත්වා ජීවිතුං සමත්ථොති වයප්පත්තං අත්තනෝ ධීතරං අදාසි, සෝ පුත්තධීතාහි වඩ්ඪි, අථස්ස පුත්තා වයප්පත්තා සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා අපරභාගෙ සාවත්ථියං ගන්ත්වා තත්ථ ඝරාවාසං සණ්ඨපෙත්වා වසන්තා ඝඨා පඤ්ඤා අහෙසුං, පිතාපි තෙසං තක්කසිලායං කිඤ්චි කුසලං අනාචරිත්වාව ජරං පාපුණි, අථස්ස පුත්තා-පිතා නො මහල්ලකොති අත්තනෝ සන්තිකං පක්කොසාපෙත්වා පිතු අත්ථාය දානං දස්සාමාති බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙසුං, තෙ පුන දිවසෙ අඤ්ඤතරෙ බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිසීදාපෙත්වා සක්කච්චං පරිවිසිත්වා භත්තකිච්චාවසානෙ සත්ථාරං ආගච්ඡු-භන්තෙ අම්හෙහි ඉදං පිතුජීවභාවතො දින්නං පිතුනො අනුමොදනං කරොථාති, සත්ථා තං ආමන්තෙත්වා-උපාසක ත්වං මහල්ලකො පරිපක්කසරීරො පඤ්ඣුලාඝසදිසො තව පරලොකගමනාය කුසලපාථෙය්‍යං නත්ථි අත්තනො පතිට්ඨං කරොහි පණ්ඩිතො භව මා බාලොති වත්වා අනුමොදනං කරොන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"පණ්ඩුපලාසොවදානිසි යමපුරිසාවිච තම්පුපඨිතා,
උය්‍යොගමුඛෙ ච තිට්ඨසි පාථෙය්‍යංපි ච තෙන විජ්ජති.

සො කරොහි දීපමත්තනො ඛිප්පං වායම පණ්ඩිතො භව,
නිඛන්තමලෝ අනඞ්ගණෝ දිබ්බං අරියභූමිමෙහිසී"ති.

තත්ථ **පණ්ඩුපලාසොවදානිසී**ති උපාසක ත්වං ඉදානි ජිණ්ණත්තා භූමියං පතිතපණ්ඩුපලාසො විය අහොසි. **යමපුරිසා**නි යමදූතා වුච්චන්ති, ඉදං පන මරණමෙව සන්ධාය වුත්තං, මරණං තෙ පච්චුපට්ඨිතන්ති අත්ථො. **උය්‍යොගමුඛෙ**ති පරිහානිමුඛෙ අවඩ්ඪිමුඛෙ ච ඨිතොසීති අත්ථො. **පාථෙය්‍යන්ති** ගම්මකස්ස තණ්ඩුලාදිපාථෙය්‍යං විය පරලොකං ගච්ඡන්තස්ස තව කුසලපාථෙය්‍යම්පි නත්ථීති අත්ථො. **සො කරොහී**ති සො ත්වං සමුද්දෙ නාවාය නිමුග්ගස්ස දීපසඞ්ඛාතං පතිට්ඨං විය අත්තනො කුසලපතිට්ඨං කරොහි කරොන්තො ච ඛිප්පං වායමාහි සීඝසීඝං විරියං ආරභ අත්තනො කුසලකම්මසඞ්ඛාත පතිට්ඨාකරණෙ පණ්ඩිතො භව, යො හි මරණමුඛං අප්පත්වා කාතුං සමත්ථකාලෙයෙව කුසලං කරොති වායමති එස පණ්ඩිතො නාම තාදිසො භව මා බාලොති අත්ථො. **දිබ්බං අරියභූමි**න්ති එවං විරියං කරොන්තො රාගාදීනං මලානං නිඝාතාය නිඛන්තමලෝ අඛණ්ඩාහාවෙන අනඞ්ගණෝ නික්කිලෙසො හුත්වා පවිවිධසුඛවාසභූමිං පාපුණිස්සසීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ උපාසකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තානම්පි සාජ්ඣා දෙසනා අහොසීති. තෙ පුන දිවසභාගෙපි සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා දානං දත්වා කතභත්තකිච්චං සත්ථාරං අනුමොදා

දනකාලෙ ආහංසු-හන්තෙ ඉදමේ අම්හාකං පිතු ජීවහත්තමෙව ඉමසෙව අනුමොදනං කරොථාති, සත්ථා තස්ස අනුමොදනං කරොන්තො ඉමා මෙ ගාථා අභාසි:-

"උපනීතවයො ච දානිසි සම්පයාතොසි යමස්ස සන්තිකං,
වාසොපි ච තෙ නත්ථි අන්තරා පාථෙය්‍යම්පි ච තෙ න විජ්ජති.

සො කරොහි දීපමත්තනෝ ඛිප්පං වායම පණ්ඩිතො භව,
නිද්ධන්තමලො අනඞ්ගණෝ න පුන ජාතිජරං උපෙහිසි"ති.

තත්‍ථ **උපනීතවයොති** උපාති නිපාතමත්තං නීතවයෝ ගත වයෝ අතික්කන්තවයොති වුත්තං හොති. තවං වසිදානි තයෝ වයෙ අතික්කම්ත්‍වා මරණමුඛෙ ඨිතොති අත්‍ථො. **සම්පයාතොසි යමස්ස සන්තිකං** මරණ මුඛං ගන්තුං සජ්ජිතො හුත්‍වා ඨිතොසීති අත්‍ථො. **වාසොපි ච තෙ නත්ථි අන්තරාති** යථා මගධං ගච්ඡන්තා තානි තානි කිච්චානි කරොන්තා අන්තරාමග්ගෙ වසන්ති න එවං පරලොකං ගච්ඡන්තා, නහි සක්කා පරලොකං ගච්ඡන්තෙන අධිවාසෙථ කතිපාහං තාව දානං දෙමි ධම්මං තාව සුණාමීති ආදීනි වත්තුං, ඉතොපි පන වච්චා පරලොකෙ නිබ්බත්තොව හොති, ඉමම්හා සඞ්ඛාය වුත්තං **පාථෙය්‍යන්ති**. ඉදං කිඤ්චාපි හෙට්ඨා වුත්තමෙව උපාසකස්ස පන පුනපුනදළ්හීකරණත්‍ථං ඉධාපි සත්ථාරා ගාසිතං. **ජාතිජරන්ති** එත්‍ථ ව්‍යාධිමරණානිපි ගහිතානෙව හොන්ති, හෙට්ඨිම ගාථාහි ච අනාගාමිමග්ගො කථිතො, ඉධ අරහත්තමග්ගො, එවං සන්තෙපි යථා නාම රඤ්ඤො අත්තනො මුඛපමාණං කබලං වඩ්ඪෙත්වා පුත්තස්ස උපනීතෙ සො කුමාරො අත්තනො මුඛපමාණෙනෙව ගණ්හාති එවමෙවං සත්ථාරා උපරිමග්ගවසෙන ධම්මෙ දෙසිතෙපි උපාසකො අත්තනො උපනිස්සයබලෙන හෙට්ඨා සොතාපත්තිඵලං පත්වා ඉමිස්සා අනුමොදනාය අවසානෙ අනාගාමිඵලං පත්තො. සෙස පරිසායපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසිති.

ගොඝාතකපුත්තස්ස වත්ථු පඨමං.

---

18. 2.

"අනුපුබ්බෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර එකදිවසං පාතොව නික්ඛමිත්වා භික්ඛූනං චීවරපාරුපනට්ඨානෙ[1] භික්ඛූ චීවරං පාරුපන්තෙ ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. තං පන ඨානං විරුළ්හතිණං හොති. අථෙකස්ස භික්ඛුනො චීවරං පාරුපන්තස්ස චීවරකණ්ණා තිණෙසු පවට්ටෙන්තා උස්සාවබින්දූනි තෙමෙසුං, බ්‍රාහ්මණො ඉදං ඨානං අපගතහරිතං කාතුං වට්ටතීති පුනදිවසෙ

1. සී. චීවරඅපනට්ඨානෙ.

කුඤ්ලං ආදය ගනත්වා තං ඨානං තවෙත්වා බලමණ්ඩලසදිසං අකාසි. පුනදිවසෙපි තං ඨානං ආගනත්වා භික්ඛූසු චීවරං පාරුපනෙතසු එකස්ස චීවරකණ්ණං ගුම්ඵියං පතිත්වා පංසුමහි පවට්ටමානං දිසවා ඉධ වාළුකං ඔකිරිතුං වට්ටතීති විනෙතත්වා වාළුකා ආහරිත්වා ඔකිරි, අථෙතදිවසං පුරෙභත්තෙ වණ්ණා ආතපෙ අහොසි, තදවි භික්ඛූනං චීවරං පාරුපනානං ගත්තතො සෙදෙ මුච්චනෙත දිසවා ඉධ මණ්ඩපං කාරෙතුං වට්ටතීති විනෙතත්වා මණ්ඩපං කාරෙසි. පුනෙක දිවසං පාතොව වස්සං වස්සි වදුලිකං අගොසි, තදපි බ්‍රාහ්මණො භික්ඛූ ඔලොකෙනෙතා නිත්තචීවරකෙ භික්ඛූ දිසවා එත්ථ මයා සාලං කාරෙතුං වට්ටතීති සාලං කාරෙත්වා ඉදානි සාලාය මහං කරිස්සාමීති විනෙතත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමනෙතත්වා අනෙනා ච බහි ච භික්ඛූ නිසීදාපෙත්වා දානං දත්වා භුත්තභික්ඛාවසානෙ අනුමොදනත්ථාය සත්ථු පත්තං ගහෙත්වා-භනෙතා අහං භික්ඛූනං චීවරපාරුපනකාලෙ ඉමසම්ං ඨානෙ ඔලොකෙනෙතා නිතො ඉදම්දව දිසවා ඉදම්ව කාරෙසින්ති ආදිතො පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සත්ථා තසස වචනං සුත්වා-බ්‍රාහ්මණ පණ්ඩිතො නාම බණෙ බණෙ පොතං පොතං කුසලං කරොනෙතා අනුපුබ්බෙන අත්තනො අකුසලමූලං නිහරති සෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අනුපුබ්බෙන මෙධාවී පොතපොතං ඛණෙ ඛණෙ,
කම්මාරො රජතසෙව නිඩ්ඩමෙ මලමත්තනො"ති.

තත්ථ **අනුපුබ්බෙනාති** අනුපරිපාටියා. **මෙධාවීති** ඛෙමොජ පඤ්ඤාය සම්පන්නාගතතා. **ඛණෙ ඛණෙනි** ඔකාසෙ ඔකාසෙ කුසලං කරොනෙතා. **කම්මාරො රජතසෙවාති** යථා සුවණ්ණකාරො එකා වාරමෙව සුවණ්ණං තාපෙත්වා කොටෙත්වා මලං නිහරිත්වා පිලන්ධන ඒකතිං කාතුං න සක්කොති පුනපපුනං තාපෙන්තො කොටෙන්තො පන නිහරති, තතො තෙනස්ස පිලන්ධනඒකතිං කරොති, එවමෙවං පුනපපුනං කුසලං කරොනෙතා පණ්ඩිතො අත්තනො රාගාදිමලං නිඩ්ඩමෙය්‍ය එවං නිඛනතමලො නික්කිලෙසො හොතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, ඔහා ජනසසාපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

18. 3.

"අජඣාවෙ මලි"නන්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො තිස්සත්ථෙරං නාමෙකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

එකො කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ තිස්සත්ථෙරොති පඤ්ඤායි. සො අපරභාගෙ ජනපදවිහාරෙ වසමුප

ගතෝ අට්ඨහත්ථකං ථූලසාටකං ලභිත්වා වුත්තවයෙසෝ පවාරෙත්වා තං ආදාය ගන්ත්වා භගිනියා හත්ථෙ ඨපෙසි. සා න මෙ එස සාටකො භාතු අනුච්ඡවිකොති තං නිබ්බණ්ණය වායිත්වා ජිණ්ණකාලෙ කොටෙත්වා පිසෙත්වා පොථෙත්වා වට්ටෙත්වා සුඛුමසුත්තං කන්තිත්වා සාටකං වායාපෙසි. ථෙරොපි සුත්තංචෙව සුවියො ච සංවිධාය විවරකාරකෙ දහරසාමණෙරෙ සන්නිපාතෙත්වා භගිනියා සන්තිකං ගන්ත්වා තං මෙ සාටකං දෙථ චීවරං කාරෙස්සාමීති ආහ. සා නවහත්ථසාටකං නීහරිත්වා කණ්ඨභාතිකස්ස හත්ථෙ ඨපෙසි. සො තං ගහෙත්වා විහාරෙ ත්වා ඔලොකෙත්වා මම සාටකො ථූලො අට්ඨහත්ථො, අයං සුඛුමො නවහත්ථො, නාගං මම සාටකො තුම්හාකං එස න මෙ ඉමිනා අත්ථො තමෙව මෙ දෙථාති ආහ. භන්තෙ තුම්හාකමෙව එසො ගණ්හථ නන්ති, සො නෙව ඉච්ඡි, අථස්ස අත්තනා කතකිච්චං සබ්බං ආරොචෙත්වා භන්තෙ තුම්හාකමෙවෙස ගණ්හථ නන්ති අදාසි, සො තං ආදාය විහාරං ගන්ත්වා චීවරකම්මං පට්ඨපෙසි. අථස්ස භගිනි චීවරකාරකානං අත්ථාය යාගුභත්තාදිනි සම්පාදෙසි, චීවරස්ස නිට්ඨිතදිවසෙ පන අතිරෙකසඤ්ඤාරං කාරෙසි, සො චීවරං ඔලොකෙත්වා තස්මිං උප්පන්නාසිනෙහො සෙවදනි තං පාරුපිස්සාමීති සංහරිත්වා චීවරවංසෙ ඨපෙත්වා තං රත්තිං භුත්තාහාරං ජීරාපෙතුං අසක්කොනෙතා කාලං කත්වා තස්මිංයෙව චීවරෙ ඌකා හුත්වා නිබ්බත්ති, භගිනීපිස්ස කාලකිරියං සුත්වා භික්ඛූනං පාදෙසු පවට්ටමානා රොදි, භික්ඛූ තස්ස සරීරකිච්චං කත්වා ගිලානුපට්ඨාකස්ස අභාවෙන සබ්බෙ සෙවෙතං පාපුණන්ති භාජෙස්සාම නංති තං චීවරං නීහරාපෙසුං. සා ඌකා ඉමෙ මම සන්තකා විලුම්පන්තීති චීවරන්තෙ ඉතොචිතො සඤ්චරි, සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව දිබ්බාය සොතධාතුයා තං සද්දං සුත්වා-ආනන්ද නිස්සස්ස චීවරං සත්තාහං නික්ඛිපිතුං වදෙහීති ආහ, ථෙරො තථා කාරෙසි, සාපි සත්තමෙ දිවසෙ කාලං කත්වා තුසිතවිමානෙ නිබ්බත්ති, සත්ථා අට්ඨමෙ දිවසෙ නිස්සස්ස චීවරං හාජෙත්වා ගණ්හන්තූති ආණාපෙසි, භික්ඛූ තථා කරිංසු, භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං-කස්සමානුඛො සත්ථා නිස්සස්ස චීවරං සත්තදිවසෙ ඨපාපෙත්වා අට්ඨමෙ දිවසෙ ගණ්හිතුං අනුජානීති. සත්ථා ආගන්ත්වා "කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථා"ති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමානි වුත්තෙත භික්ඛවෙ තිස්සො අත්තනො චීවරෙ ඌකා හුත්වා නිබ්බත්තෙතා තුම්හෙහි තස්මිං භාජියමානෙ මම සන්තකං විලුම්පන්තීති චීවරන්තෙ ඉතොචිතො ච ධාවි, සා තුම්හෙහි චීවරෙ ගය්හමානෙ තුම්හෙසු මනං පදුසෙත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තෙතය්‍ය තෙනාහං චීවරං නික්ඛිපාපෙසිං, ඉදානි පන සා තුසිතවිමානෙ නිබ්බත්තා තෙන වොමයා චීවරගහණං අනුඤ්ඤාතන්ති වත්වා-පුන තෙහි භාරියා වත්‍යාං භන්තෙ තණ්හා නාමාති වුත්තෙ-ආම භික්ඛවෙ ඉමෙසං සත්තානං

1. ම. පවිසෙත්වා.

තණ්හා නාම භාරියා යථා අයසා මූලං උට්ඨහිත්වා අයමේව ඛාදති විනාසෙති අපරිභොගං කරොති, එවමෙවායං තණ්හා ඉමෙසං සත්තානං අභ්‍යන්තරෙ උප්පජ්ජිත්වා තෙ සන්තත නිරයාදිසු නිබ්බත්තෙන්ති විනාසං පාපෙන්තී වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අයසාව මලං සමුට්ඨිතං තදුට්ඨාය[1] තමෙව ඛාදති,
එවං අතිධොනචාරිනං සහකාමානි නයන්ති දුග්ගතිං"ති.

තත්‍ථ **අයසාති** අයතො **සමුට්ඨිතං. තදුට්ඨායාති** තතො උට්ඨහිත්වා. **අතිධොනචාරිනන්ති** ධොනා වුච්චන්ති වත්ථානි, තානි අතිරෙකානි කත්වා පරිභුඤ්ජනතො අතිධොනා, අතිධොනා චාරී නාම, ඉදං වුත්තං හොති-යථා අයතො මලං සමුට්ඨාය තතො සමුට්ඨිතං තමෙව ඛාදති, එවමෙවං චතුපච්චයෙ අපච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජනතං අතිධොනචාරිනං යානි[2] කාමානි අත්තනි සිනෙහතා අත්තනො සන්තකානෙව තානි කාමානි තං දුග්ගතිං නයන්තීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

නිස්සරෙරස්‍ය වත්ථු නවමං.

18. 4.

"අසඤ්ඤායමලා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලාළුදායිත්‍රෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිර පච්චොරොහිත්තා අරියසාවකා පුරෙභත්තං දානං දත්වා පච්ඡාභත්තං සප්පිතෙලමධුඵාණිතවත්ථාදීනි ගහෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා ධම්මකථං සුණන්ති, ධම්මං සුත්වා ගමනකාලෙ ච සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලානානං ගුණෙ කථෙන්ති, ලාළුදායිත්‍රෙරො තෙසං කථං සුත්වා එතෙසං නාව ධම්මකථං සුත්වා තුම්හෙ එවං කථෙථ මම ධම්ම කථං සුත්වා කින්නුඛො න කථෙස්සථාති වදති, මනුස්සා-තස්ස කථං යුත්වා අඝමපි එකො ධම්මකථිකො භවිස්සති ඉමස්සාපි අහොති ධම්ම කථං සොතුං වට්ටතීති තෙ එකදිවසං ථෙරං යාචිත්වා-භන්තෙ අජ්ජ අම්හාකං ධම්මසවණදිවසොති සඤ්ඤාය දානං දත්වා තුම්හෙ අම්හාකං භත්තෙ දිවා ධම්මකථං කථෙය්‍යාථාති ආහංසු, සොපි තෙසං කථං අධිවාසෙසි, තෙනි-ධම්මසවණවෙලාය ආගන්ත්වා භත්තෙ නො ධම්මං කථෙථාති වුත්තෙ-ලාළුදායිත්‍රෙරො ආසනෙ නිසීදිත්වා චිත්තපීඨිං ගහෙත්වා වාලෙන්තො එකම්පි ධම්මපදං අදිස්වා අහං පදභාණං[3] භණිස්සාමි අඤ්ඤෙ ධම්මකථං කථෙන්තූති වත්වා ඔතරි, තෙ අඤ්ඤත්‍ථ ධම්මකථං කථාපෙත්වා පදභාණාය[4] පුන තං ආසනං ආරොපෙසුං, සොපි පුනපි කිඤ්චි අදිස්වා අහං රත්තිං කථෙස්සාමි අඤ්ඤෙ පදභාණං[3] භණන්තූති වත්වා ඔතරි, තෙ අඤ්ඤත්‍ථ පදභාණං[4] භණාපෙත්වා පුන

1. ම. තතුට්ඨාය. 2. ම. සානි. 3. ම. සරභඤ්ඤං. 4. ම. සරභාණත්‍ථාය.

රත්තිං ථෙරං ආරොපයිංසු[1], සො රත්තිම්පි කිච් අදිස්වා අහං පච්චූසෙ කථෙස්සාමි රත්තිං අඤ්ඤෙ කථෙතූති වත්වා ඔතරි, තෙ අඤ්ඤෙන රත්තිං කථාපෙත්වා පුන පච්චූසෙ තං ආනයිංසු, සො පුනපි කිච් නාදාසි, මහාජනො ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදීනි ගහෙත්වා-අඩ්ඩබාල තුවං සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානානං වණ්ණ කථියමානෙ එවවෙවල වදෙසි ඉදානි කස්මා න කථෙසීති සන්තජ්ජෙත්වා පලායන්තං අනුබන්ධි, සො පලායන්තො එකිස්සං වච්චකුටියං පති, මහාජනො කථං සම්පටිච්ඡාපෙසි-අජ්ජ ලාලුදායි සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානානං ගුණකථාය වත්තමානාය උපුඨයන්තො අත්තනො ධම්මකථිකභාවං පකාසෙත්වා මඤ්ඤසෙහි සක්කාරං කත්වා ධම්මං සුණාමාති වුත්තෙ වතුක්ඛත්තුං ආසනෙ නිසීදිත්වා කථෙතබ්බයුත්තකං කිච් අපස්සන්තො තුවං අම්හාකං අය්‍යෙහි සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානත්‍ථෙරෙහි සද්ධිං යුගග්ගහාහං ගණ්හාසීති ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදීනි ගහෙත්වා සන්තජ්ජෙත්වා පලාපියමානො වච්චකුටියං පතිතොති. සත්‍ථා ආගන්ත්වා "කාය නුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නා"ති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස ගුථකූපෙ නිමුග්ගොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරිත්වා:-

"වතුප්පදෙ අහං සම්ම චම්පි සම්ම වතුප්පදෙ,
එහි සීහ[2] නිවත්තස්සු කිනනු භීතො පලායසි.
අසුචිපූතිලොමොසි දුග්ගන්ධො වාසි සූකර,
සචෙ යුජ්ඣිතුකාමොසි ජයං සම්ම දදාමි තෙ"ති.

ඉමං ජාතකං විත්ථාරෙත්වා කථෙසි. තදා සීහො සාරිපුත්තත්‍ථෙරො අහොසි සූකරො ලාලුදායීති. සත්‍ථා ඉමං දෙසනං ආහරිත්වා-භික්ඛවෙ ලාලුදායිකා අපපමත්තකොව ධම්මෙ උග්ගහිතො සජ්ඣායං පන නෙව අකාසි කිච් පරියත්තිං ගහෙත්වා තස්සා අසජ්ඣායකරණං මලමෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අසජ්ඣායමලා මන්තා අනුට්ඨානමලා ඝරා,
මලං වණ්ණස්ස කොසජ්ජං පමාදෙ රක්ඛතො මල"නති.

තත්‍ථ යං කිඤ්චි පරියත්තිං වා සිප්පං වා යස්මා අසජ්ඣායන්තස්ස අනුසුජ්ඣන්තස්ස චිත්තස්සනි වා නිරන්තරං වා න උපට්ඨාති තස්මා **අසජ්ඣායමලා මන්තාති** වුත්තං. යස්මා පන ඝරාවාසං වසන්තස්ස උට්ඨායුට්ඨාය ජිණ්ණපටිසංඛරණාදීනි අකරොන්තස්ස ඝරං නාම විනස්සති තස්මා **අනුට්ඨානමලා ඝරාති** වුත්තං. යස්මා ගිහිස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා කොසජ්ජවසෙන සරීරපරිජග්ගනං පරිකම්මාර පරිජග්ගනං වා අකරොන්තස්ස කායො දුබ්බණ්ණො හොති තස්මා **මලං වණ්ණස්ස කොසජ්ජන්ති** වුත්තං. යස්මා පන ගාවො රක්ඛන්තස්ස පමාදවසෙන නිද්දායන්තස්ස වා කීළන්තස්ස වා තා ගාවො

1. ම. ආහංසු. 2. ම. එහි සම්ම.

අතිසඳකඛන්ධාදීහි වා වාලමිගචොරාදිඋපද්දවෙන වා පරෙසං සාළිකෙඛත්තාදීනි ඔතරිත්වා ඛාදනවසෙන වා විනාසං ආපජ්ජන්ති සයම්පි දණ්ඩං වා පරිභාසං වා පාපුණාති, පබ්බජිතං වා පන ජ්වාරුනි අරක්ඛන්තං පමාදවසෙන කිලෙසා ඔතරිත්වා සාසනා වාවෙන්ති තස්මා **පමාදෙ රක්ඛනෙ** මලන්ති වුත්තං. සො හි පමාදෙ විනාසා වහනෙන මලට්ඨානියත්තා මලන්ති අත්ථො

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ලාළුදායිත්තෙරස්ස වත්ථු වණ්ණනං.

---

18. 5.

"මලිත්ථියා දුච්චරිත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං කුලපුත්තං ආරබ්ධ කථෙසි.

තස්ස කිර සමානජාතිකං කුලකුමාරිකං ආනෙසුං, සා ආනීත දිවසතො පට්ඨාය අතිචාරිණී අහොසි, සො කුලපුත්තො තස්සා අති චාරෙන ලජ්ජිතො කස්සචි සම්මුඛිභාවං උපගන්තුං අසක්කොන්තො බුද්ධුපට්ඨානාදීනි පච්ඡින්දිත්වා කතිපාහච්චයෙන සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො–කිං උපාසක න දිස්සතීති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොචෙසි. අථ නං සත්ථා–උපාසක පුබ්බෙපි මයා ඉත්ථියො හි කාම නදීආදිසදිසා තාසු පණ්ඩිතෙන කොපො න කාතබ්බොති වුත්තං, එවං පන භවපටිච්ඡන්නතාය න සල්ලක්ඛසීති වත්වා තෙන යාචිතො:–

"යථා නදී ච පන්ථො ච පානාගාරං සභා පපා,
එවං ලොකිත්ථියො නාම වෙලා තාසං න විජ්ජති"ති

ජාතකං විත්ථාරෙත්වා–ඉත්ථියා හි අතිචාරිණිභාවො දුනං දෙන්තස්ස මච්ඡෙරං ඉධලොකපරලොකෙසු සත්තානං අකුසලකම්මං විනාස නට්ඨෙන මලං, අවිජ්ජා පන සබ්බමලානං උත්තමමලන්ති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:–

"මලිත්ථියා දුච්චරිතං මච්ඡෙරං දදතො මලං,
මලා වෙ පාපකා ධම්මා අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.
තතො මලා මලතරං අවිජ්ජා පරමං මලං,
එතං මලං පහන්ත්වාන නිම්මලා හොථ භික්ඛවො"ති.

තත්ථ **දුච්චරිත**න්ති එත්ථ අතිචාරො, අතිචාරිණිං හි ඉස්සිං සාමිකොපි ගෙහා නීහරති මාතාපිතූනම්පි සන්තිකං ගතම්පි තං කුලස්ස අඞ්ගාරභූතා[1] අකඩ්ඪිත්වාපි න දණ්ඩං පිහෙමානි තං නීහරති, සා අත්තානං විවරන්තී මහාදුක්ඛං පාපුණාති, තෙනස්සා දුච්චරිතං මලන්ති වුත්තං. **දදතොති** දායකස්ස, යස්ස හි චෙතනාසහජාතකාලෙ ඉස්සාමි

1. ම. අඟාරවභූතා.

ඛෙත්තෙ සමපනෙන සලාකභත්තාදීනි දස්සාමීති චින්තෙත්වා නිපජ්ජන්තෙ සස්සෙ මවෙජ්ජරං උපපජ්ජිත්වා වාගචිත්තං නිවාරෙති, සො මවෙජ්ජරවසෙන වාගචිත්තෙ අවිරූහන්තෙ මනුස්සසම්පත්තිං දිබ්බසම්පත්තිං නිබ්බාණසම්පත්තිඤ්ච නිස්සාය සම්පත්තියො න ලභති, තෙන වුත්තං-**මවෙජ්ජරං දදනො මලන්ති**. අඤ්ඤසුපි එව රූපෙසු එසෙව නයො. **පාපකා ධම්මා**ති අකුසලධම්මා පන ඉධ ලොකෙ ච මූලමෙව පරලොකෙ ච මූලමෙව. **තනොති** හෙට්ඨා වුත්තමූලතො. **මූලනරන්ති** අතිරෙකං මූලං වො කථෙමීති අත්ථො. **අච්ඡජාති** අට්ඨවත්ථුකං අඤ්ඤණමෙව **මූලනරං** පරමං මූලං. **පහන්වා නාති** එතං මූලං ඡින්ඩිත්වා භික්ඛවෙ තුම්හෙ නිම්මූලා හොථාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඤ්ඤතරකුලපුත්තස්ස වත්ථු පඨමං.

18. 6.

"සුජීව"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො චූළසාරිකං[1] නාම සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සඞ්ඝවිහාරකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර එකදිවසං වෙජ්ජකම්මං කත්වා නිවෙසනාලං එවරූපං ආහාරං ආහාරෙසුමීති ආහ. ථෙරො තස්ස වචනං සුත්වා තූණ්හී හුත්වා පක්කාමි, නික්ඛම්ම විහාරං ගන්ත්වා, සද්ධිං තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා-භික්ඛවෙ අහිරිකො නාම පගබ්භො කාකසදිසො හුත්වා එකවීසති විධාය අනෙසනාය ජීවති, හිරොත්තප්ප සම්පන්නො පන දුක්ඛං ජීවතීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"සුජීවං අහිරිකෙන කාකසූරෙන ධංසිනා,
පක්ඛන්දිනා පගබ්භෙන සංකිලිට්ඨෙන ජීවිතං,
හිරිමතා ච දුජ්ජීවං නිච්චං සුචිගවෙසිනා;
අලීනෙනාපගබ්භෙන සුඛාජීවෙන පස්සථා"ති.

තත්ථ **අහිරිකෙනා**ති ඡින්නහිරොත්තප්පෙන, එවරූපෙන හි අමාකාදයොව මාතා මෙති අවිනාදයො එව පිතා මෙති ආදිනා නයෙන වත්වා එකවීසතිවිධාය අනෙසනාය පතිට්ඨාය **සූරෙන** ජීවිතුං සක්කා. **කාකසූරෙනා**යි සූරකාකසදිසෙන, යථා හි සූරො කාකො කුලඝරෙසු යාගුආදීනි ගණ්හිතුකාමො හිතහිතආදීසු නිසිදිත්වා අත්තමනො ඔලොකෙන්නො විය අඤ්ඤවිහිතකො විය නිද්දායනෙකා විය ච හුත්වා මනුස්සානං පමාදං සල්ලක්ඛෙත්වා අනුපතිත්වා සුඛුමෙ මදනෙනෙව සෙව හාජනතො මුඛපූරං ගහෙත්වා පලායති, එවමෙවං අහිරිකපුග්ගලොපි භික්ඛාය සද්ධිං ගාමං පවිසිත්වා යාගු භත්තාදීනි වත්ථූනි පෙත්වා, තත්ථ නික්ඛිත්ත පිණ්ඩාය වරිත්වා යාපනමත්තං ආදාය ගන්ත්වා පච්චවෙක්ඛණකා යාගුං පිවිත්වා කම්මට්ඨානං මනසි

1. ම. චූළසාරි.

කරොන්තා සජ්ඣායන්ති ආසනසාලං සම්මජ්ජන්ති, අයං පන කිච්චි අකත්වා ගාමාභිමුඛොව හොති, සො භික්ඛූහි පස්සිතබ්බොති ඔලොකියමානොපි අනොලොකෙන්තො විය නිද්දායන්තො විය ගණ්ඨිතං පවිඤ්චන්තො විය විවරං සංවිදහන්තා විය ච හුත්වා අසුකං නාම මෙ කම්මං අත්ථීති වදන්තා උට්ඨායාසනා ගාමං පවිසිත්වා පාතොව වත්තබ්බාපිතගෙහෙසු අඤ්ඤතරං ගෙහං උපසඞ්කමිත්වා ඝරමානුසකෙසු ථොකං කථාටං පිධාය වාරෙ නිසිදිත්වා කඤ්චනෙත්තයුපි එකෙන හත්ථෙන කථාටං පත්තාමෙත්වා අන්තොං පවිසන්ති, අථ නං දිස්වා අත්තාමෙත්වාපි ආසනෙ නිසිදාපෙත්වා යාගුආදීසු යං කිඤ්චි අත්ථිතං දෙන්ති සො යාවදත්ථං භුඤ්ජිත්වා අවසෙසං පත්තෙනාදාය පක්කමති අයං කාකසුරෙ නාම, එවරූපෙන අහිරිකෙන සුජීවන්ති අත්ථො. **ධංසිනාති** අත්තකථෙරෙ නාම අපපිළෙත්ථාති ආදීනි වදන්තෙසු කිං පන මයං න අපපිවිත්ථාති ආදිවචනෙන පරෙසං ගුණධංසනත්ථාය ධංසිනා, එවරූපස්ස හි වචනං සුත්වා අයම්පි අපපිවිත්තාදි ගුණෙ යුත්තොති මඤ්ඤමානා මනුස්සා දූතබ්බං මඤ්ඤන්ති, සො තතො පට්ඨාය විඤ්ඤුපුරිසානං විත්තං ආරාධෙතුං අසක්කනෙතා තම්හාපි ලාභා පරිහායති, එවං ධංසී පුග්ගලො අත්තනොපි පරස්සපි ලාභං නාසෙති ගෙව. **පක්ඛන්දිනාති** පක්ඛන්දවාරින. පරෙසං කිච්චානි අත්තනො කිච්චානි විය දස්සෙන්තො පාතොව භික්ඛූසු වෙත්තියඛණාදීසු වඞ්කමිත්වා කම්මට්ඨානමනසිකාරෙන ථොකං නිසිදිත්වා උට්ඨාය ගාමං පවිසන්තෙසු මුඛං ධොවිත්වා පඬ්කාසාවපාරුපන අකඬ්ඪ අජනසිඝමක්ඛනාදිහි අත්තභාවං මණ්ඩෙත්වා සම්මජ්ජන්තා විය චෙතියඞ්ගණාදීහි අත්තභාවං මණ්ඩෙත්වා භික්ඛූ හොන්ති, මනුස්සා පාතොව චෙතියං වන්දිස්සාම මාලං පූජං කරිස්සාමාති ආගතා තං දිස්වා අයං විහාරෙ ඉමං දහරං නිස්සාය පච්ජගතං ලභති ඉමං මා විප්පජ්ජිත්ථාති වත්වා තස්ස දූතබ්බං මඤ්ඤන්ති, එවරූපෙන පක්ඛන්දිනාපි සුජීවං, **පගබ්භිනාති** කායපාගබ්භියාදීහි සමන්නාගතත්තෙන. **සංකිලිට්ඨෙන ජීවිතන්ති** එවං ජීවිතං කප්පෙත්වා ජීවන්තෙන හි පුග්ගලෙන සංකිලිට්ඨෙන හුත්වා ජීවිතං නාම හොති තං දුජ්ජීවිතං පාපජීවිතමෙවාති අත්ථො. **කිච්ඡජීවිනාති** හිරොත්තප්පසම්පන්නෙන පුග්ගලෙන දුජ්ජීවං, සො හි අමාතාදයොව මාතා මෙති ආදීනි අවත්වා අධම්මිකෙ පවත්තෙ ගුථං විය ජිගුච්ඡන්තො ධම්මෙන සමෙන පරිභෙසන්තො සපදානං පිණ්ඩාය චරිත්වා ජීවිතං කප්පෙන්තා ලුබ්ධජීවිකා ජීවන්ති අත්ථො. **සුවිඤ්ඤවෙනාති** සුවිඤ්ඤාපනකම්මාදිනි ගවෙසන්තෙන. **අලීනෙනාති** ජීවිතවුත්තිං අනුඅනල්ලීනෙන. **සුඛාජීවෙන පස්සතාති** එවරූපො හි පුග්ගලො සුඛාජීවො නාම හොති. තෙන එවං සුඛාජීවෙන තමෙව සුඛාජීවං සාරතො පස්සතො ලුබ්ධජීවිකාවසෙන දුජ්ජීවිං හොතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සඞ්ඛිත්තභාණකස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

18. 7.

"යෝ පාණමතිපාතෙති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේත වනෙ විහරන්තෝ පඤ්චසතඋපාසකෙ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙසු හි එකෝ පාණාතිපාතා වෙරමණිසික්ඛාපදමෙව රක්ඛි, ඉතරෙතරානීති, තෙ-එතදිවසං අහං දුක්කරං කරෝම් දුක්කරං රක්ඛාමීති විවාදපඤ්හා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා එතසිලම්පි කණ්ඨකං අනත්වා දූරක්ඛානීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යෝ පාණමතිපාතෙති මුසාවාදඤ්ච භාසති,
ලොකෙ අදින්නං ආදියති පරදාරඤ්ච ගච්ඡති.

සුරාමෙරයපානං ච යෝ නරෝ අනුයුඤ්ජති,
ඉධෙව පෙසෝ ලොකස්මිං මූලං ඛණති අත්තනෝ.

එවමෙතා පුරිස ජානාහි පාපධම්මා අසඤ්ඤතා,
මා තං ලොභෝ අධම්මෝ ච චිරං දුක්ඛාය රන්ධයු"නති.

තත්ථ **යෝ පාණමතිපාතෙතී**ති යෝ සාහත්ථිකාදිසු ඡසු පයොගෙසු එක පයොගෙනාපි පරං ජීවිතක්ඛයං උපචෙදෙති. **මුසාවාදන්ති** පරෙසං අත්ථභඤ්ජනකං මුසාවාදං ච භාසති. **ලොකෙ අදින්නං ආදියතී**ති ඉමස්මිං සත්තලොකෙ පෙය්‍යාවහාරාදිසු එකෙනාපි අවහාරෙන පරපරිග්ගහිතං ආදියති. **පරදාරං ච ගච්ඡතී**ති පරස්ස රක්ඛිතගොපිතභාවෙසු අපරජ්ඣනෙන්තා උපපථචාරං චරති. **සුරා මෙරයපානාන්ති** යස්ස කස්සචි සුරාය වෙව මෙරයස්ස ච පානං අනුයුඤ්ජති සෙවති බහුලීකරොති. **මූලංඛණතීති** තිට්ඨතු පර ලොකෝ සෝ පන පුග්ගලෝ ඉධ ලොකස්මිං යෙව යෙන ඛෙත්ත වත්ථු ආදිනා මූලෙන පතිට්ඨපෙය්‍ය තමපි අට්ඨපෙන්ත්‍ය වා විස්සජ්ජෙන්ත්‍ය වා සුරං පිවන්තෙ මූලෙ ඛනති අනාථෝ කපණෝ ත්‍රුච්චා විචරති. **එවමෙහාති** පඤ්චසීලකම්මකාරිකං පුග්ගලං ආලපති. **පාපධම්මාති** ලාමකධම්මා. **අසඤ්ඤතාති** කායසඤ්ඤමාදිරහිතා. **අවෙනාසාති** පි පාඨෝ අවිත්තකාති අත්ථෝ. **ලොභෝ අධම්මෝ චාති** ලොභෝ වෙව දෙසෝ ච උභයම්පි හෙතං අකුසලමූලං. **චිරං දුක්ඛාය රන්ධයුන්ති** චිරකාලං නිරයදුක්ඛාදීනං අත්ථාය තං එතෙ ධම්මා මා රක්ඛන්තු මා මථෙන්තූති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ පඤ්චසතා උපාසකා සොතාපත්තිඵලෙ ප්‍රතිට්ඨහිංසු, සඞ්ඝත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

පඤ්චන උපාසකානං වත්ථු සත්තකං.

---

18. 8.

"දදාති වෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ නිස්සදහරං නාම ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිනෝ විස්සාසඤ්ච උපාසිකා යාති පවත්තානම්පි අරියසාවකාදීනං[1] දානං පරික්කමනෙනා[2] විවරති අසදිසදානම්පි නින්දතියෙව, නෙසං නෙසං දානග්ගෙ සීතලං ලභිත්වා සීතලන්ති නින්දති උණ්හං ලභිත්වා උණ්හන්ති නින්දති අපං දෙන්තෙපි කිං ඉමේ අපමත්තකං දෙන්තීති නින්දති බහුං දෙන්ත ඉමෙසං ගෙහට්ඨාපනට්ඨානං මඤ්ඤේ නත්ථි නත්ථ තාම භික්ඛූනං යාපනමත්තං දාතබ්බං එත්තකං යාගුභත්තං නිරත්ථකමේව විස්සජ්ජේතීති නින්දති, අත්තනෝ පන ඝරතෝ ආරබ්භ අහෝ අම්හාකං ඝරත කානං ගෙහං චතුද්දිසාහි ආගතාගතානං භික්ඛූනං ආපානභූතන්ති ආදීනි වත්වා පඤ්ඤං පවත්තෙන්ති, සෝ පනෙකස්ස දෙවාරිකස්ස පුත්තෙනා ජනපදං විවරන්තෙහි වඤ්චෙතුං සඤ්ච වරන්තෙනා සාවත්ථිං පත්වා පබ්බජිතෝ, අථ නං භික්ඛූ එවං මනුස්සානං දානාදීනි නින්දන්තං දිස්වා පරිගණ්හිස්සාම තන්නි විනෙත්වා ආවුසෝ තව ඝරතකා කහං වසන්තීති පුච්ඡිත්වා අසුකගාමෙ නාමාති සුත්වා කතිපයෙ දහරෙ පෙසෙසුං, තෙ තත්ථ ගන්ත්වා ගාමවාසිකෙහි ආසනසාලාය නිසීදිත්වා කතසක්කාරා පුච්ඡිංසු-ඉමම්හා ගාමා නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතෝ නිස්සෝ නාම දහරෝ අත්ථි තස්ස කතමෙ ඝරතකාති?, මනුස්සා ඉඛ කුලගෙහතෝ නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතදරකෝ නත්ථි කින්නුඛෝ එතෙ වදන්තීති විනෙත්වා භන්තෙ එකෝ දෙවාරික පුත්තෝ වඩ්ඪකීහි සද්ධිං විවරිත්වා පබ්බජිතොති සුණොම තං සඤ්ඤ වදෙථ මඤ්ඤේති. දහරකා භික්ඛූ තත්ථ තස්ස ඉස්සරඝරතකානං අභාවං ඤත්වා සාවත්ථිං ගන්ත්වා අකාරණෙනෙව භන්තෙ තිස්සෝ විලපන්තෝ විවරතීති තං පවත්තිං භික්ඛූනං ආරොචෙසුං, භික්ඛූපි තථාගතස්ස ආරොචෙසුං, සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව ච්කත්ථෙන්තෝ විවරති පුබ්බෙපි ච්කත්ථකොව අහොසීති වත්වා භික්ඛූහි යාචිතෝ අතීතං ආහරිත්වා:-

"බහුම්පි සෝ ච්කත්ථෙය්‍ය අඤ්ඤං ජනපදං ගතෝ,
අභිඤ්ඤාත්වාන දූසෙය්‍ය භූජ භොගෙ කථාහතා"ති.

ඉමං කථාහරතකං විත්ථාරෙත්වා-භික්ඛවෙ යෝ හි පුග්ගලෝ පරෙහි අපෙ වා බහුකෙ වා ලූඛෙ වා පණීතෙ වා දිනෙන අඤ්ඤඤං වා දත්වා අත්තනෝ අදින්නෙ මංකු හොති තස්ස ඛ්ඩාතං වා විපස්සනා වා මග්ගඵලාදීනි වා භූපජ්ජන්ති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි:-

"දදති වෙ යථාසද්ධං යත්ථ පසාදනං ජනෝ,
තත්ථ සෝ මඩ්ඩාභාවං වා පරෙසං පානභොජනෙ;
න සෝ දිවා වා රත්තිං වා සමාධිං අධිගච්ඡති.

1. ම. පච්චත්තං අරියසාවකාදීනං.
2. ම. නින්දනෙනා.

යස්ස වෙතං සමුච්ඡින්නං මූලඝච්චං සමූහතං,
සවෙ දිවා වා රත්තිං වා සමාධිං අධිගච්ඡතී"ති.

තත්ථ **දදතී වෙ යථාසද්ධන්ති** ලුඛපණ්ණිතාදීසු යං කිඤ්චි දෙන්තො ජනො යථාසද්ධං අත්තනො සද්ධානුරූපමෙව දෙති. **යථා පසාදන්ති** ථෙරනවකාදීසු යස්ස යස්මිං යස්මිං පසාදෙ උපජ්ජති තස්ස දෙන්තො යථාපසාදනං අත්තනො පසාදරූපමෙව දෙති **තත්ථාති** තසමිං පරස්ස දෙනෙ මයා අපපං වා ලද්ධං මූලං වා ලද්ධන්ති මඞ්ගල්‍යභාවං ආපජ්ජති. **සමාධින්ති** සො පුග්ගලො දිවා රත්තිං වා උපවා රපණ්ණාසෙන වා මග්ගඵලවසෙන වා සමාධිං භාවෙති. **යස්ස වෙතන්ති** යස්ස ව පුග්ගලස්ස එතං එතෙසු ඨානෙසු මඞ්ගල්‍ය භාවසඞ්ඛාතං අකුසලං සමුච්ඡින්නං මූලඝච්චං කත්වා අරහත්තමග්ග ඤාණෙන සමූහතං සො වුත්තප්පකාරසමාධිං අධිගච්ඡතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

තිස්සදහරකස්ස වත්ථු අට්ඨමං.

---

18. 9.

"නත්ථි රාගසමො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පච උපාසකෙ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිර ධම්මං සොතුකාමා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, බුද්ධා නාම-අයං බ්‍රාහ්මණො අයං අඩ්ඪො අයං දුග්ගතො ඉමස්ස උළාරං කත්වා ධම්මං දෙසිස්සාම ඉමස්ස නොති චිත්තං න උප්පාදෙන්ති, යං කිඤ්චි ආරබ්භ ධම්මං දෙසෙන්තො ධම්මෙ ගාරවං පුරක්ඛත්වා ආකාසගඞ්ගං ඔතාරෙන්තා විය දෙසෙන්ති, එවං දෙසෙන්තස්ස පන තථාගතස්ස සන්තිකෙ නිසින්නානං තෙසං එකො නිසින්නකො නිද්දායි, එකො අඞ්ගුලියා භූමිං ඛණන්තො නිසීදි, එකො එකං රුක්ඛං වා ලෙණෙන්තා නිසීදි, එකො ආකාසං ඔලොකෙන්තො නිසීදි, එකො පන සක්කච්චං ධම්මං අස්සොසි. ආනන්දත්ථෙරො සත්ථාරං විජ්ඣමානො තෙසං ආකාරං ඔලොකෙත්වා සත්ථාරං ආහ-භන්තෙ තුම්හෙ ඉමෙසං මහාමෙඝගජ්ජිතං ගජ්ජන්තො විය ධම්මං දෙසෙථ, එතෙ පන තුම්හෙසුපි ධම්මං කථෙන්තෙසු ඉදච්චිදං ඔකරොන්තා නිසින්නාති, ආනන්ද ත්වං එතෙ ජානාසීති? න ජානාමි භන්තෙති, එතෙසු ඛි යො එස නිද්දායන්තො නිසින්නො එස පචජානිසතානි සප යොනියං නිබ්බත්තිත්වා හොගෙසු සීහං ඨපෙත්වා නිද්දායි, ඉදානිපි සො නිද්දායති නාස්ස කාණං මම සද්දෙ පවිසතීති, කිං පන භන්තෙ පටිපාටියා කථෙථ උදහු අන්තරන්තරාති? ආනන්ද එතස්ස ඛි කාලෙන මනුස්සත්තං කාලෙන දෙවත්තං කාලෙන නාගත්තන්ති

එවං අනන්තරන්තර උප්පජ්ජනකස්ස උපපත්තියො සබ්බසඞ්ඛත සඞ්ඛෙණාපි න සක්කා පරිච්ඡින්දිතුං, පටිපාටියා පනෙස පඨමජ්ඣානී නාගයොනියං නිබ්බත්තිත්වා නිද්දායනෙනාපි නිද්දාය අතිනෙනාය ගෙව, අඩ්ඪුලියා භූමිං ලිඛනෙනා නිසින්නපුරිසොපි පඨමජ්ඣානී නාගඤ්ඤපාදගොනියං නිබ්බත්තිත්වා භූමිං ඛණි, ඉදානිපි භූමිං ඛණනෙනාව මම සද්දං න සුණාති, එස රුක්ඛං වාලෙනෙනා නිසින්නපුරිසොපි පටිපාටියා පඨමජ්ඣානී මක්කටයොනියං නිබ්බත්තී, ඉදානිපි පුබ්බාචිණ්ණවසෙන රුක්ඛං වාලෙති ගෙව, නාසඤ්ඤ ඛණ්ඩං මම සද්දෙ පවිසති, එස ආකාසං ඔලොකෙනෙනා නිසින්නපුරිසොපි පඨමජ්ඣානී නාගඤ්ඤපාදකො හුත්වා නිබ්බත්තී, ඉදානි පුබ්බාචිණ්ණවසෙන අරඤ්ඤෙපි ආකාසමෙව ඔලොකෙති නාසඤ්ඤ ඛණ්ඩං මම සද්දෙ පවිසති, එස සක්කච්චං ධම්මං සුණනෙනා නිසින්නපුරිසො පන පටිපාටියාව පඨමජ්ඣානී නිග්ගහං වෙදනා පරිගු මන්තජ්ඣායකබ්‍රාහ්මණො හුත්වා නිබ්බත්තී, ඉදානිපි මන්තං සංසඳනෙනා විය සක්කච්චං සුණාතීති. හනෙනා තුම්හාකං ධම්ම දෙසනා ජවිආදීනිපි ඡින්දිත්වා අට්ඨිමිඤ්ජං ආහච්ච[1] තිට්ඨති, කස්මා ඉමෙ තුම්හෙසුපි ධම්මං දෙසෙන්තෙසු සක්කච්චං න සුණන්තීති,? ආනන්ද මම ධම්මෝ සුස්සවණියොති සඤ්ඤං කරොසි[2] මඤ්ඤන්ති, කිං පන හනෙත දුස්සවණියොති?, ආම ආනන්දාති, කස්මා හනෙනාති?, ආනන්ද බුඩ්ඪොති වා ධම්මොති වා සඞ්ඝොති වා පදං ඉමෙහි සත්තෙහි අනෙකෙසුපි කප්පකොටිසතසහස්සෙසු අසුතපුබ්බං, යස්මා ඉමං ධම්මං සොතුං න සක්කොනාතා අනමතග්ගෙ පන සංසාරෙ ඉමෙ සත්තා අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං ගෙව සුණන්තා ආගතා තස්මා සුරාපානඛෙළිමණ්ඩලාදිසු ගායන්තා නච්චන්තා විවරන්ති ධම්මං සොතුං න සක්කොනාන්තීති, කිං නිස්සාය පනෙතෙ න සක්කොනන්ති ගන්තෙනාති?, අට්ඨස්ස සත්ථා-ආනන්ද රාගං නිස්සාය දෙසං නිස්සාය මොහං නිස්සාය තණ්හං නිස්සාය න සක්කොනන්ති, රාගග්ගිසදිසො නි අග්ගි නාම නත්ථි සො ජරිතකම්පි අසෙසෙත්වා සත්තෙ දහති, ඛීණාපි හි සත්තපුරිසපාතුභාවං නිස්සාය උප්පන්නා කප්පවිනා සකෝ අග්ගිපි කිඤ්චි අනවසෙසෙත්වාව ලොකං දහති, සො පන කදාචි සරහවී ගෙව දහති, රාගග්ගිනා අදඩ්ඪකාලෙ නාම නත්ථි තයා රාගසමෝ වා අග්ගි දෙසසමෝ වා ගහෝ[3] මොහසමං වා ජාලං තණ්හාසමා වා නදී නාම නත්ථීති වත්වා ඉමං ගාථාමාහ:-

"නත්ථි රාගසමෝ අග්ගි නත්ථි දෙසසමෝ ගහෝ[3],
නත්ථි මොහසමං ජාලං නත්ථි තණ්හාසමා නදී"ති.

තත්ථ **රාගසමොති** ධූමාදීසු කිඤ්චි අදස්සෙත්වා අන්තොව සමුට්ඨාය ඛාපනවසෙන රාගෙන සමෝ අග්ගි නාම නත්ථි. **දෙසසමොති** යක්ඛගාහ අගජගරගාහ කුම්භීලගාහාදයෝ එකස්මිං ගෙව අත්ත

1 ම. ආහච්ච. 2. ම. න සඤ්ඤං කරොසි. 3. ම. ගාහෝ.

භාවෙ ගණිතුං සක්කොනාති, දෙසගාහො පන න එකමෙව ගණ්හාතීති දෙසෙන සමො ගාහො නාම නත්ථි **මොහසමනාති** ඔතක්ඛන පරියොනද්ධනට්ඨෙන පන මොහෙන සමං ජලං නාම නත්ථි. **තණ්හාසමාති** ගබ්භාදීනං පුණ්ණකාලොපි ඌනකාලොපි සුඛකාලොපි පඤ්ඤායති තණ්හාය පන පුණ්ණකාලො වා සුඛකාලො වා නත්ථි නිච්චං ඌනාව පඤ්ඤායතීති දුප්පූරිමට්ඨෙන තණ්හාය සමා නදී නාම නත්ථීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ සො සක්කච්චං ධම්මං සුණන්තො උපාසකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

පඤ්ච උපාසකානං වත්ථු නවමං.

---

18. 10.

"සුදස්ස"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා හදයිං නිස්සාය ජාතියාවනෙ විහරන්තො මෙණ්ඩකසෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි.

සත්ථා කිර අඩ්ඪතතියෙසු[1] චාරිකං චරන්තො මෙණ්ඩක සට්ඨිනො ච භරියාය චස්ස චන්දපදුමාය පුත්තස්ස ච ධනඤ්ජය සෙට්ඨිනො ච සුණිසාය ච සුමනාදෙවියා නත්තුකාය චස්ස විසාඛාය දාසස්ස ච පුණ්ණස්සාති ඉමෙසං සොතාපත්තිඵලූපනිස්සයං දිස්වා භද්දියන්ගරං ගන්ත්වා ජාතියාවනෙ විහාසි, මෙණ්ඩකසෙට්ඨි සත්ථු ආගමනං අස්සොසි, කස්මා පනෙස මෙණ්ඩකසෙට්ඨි නාම ජාතොති? තස්ස කිර පච්ඡිමගෙහෙ අට්ඨකරිසමත්තඨානෙ හත්ථිඅස්සඋස භපපමාණා සුවණ්ණමෙණ්ඩකා පඨවිං භින්දිත්වා පිට්ඨියා පිට්ඨිං පහරමානා උට්ඨහිංසු, තෙසං මුඛෙසු පවවණ්ණානං සුත්තානං ගෙණ්ඩුකා[2] පක්ඛිත්තා හොන්ති, සපපිතෙලමධූඨාණිතාදීහි වා වත්ථවජාදනභිරඤ්ඤසුවණ්ණාදීහි වා අත්ථෙ සති තෙසං මුඛතො ගෙණ්ඩුකෙ අපනෙන්ති, එකස්සාපි මෙණ්ඩකස්ස මුඛතො ජම්බුදීප වාසීනං පහොනකං සපපිතෙලමධූඨාණිතවත්ථවජාදනභිරඤ්ඤ සුවණ්ණං නික්ඛමති, තතො පට්ඨාය සො මෙණ්ඩකසෙට්ඨි පඤ්ඤායි, කිමපනස්ස පුබ්බකම්මන්ති?, විපස්සිබුද්ධකාලෙ කිර එස අවරොජස්ස නාම කුටුම්බිකස්ස භාගිනෙයෙය්‍ය මාතුලෙන සමාන්නාමො අවරොජො නාම අහොසි, අථස්ස මාතුලො සත්ථු ගන්ධකුටිං කාතුං ආරභි; සො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා මාතුල උභොපි සඞ්ඝෙව කරොමාති වත්වා අහං අඤ්ඤෙහි සද්ධිං අසාධාරණං එකකොව කරිස්සාමීති තෙන පටික්ඛිත්තකාලෙ ඉමස්මිං ඨානෙ ගන්ධකුටියා කත්තබ්බ ඉමස්මිං ඨානෙ කුජරසාලං නාම ලබ්භු වට්ටතීති චින්තෙත්වා අරඤ්ඤතො දබ්බසම්භාරෙ ආහරාපෙත්වා එකං ථම්භං සුවණ්ණ

---

1. ම. අඩ්ඪතතියෙසු. 2. ගෙණ්ඩුකා.

ඛචිතං එකං රජතඛචිතං එකං මණිඛචිතංති එවං එමහතුලා සඛඍාටවාරකවාටවාතපානගොපානසිඤ්ජනිට්ඨිතා සබ්බාපි සුවණ්ණදිඛචිතාව කාරෙත්වා ගන්ධකුටියා සම්මුඛට්ඨානෙ තථාගතස්ස සත්ත රතනමයං කූජරසාලං කාරෙසි, තස්සා උපරි ඝනරත්තසුවණ්ණමයං කාපාලං පවාළමයා සිඛරථූපියෝ අගෙසුං, කූජරසාලාය මජ්ඣෙ ඨානෙ රතනමණ්ඩපං කාරෙත්වා ධම්මාසනං පඤ්ඤාපෙසි, තස්ස ඝනරත්තනමයා පාදා අගෙසුං, තථා චතස්සොං අටනියොං, චත්තාරෝ පන සුවණ්ණමෙණ්ඩකෙ කාරෙත්වා ආසන්නස්ස චතුන්නං පාදානං හෙට්ඨා ඨපෙසි, වෙ මෙණ්ඩකෙ කාරෙත්වා පාදපීඨිකාය හෙට්ඨා ඨපෙසි, ඡ සුවණ්ණමෙණ්ඩකෙ කාරෙත්වා මණ්ඩපං පරික්ඛිපෙනෙත ඨපෙසි, ධම්මාසනං පඨමං සුත්තමයෙහි රජ්ජුකෙහි වායාපෙත්වා මජ්ඣෙ සුවණ්ණසුත්තමයෙහි උපරි පටිමයෙහි[1] සුත්තෙහි වායාපෙසි, තස්ස වන්දනමයෝ අපස්සයෝ අහොසි, එවං කූජරසාලං නිට්ඨපෙත්වා සාලාමහං කරොන්තා අට්ඨසට්ඨියා භික්ඛුසහස්සෙන[2] සද්ධිං සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා චත්තාරෝ මාසෙ දානං දත්වා ඔසාන දිවසෙ චීවරං අදංසු, තත්ථ වනචස්ස සහස්සගඝනකං[3] පාපුණි, එවං විපස්සිබුද්ධකාලෙ පුඤ්ඤකම්මං කත්වා තතොං දෙවෙසු ච මනුස්සෙසු ච සංසරන්තා ඉමස්මිං කප්පෙ බාරාණසියං මහාභොගෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා බාරාණසිසෙට්ඨි නාම අහොසි, සෝ එකදිවසං රජ්ජුපට්ඨානං ගච්ඡන්තෝ පුරොහිතං දිස්වා-කිං ආචරිය නක්ඛත්තඵුල්ලුත්තං උපධාරෙථාති? ආම, ආම උපධාරෙමි කිං අඤ්ඤං අම්හාකං කම්මංති?, තෙනහි කිදිසං ජනපදචාරිත්තනති? එකං හයං භවිස්සතීති, කිං හයං නාමාති?, ඡාතකභයං සෙණ්ඩිති, කදා භවිස්සතීති?, ඉතො තිනන්නං සංවච්ඡරානං අච්චයෙනාති, තං සුත්වා සෙට්ඨි බහුං කසිකම්මං කාරෙත්වා ගෙහෙ විජ්ජමානෙනපි ධනෙන ඛඤ්ඤමෙව ගහෙත්වා අඩ්ඪතෙරසකොට්ඨාගාරානි කාරෙත්වා සබ්බකොට්ඨෙ වීහීහි පූරාපෙසි, කොට්ඨෙසු අපපහොන්තෙසු වාපි ආදීනි පූරෙත්වා අවසෙසං භූමිගං ආවාටෙ කත්වා නිධෙසි, තාව සෙසං මත්තිකාය සද්ධිං මද්දිත්වා හිත්තියො ලිම්පාපෙසි, සෝ අපරෙන සමයෙන ඡාතකභයෙ සම්පත්තෙ යථානික්ඛිත්තං ධඤ්ඤං පරිභුඤ්ජන්තෝ කොට්ඨෙසු ච වාපිආදිසු ච නික්ඛිත්තධඤ්ඤෙ පරික්ඛිණෙ පරිජනෙ පක්කොසාපෙත්වා ආහ-ගච්ඡථ තාතා පබ්බතං පවිසිත්වා ජීවන්තා සුභික්ඛකාලෙ මම සන්තිකං ආගන්තුකාමා ආගච්ඡථ අනාගන්තුකාමා තත්ථ තත්ථෙව ජීවථාති, තෙ තථා අකංසු, තස්ස පන සන්තිකෙ වෙය්‍යාවච්චකරෙ එකොව පුණ්ණං නාම දාසං ඔහිගි, තෙන සද්ධිං සෙට්ඨි ජායා සෙට්ඨි පුත්තො සෙට්ඨිසුණිසාති පච ජනා අගෙසුං, තෙ භූමිගං ආවාටෙසු නිහිතධඤ්ඤෙපි පරික්ඛිණෙ හිත්තිමත්තිකං පාතෙත්වා තෙමෙත්වා

1. ම. වුත්තමයෙහි. 2. ම. සත්තසහස්සෙන. 3. ම. සත්තසහස්සගඝනකං.

තතෝ ලඛඩඤ්ඤන යාපසිංසු, අථස්ස ජායා ඥාතකෙ අවත්ථ රන්තෙ මත්තිකාය ඛියමානාය[1] භිත්තිපාදුයෙව[2] අවසිට්ඨමත්තිකං පාතෙත්වා තෙමෙත්වා අඩ්ඨාලහකමත්තං වීහිං ලභිත්වා කොට්ටෙත්වා එකං තණ්ඩුලනාළිං ගහෙත්වා ඥාතකෙ චොරං බහූ හොනත්තීති චොර භයෙන එකස්මිං කුටෙ පක්ඛිපිත්වා පිදහිත්වා භූමියං නිඛණිත්වා ඨපෙසි, අථ නං සෙට්ඨි රාජූපට්ඨානතො ආගන්ත්වා ආහ-හඤ්ඤ ඥාතොසි අපි කිඤ්චි?, සා විජ්ජමානං නත්ථීති අවත්වා-සාමි එකා තණ්ඩුලනාළි අත්ථීති ආහ, කහං සාති, චොරභයෙන මෙදිනිං ඛණිත්වා ඨපිතාති, තෙනහි නං උබ්භරිත්වා කිඤ්චි පචාහීති, සචෙ යාගුං පචිස්සාමි වෙ වාරෙ භවිස්සති සචෙ භත්තං පචිස්සාමි එකවාරමෙව භවිස්සති කිං පචාමි සාමීනි? ආහ, අම්හාකං අඤ්ඤදු පච්චයො නත්ථි භත්තං භුඤ්ජිත්වාව මරිස්සාම භත්තමෙව පචාහීති, සා භත්තං පචිත්වා පච කොට්ඨාසෙ කත්වා සෙට්ඨිනො පත්තකොට්ඨාසං වඩ්ඩෙත්වා පුරතො ඨපෙසි, තස්මිං ඛණෙ ගන්ධමාදනපබ්බතෙ පච්චෙකබුද්ධො සමාපත්තිතො වුට්ඨාසි, අනොතාසමාපත්තිගං කිර සමාපත්තිබලෙන ජිඝච්ඡා න බාධති, සමාපත්තිතො වුට්ඨිතානං පන බලවති හුත්වා උදරපටලං ඛණ්ඩාති විය උපජ්ජති, තස්මා තෙ ලභ නට්ඨානං ඔලොකෙත්වා ගවජ්ඡනති, තං දිවසං ව තෙසං ඥානං දත්වා සෙනාපතිට්ඨානාදිසු අඤ්ඤතරං සම්පත්තිං ලභන්ති, තස්මා සොපි දිබ්බෙන චක්ඛුනා ඔලොකෙන්තො සකලජම්බුදීපෙ ඥාතකභයං උපපන්නං සෙට්ඨිගෙහෙ ච පච්චන්තං ජනපදං නාලිකොදනොව පක්කෙ සඩ්ඩා නුඛො එතෙ සක්ඛිස්සන්ති වා මම සඬ්ගහං කාතුන්ති තෙසං සඬ්ගහාවං ච සඬ්ගහං කාතුං සම්පත්තභාවං ච දිස්වා පත්ත චීවරමාදාය මහාසෙට්ඨිස්ස පුරතො වාරෙ ඨිතමෙව අත්තානං දස්සෙසි, සොතං දිස්වාව පසන්නචිත්තො පුබ්බෙපි මයා ඥාතස්ස අදින්නත්තා එවරූපං ඥාතකං දිට්ඨං ඉදං ඛො පන භත්තං මම පන එක දිවසමෙව රක්ඛිස්සා අස්සස්ස පන දින්නං අනෙකාසු පන කපපකොටිසු මම හිතාවහං භවිස්සතීති තං භත්තපාතිං අපනෙත්වා පච්චෙකබුද්ධං උපසඞ්කමිත්වා පඨපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා ගෙහං පවෙසෙත්වා ආසනෙ නිසින්නස්ස පාදෙ ධොවිත්වා සුවණ්ණ පාදපීඨෙ ඨපෙත්වා තං භත්තපාතිං ආදාය පච්චෙකබුද්ධස්ස පත්තෙ ඔකිරි, උපඩ්ඪාවසෙසෙ භත්තෙ දින්නෙ පච්චෙකබුද්ධො හත්ථෙන පත්තං පිදහි, අථ නං භනෙත එකාගං තණ්ඩුලනාළියා පච්චනං ජනානං පක්කසෙසොදනස්ස අගං එකො කොට්ඨාසො ඉමං විඩා කාතුං න සක්කා මා මයාගං ඉධ ලොකසඞ්ගහං කරොථ නිරව සෙසං දුතුකාමොමහීති වත්වා සඞ්ඛං භත්තමදාසි, දත්වා ච පන පත්ථනං පඨපෙසි-භනෙත මාසු පුන නිඛන්තනිඛන්තට්ඨානෙ එවරූපං ඥාතකභයං අද්දසං ඉතො පට්ඨාය සකලජම්බුදීපවාසිනං

1. ම. කිපමානා. 2. ම. භිත්තිපාදෙසු.

ඕජහත්තං දාතුං සමත්ථා භවෙය්‍යං සහත්ථෙන කම්මං කත්වා ජීවිතං වා ඣපෙය්‍යං අඩ්ඪතෙළසකොට්ඨාසානි ඛොවාපෙත්වා සීසං නහායිත්වා තෙසං චාරෙ නිසීදිත්වා උඛං ඔලොකිතකඛණෙ යෙව මෙ රථසාලිඛාරා පතිත්වා සබ්බඛොරෙට්ඨ පූරෙය්‍යුං, නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ ච අයමෙව භරියා අයමෙව ධෙනුමා අයමෙව සුණිසා අයමෙව දාසෙති, භරියාපිස්ස මම සාමිනෙ ජීවමානෙ පිළියමානෙ න සක්කා මයා භුඤ්ජිතුන්ති චින්තෙත්වා අත්තනො කොට්ඨාසං පච්චෙක බුද්ධස්ස දත්වා පත්ථනං පට්ඨපෙසි-භවෙත්ත ඉදානි නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ එවරූපං ඡාතභයං න පස්සෙය්‍යං භත්තථාලිකං පූරතො භත්වා සකලජම්බුදීපවාසිනං භත්තං දෙන්තියාපි ච මෙ යාව භුඤ්ජිස්සාමි තාව ගහිත ගහිතට්ඨානං පූරිතමෙව හොතු අයමෙව සාමිකො අයමෙව පුත්තො අයමෙව දාසො හොතූති, පුත්තෙනාපිස්ස අත්තනො කොට්ඨාසං පච්චෙක බුද්ධස්ස දත්වා පත්ථනං පට්ඨපෙසි-ඉතො පට්ඨාය එවරූපං ඡාතභයං න පස්සෙය්‍යං එතෙව මෙ සහස්සත්ථවිකං ගහෙත්වා සකලජම්බුදීප වාසිනං භාහාපණං දෙන්තස්සාපි අයං ඵලිඝා පරිපූණ්ණාව හොතු ඉමෙයෙව ච මෙ මාතාපිතරෝ හොන්තු අයං භරියා අයං ධෙනුමා, සුණිසාපි අත්තනො කොට්ඨාසං පච්චෙක බුද්ධස්ස දත්වා පත්ථනං ඨපෙසි-ඉතො පට්ඨාය එවරූපං ඡාතභයං න පස්සෙය්‍යං එතෙව මෙ ඛණ්ඩසීපිඨකං පූරතො ඨපෙත්වා සකලජම්බුදීපවාසිනං බීජ භත්තං දෙන්තියාපි බිඛභාවො මා පඤ්ඤායීති, දාසොපි අත්තනො කොට්ඨාසං පච්චෙක බුද්ධස්ස දත්වා පත්ථනං ඨපෙසි-ඉතො පට්ඨාය එවරූපං ඡාතභයං න පස්සෙය්‍යං භස්සන්තස්ස ච මෙ ඉතො නිස්සෙසා එතෙත්තා නිස්සෙසා මජ්ඣෙ එකානි දුරුඅම්මණමත්තා සත්ත සත්ත සීතායො ගච්ඡන්තූති, සො තං දිවසං සෙනාපතිට්ඨානං පත්ථෙත්වා ලඹිං සමත්ථොපි සාමිකෙසු ජීතෙනෙන ඉමෙයෙව ච මෙ සාමිකා හොන්තූති පත්ථනං ඨපෙසි, පච්චෙක බුද්ධො සබ්බසම්පි වචනා වසානෙ එවං හොතූති වත්වා පච්චෙක බුද්ධඡාථාහි අනුමොදනං කත්වා මයා විමෙසං චිත්තං පස්සදෙතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා යාව ගණ්ඩාදාපබ්බතා ඉමෙ මං පස්සන්තූති අධිට්ඨහිත්වා පක්කාමි, තෙපි ඔලොකෙන්තාව අට්ඨංසු, සො ගන්ත්වා තං භත්තං පච්චි පච්චෙක බුද්ධසතෙපි සබ්බං සංවිභජි, තං තස්සානුභාවෙන සබ්බසං පහොසි, තෙපි ඔලොකෙන්තාව අට්ඨංසු, අතික්කන්තෙ පන මජ්ඣන්හිකෙ සෙට්ඨිභරියා උක්කලිං ධොවිත්වා පිදහිත්වා ඨපෙසි, සෙට්ඨිපි ජිණ්ණත්ථා පිළිතො නිපජ්ජිත්වා නිද්දං ඔක්කමි, සො සායණ්හෙ පබුජ්ඣිත්වා භරියං ආහ-අනිච්චා ජාතොමහි අජ්ජ නුඛො උක්කලියා තලෙ ඛ්‍යාමනසිඤ්ඤානීති? සා ධොවිත්වා උක්කලියා ඨපිතභාවං ජානන්තීපි නත්ථීති අවත්වා උක්කලිං විවරිත්වා ආවිඤ්ඤාමීති උට්ඨාය උක්කලිමූලං ගන්ත්වා උක්කලිං විවරි, තාව දෙව සුමනමකුලසදිසභත්තස්ස පූරා උක්කලි පිඨානං උක්කිපිත්වා අට්ඨාසි, සා තං දිස්වා පීතියා ථූතසරිරා සාමිං ආහ-උට්ඨෙහි සාමි අහං උක්කලිං ධොවිත්වා පිදහිං සා

පනෙසා සුමනමාලාකාරදාරිකාය හත්ථෙ පුප්ඵානි නාම කත්තබ්බරූපානි දුනං නාම දුනබ්බලතාය උට්ඨෙති සාමිකුජ්ඣිස්සති, සා චින්තෙසි "මාතාපුත්තානං හත්ථං අදාසි, තෙසු භුත්වා උට්ඨිතෙසු සුණිසාය සද්ධිං නිසීදිත්වා භුඤ්ජිත්වා පුණ්ණස්ස හත්ථං අදාසි, ගණ්හිතගණ්හිතට්ඨානං න බියති, කටච්ඡුනා සකිං ගණ්හිතට්ඨානමෙව පඤ්ඤායති, අහං දිවසමෙව කොට්ඨාදයො පූරෙමි පුරිත්තියාමෙතෙව පුන පූරිංසු, සෙට්ඨිස්ස ගෙහෙ හත්ථං උපනාමෙසුං බිජ්ඣතෙහි අත්තනා ආගන්ත්වා ගණ්හන්තූති නගරෙ සොසනං කාරෙසි, මනුස්සා තස්ස ගෙහතො බීජ්ඣත්ථං ගණ්හිංසු, සකලජම්බුදීපවාසිනොපි තං නිස්සාය ජීවිතං ලභිංසුයෙව, සොතතො චුතො දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තො ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ භද්දියනගරෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්ති, භරියාපිස්ස මහාභොගකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තා තස්සෙව ගෙහං අගමාසි, තස්ස තං පුබ්බකම්මං නිස්සාය පච්ඡාගෙහෙ පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව මෙඝඞ්කා උට්ඨහිංසු, පුත්තොපි තෙසං පුත්තොව සුණිසාපි සුණිසායෙව දාසොපි දාසියෙව අහොසි, අථෙකදිවසං සෙට්ඨි අත්තනො පුඤ්ඤං වීමංසිතුකාමො අඩ්ඪතෙළසානි කොට්ඨාගාරානි සොධාපෙත්වා සිඞ්ගිනඛාපෙත්වා චාරෙ නිසීදිත්වා උඞ්ඛං ඔලොකෙසි, සබ්බානිපි වුත්තනයෙනෙව පූරිතානි රත්තසාලිනා පූරයිංසු, සො සෙසානම්පි පුඤ්ඤානි වීමංසිතුකාමො හරියාපුත්තාදයො තුම්හාකං පුඤ්ඤානි වීමංසිස්සථාති ආහ, අථස්ස හරියා සබ්බාලඞ්කාරං අලඞ්කරිත්වා මහාජනස්ස පස්සන්තස්සෙව තණ්ඩුලෙ මිණාපෙත්වා හත්ථං පවාපෙත්වා චාර කොට්ඨකෙ පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා සුවණ්ණකටච්ඡුං ආදාය හත්ථෙන අත්ථිකා ආගච්ඡන්තූති ඝොසාපෙත්වා ආගතාගතානං උපනීතභාජනානි පූරෙත්වා අදාසි, දිවසම්පි දෙන්තියා කටච්ඡුනා ගණ්හිතට්ඨානමෙව පඤ්ඤායි, තස්සා පන පුරිමබ්බානම්පි හික්ඛූසඞ්ඝස්ස වාමහත්ථෙන උකඛලිං දක්ඛිණෙන හත්ථෙන කටච්ඡුං ගහෙත්වා එවමෙව පත්තෙ පූරෙත්වා හත්ථස්ස දින්නත්තා වාමහත්ථතලං පූරෙත්වා පදුමලක්ඛණං නිබ්බත්ති, දක්ඛිණ හත්ථතලං පූරෙත්වා චන්දලක්ඛණං නිබ්බත්ති, යස්මා පන වාමහත්ථතො ධම්මකරකං අදාය භික්ඛූසඞ්ඝස්ස උදකං පරිස්සාවෙත්වා දදමානා අපරාපරං විචරි තෙන දක්ඛිණපාදතලං පූරෙත්වා චන්දලක්ඛණං නිබ්බත්ති, වාමපාදතලං පූරෙත්වා පදුමලක්ඛණං තස්මා ඉමිනා කාරණෙන චන්දපදුමාති නාමං කරිංසු, පුත්තොපිස්ස සීසං නහාතො සහස්සභණ්ඩිකං ආදාය භාගිනෙයිං අත්ථිකා ආගච්ඡන්තූති වත්වා ආගතාගතානං ගණ්හිතභාජනානි පූරෙත්වා අදාසි, ථවිකාය භාගිනෙය්‍යසහස්සං අහොසියෙව, සුණිසාපිස්ස සබ්බාලඞ්කාරං අලඞ්කරිත්වා පීඨිපිටකං ආදාය ආසනසඞ්ඛණෙ නිසිදාපෙත්වා බීජ්ඣත්ථෙන අත්ථිකා ආගච්ඡන්තූති ආගතාගතානං ගණ්හිතභාජනානි පූරෙත්වා අදාසි, පිටකං යථාපූරිතමෙව අහොසි, දාසොපිස්ස සබ්බාලඞ්කාරං අලඞ්කරිත්වා සුවණ්ණයුගෙසු සුවණ්ණ

යොත්තෙති ගොණෙ යොජෙත්වා සුවණ්ණපතොදලට්ඨිං ආදාය විත්තං ගොණානං ගණ්ඩපවණ්ඩුලිකානි දත්වා විසාණෙසු සුවණ්ණකොසඤ්ච පටිමුච්චිත්වා ඛෙත්තං ගන්ත්වා පාජෙසි ඉතො තිස්සො එතෙතා තිස්සො මජ්ඣෙ එකාති සත්ත සිතා ඡිජ්ජිත්වා අගමංසු, ජම්බුදීපවාසිනො හත්තබ්භජගිරඤ්ඤසුවණ්ණාදීසු යථාරුචිකං සෙට්ඨිගහතො යෙව ගණ්හිංසු, එවං මහානුභාවො සෙට්ඨි සත්ථා කිර ආගතොති සුත්වා සත්ථු පවත්තගහණං කරිස්සාමීති නික්ඛමනෙතා අන්තරාමග්ගෙ නිසීදිත්වා තෙහි-නාසමා භො ගහපති කිරියවාදෙ, සමානො අකිරියවාදස්ස සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගච්ඡතීති නිවාරියමානොපි තෙසං වචනං අනාදියිත්වාව ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, අථස්ස සත්ථා ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, සො දෙසනාවසානෙ සොතාපත්තිඵලං පත්වා සත්ථු තිත්ථියෙහි අවණ්ණං වත්වා අත්තනො නිවාරිතභාවං ආරොචෙසි, අථ නං සත්ථා-ගහපති ඉමෙ සත්තා නාම මඤ්ඤන්තම්පි අත්තනො දොසං න පස්සන්ති අවිජ්ජමානම්පි පරෙසං දොසං විජ්ජමානකං කත්වා තත්ථ තත්ථ බ්‍යං විය ඔපුණන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සුදස්සං වජ්ජමඤ්ඤසං අත්තනො පන දුද්දසං,
පරෙසං හි සො වජ්ජානි ඔපුණාති යථා බ්‍යං;
අත්තනො පන ඡාදෙති කලිංව කිතවා සඨො"ති.

තත්ථ **සුදස්සං වජ්ජ**නති පරස්ස අණුමත්තම්පි වජ්ජං ඛලිතං සුදස්සං සුඛෙනෙව පස්සිතුං සක්කා, අත්තනො පන අතිමහන්තම්පි **දුද්දස**ං. **පරෙසං හී**ති තෙනෙව කාරණෙන සො පුග්ගලො සඞ්ඝමජ්ඣාදිසු පරෙසං **වජ්ජානි** උච්චට්ඨනෙ ඨපෙත්වා බ්‍යං ඔපුණන්තො විය ඔපුණාති. **කලිංව කිතවා සඨොති** එත්ථ සකුනෙසු අපරජ්ඣනභාවෙන අත්තභාවො කලි නාම සාඛාභඞ්ගාදිහි පටිච්ඡාදනං කිතවා නාම සාකුනිකො සඨො නාම යථා සකුනලුද්දකො සකුනෙ ගහෙත්වා මාරෙතුකාමො කිතවා විය අත්තභාවං පටිච්ඡාදෙති එවං අත්තනො වජ්ජං ඡාදෙතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මෙණ්ඩකා සෙට්ඨිස්ස වත්ථු දසමං.

---

18. 11.

"පරවජ්ජානුපස්සිස්සා"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උජ්ඣානසඤ්ඤිං නාමෙකං ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිරායං එවං නිවාසෙති එවං පාරුපතීති භික්ඛූනං රත්තිමෙව ගවෙසන්තො විචරති, භික්ඛූ භගවතො අසුකො නාම ථෙරෙ

එවං කරොතීති සඤ්ඤ ආරොචිසිංසු, සත්ථා භික්ඛවෙ වත්තසිසෙ ඤ්ඤා එවං ඔවදනෙනා අනනුසවාදෙ යො පන උජ්ඣානසඤ්ඤිතාය පරෙසං අනතරං පරියෙසමානො එවං වත්වා විවරති තස්සඤ්ඤා නාදිසු කොපි විසෙසො අනුපපජ්ජති කෙවලං ආසවායෙව වඩ්ඪනතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පරවජ්ජානුපස්සිස්ස නිච්චං උජ්ඣානසඤ්ඤිනො,
ආසවා තස්ස වඩ්ඪන්ති ආරා සො ආසවක්ඛයා"ති.

තත්ථ **උජ්ඣානසඤ්ඤිනොති** එවං නිවාසෙතබ්බං එවං පාරුපිතබ්බන්ති, පරෙසං රන්ධගවෙසිතාය උජ්ඣානබහුලස්ස පුග්ගලස්ස ඤාණාදිසු එකධමොපි න වඩ්ඪති, අථ ඛො **ආසාවා තස්ස වඩ්ඪන්ති**, තෙන කාරණෙන සො අරහත්තසඞ්ඛාතා **ආසවක්ඛයා ආරා** දූරං ගතොව හොතීති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති

උජ්ඣානසඤ්ඤිනාමථෙරස්ස වත්ථු එකාදසමං.

---

18. 12.

"ආකාසෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා කුසිනාරායං උපවත්තනෙ මල්ලානං සාලවනෙ පරිනිබ්බාණමඤ්චෙ නිපන්නො සුභද්දං පරිබ්බාජකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර අතීතෙ කණිට්ඨභාතරි එකස්මිං සසෙ නවත්තන්තෙ අග්ගදානං දෙන්තෙ දානං දාතුං අනිච්ඡන්තො ඔසක්කිත්වා අවසානෙ අදාසි, තස්මා පඨමබොධියම්පි මජ්ඣිමබොධියම්පි සත්ථාරං දට්ඨුං නාලත්ථ, පච්ඡිමබොධියම්පන සත්ථු පරිනිබ්බාණකාලෙ අහං තීසු පස්සෙසු අත්තතො කඞ්ඛං මහල්ලකෙ පරිබ්බාජකෙ **පුච්ඡිත්වා පුච්ඡිත්වා සමණං ගොතමං දහරොති සඤ්ඤාය න පුච්ඡිං, තස්ස ච දානි පරිනිබ්බාණකාලො පච්ඡා මා මෙ සමණස්ස ගොතමස්ස අපුඨ්ඨකාරණා විපටිසාරිතා උපපජ්ජි**ති සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ආනන්දත්ථෙරෙන නිවාරියමානොපි සත්ථාරං ඔකාසං කත්වා ආනන්ද මා සුභද්දං නිවාරයි පුච්ඡතු මං පඤ්හනන්ති වුත්තත්තා අන්තොසාලං පවිසිත්වා හෙට්ඨා මළුකෙ නිසින්නො-හො සමණ කිං නුඛො ආකාසෙ පදං නාම අත්ථි? ඉතො බහිද්ධා සමණා නාම අත්ථි? සඞ්ඛාරා සස්සතා නාම අත්ථිති? ඉමෙ පඤ්හා පුච්ඡි, අථස්ස සත්ථා තෙසං අභාවං ආචික්ඛන්තො ඉමාහි ගාථාහි ධම්මං දෙසෙසි:-

"ආකාසෙව පදං නත්ථි සමණෝ නත්ථි බාහිරෙ,
පපඤ්චරතා පජා නිප්පපඤ්චා තථාගතා.
ආකාසෙව පදං නත්ථි සමණෝ නත්ථි බාහිරෙ,
සඞ්ඛාරා සස්සතා නත්ථි නත්ථි බුද්ධානමිඤ්ජිතං"නි.

තත්ථ **පදන්ති** ඉමස්මිං ආකාසෙ වණ්ණසණ්ඨානවසෙන එව රූපන්ති පඤ්ඤපෙතබ්බං කඤ්චි පදං නාම නත්ථි. **බාහිරෙති** මම සාසනතො බහිද්ධා මඟඵලට්ඨෝ සමණෝ නාම නත්ථි. **පජාති** අයං සත්ත ලොකසඞ්ඛාතා පජා තණ්හාදිට්ඨි පපඤ්චසුයෙව අභිරතා. **නිප්පපඤ්චාති** බොධිමූලෙයෙව පන සබ්බපපඤ්චානං සමුච්ඡින්නත්තා නිප්පපඤ්චා තථාගතා. **සඞ්ඛාරාති** පඨකඛන්ධා, නෙසු හි එකොපි සස්සතො නාම නත්ථි. **ඉඤ්ජිතන්ති** බුද්ධානං හි තණ්හාමානාදිට්ඨි ඉඤ්ජිතෙසු යෙන සඞ්ඛාරා සස්සතාති ගණ්හෙය්‍ය තං එතං ඉඤ්ජිතම්පි නාම නත්ථීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ සුභද්දෙ අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්ත පරිසායපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසිති.

සුභද්දපරිබ්බාජකස්ස වත්ථු ච්ඡද්දසමං.

මූලටීකානවණ්ණනා
නි ඕ නා.

අට්ඨාරසමෝ වග්ගෝ.

---

19. 1.

"න තෙන හොති"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ විනිච්ඡයමහාමච්චෙ ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි භික්ඛූ සාවත්ථියං උත්තරද්වාරගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා නගරමජ්ඣෙන විහාරං ආගච්ඡන්ති, තස්මිං ඛණෙ මෙඝෝ උට්ඨාය පාවස්සි, තෙ-සම්මුඛාගතං විනිච්ඡයසාලං පවිසිත්වා විනිච්ඡය මහාමත්තෙ ලඤ්ඡං ගහෙත්වා[1] සාමිකෙ අසාමිකෙ කාරෙන්තෙ දිස්වා අහො ඉමෙ අධම්මිකා මයමපන ඉමෙ ධම්මෙන විනිච්ඡයං කාරෙන්තීති සඤ්ඤිනෝ අනුමොදිත්වා නික්ඛමිත්වා වස්සෙ විගතෙ විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නා තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා-න තික්ඛමෙ ජාතදිවසිකා භික්ඛු සාහසෙන අත්ථං විනිච්ඡිණන්තා ධම්මට්ඨා නාම හොන්ති, අපරාධං පන අනුවිජ්ජිත්වා අපරාධානුරූපං අසාහසෙන විනිච්ඡයං කරොන්තා එව ධම්මට්ඨා නාම හොන්තීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

1. සී. විනිච්ඡය මහාමත්තෙ ලඤ්ඡං ගහෙත්වා.

"න තෙන හොති ධම්මට්ඨෝ යෙනත්ථං සහසා[1] නයෙ,
යෝ ච අත්ථං අනත්ථං ච උභෝ නිච්ඡෙය්‍ය[2] පණ්ඩිතෝ.

අසාහසෙන ධම්මෙන සමෙන නයති පරෙ,
ධම්මස්ස ගුත්තෝ මෙධාවී ධම්මට්ඨෝති පවුච්චති"ති.

තත්ථ **නෙනාති** එත්තකෙනෙව කාරණෙන, ධම්මට්ඨෝ රාජා හි අත්තනා කාතබ්බෙ විනිච්ඡයධම්මෙ සිතොපි **ධම්මට්ඨෝ** නාම න හොති. **ෂෙනාති** යෙන කාරණෙන. **අත්ථන්ති** ඔතිණ්ණං විනිච්ඡිතබ්බං අත්ථං. **සහසා නයෙති** ජානුදිස්ස පතිට්ඨිතෝ සාහසෙන මුසාවාදෙන විනිච්ඡෙය්‍ය, යෝ හි ජිනෙ පතිට්ඨාය අත්තනෝ ඣතිං වා මිත්තං වා මුසා වත්වා අසාමිකමෙව සාමිකං කරොති, දෙසෙවි පතිට්ඨාය වෙරිනං මුසා වත්වා සාමිකමෙව අසාමිකං කරොති, මොහෙ පතිට්ඨාය ලඤ්ඤං ගහෙත්වා විනිච්ඡයසාලෙ අසුසුදිහිතො විය ඉතො චිතො ච ඔලොකෙනෙනා මුසා වත්වා ඉම්නා ජිතං අයං පරාජිතොති පරං නීහරති, හයෙ පතිට්ඨාය කාසාසු දෙව ඉස්සර ජානිකාසා පරාජයං පාපුණන්තස්සාපි ජයං ආරොපෙති අයං සාහසෙන අත්ථං නෙති නාම සො ධම්මට්ඨො නාම න හොතීති අත්ථො. **අත්ථං අනත්ථං චාති** භූතං ච අභූතං ච කාරණං. **උභෝ නිච්ඡෙය්‍යාති** යෝ පන පණ්ඩිතෝ උභෝ අත්ථානත්ථෙ විනිච්ඡිනිතුං වදති. **අසාහසෙනාති** න මුසාවාදෙන. **ධම්මෙනාති** විනිච්ඡයධම්මෙන න චජ්ඣුදිව සෙන. **සමෙනාති** අපරාධානුරූපෙනෙව පරෙ නයති ජයං වා පරාජයං වා එසුපෙති. **ධම්මස්ස ගුත්තෝති** සො ධම්මගුත්තෝ ධම්ම රක්ඛිතෝ ධම්මොජපඤ්ඤය සමන්නාගතො මෙධාවී විනිච්ඡයධම්මෙ ඨිතත්තා ධම්මට්ඨොති පවුච්චති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

විනිච්ඡයමහාමච්චානං වත්ථු පඨමං.

---

19. 2.

"න තෙන පණ්ඩිතෝ හොති" ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිර විහාරෙපි ගාමෙපි භත්තග්ගං ආකුලං කරොන්තා විචරන්ති, අථෙකදිවසං ගාමෙ භත්තකිච්චං කත්වා ආගතා-දහරෙ ච සාමණෙරෙ ච පුච්ඡිංසු-භිදිසං ආවුසො භත්තග්ගං නත්ති, භන්තෙ මා පුච්ඡථ ඡබ්බග්ගියා මයඤ්ඤෙව විය තත්තා මයං පණ්ඩිතා ඉමෙ පහරිත්වා සීසෙ කවචරං ඔකිරිත්වා නීහරිස්සාමාති වත්වා අමෙ පිට්ඨියං ගහෙත්වා කවචරං ඔකිරිත්වා භත්තග්ගං ආකුලං කරිංසූති, භික්ඛූ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා-නාහං

1. ම. සාහසා. 2. ම. නිවච්ඡය.

භික්ඛවෙ බහුං හාසිත්වා පරෙ විහෙඨයමානො පණ්ඩිතොති වදාමි, ඛෙමිනං පන අවෙරිනං අභයමෙව පණ්ඩිතං වදාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"න තෙන පණ්ඩිතො හොති යාවතා බහු භාසති,
ඛෙමී අවෙරී අභයො පණ්ඩිතොති පවුච්චතී"ති.

තත්‍ථ යාවතාති යත්තකෙන කාරණෙන සඞ්ඝමජ්ඣාදීසු බහුං කථෙති, න තෙන පණ්ඩිතො නාම හොති, යො පන සයං ඛෙමී පච්චත්තං වෙරානං අභාවෙන අවෙරී නිබ්භයො යං වා ආගම්ම මහාජනස්ස භයං න හොති සො පණ්ඩිතො නාම හොතීති අත්‍ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ඡළභිඥඛීණාසානං භික්ඛූනං වත්‍ථු දුතියං.

---

19. 3.

"න තාවතා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකුදානත්‍රෙරං නාම බීණාසවං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර එකකොව එකස්මිං වනසණ්ඩෙ විහරති එකමෙවස්ස උදානං පගුණං:-

"අධිචෙතසො අප්පමජ්ජතො මුනිනො මොනපථෙසු සික්ඛතො,
සොකා න භවන්ති තාදිනො උපසන්තස්ස සදා සතීමතො"ති.

සො උපොසථදිවසෙසු සයමෙව ධම්මසවණං සොතෙච්ච ඉමං ගාථං වදති, පඤ්චුද්ධියනසදෙ, විය දෙවතානං සාධුකාරසදෙ, හොති, අථෙකස්මිං උපොසථදිවසෙ පඨපඤ්ඤාසපරිවාරා වෙ තෙපිටක භික්ඛූ තස්ස වසනට්ඨානං අගමංසු, සො තෙ දිස්වාව තුට්ඨමානසො සාධු වො කතං ඉධාගච්ඡන්තෙහි අජ්ජ මයං තුම්හාකං සන්තිකෙ ධම්මං සුණිස්සාමාති ආහ, තෙපි පනායුසො ඉධ ධම්මං සොතාරොති, අත්‍ථි භන්තෙ අඤ්ඤෙ වත්‍තසණ්ඩා. ධම්මසවණදිවසෙ දෙවතානං සාධුකාරසදෙන එකතින්නාදෙ හොතීති, තෙසු එකො තෙපිටකත්‍රෙරෝ ධම්මං ඔසාරෙසි එකො කථෙසි, එකදෙවතාපි සාධුකාරං න අදාසි, තෙ ආහංසු-භිං ආවුසො ධම්මසවණදිවසෙ ඉමස්මිං වන සණ්ඩෙ දෙවතා මහන්තෙන සද්දෙන සාධුකාරං දදන්තීති වදෙසි කිං නාමෙතන්නි? භන්තෙ අඤ්ඤස්සු දිවසෙසු සාධුකාරසදෙන එක තින්නාදෙ එව හොති, අජ්ජ පන ණා ජානාම කිමෙතන්නි, තෙන හි ආවුසො භිං තාව ධම්මං කථෙහීති, සො විජ්ජිං ගහෙත්වා ආසනෙ නිසින්නො තමෙව ගාථං වදෙසි, දෙවතා මහන්තෙන සද්දෙන සාධු කාරමදංසු, අථ තෙසං පරිවාරභික්ඛූ උජ්ඣායිංසු-ඉමස්මිං පන වන

1. ම. අඤ්.

සණේඩ දෙවතා මුඛලෝකනඝිකඛං දෙනතීති, තෙපිටකඝිකඛූහි එත්තකං භණනෙතසුපි කිඤ් වචනමත්තකමපි අවඤ්ඤා එත්තකෙන මහලලකභෙරෙන එකගාථාය කථිතාය මහාසද්දෙන සාධුකාරං දදනතීති තෙ විහාරමපි ගනත්වා සත්ථු තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා-නාහං භිකඛවෙ යො බහුලං උගගණහාති වා භාසති වා තං ධම්ම ධරෙති වදාමි, යො පන එකමපි ගාථං උගගණහිත්වා සජ්ඣායති පරි විජානති අයං ධම්මධරො නාමාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"න තාවතා ධම්මධරො යවතා බහු භාසති
යො ච අපපමපි සුත්වාන ධම්මං කායෙන පසසති
සවෙ ධම්මධරො හොති යො ධම්මං නපපමජජති"ති.

තත්ථ **සාවනාති** යත්තකෙන උගගහණධාරණවාචනාදිනා කාර ණෙන බහු **භාසති කාවනා ධම්මධරෙ න** හොති වංසානුරකඛකො පවෙනිපාලකො නාම හොති. **සොව අපපමපීති** යො පන අපපමත්ත කම්පි සුත්වා ධම්මමඤ්ඤාය අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපරිපනෙනා හුත්වා නාමකායෙන ඵුකකාදිනි පරිජානනෙනා චතුසචචධම්මං පසසති. **සවෙ ධම්මධරෙ හොති යො ධම්මං නපපමජජතීති** යොපි ආරඛවිරියො හුත්වා අජජ අජෙජවාති පටිවෙධං ආකඛමනෙනා ධම්මං නපප මජජති අයම්පි ධම්මධරොයෙවාති අත්ථො.

ඉදසතාවසානෙ බහූ සොතාපතතිඵලාදිනි පාපුණිංසූති.

එකුදානඛිණාසවතෙරසස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

19. 4.

"න තෙන ථෙරො හොතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරනෙතා ලකුණඩකභද්දියතෙරං ආරබහ කථෙසි.

එකදිවසං හි තසමිං ථෙරෙ සත්ථු උපට්ඨානං ගනත්වා පකක මනෙත තිංසමත්තා ආරඤඤකා භික්ඛූ තං පසසනතා එව ආගනත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදිංසු, සත්ථා තෙසං අරහත්තූපනිසසයං දිසවා ඉමං පඤහං පුචඡි-ඉතො ගතං එකං ථෙරං පසසථාති?, න පසසාම හනෙතති, කිනනු දිට්ඨා වොති, එකං භනෙත සාමණෙරං පසසිමහාති, න සො භිකඛවෙ සාමණෙරො ථෙරො එව සොති, අතිවිය බුද්ධකා හනෙතති, නාහං භිකඛවෙ මහලලකභාවෙන ථෙරාසනෙ නිසින්න මත්තකෙන ථෙරොති වදාමි, යො පන සවාති පටිවිජඣිත්වා මහා ජනසස අභිංසකභාවෙ සිතො අයං ථෙරො නාමාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න තෙන ථෙරො හොති යෙනසස පලිතං සිරො,
පරිපකකො වයො තසස මොඝජිණණොති වුචචති.
යමහි සචචඤ ධම්මො ච අහිංසා සඤඤමො දමො,
සවෙ වනතමලො ධීරො ථෙරො ඉති පවුචචතී"ති.

තත්ථ **පරිපක්කෙඤ්ඤාති** පරිජිණ්ණෙ වුඩ්ඪාවපපත්තෙතාති අත්ථෝ. **මොඝජිණ්ණාති** අත්තනෝ ථෙරකරානං ධම්මානං අභාවෙන තුච්ඡජිණ්ණා නාම. **යමහි සච්චච ධම්මෝ චාති** යමහි පන පුග්ගලෙ සොළසහාකාරෙහි පටිවිඛත්තා චතුබ්බිධං සච්චං ඤාණෙන සච්ඡිකතත්තා තච්ඡවිධ ලොකුත්තරධම්මෝ ච අත්ථි. **අහිංසාති** අහිංසනභාවෝ, දෙසනාමත්තමෙතං, යමහි පන චතුබ්බිධාපි අප්පමඤ්ඤා භාවනා අත්ථීති අත්ථෝ. **සඤ්ඤමෝ දමෝති** සීලමෙව ඉන්ද්‍රියසංවරොච. **චන්තමලොති** මහාඛීණාසවෙන නිහතමලෝ. **සිරොති** සිතිසම්පත්තා. ථෙරොති පවුච්චතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසූති.

ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථෙරස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

---

19. 5.

"න වාක්කරණමත්තෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තො සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. එකසමිං හි සමයෙ දහරෙ චෙව සාමණෙරෙ ච අත්තනෝ ධම්මචරියාති චෙව චීවරජජාදීනි චෙය්‍යාවච්චාති කරොන්තෙ දිස්වා එකච්චෙ ථෙරා චින්තයිංසු-මයං හි ව්‍යඤ්ජනසමයෙ කුසලා අම්හාකමෙව කිච්චං නත්ථි යන්නූන මයං සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වාව එවං වදෙය්‍යාම-හන්ත මයං ව්‍යඤ්ජනසමයෙ කුසලා අඤ්ඤසඤ්ඤිනොකෙ ධම්මං උග්ගණ්හිත්වාපි ඉමෙසං සන්තිකෙ අසොධෙත්වා මා සජ්ඣායිත්ථාති දහරසාමණෙරෙ ආණාපෙථ එවං හි අම්හාකං ලාභසක්කාරෝ වඩ්ඪිස්සතීති, තෙ සත්ථාරං උපසංකමිත්වා තථා වදිංසු, සත්ථා තෙසං වචනං සුත්වා-ඉමස්මිං සාසනෙ පවෙණිවසෙනෙව එවං වත්තුං ලභන්ති, ඉමෙ පන ලාභසක්කාර සන්නිස්සිතාති ඤත්වා අහං තුම්හෙ වාක්කරණමත්තෙන සාධුරූපානි න වදාමි, යස්ස පන තෙ ඉස්සාදයෙ ධම්මා අරහත්තමග්ගෙන සමූලචිත්තා එසෙ එව සාධුරූපොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න වාක්කරණමත්තෙන වණ්ණපොක්ඛරතාය වා,
සාධුරූපො නරො හොති ඉස්සුකී මච්ඡරී සඨො.
යස්ස චෙතං සමූලච්ඡන්නං මූලඝච්චං සමූහතං,
ස වන්තදොසො මෙධාවී සාධුරූපොති වුච්චතී"ති.

තත්ථ **න වාක්කරණමත්තෙනා**ති වචීකරණමත්තෙන ලක්ඛණසම්පන්නවචනමත්තෙන. **වණ්ණපොක්ඛරතාය වා**ති සරීරවණ්ණස්ස මනාපභාවෙන වා. **නරොති** එත්තකෙනෙව කාරණෙන පන පර ලාභාදිසු ඉස්සාමනකො පච්චවිධමච්ඡෙරෙන සමන්නාගතො කෙරාටිකපක්ඛජජතාය සඨො නරො සාධුරූපො නාම න හොති. **යස්ස චෙතන්ති** යස්ස ච පුග්ගලස්සෙතං ඉස්සාදිදොසජාතං අරහත්ත

මඝාඤ්ඤණෙන සමූලඝං ඡින්නං මූලඝාතං කත්වා සමූහතං සෝ වුත්ත දෙසෝ ධම්මෝජපඤ්ඤය සමන්නාගතෝ සාධුරූපෝති වුච්චතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්ථු පඨමං.

---

19. 6.

"න මුඩ්හෙන සමණෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තෝ හත්ථකං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර වාදක්ඛිත්තෝ තුම්හෙ අසුකවෙලාය අසුකට්ඨානං නාම ආගච්ඡෙය්‍යාථ වාදං කරිස්සාමාති වත්වා පුරෙතරමෙව තත්ථ ගන්ත්වා පඤ්ච තිත්ථියා මම භයෙන අනාගතා එසෝව පන තෙසං පරාජයෝති ආදීනි වත්වා වාදක්ඛිත්තෝ අඤ්ඤතරඤ්ඤං පටිචරන්තෝ විචරති, සත්ථා හත්ථකෝ කිර එවං කරොතීති සුත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා-ඝවං කිර ත්වං හත්ථක එවං කරොසීති? පුච්ඡිත්වා ඝවනන්ති වුත්තෙ-කස්මා එවං කරොසි? එවරූපං හි මුසාවාදං කරොන්තෝ සීසමුඩ්හාදීනා විචරණමත්තෙනෙව සමණෝ නාම න හොති, යෝ පන අණුනි වා ථූලානි වා පාපානි සමෙත්වා ඨිතෝ අයමෙව සමණොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න මුඩ්හෙන සමණෝ අබ්බතෝ අලිකං භණං,
ඉච්ඡාලොභසමාපන්නෝ සමණෝ කිං භවිස්සති.
යෝ ච සමෙති පාපානි අණුං ථූලානි සබ්බසෝ,
සමිතත්තා හි පාපානං සමණොති පවුච්චතී"ති.

තත්ථ **මුඩ්හෙනාති** සීසමුඩ්හකමත්තෙන. **අබ්බතොති** සීලවතෙන ධුතවතෙන ච විරහිතෝ. **අලිකං භණන්ති** මුසාවාදං භණන්තෝ. අසමපත්තෙසු ආරම්මණෙසු ඉච්ඡාය පත්තෙසු ච ලොභෙන සමන්නා ගතෝ සමණෝ නාම න භවිස්සති. **සමෙතීති** යෝ ච පරිත්තානි වා මහන්තානි වා පාපානි වූපසමෙති සෝ තෙසං සමිතත්තා සමණොති පවුච්චතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

භඤ්ඤකස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

19. 7.

"න තෙන භික්ඛු හොතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර බාහිරසමයෙ පබ්බජිත්වා භික්ඛං චරන්තෝ විනෙතුසි-සමණෝ ගොතමෝ අහන්තෝ සාවකෙ භික්ඛාය චරණෙන භික්ඛූනි වදෙති

මම්පි භික්ඛූති වත්තුං වට්ටතීති, සෝ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා හොගොතම අහම්පි භික්ඛං චරිත්වා ජීවාමි මයාම්පි භික්ඛූති වදෙතීති ආහ, අථ නං සත්ථා-නාහං බ්‍රාහ්මණ භික්ඛණමත්තෙන භික්ඛූති වදාමි. නහි විස්සං ධම්මං සමාදාය වත්තනෙතා භික්ඛූ නාම හොති, යෝ පන සබ්බසඞ්ඛාරෙසු සඞ්ඛාය චරති සෝ භික්ඛූ නාමාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න තෙන භික්ඛු සෝ හොති යාවතා භික්ඛතෙ පරෙ,
විස්සං ධම්මං සමාදාය භික්ඛූ හොති න තාවතා.
ඉධ පුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච බාහිත්වා බ්‍රහ්මචරියවා,
සඞ්ඛාය ලොකෙ චරති සවෙ භික්ඛූති වුච්චතී"ති.

තත්‍ථ **යාවතාති** යත්තකෙන **පරෙ භික්ඛතෙ** තෙන භික්ඛණමත්තෙන භික්ඛූ නාම නහොති. **විස්සන්ති** විසමං **ධම්මං** විස්සං ගඞ්ගා වා කායකම්මාදිනං ධම්මං සමාදාය චරනෙතා භික්ඛූ නාම න හොති. **ඉධාති** යෝ ඉධ සාසනෙ උභයමෙපතං **පුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච** මග්ග බ්‍රහ්මචරියෙන **බාහිත්වා** ඔපුණාපෙත්වා බ්‍රහ්මචරියවා හොති. **සඞ්ඛායාති** ඤාණෙන. **ලොකෙති** ඛන්ධාදිලොකෙ ඉමෙ අජ්ඣත්තිකා ඛන්ධා ඉමෙ බාහිරාති එවං සබ්බෙපි ධම්මෙ ඤත්වා චරති සෝ තෙන ඤාණෙන කිලෙසානං හින්නත්තා භික්ඛූති වුච්චතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු සත්තමං.

---

19. 8.

"න මොනෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ තිත්ථියෙ ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර භුත්තට්ඨානෙසු මනුස්සානං බෙමං හොතු සුඛං හොතු ආයුංච වඩ්ඪතු අසුකට්ඨානෙ නාම කලලං අත්ථි අසුකට්ඨානෙ කණ්ටකෝ එවරූපං ඨානං ගනතුං වට්ටතීති ආදිනා නයෙන මඞ්ගලං වත්වා පක්කමනති, භික්ඛූ පන පඨමබොධියං අනුමොදනාදීනං අනනුඤ්ඤතකාලෙ භත්තග්ගෙ මනුස්සානං අනුමොදනං අකත්වා පක්කමනති, මනුස්සා මයං තිත්ථියානං සන්තිකා මඞ්ගලං සුණොම භදන්තා තුණ්හීභූතාව පක්කමනීති උජ්ඣායිංසු, භික්ඛූ තමත්ථං සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්ථා භික්ඛවෙ ඉතො පට්ඨාය භත්තග්ගාදිසු යථාසුඛං අනුමොදනං කරොථ උපතිස්සත්තෙරඤ්ච කථං කරොථ ධම්මං කථෙථාති අනුජානි, තෙ තථා කරිංසු, මනුස්සා අනුමොදනාදීනි සුණන්තා උසාහජාතා භික්ඛූ නීමන්තෙත්වා සක්කාරං කරොන්තා විචරන්ති, තිත්ථියා පන මයං මුනිනො මොනං කරොම සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා භත්තග්ගාදිසු මහාකථං කථෙන්තීති උජ්ඣායිංසු, සත්ථා තමත්ථං සුත්වා නාහං භික්ඛවෙ තුණ්හීභාවමත්තෙන මුනීති වදාමි එකවෙව හි අඤ්ඤාණතා න

කථෙනහි එකවෙව අවිසාරදතාය එකවෙව මා තො ඉමං අතිස යඨං අඤ්ඤ ජනිංසූති මවෙජ්ජරෙන, තසමා න මොනමතෙතන මුනි හොති පාපවූපසමතෙන පන මුනි නාම හොතීත් වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න මොතෙන මුනී හොති මූළහරූපෝ අවිද්දසු,
යෝ ච තුලංව පග්ගය්හ වරමාදය පණ්ඩිතෝ.
පාපානි පරිවජ්ජෙති ස මුනි තෙන සෝ මුනී,
යෝ මුනාති උභෝ ලොකෙ මුනි තෙන පවුච්චතී"ති.

තත්ථ **න මොතෙනා**ති කාමසඤ්ඤි මොතෙය්‍යපරිපදූසඞ්ඛාතෙන මඤ්ඤණමොතෙන මුනි කාම හොති, ඉධ පන තුණ්හීභාවං සඤ්ඤාය මොතෙනාති වුත්තං. **මූළහරූපෝ**ති තුච්ඡරූපෝ. **අවිද්දසූ**ති අවිඤ්ඤූ. එවරූපෝ හි තුණ්හීභූතොපි මුනි නාම න හොතීති, අථවා මොතෙන මුනි නාම න හොති තුච්ඡභාවො ව පන අවිඤ්ඤූ ව හොතීති අත්ථෝ. **සෝ ච තුලංව පග්ගය්හා**ති යථා හි තුලං ගහෙත්වා ඨිතෝ අතිරෙකං වෙ හොති ඔරති උණතං වෙ හොති පක්ඛිපති එවමෙවං යෝ අතිරෙකං හරනෙතා විය පාපං හරති පරිවජ්ජෙති උණතකෙ පක්ඛිපනෙතා විය කුසලං පරිපූරෙති එවව පන කරොනෙතා සීලසමාධිපඤ්ඤාවිමුත්ති විමුත්තිඤාණදස්සන සඞ්ඛාතං **වරං** උත්තම මෙව **ආදය පාපානි** අකුසලතමානි **පරිවජ්ජෙති** **ස මුනී**ති සෝ මුනි නාමාති අත්ථෝ. **තෙන සෝ මුනී**ති තසමා පන සෝ මුනි යං හෙට්ඨා වුත්තකාරණා තෙන සෝ මුනීති අත්ථෝ. **සෝ මුනාති උභෝ ලොකෙ**ති යෝ පුග්ගලෝ ඉමසමිං ඛන්ධාදිලොකෙ තුලං ආරොපෙත්වා මිණනෙතා විය ඉමෙ අජ්ඣත්තිකා ඛන්ධා ඉමෙ බාහිරාති ආදිනා නයෙන ඉමෙ උභොපි අත්ථෙ මුනාති. **මුනි තෙන පවුච්ච තීති** තෙන කාරණෙන මුනීති වුච්චති යෙවාති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

තිත්ථියානං වත්ථු අට්ඨමං.

---

19. 9.

"න තෙන අරියෝ හොති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තො එකං අරියං නාම බාලිසිකං ආරබ්භ කථෙසි. එකදිවසං හි සත්ථා තස්ස සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං දිස්වා සාවත්ථියං උත්තරගාමවාරෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො තතො ආගච්ඡති, තස්මිං ඛණෙ සෝ බාලිසිකො බලිසෙන මච්ඡ ගණ්හන්තෝ බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං දිස්වා බලිසයට්ඨිං ඡඩ්ඩෙත්වා අට්ඨාසි, සත්ථා තස්ස අවිදූරට්ඨානෙ නිවත්තිත්වා ඨිතො-එවං කිං නාමොති සාරිපුත්තත්තෙරාදීනං නාමානි පුච්ඡි, තෙපි අහං සාරිපුත්තොති අහං මොග්ගල්ලානොති අත්තනො අත්තනො නාමානි කථෙසිංසු,

බාලිසිකො විනෙතාසි-සත්ථා සඞ්ඝසං නාමාති පුච්ඡති මමපි නාමං පුච්ඡිසසති මඤ්ඤති, සත්ථා තසස ඉච්ඡං ඤත්වා-උපාසකඞ්ගං කො නාමාති පුච්ඡිත්වා-අහං හනෙන අරියො නාමාති වුත්තෙ-න උපාසක නාදිසා පාණාතිපාතිකො අරියා නාම හොනති අරියා පන මහාජනසස අවිහිංසකභාවෙ සිතාති වත්වා ඉමං ගාථාමාහ:-

"න තෙන අරියො හොති යෙන පාණානි හිංසති,
අහිංසා සබ්බපාණානං අරියොති පවුච්චතී"ති.

තත්ථ අහිංසාති අහිංසනෙන, ඉදං වුත්තං හොති-යෙන හි පාණානි හිංසති න තෙන කාරණෙන අරියො හොති, යො පන සබ්බ පාණානං පානිආදීහි අහිංසනෙන මෙත්තාදිභාවනාය පතිට්ඨිතත්තා හිංසාතො ආරාව සිතො අයං අරියොති පවුච්චතීති අත්ථො. දෙසනා වසානෙ බාලිසිකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

බාලිසිකසස වත්ථු නවමං.

---

19. 10.

"න සීලබ්බතමත්තෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සඞ්ඝභුලෙ සිලාදිසම්පන්නෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තෙසු කිර එකච්චානං එවං අහොසි-මයං හි සම්පන්නසීලා මයං ධුතඞ්ගධරා මයං බහුසසුතා මයං පන්නසෙනාසනවාසිනො මයං කිඤ්චාභිඤ්ඤාලාභිනො න අම්හාකං අරහත්තං දුල්ලභං ඉච්ඡිත දිවසෙඤෙව අරහත්තං පාපුණිසසාමාති, යෙපි තත්ථ අනාගාමිනො තෙසම්පි එතදහොසි-න අම්හාකං ඉදානි අරහත්තං දුල්ලභන්ති, තෙ සඞ්ඝම්පි එකදිවසං සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා නිසින්නා අපිනු ඛො වො භික්ඛවෙ පබ්බජිතකිච්චං මත්ථකං පත්තන්ති සත්ථාරා පුට්ඨා එවමාහංසු-හනෙන මයං එවරූපා එවරූපා ච තසමා නො ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙයෙව අරහත්තං පත්තුං සමත්ථමහානි විනෙත්වා විහරාමාති, සත්ථා තෙසං වචනං සුත්වා භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම පරිසුඛසීලාදිමත්තකෙන වා අනාගාමිසුඛපත්තමත්තකෙන වා අපකං නො භවදුක්ඛනති දත්ථං න වට්ටති ආසවක්ඛයං පන අපත්වා සුඛිතො හොමීති චිත්තං න උප්පාදෙතබ්බන්ති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න සීලබ්බතමත්තෙන බාහුසචෙවන වා පන,
අථ වා සමාධිලාභෙන විවිත්තසයනෙන වා.
ඵුසාමි නෙක්ඛම්මසුඛං අපුථුජ්ජනසෙවිතං,
භික්ඛු විසසාසමාපාදි අප්පත්තො ආසවක්ඛයන්ති.

තත්ථ **සීලබ්බතමත්තෙනාති** චතුපාරිසුද්ධිසීලමත්තෙන වා තෙර සච්චාදිගුණමත්තෙන වා. **බාහුසච්චෙන වාති** තිස්සං පිටකානං උග්ගහිතමත්තෙන වා. **සමාධිලාභෙනාති** අට්ඨසමාධිලාභෙන වා. **නෙක්ඛම්මසුඛන්ති** අනාගාමිසුඛං. තං අනාගාමිසුඛං **පුථුජ්ජනසෙවිතන්ති** එත්ත කමත්තෙන වා. **අපුථුජ්ජනසෙවිතන්ති** පුථුජ්ජනෙහි අසෙවිතං අරිය සෙවිතමෙව. **භික්ඛූති** තෙසං අඤ්ඤතරං ආලපන්තෝ ආහ. **විස්සාසං ආපාදීති** විස්සාසං ආපජ්ජෙය්‍ය, ඉදං වුත්තං හොති-භික්ඛු නාම ඉමිනා සම්පන්නසීලාදිභාවමත්තෙන මයාපි භවෝ අප්පකෝ පරිත්ත කොති ආසවක්ඛයසඞ්ඛාතං අරහත්තං අප්පත්තෝ හුත්වා විස්සාසං න ආපජ්ජෙය්‍ය, යථා හි අප්පමත්තකොපි ගූථෝ දුග්ගන්ධෝ එවං අප්පමත්තකොපි භවෝ දුක්ඛාවහෝති. දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

සඞ්ඝභූලානං භික්ඛූනං වත්ථු දසමං.

ධම්මට්ඨවග්ගවණ්ණනා.

නිට්ඨිතා.

එකූනවීසතිමෝ වග්ගෝ.

---

20. 1.

"මග්ගානට්ඨඞ්ගිකෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ පඨමතෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර සත්ථරි ජනපදවාරිකං චරිත්වා පුන සාවත්ථිං ආගතෙ උපට්ඨානසාලායං නිසිදිත්වා අසුකගාමස්ස මග්ගෝ සමෝ අසුකගාමස්ස විසමෝ සසක්ඛරෝ අසක්ඛරොති ආදිනා නයෙන අත්තනෝ විචරිතමග්ගං ආරබ්භ මග්ගකථං කථෙසුං, සත්ථා තෙසං අරහත්තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා තං ඨානං ආගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසින්නෝ-කායගුත්තා භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්‍ථාති ප්‍රුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ අයං බාහිරකමග්ගෝ භික්ඛූනං නාම අරියමග්ගෙ කම්මං කාතුං වට්ටති එවං හි කරොන්තෝ භික්ඛු සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"මග්ගානට්ඨඞ්ගිකෝ සෙට්ඨෝ සච්චානං චතුරෝ පද,
විරාගෝ සෙට්ඨෝ ධම්මානං විපදානං ච චක්ඛුමා.

එසොව මග්ගෝ නත්ථඤ්ඤ දස්සනස්ස විසුද්ධියා,
එතං හි තුම්හෙ පටිපජ්ජථ මාරසෙනං පමොහනං.

එතං හි තුම්හෙ පටිපන්නා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සථ,
අක්ඛාතෝ වෙ මයා මග්ගෝ අඤ්ඤාය සල්ලසන්ථනං.[1]

---

1 ම. සල්ලකන්තනං.

තුමෙහි කිච්චං ආතපපං අක්ඛාතාරෝ තථාගතා,
පටිපන්නා පමොක්ඛන්ති ඣායිනෝ මාරබන්ධනා"ති.

තත්ථ **මග්ගානට්ඨඞ්ගිකොති** ඡබ්බිඤ්ඤාදයෝ වා හොන්තු වාඝගිදිට්ඨිගතමග්ගා වා තෙසං සබ්බෙසම්පි මග්ගානං සම්මාදිට්ඨි ආදීහි අට්ඨහි අඞ්ගෙහි මිච්ඡාදිට්ඨිආදීනං අට්ඨන්නං පහානං කරොන්තෙන නිරොධං ආරම්මණං කත්වා වත්තුසුපි සච්චෙසු දුක්ඛ පරිඤ්ඤානාදිකිච්චං සාධයමානෙ අරියෝ මග්ගො සෙට්ඨො උත්තමෝ. **සච්චානං චතුරෝ පදන්ති** "සච්චං භණෙ න කුජ්ඣෙය්‍යා"ති ආගතං වචිසච්චං වා හොතු "සච්චෙ ඛන්තියෝ"ති ආදිභෙදං සම්මුති සච්චං වා "ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ"න්ති දිට්ඨිසච්චං වා "දුක්ඛං අරිය සච්ච"න්ති ආදිභෙදං පරමත්ථසච්චං වා හොතු සබ්බෙසම්පි ඉමෙසං සච්චානං පරිඤ්ඤාතබ්බට්ඨෙන සච්ඡිකාතබ්බට්ඨෙන පහාතබ්බට්ඨෙන භාවෙතබ්බට්ඨෙන එකපටිවෙධට්ඨෙන තථපටිවෙධට්ඨෙන ච දුක්ඛං අරියසච්චන්ති ආදයෝ චතුරෝ පදා සෙට්ඨා නාම. **විරාගො සෙට්ඨො ධම්මානන්ති** "යාවතා භික්ඛවෙ ධම්මා සඞ්ඛතා වා අසඞ්ඛතා වා විරාගො තෙසං ධම්මානං අග්ගමක්ඛායතී"ති වචනතො සබ්බධම්මානං නිබ්බානසඞ්ඛාතො විරාගො සෙට්ඨො. **චිපදානං ච චක්ඛුමා**ති සබ්බ සම්පි දෙවමනුස්සාදිභෙදානං චිපදානං ච පඨමං චක්ඛුකිච්චං චක්ඛුමා තථා ගතොව සෙට්ඨො. **දස්සනස්ස විසුද්ධියා**ති මග්ගඵලදස්සනවිසුද්ධත්ථං යො මයා සෙට්ඨොති වුත්තො **එසොව මග්ගො නත්ථඤ්ඤො, එතං හි**තෝ තස්මා **තුමෙහ එතමෙව පටිපජ්ජථ. මාරසෙනං පමොහනන්ති** එතං මාරමොහනං මාරබන්ධනන්ති වුත්තං. **දුක්ඛස්ස නන්ති**න්ති සකලස්සාපි වට්ටදුක්ඛස්ස අන්තං පරිච්ඡෙදං කරිස්සථාති අත්ථො. **අඤ්ඤත්‍ර සල්ලසපථන්ති** රාගසල්ලාදිනං සඨනං නිම්මථනං අබ්බූහනං එතං මග්ගං මයා විනා අඤ්ඤස්මිං දිට්ඨි අත්තපච්චක්ඛතා ඤාණං නාම අයං මග්ගො **අක්ඛාතො**, ඉදානි **තුමෙහි** කිලෙසානං **ආතපනෙන ආතපන්ති** සඞ්ඛං ගතං තස්ස අධිගමත්ථාය සම්මාපධානවිරියං කිච්චං කරණීයං හෙවලං හි **අක්ඛාතාරෙව තථාගතා**, තස්මා තෙහි අක්ඛාතවසෙන යෙව පටිපන්නා විහි කිලෙසෙහි ඣායිනෝ ඣාත තෙහු මඤ්ඤවට්ටසඞ්ඛාතා මාරබන්ධනා මොක්ඛන්තීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු, සම්පත්තා නම්පි ඝාණිකා දෙසනා අහොසීති.

පච්ඡානගික්ඛූනං වත්ථු පඨමං.

---

20. 2.

"සබ්බෙ සඞ්ඛාරා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඨමං භික්ඛූ ආරබ්ඛ කථෙසි, තෙ කිර සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ වායමන්තාපි අරහත්තං අපත්තා

විසෙසෙත්වා කම්මට්ඨානං උග්ගණ්හිස්සාමාති සත්ථුසන්තිකං ආගම්ංසු, සත්ථා-ඤාතුං ඛෝ ඉමෙසං සප්පායන්ති වීමංසන්තෝ ඉමේ තස්සප බුද්ධකාලේ විසතිවස්සසහස්සානි අනිච්චලක්ඛණේ අනුයුඤ්ජිංසු තස්මා අනිච්චලක්ඛණෙනෙව තෙසං එකං ගාථං දෙසෙතුං වට්ටතීති විනෙත්වා-භික්ඛවෙ කාමභවාදිසු හි සබ්බෙපි සඞ්ඛාරා භුත්වා අභාවට්ඨෙන අනිච්චා එවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති යදා පඤ්ඤාය පස්සති,
අථ නිබ්බින්දති දුක්ඛෙ එස මග්ගෝ විසුද්ධියා"ති.

තත්ථ **සබ්බෙ සඞ්ඛාරා**නි කාමභවාදිසු උපපත්තිා ඛන්ධා තත්ථ තත්ථෙව නිරුජ්ඣනතො **අනිච්චාති යදා** විපස්සනා **පඤ්ඤාය පස්සති**, **අථ** ඉමස්මිං ඛන්ධපරිහරණ **දුක්ඛෙ නිබ්බින්දති**, නිබ්බිනෙනා දුක්ඛ පරිඤ්ඤතාදිවසෙන සච්චාති පටිවිජ්ඣති. **එස මග්ගෝ විසුද්ධියා**ති විසුද්ධත්ථාය වොදානත්ථාය එසෝ මග්ගොති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු, සමපත්ත පරිසාතමපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අනිච්චලක්ඛණ වණ්ණ දුතියං.

---

20. 3.

දුතියගාථායපි එවරූපමෙව වත්ථු. තදා හි භගවා තෙසං භික්ඛූනං දුක්ඛලක්ඛණේ කතාභියොගභාවං ඤත්වා-භික්ඛවෙ සබ්බෙපි ඛන්ධා පතිපීළනට්ඨෙන දුක්ඛා යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති යදා පඤ්ඤාය පස්සති,
අථ නිබ්බින්දති දුක්ඛෙ එස මග්ගෝ විසුද්ධියා"ති.

තත්ථ **දුක්ඛාති** පතිපීළනට්ඨෙන දුක්ඛා, සෙසං පුරිමසදිසමෙව.

දුක්ඛලක්ඛණ වණ්ණ තතියං.

---

20. 4.

තතියගාථායපි එසෙව නයො කෙවලං හි එත්ථ භගවා තෙසං භික්ඛූනං පුබ්බෙ අනත්තලක්ඛණේ අනුයුත්තභාවං ඤත්වා භික්ඛවෙ සබ්බෙපි ධම්මා අවසවත්තනට්ඨෙන අනත්තාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බෙ ධම්මා අනත්තාති යදා පඤ්ඤාය පස්සති,
අථ නිබ්බින්දති දුක්ඛෙ එස මග්ගෝ විසුද්ධියා"ති.

තත්ථ **සබ්බෙ ධම්මා**ති පචක්ඛඛාව අධිප්පෙතා. **අනත්තාති** මා ජීයන්තු මා මීයන්තූති වසෙ වත්තෙතුං න සක්කාති අවසවත්ත නට්ඨෙන අත්තසුඤ්ඤා අසාරාමිකා අනිස්සරාති අත්ථො. සෙසං පුරිම සදිසමෙවාති.

අනත්තලක්ඛණ වණ්ණ චතුත්ථං.

20. 5.

"උට්ඨානකාලම්හී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො පධානකම්මිකතිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථි වාසිනො කිර පඤ්චසතා කුලපුත්තා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං අගමංසු; තෙසු එකො තත්ථෙව ඔහීයි, අවසෙසා අරඤ්ඤෙ සමණධම්මං කරොන්තා අරහත්තං පත්වා පටිලබ්භගුණං සත්ථු ආරොචෙස්සාමාති පුන සාවත්ථිං අගමංසු, තෙ සාවත්ථිතො යොජනමත්තෙ එකස්මිං ගාමකෙ පිණ්ඩාය චරන්තෙ දිස්වා එකො උපාසකො ඝරූහනාදීනි පතිමානෙත්වා අනුමොදනං සුත්වා පුනදිවසත්ථායපි නිමන්තෙසි, තෙ තදහෙව සාවත්ථිං ගන්ත්වා පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා සායණ්හසමයෙ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා නිසීදිංසු, සත්ථා තෙහි සද්ධිං අතිචිය තුට්ඨිං පවෙදයමානො පටිසන්ථාරං අකාසි, අථ තෙසං තත්ථ ඔහිතො සහායකභික්ඛු විනෙතසි-සත්ථු ඉමෙහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තස්ස මුඛං නප්පහොති, මය්හං පන මග්ගඵලාභාවෙන මයා සද්ධිං න කථෙති, අජ්ජ අරහත්තං පත්වා සත්ථාරං උපසංකම්මිත්වා මයා සද්ධිං කථාපෙස්සාමීති; තෙපි භික්ඛූ මය්හං භත්තෙන ආගමනභාවඤ්ච එකෙන උපාසකෙන සත්ථුනාථාය නිමන්තිතා පාතොව තත්ථ ගම්ස්සාමාති සත්ථාරං අපලොකෙසුං, අථ තෙසං සහායකො භික්ඛු සබ්බරත්තිං වඩ්ඪමනෙනා නිද්දූපගෙන වඩ්ඪමානකොටියං එකස්මිං පාසාණථලකෙ පති, ථෙරවස්සි භිජ්ජි, සො මහාසද්දෙන විරවි, තස්ස තෙ සහායකා භික්ඛූ සද්දං සුත්වා නිට්ඨිතා ඉතො විතො ච උපධාවිංසු, තෙසං දීපං ජාලෙත්වා තස්ස කත්තබ්බකිච්චං කරොන්තානං යෙව අරුණෙ උට්ඨහි, තෙ තං ගාමං ගන්තුං ඔකාසං න ලභිංසු, අථ තෙ සත්ථා ආහ-කිං භික්ඛවෙ භික්ඛාචාරගාමං න ගම්ඡථාති? තෙ ආහ භන්තෙති තං පවත්තිං ආරොචෙසුං, සත්ථා න භික්ඛවෙ එස ඉදානෙව කුම්භකාරං ලාභන්තරායං කරොති පුබ්බෙපි අකාසියෙවාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරිත්වා:-

"යො පුබ්බෙ කරණීයානි පච්ඡා සො කාතුමිච්ඡති,
විරෙණකට්ඨාහසෙය්‍යාව ස පච්ඡාමනුතපපතී"ති.

ජාතකං විත්ථාරෙසි, තදා කිර තෙ භික්ඛූ පඨමතා මානවකා අහෙසුං, කුසීතමානවකො අයං භික්ඛු අහොසි, ආවරියො පන තථාගතොව අහොසීති සත්ථා ඉමං දෙසනං ආහරිත්වා-භික්ඛවෙ යො හි උට්ඨානකාලෙ උට්ඨානං න කරොති සංසන්නසඞ්කප්පො[1] හොති කුසීතො සො ඛිණාදිභෙදං විසෙසං නාධිගච්ඡතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"උට්ඨානකාලම්හි අනුට්ඨහානො
යුවා බලී ආලසියං උපෙතො,
සංසන්නසඞ්කප්පමනො[2] කුසීතං
පඤ්ඤාය මග්ගං අලසො න වින්දති"ති.

1. ම. අසම්පයුත්තසඞ්කප්පො. 2. ම අසම්පයුත්තා.

තත්ථ **අනුට්ඨභානෙනා**ති අනුට්ඨහනෙනා අවායමනෙනා. **යුවා බලී**ති පඨමයොබ්බනෙ ඨිතො බලසම්පනෙනාපි හුත්වා අලසභාවෙන උපෙතො හොති හුත්වා සයති. **සංසන්නසඞ්කප්පමනොති** තිහි මිච්ඡාවිතක්කෙහි සුට්ඨු අවසන්නාසම්මාසඞ්කප්පවිත්තො. **කුසිනොති** නිබ්බිරියො. **අලසොති** මහාඅලසො. **පඤ්ඤාය** දට්ඨබ්බං අරියමග්ගං අපස්සන්තො **න විජානති** න පටිලභතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පධානඝම්මිකත්ථෙරස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

20. 6.

"වාචානුරක්ඛී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සූකරපෙතං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරො ලකුණ්ඩත්ථෙරෙන සද්ධිං ගිජ්ඣකූටා ඔරොහන්තො එකස්මිං පදෙසෙ ඨිතං පාච්චාකාසිං, කොනුඛො ආවුසො හෙතු ඨිතස්ස පාතුකමෙතී ලකුණ්ඩත්ථෙරෙන පුට්ඨා- අකාලො ආවුසො ඉමස්ස පඤ්හස්ස සත්ථු සන්තිකෙ මං පුච්ඡ්‍යාථාති වත්වා ලකුණ්ඩත්ථෙරෙන සද්ධිංයෙව රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පිඩපාත පටික්කන්තො වෙළුවනං ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදි, අථ නං ලකුණ්ඩත්ථෙරො තමත්ථං පුච්ඡි, සො ආහ-ආවුසො අහං එකං පෙතං අද්දසං, තස්ස තිගාවුතප්පමාණං සරීරං, තං මනුස්ස සරීර සදිසං, සීසං පන සූකරස්ස විය, තස්ස මුඛෙ නඞ්ගුට්ඨං ජාතං, තතො පුළවා පග්ඝරන්ති, සත්ථාහං න මෙ එවරූපො සත්තො දිට්ඨපුබ්බොති තං දිස්වා ඨිතං පාච්චාකාසින්ති, සත්ථා චක්ඛුභූතා වත භික්ඛවෙ මම සාවකා විහරන්තීති වත්වා අහමෙතං සත්තං බොධිමණ්ඩෙයෙව අද්දසං යෙ පන මෙ න සද්දහෙය්‍යුං තෙසං අහිතාය අස්සාති පරෙසං අනුකම්පාය න කථෙසිං ඉදානි මෙ මොග්ගල්ලානං සක්ඛිං ලභිත්වා කථෙම් සචෙ භික්ඛවෙ මොග්ගල්ලානො අහාති කථෙසි, තං සුත්වා භික්ඛූ සත්ථාරං පුච්ඡිංසු-කිං පන භන්තෙ තස්ස පුබ්බකම්මන්ති?, සත්ථා තෙන හි භික්ඛවෙ සුණාථාති අතීතං ආහරිත්වා තස්ස පුබ්බකම්මං කථෙසි.

කස්සපබුද්ධකාලෙ කිර එකස්මිං ගාමකාවාසෙ වෙ ථෙරා සමග්ග වාසං වසිංසු, තෙසු එකෙ සට්ඨිවස්සො එකෙ එකූනසට්ඨිවස්සො එකූනසටීවස්සො ඉතරස්ස පත්තචීවරං ආදාය විචරි, සාමණෙරෙ විය සබ්බං වත්තපටිවත්තං අකාසි, තෙසං එතමාතුකුච්ඡියං වුත්ථ භාතූනං විය සමග්ගවාසං වසන්තානං වසනට්ඨානං එකෙ ධම්ම කථිකෙ ආගම්, තදා ච ධම්මසවණදිවසෙ හොති, ථෙරා නං සංගණ්හිත්වා ධම්මකථං නො කථෙහි සපපුරිසාති ආහංසු, සෙ

ධම්මකථං කථෙසි, ථෙරා ධම්මකථිකො නො ලඛොති තුට්ඨචිත්තා පුනදිවසෙ තං ආදාය බ්‍රහ්මං පිඩාය පවිසිත්වා තත්‍ථ කතභත්ත කිච්චා ආවුසො තියෝය නිතට්ඨානතො[1] ථොකං ධම්මකථං කථෙතිති මනුස්සානං ධම්මං කථාපෙසුං, මනුස්සා ධම්මං සුත්වා පුනදිව සත්‍ථාරං නිමන්තෙසිංසු, එවං සමනන්තා භික්ඛාචාරභාමෙසු වෙ වෙ දිවසෙ තං ආදාය පිඩාය වරිංසු, ධම්මකථිකො විනෙතෙසි-ඉමෙ වෙපි අතිවුද්ධා මයා උභොපෙතෙ පලාපෙත්වා ඉමසම්ං විහාරෙ වසිතුං වට්ටතීති, සො සායං ථෙරුපට්ඨානං ගන්ත්වා භික්ඛුනං උට්ඨාය ගතකාලෙ නිවත්තිත්වා මහාථෙරං උපසඞ්කමිත්වා-භන්තෙ කිචි වත්තබ්බං අත්ථීති වත්වා-කථෙහි ආවුසොති වුත්තෙ-ථොකං විනෙතත්වා-භන්තෙ කථා නාම මහාසාවජ්ජාති වත්වා අනථෙවාව පක්කාමි, අනුථෙරස්සපි සන්තිකං ගන්ත්වා තථෙව අකාසි, සො දුතියදිවසෙපි තථෙව කත්වා තතියදිවසෙපි තෙසං අතිවිය කොතූහලෙ උපපන්නෙ මහාථෙරං උපසඞ්කමිත්වා-භන්තෙ කිචි වත්තබ්බං අත්ථි තුම්හාකං පන සන්තිකෙ වත්තුං න විසහාමීති වත්වා-ථෙරෙන ගොතු ආවුසො කථෙතීති නිපජ්ජිතො ආහ-කිං පන භන්තෙ අනුථෙරෝ තුම්හෙහි සඞ්ං සමොහොගොතී, සප්පුරිස කින්නාමෙතං කථෙසි මයං එකමාතුකුච්ඡියං වුත්ථපුත්තා විය අම්හෙසු එකෙන යං ලඛං ඉත රෙනාපි ලඛමෙව හොති මයා එතස්ස එත්තකං කාලං අගුණෙ නාම න දිට්ඨපුබ්බොති, එවං භන්තෙති? ආම ආවුසොති, භන්තෙ ඉං අනුථෙරෝ එවමාහ-සප්පුරිස ත්වං කුලපුත්තොසි අයං මහා ථෙරෝ ලජ්ජී පෙසලෝ එත්තෙන සඞ්ං සම්මොහං කරොන්තෝ උපපරික්ඛිත්වා කරෙය්‍යාසීති එවමෙස මං ආගතදිවසතො පට්ඨාය වදෙතීති, මහාථෙරෝ තං සුත්වාව කුඛමානසෝ දඛාභිහතං කුලා ලහාජනං විය භිජ්ජි, ඉතරොපි උට්ඨාය අනුථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තථෙව අවව, සොපි තථෙව භිජ්ජි, තෙසු කිවාපි එත්තකං කාලං එකොපි විසුං පිඩාය පවිට්ඨපුබ්බො නාම නත්ථි, පුනදිවසෙ පන විසුං පිඩාය පවිසිත්වා අනුථෙරෝ පුරෙතරං ආගන්ත්වා උපට්ඨාන සාලායං අට්ඨාසි, මහාථෙරෝ පච්ඡාගමාසි, තං දිසවා අනුථෙරෝ විනෙතසි-භින්නුඛෝ ඉමස්ස පත්තචීවරං පටිග්ගහෙතබ්බං උදහු නොති, සො නදුති පටිග්ගහෙස්සාමීති විනෙත්වාපි හොතු න මයා එවං කතපුබ්බං මයා අත්තනො වත්තං හාපෙතුං න වට්ටතීති චින්තා මූළ්හං කත්වා ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ පත්තචීවරං දෙථාති ආහ, ඉතරෝ ගච්ඡ දුඛ්ඛිනීත න ත්වං මම පත්තචීවරං පටිග්ගහෙතුං යුත්තරූපොති අච්ඡරං පහරිත්වා-තෙනපි ආම භන්තෙ අහමපි තුම්හාකං පත්තචීවරං න ගණ්හිස්සාමීති විනෙතසීනති වුත්තෙ-ආවුසො නවක කිං ත්වං විනෙතසි? මම ඉමසම්ං විහාරෙ කොචි සඞ්ඝො අත්ථීති ආහ, ඉතරොපි තුම්හෙ පන භන්තෙ කිං එවං

1. ම. කත්තබ්භන්තො.

මඤ්ඤථ මම ඉමස්මිං විහාරෙ කොචි සඞ්ඝා අත්ථි එසො තෙ විහාරොති වත්වා පත්තචීවරමාදාය නික්ඛම්, ඉතරොපි නික්ඛම්. තෙ උභොපි එකමන්තෙනාපි අගන්ත්වා එකො පච්ඡිමවාරෙන මග්ගං ගණ්හි එකො පුරත්ථිමවාරෙන, ධම්මකථිකො භන්තෙ මා එවං කරොථ මා එවං කරොථාති වත්වා තිට්ඨ ආවුසොති වුත්තෙ තිට්ඨති, සො පුනදිවසෙ බ්‍රහ්මං පස්සිත්වා මත්‍රුස්සෙති භන්තෙ භදන්තා කුහින්ති වුත්තෙ-ආවුසො මා පුච්ඡථ තුම්හාකං කුලූපගා හීය්‍යො තලඝං කත්වා නික්ඛම්ංසු අහං යාවන්තෙත්ථ තිවත්තෙතුං නාසක්ඛින්ති ආහ, තෙසු බාලා තූණ්හී අහෙසුං, පණ්ඩිතා පන අම්හෙහි එත්තකං කාලං භදන්තානං කිඤ්චලිතං නාම න දිට්ඨපුබ්බං තෙසං භයං ඉමං නිස්සාය උප්පන්නං භවිස්සතීති දෙමනස්සප්පත්තා අහෙසුං, තෙපි ථෙරා ගතට්ඨානෙ විත්තසුඛං නාම තලඝිංසු, මහාථෙරො විත්තෙසි-අහො නවකස්ස නිකෙඛුනො භාරියං කම්මං කතං මුහුත්තෙනදිට්ඨං නාම ආගන්තුක භික්ඛුං ආහ-මහාථෙරෙන සද්ධිං සම්මොදං මා අකාසීති, ඉතරොපි විත්තෙසි-අහො මහාථෙරස්ස භාරියං කම්මං කතං මුහුත්තෙනදිට්ඨං නාම ආගන්තුකභික්ඛුං ආහ-ඉම්නා සද්ධිං සම්මොදං මා අකාසීති, තෙසං න සඤ්ඤායො න මනසිකාරො අහොසි, තෙ වස්සසතච්ච ඝෙන පච්ඡිමදිසාය එකං විහාරං අගමංසු, තෙසං එකමෙව සෙනාසනං පාපුණි, මහාථෙරෙ පවිසිත්වා මවඤෙ නිසීදෙන ඉතරො පාවිසි, මහාථෙරො තං දිස්වාව සඤ්ඤාණං ලභිත්වා අස්සුනි සණ්ඨාරෙතුං න සක්ඛි, ඉතරොපි මහාථෙරං සඤ්ඤාණං ලභිත්වා අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි කථෙමි භන්තෙ මා කථෙමීති විත්තෙත්වා තං න සඤ්ඤාරුප්පනති ථෙරං වන්දිත්වා ආහ-භන්තෙ එත්තකං කාලං තුම්හාකං පත්තචීවරං ගහෙත්වා විචරිං අපිත්‍ර මෙ කායවාරාදිසු තුම්හෙහි කිඤ්චි අසාරුප්පං දිට්ඨපුබ්බන්නි? න දිට්ඨපුබ්බං ආවුසොති, අථ කස්මා ධම්මකථිකං අවොචුත්ථ-මා එතෙන සද්ධිං සම්මොදම කාසීති? නාහං ආවුසො එවං කථෙමීති, තයා කිර මම අන්තරෙ එවං වුත්තන්නි, අහම්පි භන්තෙ න වදාමීති තෙ තස්මිං ඛණෙ තෙන අම්හෙ භින්දිතුකාමෙන එවං වුත්තං භවිස්සතීති ඤත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං අවච්ඡං දෙසයිංසු, තෙ වස්සසතං විත්තස්සාදං අලභන්තා තං දිවසං සම්මග්ගා ඵුට්ඨා ආයාම තං තතො විහාරා නික්කඩ්ඪිස්සාමාති පක්කමිත්වා අඤ්ඤුපබ්බෙන තං විහාරං අගමංසු, ධම්මකථිකොපි ථෙරෙ දිස්වා පත්තචීවරං පටිග්ගහෙතුං උපගඤ්ඡි, ථෙරා න දෙං ඉමස්මිං විහාරෙ වසිතුං යුත්තරූපොති අවජ්ජං පහරිංසු, සො සණ්ඨාතුං අසක්කොන්තො තාවදෙව නික්ඛම්ත්වා පලායි, අථ නං වීසතිවස්ස සහස්සානි කතො සම්මණ්ඩමෙම සණ්ඨාරෙතුං නාසක්ඛි, තතො වත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්තෙතා එකං බුද්ධන්තරං පච්චිත්වා ඉදානි ගිජ්ඣකූටෙ වුත්තපකාරෙන අත්තභාවෙන දුක්ඛං අනුභොතීති සත්ථා ඉදං තස්ස පුබ්බකම්මං ආහරිත්වා භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම කායාදීහි උපසන්ත රූපෙන භවිතබ්බන්නි වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"වාචානුරක්ඛී මනසා සුසංවුතෝ
කායෙන ච අකුසලං න කයිරා,
එතෙ තයෝ කම්මපථෙ විසෝධයෙ
ආරාධයෙ මග්ගං ඉසිප්පවෙදිත"නන්ති.

තස්සත්ථෝ-චතුන්නං වචීදුච්චරිතානං පරිවජ්ජනෙන **වාචානුරක්ඛී**, අභිජ්ඣාදීනං අනුප්පාදෙන මනසා ච **සුට්ඨු සංවුතෝ**, පාණාතිපාතාදයෝ පජහන්තෝ **කායෙන ච අකුසලං න කයිරා**, **එවං එතෙ තයෝ කම්මපථෙ විසෝධයෙ**, එවං විසොධෙන්තෝ හි සිලක්ඛන්ධාදීනං එසනෙහි බුද්ධාදීහි ඉසීහි පවෙදිතං අරියඞ්ගිකං මග්ගං ආරාධෙය්‍යාති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සුඛරපෙතස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

20. 7.

"යොගා වෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ පොසිලං නාම ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර සත්තන්නම්පි බුද්ධානං සාසනෙ නිපිටකධරෝ පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං ධම්මං වාචෙති, සත්ථා විනෙතසි-ඉමස්ස භික්ඛුනො අත්තනො දුක්ඛනිස්සරණං කරිස්සාමීති චිත්තම්පි නත්ථි සංවෙජෙස්සාමි නන්ති, තතො පට්ඨාය තං ථෙරං අත්තනො උපට්ඨානං ආගතකාලෙ එහි තුච්ඡ පොසිල වන්ද තුච්ඡ පොසිල නිසීද තුච්ඡ පොසිල යාහි තුච්ඡ පොසිලාති වදති, උට්ඨාය ගතකාලෙපි තං තුච්ඡපොසිලො ගතොති වදති, සො විනෙතසි-අහං සාට්ඨකථානි තීණි පිටකානි ධාරෙමි පඤ්චභික්ඛුසතානි අට්ඨාරසමහාගණෙ ධම්මං වාචෙමි, අථ ච පන මං සත්ථා අභික්ඛණං තුච්ඡ පොසිලාති වදති අඩ්ඪා මං සත්ථා ඛීණාදීනං අභාවෙන එවං වදෙතීති සො උපජ්ඣාසංවෙගො අරඤ්ඤං ගන්ත්වා පවිසිත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමීති සයමෙව[1] පත්තචීවරං සංවිදහිත්වා පච්චූසකාලෙ සබ්බපඨමං ධම්මං පඤ්ඤාපෙත්වා[2] භික්ඛමනෙනෙන භික්ඛූනං සඞ්ගං නික්කම්මි, පරිවෙණෙ නිසීදිත්වා සජ්ඣායන්තා නං ආවරියොති න සල්ලක්ඛෙසුං, සො වීසංයොජනසතං ගන්ත්වා එකස්මිං අරඤ්ඤවාසෙ කිංසුකිකුම්භිවසතිං තෙ උපසඞ්කමිත්වා සඞ්ඝත්ථෙරං වන්දිත්වා භන්නෙ අච්චායො මෙ හොථාති ආහ, ආවුසො නං ධම්මභාවිකො අවෙහි නාම තං නිස්සාය කිඤ්චි ජානිතබ්බං භවෙය්‍ය කස්මා එවං වදෙසීති?, මා භන්නෙ එවං කරොථ අච්චායො මෙ හොථාති, තෙ පන සඤ්ඤ

1. ම. සාඝ.එව. 2. ම. උග්ගණ්හිත්වා.

බිණාසවොව, අථ නං මහාථෙරො ඉමස්ස උගගහං නිස්සාය මාතෝ අත්ථියෙවාති අනුථෙරස්ස සන්තිකං පහිණි, සොපි නං තථෙවාහ ඉමිනා නීහාරෙන සබෙබපි තං පෙසෙන්තා දිවාට්ඨානෙ නිසීදිත්වා යුවිකමමං කරොන්තස්ස සබබනවකස්ස සත්තවස්සිකසාමණෙරස්ස සන්තිකං පහිණිංසු, එවමස්ස මාතා නිහරිංසු, සො හි නිහතමානො සාමණෙරස්ස සන්තිකෙ අජ්ඣොගගහෙත්වා අවස්සයො මෙ හොතු සප්පුරිසාති ආහ, අහො ආචරිය කිං නාමෙතං කථෙථ තුමෙහ මහල්ලකා බහුස්සුතා තුම්හාකං සන්තිකෙ මයා කිඤ්චි කාරණං ඤාතිතබබං භවෙය්‍යාති, මා එවං කරි සප්පුරිස හොතු එව මෙ අවස්සයොති, හන්ථ සවෙපි ඔවාදකඛමා භවිස්සථ භවිස්සාම් වො අවස්සයොති, හොම් සප්පුරිස අහං අගගිං පවිසාති වුත්තෙ අගගිංහි පවිසිස්සාම් එවාති, අථ නං සො අවිදූරෙ එකං සරං දස්සෙත්වා හන්ථෙ ගථානිවත්ථපාරුතොව ඉමං සරං පවිසථාති ආහ, සො තිස්ස මහාඤාණං දුප්පටිවිජ්ඣනං නිවත්ථපාරුතභාවං ඤත්වාපි ඔවාදකඛමොති ඤත්වා වීමංසන්තො එවමාහ, ථෙරොපි එකවචනෙ නෙව උදහනං ඔතරි, අථ නං චීවරකණ්ණං තෙමිත්වාලෙ එථ හන්ථෙති වච්චා එකවචනෙනෙව ආගන්ත්වා සීසං ආහ-හන්ථෙ එකස්මිං වම්මිකෙ ඡ ඡිද්දානි තත්ථෙකච්ඡිද්දෙන හොථා අන්‍ය පවිට්ඨා නං ගණ්හිතුකාමො ඉතරානි පඤ්ච ඡිද්දානි ඵෙත්වා ජට්ඨං හිත්වා[1] පවිට්ඨච්ඡිද්දෙනෙව ගණ්හාති, එවං තුම්හෙපි ඡ්වාරිකෙසු ආරම්මණෙසු සෙසානි පව වාරානි පිධාය මනොවාරෙ කම්මං පට්ඨපෙථාති, බහුස්සුතස්ස භික්ඛුනො එත්තකෙනෙව දීපුජ්ජලනං විය අහොසි, සො එත්තකමෙව හොතු සප්පුරිසාති කාරජ්ජකාලෙ ඤාණං ඔතාරෙත්වා සමණධම්මං ආරභි, සත්ථා විසංයොජනසත ම්ත්තෙ නිසින්නොව තං භික්ඛුං ඔලොකෙත්වා යථෙවායං භික්ඛු භූරිපඤ්ඤ එවමෙව අන්නෙ අත්තානං පතිට්ඨාපෙතුං වට්ටතීති විත්තෙත්වා තෙන සද්ධිං කථෙන්තො විය ඔභාසං ඵරිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යොගා වෙ ජායති භූරි අයොගා භූරිසඞ්ඛයො
එතං වෙධාපථං ඤත්වා භවාය විභවාය ච,
තථාත්තානං නිවෙසෙය්‍ය යථා භූරි පවඩ්ඪති"ති.

තත්ථ යොගාති අට්ඨකිංසාය ආරම්මණෙසු යොනිසො මනසිකාරා. **භූරීති** පඨවිසමාය විත්ථාරාය පඤ්ඤායෙතං නාමං. **සඞ්ඛයොති** විනාසො. **එතං වෙධාපථන්ති** එතං යොගං ච අයොගඤ්ච. **භවාය විභවාය චාති** වඩ්ඪියා ච අවඩ්ඪියා ච. **තථාති** යථා අයං භූරිපඤ්ඤා පඤ්ඤාය වඩ්ඪති එවං අත්තානං නිවෙසෙය්‍යාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ පොඨිලත්ථෙරො අරහත්තෙ පතිට්ඨහි.

පොඨිලත්ථෙරස්ස වත්ථු සත්තමං.

---

1. ම. ඤත්වා.

20. 8.

"වනං ඡින්දථා"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේතවනේ විහරන්තෝ සම්බහුලේ මහල්ලකේ භික්ඛූ ආරබ්ධ කථේසි.

තේ කිර ගිහිකාලේ සාවත්ථියං කුටුම්බිකා අඩ්ඩා මහද්ධනා අඤ්ඤමඤ්ඤං සහායකා එකතෝ පුඤ්ඤානි කරොන්තා සත්ථු ධම්මදේසනං සුත්වා මයං මහල්ලකා කිං නෝ ඝරාවාසෙනාති සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචිත්වා පබ්බජිංසු, මහල්ලකභාවෙන පන ධම්මං පරියාපුණිතුං අසක්කොන්තා විහාරපරිවේනේ පණ්ණසාලං කාරෙත්වා එකතොව වසිංසු, පිණ්ඩාය චරන්තාපි යෙහුය්‍යෙන පුත්තදාරසෙව ගෙහං ගන්ත්වා භුඤ්ජිංසු, තෙසු එකස්ස පුරාණදුතියිකා මධුරපාචිකා නාම, සා තෙසං සබ්බෙසම්පි උපකාරිකා අහොසි, තස්මා සබ්බේපි අත්තනා ලද්ධං ආහරං ගහෙත්වා තස්සාඝෙව ගෙහෙ නිසීදිත්වා භුඤ්ජන්ති, සාපි තෙසං යථාසන්නිහිතං සූපව්‍යඤ්ජනං දෙති, සා අඤ්ඤතරෙන ආබාධෙන ඵුට්ඨා කාලමකාසි, අථ තෙ මහල්ලකථේරා සහායකත්ථේරස්ස පණ්ණසාලායං සන්නිපතිත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ගීවාසු ගහෙත්වා මධුරපාචිකා උපාසිකා කාලකතාති විලපන්තා රොදිංසු, භික්ඛුනිං ච සමන්තතෝ උපධාවිත්වා කිං ඉදං ආවුසොති පුට්ඨා-හනෙත සහායකස්ස නෝ පුරාණදුතියිකා කාලකතා සා අම්හාකං අතිවිය උපකාරිකා කුතෝ දානි තථාරූපිං ලභිස්සාමාති ඉමිනා කාරණෙන රොදමානි අහංසු, භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං, සත්ථා ආගන්ත්වා කායඤ්ච භික්ඛවෙ එතරහි කථාඝ සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බේ ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-න භික්ඛවෙ ඉදනෙව පුබ්බෙපෙතෙ කාකයොනියං නිබ්බත්තිත්වා සමුද්දතීරෙ චරමානා සමුද්දුම්මියා සම්භිද්දං පවෙසෙත්වා මාරිතාය කාකියා රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා නං නීහරිස්සාමාති මුඛතුණ්ඩෙහි මහාසමුද්දං උස්සිඤ්චන්තා කිලම්සුති අතීතං ආහරිත්වා:-

"අපිනු හනුකා සන්තා මුඛව පරිසුස්සති
ඔරමාම න පාරෙම පූරතෙව මහොදධිං"ති.

ඉමං කාකජාතකං විත්ථාරෙත්වා තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා-භික්ඛවෙ රාගදොසමොහවනං නිස්සාය තුම්හෙහි ඉමං දුක්ඛං පත්තං නං වනං ඡින්දිතුං වට්ටති, එවං නිද්දුක්ඛා භවිස්සථාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"වනං ඡින්දථ මා රුක්ඛං වනතො ජායතෙ භයං
ඡෙත්වා වනං ව වනථඤ්ච නිබ්බනා භොථ භික්ඛවොා
යාවං හි වනථො න ඡිජ්ජති අණුමත්තොපි නරස්ස නාරියු
පට්බද්ධමනොව තාව සො වච්ඡෝ ඛීරපකොව මාතරී"ති.

තත්ථ මා රුක්ඛන්ති සත්ථාරා හි වනං ඡින්දථාති වුත්තෙ තෙසං අවිරපබ්බජිතානං භික්ඛූනං සත්ථා අම්හෙහි වාසිආදීනි ගහෙත්වා වනං ඡිඳාපෙතීති රුක්ඛෙ ඡින්දිතුකාමතා උපපජ්ජි අථ නෙ භගා

රාගාදිකිලෙසවනං සඤ්ඡාදෙතං වුත්තං න රුක්ඛෙති පරිසෙ ඛෙත්තෝ **මා රුක්ඛනති** ආහ. **වනතොති** යථා පාකතිකවනතෝ සීහාදිභයං ජනයති එවං ජාතිආදිභයං කිලෙසවනතෝ **ජායතීති** අත්ථෝ. **වනඤ්ච වනථං** වාති එත්ථ-මහන්තා රුක්ඛා වනං නාම බුද්ධකා තස්මිං වනෙ ජාතත්තා වනථා නාම, පුබ්බුපත්තිකා රුක්ඛා වා වනං නාම අපරාපරුපත්තිකා වනථා නාම, එවමෙවං මහන්ත මහන්තා භවාභිනන්දනතා කිලෙසා වනං නාම පවත්තියං විපාක දායකා වනථා නාම, පුබ්බුපත්තිකා වා වනං නාම අපරා පරුපත්තිකා, වනථා නාම තං පන උභයම්පි චතුත්ථමග්ගඤ්ඤෙන ඡිජ්ජිතබ්බං, තෙනාහ-**ඡෙත්වා වනං ච වනථඤ්ච නිබ්බනා හොථානි.** **යාවං හි වනථොති** යාව එස අණුමත්තොපි කිලෙසවනතෝ නරස්ස නාරීසු න ජීරති තාව සෝ ඛීරපකෝ වෙජ්ජා මාතරි විය පටිබ්බමනෝ ලඟ්ඝචිත්තොව හොතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ පඨසතා මහල්ලකථෙරා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසිති.

මහල්ලක ථෙර වත්ථු අට්ඨමං.

---

20. 9.

"උවජිඤ්ඤ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකං ආරබ්භ කථෙසි.

එකෝ කිර සුවණ්ණකාරපුත්තෝ අහිරුපෝ සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජි, ථෙරෝ තරුණානං රාගෝ උස්සන්නෝ හොතීති විත්තෙත්වා තස්ස රාගපරියාහාය අසුභකම්මට්ඨානං අදාසි, තස්ස පන තං අසප්පායං තස්මා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා තෙමාසං වායමන්තෝ විත්තෙකග්ගමත්තම්පි අලභිත්වා පුන ථෙරස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා-ථෙරෙන උපට්ඨිතං තෙ ආවුසෝ කම්මට්ඨානන්ති වුත්තෙ තං පවත්තිං අරොචෙසි, අථස්ස ථෙරෝ කම්මට්ඨානං න සප්පජ්ජතීති වොසානං ආපජ්ජිතුං න වට්ටතීති වත්වා පුන තදෙව කම්මට්ඨානං සාධුකං කථෙත්වා අදාසි, සෝ දුතියවාරෙපි කිඤ්චි විසෙසං නිබ්බත්තෙතුං අසක්කොන්තෝ ආගන්ත්වා ථෙරස්ස ආරොචෙසි, අථස්ස ථෙරෝ සකාරණං සඋපමං කත්වා තදෙව කම්මට්ඨානං ආ චික්ඛි, සෝ පුනපි ආගන්ත්වා කම්මට්ඨානස්ස අසප්පජ්ජනභාවං කථෙසි, ථෙරෝ විත්තෙසි-කාරකෝ භික්ඛු අත්තනි විජ්ජමානෙ කාමවිජ්ජ දයෝ විජ්ජමානාති අවිජ්ජමානෙ අවිජ්ජමානාති ජානාති, අයං වාපි භික්ඛු කාරකෝ නෝ අකාරකෝ පරිපන්නෝ නෝ අපරි පන්නෝ අහං පනෙතස්ස අජ්ඣාසයං න ජානාමි බුද්ධෙනෙව්‍යෝ එස භවිස්සතීති ඤත්වා ආදිච්ච සායණ්හසමයෙ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා අයං භන්තෙ මම සද්ධිවිහාරිකෝ ඉමස්ස මයා ඉමිනා කාරණෙන

ඉදං නාම කම්මට්ඨානං දින්නානි සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි, අථ නං සත්ථා ආසයානුසයඤාණං නාමෙතං පාරමියො පූරෙත්වා දසසහස්සීලොකධාතුං උන්නාදෙත්වා සබ්බඤ්ඤුතං පත්තානං බුද්ධානං යෙව විසයොති වත්වා තතරඝුලා නුඛො එස ප්බ්බජිතොති ආවජ්ජෙන්තො සුවණ්ණකාරකුලාති ඤත්වා අතීතෙ අත්තභාවෙ ඔලොකෙන්තො තස්ස සුවණ්ණකාරකුලෙ යෙව පටිපාටියා නිබ්බත්තානි පච්ච අත්තභාවසතානි දිස්වා ඉමිනා දහරෙන දීඝරත්තං සුවණ්ණකාරකම්මං කරොන්තෙන කනිකාරපුප්ඵපදුමපුප්ඵානි කරිස්සාමීති රත්තසුවණ්ණමෙව සම්පරිවත්තිතං තස්මා ඉමස්ස අසුභපටිකූලකම්මට්ඨානං න වට්ටති මනාපමෙවස්ස කම්මට්ඨානං සප්පායන්ති විනෙත්වා-සාරිපුත්ත තයා කම්මට්ඨානං දින්නං චත්තාරෝ මාසෙ කිලමිතං භික්ඛුං අජ්ජ පච්ඡාභත්තෙ යෙව අරහත්තප්පත්තං පස්සිස්සසි ගච්ඡ තුවංති ථෙරං උය්යොජෙත්වා ඉඞ්ගිය චක්කමත්තං සුවණ්ණපදුමං මාපෙත්වා පත්තෙහි චෙව නාලෙහි ච උදබින්දුනි මුඤ්චනත්තං විය කත්වා භික්ඛු ඉදං පදුමං ආදාය විහාරපච්චන්තෙ වාලුකාරාසිමහි ඨපෙත්වා සම්මුඛට්ඨානෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා ලොහිතකං ලොහිතකන්ති පරිකම්මං කරොන්ති අදාසි, තස්ස සත්ථු හත්ථතො පදුමං ගණ්හන්තස්සෙව චිත්තං පසීදි, සො විහාරපච්චන්තං ගන්ත්වා වාලුකං උස්සාපෙත්වා තත්ථ පදුමනාලං පවෙසෙත්වා සම්මුඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසිදිත්වා ලොහිතකං ලොහිතකන්ති පරිකම්මං ආරභි, අථස්ස තංඛණංයෙව නීවරණානි විකම්භිංසු, උපචාරජ්ඣානං උපජ්ජි, තදනන්තරං පඨමජ්ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා පඤ්චාකාරෙහි වසිභාවං පාපෙත්වා යථානිසින්නොව දුතියජ්ඣානාදීහිපි වසීභූතෙ චතුත්ථජ්ඣානෙ ඛානකීළං කීළන්තො නිසීදි, සත්ථා තස්ස ඛාණාභාවං උපනන්නභාවං ඤත්වා සක්ඛිස්සති නුඛො එස අත්තනො ධම්මතාය උත්තරිං විසෙසං නිබ්බත්තෙතුංති ඔලොකෙන්තො න සක්ඛිස්ස තීති ඤත්වා තං පදුමං මිලායතූති අධිට්ඨාසි, තං ඛණෙහි මද්දිත පදුමං මිලායන්තං විය කාලලක්ඛණං අහොසි, සො ඛාණා වුට්ඨාය තං ඔලොකෙත්වා කිහනුඛො ඉමං පදුමං ජරාය පහටං පඤ්ඤායති අනුපාදින්නකෙපි එවං ජරාය අභිභූයමානෙ උපාදින්නකෙ කථාව නත්ථි ඉදමපි හි ජරා අභිභවිස්සතීති අනිච්චලක්ඛණං පඤ්ඤි, තඤ්ච පන දිට්ඨෙ දුක්ඛලක්ඛණං ච අනත්තලක්ඛණං ච දිට්ඨමෙව හොති, තස්ස තයොං භවා ආදිත්තා විය තණ්හේ බන්ධනපා විය ච ඛායිංසු, තස්මිං ඛණෙ තස්ස අවිදූරෙ කුමාරකා එකං සරං ඔතරිත්වා කුමුදානි භඤ්ජිත්වා ථලෙ රුක්ඛං කරොන්ති, සො ජලෙ ථලෙ ච කුමුදානි ඔලොකෙසි, අථස්ස ජලෙ කුමුදානි අභිරූපානි උදකං පඤ්ඤත්තානි විය උපට්ඨහිංසු, ඉතරානි අග්ගග්ගෙසු පරිම්ලානානි, සො අනුපාදින්නකං ජරා එවං පහරති උපාදින්නකං කිං න පහරිස්සතීති සුට්ඨුතරං අනිච්චලක්ඛණාදිනි අද්දස, සත්ථා පාකටීභූතං ඉද්ධි ඉමස්ස භික්ඛුනො කම්මට්ඨානන්ති ඤත්වා ගන්ධකුටිගං කිඹිනෙනාව ඔභාසං

මූවී, සෝ තස්ස මුඛං පහරි, අථස්ස කින්නුඛෝ එතන්නී ඔලෝ කෙන්තස්ස සත්ථා ආගන්ත්වා සම්මුඛෙ සීතෝ වියඅහොසි, සෝ වුට්ඨාය අඤ්ජලිමපගණ්හි, අථස්ස සත්ථා සපායං සල්ලක්ඛෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"උච්ඡින්ද සිනෙහමත්තනෝ කුමුදං සාරදිකං ව පාණිනා
සන්තිමග්ගමෙව බ්‍රූහය නිබ්බාණං සුගතෙන දෙසිතං"ති.

තත්ථ **උච්ඡින්දා**ති අරහත්තමග්ගෙන ජහ. **සාරදිකං**ති සරද කාලෙ නිබ්බත්තං. **සන්තිමග්ගං**ති නිබ්බාණගාමිං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං. **බ්‍රූහයා**ති වඩෙහි. **නිබ්බාණං** හි **සුගතෙන දෙසිතං** තස්මා තස්ස මග්ගං භාවෙහීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ සෝ භික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨහි.

සුවණ්ණකාරත්ථෙරස්ස වත්ථු නවමං.

---

20. 10.

"ඉධ වස්සං"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ මහාධනවාණිජං නාම ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර බාරාණසිතෝ කුසුම්භරත්තානං වත්ථානං පඤ්චසකට සතානි පූරෙත්වා වාණිජාය සාවත්ථිං ආගතෝ නදීතීරං පත්වා සෙව නදිං උත්තරිස්සාමීති තත්ථෙව සකටානි මොචෙත්වා වසි, රත්තිං මහාමෙඝෝ උට්ඨහිත්වා වස්සි, නදී සත්තාහං උදකස්ස පූරා අට්ඨාසි, නාගරාපි සත්තාහං නකඛත්තං කීළිංසු, කුසුම්භරත්තෙහි වත්ථෙහි කිච්චං න නිට්ඨිතං, වාණිජෝ චින්තෙසි-අහං දූරං ආගතෝ සචෙ පුන ගම්ස්සාමි පපඤ්චෝ භවිස්සති ඉධෙව වස්සං ව හෙමන්තං ව ගිම්හං ව මම කම්මං කරොන්තෝ වසිත්වා ඉමානි විකකිණිස්සාමීති, සත්ථා නගරෙ පිණ්ඩාය චරන්තෝ තස්ස චිත්තං ඤත්වා සිතං පාතුකරිත්වා ආනන්දත්ථෙරෙන සිතකාරණං පුට්ඨෝ ආහ-දිට්ඨෝ තෙ ආනන්ද මහාධනවාණිජෝති? ආම භන්තෙති, සෝ අත්තනෝ ජීවිතන්තරායං අජානිත්වා ඉමං සංවච්ඡරං ඉධෙව වසිත්වා භණ්ඩං විකෙකතුං චිත්තමකාසීති, සෝ කිමප්පකස්ස භන්තෙ අන්තරායෝ භවිස්සතීති? සත්ථා ආම ආනන්ද සත්තාහමෙව ජීවිත්වා සෝ මවුමුඛෙ පතිස්සතීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අජ්ජෙව කිච්චං ආතප්පං කෝ ජඤ්ඤා මරණං සුවෙ
න හි නො සඞ්ගරන්තෙන මහාසෙන්නෙන මච්චුනා.
එවං විහාරී ආතාපී අහොරත්තමතන්දිතෝ
සෝ වෙ භද්දෙකරත්තොති සන්තෝ ආචික්ඛතෙ මුනී"ති.

ගච්ඡාමිස්ස භන්තෙ ආරොචෙමීති, විස්සට්ඨෝ ගච්ඡාහූති, ථෙරෝ සකටාවාරං ගන්ත්වා භික්ඛාය චරි, වාණිජෝ ථෙරං ආහා

රෙන පතිමානෙසි, අථ නං ථෙරො ආහ-කිත්තකං කාලං ඉධ වසිස්සසීති? හනෙත අහං දූරතො ආගතො සචෙ පුන ගමිස්සාම් පපචො භවිස්සති ඉමං සංවච්ඡරං ඉධ වසිත්වා ගණ්හිත්වා ගමිස්සාමීති, උපාසක දුජ්ජානො ජීවිතන්තරායො අපපමාදං කාතුං වට්ටතීති, කිං පන හනෙත අන්තරායො භවිස්සතීති? ආම උපාසක සත්තාහමෙව පවත්තිස්සතීති. සො සංවිග්ගමානසො හුත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං දානං දත්වා අනුමොදනත්ථාය පත්තං ගණ්හි, අථස්ස සත්ථා අනුමොදනං කරොන්තො-උපාසක පඨමෙන නාම ඉධෙව වස්සාදීනි වසිස්සාම් ඉදඤ්චිදඤ්ච කම්මං පයොජෙස්සාමීති චින්තෙතුං නවට්ටති අත්තනො පන ජීවිතන්තරායම්පි චින්තෙතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉධ වස්සං වසිස්සාමි ඉධ හෙමන්තගිම්හිසු
ඉති බාලො විචින්තෙති අන්තරායං න බුජ්ඣති"ති.

තත්ථ **ඉධ වස්සන්ති** ඉමස්මිං ච ඨානෙ ඉදඤ්චිදං ච කාරොනෙතා චතුමාසං වස්සං වසිස්සාමි. **හෙමන්තගිම්හිසූති** හෙමන්තගිම්හෙසුපි වත්තාරො මාසෙ ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොනෙතා ඉධෙව වසිස්සාමීති එවං දිට්ඨධම්මිකසම්පරායිකං අත්ථං අජානන්තො බාලො විචින්තෙති. **අන්තරායන්ති** අසුකස්මිං නාම කාලෙ වා දෙසෙ වා වයෙ වා මරිස්සාමීති අත්තනො ජීවිතන්තරායං න බුජ්ඣතීති.

දෙසනාවසානෙ වාණිජෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසි, වාණිජොපි සත්ථාරං අනුගන්ත්වා නිවත්තිත්වා සීසරොගො විය මෙ උප්පන්නොති සඝනෙ නිපජ්ජි, තථානිපන්නොව කාලං කත්වා තුසිතභවනෙ නිබ්බත්තති.

මහාධනවාණිජස්ස වත්ථු දසමං.

---

20. 11.

"තං පුත්තපසුසම්මත්ත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තො කිසාගොතමිං ආරබ්භ කථෙසි, වත්ථු සඝසවගෙ:

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ අපස්සං අමතං පදං
එකාහං ජීවිතං සෙය්යො පස්සතො අමතං පදං"ති

ගාථා වණ්ණනාය විත්ථාරෙත්වා භාසිතං, තදා හි සත්ථා කිසාගොතමිං ලබ්ධා තෙ එකච්ඡරමත්තා සිබ්බන්තානි ආහ, න ලබ්ධා හනෙත සකල ගාමෙ ජීවන්තෙහි කිර මතකා එව බහුතරාති, අථ නං සත්ථා ත්වං මමෙව පුත්තෙතා මතොති සල්ලක්ඛෙසි, ධුවධම්මො එස සත්තානං මච්චුරාජා හි සබ්බසත්තෙ අපරිපුණ්ණකාමඤ්ඤෙව මහොඝො විය පරිකඩ්ඪමානො යෙව අපාය සමුද්දෙ පක්ඛිපතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"තං පුත්තපසුසම්මත්තං ව්‍යාසත්තමානසං නරං
සුත්තං ගාමං මහොඝොව මච්චු ආදාය ගච්ඡති"ති.

තත්ථ **තං පුත්තපසුසම්මත්තන්ති** තං රූපබලාදිසම්පන්නෙ පුත්තෙ ච පසූ ච ලභිත්වා මම පුත්තා අභිරූපා බලසම්පන්නා පණ්ඩිතා සබ්බකිච්චසමත්ථා මම ගොණා අභිරූපා අරොගා මහා භාරවහා ච මම ගාවී බහුධීරාති එවං පුත්තෙසු ච පසූසු ච සම්පත්තානං නරං. **ව්‍යාසත්තමානසන්ති** හිරඤ්ඤසුවණ්ණාදිසු වා පත්තචීවරාදිසු වා කිඤ්චිදෙව ලභිත්වා තතො උත්තරිතරං පඤ්ඤාය ආසත්තමානසං වා චක්ඛු විඤ්ඤෙය්‍යාදීසු ආරම්මණෙසු උත්තමපකාරෙසු වා පරිකප්පරෙසු යං යං ලබ්භං හොති තත්ථ තත්ථ ලග්ඝනතාය ව්‍යාසත්තමානසං. **සුත්තං ගාමන්ති** නිද්දං උපගතං සත්තකායං. **මහොඝො වාති** යථා එවරූපං ගාමං ගම්භීරවිත්ථතො මහන්තො මහානදීනං ඔඝො අන්තමසො සුනඛම්පි අසෙසෙත්වා සබ්බං අදාය ගච්ඡති එවං වුත්තපපකාරං නරං මච්චු ආදාය ගච්ඡතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ කිසා ගොතමී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි සම්පත්තානමපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

කිසාගොතමීසා වත්ථු එකාදසමං.

---

20. 12.

"න සන්ති පුත්තා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පටාචාරං ආරබ්භ කථෙසි, වත්ථු සභසස්සවග්ගෙ:

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ අපස්සං උදයව්‍යයං
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො පස්සතො උදයව්‍යය"නති

ගාථා වණ්ණනාය විත්ථාරෙත්වා කථිතං, තදා පන සත්ථා පටාචාරං තනුභූතසොකං ඤත්වා–පටාචාරෙ පුත්තාදයො නාම පරලොකං ගච්ඡන්තස්ස තාණං වා ලෙනං වා සරණං වා භවිතුං න සක්කොන්තීති තස්මා විජ්ජමානාපි තෙ න සන්තියෙව පණ්ඩිත්තෙන පන සීලං විසොධෙත්වා අත්තනො නිබ්බාණගාමිමග්ගමෙව සොධෙතුං වට්ටතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:–

"න සන්ති පුත්තා තාණාය න පිතා නපි බන්ධවා
අන්තකෙනාධිපන්නස්ස නත්ථි ඤාතිසු තාණතා.
එතමත්ථවසං ඤත්වා පණ්ඩිතො සීලසංවුතො,
නිබ්බාණගමනං මග්ගං ඛිප්පමෙව විසොධයෙ"ති.

තත්ථ තාණායාති තාණභාවාය පතිට්ඨානත්ථාය. **බන්ධවාති** පුත්තෙ ච ධීතරො ච ඨපෙත්වා අවසෙසා ඤාතිසුහජ්ජා. **අන්තකෙනාධිපන්නස්සාති** මරණෙන අභිභූතස්ස, පවත්තියං හි පුත්තා

දයෝ අත්තපානාදිදුනෙන වෙව උපපන්නකිච්චනිප්ඵරණෙන ච තාණා හුත්වාපි මරණකාලෙ කෙනචි උපායෙන මරණං පරිබාහිතුං අසමත්ථතාය තාණත්ථාය ලෙනත්ථාය න සන්ති නාම, තෙන වුත්තං- **නාපි සඤ්ඤිස්ස නාණනාති. එතමත්ථවසන්ති** එවං තෙසං අඤ්ඤං මඤ්ඤස්ස තාණං භවිතුං අසමත්ථභාවසඞ්ඛාතං කාරණං ඤත්වා පඞ්ඩිතො වතුපාරිසුද්ධිසීලෙන සංවුතෝ සංරක්ඛිතගොපිතෝ හුත්වා නිබ්බාණගමනං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං සීඝසීඝං විසොධෙය්‍යාති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ පටාචාරා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පටාචාරාය වත්ථු වාදඤමං.

මගධවගධවණණනා

නි ට්ඨි තා.

විසතිමෝ වග්ගෝ.

---

21. 1.

"මත්තාසුඛපරිච්චාගා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ අත්තනෝ පුබ්බකම්මං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ වෙසාලි ඉඛා අහොසි පීතා බහුජනා ආකිණ්ණමනුස්සා, තත්ථ හි වාරෙන වාරං රජ්ජං කාරෙන්තානං ඛත්තියානං යෙව සත්තසතාධිකානි සත්තසතසහස්සානි සත්තා ච ඛත්තියා අහෙසුං, තෙසං වසනත්ථාය තත්තකා යෙව පාසාදා තත්තකානියෙව කූටාගාරානි උය්‍යානෙ විහාරත්ථාය තත්තකායෙව ආරාමා ච පොක්ඛරණියො ච අහෙසුං, සා අපරෙන සමයෙන දුබ්භික්ඛා අහොසි දුස්සස්සා, තත්ථ ජාතකදෙසෙන පඨමං දුග්ගතමනුස්සා කාල මකංසු, තෙසං තෙසං තත්ථ තත්ථ ඡඩ්ඩිතානං කුණපානං ගන්ධෙන අමනුස්සා නගරං පවිසිංසු, අමනුස්සුපද්දවෙන බහුතරා කාලමකංසු, තෙසං කුණපගන්ධපරික්ඛාරතාය සත්තානං අති වාතකරොගො උපපජ්ජි, එවං දුබ්භික්ඛභයං අමනුස්සභයං රොග භයන්ති **තීණි** භයානි උපපජ්ජිංසු, නගරවාසිනො සන්නිපතිත්වා **රාජානං** ආහංසු - මහාරාජ ඉමස්මිං නගරෙ **තීණි** භයානි උපපන්නානි ඉතො පුබ්බෙ යාව සත්තමා රාජපරිවට්ටා එවරූපං භයං නාම න උපපන්නං පුබ්බෙ ධම්මිකානං රාජූනං කාලෙ එව රූපං භයං නුපපජ්ජතීති, රාජ සන්ථාගාරෙ සබ්බඤ්ඤුපාතං කාරෙත්වා සබෙ මෙ අධම්මිකභාවො අත්ථි තං විචිනථාති ආහ, වෙසාලි වාසිනොං සබ්බෙ පවෙණිං විචින්නන්තා රඤ්ඤා කිඤ්චි දොසං අදිස්වා මහාරාජ නත්ථි නෙ දොසොති වත්වා-කථං නුඛො අම්හාකං භයං වූප

සමං ගවෙජ්ඣන්ති සමමනතසිංසු, තතෘ එකවෙව බලිකමෙන්ත ආයාව තාය මඤ්ඤකිරියායාති වුත්තෙ සබ්බම්පි තං විධිං කත්වා පටිබාහිතුං නාසක්ඛිංසු, අඤ්ඤෙ එවමාහංසු-ඡ සත්ථාරෝ මහානුභාවා තෙසු ඉධාගතමත්තෙසු භයං වූපසමෙය්යුන්ති, අපරෙ-සම්මාසම්බුද්ධා ලොකෙ උපපන්නා සෙ නි භගවා සබ්බසත්තහිතාය ධම්මං දෙසෙති මහිද්ධිකා මහානුභාවා තසමිං ඉධාගතෙ ඉමානි භයානි වූපසමං ගවෙජ්ඣයුන්ති ආහංසු, තෙසං වචනං සබ්බෙපි අභිනන්දිත්වා කහනානුබ්බෙ සෙ භගවා එතරහි විහරතීති ආහංසු, තදා පන සත්ථා උපකට්ඨාය වස්සූපනායිකාය රඤ්ඤා බිම්බිසාරස්ස පටිඤ්ඤං දත්වා වෙළුවනෙ විහරති, තෙන ච සමයෙන බිම්බිසාරමහාරාජා බිම්බිසාරෙන සද්ධිං සොතාපත්තිඵලං පත්තෙ මහාලි නාම ලිච්ඡවි තස්ස පරිසති නිසින්නා හොති, වෙසාලිවාසිනො මනුස්සා පණ්ණාකාරං සජෙත්වා රාජානං බිම්බිසාරං සඤ්ඤාපෙත්වා සත්ථාරං ඉධ ආනෙථාති මහාලිං චෙව ලිච්ඡවිං පුරොහිතපුත්තඤ්ච පහිණිංසු, තෙ ගන්ත්වා රඤ්ඤා පණ්ණාකාරං දත්වා තං පවත්තිං නිවෙදෙත්වා මහාරාජ සත්ථාරං අම්හාකං නගරං පෙසෙථාති යාචිංසු, රාජා තුම්හෙව ජානාථාති න සම්පටිච්ඡි, තෙ භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා යාචිංසු-භන්තෙ වෙසාලියං තීණි භයානි උප්පන්නානි තානි තුම්හෙසු ආගතෙසු වූපසම්මිස්සන්ති එථ භන්තෙ ගච්ඡාමාති, සත්ථා තෙසං වචනං සුත්වා ආවජ්ජෙන්තො වෙසාලියං රතනසුත්තෙ වුත්තෙ සා රක්ඛා චක්කවාළානං කොටිසතසහස්සං ඵරිස්සති සුත්ත පරියොසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො භවිස්සති තානි භයානි වූපසම්මිස්සන්තීති ඤත්වා තෙසං වචනං සම්පටිච්ඡි, රාජා බිම්බිසාරො සත්ථාර කිර වෙසාලිගමනං සම්පටිච්ඡි තන්ති සුත්වා නගරෙ ඝොසනං කාරෙත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා කිං පන භන්තෙ වෙසාලිගමනං වො සම්පටිච්ඡිතන්ති පුච්ඡිත්වා-ආම මහාරාජාති වුත්තෙ-තෙන හි භන්තෙ ආගමෙථ තාව මග්ගං පටිජග්ගිස්සාමීති වත්වා රාජගහස්ස ච ගඞ්ගාය ච අන්තරෙ පඤ්ච යොජනානුම්මං සමං කාරෙත්වා යොජනෙ යොජනෙ විහාරං පතිට්ඨාපෙත්වා සත්ථු ගමනකාලං ආරොචෙසි, සත්ථා පවත්තිං භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං මග්ගං පටිපජ්ජි, රාජා යොජනන්තරෙ ජනානුමතෙන්ත ඔධිනා පඤ්චවණ්ණානි පුප්ඵානි ඔකිරාපෙත්වා ධජපටාකාකදලි ආදීනි උස්සාපෙත්වා භගවතො ජාතාඛ්ඡත්තං සත්ත වෙ සෙතච්ඡත්තෙ එක මෙකස්ස භික්ඛුනො එකමෙකං සෙතච්ඡත්තං උපරි ධාරාපෙත්වා සපරිවාරෙ පුප්ඵඝණ්ඩාදීහි පූජං කරොන්තෙ සත්ථාරං එකෙකසම්මිං විහාරෙ වස්සාපෙත්වා මහාදානාදීනි දත්වා පඤ්ච දිවසෙහි ගඞ්ගාතීරං පාපෙත්වා තත්ථ තාවං අලඞ්කරොන්තෙ වෙසාලිකානං සාසනං පාහෙසි-මග්ගං පටියාදෙත්වා සත්ත පවවුග්ගමනං කාරොන්තූති. තෙ ලිගුණං පූජං කරිස්සාමාති වෙසාලියා ච ගඞ්ගාය ච අන්තරෙ තියොජනුම්මං සමං කාරෙත්වා භගවතො චතූහි එකමෙකස්ස භික්ඛුනො

විහි විහි සෙතවත්තෙහි ත්තනාධිත්තානි සජෙත්වා පූජං කුරු, මාතා ආගනත්වා ගඛාත්තිරෙ අට්ඨංසු, බිම්බිසාරො වෙ නාවා සංඝා ටෙත්වා මණ්ඩපං කාරෙත්වා පුප්ඵදාමාදිහි අලඛාරාපෙත්වා සබ්බ රත්තනමයං බුද්ධාසනං පඤ්ඤපෙසි, භගවා තඤ්ඤි නිසිදි, භික්ඛුපි නාවං අභිරුහිත්වා භගවන්තං පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසු, රාජා අනු භවජනෙතා ගලප්පමාණං උදකං ඔතරිත්වා යාව හනෙත භගවා ආගච්ඡති තාවාහං ඉධෙව ගඛාත්තිරෙ වසිස්සාමීති වත්වා නාවා උගෙය්‍යාජෙත්වා නිවත්තිං, සත්ථා යොජනමත්තං අඛාසං ගඛාත්වා ගනත්වා වෙසාලිකානං සීමං පාපුණි, ලිච්ඡවිරාජානො සත්ථාරං පච්චුග්ගනත්වා ගලප්පමාණං උදකං පවිසිත්වා නාවං තීරං උපනෙත්වා සත්ථාරං නාවාතො ඔතාරසිංසු, සත්ථාරා ඔතරිත්වා තීරෙ අක්කනතමත්තෙත යෙව මහාමෙඝො උට්ඨහිත්වා පොක්ඛරවස්සං වස්සි, සබ්බත්ථ ජනුපප මාණ ඌරුපපාමණ කටිපපමාණාදීනි උදකානි සන්දනතානි සබ්බ කුණපානි ගහං පවෙසයිංසු, පරිසුද්ධො භූමිභාගො අහොසි, ලිච්ඡවි රාජානො සත්ථාරං යොජනෙ යොජනෙ වාසෙත්වා මහාදානානි දත්වා දිගුණං පූජං කරොනතා තීහි දිවසෙහි වෙසාලිං නෙසුං, සක්කො දෙවරාජ දෙවගණපරිවුතො අගමාසි, මහෙසක්ඛානං දෙවානං සන්නිපාතෙන අමනුස්සා යෙභුය්‍යෙන පලායිංසු, සත්ථා සායං නගරවාරෙ ඨත්වා ආනන්දත්තෙරං ආමනෙසි-ඉමං ආනන්ද රතනසුත්තං උගහණාහිත්වා ලිච්ඡවිකුමාරෙහි සඬ්ඛි විවරනෙතා වෙසා ලියා තිණ්ණං පාකාරානං අනතරෙ පරිත්තං කරොහීති, ථෙරො සත්ථාරා දින්නං රතනසුත්තං උගහණාහිත්වා සත්ථු සෙලමයපත්තෙත උදකං ආදාය නගරවාරෙ ඨිතො පණිධානතතා පට්ඨාය තථා ගතස්ස දස පාරමියො දස උපපාරමියො දස පරමත්ථපාරමියො පච මහාපරිච්චාගෙ ලොකත්ථචරියා ඤාතත්ථචරියා බුද්ධිචරියාති තිස්සො චරියා පච්ඡිමභවෙ ගඛාවක්කනනිං ජාතිං අභි නික්කමණං පධානචරියං බොධිපලඞ්කෙ මාරවිජයං සබ්බඤ්ඤුත ඤාණපටිවෙධං නව ලොකුත්තරධමමෙතති සබ්බෙපිමෙ බුද්ධගුණෙ ආවජෙත්වා නගරං පවිසිත්වා තියාමරත්තිං තීසු පාකා රනතරෙසු පරිත්තං කාරොනතො විචරි, තෙන "යං කිඤ්චි"ති වුත්තමතෙත යෙව උදධකිච්චං උදකං අමනුස්සානං උපරි පති, තතියගාථාතො පට්ඨාය රජ්ජවවාසකානි විය උදබින්දූ ආකාසෙ උග්ගනත්වා ගිලානමනුස්සානං උපරි පතිංසු, තාවදෙව උපසනත රොගා මනුස්සා උට්ඨායුට්ඨාය ථෙරං පරිවාරසිංසු, "යං කිඤ්චි"ති වුත්තපදතතා පට්ඨාය පන උදකට්ඨහිනෙහි චුට්ඨ චුට්ඨා සබ්බ අපලා යනතා සඛ්කාරකුවහිතතිපදෙසාදිනිසිතා අමනුස්සා තෙන තෙන මාරෙන පලායිංසු, වාරානි අනොකාසානි අහෙසුං, තෙසු ඔකාසං අලභනතා පාකාරං භින්දිත්වා පලායිංසු, ඔහාජනො නගරමජ්ඣෙ සත්ථාගාරං සබ්බගන්ධෙහි උපලිම්පෙත්වා උපරි සුවණ්ණතාරකාදි විචිත්තං විතානං බන්ධිත්වා බුද්ධාසනං පඤ්ඤපෙත්වා සත්ථාරං ආරො

වෙසි, නිසිදි සත්ථා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ, භික්ඛුසංඝොපි ලිච්ඡවි
ගණොපි සත්ථාරං පරිවාරෙත්වා නිසිදි, සක්කොපි දෙවරාජා දෙව
ගණපරිවුතො පතිරූපෙ ඔකාසෙ අට්ඨාසි, ථෙරොපි සකලනගරං
අනුව්චරිත්වා වූපසන්තරෙගෙන මහාජනෙන සද්ධිං ආගන්ත්වා
සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසිදි, සත්ථා පරිසං ඔලොකෙත්වා තදෙව රතන
සුත්තං අභාසි, දෙසනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං
ධම්මාභිසමයො අහොසි.

එවං පුන දිවසෙපිති සත්ථාහං තදෙව සුත්තං දෙසෙත්වා
සබ්බඤ්ඤුතඤාණං වූපසන්තඤාණං ඤත්වා ලිච්ඡවිගණං ආමන්තෙත්වා
වෙසාලිතො නික්ඛම්, ලිච්ඡවිරාජානො දිගුණං සක්කාරං
කරොන්තා පුන තීහි දිවසෙහි සත්ථාරං ගඟාතීරං නාසිංසු, ගඟාය
නිබ්බත්තනාගරාජානො විනෙත්වා සුං- මනුස්සා තථාගතස්ස සක්කාරං
කරොන්තා මයං කිං න කරොමාති. තෙ සුවණ්ණරජතමණිමයා
නාවායො මාපෙත්වා සුවණ්ණරජතමණිමයෙ පලලඞ්ගෙ පඤ්ඤ
පෙත්වා පඤ්චවණ්ණපදුමසඤ්ඡන්නං උදකං කරිත්වා භගවතො අභි
රුහණත්ථාය සත්ථාරං යාචිංසු, මනුස්සා ව නාගා ව තථාගතස්ස පූජං
කරොන්තා මයං පන කිං න කරොමාති භුම්මට්ඨකදෙවෙපි ආදිං කත්වා
යාව අකනිට්ඨබ්‍රහ්මලොකා සබ්බදෙවතා සක්කාරං කරිංසු, තත්ථ
නාගා යොජනිකානි ඡත්තාධිච්ඡත්තානි උක්කිපිංසු, එවං හෙට්ඨා නාගා
භූමිතලරුක්ඛග්ගපබ්බතාදිසු භුම්මට්ඨකා දෙවතා අනන්තඤ්ඤෙ
ආකාසට්ඨදෙවානි නාගභවනං ආදිං කත්වා චක්කවාළපරියන්තෙ
යාව බ්‍රහ්මලොකා ඡත්තාධිච්ඡත්තානි උස්සාපිතානි අහෙසුං, ඡත්තන්ත
රෙසු ධජා ධජන්තරෙසු පතාකා තෙසු අන්තරන්තරා පුප්ඵදම
වාසවුණ්ණධූපාදීහි සක්කාරො අහොසි, සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා
දෙවපුත්තා ඡණවෙසං ගහෙත්වා උග්ගොසයමානා ආකාසෙ චෙව
රිංසු, තයො එව කිර සමාගමා මහන්තා අහෙසුං-ගඞ්ගාපාටිහාරිය
සමාගමො දෙවොරොහණසමාගමො අයං ගඟාරොහණසමා
ගමොති, පරතීරෙ බිම්බිසාරොපි ලිච්ඡවීහි කතසක්කාරතො දිගුණං
සක්කාරං සජ්ජෙත්වා භගවතො ආගමනං උදික්ඛමානො අට්ඨාසි,
සත්ථා ගඞ්ගාය උභොසු පස්සෙසු රාජූනං මහන්තං පරිවාරං ඔලො
කෙත්වා නාගාදීනඤ්ච අජ්ඣාසයං විදිත්වා එකෙකනාවාය පඤ්ච
පඤ්චසතභික්ඛුපරිවාරං එකෙකං නිම්මිනිත්වා මාපෙසි, සො එකෙ
කස්ස සෙතච්ඡත්තස්ස වෙව කපරුක්ඛස්ස ච පුප්ඵදමස්ස ච හෙට්ඨා
නාගගණපරිවුතො නිසිදනොා හොති, භුම්මට්ඨකදෙවතාදිසු ච එකෙ
කස්මිං ඔකාසෙ සපරිවාරං එකෙකං නිම්මිනිත්වා මාපෙසි, එවං
සකලචක්කවාළගබ්භෙ එකාලඞ්කාරෙ එකුස්සවෙ එකඡ්ජනෙ යෙව ච
ජනෙ නාගානං අනුග්ගහං කරොන්තා එකං රතනනාවං අභිරුහි,
භික්ඛුසු පි එකෙකො එකෙකමෙව නාවං අභිරුහි, නාගරාජානො බුද්

පමුඛං භික්ඛුසංඝං නාගභවනං පවෙසෙත්වා සබ්බරත්තිං සත්තූ සන්තප්පෙත්වා ධම්මකථං සුත්වා දුතියදිවසෙ දිබ්බෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන බුඩ්ඪපමුඛං භික්ඛුසංඝං පරිවිසිංසු, සත්ථා අනුමොදනං කත්වා නාග භවනා නික්ඛමිත්වා සකලවක්කවාළදෙවතාහි පූජියමානො පඤ්චහි නාවාසතෙහි ගඛ්ගානදිං අභිරුහි, රාජා පච්චුග්ගන්ත්වා සත්ථාරං නාවාතො ඔතාරෙත්වා ආගමනකාලෙ ලිච්ඡවීහි කතසක්කාරතො දිගුණං සක්කාරං කත්වා පුරිමනයෙනෙව පඤ්චහි දිවසෙහි රජ ගහං ආනෙසි, දුතියදිවසෙ භික්ඛූ පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා සායණ්හ සමයෙ ධම්මසභායං නිසින්නා කථං සමුට්ඨාපෙසුං- අහො බුඩ්ධානං මහානුභාවො අහො සත්ථරි දෙවමනුස්සානං පසාදෙ, ගඛ්ගාය නාම ඔරතො ච පාරතො ච අට්ඨයොජනෙ මණ්ඩෙ බුඩ්ඪතෙන පසා දෙන රඤ්ඤා සමතලං භූමිං කත්වා වාලුකා ඔකිණ්ණා ඡත්තුමත්තෙන ඔධිකා නානාවණ්ණානි පුප්ඵානි සන්ථතානි ගඛ්ගාය උදකං නාගානු භාවෙන පඤ්චවණ්ණෙහි පදුමෙහි සඤ්ඡන්නං යාව අකණිට්ඨභව නත්තරෙ ඡත්තාධිච්ඡත්තානි උස්සාපිතානි සකලවක්කවාළගබ්භං එකාලඞ්කාරං එකුස්සවං විය ච ජාතානි, සත්ථා ආගන්තුකා කාසු නුඛ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ? පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමානි වුත්තෙත-න භික්ඛවෙ එස පූජාසක්කාරෙ මයඛං බුඩ්ධානු භාවෙන නිබ්බත්තෙතා න නාගදෙවබ්‍රහ්මානුභාවෙන, අතීතෙ පන අපමත්තකපරිචාගානුභාවෙන නිබ්බත්තෙත්ථාති වත්වා - භික්ඛූහි යාචිතො තමත්ථං පකාසෙතුං අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ පන තක්කසිලායං සඞ්ඛ නාම බ්‍රාහ්මණෝ අහොසි, තස්ස පුත්තො සුසීමො නාම මාණවො සොළසවස්සුද්දෙසිකො එකදිවසං පිතරං උපසඞ්කමිත්වා ආහ-ඉච්ඡාමහං තාත බාරණසිං ගන්ත්වා මන්තෙත සජ්ඣායිතුන්ති, අථ නං පිතා ආහ-තෙන හි තාත අසුකො නාම බ්‍රාහ්මණෝ මම සහායකො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා අධීයස්සූති පවිසුතො අනුපුබ්බෙන බාරාණසිං පඛ්ඛ තං බ්‍රාහ්මණං උපසඞ්කමිත්වා පිතරා පතිතභාවං ආචික්ඛි, අථ නං සො සහායකස්ස මෙ පුත්තොත්ති සම්පටිච්ඡිත්වා පටිපස්සද්ධදරථං හද්දකෙන දිවසෙන මන්තෙත වාචෙතුං ආරභි, සො ලහුඤ්ඤ ගණ්හනෙතා බහුඤ්ඤ ගණ්හනෙතා ගහිතගහිතඤ්ඤ සුවණ්ණභාජනෙ පක්ඛිත්තසිඛතෙලම්ව අවිනස්සමානං ධාරෙනෙතා නචිරස්සෙව ආචරියස්ස සම්මුඛතො උග්ගණ්හිතබ්බං සබ්බං උග්ගණ්හිත්වා සජ්ඣායං කරොනෙතා අත්තනො උග්ගහිතසිප්පස්ස ආදිමජ්ඣමෙව පස්සති තො පරියොසානං, සො ආචරියං උපසඞ්කමිත්වා අහං ඉමස්ස සිප්පස්ස ආදිමජ්ඣමෙව පස්සාමි තො පරියොසානන්ති වත්වා ආචරි යෙන අගමිපි තාත න පස්සාමීති වුත්තෙ-අථඛො ආචරිය පරියෝ සානං තො ජානාතීති පුච්ඡිත්වා-ඉමෙ තාත ඉසිපතනෙ ඉසයෝ විහරන්ති තෙ ජානෙය්‍යුං තෙසං සන්තිකං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡස්සූති

ආචරියෙන වුත්තෝ - පවෙචකබුඩෙ උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡ - තුම්හෙ කිර පරියොසානං ජානාථාති, කෙචි ආම ජානාමාති, තෙනහි මෙ ආචික්ඛථාති, මයං පන අපඞ්ගජිතස්ස න ආචික්ඛාම සචෙ පරියොසානෙනෙවෝ පබ්බජ්යස්සති, සො සාධුති සම්පටිච්ඡිත්වා තෙසං සන්තිකෙ පබ්බජි, අථස්ස තෙ ඉදං තාව සික්ඛිස්සුති වත්වා එවං තෙ නිවාසෙතබ්බං එවං පාරුපිතබ්බන්ති ආදිනා නයෙන ආභිසමාචාරිකං ආචික්ඛිංසු, සො තථෙව සික්ඛන්තෝ උපනිස්සයසම්පන්නතාය න චිරස්සෙව පවෙචකසමාධිං අභිසමුඛ්ජ්ඣිත්වා සකලබාරාණසී නගරෙ ගගණතලෙ පුණ්ණචන්දෙ විය පාකටෝ ලාභග්ගයසග්ගප්පත්තෝ අහොසි, සො අපරායුගසංවත්තනිකස්ස කම්මස්ස කතත්තා න චිරස්සෙව පරිනිබ්බායි, අථස්ස පවෙචකබුඩා ව මහාජනෝ ව සරීරකිච්චං කත්වා ධාතුයෝ ගහෙත්වා නගරමාරෙ ථූපං කත්වා පතිට්ඨාපෙසුං, සඞ්ඛොපි බ්‍රාහ්මණෝ පුත්තෝ මෙ චිරගතෝ තං පවත්තිමස්ස ජානිස්සාමීති තං දට්ඨුකාමෝ තක්කසිලාතෝ නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන බාරාණසිං පත්වා මහාජනකායං සන්නිපතිතං දිස්වා අඩ්ඨ ඉමෙසු එකොපි මෙ පුත්තස්ස පවත්තිං ජානිස්සතීති උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි, සුසිමෝ නාම මාණවෝ ඉඩාගමේ අපිනු තස්ස පවත්තිං ජානාථාති? ආම බ්‍රාහ්මණ ජානාම අසුකස්ස නාම බ්‍රාහ්මණස්ස සන්තිකෙ තයෝ වෙදෙ සජ්ඣායිත්වා පබ්බජිත්වා පවෙචකසමාධිං සමෙඛිං සචජිනිත්වා පරිනිබ්බුතෝ අයමස්ස ථූපෝ පතිට්ඨාපිතොති, සො භූමිං හත්ථෙන පහරිත්වා රොදිත්වා කන්දිත්වා තං චෙතියඝණං ගන්ත්වා තිණානි උඛරිත්වා උත්තරාසාටකෙන වාලුකං ආහරිත්වා චෙතියඝණෙ ආකිරිත්වා කමණ්ඩලුතො උදකෙන පරිපොසිත්වා වනජපුපඵෙහි පූජං කත්වා සාටකෙන පටාකං ආරොපෙත්වා ථූපස්ස උපරි අත්තනෝ ඡත්තකං බන්ධිත්වා පක්කාමි, සත්ථා ඉදං අතීතං ආහරිත්වා-තදා භික්ඛවෙ අහං සංඛෝ නාම බ්‍රාහ්මණෝ අහොසිං, මයා සුසිමස්ස පවෙචකබුඩස්ස චෙතියඝණෙ තිණානි උඛවානි තස්ස මෙ නිස්සන්දෙන අට්ඨයොජනං මග්ගං විගතඛාණු කණ්ටකං කත්වා සුඛං සමතලං කරිංසු, මයා තත්ථ වාලුකා ඔකිණ්ණා තස්ස මෙ නිස්සන්දෙන අට්ඨයොජනං මග්ගං වාලුකං ඔකිරිංසු, මයා තත්ථ වනකුසුමෙහි පූජා කතා තස්ස මෙ නිස්සන්දෙන අට්ඨයොජනෙ මග්ගෙ නානාවණ්ණානි පුප්ඵානි ඔකිණ්ණානි එකයොජනට්ඨානෙ ගඛාය උදකං පවත්තෙණ්ඩෙහි පදුමෙහි සඤ්ඡන්නං, මයා තත්ථ කමඬලුදකෙන භූමි පරිපොසිතා තස්ස මෙ නිස්සන්දෙන වෙසාලියං පොක්ඛරවස්සං වස්සි, මයා තත්ථ පටාකා ආරොපිතා ඡත්තකාව බඬං තස්ස මෙ නිස්සන්දෙන යාව අසණ්ඨිඨභවනා ධජපටාකා ඡත්තාධිඡත්තාදීහි සකලචක්කවාළගබ්භං එකුස්සවං විය ජාතං, ඉති බො භික්ඛවෙ එස පූජාසක්කාරෙ මය්හං නෙව බුඬානුභාවෙන අතීතෙ පන අපමත්තකපරිච්චාගානුභාවෙනාති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"මත්තාසුඛපරිච්චාගා පස්සෙ චේ විපුලං සුඛං,
චජේ මත්තාසුඛං ධීරෝ සම්පස්සං විපුලං සුඛ"න්ති.

තත්‍ර **මත්තාසුඛන්ති** පමාණසුඛං පරිත්තකසුඛං වුච්චති, තස්ස පරිච්චාගෙන. **විපුලං සුඛන්ති** උදරසුඛං නිබ්බාණසුඛංති වුච්චති, තඤ්ච පස්සෙය්‍යාති අත්ථෝ, ඉදං වුත්තං හොති-එකං හි භොජන පානිං සජ්ඣාපෙත්වා භුඤ්ජන්තස්ස මත්තාසුඛං නාම උපජ්ජති තං පන පරිච්චජිත්වා උපොසථං වා කරොන්තස්ස දානං වා දදන්තස්ස විපුලං උළාරං නිබ්බාණසුඛං නාම නිබ්බත්තති, තස්මා සචෙ එවං තස්ස මත්තාසුඛස්ස පරිච්චාගා විපුලං සුඛං පස්සති, අථෙතං විපුලං සුඛං සම්මා පස්සනෙන්තා පණ්ඩිතෝ තං මත්තාසුඛං චජෙය්‍යාති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ගඩ්ඩාරොහණ වත්ථු පඤ්චමං.

---

21. 2.

"පරදුක්ඛූපධානෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං කුක්කුටඩිම්භකාදිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියා කිර අවිදූරෙ පඤ්චපුරං[1] නාම එකෝ ගාමෝ, තත්ථෙකෝ කෙවට්ටෝ වසති, සෝ සාවත්ථිං ගච්ඡන්තෝ අච්චරවතියා කච්ඡපණ්ඩානි දිස්වා තානි ආදාය සාවත්ථිං ගන්ත්වා එකස්මිං ගෙහෙ පවාපෙත්වා ඛාදන්තෝ තස්මිං ගෙහෙ කුමාරිකායපි එකං අණ්ඩං අදාසි, සා තං ඛාදිත්වා තතෝ පට්ඨාය අඤ්ඤං ඛාදනීයං නාම න ඉච්ඡති, අථස්සා මාතා කුක්කුටියා විජාතට්ඨානතෝ එකං අණ්ඩං ගහෙත්වා අදාසි, සා තං ඛාදිත්වා රසතණ්හාය බ්‍රහ්මා තතෝ පට්ඨාය සයමෙව කුක්කුටියා අණ්ඩානි ගහෙත්වා ඛාදති, සා දිස්වා තාය උපදුත්තා ආඝාතං බන්ධිත්වා ඉතොදානි චුත්‍වා යක්ඛිණී හුත්වා තව දරකෙ ඛාදිතුං සම්භවා හුත්වා නිබ්බත්තෙය්‍යනති පත්ථනං ඨපෙත්වා කාලං කත්වා තස්මිං යෙව ගෙහෙ මජ්ජාරී හුත්වා නිබ්බත්තති, ඉතරාපි කාලං කත්වා තත්ථෙව කුක්කුටී හුත්වා නිබ්බත්තතා කුක්කුටඩිම්භානි විජායි, මජ්ජාරී ආගන්ත්වා තානි ඛාදිත්වා දුතියම්පි තතියම්පි ඛාදියෙව, කුක්කුටී තයො වාරෙ මම අඩ්ඩානි ඛාදිත්වා ඉදානි මම්පි ඛාදිතු කාමාසි ඉතො චුතා සප්පතිකං තං ඛාදිතුං ලභෙය්‍යනති පත්ථනං කත්වා තතෝ චුතා දීපිනී හුත්වා නිබ්බත්තී, ඉතරාපි කාලං කත්වා මිගී හුත්වා නිබ්බත්තී, තස්සා විජාතකාලෙ දීපිනී ආගන්ත්වා තං සබ්බං ප්‍රත්තකෙහි ඛාදි, එවං ඛාදන්තා පවත්තු අත්තභාවසතෙසු අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස දුක්ඛං උප්පාදෙත්වා අවස්සතෙ

1. ම. පඤ්චපුරං.

එකා යක්ඛිණී හුත්වා නිබ්බත්ති එකා සාවත්ථියං කුලධීතා හුත්වා නිබ්බත්ති, ඉතෝ පරං "න හි වෙරෙන වෙරානී"ති ගාථාවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං, ඉධ පන සත්ථා වෙරං හි අවෙරෙන වූපසම්මති නෝ වෙරෙනාති වත්වා උභින්නම්පි ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"පරදුක්ඛූපධානෙන අත්තනෝ සුඛමිච්ඡති,
වෙරසංසග්ගසංසට්ඨා වෙරා සෝ න පරිමුච්චති"ති.

තත්ථ **පරදුක්ඛූපධානෙනාති** පරස්මිං දුක්ඛූපධානෙන **පරස්ස** දුක්ඛූපදහනෙනාති අත්ථෝ. **වෙරසංසග්ගසංසට්ඨාති** යෝ පුග්ගලෝ අක්කොසනපච්චක්කොසනපහරණපටිපහරණාදිනං වසෙන අඤ්ඤමඤ්ඤකතෙන වෙරසංසග්ගෙන සංසට්ඨා-**වෙරා සෝ න පරිමුච්චති** නිච්චකාලං වෙරවසෙන දුක්ඛමෙව පාපුණාතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ යක්ඛිණී සරණෙසු පතිට්ඨාය පවසිලානි සමාදියිත්වා වෙරතෝ මුච්චි, ඉතරාපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

කුක්කුටණ්ඩවාදිකාය වත්ථු දුතියං.

---

21. 3.

"යං හි කිච්ච"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා හදයියං නිස්සාය ජාතියා වනෙ විහරන්තෝ හදයියභික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිර පාදුකාමඩ්ඩනෙ උය්‍යුත්තා අහෙසුං, යථාහ-"තෙන ඛෝ පන සමයෙන හදයියා භික්ඛූ අනෙකවිහිතං පාදුකාමඩ්ඩානුයොගමනුයුත්තා විහරන්ති-තිණපාදුකං කරොන්තම්පි කාරාපෙන්තිපි මූලපාදුකං කරොන්තිපි කාරාපෙන්තිපි ඛබ්බජපාදුකං හින්තාල පාදුකං කමලපාදුකං කඞ්ගලපාදුකං කරොන්තිපි කාරාපෙන්තිපි රිවන්තිං උදෙසං පරිපුච්ඡං අධිසීලං අධිචිත්තං අධිපඤ්ඤ"න්ති. භික්ඛූ තෙසං තථාකරණභාවං ඤත්වා උජ්ඣායිත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්ථා තෙ භික්ඛූ ගරහිත්වා-භික්ඛවෙ තුම්හෙ අඤ්ඤෙසු කිච්චෙසු ආගන්ත්වා අඤ්ඤසම්ං යෙව කිච්චෙ උය්‍යුත්තාති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යං හි කිච්චං තදපවිද්ධං අකිච්චං පන කයිරති,
උන්නළානං පමත්තානං තෙසං වඩ්ඪන්ති ආසවා.

යෙසං ච සුසමාරබ්ධා නිච්චං කායගතා සති,
අකිච්චං තෙ න සෙවන්ති කිච්චෙ සාතච්චකාරිනො;
සතානං සම්පජානානං අත්ථං ගච්ඡන්ති ආසවා"ති.

තත්ථ යං හි කිච්චන්ති භික්ඛුනෝ හි පබ්බජිතකාලතෝ පට්ඨාය අපරිමාණසීලක්ඛන්ධොපනං අරඤ්ඤවාසෝ ධුතඞ්ගපරිහරණං ඣානාරාමතාති එවමාදි කිච්චං නාම, ඉමෙහි පන යං අත්තනෝ කිච්චං **තං අපච්චං** ජඞ්ඝිතං. **අකිච්චන්ති** භික්ඛුනෝ පන ජත්තූ මණ්ඩනං උපාහනපාදුකාපත්තථාලකඩ්ඩනරකඩායබන්ධනඅංසවට්ටකානං මණ්ඩනං අකිච්චං නාම. යෙහි තං කසිරේන තෙසං මානනලං උක්ඛිපිත්වා වරණේන **උනතලානං** සන්ථොසඝෙන **සමත්තානං** චත්තාරොපි ආසවා වඩ්ඪන්තීති අත්ථෝ. **සුසමාරද්ධා** සුපරිඝාතිතා. **කායගතාසතීති** කායානුපස්සනා භාවනා. **අකිච්චන්නි** තෙ එතං ජත්තුමණ්ඩනාදිකං අකිච්චං **න සෙවන්ති** න කරොන්තීති අත්ථෝ. **කිලෙසෙති** පබ්බජිතකාලතෝ පට්ඨාය කත්තබ්බ අපරිමාණ සීලක්ඛන්ධොපනාදිකෙ කාරණියෙ. **සාතච්චකාරිනොති** සතත කාරිනෝ අට්ඨිතකාරිනෝ. තෙසං සන්ථා අවිප්පවාසෙන **සත්ථා**, සාත්ථකසම්පජඤ්ඤං සප්පායසම්පජඤ්ඤං ගොචරසම්ප ජඤ්ඤං අසම්මොහසම්පජඤ්ඤන්ති චතූහි සම්පජඤ්ඤේහි **සම්පජා නානං** චත්තාරොපි **ආසවා අත්ථං ගච්ඡන්ති** පරික්ඛයං අභාවං ගච්ඡන්තීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු, සම්පත්තානංපි **සාත්ථිකා** දෙසනා අහොසීති.

භද්දියභික්ඛුනා වත්ථු තතියං.

---

21. 4.

"මාතර"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි සම්බහුලා ආගන්තුකා භික්ඛූ සත්ථාරං දිවාට්ඨානෙ නිසින්නා උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, තස්මිං ඛණෙ ලකුණ්ඩක භද්දියත්ථෙරෝ භගවතෝ අවිදූරෙ අතික්කමති, සත්ථා තෙසං භික්ඛූනං චිත්තාචාරං ඤත්වා ඔලොකෙත්වා-පස්සථ භික්ඛවෙ අයං භික්ඛු මාතාපිතරෝ හනිත්වා නිද්දුක්ඛා හුත්වා යාතීති වත්වා-තෙගි භික්ඛූහි කිං නුඛෝ සත්ථා වදතීති අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛානි ඔලොකෙත්වා සංසයපක්ඛන්දෙහි[1] කිං නාමෙතං වදථාති වුත්තෙ තෙසං ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"මාතරං පිතරං හන්ත්වා රාජානෝ වෙ ච ඛත්තියෙ,
රට්ඨං සානුචරං හන්ත්වා අනීඝෝ යාති බ්‍රාහ්මණෝ"ති.

---

1. සී. පඤ්ඤෙන්ති.

තත්ථ **සානුචරන්ති** ආයසාඩ්ඪෙන ආයුත්තකෙන සහිතං, එත්ථ හි "තණ්හා ජනෙති පුරිස"න්ති වචනතො තීසු භවෙසු සත්තානං ජනනතො තණ්හා **මානා** නාම, අහං අසුකස්ස නාම රඤ්ඤො වා රාජමහාමත්තස්ස වා පුත්තොති පිතරං නිස්සාය අසම්මානස්ස උපජ්ඣනතො අසම්මානො **පිතා** නාම, ලොකො විය රාජානං යඤ්ඤ සබ්බදිට්ඨිගතානි චෙ සස්සතුච්ඡෙදදිට්ඨියො භජන්ති තඤ්ඤා චෙ සස්සතුච්ඡෙදදිට්ඨියො මෙ **ධනනිරජානෙනා** නාම, වාදඤ්ඤතානි විත්ථතවෙඨන රට්ඨසදිසතාය **රට්ඨං** නාම. ආයසාඩ්ඪකො ආයුත්තකපුරිසො විය තං නිස්සිතො නන්දිරාගො **අනුචරෙ** නාම. **අනීඝොති** නිද්දුක්ඛො. **බ්‍රාහ්මණොති** බිණාසවො, එතෙසං තණ්හාදීනං අරහත්තමග්ගඤාණාසිනා හතත්තා බිණාසවො **නිද්දුක්ඛො** හුත්වා **යාතීති** අයමෙත්ථ අත්ථො. දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨිංසූති.

දුතියගාථායපි වත්ථු පුරිමසදිසමෙව. තදුපි සත්ථා ලකුණ්ඩක භද්දියත්ථෙරමෙව ආරබ්භ කථෙසි. තෙසං ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"මාතරං පිතරං හන්ත්වා රාජානො දෙ ච සොත්ථියෙ,
වෙය්‍යඝ්ඝපඤ්චමං හන්ත්වා අනීඝො යාති බ්‍රාහ්මණො"ති.

තත්ථ දෙ ච සොත්ථියෙති දෙ ච බ්‍රාහ්මණෙ, ඉමිස්සා හි ගාථාය සත්ථා අත්තනො ධම්මිස්සරභාවාය දෙසනාවිධිකුසලතාය ච සස්සතුච්ඡෙදදිට්ඨියො දෙ බ්‍රාහ්මණරාජානො කත්වා කථෙසි. **වෙය්‍යඝ්ඝ පඤ්චමන්ති** එත්ථ ව්‍යග්ඝාභූවරිතො සපපටිභයො දුප්පටිපජ්ජෝ[1] මඤ්ඤො **වෙය්‍යඝ්ඝෝ** නාම, පිවිකිච්ඡානීවරණම්පි තෙන සදිසතාය **වෙය්‍යඝ්ඝං** නාම, තං පඤ්චමං අස්සාති නීවරණපඤ්චකං **වෙය්‍යඝ්ඝ පඤ්චමං** නාම, ඉදඤ්චෙ වෙය්‍යඝ්ඝපඤ්චමං අරහත්තඤ්ඤාණාසිනා නිස්සෙසං **හන්ත්වා අනීඝොව** යාති බ්‍රාහ්මණොති අයමෙත්ථ අත්ථො. සෙසං පුරිමසදිසමෙවාති.

ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථෙරස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

21. 5.

"සුපබුද්ධ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දාරුසාකටිකස්ස පුත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

රාජගහසමීං හි සම්මාදිට්ඨිකපුත්තො ච මිච්ඡාදිට්ඨිකපුත්තො වාති චෙ දාරකා අභික්ඛණං ගුළකීළං කීළන්ති, තෙසු සම්මාදිට්ඨිකපුත්තො ගුළං බිපමානො බුද්ධානුස්සතිං ආවජ්ජෙත්වා "ඉමො බුද්ධස්සා"ති වත්වා වත්වා ගුළං බිපති, ඉතරොපි නිත්තියානං ගුණෙ උද්දිසිත්වා "නමො

1. සී. දුප්පටිපත්තො.

අරහනතාන''නති වත්වා වත්වා ඛිපති, තෙසු සම්මාදිට්ඨිකසස පුතෙතා ජිනාති ඉතරෝ පරජජති,[1] සෝ තසස කිරියං දිසවා අයං එවමනුසස රිත්වා එවං වත්වා ගුළං ඛිපනෙතා මං ජිනාති අහමපි එවරූපං කරිසසාමීති බුඛානුසසනියං පරිවයමකාසි, අපෙභාදිවසං තසස පිතා සකටං යොජෙත්වා දුරුනං අත්ථාය ගවජනෙතා තම්පි දුරකං ආදය ගනත්වා අටවියං දුරුනං සකටං පූරෙත්වා ආගවජනෙතා බහිනගරෙ සුසාන සාමනෙත උදකඵාසුකට්ඨානෙ ගොණෙ මොචෙත්වා භත්තවිසසගගහං කාසි, අථසස තෙ ගොණා සාඝණ්ඩසමයෙ නගරං පවිසනෙතන ගොගණෙන සඬිං නගරමෙව පවිසිංසු, සාකවිතොපි ගොණෙ අනු බඛනෙතා නගරං පවිසිත්වා සායං ගොණෙ දිසවා ආදය තිකඛමනෙතා වාරං න සමපාපුණි, තසමිං හි අසමපතෙතයෙව වාරං පිහිතං, අථසස පුතෙතා එතකොව රතතිභාගෙ සභාටසස හෙට්ඨා නිපජජිත්වා නිද්දං ඔක්කමි. රාජගහං පන පකතියාපි අමනුසසබහුලං, අයඤ්ච සුසානසනතිකෙ නිපනෙනා, තසථ නං වෙ අමනුසසා පසසිංසු, එකො සාසනසස පටිසණ්ඨකො මිච්ඡාදිට්ඨිකො එකො සම්මාදිට්ඨිකො, තෙසු මිච්ඡාදිට්ඨිකො ආහ-අයං නො භක්ඛෙ ඉමං ඛාදමානි, ඉතරෙ අලං මා තෙ රුච්චිති නිවාරෙසි, සෙ තෙන නිවාරියමානොපි තසස වචනං අනාදියිත්වා දුරකං පාදෙ ගහෙත්වා ආකඩ්ඩි, සෙ බුඛානුසසතියා පරිවිතතතතා තසමිං ඛණෙ ''නමො බුඛසසා''ති ආහ, අමනුසසෙ මහාභයභීතෙ පරික්කමිත්වා අට්ඨාසි, අථ නං ඉතරෙ අමෙහති අකිච්චං කතං දඩ්ඨකම්මමසස කරොමානි වත්වා තං රක්ඛමානෙ අට්ඨාසි, මිච්ඡාදිට්ඨිකො නගරං පවිසිත්වා රඤ්ඤො භොජනපාතිං පූරෙත්වා භොජනං ආහරි, අථ නං උභොපි තසස මාතාපිතරෙ විය හුත්වා උපට්ඨාපෙත්වා භොජෙත්වා ඉමානි අක්ඛරානි රාජව පසසතු මා අඤ්ඤතු තං පවත්තිං පතා සෙනෙතා යක්ඛානුභාවෙන භොජනපාතියං අක්ඛරානි ඡින්දිත්වා පානිං දුරඤ්ඤකටෙ පක්ඛිපිත්වා සබ්බරත්තිං ආරක්ඛං කත්වා පක්ක මිංසු, පුන දිවසෙ රාජකුලතො චොරෙහි භොජනභඩං අවහරනති කොලාහලං කරොනෙතා වාරානි පිදහිත්වා ඔලොකෙත්වා තත්ථ අපසසනතා නගරා නික්කමිත්වා ඉතොවිතො ච ඔලොකෙනතා දුරඤ්ඤකටෙ සුවණ්ණපාතිං දිසවා අයං චොරොති තං දුරකං ගහෙත්වා රඤ්ඤො දසෙසසුං, රාජා අක්ඛරානි දිසවා කිං එතං තාතාති පුචඡිත්වා නාහං දෙව ජානාමි මතාපිතරෝ මෙ ආගනත්වා රත්තිං භොජෙත්වා රක්ඛමානා අට්ඨංසු අහමපි මාතාපිතරෝ මං රක්ඛනතීති නිබභයොව නිද්දං උපගතො එත්තකං අහං ජානාමීති, අථසස මාතා පිතරොපි තං ඨානං අගමිංසු, රාජා තං පවත්තිං සුත්වා තෙ තයොපි ජනෙ ආදය සත්ථු සනතිකං ගනත්වා සබ්බං ආරොචෙත්වා කිනනුඛො භනෙත බුඛානුසසති එව රක්ඛා හොති උදහු ධම්මානුසසති ආද

1. ම. පරාජයති.

යොජිති පුච්ඡි, අථස්ස සත්ථා මහාරාජ න කෙවලං බුද්ධානුස්සතිඤ්ඤේව රක්ඛා යෙසං පන ඡබ්බිධෙන චිත්තං සුභාවිතං තෙසං අඤ්ඤතරෙන රක්ඛාවරණෙන වා මහෙසක්ඛදෙවි වා නිච්චං නප්පිති වත්තා ඡ ඨානානි දස්සෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි:-

"සුපබුද්ධං පබුජ්ඣන්ති සදා ගොතමසාවකා,
යෙසං දිවා ච රත්තෝ ච නිච්චං බුද්ධගතා සති.

සුපබුද්ධං-පෙ-නිච්චං ධම්මගතා සති. සුපබුද්ධං-පෙ-නිච්චං සඞ්ඝගතා සති. සුපබුද්ධං-පෙ-නිච්චං කායගතා සති. සුපබුද්ධං-පෙ-අහිංසාය රතෝ මනෝ. සුපබුද්ධං-පෙ-භාවනාය රතෝ මනෝති.

තත්ථ සුපබුද්ධං පබුජ්ඣන්තීති බුද්ධගතාසතිං ගහෙත්වා සුපන්නා ගහෙත්වා යෙව ච පබුජ්ඣන්නා සුපබුද්ධං පබුජ්ඣන්ති නාම. **සදා ගොතම සාවකාති** ගොතමගොත්තස්ස බුද්ධස්ස සවණන්තෙ ජාතත්තා තස්සෙව අනුසාසනියා සවණන්තාය ගොතමසාවකා. **බුද්ධගතා සතීති** "ඉතිපි සෝ භගවා"ති ආදිපපභෙදෙ බුද්ධගුණෙ ආරබ්භ උපපජ්ජමානා සති, සා නිච්චකාලං අත්ථි, තෙ සදාපි සුපබුද්ධං පබුජ්ඣන්තීති අත්ථෝ. තථා අසක්ඛෙකානන්තා පන එකදිවසං තීසු කාලෙසු වීසු කාලෙසු එකසම්මපි කාලෙ බුද්ධානුස්සතිං මනසිකරොන්තා සුපබුද්ධං පබුජ්ඣන්ති එව නාම. **ධම්මගතා සතීති** "සවාක්ඛාතෝ භගවතා ධම්මෝ"ති ආදිපපභෙදෙ ධම්මගුණෙ ආරබ්භ උපපජ්ජමානා ධම්මානුස්සති. **සංඝගතා සතීති** "සුපටිපන්නෝ භගවතෝ සාවකසංඝෝ"ති ආදිපපභෙදෙ සංඝගුණෙ ආරබ්භ උපපජ්ජමානා සංඝගතාසති. **කායගතාසතීති** වත්තසීසානුසාරවසෙන වා නවඩ්ඪිවිධකාවසෙන වා චතුඛාතුවවත්ථාන වසෙන වා අසුභනිමිත්තනීලකසිණාදිරූපජ්ඣානවසෙන වා උපපජ්ජමානා සති. **අහිංසාය රතොති** "සෝ කරුණාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරතී"ති එවං වුත්තාය කරුණාභාවනාය රතෝ. **භාවනායාති** මෙත්තාභාවනාය, කිඤ්චාපි හෙට්ඨා කරුණාභාවනාය වුත්තත්තා ඉධ සබ්බාපි අවසෙසා භාවනා නාම ඉධ පන මෙත්තාභාවනා ව අධිප්පෙතා. සෙසං පඨමගාථාය වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

දෙසනාවසානෙ සෝ දුරඩෝ සඩ්ඩිං මාතාපිතූහි සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨහි, පච්ඡා පන පබ්බජිත්වා සබ්බෙපි අරහත්තං පාපුණිංසු, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

දුරුසාකවිකපුත්තස්ස වත්ථු පඨමං.

---

21. 6.

"දූපබ්බජ්ජ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙසාලිං නිස්සාය මහාවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං වජ්ජිපුත්තකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. ඨං සන්ධාය වුත්තං-"අඤ්ඤතරෙ වජ්ජිපුත්තකෝ භික්ඛු වෙසා

ලිඤං විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ, තෙන ඛො පන සමයෙන වෙසාලියං සබ්බරත්තිජ්ජතො හොති, අථ ඛො සො භික්ඛු වෙසාලියං තූරියතාළිතවාදිතනිග්ඝොසසද්දං සුත්වා පරිදෙවමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි:-

"එකකා මයං අරඤ්ඤෙ විහරාම අපවිඩං ව වනස්මිං දුරුකං,
එතාදිසිකාය රත්තියා කොසුදානි අමෙහි පාපියො"ති.

සො කිර වජ්ජිරට්ඨෙ රාජපුත්තො වාරෙන සමපත්තො රජ්ජං පහාය පබ්බජිතො වෙසාලියං වාතුම්මහාරාජිකෙහි සද්ධිං එකාබද්ධං කත්වා සකලනගරෙ ධජපටාකාදීහි පතිමණ්ඩිතෙ කොමුදියා පුණ්ණමාය සබ්බරත්තිං ඡත්තවාරෙ වත්තමානෙ භෙරියාදීනං තූරියානං තාළිතානං නිග්ඝොසං ච්ඡණාදිනව වාදිතානඤ්ච සද්දං සුත්වා යානි වෙසාලියං සත්තරාජසහස්සානි සත්ත ච රාජසතානි සත්ත ච රාජිනො තත්තකා එව ච තෙසං යුවරාජස්සෙනාපති[1] ආදයො තෙසු අලංකත පටියත්තෙසු නක්ඛත්තකීළනත්ථාය ච්ඡිං ඔතිණ්ණෙසු සට්ඨිහත්ථෙ මහාවඩ්ඪකිමෙ වංකමමානො ගගනතලෙඛ ඨිතං චන්දං දිස්වා වඩ්ඪකිමනකොට්ඨං ඵලකං නිස්සාය ඨිතො වෙඨනාලඞ්කාරවිරහිතත්තා වනෙ ජඞ්ඝිතදරුකං විය අත්තභාවං ඔලොකෙත්වා අත්ථි නුඛො අඤ්ඤෙ අමෙහි ලාමකතරොති චින්තෙනෙනා පකතියා ආරඤ්ඤක කාදිගුණයුත්තෙනාපි තස්මිං ඛණෙ අනභිරතියා පිළිතො එවමාහ, සො තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථාය දෙවතාය ඉමං භික්ඛුං සංවෙ ජෙස්සාමීති අධිප්පායෙන:-

"එකකො ත්වං අරඤ්ඤෙ විහරසි අපවිඩංව වනස්මිං දුරුකං,
තස්ස තෙ බහුකා පිහයන්ති නෙරයිකා විය සග්ගගාමින"න්ති

වුත්තං ඉමං ගාථං සුත්වා පුනදිවසෙ සත්ථාරං උපසංකමිත්වා වන්දිත්වා නිසිදි, සත්ථා තං පවත්තිං ඤත්වා ඝරාවාසස්ස දුක්ඛතං පකාසෙතු කාමො පච දුක්ඛානි සමොධානෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"දුප්පබ්බජ්ජං දුරභිරමං දුරාවාසා ඝරා දුඛා,
දුක්ඛෙඛා සමානසංවාසෝ දුක්ඛානුපතිතද්ධගූ;
තස්මා න වද්ධගූ සියා නව දුක්ඛානුපතිතො සියා"ති.

තත්ථ දුප්පබ්බජ්ජන්ති අපං වා මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධඤ්චෙව ඤාතිපරිවට්ටඤ්ච පහාය ඉමස්මිං සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජ්ජං නාම දුක්ඛං. දුරභිරමන්ති එවං පබ්බජිතෙනාපි භික්ඛාචරියාය ජීවිත වුත්තිං ඝටෙන්තෙන වා අපරිමාණසීලක්ඛන්ධොපනිබන්ධං අනුබන්ධම පටිපත්තිපූරණවසෙන අභිරමිතුං දුක්ඛං. දුරාවාසාති යස්මා පන ඝරං ආවසන්තෙන රාජූනං රාජකිච්චං ඉස්සරානං ඉස්සරකිච්චං වහිතබ්බං පරිජනා වෙව ධම්මිකා ච සමණබ්‍රාහ්මණා සංගහෙතබ්බා,

1. ම. උපරජ්ජෙනාපනි.

එවං සන්තෙ සරාවාසොපි ජිඳ්ඝසටෝ විය මහාසමුද්දෙ විය ච දුප්පූරෝ තසමා සරාවාසා නාමෙතෙ දුරාවාසා දුක්ඛා ආවසිතුං තෙනෙවෙව කාරණෙන දුක්ඛාති අත්ථෝ. **දුක්ඛෝ සමානසංවාසොති** ගිහිනෝ වා හි යෙ ජාතිගොත්තකුලහොගෙහි පබ්බජිතා වා සීලාචාරබාහුසච්චාදීහි සමානාපි හුත්වා කොසි ත්වං කොසම් අහංති ආදීනි වත්වා අධික්කරණපසුතා හොන්ති තෙ අසමානා නාම තෙහි සංවාසෝ නාම දුක්ඛොති අත්ථෝ. **දුක්ඛානුපතිතඛගූති** යෙ වට්ටසඞ්ඛාතං අඞ්ගං පටිපන්නත්තා අඞ්ග තෙ දුක්ඛෙ අනුපතිතාව. **නසමා නවඛගූති** යසමා දුක්ඛානුපතිතහාවොපි දුක්ඛෙ අඞ්ගහාවොපි තසමා වට්ටසඞ්ඛාතං අඞ්ගං ගමනත්ථාය අඞ්ග නව භවෙය්ය වුත්තපපකාරෙන දුක්ඛෙන අනුපතිතොපි න භවෙය්යාති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ සෝ භික්ඛු පවසු ඨානෙසු දස්සිතෙ දුක්ඛෙ නිබ්බින්දනෙනා පචොරමභාගියාදීනි සංයොජනානි පදාලෙත්වා අරහත්තෙ පතිට්ඨහීති.

වජ්ජීපුත්තක භික්ඛුස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

21. 7.

"සද්ධො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ විත්තං ගහපතිකං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු බාලවග්ගෙ "අසතං භාවනමිච්ඡෙය්‍යා"ති ගාථාවණ්ණනාය විත්ථාරිතං, ගාථාපි තත්‍රෙව වුත්තා, වුත්තං හෙතං තත්‍ථ "කිං පන භන්තෙ එතස්ස තුම්හාකං සන්තිකං ආගච්ඡන්තස්සෙව අයං ලාභසක්කාරෝ උප්පජ්ජෝ උදාහු අඤ්ඤත්‍ථ ගච්ඡන්තස්සාපි උප්පජ්ජෝ"ති, ආනන්ද මම සන්තිකං ආගච්ඡන්තස්සාපි අඤ්ඤත්‍ථ ගච්ඡන්තස්සාපි තස්ස උප්පජ්ජතෙව, අයං හි උපාසකො සද්ධො පසන්නෝ සම්පන්නාසීලෝ, එවරූපෝ හි යං යං දිසං භජති තත්‍ථ තත්‍රෙවස්ස ලාභසක්කාරෝ නිබ්බත්තතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සද්ධෝ සීලෙන සම්පන්නෝ යසොභොගසමප්පිතෝ,
යං යං පදෙසං භජති තත්‍ථ තත්‍රෙව පූජිතෝ"ති.

තත්‍ථ සද්ධොති ලොකියලොකුත්තරාය සද්ධාය සමන්නාගතෝ. **සීලෙනාති** අගාරියසීලං අනගාරියසීලන්ති දුවිධං සීලං තෙසු ඉධ අගාරියසීලං අධිප්පෙතං තෙන සමන්නාගතොති අත්ථෝ. **යසොභොගසමප්පිතොති** යාදිසෝ අනාථපිණ්ඩිකාදීනං පඤ්චපාසකසතා[1] පරිවාරසඞ්ඛාතො අගාරියයසෝ තාදිසෙනෙව යසෙන-ඛඤ්ඤාදි කොචෙව සත්තවිධඅරියධනසඞ්ඛාතො චාති දුවිධෝ භොගෝ තෙන

1. ම. පඤ්චපාසක.

තෙන ච සමන්නාගතොති අත්ථො. **යං යං පදෙසන්ති** පුරිමාදිසු දිසාසු එවරූපො කුලපුත්තො යං යං පදෙසං භජති තත්ථ තත්ථ එවරූපෙන ලාභසක්කාරෙන පූජිතො හොතීති අත්ථො.

චිත්තගහපතිභාසස්ස වත්ථු සත්තමං.

---

21. 8.

"දූරෙ සන්තො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ධීතරං චූළසුභද්දං නාම ආරබ්භ කථෙසි.

අනාථපිණ්ඩිකස්ස කිර දහරකාලතො පට්ඨාය උග්ගතගරවාසී උග්ගො නාම සෙට්ඨිපුත්තො සහායකො අහොසි, තෙ එකාචරියකුලෙ සිපපං උග්ගණ්හන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤං කතිකං කරිංසු-අම්හාකං වයප්පත්තකාලෙ පුත්තධීතාසු ජාතාසු යො පුත්තස්ස ධීතරං වාරෙති තෙන තස්ස ධීතා දාතබ්බාති, තෙ උභොපි වයප්පත්තා අත්තනො අත්තනො නගරෙ සෙට්ඨිට්ඨානෙ පතිට්ඨහිංසු, අථෙකස්මිං සමයෙ උග්ගසෙට්ඨි වාණිජ්ජං පයොජෙන්තො පමති සකටසතෙහි සාවත්ථිං අගමාසි, අනාථපිණ්ඩිකො අත්තනො ධීතරං චූළසුභද්දං ආමන්තෙත්වා අම්ම පිතා තෙ උග්ගසෙට්ඨි නාම ආගතො තස්ස කත්තබ්බකිච්චං සබ්බං තව භාරොති ආණාපෙසි, සා සාධූති පටිස්සුණිත්වා තස්ස ආගතදිවසතො පට්ඨාය සහත්ථෙනෙව සූපව්‍යඤ්ජනාදීනි සම්පාදෙති මාලාගන්ධවිලෙපනාදීනි අභිසඞ්ඛරොති, භොජනකාලෙ තස්ස නහානොදකං පටියාදෙත්වා නහානකාලතො පට්ඨාය සබ්බකිච්චානි සාධුකං කරොති, උග්ගසෙට්ඨි තස්සා ආචාරසම්පත්තිං දිස්වා පසන්නචිත්තො එකදිවසං අනාථපිණ්ඩිකෙන සද්ධිං සුඛකථාය නිසින්නො මයං දහරකාලෙ එවං නාම කතිකං කරිම්හාති සාරෙත්වා චූළසුභද්දං අත්තනො පුත්තස්සත්ථාය වාරෙසි, සො පන පකතියාව මිච්ඡාදිට්ඨිකො තස්මා දසබලස්ස තමත්ථං ආරොචෙත්වා සත්ථාරා උග්ගසෙට්ඨිස්ස උපනිස්සයං දිස්වා අනුඤ්ඤාතෙ හරියාය සද්ධිං මන්තෙත්වා තස්ස වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා දිවසං ඨපෙත්වා ධීතරං විසාඛං දත්වා උග්ගෙසෙට්ඨිනො ධනජයසෙට්ඨි විය මහන්තං සක්කාරං කරිත්වා සුභද්දං ආමන්තෙත්වා අම්ම සස්සුරකුලෙ වසන්තියා නාම අන්තො අග්ගි බහි න නීහරිතබ්බොති ධනජයසෙට්ඨිනා විසාඛාය දින්නානයෙනෙව දස ඔවාදෙ දත්වා සබ්බෙ මෙ ගතට්ඨානෙ ධීතූ දෙන්තා උපජ්ජන්ති තුම්හෙහි සොධෙතබ්බොති අට්ඨ කුටුම්බිකෙ පාටිහොගෙ ගහෙත්වා තස්සා උග්ගෙසෙට්ඨිදිවසෙ බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා පුරිමභවෙ ධීතරා කතානං සුචරිතානං ඵලවිභූතිං ලොකස්ස පාකටං කත්වා දස්සෙන්තා විය මහන්තෙන සක්කාරෙන ධීතරං උග්ගෙසෙට්ඨි, තස්සා අනුපුබ්බෙන උග්ගතගරං පත්තකාලෙ සස්සුරකුලෙන සද්ධිං මහාජනො පච්චුග්ගමනමකාසි, සාපි

අත්තනෝ සිරිවිභවං පාකටං කාතුං විසාඛා විය සකලනගරස්ස අත්තානං දස්සෙන්තී රථේ ඨත්වා නගරං පවිසිත්වා නාගරෙහි පෙසිත පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා අනුරූපවසෙන තෙසං තෙසං පෙසෙන්තී සකලනගරං අත්තනෝ ගුණෙහි එකාබද්ධමකාසි, මහලදිවසාදිසු පනස්සා සස්සුරෝ අවෙලකානං සක්කාරං කරොන්තා ආගන්ත්වා අම්හාකං සමණෙ වන්දතූති පෙසෙති, සා ලජ්ජාය නගෙ පසිතුං අසක්කොන්තී ගන්තුං න ඉච්ඡති, සෝ පුනප්පුනං පෙසෙත්වාපි තාය පටික්ඛිත්තො කුජ්ඣිත්වා නීහරථ නන්ති කුට්ඨිකෙ පක්කොසාපෙත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි, තෙ තස්සා නිද්දොසභාවං ඤත්වා සෙට්ඨිං සඤ්ඤාපෙසුං, සෝ අයං මම සමණෙ අභිරිකාති න වන්දිති හරියාය ආරොචෙසි, සා කිදිසා නු ඛො ඉමිස්සා සමණා අතිවිය තෙසං පසංසතීති තං පක්කොසාපෙත්වා ආහ:-

"කිදිසා සමණා තුය්හං බාලහං ඛො තෙ පසංසසි,
කිංසීලා කිංසමාචාරා තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතා"ති.

අථස්සා සුභද්දා බුද්ධානං වෙව බුද්ධසාවකානඤ ගුණෙපකාසෙන්තී;-

"සන්තින්ද්‍රියා සන්තමානසා සන්තං තෙසං ගතං සිතං,
ඔක්ඛිත්තචක්ඛු මිතභාණී තාදිසා සමණා මම.

කායකම්මං සුචි තෙසං වාචාකම්මං අනාවිලං,
මනොකම්මං සුවිසුද්ධං තාදිසා සමණා මම.

විමලා සඞ්ඛමුත්තාභා සුද්ධා අන්තරබාහිරා,
පුණ්ණා සුද්ධෙහි ධම්මෙහි තාදිසා සමණා මම.

ලාභෙන උන්නතො ලොකො අලාභෙන ච ඔනතො,
ලාභාලාභෙන එකට්ඨා තාදිසා සමණා මම.

යසෙන උන්නතො ලොකො අයසෙන ච ඔනතො,
යසායසෙන එකට්ඨා තාදිසා සමණා මම.

පසංසායඤ උන්නතො ලොකො නින්දාය ච ඔනතො,
සමා නින්දාපසංසාසු තාදිසා සමණා මම.

සුඛෙන උන්නතො ලොකො දුක්ඛෙනාපිච ඔනතො,
අක්ඛමා සුඛදුක්ඛෙසු තාදිසා සමණා මමා"ති.

එවමාදීහි වචනෙහි සස්සුං තොසෙසි, අථ නං සක්කා තව සමණෙ අම්හාකම්පි දස්සෙතූනන්ති වත්වා සක්කාති වුත්තෙ-තෙන හි යථා මයං සෙව තෙ පස්සාම තථා කරොහීති වුත්තෙ සා සාධූති බුද්ධ පමුඛස්ස සංඝස්ස මහාදානං සජ්ජෙත්වා උපරිපාසාදතලෙ ඨත්වා ජෙතවනාභිමුඛී සක්කච්චං පචපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා බුද්ධගුණෙ ආවජ්ජිත්වා ගන්ධවාසපුප්ඵාදීහි පූජං කත්වා හත්ථෙ සවාතනාය බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා ඉමිනා සඤ්ඤුණෙන සත්ත

නිමන්තිතභාවං ඤත්වාතුති සුමනපුප්ඵානං අධිට්ඨිවසියෝ ආකාසෙ බිපි, පුප්ඵානි ගහෙත්වා චතුපරිසමජ්ඣෙ ධම්මං දෙසෙන්තස්ස සත්ථුනෝ උපරි මාලාවිතානං හුත්වා අට්ඨාසු, තස්මිං බණෙ අනාථපිණ්ඩිකොපි ධම්මකථං සුත්වා සඞ්ඝනායක සත්ථාරං නිමන්තෙසි, සත්ථා-අධිවුත්ථං මයා ගහපති සඞ්ඝනායක භත්තන්ති වත්වා-භන්තෙ මයං පුරෙතරං ආගතා නත්ථි කස්සචි වො අධිවුත්ථන්ති වුත්තෙ-චූළසුභද්දුග ගහපති නිමන්තිතොති වත්වා-තත්‍ර භන්තෙ චූළසුභද්දා දූරෙ වසති ඉතො වීසතියොජනසතමත්ථකෙති වුත්තෙ-ආම ගහපති දූරෙ වසන්නාපි සප්පුරිසා අනිමුඛෙ ඨිතා විය පඤ්ඤෙන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"දූරෙ සන්තො පකාසෙන්ති හිමවන්තොව පබ්බතො,
අසන්තෙත්ථ න දිස්සන්ති රත්තිං ඛිත්තා යථා සරා"ති.

තත්‍ර සන්තොති රාගාදීනං සන්තතාය බුද්ධාදයෝ සන්තා නාම, ඉධ පන පුබ්බබුද්ධෙසු කතාධිකාරා උස්සන්නාකුසලමූලා ආචිතභාවනා සන්තොති අධිප්පෙතා. **පකාසෙන්තීති** දූරෙ ඨිතාපි බුද්ධානං ඤාණපථං ආගච්ඡන්තා පාකටා හොන්ති. **හිමවන්තොවාති** යථා හි තියොජන සහස්සවිත්ථතෝ පවයොජන සතුබ්බෙධො චතුරාසීතියා කූටසහස්සෙහි පතිමණ්ඩිතෝ හිමවන්තපබ්බතෝ දූරෙ ඨිතානම්පි අභිමුඛෙ ඨිතෝ විය පකාසෙති එවං පකාසෙන්තීති අත්ථෝ. **අසන්තෙත්ථාති** දිට්ඨධම්ම ගරුකා විතික්කණ්ණපරලොකා ආමිසචක්ඛුකා ජීවිතහේතු පබ්බජිතා බාලපුග්ගලා අසන්තෝ නාම, තෙ එත්ථ බුද්ධානං දක්ඛිණස්ස ජානු මණ්ඩලස්ස සන්තිකෙ නිසින්නාපි නදිස්සන්ති න පඤ්ඤායන්ති. **රත්තිං ඛිත්තාති** රත්තියං චතුරඞ්ගසමන්නාගතෙ අන්ධකාරෙ ඛිත්තසරා විය හි තථාරූපා[1] උපනිස්සයහූතස්ස පුබ්බහෙතුනෝ අභාවෙන න පඤ්ඤායන්ති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සකෙකා දෙවරාජ-සත්ථාරං චූළසුභද්දුග නිමන්තණං අධිවාසිතන්ති ඤත්වා විස්සකම්මදෙවපුත්තං ආණාපෙසි-පඤ්චකූටාගාරසතානි නිම්මිණිත්වා සෙව බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං උග්ගඤ්ඤනගරං නෙහීති, සෝ පුන දිවසෙ පවකූටාගාරසතානි නිම්මිණිත්වා ජෙතවනමාරෙ අට්ඨාසි, සත්ථා උච්චිනිත්වා විසුද්ධික්ඛීණාසවානං ඉෙව පඤ්චසතානි ආදාය සපරිවාරෙ කූටාගාරෙසු නිසීදිත්වා උග්ගඤ්ඤනගරං අගමාසි, උග්ගසෙට්ඨිපි සපරිවාරෙ සුභද්දාය දින්නනයෙනෙව තථාගතස්ස ආගමනමග්ගං ඔලොකෙන්තා සත්ථාරං මහන්තෙන සිරිවිභවෙන ආගච්ඡන්තං දිස්වා පඤ්ඤාමානසෝ මාලාදීහි සක්කාරං කරොන්තෝ සපරිවාරෙ සම්පටිච්ඡිත්වා වජ්ජිත්වා මහාදානං දත්වා පුනපපුනං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං මහාදානං අදාසි.

සත්ථාපිස්ස සපපායං සල්ලක්ඛෙත්වා ධම්මං දෙසෙසි, තං ආදිං කත්වා චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ අහොසි.

1. ම. තථාරූපස්ස.

සත්ථා සුභද්දඤ අනුග්ගහෙත්ථ භික්ඛූ ඉඩෙව හොන්තීති අනුරුද්ධත්ථෙරං නිවත්තෙත්වා සාවත්ථිමෙව අගමාසි, තතෝ පට්ඨාය තං නගරං සබ්බං පඤ්ඤං[1] අහොසීති.

චූළසුභද්දඋපාසිකාවත්ථු අට්ඨමං.

---

21. 9.

"එකාසන"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකවිහාරිකත්ථෙරං නාම ආරබ්භ කථෙසි

සෝ කිර ථෙරෝ එකකොව සෙය්‍යං කප්පෙති එකකොව නිසීදති එකකොව චඞ්කමති එකකොව තිට්ඨතීති චතුපරිසන්තරෙ පාකටෝ අහොසි, අථ නං භික්ඛූ හන්ත එවරූපෝ නාමායං ථෙරොති තථාගතස්ස ආරොචෙසුං, සත්ථා සාධු සාධූති තස්ස සාධුකාරං දත්වා භික්ඛූනං නාම විවිත්තෙහන භවිතබ්බන්ති විවෙකෙ ආනිසංසං කථෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එකාසනං එකසෙය්‍යං එකෝ චරමතන්දිතෝ,
එකෝ දමයමත්තානං වනන්තෙ රමිතෝ සියා"ති.

තත්ථ **එකාසනන්ති** භික්ඛුසහස්සමජ්ඣෙපි හි මූලකම්මට්ඨානමවිජහිත්වා තෙනෙව මනසිකාරෙන නිසින්නස්ස ආසනං එකාසනං නාම, ලොහපාසාදසදිසෙපි ච පාසාදෙ භික්ඛුසහස්සමජ්ඣෙ පඤ්ඤත්තෙ විවිත්තපච්චත්ථරණූපධානෙ මහාරහෙ සයනෙ සතිං උපට්ඨපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන මූලකම්මට්ඨානමනසිකාරෙන තිපල්ලත්ථස්ස භික්ඛුස්ස සෙය්‍යා එකසෙය්‍යා නාම, එවරූපං එකාසනං එකසෙය්‍යඤ්ච හජෙථාති අත්ථො. **අතන්දිතොති** ජඞ්ඝබලං නිස්සාය ජීවිතකප්පනෙන අකුසිතෝ හුත්වා චතුරිරියාපථෙසු[2] එකකොව විචරන්නොති අත්ථො. **එකෝ දමයන්ති** රත්තිට්ඨානාදිසු කම්මට්ඨානං අනුයුඤ්ජිත්වා මග්ගඵලාධිගමවසෙන එකොව හුත්වා අත්තානං දමෙන්නොති අත්ථො. **වනන්තෙ රමිතෝ සියාති** එවං අත්තානං දමෙන්නො ඉත්ථිපුරිසසද්දාදීහි පවිවිත්තෙ වනන්තෙයෙව අභිරතෝ භවෙය්‍ය න හි සක්කා ආකිණ්ණවිහාරිනා එවං අත්තානං දමෙතුන්ති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. තතෝ පට්ඨාය ච එකවිහාරිකමෙව පසංසිංසූති.

එකවිහාරිකත්ථෙරස්ස වත්ථු නවමං.

පකිණ්ණකවග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

එකවීසතිමෝ වග්ගෝ.

---

1. ම සබ්බාසම්පත්තියා. 2 ම. සබ්බිරියාපථෙසු.

22. 1.

"අභූතවාදී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්thා ජේතවනෙ විහරන්තෝ සුන්දරිං පරිබ්බාජිකං ආරබ්භ කථෙසි.

"තෙන ඛෝ පන සමයෙන භගවා සඞ්ඝතෝ හොති ගරු කතෝ මානිතෝ පූජිතෝ"ති වත්thු විත්thාරතෝ උදානෙ ආගත මෙව. අයං පනෙත්thෙ සඞ්ඛෙපෝ-භගවතෝ කිර භික්ඛු සංඝස්ස ච පවත්තාහං මහානදිනං මහොඝසදිසෙ ලාභසක්කාරෙ උප්පන්නෙ ඝතලාභසක්කාරා අඤ්ඤතිත්thියා සුරියුග්ගමනකාලෙ ඛජ්ජොපනකා විය නිප්පභා හූතා එකතෝ සන්නිපතිත්වා මන්ත සිංසු-මයං සමණස්ස ගොතමස්ස උප්පන්නකාලතෝ පට්ඨාය ඝත ලාභසක්කාරා න නෝ කොචි අත්thිභාවම්පි ජානාති කෙන නුඛෝ සඞ්ඝං එකතෝ හූතා සමණස්ස ගොතමස්ස අවණ්ණං උප්පාදෙත්වා ලාභ සක්කාරස්ස අන්තරධාපෙය්‍යාමාති, අථ තෙසං එතදහොසි-සුන්දරියා සඞ්ඝං එකතෝ හූතා සක්කුණිස්සාමාති. තෙ එසාදිවසං සුන්දරිං තිත්thියාරාමං පවිසිත්වා වන්දිත්වා ඨිතං නාළපිංසු, සා පුනපපුන සල්ල පන්හිපි පටිවචනං අලභිත්වා අපි පනය්‍යා කෙනචි විහෙඨිතත්thාති? පුච්ඡි, කිං භගිනි සමණං ගොතමං අමෙහ විහෙඨෙත්වා ඝතලාභ සක්කාරෙ කත්වා විචරන්තං න පස්සසීති? මයා එත්thං කිං කාතුං වට්ට තීති? ත්වං ඛොසි භගිනි අභිරූපා සොභග්ගපත්තා සමණස්ස ගොතමස්ස අයසං ආරොපෙත්වා මිගාජනං නව කථං ගාහාපෙත්වා තං ඝතලාභසක්කාරං කරොහීති, සා සාධූති පමජ්ජිත්වා තතො පට්ඨාය මාලාගන්ධවිලෙපනකපූරතම්බකපඵලාදීනි ගහෙත්වා සායං මහාජ නස්ස සන්thු ධම්මදෙසනං සුත්වා නගරං පවිසනකාලෙ ජෙත වනාභිමුඛී ගච්ඡති. කහං ගච්ඡසීති? ච පුට්ඨා-සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගම්මිස්සාමි අහං හි තෙන සද්ධිං එකගන්ධ කුටියං වසාමීති වත්වා අඤ්ඤතරස්මිං තිත්thියාරාමෙ වසිත්වා පාතොව ජෙතවනමගමං ඔතරිත්වා නගරාභිමුඛී හ්වච්ඡති, කිං සුන්දරි කහං ගතාසීති? ච පුට්ඨා-සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං එක ගන්ධකුටියං වසිත්වා තං කිලෙසරතියා රමාපෙත්වා ආගතම්හීති වදති, අථ තෙ සත්thාපාහච්චයෙන ධුත්තානං කහාපණෙ දත්වා ගච්ඡථ සුන්දරිං මාරෙත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස ගන්ධකුටිසමීපෙ මාලාකච්ච රන්තරෙ නික්ඛිපිත්වා එථාති වදිංසු, තෙ තථා අකංසු, තතො තිත්thියා සුන්දරිං න පස්සාමාති කොලාහලං කත්වා රඤ්ඤෝ ආරොචෙත්වා-කහං වො ආසඞ්කාති? වුත්තා-ඉමෙසු දිවසෙසු ජෙතවනෙ වසි න තත්thසා පවත්තිං ජානාමාති වත්වා-තෙන හි ගච්ඡථ තං විචිනථාති රඤ්ඤා අනුඤ්ඤාතා-අත්තනො උපට්ඨාකෙ ගහෙත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා විචින්නන්තා මාලාකච්චරන්තරෙ තං දිස්වා මඤ්චකං ආරොපෙත්වා නගරං පවෙසෙත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා සත්thාරං කත්thපාප කම්මං පරිභාදෙස්සාමාති සුන්දරිං මාරෙත්වා මාලාකච්චරන්තරෙ

නික්ඛිපිංසූති රඤ්ඤෝ ආරොචෙසුං, රාජා තෙන හි ගච්ඡථ නගරං ආහිණ්ඩථාති ආහ, තෙ නගරවීථීසු පඤ්ඨං සමණානං සක්‍යපුත්තියානං කම්මනති ආදීනි වත්වා පුන රඤ්ඤෝ නිවෙසනවාරං ආගම්ංසු, රාජා සුන්දරියා සරීරං ආමකසුසානෙ අට්ඨකං ආරොපෙත්වා රක්ඛාපෙසි, සාවත්ථිවාසිනොපි ඊපෙත්වා අරියසාවකෙ සෙසා යෙභුය්‍යෙන-පඤ්ඨං සමණානං සක්‍යපුත්තියානං කම්මනති ආදීනි වත්වා අන්තොනගරෙ බහිනගරෙපි වසන්තෙ අඤ්ඤෙ භික්ඛූපි අක්කොසන්තා විචරන්ති, භික්ඛූ තං පවත්තිං තථාගතස්ස ආරොචෙසුං, සත්ථා තෙන හි තුම්හෙපි තෙ මනුස්සෙ එවං පටිවොදෙථාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අභූතවාදී නිරයං උපෙති යොවාපි කත්වා න කරොමීති චාහ,
උභොපි තෙ පෙච්ච සමා භවන්ති නිහීනකම්මා මනුජා පරත්ථා"ති.

තත්ථ **අභූතවාදීති** පරස්ස දොසං අදිස්වාව මුසාවාදං කත්වා තුච්ඡං පරං අබ්භාචික්ඛන්තො. **කත්වාති** යොවා පන පාපකම්මං කත්වා නාහං එතං කරොමීති ආහ. **පෙච්ච සමා භවන්තීති** තෙ උභොපි ජනා පරලොකං ගන්ත්වා නිරයං උපගමනෙන ගතියා සමා භවන්ති, ගතියෙව තෙසං පරිච්ඡින්නා ආයු පන තෙසං න පරිච්ඡින්නං, බහුං හි පාපකම්මං කත්වා චිරං නිරයෙ පච්චන්ති පරිත්තං කත්වා අප්පකමෙව කාලං, යස්මා පන තෙසං උභින්නම්පි ලාමකමෙව කම්මං, තෙන වුත්තං- **නිහීනකම්මා මනුජා පරත්ථා**ති. තස්ස පදස්ස පන පුරතො පෙච්චපදෙන සම්බන්ධො, පෙච්ච පරත්ථ ච ඉතො ගන්ත්වා තෙ නිහීනකම්මා පරලොකෙ සමා භවන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

රාජා සුන්දරියා අඤ්ඤෙහි මාරිතභාවං ඤත්වාථාති පුරිසෙ උය්‍යොජෙසි, අථ තෙ ධුත්තා තෙහි කහාපණෙහි සුරං පිවන්තා අඤ්ඤං මඤ්ඤං කලහං කරිංසු, එකො එකං ආහ-ත්වං සුන්දරිං එකපහාරෙ නෙව මාරෙත්වා මාලාකච්චරන්තරෙ නික්ඛිපිත්වා තතො ලද්ධකහා පණෙහි සුරං පිවසි හොතු හොතූති, රාජපුරිසා තෙ ධුත්තෙ ගහෙත්වා රඤ්ඤෝ දස්සෙසුං, අථ තෙ රාජා තුම්හෙහි සා මාරිතාති? පුච්ඡි, ආම දෙවාති, කෙහි මාරාපිතාති? අඤ්ඤතිත්ථියෙහි දෙවාති, රාජා තිත්ථියෙ පක්කොසාපෙත්වා ගච්ඡථ තුම්හෙ එවං වදන්තා නගරං ආහිණ්ඩථ-අයං සුන්දරී සමණස්ස ගොතමස්ස අවණ්ණං ආරොපෙතුකාමෙහි අම්හෙහි මාරාපිතා නෙව සමණස්ස ගොතමස්ස න ගොතමසාවකානං දොසො අම්හාකමෙව දොසොති, තෙ තථා කරිංසු, බාලමහාජනො තදා සද්දහි, තිත්ථියාපි පුරිසවධඵලකං පාපුණිංසු, තතො පට්ඨාය බුද්ධානං සක්කාරො මහා අහොසි.

සුන්දරීපරිබ්බාජිකා වත්ථු පඤ්ච..

22. 2.

"කාසාවකණ්ඨා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දුච්චරිතඵලානුභාවෙන පිළිතෙ සත්තෙ ආරබ්භ කථෙසි.

ආයස්මා හි මහාමොග්ගල්ලානො ලක්ඛණත්ථෙරෙන සද්ධිං ගිජ්ඣකූටපබ්බතා ඔරොහන්තො අට්ඨිසංඛලිකපෙතාදීනං අත්තභාවෙ දිස්වා සිතං කරොන්තා ලක්ඛණත්ථෙරෙන සිතකාරණං පුට්ඨා-අකාලො ආවුසො ඉමස්ස පඤ්හස්ස, තථාගතස්ස සන්තිකෙ මං පුච්ඡෙය්‍යාසීති වත්වා-තථාගතස්ස සන්තිකෙ ථෙරෙන පුට්ඨා-අට්ඨිසංඛලිකපෙතාදීනං දිට්ඨභාවං ආචික්ඛිත්වා-ඉධාහං ආවුසො ගිජ්ඣකූටා පබ්බතා ඔරොහන්තො අද්දසං භික්ඛූං වෙහාසං ගච්ඡන්තං, තස්ස කායොපි ආදිත්තො හොතීති ආදිනා නයෙන සද්ධිං පත්ත චීවරකායබන්ධනාදීහි ඛග්ඝමානෙ පච සඝධම්මෙ ආරොචෙසි, සත්ථා තස්ස පදසබලස්ස සාසනෙ පබ්බජිත්වා පබ්බජ්ජාය අනුරූපං කාතුං අසක්කොන්තානං පාපභාවං ආචික්ඛිත්වා තස්මිං ඛණෙ තත්ථ නිසින්නානං බහූනං දුච්චරිතකම්මස්ස විපාකං දස්සෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"කාසාවකණ්ඨා බහවො පාපධම්මා අසඤ්ඤතා,
පාපා පාපෙහි කම්මෙහි නිරයං තෙ උපපජ්ජරෙ"ති.

තත්ථ **කාසාවකණ්ඨාති** කාසාවෙන පළිවෙඨිතකණ්ඨා. **පාප ධම්මාති** ලාමකධම්මා. **අසඤ්ඤතාති** කායාදිසංයමරහිතා, තථාරූපා පාපපුග්ගලා අත්තනා කතෙහි අකුසලකම්මෙහි නිරයං තෙ උප පජ්ජන්ති, තෙ තත්ථ පච්චිත්වා තතො චුතා විපාකාවසෙසෙන පෙතෙසුපි එවං පච්චන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතා පත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

දුච්චරිතඵලානුභවසත්තානං වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

22. 3.

"සෙය්‍යො අයොගුලො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙසාලියං නිස්සාය මහාවනෙ විහරන්තා වග්ගුමුදුනීරියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි, වත්ථු උත්තරිමනුස්සධම්මපාරාජිකෙ ආගතමෙව, තදා සත්ථා තෙ භික්ඛූ-කිං පන තුම්හෙ භික්ඛවෙ උදරස්සත්ථාය ගිහීනං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උත්තරිමනුස්‍යධම්මස්ස වණ්ණං භාසිත්ථාති වත්වා-තෙහි ආම භගවතීති වුත්තෙ-තෙ භික්ඛූ අනෙසාපරියායෙන විගරහිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සෙය්‍යො අයොගුලො භුත්තො තත්තො අග්ගිසිඛූපමො,
යං වෙ භුඤ්ජෙය්‍ය දුස්සීලෝ රට්ඨපිණ්ඩං අසඤ්ඤතො"ති.

තත්‍ර යථේ භුඤ්ජෙය්‍යාති යං දුස්සීලෝ නිස්සීලපුග්ගලෝ කායදීහි අසංයතෝ රට්ඨවාසීහි සඞ්ඝස්ස දින්නං රට්ඨපිණ්ඩං සම්මණ්ඩමහිති පරිජනෙනෙතා ගහෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍ය තතෝ ආදිතෙතා අග්ගිවණ්ණා අයොගුලෝ භුතෙතා සෙය්‍යෙථ සුන්දරතරෙති, කිං කාරණා? තපපච්චයා හි එකොව අත්තභාවෝ ඛ්‍රායෙය්‍ය, දුස්සීලෝ පන සඞ්ඝදෙය්‍යං භුඤ්ජිත්වා අනෙකානිපි ජාතිසතසහස්සානි නිරයෙ පච්චෙය්‍යාති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

වණ්ණුමුදුතිරිය ගිඤ්ඡනං වඤ්ඣ තතියං..

22, 4.

"චත්තාරි ඨානානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෙතා අනාථපිණ්ඩිකස්ස භාගිනෙයං ඛෙමං නාම සෙට්ඨිපුත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර අභිරූපෝ හොති, යෙභුය්‍යෙන ඉත්ථියෝ තං දිස්වා රාගාභිභූතා සකභාවෙන සණ්ඨාතුං නාසක්ඛිංසු, සොපි පරදාරකම්මා භිරතොව අහොසි, අථ නං රත්තිං රාජපුරිසා ගහෙත්වා රඤ්ඤෝ දස්සෙසුං, රාජා මහාසෙට්ඨිස්ස ලජ්ජාමීති තං කිඤ්චි අවත්වා විස්සජ්ජාපෙසි, සෝ පන නෙව විරමි, අථ නං දුතියම්පි තතියම්පි රාජපුරිසා ගහෙත්වා රඤ්ඤෝ දස්සෙසුං, රාජා විස්සජ්ජාපෙසියෙව, මහාසෙට්ඨි තං පවත්තිං සුත්වා තං ආදාය සද්ධිං සන්නිකාං ගන්ත්වා තං පවත්තිං ආරොචාපෙත්වා-භන්තෙ ඉමස්ස ධම්මං දෙසෙථාති ආහ, සත්ථා තස්ස සංවෙගකථං කථෙත්වා පරදාරසෙවනාය දොසං දස්සෙන්තෙතා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"චත්තාරි ඨානානි නරෙ පමත්තෙතා
ආපජ්ජති පරදාරූපසෙවී,
අපුඤ්ඤලාභං න නිකාමසෙය්‍යං
නින්දං තතීයං නිරයං චතුත්ථං.

අපුඤ්ඤලාභෙ ච ගතී ච පාපිකා
භීතස්ස භීතාය රතී ච ථොකිකා,
රාජා ච දණ්ඩං ගරුකං පණෙති
තස්මා නරෙ පරදාරං න සෙවෙ"ති.

තත්‍ර ඨානානීති දුක්ඛකාරණානි. **පමත්තෙතාති** සතිවොස්සග්ගෙන සමන්නාගතෙතා. **ආපජ්ජතීති** පාපුණාති. **පරදාරූපසෙවීති** පරස්ස දාරං උපසෙවන්තෙතා. **අපුඤ්ඤලාභන්ති** අකුසලලාභං. **න නිකාමසෙය්‍යන්ති** යථා ඉච්ඡති එවං සෙය්‍යං අලභිත්වා අනිච්ඡිතං පරිත්තකමෙව කාලං සෙය්‍යං ලභති. **අපුඤ්ඤලාභෙ චාති** එවං තස්ස අයං ච

අපුඤ්ඤලාභෝ තෙන ව අපුඤ්ඤේන නිරයසංඛාතා පාපිකා ගති ව හොති. **රත්තී ච ථොකිකානි** තස්ස භිතස්ස භිතාය ඉත්ථියා සඞ්ඛ රති සාපි ථොකිකා පරිත්තා හොති. **ගරුකානි** රාජ ව හත්ථච්ඡේදනාදි වසෙන ගරුකං දණ්ඩං පණෙති. **නසමානි** යසමා පරදාරං සෙවන්තෝ **එතානි අපුඤ්ඤානි** පාපුණාති තසමා පරදාරං න සෙවෙය්‍යාති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ ඛෙමිස්සෝ සොතාපන්නිඵලෙ පතිට්ඨහි, තතෝ පට්ඨාය මහාජනෝ සුඛං විත්තිනාමෙසි. කිං පන තස්ස පුබ්බකම්මන්ති? සෝ කිර තස්සපබ්බතාලෙ උත්තමම්ලෙලා ගුහ්වා වෙ සුවණ්ණ පවාහා දසබලස්ස කචනථූපෙ ආරොපෙත්වා පඨමං ථූපෙසි, ථූපෙත්වා ඤාතිසාලොහිතියෝ අවස්සයා මං දිස්වා රජ්ජන්තූති, ඉදමස්ස පුබ්බකම්මන්ති. තෙන තං නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ දිස්වා පරෙසං ඉත්ථියෝ සකභාවෙන සණ්ඨාතුං නාසක්ඛිංසූති.

ඛෙමස්ස වත්ථු වණ්ණනා.

22, 5.

"කුසෝ යථා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං දුබ්බචභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

එකෝ කිර භික්ඛු අසංවිච්ච එකං භික්ඛුං ජීවන්තං කුකකුච්චෙව උපපන්නෙන එකං භික්ඛුං උපසංකම්ම්‍ය-ආවුසෝ යො තිණං ඡින්දති තස්ස කිං හොතීති? තං අත්ථාය සාගතභාවං ආරොචෙත්වා පුච්ඡි, අථ නං ඉතරෝ-ත්වං තිණස්ස ඡින්නභාවෙ කිඤ්චි හොතීති සඤ්ඤං කරොසි? න එත්ථ කිඤ්චි හොති දෙසෙත්වා පන මූචච්ඡතීති වත්වා-සයම්පි උහොහි හත්ථෙහි තිණං ලුඤ්චා අගහෙසි, භික්ඛු තං පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්ථා තං භික්ඛුං අනෙකපරියායෙන විගරහිත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි-

"කුසෝ යථා දුග්ගහිතෝ හත්ථමෙවානුකන්තති,
සාමඤ්ඤං දුප්පරාමට්ඨං නිරයාය උපනඞ්ගති.

යං කිඤ්චි සිථිලං කම්මං සංකිලිට්ඨඤ්ච යං වතං,
සඞ්කස්සරං බ්‍රහ්මචරියං න තං හොති මහප්ඵලං.

කයිරා වෙ කයිරාථෙනං දළ්හමෙනං පරක්කමෙ,
සිථිලෝ හි පරිබ්බාජෝ භිය්‍යෝ ආකිරතෙ රජ"න්ති.

තත්ථ **කුසොති** යං කිඤ්චි තිඛිණධාරං තිණං, අන්තමසො තාල පණ්ණම්පි, යථා සෝ කුසෝ යෙන **දුග්ගහිතෝ** තස්ස **හත්ථං අනුකන්තති** ඵාලෙති, එවමෙවං සමණධම්මසඞ්ඛාතං **සාමඤ්ඤම්පි** ඛණ්ඩසීලාදිතාය **දුප්පරාමට්ඨං නිරයාය උපකඩ්ඪති** නිරයෙ නිබ්බත්තා

පෙනීති අත්ථෝ. **සිථිලනති** ඔලීයිත්වා කරණේන සිථිලගාහං කත්වා කතං **යං කිඤ්චි කම්මං. සංකිලිට්ඨනති** වෙසියාදිකෙ අගොචරෙ චරණේන සංකිලිට්ඨං. **සංකසරනති** සඞ්කාහි සරිතබ්බං උපොසථ කිච්චාදිසු අඤ්ඤතරෙන කිච්චෙන සන්නිපතිතම්පි සඞ්ඝං දිස්වා අඩා ඉමෙ මම චරියං ඤත්වා මං උක්කිපිතුකාමාව සන්නිපතිතාති එවං අත්තනෝ ආසඞ්කාහි සරිතං උස්සඞ්කිතං පරිසඞ්කිතං. **න තං හොතීති** තං එවරූපං සමණධම්මං බ්‍රහ්මචරියං තස්ස පුග්ගලස්ස මහප්ඵලං න හොති, තස්ස අමහප්ඵලභාවෙනෙව භික්ඛාදායකා නම්පිස්ස න මහප්ඵලං හොතීති අත්ථෝ. **කසිරා වෙති** තස්මා යං කම්මං කරෙය්‍ය තං සරෙය්‍යාථෙව. **දලහමෙනා පරක්කමෙනීති** පිර කතමෙව කත්වා අවත්තඤමාදෘනෝ හුත්වා එතං කසිරං. **පරිබ්බාජෙතීති** සඛිලභාවෙන කතෝ ඛණ්ඩාදිභාවප්පත්තෝ සමණධම්මෝ. **ඝිඤ්ඡෝ ආකිරතෙ රජන්ති** අඛන්තරෙ විජ්ජමානං රාගරජාදිං එවරූපෝ සමණධම්මෝ අපනෙතුං න සක්කොති, අථ ඛෝ තස්ස උපරි අපරම්පි රාගරජාදිං ආකිරතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති සොපි භික්ඛු සංවරෙ යත්වා පච්ඡා විපස්සිත්වා අරහත්තං පාපුණීති.

දුබ්බචභික්ඛුස්ස වත්ථු පඨමං.

22, 6

"අකතන්"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං ඉස්සාපකතං ඉත්ථිං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්සා කිර සාමිකෝ එකාය ගෙහදාසියා සද්ධිං සන්ථවමකාසි, සා ඉස්සාපකතා තං දාසිං හත්ථෙපාදෙසු බන්ධිත්වා තස්සා කණ්ණනාසං ඡින්දිත්වා එකස්මිං ගුළඝටෙ පක්ඛිපිත්වා වාරං පිදහිත්වා තස්ස කම්මස්ස අත්තනා කතභාවං පටිච්ඡාදෙතුං එහි අය්‍ය විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං සුණිස්සාමාති සාමිකං ආදාය විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං සුණන්තී නිසීදි, අථස්සා ආගන්තුකා ඤතකා ගෙහං ආගන්ත්වා වාරං විවරිත්වා තං විපකාරං දිස්වා දාසිං මොචෙසුං, සා විහාරං ගන්ත්වා චතුපරිසමජ්ඣෙ තමත්ථං දසබලස්ස ආරොචෙසි, සත්ථා තස්සා වචනං සුත්වා දුච්චරිතං නාම ඉදං මෙ අඤ්ඤෙ න ජානන්තීති අපමත්තකම්පි න කාතබ්බං, අඤ්ඤස්මිං අජානන්තෙපි සුචරිතමෙව කාතබ්බං පටිච්ඡාදෙත්වා කතම්පි දුච්චරිතං නාම පච්ඡානුතාපං කරොති සුචරිතං පාමොජ්ජමෙව ජනෙතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අකතං දුක්කතං සෙය්‍යො පච්ඡා තපති දුක්කතං,
කතඤ්ච සුකතං සෙය්‍යො යං කත්වා නානුතප්පතී"ති.

තත්ථ **දුක්කරන්ති** සාවජ්ජං අපායසංවත්තනිකං කම්මං **අකත්වා මෙව සෙය්‍යෝ** වරං උත්තමං. **පච්ඡා නුපතති** තං හි අනුස්සරිත්වා අනුස්සරිතකාලෙ තපතියෙව. **සුකරන්ති** අනවජ්ජං පන සුඛදුක්ඛං සුගතිසංවත්තනිකමෙව කම්මං **කත්වා සෙය්‍යෝ යං කත්වාති** යං කම්මං කත්වා පච්ඡා අනුස්සරණකාලෙ න තපති **නානුතපති** සොමනස්සජාතොව හොති තං වරන්ති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ උපාසකො සා ව ඉත්ථී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, සං ව පන දුසිං තස්සෙව භූජිස්සං කත්වා ධම්මචාරිණිං කරිංසුති.

ඉස්සාපකතිත්ථියා වත්ථු ඡට්ඨං.

---

22. 7.

"නගරං යථා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සම්බහුලෙ ආගන්තුකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිරෙකස්මිං පච්චන්තෙ වස්සං උපගන්ත්වා පඨමමාසෙ සුඛං විහරිංසු, මජ්ඣිමමාසෙ චොරා ආගන්ත්වා තෙසං ගොචරගාමං පහරිත්වා කරමරෙ ගහෙත්වා අගමංසු, තතො පට්ඨාය මනුස්සා චොරභයෙන පටිබාහනත්ථාය තං පච්චන්තනගරං අභිසංඛරොන්තා තෙ භික්ඛූ සක්කාරෙව උපට්ඨාතුං ඔකාසං න ලභිංසු, තෙ අඵාසුකා වස්සං වසිත්වා චුද්දසවස්සා සද්ධිවිහාරන්තෙවාසිකෙ ගහෙත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. සත්ථා තෙහි සද්ධිං සන්තපවිස්සාරෙ- කිං භික්ඛවෙ සුඛං වසිත්ථාති පුච්ඡිත්වා- භන්තෙ මයං පඨමමාසමෙව සුඛං වසිම්හ මජ්ඣිමමාසෙ චොරා ගාමං පහරිංසු තතො පට්ඨාය මනුස්සා නගරං අභිසංඛරොන්තා සක්කාරෙව උපට්ඨාතුං ඔකාසං න ලභිංසු තස්මා අඵාසුකං වසිම්හාති වුත්තෙ- අලං භික්ඛවෙ මා චින්තයිත්ථ එසුවිහාරෙ නාම නිච්චකාලං දුල්ලභොති, භික්ඛූනා පන යථා තෙ මනුස්සා නගරං ගොපයිංසු එවං අත්තභාවමෙව ගොපයිතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"නගරං යථා පච්චන්තං ගුත්තං සන්තරබාහිරං,
එවං ගොපෙථ අත්තානං ඛණෙ වෙ මා උපච්චගා;
ඛණාතීතා හි සොචන්ති නිරයම්හි සමප්පිතා"ති.

තත්ථ සන්තරබාහිරන්ති යථා භික්ඛවෙ තෙහි මනුස්සෙහි තං පච්චන්තනගරං වාරපාකාරාදීහි පිරාහි කරොන්තෙහි සන්තරං වාරට්ඨාලඋද්ධපරිඛාදීහි පිරාහි කරොන්තෙහි සබාහිරං සුගුත්තං කතං, එවං තුම්හෙපි සතිං උපට්ඨපෙත්වා අඤ්ඤතිත්ථියානි ඡ වාරානි පිදහිත්වා වාරාරක්ඛිකං සතිං අවිස්සජ්ජෙත්වා යථා ගය්හමානානි බාහිරානි ඡ ආයතනානි අඤ්ඤතිත්ථියානං උපඝාතාය සංවත්තන්ති තථා අගය්හිත්වා තිපි පිරාහි කත්වා තෙසං අප්පවෙසාය වාරාරක්ඛිකං සතිං

අපහාය විවරන්තා අත්තානං ගොපෙථාති අත්ථෝ. **ඛණෝ වෙ මා උපවත්තගාති** යෝ හි එවං අත්තානං න ගොපෙති තං පුග්ගලං අයං බුද්ධුප්පාදක්ඛණෝ මජ්ඣිමදේසෙ උපපත්තික්ඛණෝ සම්මාදිට්ඨියා පටිලද්ධක්ඛණෝ ඡන්නං ආයතනානං අවෙකල්ලක්ඛණෝති සබ්බොපි අයං ඛණෝ අතික්කමති, සෝ ඛණෝ තුම්හෙ මා අතික්කමතු. **ඛණා හීනාති** යෙ හි තං ඛණං අතීතා තෙ ච පුග්ගලෙ සෝ ඛණෝ අතීතෝ තෙ නිරයම්හි සම්පතිතා හුත්වා තත්ථ නිබ්බත්තිත්වා සොචන්තීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ උපනන්දසංවෙගා අරහත්තෙ පතිට්ඨිංසූති.

සම්බහුලානං ආගන්තුක භික්ඛූනං වත්ථු සත්තමං.

---

22. 8.

"අලජ්ජිතායෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ නිගණ්ඨෙ ආරබ්භ කථෙසි; එකස්මිං හි දිවසෙ භික්ඛූ නිගණ්ඨෙ දිස්වා සාථං සම්මට්ඨපෙත්වා-ආවුසෝ සබ්බසෝ අපටිච්ඡන්නොහි අවෙලකෙහි ඉමෙ නිගණ්ඨා වරතරා යෙ සකං[1] පුරිම පස්සම්පි තාව පටිච්ඡාදෙන්ති සඟිරිකා මඤ්ඤෙ එතෙහි. තං සුත්වා නිගණ්ඨා න මයං එතෙහා කාරණෙන පටිච්ඡාදෙම පංසුරජාදයොපි පන පුග්ගලා එව ජීවිතින්ද්‍රියපටිබද්ධා එව තෙ නොං භික්ඛාභාජනෙසු මා පතිංසූති ඉමිනා කාරණෙන පටිච්ඡාදෙමාති වත්වා තෙහි සද්ධිං වාදපටිවාදවසෙන බහුං කථං කථෙසුං.

භික්ඛූ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා නිසින්නකාලෙ තං පවත්තිං ආරොචසිංසු, සත්ථා- භික්ඛවෙ අලජ්ජිතබ්බෙ ලජ්ජිත්වා ලජ්ජිතබ්බෙ අලජ්ජමානා නාම දුග්ගතිපරායනාව හොන්තීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අලජ්ජිතායෙ ලජ්ජන්ති ලජ්ජිතායෙ න ලජ්ජරෙ,
මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදානා සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං.

අභයෙ භයදස්සිනො භයෙ වා භයදස්සිනො,
මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදානා සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං"ති.

තත්ථ **අලජ්ජිතායෙ**ති අලජ්ජිතබ්බෙන; භික්ඛාභාජනං හි අලජ්ජිතබ්බං නාම, තෙ පන තං පටිච්ඡාදෙත්වා විවරන්තා තෙන **ලජ්ජන්ති** නාම. **ලජ්ජිතායෙ**ති අපටිච්ඡන්නෙන හිරිකොපීනඤ්ඤෙන ලජ්ජිතබ්බෙන, තෙ පන තං අපටිච්ඡාදෙත්වා විවරන්තා ලජ්ජිතායෙ න ලජ්ජන්ති නාම, තෙන තෙසං තං අලජ්ජිතබ්බෙන

---

1. ම. යෙ එසං.

ලජ්ජිතං ලජ්ජිතබ්බෙන අලජ්ජිතං කුච්ඡගහණභාවෙන වෙව අඤ්ඤථාගහණභාවෙන ච මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, තං සමාදියිත්වා පන විවරන්තා තෙ **මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදානා සන්තා** නිරයාදිභෙදං **දුග්ගතිං ගච්ඡන්තීති** අත්ථො. **අහසෙනි** භික්ඛාහාජනං නිස්සාය රාගදෙසමොහානං දිට්ඨිකිලෙසදුච්චරිතභයානං ච අනුපජ්ජනතො භික්ඛාහාජනං අභයං නාම, භයෙන තං පටිච්ඡාදෙන්තා පන **අභයෙ භයදස්සිනො** නාම, තිරිකොපිතඛඟං පන නිස්සාය රාගාදීනං උපජ්ජනතො තං භයං නාම, තස්ස අපටිච්ඡාදනෙන **භයෙ ච අභයදස්සිනො**. තස්ස තං අයථාගහණස්ස ඝමාදින්නත්තා **මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදානා සන්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතින්ති** අත්ථො.

නිගණ්ඨා දෙසනාවසානෙ බහූ සංවිග්ගමානසා පබ්බජිංසු. සමපත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

නිගණ්ඨානං වත්ථු අට්ඨමං.

22, 9.

"අවජෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො **තිත්තිරජාතකෙ** ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ අඤ්ඤතිත්තිරජාතකා අත්තනො පුත්තෙ සමාදිට්ඨිකානං උපාසකානං පුත්තෙහි සද්ධිං සපරිවාරෙ ඛීළමානෙ දිස්වා ගෙහං ආගතකාලෙ න වො සමණා සක්‍යපුත්තියා වන්දිතබ්බා නපි තෙසං විහාරං පවිසිතබ්බන්ති සපථං කාරයිංසු, තෙ ච එතදිවසං ජෙතවනවිහාරස්ස බහි චාරකොට්ඨකසාමන්තෙ ඛීළන්තා පිපාසිතා[1] අගෙසුං, අථෙකං උපාසකදාරකං තං එත්ථ ගන්ත්වා පානීයං පිවිත්වා අම්හාකම්පි ආහරාහීති විහාරං පහිණිංසු, සො විහාරං පවිසිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පානීයං පිවිත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි, අථ නං **සත්ථා** තමෙවං පානීයං පිවිත්වා ගන්ත්වා ඉතරෙපි පානීය පිවනත්ථාය ඉධෙව පෙසෙහීති ආහ, තෙ ආගන්ත්වා පානීයං පිවිංසු, **සත්ථා** තෙ පක්කොසාපෙත්වා තෙසං සපථාය ධම්මකථං කථෙත්වා තෙ අවලඤ්ජෙ කත්වා සරණෙසු ච සීලෙසු ච පතිට්ඨාපෙසි, තෙ **සකානි** ගෙහානි ගන්ත්වා තමත්ථං මාතාපිතූනඤ්ච ආරොචෙසුං, අථ තෙසං මාතාපිතරෝ පුත්තකා නො විපන්නාදිට්ඨිකා ජාතාති දෙමනස්ස පත්තා පරිදෙවිංසු, අථ තෙසං ඤාතකා සම්බහුලා පවිස්සකා මනුස්සා ආගන්ත්වා දෙමනස්සවූපසමනත්ථාය ධම්මං කථයිංසු, තෙ තෙසං කථං සුත්වා ඉමෙ දූරකෙ සමණස්ස ගොතමස්සෙව නියය්‍යාදෙස්සාමාති මහන්තෙන **සක්කාරසම්මාන**ෙන සද්ධිං විහාරං නයිංසු, **සත්ථා** තෙසං ආසයං ඔලොකෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

---

1. ඛීළන්තාපි බහි ඨිතා.

"අවජ්ජ වජ්ජමතිනො වජ්ජෙ චාවජ්ජදස්සිනො,
මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදානා සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං.

වජ්ජඤ්ච වජ්ජතො ඤත්වා අවජ්ජඤ්ච අවජ්ජතො,
සම්මාදිට්ඨිසමාදානා සත්තා ගච්ඡන්ති සුග්ගතිං"නති.

තත්ථ **අවජ්ජෙ**ති දසවත්ථුනාය සම්මාදිට්ඨියා තස්සා උපනිස්සය භූතෙ ධම්මෙ ච. **වජ්ජමතිනො**ති වජ්ජං ඉදන්ති උපපන්නාමතිනො; දසවත්ථුනාය මිච්ඡාදිට්ඨියා තස්සා උපනිස්සයභූතෙ ධම්මෙ ච අවජ්ජ දස්සිනො; එතිස්සා **අවජ්ජං වජ්ජනො වජ්ජං ච අවජ්ජතො** ඤත්වා ගහණසඛ්ඛාතාය මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදින්නත්තා **මිච්ඡාදිට්ඨි සමාදානා සත්තා දුග්ගතිං ගච්ඡන්ති**ති අත්ථො. දුතියගාථාය වුත්තවිපරියායෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො.

දෙසනාවසානෙ තෙ සබ්බෙපි තීසු සරණෙසු පතිට්ඨාය අපරා පරං ච ධම්මං සුණන්තා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසූති.

නිච්චියසාවකානං වත්ථු නවමං.

නිරයවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

වා ටි සා තී මෝ ව ගෙහා .

23, 1.

"අහං නාගොවා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා කොසම්බියං විහරන්තො අත්තානං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු අපමාදවග්ගස්ස ආදිගාථාවණ්ණනාය විත්ථාරිතමෙව,වුත්තං හෙතං– තත්ථ මාගන්ධි නාසං කිඤ්චි කාතුං අසක්කුණිත්වා සමණස්ස ගොතමස්සෙව කත්තබ්බං කරිස්සාමීති නාගරානං ලඤ්ඡං දත්වා සමණං ගොතමං අන්තොනගරං පවිසිත්වා චරන්තං දුසඛමම්කරපොරිසෙති සඞ්ඝං අක්කොසිත්වා පරිභාසිත්වා පලාපෙථාති ආණාපෙසි. මිච්ඡාදිට්ඨිකා තීසු රතනෙසු අපසන්නා අන්තොනගරං පවිට්ඨං සත්ථාරං අනුබන්ධිත්වා චොරොසි බාලොසි මූළ්හොසි ථෙනොසි ඔට්ඨොසි ගොණොසි ගද්‍රහොසි නෙරයිකොසි තිරච්ඡානගතොසි නත්ථි තුය්හං සුගති දුග්ගතියෙව තුය්හං පාටිකඞ්ඛාති දසහි අක්කොසවත්ථූහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති, තං සුත්වා ආයස්මා ආනන්දෙ සත්ථාරං එතදවොච– භන්තෙ ඉමෙ නාගරා අම්හෙ අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති ඉතො අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡාමාති, කුහිං ආනන්දාති? අඤ්ඤං නගරං භන්තෙති, තත්ථ මනුස්සෙසු අක්කොසන්තෙසු පන කත්ථ ගම්සාම ආනන්දාති? තතොපි අඤ්ඤං නගරං ගම්සාම

භණෙතෙති, ආනන්ද එවං කාතුං න වට්ටති යඤ්ච අධිකරණං උපපන්නං තත්ථෙව තස්මිං වූපසමෙත අඤ්ඤත්ථ ගන්තුං වට්ටති, කෙ පනෙතෙ ආනන්ද අක්ඛොඃඝාතීති? දූසකමමතරෙ උපාදය සබ්බෙ අක්ඛොඃ ඝාතීති ආහ, ආනන්ද සඞ්ඝාමං ඔතිණ්ණහත්ථිනො වතූහි දිසාහි ආගතෙ සරෙ සහිතුං හාරෙො තථෙව බහූහි දුස්සිලෙහි කථිත කථානං සහනං නාම මයඃං හාරොති වත්වා අත්තානං ආරබ්භ ධම්මං දෙසෙනෙන්නා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අහං නාගොව සඞ්ගාමෙ චාපාතො පතිතං සරං,
අතිවාක්‍යං තිතික්ඛිස්සං දුස්සිලෙ හි බහුජ්ජනෙ.
දන්තං නයන්ති සමිතිං දන්තං රාජාභිරුහති,
දන්තො සෙට්ඨො මනුස්සෙසු යොතිවාක්‍යං තිතික්ඛති.
වරමස්සතරා දන්තා ආජානීය්‍යා ච සින්ධවා,
කුඤ්ජරා ච මහානාගා අත්තදන්තෙතා තතො වර"න්ති.

තත්ථ **නාගොවා**ති හත්ථි ච්‍ය. **චාපාතො පතිතන්ති** ධනුතො මුත්තං. **අතිවාක්‍ය**න්ති අට්ඨඅනරිය වොහාරවසෙන පවත්තං තිතික්ඛමි වත්වා. **තිතික්ඛිස්ස**න්ති යථා සංගාමාවචරො සූදන්නෙතා මහානාගො ඛමො සන්තිපපහාරාදිනං චාපතො මුඤ්චිත්වා අත්තනි පතිතෙ සරෙ අවිහඤ්ඤමානො තිතික්ඛති, එවමෙවං එවරූපං අතිවාක්‍යං තිතික්ඛිස්සං සහිස්සන්ති අත්ථො. **දුස්සිලො හී**ති අයං හි ලොකියමහාජනො බහු දුස්සිලො අත්තනො අත්තනො රුච්චවසෙන වාචං නිච්ඡාරෙත්වා ඇටෙනෙන්නා චරති, තත්ථ අධිවාසනං අජ්ඣුපෙක්ඛනමෙව මම භාරො. **සමිතී**නන්ති උය්‍යානකීළාමණ්ඩලාදිසු හි මහාජනමජ්ඣං ගච්ඡන්නා දන්තමෙව ගොණජාතිං වා අස්සජාතිං වා යානෙ යොජෙත්වා නයන්ති. **රාජි**න්ති තථාරූපෙහෙව වාහනෙහි ගච්ඡන්නො රාජා දන්තමෙව අභිරුහති. **මනුස්සෙසූ**ති මනුස්සෙසුපි චතූහි අරිය මග්ගෙහි දන්තො නිබ්බිසෙවනොව සෙට්ඨො. **යොතිවාක්‍යං තිතික්ඛතී**ති යො එවරූපං විතික්කමවචනං පුනප්පුනං වුච්චමානම්පි තිතික්ඛති න පටිප්පරති න විහඤ්ඤති එවරූපො දන්තො සෙට්ඨොති අත්ථො. **අස්සතරා**ති වලවාය ගබ්භෙන ජාතා. **ආජානිය්‍යා**නි යං අස්සදම්මසාරථි කාරණං කාරෙති තස්ස ඛිප්පං ජානනසමත්ථා. **සින්ධවා**ති සින්ධවරට්ඨෙ ජාතා අස්සා. **මහානාගා**ති කුඤ්ජර සඞ්ඛාතා මහාහත්ථිනො. **අත්තදන්තෙතා**ති එතෙ අස්සතරා සින්ධවා කුඤ්ජරා ච දන්තා වරං න අදන්තා, යො පන චතූහි අරියමග්ගෙහි අත්තනො දන්තකාය අත්තදන්නො නිබ්බිසෙවනො අයං තතොපි වරං සබ්බෙහි එතෙහි උත්තරිතරොති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ ලඤ්ඡං ගහෙත්වා ඒවිසිඛඃාටකාදීසු ඨත්වා අක්ඛොඃ සන්තොඃ සබ්බොපි සොමහාජනො සොතාපත්තිඵලං පාපුණීති අත්ථො.

අත්තානං ආරබ්භ කථිත වත්ථු පඤ්චමං.

23. 2.

"න හි එතෙහී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ එකං හත්ථාවරියපුබ්බකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර එකදිවසං අචිරවතී නදිතීරෙ හත්ථිදමනකං එකං හත්ථිං දමෙස්සාමීති අත්තනෝ ඉච්ඡිතං කාරණං සික්ඛාපෙතුං අසක්කොන්තං දිස්වා සමීපෙ භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා ආහ-ආවුසො සචෙ අයං හත්ථාචරියෝ ඉමං හත්ථිං අසුකට්ඨානෙ නාම විජ්ඣිත්‍වා ඛිපෙමෙව ඉමං කාරණං සික්ඛෙය්‍යාති, සෝ තස්ස කථං සුත්වා තථා කත්වා තං හත්ථිං සුදන්තං දමෙසි, තෙ භික්ඛූ තං පවත්තිං සත්ථු අරොචෙසුං, සත්ථා තං භික්ඛුං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තෙ එවං වුත්තන්නන්ති පුච්ඡිත්වා-සච්චං භන්තෙතන්ති වුත්තෙ විගරහිත්වා- කින්නෙ මොඝපුරිස හත්ථියා නෙන වා අස්සෙදන වා දන්තෙන තහිං එතෙහි යානෙහි අගත පුබ්බං ඨානං ගන්තුං සමත්ථා නාම අත්ථි අත්තනා පන සුදන්තෙන සක්කා අගතපුබ්බං ඨානං ගන්තුං තස්මා අත්තානමෙව දමෙහි කින්නෙ එතෙසං දමනෙනාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"න හි එතෙහි යානෙහි ගච්ඡෙය්‍ය අගතං දිසං,
යථාත්තනා සුදන්තෙන දන්තො දන්තෙන ගච්ඡතී"ති.

තස්සත්ථො- යානි එතානි හත්ථියානාදීනි යානානි **න එතෙහි යානෙහි** කොචි පුග්ගලො සුසිනන්තෙනපි අගතපුබ්බත්තා **අගතන්නි** සඞ්ඛාතං නිබ්බාණ දිසං තථා **නච්ඡෙය්‍ය** යථා පුබ්බභාගෙ ඉන්ද්‍රියදම නෙන **දන්තෙන** අපරභාගෙ අරියමග්ගභාවනාය **සුදන්තෙන අත්තනා** සුදන්තො නිබ්බිසෙවනො සප්පඤ්ඤ පුග්ගලො තං අගත පුබ්බං දිසං **ගච්ඡති** දන්තභූමිං පාපුණාති තස්මා අත්තදමනමෙව තතො වරන්ති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

හත්ථාවරියපුබ්බකභික්ඛුස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

23, 3.

"ධනපාලකෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තෝ අඤ්ඤතරස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තෙ ආරබ්භ කථෙසි:-

සාවත්ථියං කිරෙකො බ්‍රාහ්මණෝ අඨ්ඨතසහස්සවිභවෝ වයප්පත්තානං වත්‍යානං පුත්තානං ආවාහං කත්වා චත්තාරි සතසහස්සානි අදාසි, අථස්ස බ්‍රාහ්මණියා කාලකතාය පුත්තා සම්මන්තයිංසු-සචෙ අයං අඤ්ඤං බ්‍රාහ්මණිං ආනෙස්සති තස්සා කුච්ඡියං නිබ්බත්තානං වසෙන කුලං භිජ්ජිස්සති හන්ද නං මයං ගණ්හිස්සාමාති තෙ තං පණ්ණෙහි ඝාසච්ඡාදනාදීහි උපට්ඨහන්තා හත්ථපාදසම්බාහනාදීනි කරොන්තා

උපට්ඨහිත්වා එකදිවසමස්ස දිවා නිද්දායිත්වා වුට්ඨිතස්ස හත්ථපාදේ සම්බාහමානා පාටියෙක්කං ඝරාවාසෙ ආදීනවං වත්වා මයං තුම්හෙ ඉමිනා නීහාරෙන යාවජීවං උපට්ඨහිස්සාම සෙසඛන්තම්පි නො දෙථාති යාචිංසු, බ්‍රාහ්මණො පුන එකෙකස්ස සතසහස්සං දත්වා අත්තනො නිව්වෙපාරූපනම්මත්තං ඨපෙත්වා සබ්බං උපභොගපරිභොගං චත්තාරෝ කොට්ඨාසෙ කත්වා නියාදෙසි, තං ජෙට්ඨපුත්තෙනා කතිපාහං උපට්ඨහි අථ තං එකදිවසං නහාත්වා ආගච්ඡන්තං වාරකොට්ඨකෙ කත්වා සුණිසා එවමාහ- කිං තයා ජෙට්ඨපුත්තස්ස සතං වා සහස්සං වා අනිරෙකං දින්නමත්ථි? නනු සබ්බෙසං වෙ වෙ සතසහස්සානි දින්නානි? කිං සෙසපුත්තානං ඝරස්ස මගඝං න ජානාසීති? සොපි තස්සා වසලීති කුජ්ඣිත්වා අඤ්ඤස්ස ඝරං අගමාසි තතොපි කතිපාහච්චයෙන ඉමිනාව උපායෙන පලාපිතො අඤ්ඤස්සාති එවං එකක්ඛරෙපි පවෙසං අලභමානො පඬරඞ්ගපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා භික්ඛාය චරන්තො කාලානං අච්චයෙන ජරාජිණ්ණෝ දුබ්භොජනදුක්ඛසෙය්‍යාදීහි මිලාතසරීරෝ භික්ඛාය චරන්තෝ ආගම්ම පිට්ඨිකාය නිපජ්ජිත්වා නිද්දං ඔක්කමිත්වා වුට්ඨාය නිසින්නෝ අත්තානං ඔලොකෙත්වා පුත්තෙසු අත්තනො පතිට්ඨං අපස්සන්තෝ විත්තෙසි- සම්මණෝ කිර ගොතමෝ අභාකුටිකෝ උත්තානමුඛෝ සුඛසම්භාසෝ පරිසන්ථාරකුසලෝ සක්කා සමණං ගොතමං උපසඞ්කමිත්වා පරිසන්ථාරං ලභිතුන්ති, සෝ නිබ්බානපරූපනං සඤ්ඤාපෙත්වා භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා දඩ්ඩමාදාය භගවන්තං සන්තිකං අගමාසි, වුත්තම්පි චෙතං- "අථ ඛෝ අඤ්ඤතරෝ බ්‍රාහ්මණමහාසාලෝ ලූඛෝ ලූඛපාපුරණෝ යෙන භගවා තෙනුපසංකමී"ති. සත්ථා එකමන්තං නිසින්නෙන තෙන සද්ධිං පරිසන්ථාරං කත්වා එතදවොච- කින්නු ඛෝ බ්‍රාහ්මණ ලූඛෝ ලූඛපාපුරණොති? ඉධ මෙ භො ගොතම චත්තාරෝ පුත්තා තෙ මං දූරෙති සම්පුච්ඡ ඝරා නික්ඛාමෙන්තීති, තෙන හි ත්වං බ්‍රාහ්මණ ඉමා ගාථායො පරියාපුණිත්වා සභායං මහාජනකායෙ සන්නිපතිතෙ පුත්තෙසු සන්නිසින්නෙසු වදෙය්‍යාසීති:-

"යෙහි ජාතෙහි නන්දිස්සං යෙසඞ වහම්වික්ඛිසං,
තෙ මං දූරෙති සම්පුච්ඡ ඝාව වාරෙන්ති සූකරං.

අසනාසා කිර මං ජම්මා කාක නාතාති භාසරෙ,
රකඛසා පුත්තරූපෙන පජ්ඣන්ති වයොගතං.

අසොව ජිණ්ණෝ නිබ්භොගෝ ඛාදනා අපනීයති,
බාලකානං පිතා ථෙරෝ පරාගාරෙසු භික්ඛති.

දණ්ඩොව කිර මෙ සෙය්‍යො යං මෙ පුත්තා අනස්සවා,
චණ්ඩම්පි ගොණං වාරෙති අථො චණ්ඩම්පි කුක්කුරං.

අඞ්කාරෙ පුරෙ හොති ගම්භීරෙ ගාධමෙඛති,
දණ්ඩස්ස ආකුහාවෙන ඛලිත්වා පතිතිට්ඨතී"ති.

සෝ ච භගවතෝ සන්තිකෙ ගාථා උග්ගණ්හිත්වා තථාරූපෙ බ්‍රාහ්මණානං සමාගමදිවසෙ සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෙසු පුත්තෙසු තං සහං ඕතාරෙත්වා බ්‍රාහ්මණානං මජ්ඣෙ මහාරහෙසු ආසනෙසු නිසින්නෙසු අයමෙව කාලොති සහාමජ්ඣං පවිසිත්වා ගන්ථං උක්කිපිත්වා අහං භො තුම්හාකං ගාථා භාසිතුකාමොම්හි සුණිස්සථාති වත්වා භාස බ්‍රාහ්මණ සුණොමාති වුත්තෙ ඒතදවොච අභාසි. තෙන ච සමයෙන මනුස්සානං වත්තං හොති යො මාතාපිතූනං සන්තකං ඛාදනෙත්‍යා මාතාපිතරෙ න පොසෙති සෝ මාරෙතබ්බොති තස්මා තෙ බ්‍රාහ්මණපුත්තා පිතූපාදෙසූ පතිත්වා ජීවිතං නො තාත දෙහීති යාචිංසු, සෝ පිතූ හදයභාගං මුද්ධතාය මා මෙ භොං පුත්තකෙ විනාසයිත්ථ පොසෙස්සනතී මඤ්ඤි ආහ, අථස්ස පුත්තෙ මනුස්සා ආහංසු-සචෙ පන භොං අජ්ජ පට්ඨාය පිතරං න සම්මා පටිජග්ගිස්සථ ඝාතෙස්සාම වොති තෙ භීතා පිතරං පිට්ඨෙ නිසීදාපෙත්වා සයං උක්කිපිත්වා ගෙහං නෙත්වා සරීරං තෙලෙන අබ්භඤ්ජිත්වා උබ්බට්ටෙත්වා ගන්ධවුණ්ණාදීහි නහාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණියො පකෙකාසාපෙත්වා අජ්ජපට්ඨාය අම්හාකං පිතරං සම්මා පටිජග්ගථ සචෙ තුම්හෙ පමාදං ආපජ්ජිස්සථ නිග්ගණ්හිස්සාම වොති වත්වා පණීතභොජනං භොජෙසුං, බ්‍රාහ්මණොපි සුභොජනෙ සුඛසමප්පිතෙ ආගමම්ම ඤාතිපාඝචවයෙන සඤ්ඤාතබලො පිණ්ඩිතින්ද්‍රියො අත්තභාවං ඔලොකෙත්වා අයමෙව සම්පත්ති සමණං ගොතමං නිස්සාය ලද්ධා පණ්ණාකාරට්ඨාය එකං දුස්සයුගං ආදාය භගවතො සන්තිකං ගන්ත්වා ඤාතපටිසන්ථාරෝ එකමන්තං නිසින්නො තං දුස්සයුගං භගවතො පාදමූලෙ ඨපෙත්වා භොගොතම මයං බ්‍රාහ්මණා නාම ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසාම පතිගණ්හාතු මෙ භවං ගොතමොති ආචරියධනන්ති ආහ, භගවා තස්ස අනුකම්පාය තං පටික්ඛිපිත්වා ධම්මං දෙසෙසි, දෙසනාවසානෙ බ්‍රාහ්මණො සරණෙසු පතිට්ඨාය එව මාහ-භො ගොතම මය්හං පුත්තෙහි චත්තාරි ච ධුවභත්තානි දින්නානි තතො අහං වෙ දම්මීති, අථ නං සත්ථා-කල්‍යාණං බ්‍රාහ්මණ මයං පන රුචිවනට්ඨානමෙව ගම්මාමාති වත්වා උය්‍යොජෙසි, බ්‍රාහ්මණොපි ඝරං ගන්ත්වා පුත්තෙ ආහ-තාත සමණො ගොතමො මය්හං සහායො තස්ස මෙ වෙ ධුවභත්තානි දින්නානි තුම්හෙ තස්මිං සම්පත්තෙ මා පමජ්ජිත්ථාති, තෙ සාධූ තාතාති, සත්ථා පුන දිවසෙ පිණ්ඩාය චරන්තො ජෙට්ඨපුත්තස්ස ඝරද්වාරං අගමාසි, සෝ සත්ථාරං දිස්වා පත්තමාදාය ඝරං පවෙසෙත්වා මහාරහෙ පල්ලඞ්කෙ නිසීදාපෙත්වා පණීතභොජනමදාසි, සත්ථා පුනදිවසෙ ඉතරස්ස ඉතරස්සාති පටිපාටියා සබ්බෙසං ඝරානි අගමාසි, සබ්බෙ තෙ තථෙව සක්කාරමකංසු, අථෙකදිවසං ජෙට්ඨපුත්තෙ මඞ්ගලෙ පවත්තමානෙ පිතරං ආහ-තාත කස්ස මඞ්ගලං දෙමාති? නාහං ජානාමි නත්‍ථ සමණෙ ගොතමෙ මය්හං සහායොති, තෙන හි තං සාතනාය පවිසි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං නිමන්තෙථාති, බ්‍රාහ්මණො තථාකාසි, සත්ථා පුන දිවසෙ සපරිවාරො තස්ස

ගෙහමගමාසි, සෝ හරිතූපලිතෙන සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෙ ගෙහෙ බුඩපමුඛං භික්ඛූ සඞ්ඝං නිසීදාපෙත්වා අපෙපාදකමධුපායාසෙන වෙව පණීතෙන ඛාදනීයෙන ච පරිවිසි, අනන්තරහතත්තම්ං යෙව පන බ්‍රාහ්මණස්ස චත්තාරෝ පුත්තා සත්ථු සන්තිකෙ නිසීදිත්වා ආහංසු-භොගොතම මයං අම්හාකං පිතරං පරිජගාහා තපපමජ්ජාම පස්සිමස්ස අත්තභාවනති, සත්ථා-කල්‍යාණං වො තාත මාතාපිතුපොසනං නාම පොරාණක පණ්ඩිතානං ආචිණ්ණමෙවාති වත්වා "කස්ස නාගස්ස විපප වාසෙන විරූළ්හා සල්ලකී ච කුටජා වා"ති ඉමං එකාදසනිපාතෙ මාතු පොසකනාගරාජජාතකං විත්ථාරෙන කථෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ධනපාලකො නාම කුඤ්ජරෝ කටුකපපභෙදනො දුන්නිවාරියො,
ඔඩො කබලං න භුඤ්ජති සුමරති නාගවනස්ස කුඤ්ජරො"ති.

තත්ථ **ධනපාලකො නාමාති** තදා කාසිරඤ්ඤා හත්ථාචරියං පෙසෙත්වා රමණීයෙ නාගවනෙ ගාහාපිතස්ස හත්ථිනො එතං නාමං. **කටුකපපභෙදනොති** තිබ්බිණමදෙ, හත්ථිනං හි මදකාලෙ කණ්ණචුළිකා පභිජ්ජන්ති, පකතියාපි හත්ථිනො තස්මිං කාලෙ අඛ්ඩසෙ වා කුනත තොමරෙ වා ඛණ්ඩන්ති වණ්ණා හවන්ති, සො පන අතිවණ්ණායෙව, තෙන වුත්තං-**කටුකපපභෙදනො දුන්නිවාරියොති. ඔඩො කබලං න භුඤ්ජතීති** සො ඔඩො හත්ථිසාලං පත්ත නෙත්වා චිත්තසාණියා පරික්ඛිපා පෙත්වා කතගන්ධපරිභණ්ඩඤ උපරි බබ්භිත්තවිතානඤ භූමියං ඨපිතො රඤ්ඤා රාජරහෙ නානඡරසභොජනෙ උපට්ඨාපිතෙපි කිඤ්චි භුඤ්ජිතුං න ඉච්ඡි, තමත්ථං සඞ්ඛෙපෙන දස්සෙන්ෙතා **ඔඩො කබලං න භුඤ්ජතීති** වුත්තං. **සුමරති නාගවනඤ්ඤාති** සො රමණීයං මෙ වසනට්ඨානන්ති නාගවනං සරි, මාතා පන මෙ අරඤ්ඤෙ පුත්තවියොගෙන දුක්ඛපපත්තා අහොසි, මාතු පට්ඨානධම්මෙ න පූරෙතෙත්ථ කිං ඉමින්නා භොජනෙනාති ධම්මිකත්තා මාතුපට්ඨාන ධම්මමෙව සරි, තං පන යස්මා තස්මිං නාගවනෙ යෙව ඨිතො සක්කා පූරෙතුං තෙන වුත්තං **සුමරති නාගවනස්ස කුඤ්ජරොති. සත්ථරි** ඉමං අත්තනො පුබ්බචරිතං ආහරිත්වා කථෙන්තෙ කථෙන්තෙ යෙව සබ්බෙව තෙ අස්සුධාරං පවත්තෙත්වා මුදුහදයා ඔහිතසොතා හවිංසු, අථ කෙසං භගවා සපපායං විදිත්වා සච්චානි පකාසෙසි.

දෙසනාවසානෙ සඞ්ඝං පූජෙත්වා වෙව සුණිසාහි ච බ්‍රාහ්මණෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසීති.

අඤ්ඤතර බ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තානං වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

23. 4.

"මිඛී ගදූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රාජානං පසෙනදිකොසලං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ රාජා තඞ්ගුලදෙණස්ස ඔදනං තදනුරූපෙන සූපව්‍යඤ්ජනෙන භුඤ්ජති, සො එකදිවසං භුත්තපාතරාසො හත්ථසම්මදං අවිනොදෙත්වා සත්ථු

සන්තිකං ගන්ත්වා කිලන්තරූපෝ ඉතෝ විතෝ සම්පරිවත්තති, නිද්දාය අභිභූතෝ සම්මොහෝපි උප්පජ්ජති නිසීදිතුං අසක්කොන්තෝ එකමන්තං නිසීදි, අථ නං සත්ථා ආහ--කිං මහාරාජ අවිස්සම්ත්වා ආගතොසීති? ආම භන්තෙ භුත්තකාලතෝ පට්ඨාය මේ මහාදුක්ඛං හොතීති, අථ නං සත්ථා මහාරාජ අනිබ්භුං හොජනෙ එතං දුක්ඛං හොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"මිඬ්ඩි යදා හොති මහග්ඝසෝ ච නිද්දායිතා සම්පරිවත්තසායී,
මහාවරාහෝව නිවාපපුට්ඨෝ පුනප්පුනං ගබ්භමුපේති මන්දෝ"ති.

තත්ථ **මිඬ්ඩි**ති පිතම්බාභිභූතෝ. **මහග්ඝසෝ**ති මහාභොජනෝ, ආහාරහත්ථක අලංසාටක තත්රවට්ටක කාකමාසක භුත්තවමිතකානං අඤ්ඤතරෝ විය. **නිවාපපුට්ඨෝ**ති කුණ්ඩකාදිනා සූකරභත්තෙන පුට්ඨෝ; සරසූකරෝ හි බාලකාලතෝ පට්ඨාය පොසියමානෝ ථූලසරීරකාලෙ ගෙහා බහි නික්ඛමිතුං අලභන්තෝ හෙට්ඨා මඤ්චදීසු සම්පරිවත්තිත්වා අස්සසන්තෝ පස්සසන්තෝ සයතෙව, ඉදං වුත්තං හොති-පුරිසෝ ව මිඬ්ඩි ව හොති මහග්ඝසෝ ච නිවාපපුට්ඨෝ මහාවරාහෝ විය ච, අඤ්ඤත්ර ඉරියාපථෙන ඨාතුං අසක්කොන්තෝ නිද්දායන්තසිලෝ **සම්පරිවත්තසායී**, තදා සෝ අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තානි තීණි ලක්ඛණානි මනසි කාතුං අසක්කොන්ති, තෙසං අමනසිකාරා මඤ්චපඤ්ඤාදි **පුනප්පුනං ගබ්භං උපේති**, ගබ්භවාසතෝ න පරිමුච්චතීති. දෙසනාවසානෙ සත්ථා රඤ්ඤෝ උපකාරවසෙන:-

"මනුජස්ස සදා සතීමතෝ මත්තං ජානතෝ ලඛභොජනෙ,
තනූ තස්ස භවන්ති වෙදනා සනිකං ජීරති ආයු පාලය"නති.

ඉමං ගාථං වත්වා උත්තරමාණවං උග්ගණ්හාපෙත්වා ඉමං ගාථං රඤ්ඤෝ භොජනවෙලායං වදෙය්යාසි ඉමිනා උපායෙන භොජනං පරිහායෙය්යාසීති උපායං ආචික්ඛි, සෝ තථා අකාසි, රාජා අපරෙන සමයෙන නාළිකොදනපරමතාය සණ්ඨිතෝ සුඝල්ලහුකසරීරෝ සුඛපත්තෙතා සත්ථරි උපපන්නාවිස්සාසෝ සත්තාහං අසදිසදානං පවත්තෙතසි.

අනුමොදනාය සමත්තතමහාජනෝ මහන්තං විසෙසං පාපුණි.

පසෙනදිකොසලස්ස වත්ථු වත්තබ්බං.

---

23. 5.

"ඉදං පුරෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සාකුසාමණෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර එකිස්සා උපාසිකාය එකපුත්තකෝ, අථ නං සා දහරකාලෙ ඒව පබ්බාජෙසි, සෝ පබ්බජිතකාලතෝ පට්ඨාය සීලවා අහොසි වත්තසම්පන්නෝ, ආචරියුපජ්ඣාය ආගන්තුකානං වත්තං කත්තෙව හොති, මාසස්ස අට්ඨදිවසෙ පාතෙව උට්ඨාය උදකමාලකෙ

උදකං ඵපෙත්වා ධම්මඝවණඝණං සම්මජ්ජිත්වා දීපං ජාලෙත්වා මධුරස්සරෙන ධම්මඝවණං ඝොසෙති, භික්ඛූ තස්ස ථොමං සුත්වා පදභාණං භණ සාමණේරාති අජ්ඣෙසන්ති, සො මයඣං හදයං වා රුජ්ජති කායො වා බාධතීති කිඤ්චාහාරං අකත්වා ධම්මඝනං අභිරුහිත්වා ආකාසගබ්භං ඔතාරෙන්තො විය පදභාණං වත්වා ඔතරන්තො මයඣං මාතාපිතූනඤ්ච ඉමස්මිං භණ්ඩෙසු පත්තිං දම්මීති වදති, තස්ස මනුස්සමාතාපිතරෝ පත්තියා දින්නභාවං න ජානන්ති, අනන්තරත්තභාවෙ පනස්ස මාතා යක්ඛිණී හුත්වා නිබ්බත්තති, සා දෙවතාහි සද්ධිං ආගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා සාමණේරෙන දින්නං පත්තිං අනුමොදමි තාතාති වදති සීලසම්පන්නොව නාම භික්ඛු සදෙවකස්ස ලොකස්ස පියො හොතීති, තස්මිං සාමණේරෙ දෙවතා ලජ්ජාය සගාරවා මහාබ්‍රහ්මානං විය අභික්ඛණං විය ච නං මඤ්ඤන්ති, සාමණේරෙ ඡාරවෙන තම්පි යක්ඛිණිං ගරුං කත්වා පස්සන්ති, ධම්මඝවණයක්ඛසමාගමාදීසු සාධුමාතාය යක්ඛිණියා අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං දෙන්ති, මහෙසක්ඛාපි යක්ඛා තං දිස්වා මග්ගා ඔක්කමන්ති ආසනා වුට්ඨහන්ති, අථ සො සාමණේරො වුඩ්ඪිම්ප්පත්තාය පරිපක්කින්ද්‍රියෝ අනභිරතියා පීළිතෝ අනභිරතිං විනොදෙතුං අසක්ඛොන්තො පරූළ්හකෙසඝණ්ඩො කිලිට්ඨනිවාසනපාරුපණෝ කස්සචි අන්තරෙ වෙත්වා පත්තචීවරමාදාය එකකොව මාතුඝරං අගමාසි, උපාසිකා පුත්තං දිස්වා වන්දිත්වා ආහ-තාත තුවං පුබ්බෙ ආචරියුපජ්ඣායෙහි වා දහරසාමණේරෙහි වා සද්ධිං ඉධාගච්ඡසි සමා එකකොවාසි අජ්ජ ආගතොසි?, සො උක්කණ්ඨිතභාවං ආරොචෙසි, සා උපාසිකා නානප්පකාරෙන ඔවාසෙ ආදීනවං දස්සෙත්වා පුත්තං ඔවදමානාපි සඤ්ඤපෙතුං අසක්කොන්තී අපෙවනාම අත්තනො ධම්මතාය සල්ලක්ඛ්‍යාති අනුයොජෙත්වා තිට්ඨ තාත යාව තෙ යාගුභත්තං සම්පාදෙමි යාගුං පිවිත්වා කතභත්තකිච්චස්ස තෙ මනාපානි වත්ථානි නීහරිත්වා දස්සාමීති වත්වා ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා අදාසි, නිසීදි සාමණේරො, උපාසිකා බහුතෙනෙව යාගුඛජ්ජකං සම්පාදෙත්වා අදාසි, අථ භත්තං සම්පාදෙස්සාමීති අවිදූරෙ නිසින්නා තඤ්ඤෙ ඛෙවති, තස්මිං සමයෙ සා යක්ඛිණී කහන්නුඛො සමණෙරො කවචි භික්ඛාහාරං ලභති නොති ආවජ්ජමානා තස්ස විඛමිතුකාමතාය නිසින්නභාවං ඤත්වා මාඛෙව ඛො මෙ දෙවතානං අන්තරෙ ලජ්ජා උපපජ්ජිස්සති ගබ්භං ඉස්ස විඛමණෙ අන්තරායං කරොමීති ආගන්ත්වා සරීරෙ අධිමුච්චිත්වා ගීවං පරිවත්තෙත්වා ඛෙලෙන පගණ්ඩරන්තෙන භූමියං විපජ්ජි, උපාසිකා පුත්තස්ස තං විපප්කාරං දිස්වා වෙගෙන ගන්ත්වා පුත්තං ආලිඛ්ගිත්වා ඌරූසු නිපජ්ජාපෙසි, සකලගාමවාසිනොපි ආගන්ත්වා බලිකම්මාදීනි කරිංසු, උපාසිකා පන පරිදෙවමානා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"චාතුද්දසිං පවදසිං යා ච පක්ඛස්ස අට්ඨමී
පාටිහාරියපක්ඛං ච අට්ඨඞ්ගසුසමාගතං
උපොසථං උපවසන්ති බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති යෙ.
න තෙහි යක්ඛා කීළන්ති ඉති මේ අරහතං සුතං
සාදූනි අජ්ජ පස්සාමි යක්ඛා කීළන්ති සාහුනා"ති.

උපාසිකාය වචනං සුත්වා-

චාතුද්දසිං පවදසිං යා ච පක්ඛස්ස අට්ඨමී,
පාටිහාරියපක්ඛඤ්ච අට්ඨඞ්ගසුසමාගතං;
උපොසථං උපවසන්ති බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති යෙ,
න තෙහි යක්ඛා කීළන්ති සාහු තෙ අරහතං සුතං"ති-

වත්වා ආහ:-

"සාහු මා බුඩ්ඪං වජ්ජාසි යක්ඛානං වචනං ඉදං,
මා කාසි පාපකං කම්මං ආවී වා යදි වා රහො;
යං වෙව පාපකං කම්මං කරිස්සසි කරොසි වා,
න තෙ දුක්ඛා පමුත්තාසි උපච්චාපි පලායතො"ති.

එවං පාපකං කම්මං කත්වා සකුණස්ස විය උප්පතිත්වා පලායතොපි තෙ මොක්ඛො නත්ථීති වත්වා සා යක්ඛිණී සාමණෙරං මුච්, සොඅක්ඛිනි උම්මිලෙත්වා මාතරං කෙසෙ විකිරිය අස්සසන්තිං පස්සසන්තිං රොදමානං සනලගාමවාසිනො ච සන්නිපතිතෙ දිස්වා අත්තනො යක්ඛෙන ගහිතභාවං අජානන්තා අහං පුබ්බෙ පිසෙ නිසිනෙනා මාතා මෙ අවිදූරෙ නිසීදිත්වා තණ්ඩුලෙ ධොවි ඉදානි පනමහි භූමියං නිපන්නොා කිනන්නුඛො එතන්ති නිසින්නකොව මාතරං ආහ:-

"මතං ව අම්ම රොදන්තී සො ව ජීවං න දිස්සති,
ජීවන්තං අම්ම පස්සන්තී කස්මා තුවං අම්ම රොදසී"ති.

අථස්ස මාතා වඩ්ඪිකාමකිලෙසකාමෙ පහාය පබ්බජිතස්ස පුන විබ්භමනත්ථං ආගමනෙ ආදීනවං දස්සෙන්තී ආහ:-

"මතං ව පුත්ත රොදන්තී සො ව ජීවං න දිස්සති,
යො ව කාමෙ චජිත්වාන පුනරාවත්තතෙ ඉධ;
තං වා පි පුත්ත රොදන්තී පුත්ත ජීවං මතො හි සො"ති.

එවඤ්ච පන වත්වා ඝරාවාසං කුක්කුළසදිසඤ්චෙව නරකසදිසඤ්ච කත්වා ඝරාවාසෙ ආදීනවං දස්සෙන්තී පුනාහ:-

"කුක්කුළා උභතො තාත කුක්කුළෙ පතිතුම්වජ්ජසි,
නරකා උභතො තාත නරකං පතිතුම්වජ්ජසි"ති.

අථ නං පුත්ත භද්දං තව හොතු මයා පන අඥං නො පුත්තකොා ඛාදමානොති ගෙහඝණ්ඩිං විය නීහරිත්වා බුද්ධසාසනෙ පබ්බාජෙසි ඝරාවාසෙ පුන ඔහිතුං ඉච්ඡසි අභිඛාවථ පරිත්තායථ නොති ඉමමත්ථං ක්‍යස්ස උක්ඛිපයාම කා නිජ්ඣාපයාමාති දීපෙතුං ඉමං ගාථමාහ-

"අභිඛාවථ හදදනෙන තස්ස උජ්ඣාපයාමසෙ,
ආදිත්තා නීහටං හණ්ඩං ප්‍රත ඛැහිතුම්වජ්ජසී"ති.

සෝ මාතරි තථෙනතියා තථෙනතියා සල්ලකෙඛ්වා තස්සි මයහං යිහිභාවෙන අත්‍රෝති ආහ; අථස්ස මාතා සාධු තාතාති තුට්ඨා පණීතභොජනං භොජෙත්වා-තාතිවසෙසාසි තාතාති ? පුවජිත්වා පරිපුණ්ණවස්සභාවං ඤත්වා තිවිවරං පරියාදෙසි, සෝ පරිපුණ්ණ පත්තචීවරෝ උපසම්පජ්ජි, අථස්ස අචිරූපසම්පන්නස්ස සත්‍රා චින්තා නිගහෙ උස්සාහං ජනෙන්තෝ-චින්තං නාමෙතං තාදාරම්මණෙසු දීඝරත්තං වාරිතං චරන්තං අනිගහණිහන්තස්ස සොතිභාවෝ නාම නත්ථි තස්මා අඩ්ඩසෙන මත්තහත්ථිනෝ විය චින්තස්ස නිගහණිහනෙ යොගෝ කාරණ්ඩොත්ථි වත්‍රා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉදං පුරෙ චිත්තමචාරි චාරිකං
යෙනිච්ඡකං යත්‍ර කාමං යථා සුඛං,
තදජ්ජාහං නිගහෙස්සාමි යොනිසෝ
හත්ථිපභින්නං විය අඞ්කුසග්ගහෝ"ති.

තස්සත්‍රෝ-**ඉදං චිත්තං** නාම ඉතෝ පුරෙතරං රූපාදීසු ආරම්ම ණෙසු රාගාදීනං **යෙන** කාරණෙන ඉච්ඡකං යත්‍රෙවස්ස කාමෝ උපජ්ජති තස්ස වසෙන **යත්‍ර කාමං** යථා විවරණත්තස්ස සුඛං හොති තථෙව චරන්තං **යථා සුඛං** දීඝරත්තං චාරිකං අකාසි, **අජ්ජ අහං පගිණ්හනෙ** මත්තහත්ථිං හත්ථාචරිසඤ්ඤාතෝ ජෙට්ඨකෝ **අඞ්කුසග්ගහෝ** අඞ්කුසෙන **විය** යොනිසෝ මනසිකාරෙන **නිගහෙස්සාමි** නාසස විනිනකම්තුං දස්සාමීති.

දෙසනාවසානෙ සානුනා සඞ්ඝ ධම්මසවණාය උපසඞ්කන්නානං බහූනං දෙවතානං ධම්මාභිසමයෝ අහොසි. සෝ වායසම්ා තෙපිටකං බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා මහාධම්මකථිකෝ හුත්වා විසංවස්ස සතං ඨත්වා සකලජම්බුදීපං බොහෙත්වා පරිනිබ්බායිති.

සානුසාමණෙරස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

23. 6.

"අපමාදරතෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍රා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ කොසලරඤ්ඤා බඩෙරුභං නාම හත්ථිං ආරබ්භ කථෙසි, සෝ කිර හත්ථී තරුණකාලෙ මහබ්බලෝ හුත්වා අපරෙන සමයෙන ජරාවාතවෙගබ්භාහතෝ හුත්වා එකං මහන්තං සරං ඔරුය්හ කාලලෙ ලඟිත්වා උත්තරිතුං නාසක්ඛි, මහාජනෝ තං දිස්වා එවරූපොපි නාම හත්ථී ඉමං දුබ්බලභාවං පත්තොත්ථි කථං සමුට්ඨාපෙසි, රඤ්ඤා තං පවත්තිං සුත්වා හත්ථාචරියං ආණාපෙසි-ගච්ඡ තං හත්ථිං කාලලතෝ උඛරාහීති, සෝ ගන්ත්වා තස්මිං ඨානෙ සඞ්ගාමසීසං

දසෙත්වා සංගාමභෙරිං ආකොටාපෙසි, මාතඡත්තිතො හත්ථී වෙගෙ නුට්ඨාය ථලෙ පතිට්ඨහි, භික්ඛූ තං කාරණං දිස්වා සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්ථා-තෙන භික්ඛවෙ හත්ථිනා පකතිපඤ්ඤදුග්ගතො අත්තා උඛතො තුම්හෙ පන කිලෙසදුග්ගෙ පකඛන්නා, තස්මා යොනිසො පදහිත්වා තුම්හෙපි තතො අත්තානං උඛරථාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අපමාදරතා හොථ සචිත්තමනුරක්ඛථ,
දුග්ගා උඛරථත්තානං පඞ්ක සත්තොව කුඤ්ජරෙ"ති.

තත්ථ **අපමාදරතාති** සතියා අවිප්පවාසෙ අභිරතා හොථ **සචිත්තන්ති** රූපාදිසු ආරම්මණෙසු අත්තනො චිත්තං යථා චිත්තකමං න කරොති එවං රක්ඛථ. **දුග්ගාති** යථා සෙ **පඞ්ක සත්තො කුඤ්ජරෙ** හත්ථිහි ච පාදෙහි ච වායාමං කත්වා පඞ්ක දුග්ගතො අත්තානං උඛරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨිතො එවං තුම්හෙවි කිලෙස දුග්ගතො **අත්තානං උඛරථ** නිබ්බාණථලෙ පතිට්ඨාපෙථාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසූති.

ඛඩෙරඛ හත්ථිස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

23. 7.

"සචෙ ලභෙථා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා පාරිලෙය්යකං නිස්සාය රක්ඛිතවනසණ්ඩෙ විහරන්තො සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්ධ කථෙසි.

වත්ථු යමකවග්ගෙ "පරෙ ච න විජානන්ති"ති ගාථාවණ්ණනාය ආගතමෙව. වුත්තං හෙතං-තථාගතස්ස තත්ථ හත්ථිනාගෙන උපට්ඨහියමානස්ස ව්සාහාවො සකලජම්බුදීපෙ පාකටො අහොසි, සාවත්ථි නගරතො අනාථපිණ්ඩිකොපි විසාඛා මහාඋපාසිකාති එවමාදිනි මහාකුලානි ආනන්දත්ථෙරස්ස සාසනං පහිණිංසු-සත්ථාරං කො හන්තෙ දක්ඛෙථාති, දිසාවාසිකොපි පඤ්චසතා භික්ඛූ වුත්තවස්සා ආනන්දත්ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා විරස්සුතා කො ආවුසො ආනන්ද භගවතො සම්මුඛා ධම්මි කථා සුඛ මයං ආවුසො ආනන්ද ලභෙය්යාම භගවතො සම්මුඛා ධම්මිං කථං සවණාය‍ාති යාචිංසු, ථෙරො තෙ භික්ඛූ ආදාය තත්ථ ගන්ත්වා තෙමාසං එකවිහාරිනො කථාගතස්ස සන්තිකං එතතෙතහි භික්ඛූහි සද්ධිං උපසඞ්කමනං අයුත්තන්ති විනෙතත්වා එකකස්සෙව සත්ථාරං උපසඞ්කමනං යුත්තන්ති විනෙතත්වා එකකොව සත්ථාරං උපසඞ්කම්, පාරිලෙය්යකො තං දිස්වා දණ්ඩාදය පක්කන්දි, තං සත්ථා ඔලොකෙත්වා අඥෙහි පාරිලෙය්යක මා වාරයි බුද්ධුපට්ඨාකො එසොති ආහ, සො තථෙව දණ්ඩං ඡඩ්ඩෙත්වා පත්ත විවරපටිග්ගහණං ආපුච්ඡි, ථෙරො නාදාසි, නාගො සචෙ උග්ගහිත

වත්තෝ භවිස්සති සත්ථු නිසීදනපාසාණඵලකෙ අත්තනෝ පරිකම්මං න ඨපෙස්සතීති විත්තෙසි, ථෙරෝ පත්තචීවරං භූමියං ඨපෙසි, වත්තසම්පන්නා හි ගරූනං ආසනෙ වා සයනෙ වා අත්තනෝ පරිකම්මං න ඨපෙන්ති, ථෙරෝ සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, සත්ථා එකකොව අගතොසීති? පුච්ඡිත්වා-පචසතෙහි භික්ඛූහි ආගතභාවං සුත්වා-කහං පනෙතෙති? වත්වා-තුම්හාකං චිත්තං අජානන්තා බහි ඨපෙත්වා ආගතොම්හීති වුත්තෙ-පකොසාහි නෙති ආහ, ථෙරෙ තථා අනාහි, සත්ථා තෙහි භික්ඛූහි පච්චස්සාරං කත්වා තෙහි භික්ඛූහි-භන්තෙ භගවා බුද්ධසුකුමාලො වෙව ඛත්තියසුකුමාලො ව, තුම්හෙහි තෙමාසං එකකෙහි තිවස්සන්තෙහි නිසීදනෙහි ව දුක්කරං කතං, වත්තකාරකොපි නාහොසි මඤ්ඤති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ පාරිලෙය්යකභත්තිනා මම සබ්බකිච්චානි කතානි එවරූපං සහායං ලභන්තෙන නාම සද්ධිං නෙන වසිතුං යුත්තං අලභන්තස්ස එත වාරිකභාවොව සෙය්යොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"සචෙ ලභෙථ නිපකං සහායං
සද්ධිංචරං සාධු විහාරි ධීරං,
අභිභුය්‍ය සබ්බානි පරිස්සයානි
චරෙය්‍ය තෙනත්තමනො සතීමා.
නො චෙ ලභෙථ නිපකං සහායං
සද්ධිංචරං සාධු විහාරි ධීරං,
රාජාව රට්ඨං විජිතං පහාය
එකො චරෙ මාතඞ්ගරඤ්ඤෙව නාගො.
එකස්ස චරිතං සෙය්‍යො
නත්ථි බාලෙ සහායතා,
එකො චරෙ න ච පාපානි කයිරා
අප්පොස්සුක්කොව මාතඞ්ගරඤ්ඤෙව නාගො"ති.

තත්ථ **නිපකන්ති** නෙපක්කපඤ්ඤං සමන්නාගතං. **සාධුවිහාරි ධීරන්ති** භද්දවිහාරිං පණ්ඩිතං. **පරිස්සයානීති** තාදිසං මෙත්තා විහාරිං සහායං ලභන්තා සීහව්‍යග්ඝාදයො පාකටපරිස්සයෙ රාගදොසභයාදයො පටිච්ඡන්නපරිස්සයෙ චාති සබ්බෙව **පරිස්සයෙ** අභිභවිත්වා තෙන සද්ධිං අත්තමනො උපට්ඨිතසතී හුත්වා චරෙය්‍ය විහරෙය්‍යාති අත්ථො. **රාජාව රට්ඨන්ති** රට්ඨං හිත්වා ගතො මහාජනකරාජ විය, ඉදං වුත්තං හොති-යථා විජිතභූම්පදෙසො රාජා ඉදං රජ්ජං නාම මහන්තං පමාදට්ඨානං කිමෙම රජ්ජෙන කාරිතෙ කාති විජිතරට්ඨං එහාය එකකොව මහාඅරඤ්ඤං පවිසිත්වා තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා චතූසු ඉරියාපථෙසු එකකොව වරති එවං එකකොව චරෙය්‍යාති. **මාතඞ්ගරඤ්ඤෙව නාගොති** යථා ව "අහං ඛො ආකිණ්ණො විහරාමි හත්ථීහි හත්ථිනීහි හත්ථිකලභෙහි හත්ථිවජ්ජාපෙහි, ඡින්නග්ගානි චෙව තිණානි ඛාදාමි ඔභග්ගොභග්ගඤ්ච මෙ සාඛාභඞ්ගං

ඛාදනති ආවිලානි ච පානීයානි පිවාමි ඔහාහාවසස මේ උතතිණණසස හත්ථිනියො කායං උපනිසංසනතියො ගච්ඡනති, යනනූනාහං එකතො ගණමහා වූපකට්ඨො විහරෙය්‍ය"නති. එවං පටිසංචික්ඛිත්වා ගමනතො මාතඔහානි ලඛනාමෝ ඉමසමිං අරඤඤ අයං හත්ථිනාගො යූථං පහාය සබ්බිරියාපථෙසු එකකොං සුඛං වරති එවමපි එකො වරෙති අඤ්ඤො. **එකසසානි** පබ්බජිතසස හි පබ්බජිතකාලතො පට්ඨාය එකිහාවාභිරතසස එකතසෙසව **චරිතං සෙය්‍යො, නත්ථි බාලෙ සහායතාති** වුත්තලසිලං මජ්ඣිමසීලං දසකථාවත්ථූනි තෙරස ධුතගුණා විපසසනාසඞ්ඛාතං චත්තාරො මග්ගා චත්තාරි ඵලානි තිසසො විජ්ජා ච අභිඤ්ඤා අමතමහානිබ්බානන්ති අයං හි සහායතා නාම, යං බාලං නිසසාය තං අධිගනතුං න සක්කොතීති තත්ථ බාලෙ සහායතා. **එකොති** ඉමිනා කාරණෙන සබ්බිරියාපථෙසු එකකොව වරෙය්‍ය අපපමත්තකානිපි **නව පාපානි** කරෙය්‍ය, යථා එසො **අපෙපාඤ්ඤකෙකා** නිරාලයො ඉමසමිං **අරඤඤ මානඛහනාගො** ඉච්ඡිතිච්ඡිතට්ඨානෙ සුඛං වරති එවං එකො හුත්වා වරෙය්‍ය අපප මත්තකානිපි න ච පාපානි කරෙය්‍යානි අඤ්ඤො. තසමා තුම්හෙහිපි පතිරූපං සහායං අලභනෙතහි එකචාරිභියෙව හවිතබ්බනති ඉම මත්ථං දසෙසනෙතා සත්ථා තෙසං භික්ඛූනං ඉමං ධම්මදෙසනං දෙසෙසි, දෙසනාවසානෙ පඤසතාපි තෙ භික්ඛූ අරහතෙත පතිට්ඨහිංසූති.

පඤඤතානං දිසාවාසිනං භික්ඛූනං වත්ථු සත්තමං.

---

23. 8.

"**අත්ථමසී**"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා හිමවන්තපසෙස අරඤඤ කුටියං විහරනෙතා මාරං ආරබ්භ කථෙසි.

තසමිං කිර කාලෙ රාජතො මනුසෙස පීළෙත්වා රජ්ජං කාරෙනති, අථ භගවා අධම්මකාරුඤ්ඤං රජ්ජෙ දඛකරමරපීළිතෙ තෙ මනුසෙස දිසවා කාරුඤඤවසෙන එවං විනෙතෙසි-සක්කා නුඛො රජ්ජං කාරෙතුං අඛනං අඝාතයං අජිනං අජපයං අසොචං අසොචාපයං ධම්මෙනාති, මාරෙ පාපිමා තං භගවතො පරිවිතක්කං ඤත්වා සමණෙ ගොතමෙ සක්කා නුඛො රජ්ජං කාරෙතුනති විනෙතෙසි, ඉදනි රජ්ජං කාරෙතුකාමෙ හවිසසති රජ්ජං ච නාමෙතං පමාදට්ඨානං තං කාරෙනෙත සක්කා ඔකාසං ලභිතුං ගච්ඡාම උසසාහමසස ජනෙසසාමීති විනෙතවා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ආහ-කාරෙතු භනෙත භගවා රජ්ජං කාරෙතු සුගතො රජ්ජං අඛනං අඝාතයං අජිනං අජපයං අසොචං අසොචාපයං ධම්මෙනාති, අථ නං සත්ථා කිමපන මෙ ත්වං පාපිම පසසසි? කිං මං ත්වං එවං වදෙසීති? භගවතො ඛො භනෙත චත්තාරො ඉඩ්ඨිපාද සුභාවිතා

ආකඞ්ඛමානොපි හි භගවා හිමවන්තං පබ්බතරාජං සුවණ්ණනාති අධිමුච්චෙය්‍ය තව සුවණ්ණමෙව අස්ස, අහමපි ඛො ඔනෙන ඔන කරණීයං කරිස්සාමි තුම්හෙ ඔමෙත්ථ රජ්ජං කාරෙස්සථාතිං තෙන වුත්තං:-

"පබ්බතස්ස සුවණ්ණස්ස ජාතරූපස්ස කෙවලී,
විත්තාපි නාලමෙකස්ස ඉති විඤ්ඤාය සමං චරෙ.

යො දුක්ඛමදදක්ඛි යතො නිදානං
කාමෙසු සො ජනතු කථං නමෙය්‍ය,
උපධිං විදිත්වා සඞ්ඛාති ලොකෙ
තස්සෙව ජානතු විනයාය සික්ඛ"නි.

ඉමාහි ගාථාහි සංවෙජෙත්වා අඤ්ඤෙ එව ඛො පාපිම තව ඔවාදෙ අඤ්ඤෙ මම තයා සද්ධිං සම්මන්තනා[1] නාම නත්ථි අහං එවං ඔවදාමීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අත්ථමහි ජානමති සුඛා සභාගා තුණ්හි සුඛා යා ඉතරිතරෙන,
පුඤ්ඤං සුඛං ජීවිතසංඛයම්හි සබ්බස්ස දුක්ඛස්ස සුඛං පහාණං.

සුඛා මත්තෙය්‍යතා ලොකෙ අථො පෙත්තෙය්‍යතා සුඛා,
සුඛා සාමඤ්ඤතා ලොකෙ අථො බ්‍රහ්මඤ්ඤතා සුඛා.

සුඛං යාව ජරා සීලං සුඛා සද්ධා පතිට්ඨිතා,
සුඛෝ පඤ්ඤාය පටිලාභෝ පාපානං අකරණං සුඛ"නති.

තත්‍ර **අත්ථමහි ජානමිති** පබ්බජිතස්සාපි හි චිවරකරණාදිකෙ වා අධිකරණවූපසමාදිකෙ වා ගිහිනොපි කසිකම්මාදිකෙ වා බලවපක්ඛ සහනිසිතෙහි අභිභවනාදිකෙ වා කිලෙව උපනෙන යෙ තං කිවවං නිප්ඵාදෙතුං වා වූපසමෙතුං වා සක්කොනති එවරූපා **සුඛා සභාගාති** අත්ථො. **තුණ්හි සුඛාති** යස්මා පන ගිහිනොපි සක්කෙන අසනතුට්ඨා සන්තිවෙජදුනි ආරභනති පබ්බජිතාපි නානපපකාරං අනෙසනං, ඉති තෙ සුඛං න විඳනති, තස්මා යා **ඉතරිතරෙන** පරිතෙතන වා විපුලෙන වා අත්තනො සන්තකෙන සනතුට්ඨි අය මෙව **සුඛාති** අත්ථො. **පුඤ්ඤන්ති** මරණකාලෙ පන ඨපාරම්භාසයෙන පත්තරිත්වා කතපුඤ්ඤකම්මමෙව සුඛං. **සබ්බස්සාති** සකලස්සාපි පන වට්ටදුක්ඛස්ස පහාණසංඛාතං අරහත්තමෙව සුඛං නාම. **මත්තෙය්‍යතාති** මාතරි සම්මාපටිපත්ති. **පෙත්තෙය්‍යතාති** පිතරි සම්මා පටිපත්ති, උභයෙනපි මාතාපිතූන්නං උපට්ඨානමෙව කථිතං, මාතා පිතරො හි පුත්තානං අනුපට්ඨහනභාවං ඤත්වා අත්තනො සන්තකං භූමිඨං වා නිදහනති පරෙසං වා විස්සජ්ජෙනති, මාතාපිතරො න උපට්ඨහනතීති[2] නෙසං තිඤ්ඤුපි ච වඩ්ඪති කායස්ස භෙදා ගුථ

1. ම. ධම්මසංසඳනා. 2. සී. න උපට්ඨහන්නාතං.

නිරයෙ පි නිබ්බත්තන්ති, යෙ පන මාතාපිතරෙ සක්කච්චං උපට්ඨහන්ති තෙ තෙසං සන්තකං ධනම්පි පාපුණන්ති පසංසම්පි ලභන්ති කායස්ස පි භෙදා සග්ගෙ නිබ්බත්තන්ති තස්මා උභයංපෙතං සුඛන්ති වුත්තං. **සාමඤ්ඤඤ්ඤානී**ති පබ්බජිතෙසු සම්මාපටිපත්ති. **බ්‍රහ්මඤ්ඤඤ්ඤානී**ති බාහිතපාපෙසු බුද්ධපච්චෙකබුද්ධඛීණාසවෙසු සම්මාපටිපත්ති යෙව, උභයෙනපි තෙසං චතූහි පච්චයෙහි පරිජ්ඣනභාවො කථිතො, ඉදම්පි ලොකෙ සුඛං නාම කථිතං. **සීලන්ති** මණිකුණ්ඩලරත්ත වත්ථාදයො හි අලංකාරා තස්මිං තස්මිං වයෙ සිතානං යෙව සොභන්ති, ඉඛ න දහරානං අලංකාරො මහල්ලකානං වා අලංකාරො දහරකාලෙ සොභති උම්මත්තකො එස මඤ්ඤති ගරහුපපාදනෙන පන දෙසනමෙව ජනෙති, පඤ්චසීලදසසීලාදිභෙදං පන සීලං දහරස්සාපි මහල්ලකස්සාපි සබ්බවයෙසු සොභතියෙව අහො වතායං සීලවාති පසංසුපපාදනෙන සොමනස්සමෙවාවහති තෙන වුත්තං- සුඛං ඛ්‍ව ජරා සීලන්ති. **සද්ධා පතිට්ඨිතා**ති ලොකිය ලොකුත්තරතො දුවිධාපි සද්ධා නිච්චලා හුත්වා පතිට්ඨිතා. **සුඛො පඤ්ඤාය පටිලාභො**ති ලොකියලොකුත්තරාය පඤ්ඤාය පටිලාභො සුඛො. **පාපානං අකරණ**න්ති සෙතුඝාතවසෙන පාපානං අකරණං ඉමස්මිං ලොකෙ සුඛන්ති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූනං දෙවකානං ධම්මාභිසමයො අහොසීති.

මාරස්ස වත්ථු අෂ්ටමං.

නාගවනවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙ චි සා තී මො ව ගෙහා.

---

24. 1.

"මනුජස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කපිලමච්ඡං ආරබ්භ කථෙසි.

අතීතෙ කිර කස්සපස්ස භගවතො පරිනිබ්බුතකාලෙ වෙකුල භාතරො නික්ඛමිත්වා සාවකානං සන්තිකෙ පබ්බජිංසු, තෙසු ජෙට්ඨො සොඛනො[1] නාම අහොසි කණිට්ඨො කපිලො නාම, මාතා පන තෙසං සාඛිනී නාම කණිට්ඨභගිනී තාපසා නාම, තාපි භික්ඛුණීසු පබ්බජිංසු, එවං තෙසු පබ්බජිතෙසු උභො භාතරො ආචරියුජ්ඣායානං වත්තපටිවත්තං කත්වා විහරන්තා එකදිවසං හත්තෙ ඉමස්මිං සාසනෙ කති ධුරානීති පුච්ඡිත්වා ගන්ථධුරං විපස්සනාධුරං වාති වෙ ධුරානීති සුත්වා ජෙට්ඨො විපස්සනාධුරං පූරෙස්සාමීති පඨවස්සානි

1. ම. සාගතො.

ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ වසිත්වා යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පටිපජ්ජිත්වා වායමන්තෙනා අරහත්තං පාපුණි, කණ්ණවෙධා අහං තාව තරුණෙ වුඩ්ඪකාලෙ විපස්සනාධුරං පූරෙසාමීති ගන්ධාරං පටිපජ්ජිත්වා තීණි පිටකානි උග්ගණ්හි, තස්ස පරියත්තිං නිස්සාය පරිවාරෙ පරිවාරං නිස්සාය ලාභො උදපාදි, සො බාහුසච්චමදෙන මත්තෙනා ලාභතණ්හාය අභිභූතො අනිපණ්ඩිතමානී තාය පරෙහි වුත්තං කපියමපි අකපියන්ති වදෙති අකපියමපි කපියන්ති වදෙති අනවජ්ජම්පි සාවජ්ජන්ති සාවජ්ජම්පි අනවජ්ජන්ති වදෙති, සො පෙසලෙහි භික්ඛූහි මා ආවුසො කපිල එවං අවොච්ච්ච්ච ධම්මො ච විනයො ච දස්සෙත්ථ ඔවදියමානොපි-තුම්හෙ කිං ජානාථ රිත්තමුට්ඨිසදිසාති ආදීනි වත්වා බ්‍රූසෙනෙතා වම්භෙනෙතා වරති, අථස්ස හාතු සොධනත්ථං ථෙරස්සාපි භික්ඛූ තමත්ථං ආරොචෙසුං, සොපි තං උපසඞ්කමිත්වා ආවුසො කපිල තුම්හාදිසානං හි සම්මාපටිපත්ති සාසනස්ස ආයු නාම තස්මා සම්මාපටිපත්තිං පහාය කපියාදීනි පටිබාහෙන්තා මා එවං අවොච්ච්ච්

තෙ කාලං කත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිංසු, චොරජෙට්ඨකො ජෙට්ඨකදෙවපුත්තකො අහොසි, තෙ අනුලොමපටිලොමවසෙන එකං බුද්ධන්තරං දෙවලොකෙ සංසරිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ සාවත්ථි නගරවාරෙ පඨකුලසන්තකෙ කෙවට්ටගාමෙ නිබ්බත්තිංසු, ජෙට්ඨක දෙවපුත්තො කෙවට්ටජෙට්ඨකස්ස ගෙහෙ පටිසන්ධිං ගණ්හි ඉතරෙ ඉතරෙසු, එවං තෙසං එකදිවසෙ යෙව පටිසන්ධි ච මාතු කුච්ඡිතො නික්ඛමණං ච අහොසි, කෙවට්ටජෙට්ඨකො අත්ථි කුඛො ඉමස්මිං ගාමෙ අඤ්ඤෙපි දරකා අජ්ජ ජාතා‍නි පරියෙසාපෙත්වා තෙසං ජාතභාවං සුත්වා එතෙ මෙ පුත්තස්ස සහායකා භවිස්ස න්‍තීති සබ්බෙසං පොසාවනිකං දාපෙසි, තෙ සබ්බෙපි සහ පංසු කීළනා සහායකා හුත්වා අනුපුබ්බෙන වයප්පත්තා අගෙසුං, තෙසං ජෙට්ඨකස්ස පුත්තොව අග්ගපුරිසො අහොසි, කපිලො ඛො එකං බුද්ධන්තරං නිරයෙ පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන තස්මිං කාලෙ අච්චරවතියා සුවණ්ණවණ්ණා දුග්ගන්ධුබ්භිඛො මච්ඡො හුත්වා නිබ්බත්ති, අථෙකදිවසං තෙ සහායකා මච්ඡෙ බන්ධිස්සාමාති ජාලාදීනි ගහෙත්වා නදියා බිලිංසු, අථ තෙසං අන්තොජාලං සො මච්ඡො පාවිසි, තං දිස්වා සබ්බෙ කෙවට්ටගාමවාසිනො උච්චාසද්දමකංසු- පුත්තා නො පඨමං මච්ඡෙ බන්ධන්තා සුවණ්ණමච්ඡං බන්ධිංසු ඉදානි. නො රාජා පභූතධනං දස්සතීති, තෙපි ඛො සහායකා මච්ඡං නාවාය පක්ඛිපිත්වා නාවං උක්ඛිපිත්වා රජ්ජුයා සන්තිකං අගමංසු, රාජ්ජුයාපි තං දිස්වාව කිං එතන්හි වුත්තෙ න මච්ඡෙ දෙවාති ආහංසු, රාජා සුවණ්ණවණ්ණං මච්ඡං දිස්වා- සත්‍ථා එතස්ස සුවණ්ණවණ්ණ කාරණං ජානිස්සතීති මච්ඡං. ගාහාපෙත්වා භගවතො සන්තිකං අගමාසි, මච්ඡෙන මුඛෙ විවටමත්තෙයෙව සකලජෙතවනං අතිවිය දුග්ගන්ධං අහොසි, රාජා සත්‍ථාරං පුච්ඡි- කස්මා භන්තෙ මච්ඡෙ සුවණ්ණවණ්ණා ජාතොා? කස්මා මුඛතො දුග්ගන්ධො වායතීති?, අයං මහාරාජ කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ කපිලො නාම භික්ඛු අහොසි බහුස්සුතො මහාපරිවාරො ලාභතණ්හාය අභිභූතො අත්තනො වචනං අගණ්හනත්‍තානං අක්කොසකපරිභාසකො, තස්ස ච භගවතො සාසනං ඔඝසක්කාපෙසි, සො තෙන කම්මෙන අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා විපාකාවසෙසෙන ඉදානි මච්ඡෝ ජාතො, යං පන සො දීඝරත්තං බුද්ධවචනං වාචෙසි බුද්ධස්ස වණ්ණං කථෙසි තස්ස නිස්සන්දෙන ඉමං සුවණ්ණවණ්ණං පටිලභි, යං භික්ඛූනං අක්කොසකපරිභාසකො අහොසි තෙනස්ස මුඛතො දුග්ගන්ධො වායති, කථාපෙමි තං මහා රාජාති? කථාපෙථ භන්තෙති, අථ නං සත්‍ථා පුච්ඡි-චිංසි කපිලොති? ආම භන්තෙ අහං කපිලොති, කුතො ආගතොසීති? අවීචිම්හාතිර යතො භන්තෙති පෙට්ඨභාතිකො තෙ සොධනො කුහිංති? පරි නිබ්බුතො භන්තෙති, මාතා පන තෙ සාධිනි කුහිංති? නිරයෙ නිබ්බත්තා භන්තෙති, කණිට්ඨභගිනී තෙ තාපනා කුහිංති? මහා නිරයෙ නිබ්බත්තා භන්තෙති, ඉදානි ත්වං කහං ගම්මසීති? ඉදානි

අවීචිනිරයමෙව හනෙතති වත්වා විපටිසාරාභිභූතෝ තාවං සීසෙන පහරිත්වා තාවදෙව කාලං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තති, මහාජනෝ සංවිග්ගෝ අහොසි ලොමහට්ඨජාතෝ, අථ භගවා තස්මිං ඛණෙ සන්නිපතිතාය පරිසාය චිත්තාචාරං ඔලොකෙත්වා තඛ්ඛණානුරූපං ධම්මං දෙසෙතුං "ධම්මචරියං බ්‍රහ්මචරියං එතදහු වස්සත්තම"න්ති සුත්තනිපාතෙ කපිලසුත්තං කථෙත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"මත්තූපජ්ඣ පමත්තචාරිනෝ තණ්හා වඩ්ඪති මාලුවා විය,
සෝ පලවති හුරාහුරං ඵලමිච්ඡංව වනස්මිං වානරෝ.

යං එසා සහතෙ ජම්මී තණ්හා ලොකෙ විසත්තිකා,
සොකා තස්ස පවඩ්ඪන්ති අභිවට්ඨංව බීරණං.

යෝ චෙ තං සහතී ජම්මිං තණ්හං ලොකෙ දුරච්චයං,
සොකා තම්හා පපතන්ති උදබින්දුව පොක්ඛරා.

තං වො වදාමි භද්දං වො යාවන්තෙත්ථ සමාගතා,
තණ්හාය මූලං ඛණථ උසීරත්තෝව බීරණං,
මා වො නළංව සෝතොව මාරෝ භඤ්ඤි පුනප්පුන"න්ති.

තත්ථ **පමත්තචාරිනෝ**ති සතිවොස්සග්ගලක්ඛණෙන පමාදෙන පමත්තචාරිස්ස පුග්ගලස්ස නෙව ඛානං න විපස්සනාමග්ගඵලානි වඩ්ඪන්ති, යථා පන රුක්ඛං සංසිබ්බන්නෙ පරියොනන්ධන්ති තස්ස විකාසාය **මාලුවා** ලතා වඩ්ඪති එවමස්ස ඡ චරානි නිස්සාය පුනප්පුනං උපපජ්ජනතො **තණ්හා වඩ්ඪතී**ති අත්ථෝ. **සෝ පලවති හුරාහුරන්ති** සෝ තණ්හාවසිකතො පුග්ගලෝ භවෙ භවෙ උපලවති ධාවති, යථා කිං විය?- **ඵලමිච්ඡංව වනස්මිං වානරෝ**, යථා රුක්ඛඵලං ඉච්ඡන්තෝ වානරෝ වනස්මිං ධාවති තස්ස තස්ස රුක්ඛස්ස සාඛං ගණ්හාති තං මුච්චිත්වා අඤ්ඤං ගණ්හාති තම්පි මුච්චිත්වා අඤ්ඤං ගණ්හාති සාඛං අලභිත්වා සන්නිසින්නොති වත්තබ්බතං නාපජ්ජති එවමෙවං තණ්හාවසිකතො පුග්ගලෝ හුරාහුරං ධාවන්තොපි ආරම්මණං අලභිත්වා තණ්හාය අපහානං පත්තොති වත්තබ්බතං නාපජ්ජති. **සහති** යං පුග්ගලං. **එසා** ලාමකභාවෙන **ජම්මී**, විඝාතාරහාය විඝපුප්පත්තාය විඝඵලනාය විඝපරිභොගතාය රූපාදීසු විසත්තකතාය ආසත්තවිසත්තකතාය ච **විසත්තිකා**ති සඞ්ඛං ගතා ත්‍රිවාරිකා **තණ්හා** අභිවඩ්ඪති යථා නාම වස්සානෙ පුනප්පුනං වස්සන්තෙන දෙවෙන **අභිවට්ඨං බීරණතිණං** වඩ්ඪති එවං තස්ස පුග්ගලස්ස අන්තොවට්ටමූලකා සොකා අභිවඩ්ඪන්තීති අත්ථෝ. **දුරච්චයන්ති** යෝ පන පුග්ගලෝ එවං වුත්තප්පකාරං අතික්කමිතුං පජහිතුං දුක්කරතාය දුරච්චයං තණ්හං **සහතෙ** අභිභවති, තස්මා පුග්ගලා වට්ටමූලකා **සොකා පපතන්ති**, යථා නාම පොක්ඛරෙ පදුමපත්තෙ පතිතං **උදබින්දු** නපතිට්ඨාති එවං න පතිට්ඨහන්තීති අත්ථෝ. **තං වෝ වදාමී**ති තෙන කාරණෙන අහං තුම්හෙ වදාමි. **භද්දං වෝ**ති තුම්හාකං භද්දං හොතු මාඝං කපිලෝ

විය විනාසං පාපුණාථාති අත්ථො. **මූලඝාතී** ඉමිස්සා ජවාරිකතණ්හාය අරහත්තමග්ගඤාණේන මූලං ඛණථ, කිං වියාති? **උසීරත්ථොව බීරණං**, යථා උසීරෙන අත්ථිකෝ පුරිසෝ මහන්තේන කුද්දලේන බීරණං ඛණති එවමස්සා මූලං ඛණථාති අත්ථො. **මා වෝ නළංව සෝතොව මාරෝ භඤ්ජී පුනප්පුනන්ති** මා තුම්හෙ නදීසොතෙ ජාතං නළං මහාවෙගෙනාගතෝ නදීසොතෝ විය කිලෙසමාරෝ මරණමාරෝ දෙවපුත්තමාරෝ ච පුනප්පුනං භඤ්ජතූති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ පවත්තාපි කෙවට්ටපුත්තා සංවෙගං ආපජ්ජිත්වා දුක්ඛස්සන්තකිරියං පත්ථයමානා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා නවිරසෙස්ව දුක්ඛස්සන්තං කත්වා සත්ථාරා සද්ධිං ආනෙඤ්ජවිහාරසමාපත්තිධම්මපරිභොගෙන එකපරිභොගා අහෙසුන්ති.

කපිලමච්ඡස්ස වත්ථු පඨමං.

---

24. 2.

"යථාපි මූලෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ එකං ගුථසූකරපොතිකං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං කිර දිවසෙ සත්ථා රාජගහං පිණ්ඩාය පවිසන්තෝ එකං සූකරපොතිකං දිස්වා සිතං පාතුකාමෝ, තස්ස සිතං කරොන්තස්ස මුඛවිවරවිනිග්ගතං දසනොභාසමණ්ඩලං දිස්වා ආනන්දත්ථෙරෝ තොනු ඛෝ භන්තෙ හෙතු සිතපාතුකම්මායාති සිතකාරණං පුච්ඡි, අථ නං සත්ථා ආහ-පස්ස ඝෙතං ආනන්ද සූකරපොතිකන්ති? ආම භන්තෙති, එසා කකුසන්ධස්ස භගවතෝ සාසනෙ එකාය ආසනසාලාය සාමන්තා කුක්කුටී අහොසි, සා එකස්ස ගොගාවචරස්ස විපස්සනාකම්මට්ඨානං සජ්ඣායන්තස්ස තං ධම්මඝොසං සුත්වා තතෝ චුතා රාජකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා උබ්බිරී[1] නාම රාජධීතා අහොසි, සා අපරභාගෙ සරීරවලඤ්ජනට්ඨානං පවිට්ඨා පුලවකරාසිං දිස්වා තත්ථ පුලවසඤ්ඤං උපපාදෙත්වා පඨමජ්ඣානං පටිලභි, සා තත්ථ යාවතායුකං ඨත්වා තතෝ චුතා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තා, තතෝ චවිත්වා පුන භවගතිවසෙන ආලුලමානා ඉදානි සූකරයොනියං නිබ්බත්තා, ඉදං කාරණං දිස්වා මයා සිතං පාතුකත්තන්ති, තං සුත්වා ආනන්දත්ථෙරපමුඛා භික්ඛූ මහන්තං සංවෙගං පටිලභිංසු, සත්ථා තෙසං සංවෙගං උප්පාදෙත්වා භවතණ්හාය ආදීනවං පකාසෙන්තෝ අනන්තරවිථියං ඨිතකොව ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යථාපි මූලෙ අනුපද්දවෙ දළ්හෙ
ඡින්නොපි රුක්ඛෝ පුනරෙව රුහති,
එවම්පි තණ්හානුසයෙ අනූහතෙ
නිබ්බත්තති දුක්ඛමිදං පුනප්පුනං.

---

1. ම උපරි.

යස්ස ඡත්තිංසති සෝතා මනාපස්සවණා භුසා,
වාහා[1] වහන්ති දුද්දිට්ඨිං සංකප්පා රාගනිස්සිතා.

සවන්ති සබ්බධි සෝතා ලතා උබ්භිජ්ජ[2] තිට්ඨති,
තඤ්ච දිස්වා ලතං ජාතං මූලං පඤ්ඤාය ඡින්දථ.

සරිතානි සිනෙහිතානි ච සෝමනස්සානි භවන්ති ජන්තුනෝ,
තේ සාතසිතා සුඛෙසිනෝ තේ වේ ජාතිජරූපගා නරා.

තසිණාය පුරක්ඛතා පජා පරිසප්පන්ති සසෝව බාධිතෝ,
සංයෝජනසඞ්ගසත්තකා දුක්ඛමුපේන්ති පුනප්පුනං චිරාය.

තසිණාය පුරක්ඛතා පජා පරිසප්පන්ති සසෝව බාධිතෝ,
තස්මා තසිණං විනෝදයේ භික්ඛු ආකඞ්ඛී විරාගමත්තනෝ"ති.

තත්ථ **මූලේති** යස්ස රුක්ඛස්ස වතූසු දිසාසු වත්තබ්බා හෙට්ඨා ච උද්ධඤ්ච මේව ගතේ පවත්තේ මූලේ. ඡේදනථාලනපාවනවිජ්ඣනාදීනං කෙනචි උපද්දවෙන **අනුපද්දවේ**. විරප්පත්තතාය **දළ්හේ**. සෝ **රුක්ඛෝ** උපරි **ජිණ්ණෝපි** සාඛානුසාඛානං වසෙන **පුනදේව රුහති** එවමේවං, ඡවාරික්‍රාය තණ්හාය **අනුසයෙ** අරහත්තමග්ගඤ්ඤණේන **අනුහතෙ** අසමුච්ඡින්නෙ තස්මිං තස්මිං භවේ ජාතිආදිභෙදං **ඉදං දුක්ඛං පුනප්පුනං නිබ්බත්තති** යෙවාති අත්ථෝ. **ඝසන්‍යාති** යස්ස පුග්ගලස්ස, ඉති අජ්ඣත්තිකාසුපාදාය අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානි බාහිරස්සුපාදාය අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානීති ඉමෙසං තණ්හාවිචරිතානං වසෙන ජාතිසංසන්දියා සොතෙහි සමන්නාගතා, මනාපෙසු රූපාදීසු ආසවති පවත්තතීති **මනාපස්සවණා** තණ්හා **භුසා** බලවති හොති, තං පුග්ගලං විපන්නඤ්ඤණතාය **දුද්දිට්ඨිං** පුනප්පුනං උපජ්ජනතෝ මහන්තභාවෙන **වාහා** භුත්වා ඛිපනං වා විප්පසන්නං වා අනිස්සාය **රාගනිස්සිතා සඞ්කප්පා වහන්තීති** අත්ථෝ. **සවන්ති සබ්බධි සොතාති** ඉමේ තණ්හාසොතා චක්ඛුවාරාදීනං වසෙන සබ්බෙසු රූපාදීසු ආරම්මණෙසු සවණතෝ සඞ්ඛං රූපතණ්හා-පෙ-ධම්මතණ්හාහි සබ්බභවෙහි වා සවණතෝ සබ්බධි සවන්ති නාම. **ලතාති** පළිවෙඨනට්ඨෙන සංසිබ්බනට්ඨෙන ච ලතා විය ඛාති ලතා. **උබ්භිජ්ජ තිට්ඨතීති** ඡවාරතෝ උපජ්ජ රූපාදීසු ආරම්මණෙසු පවත්තති. **තඤ්ච දිස්වාති** තං පන තණ්හාලතං "එතේසා තණ්හා උපජ්ජමානා උපජ්ජතී"ති ජාතට්ඨානවසෙන දිස්වා. **පඤ්ඤායාති** සතෙන වනෙ ජාතං ලතං විය මග්ගපඤ්ඤාය මූලේ **ඡින්දථාති** අත්ථෝ. **සරිතානීති** අනුසටානි පසාරිතානි. **සිනෙහිතානීති** විවරාදිසු පවත්තසිනෙහවසෙන සිනෙහිතානි ච, තණ්හාසිනෙහමක්ඛිතානීති අත්ථෝ. **සෝමනස්සානීති** තණ්හාවසිකස්ස ජන්තුනෝ එවරූපානි සොමනස්සානි භවන්ති. **තේ සාතසිතාති** තේ තණ්හාවසිකා පුග්ගලා සාතානිස්සිතා සුඛ

1. ම. මහා. 2. ම. උපජ්ජ.

නිසිතා ච හුත්වා සුඛෙසිනෝ සුඛපරියෙසිනෝ හවන්ති. **නෙ වෙති** යෙ එවරූපා නරා තෙ ජාතිජරාව්‍යාධිමරණානි උපගච්ඡන්ති යෙවාති **ජාතිජරූපගා** නාම හොන්ති. **පජානි** ඉමෙ සත්තා, තාසකරණෙන තසිණාති සඞ්ඛං ගතාය තණ්හාය **පුරක්ඛතා** පරිවාරිතා හුත්වා. **බාධිනොති** ලුද්ධෙන අරඤ්ඤෙ බද්ධෙ **සසෙ** විය **පලිඝපත්තා** හායන්ති. **සංයොජනසඞ්ඝතාති** දසවිධෙන සංයොජනසඞ්ඛාත චෙව සත්තවිධෙන රාගසහාදිනා ච සත්තා බද්ධා තස්මිං ඨා ලග්ගා හුත්වා. **චිරායාති** චිරං දීඝමද්ධානං පුනප්පුනං ජාතිආදිකං දුක්ඛං උපගච්ඡන්තීති අත්ථො. **තණ්හාති** යස්මා තසිණාය පුරක්ඛතා පළිවෙඨිතා සත්තා තස්මා **අතතඤ්ඡො විරාගං** රාගාදිවිගමං නිබ්බාණං පත්ථෙන්තා ආකංඛමානෝ **භික්ඛු** අරහත්තමග්ගෙනෙතං **තණ්හං විනොදයෙ** පනුදිත්වා නීහරිත්වා ඡඩ්ඩෙය්‍යාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු.

සාපි ඛො සූකරපොතිකා තතො චවිත්වා සුවණ්ණභූමියං රාජකුලෙ නිබ්බත්ති තතො චුතා බාරාණසියං තතො චවිත්වා සුපාරකපට්ටනෙ අස්සවාණිජගෙහෙ නිබ්බත්ති, තතො චුතා කාවිරපට්ටනෙ විකතසිකස්ස[1] ගෙහෙ නිබ්බත්ති, තතො චුතා අනුරාධපුරෙ ඉස්සරකුලගෙහෙ නිබ්බත්ති, තතො චුතා තස්සෙව දක්ඛිණදිසාය හොක්කන්තගාමෙ සුමනස්ස නාම කුටුම්බිකස්ස ධීතා නාමෙන සුමනා නාම හුත්වා නිබ්බත්ති, අථස්සා පිතා තස්මිං ගාමෙ ඡඩ්ඩිතෙ දිසවාපිරට්ඨං ගන්ත්වා මහාමුනිගාමෙ නාම වසි, තත්ථ නං දුට්ඨගාමණිරජ්ජෙසු අමච්චෙ ලකුණ්ඩක අතිම්බරෙ නාම කොනච්චෙව කරණීයෙන ගතෙ දිස්වා මහන්තං මඞ්ගලං කත්වා ආදාය මහාපුණ්ණගාමං ගතෙ, අථ නං කොටිපබ්බතමහාවිහාරවාසී මහාඅනුලත්ථෙරෝ[2] නාම තත්ථ පිණ්ඩාය චරන්තෝ තස්සා ගෙහස්ස වාරෙ ඨිතෝ දිස්වා භික්ඛූහි සද්ධිං කථෙසි– ආවුසෝ සූකරපොතිකා නාම ලකුණ්ඩක අතිම්බරමහාමච්චස්ස හරියාභාවං පත්තා අහො අච්ඡරියන්ති, සා තං කථං සුත්වා තං අනිතහවෙ උග්ගහිතෙව්‍ය ජාතිස්සරඤාණං පටිලභි, තංඛණංයෙව උපන්නාසංවෙගා සාමිකං යාචිත්වා මහන්තෙන ඉස්සරියෙන පබ්බජිතෙරිතං සුත්වා තිස්සමහාවිහාරෙ මහාසතිපට්ඨානසුත්තකථං සුත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, පච්ඡා දම්මදද්දනෙ කතෙ මාතා පිතූනං වසනට්ඨානං හොක්කන්තගාමමෙව ගන්ත්වා තත්ථ වසන්තී කලලකමහාවිහාරෙ ආසිවිසොපමසුත්තං සුත්වා අරහත්තං පාපුණි, සා පරිනිබ්බාණදිවසෙ භික්ඛුභික්ඛුණීහි පුවත්තා භික්ඛුණීසංඝස්ස සඛං ඉමං පවත්තිං නිරන්තරං කථෙත්වා සන්නිපතිතස්ස භික්ඛුසංඝස්ස මජ්ඣෙ මණ්ඩලාරාමවාසිනා ධම්මපදභාණකමහාතිස්සත්ථෙරෙන සද්ධිං සංසන්දෙත්වා අහං පුබ්බෙ මනුස්සයොනිතො චුතා කුක්කුටී හුත්වා තත්ථ සෙනාසන සන්තිකා

1. ම. නාවිකස්ස. 2. ම. මහාඅනුරාධත්ථෙරෝ.

සීසවේජ්ජං පත්වා රාජගහෙ නිබ්බත්තා පරිබ්බාජකාසු පබ්බජිත්වා පඨමජ්ඣානභූමියං නිබ්බත්තා තතෝ චුතා සෙධකුලෙ නිබ්බත්තා න විරසෙව වවිත්වා සූකරයොනිං ගන්ත්වා තතෝ චුතා සුවණ්ණභූමිං තතෝ චුතා බාරාණසිං තතෝ චුතා සුපාරකපට්ටනං තතෝ චුතා කාවීරපට්ටනං තතෝ චුතා අනුරාධපුරං තතෝ චුතා හොක්කන්තගාමන්ති එවං සම්වීසමෙ තෙරස අත්තභාවෙ පත්වා ඉදානි උක්කණ්ඨිතා "ඝබෙබපි අපමාදෙන සම්පාදෙථා"ති වත්වා වත්තසෙසා පරිසා සංවෙජෙත්වා පරිනිබ්බායිනි.

සුකරපොතිකාය වත්ථු දුතියං.

---

24. 3.

"යො නිබ්බණථොං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො එකං විබ්භන්තකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

එකො කිර මහාකස්සපත්ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකො හුත්වා චත්තාරි ඛීණාසවානි උප්පාදෙත්වාපි අත්තනො මාතුලස්ස සුවණ්ණකාරස්ස ගෙහෙ විසභාගරූපාරම්මණං දිස්වා තත්ථ පටිබද්ධචිත්තො විබ්භමි, අථ නං මනුස්සා අලඝභාවෙන කම්මං කාතුං අනිච්ඡන්තං ගෙහා නීහරිංසු, සො පාපමිත්තසංසග්ගෙන චොරකම්මෙන ජීවිකං කප්පෙන්තො විචරි, අථ නං එකදිවසං ගහෙත්වා පච්ඡාබාහං බාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා චතුක්කෙ චතුක්කෙ කසාහි තාළෙන්තා ආඝාතනං නයිංසු, ථෙරො පිණ්ඩාය චරිතුං පවිසන්තො තං දක්ඛිණෙන වාරෙන නීහරියමානං දිස්වා බන්ධනං ඔපිලං කාරෙත්වා පුබ්බෙ තයා පරිචිතං[1] කම්මට්ඨානං පුන ආවජ්ජෙහීති ආහ, සො තෙන ඔවාදෙන සතුප්පාදං ලභිත්වා පුන චතුත්ථජ්ඣානං නිබ්බත්තෙසි, අථ නං ආඝාතනං නෙත්වා ඝාතෙස්සාමාති සූලෙ උත්තාසෙසුං, සො න භායති න සන්තසති, අථස්ස තස්මිං තස්මිං දිසාභාගෙ ඨිතා මනුස්සා අඝිසන්තිතොමරාදිනි ආයුධානි උක්ඛිපිත්වාපි තං අසන්තසන්තමෙව දිස්වා-පස්සථ භො ඉමං පුරිසං අනෙකසතානං හි ආයුධහත්ථානං පුරිසානං මජ්ඣෙ නෙවජ්ජමහති න වෙධති අහො අවජ්ජරියන්ති අවජ්ජරියබහුතජාතා මහානාදං නදිත්වා රඤ්ඤො තං පවත්තිං ආරොචෙසුං, රාජා තං කාරණං සුත්වා විස්සජ්ජෙථ නන්ති ආහ, සත්ථු සන්තිකම්පි ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචයිංසු, සත්ථා ඔභාසං ඵරිත්වා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යො නිබ්බණථො වනාධිමුත්තො වනමුත්තො වනමෙව ධාවති,
තං පුග්ගලමෙථ[2] පස්සථ මුත්තො බන්ධනමෙව ධාවනී"ති.

තස්සත්ථො-**යො** පුග්ගලො ගිහීභාවෙ ආලයසඞ්ඛාතං වනථං ඡින්දිත්වා පබ්බජිතත්තාව **නිබ්බණථො** දිබ්බවිහාරසඞ්ඛාතෙ තථා

1. සී. පරිභට. 2. සී. පුග්ගලමෙව.

වනෙ අභිරමනෙනා සරාවාසබන්ධනසඞ්ඛාතා තණ්හාවනා මුත්තෙනා හුත්වා පුන තං සරාවාසබන්ධනතණ්හාවනමෙව ධාවති, එථ[1] නං පුග්ගලං පස්සථ සෙ සරාවාසබන්ධනතො මුත්තෙනා සරාවාසබන්ධනමෙව ධාවතීති. ඉමං පන දෙසනං සුත්වා සෙ රාජපුරිසානං අන්තරෙ සුලඤ්ඤෙ නිසින්නොව උදයබ්බයං පට්ඨපෙත්වා තිලක්ඛණං ආරොපෙත්වා සංඛාරෙ සම්මසන්නොා සොතාපත්තිඵලං පත්වා සමාපත්තිසුඛං අනුභවන්නොා වෙහාසං උප්පතිත්වා ආකාසෙනෙව සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා සරාජිකාය පරිසාය මජ්ඣෙබුද්ධෙ අරහත්තං පාපුණිංසු.

එකස්ස විඛ්භන්තඛීණාසවස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

24. 4.

"න තං දළ්හ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්නොා බන්ධනාගාරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං කිර කාලෙ බහූ සන්ධිච්ඡෙදක පථඝාතක මනුස්ස ඝාතකෙ චොරෙ ආනෙත්වා කොසලරඤ්ඤො දස්සෙසුං, තෙ රාජ අන්දුබන්ධන රජ්ජුබන්ධන සංඛලිකබන්ධනෙහි බන්ධාපෙසි, සම්භාවිතා[2] ඛො ජානපද භික්ඛූ සත්ථාරං දට්ඨුකාමා ආගන්ත්වා දිස්වා වන්දිත්වා පුනදිවසෙ සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරන්තා බන්ධනාගාරං ගන්ත්වා තෙ චොරෙ දිස්වා පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා සායණ්හසමයෙ තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා-භන්තෙ අජ්ජ අමෙහි පිණ්ඩාය චරන්නොහි බන්ධනාගාරෙ චොරා අන්දුබන්ධනාදීහි බන්ධා මහාදුක්ඛං අනුභවන්තා දිට්ඨා, තෙ කෑනි බන්ධනානි ඡින්දිත්වා පලායිතුං න සක්ඛොන්ති අපි නු ඛො භන්තෙ තෙහි බන්ධනෙහි දිගතරං අසුඤ්ඤං බන්ධනං නාමාති පුච්ඡිංසු, සත්ථා-භික්ඛවෙ කිං බන්ධනානි නාමෙතානි යං පනෙතං ධනධඤ්ඤ පුත්තදාරාදීසු තණ්හාසංඛාතං කිලෙසබන්ධනං එතං තෙහි සත ගුණෙන සහස්සගුණෙන දිගතරං එව මහන්තම්පි පනෙතං දුච්ඡින්දියං බන්ධනං පොරාණකපණ්ඩිතා ඡින්දිත්වා භිම්මවහනං පවිසිත්වා පබ්බජිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තොා එකස්මිං දුග්ගතගහපතිකුලෙ නිබ්බත්ති, තස්ස වයප්පත්තස්ස පිතා කාලමකාසි, සො භතිං කත්වා මාතරං පොසෙසි, අථස්ස මාතා අනිච්ඡමානස්සෙව එකං කුලධීතරං ගෙහෙ කත්වා අපරභාගෙ කාලමකාසි, භරියාගතිකස්ස කුච්ඡියං ගබ්භො පතිට්ඨහි, සො ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං අජානන්නොව භදෙ ත්වං භතිං වා වතිං වා කත්වා ජීව අහං පබ්බජිස්සාමීති ආහ, සාපි තං-ගබ්භො මෙ පතිට්ඨතො මයි විජාතාය දුරතං දිස්වා පබ්බජිස්සතීති ඤත්වා, සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තස්සා විජාතකාලෙ භදෙ

1. ඒ. එවං.
2. ම. ක.-සම්භන්නාපි.

වං සොත්ථිනා විජාතා ඉදානාහං පබ්බජිස්සාමීති? පුචජි, අථ නං සා පුත්තස්ස තාව ථනපානතො අපගමනකාලං ආගමෙතිත්වා පුන ගබ්භං ගණ්හි, සො විඤ්ඤාසි-ඉමං සමපවිච්ඡාපෙත්වා ගන්තුං න සක්කා ඉමිස්සා අනාවිකත්වාව පලායිත්වා පබ්බජිස්සාමීති, සො තස්සා අනාවිකත්වාව රත්තිභාගෙ උට්ඨාය පලායි, අථ නං නගර ගුත්තිකා ගහෙත්වා, සො-අහං සාමි මාතුපොසකො නාම විස්සජ්ජිථ මෙති අත්තානං විස්සජ්ජාපෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ වසිත්වා භිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤාසමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ඛාන්තික්ඛාය කීළන්තො විහාසි, සො තත්ථ වසන්තො එවරූපම්පි නාම මෙ දුච්ඡින්නියං පුත්තදාරබන්ධනං කිලෙසබන්ධනං ඡින්දිතුං උදානං උදානෙසීති, සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා තෙන උදානිතං උදානං පකාසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න තං දළ්හං බන්ධනමාහු ධීරා
යදායසං දාරුජං බබ්බජව,
සාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු
පුත්තෙසු දාරෙසු ච යා අපෙඛා.
එතං දළ්හං බන්ධනමාහු ධීරා
ඔහාරිනං සිථිලං දුප්පමුච්චං,
එතම්පි ඡෙත්වාන පරිබ්බජන්ති
අනපෙක්ඛිනෝ කාමසුඛං පහාය"ති.

තත්ථ **ධීරා**ති බුද්ධාදයො පණ්ඩිතපුරිසා. **යං සංඛලිකසංඛාතං අයසා නිබ්බත්තං ආයසං. අත්තබන්ධනසංඛාතං දාරුජං**, යවඤ්චිදං **බබ්බජ නිණෙති** වා සණ්හවාකාදීති වා රජ්ජුං කත්වා කතරජ්ජුබන්ධනං; තං අසිආදීහි ඡින්දිතුං සක්කුණෙය්‍යභාවෙන දිරත්තා න වදන්තීති අත්ථො. **සාරත්තරත්තාති** සාරත්තා හුත්වා රත්තා; බහලතරරාගත්තාති අත්ථො. **මණිකුණ්ඩලෙසූති** මණිසු කුණ්ඩලෙසු ච මණිවිචිත්තෙසු වා කුණ්ඩලෙසු. **එතං දළ්හන්ති** යෙ මණිකුණ්ඩලෙසු සාරත්තරත්තා තෙසං සොරාගොච-**සා පුත්තදාරෙසු අපෙඛා** තණ්හා එතං කිලෙසමයං බන්ධනං ච **පණ්ඩිතපුරිසා** දළ්හන්ති වදන්ති. **ඔහාරිනන්ති** ආකඩ්ඪිත්වා වත්තුං අපායෙසු පාතනතො අවහරති හෙට්ඨා හරතීති ඔහාරිනං. **සිථිලන්ති** බන්ධිතට්ඨානෙ ඡවිවම්මමංසානි න ඡින්දති ලොහිතං න නීහරති බබ්හාවම්පි අජනාපෙත්වා ථලපථ ජලපථාදීසු කම්මානි කාතුං දෙතීති සිථිලං. **දුප්පමුච්චන්ති** ලොභවසෙන හි එක වාරම්පි උපපන්නං කිලෙසබන්ධනං දට්ඨට්ඨානතො කච්ඡපො විය දුමෙමාචියං හොතීති දුප්පමුච්චං. **එතම්පි ඡෙත්වානාති** එතං දළ්හම්පි කිලෙසබන්ධනං ඤාණඛග්ගෙන ඡින්දිත්වා **අනපෙක්ඛිනෙ** හුත්වා **කාම සුඛං පහාය පරිබ්බජන්ති** පක්කමන්ති වාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

බන්ධනාගාරස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

24. 5.

"යෙ රාගරත්තා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ බෙමං නාම රඤ්ඤෝ බිම්බිසාරස්ස අග්ගමහෙසිං ආරබ්භ කථෙසි.

සා කිර පදුමුත්තරපාදමූලෙ පත්ථිතපත්ථනා අතිවිය අභිරූපා පාසාදිකා අහොසි, සත්ථා කිර රූපස්ස දොසං කථෙතීති සුත්වා පන සත්ථු සන්තිකං ගන්තුං න ඉච්ඡති, රාජා තස්සා රූපමදමත්තභාවං ඤත්වා වෙළුවනආරණ්ණාපරිසංයුත්තානි ගීතානි කාරෙත්වා නට්ටකා දීනං දුපෙසි, තෙසං තානි ගායන්තානං සුත්වා තස්සා වෙළුවනං අදිට්ඨපුබ්බං විය අස්සුතපුබ්බං විය ච අහොසි, සා කතරං උය්‍යානං සඤ්ඤාය ගායථාති? පුච්ඡිත්වා-දෙවි තුම්හාකං වෙළුවනුය්‍යානමෙවාති වුත්තෙ උය්‍යානං ගන්තුකාමා අහොසි, සත්ථා තස්සා ආගමනං ඤත්වා පරිසමජ්ඣෙ නිසිදිත්වා ධම්මං දෙසෙන්තොව තාලවණ්ටං ආදාය අත්තනො පස්සෙ ඨත්වා විජම්භනං අභිරූපං ඉත්ථිං නිම්මිණි, බෙමාපි දෙවී පවිසමානාව තං ඉත්ථිං දිස්වා විනෙතසි-සම්මාසම්බුද්ධො රූපස්ස දොසං කථෙතීති වදන්ති අයඤ්ච සන්තිකෙ ඉත්ථි විජම්භමානා සිතා අහං ඉමිස්සා කලභාගමපි න උපෙමි න පන මයා ඊදිසං ඉත්ථිරූපං දිට්ඨපුබ්බං සත්ථාරං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති මඤ්ඤති විනෙත්වා තථාගතස්ස කථාසද්දමපි අනිසාමෙත්වා තමෙව ඉත්ථිං ඔලොකයමානා අට්ඨාසි, සත්ථා තස්සා චිත්තාචාරං ඔලොකෙත්වා-බෙමෙ ත්වං රූපෙ සාරො අත්ථීති විනෙතසි පඤ්ඤස්ස නිස්සාරභාවන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ආතුරං අසුචිං පූතිං පස්ස බෙමෙ සමුස්සයං,
උග්ඝරන්තං පග්ඝරන්තං බාලානං අභිපත්ථිත"න්ති.

සා ගාථාපරියොසානෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, අථ නං සත්ථා-බෙමෙ ඉමෙ සත්තා රාගරත්තා දොසදුට්ඨා මොහමූළ්හා අත්තනො තණ්හාසොතං සමතික්කමිතුං න සක්කොන්ති තත්ථෙව ලග්ගනතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"යෙ රාගරත්තානුපතන්ති සොතං
සයං කතං මක්කටකොව ජාලං,
එතම්පි ඡෙත්වාන වජන්ති ධීරා
අනපෙක්ඛිනො සබ්බදුක්ඛං පහාය"ති.

තත්ථ **මක්කටකොව ජාලන්ති** යථා නාම මක්කටකො සුත්තජාලං කත්වා මජ්ඣට්ඨානෙ තාභිමණ්ඩලෙ නිපන්නො පරියන්තෙ පතිතං පටඞ්ගං වා මක්ඛිකං වා වෙගෙනාගන්ත්වා විජ්ඣිත්වා තස්ස රසං පිවිත්වා පුන ගන්ත්වා තස්මිංයෙව ඨානෙ නිපජ්ජති, එවමෙව යෙ සත්තා රාගරත්තා දොසදුට්ඨා මොහමූළ්හා **සයං කතං තණ්හාසොතං අනුපතන්ති** තෙ තං සමතික්කමිතුං න සක්කොන්ති, එවං දුර

නික්ඛමං-**එතමපි ජෙට්ඨාන වජනති ඛරාති පණ්ඩිතා එනං බන්ධනං ජිත්වා අනපෙක්ඛිනො** නිරාලයා හුත්වා අරහත්තමග්ගෙන සබ්බ දුක්ඛං පහාය වජනති ගච්ඡන්තීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ ධෙමා අරහත්තෙ පතිට්ඨහි, මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසි, සත්ථාපි රාජානං ආහ-මහාරාජ ධෙමායං පබ්බජිතුං වා පරිනිබ්බායිතුං වා වට්ටතීති, භනෙ පබ්බාජෙථ නං අලං පරිනිබ්බාණෙනාති, සා පබ්බජිත්වා අග්ගසාවිකා අහොසීති.

ධෙමසෙරියා වත්ථු පඤ්චමං.

---

24. 6.

"භූව පුරෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො උග්ගසෙනං ආරබ්භ කථෙසි.

පඤ්චසතා කිර තාවතිංසභවනෙ වා ජම්මාසෙ වා පත්තෙ රාජගහං ගන්ත්වා රඤ්ඤා සත්තාහං සම්පජ්ජං කත්වා බහුං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං ලභන්ති, අන්තරන්තරෙ උක්කෙපදස්සනං පරිග්ගණ්හන්තා නත්ථි, මහාජනො මචාතිමචාදිසු ඨත්වා සම්පජ්ජං ඔලොකෙති, අථෙකා ලාසක ධීතා[1] වංසං අභිරුහිත්වා තස්ස උපරි පරිවත්තන්තිං තස්ස පරිග්ගණ්හන්තස්ස ආකාසෙ වඩ්ඪමමානා නච්චනි විය ගායති ච, තස්මිං සම්මග්ගෙ උග්ගසෙනො නාම සෙට්ඨිපුත්තො සභායකෙන සද්ධිං මචාතිමවෙ ඨිතො තං ඔලොකෙත්වා තස්සා හත්ථපාදවික්ඛෙපාදිසු උප්පන්නාසිතෙහො ගෙහං ගන්ත්වා තං ලභන්තො ජීවිස්සාමි අලභන්තස්ස ඉධෙව මරණන්ති ආහාරූපච්ඡෙදං කත්වා මවකෙ නිපජ්ජි, මාතාපිතූහි කිං තාත කිණෙත රුච්චතීති? පුච්ඡිතොපි-තමෙව නටධිතරං ලභන්තස්ස ජීවිතං අත්ථි අලභන්තස්ස මෙ ඉධෙව මරණන්ති වත්වා-තාත මා එවං කරි අඤ්ඤං තෙ අම්හාකං කුලස්ස ච භොගානඤ්ච අනුරූපං කුමාරිකං ආනෙස්සාමාති වුත්තෙපි තථෙව වත්වා නිපජ්ජි, අථස්ස පිතා බහුං යාචිත්වාපි තං සඤ්ඤාපෙතුං අසක්කොන්තො තස්ස සහායකං පක්කොසාපෙත්වා කහාපණසහස්සං දත්වා ඉමෙ කහාපණෙ ගහෙත්වා අත්තනො ධීතරං මග්ගං පුත්තස්ස දෙතූති පහිණි, සො-නාහං කහාපණෙ ගහෙත්වා දෙමි සචෙ පන සො ඉමං අලභිත්වා ජීවිතුං න සක්කොතී තෙනහි අම්හෙහි සද්ධිං ගෙව විචරතු දස්සාමිස්ස ධීතරන්ති ආහ, මාතාපිතරෝ පුත්තස්ස තථත්තං ආරොචෙසුං, සො අහං තෙහි සද්ධිං විචරිස්සාමීති වත්වා යාවන්නාතම්පි තෙසං කථං අනාදියිත්වා නික්ඛමිත්වා නටස්ස සන්තිකං අගමාසි, සො තස්ස ධීතරං දත්වා තෙන සද්ධිංයෙව ගාමනිගමරාජධානීසු සිප්පං දස්සෙන්තො විචරි, සාපි තෙන සද්ධිං සංවාසමන්වාය නවිරස්සෙව පුත්තං ලභිත්වා තං ක්‍රීළාපයමානා සකටගොපකස්ස පුත්තා භණ්ඩාගාරිකස්ස පුත්තා

1. ම. ලඛ්ඛිසාධීතා.

කිච් අජානනකස්ස පුත්තාති වදෙති, සොපි නෙසං සකටපරිවත්තකං කත්වා සීතට්ඨානෙ ගොණානං තිණං ආහරති, සිපදස්සනට්ඨානෙ ලඛණඛණ්ඩකං උකඛිපිත්වා හරති, තදෙව කිර සඤ්ඤං සා ඉත්ථි පුත්තං කීළාපයමානා තථා වදති, සො අත්තානං ආරබ්භ තස්සා ගායනභාවං ඤත්වා තං පුච්ඡි-මං සඤ්ඤං කෙරෙසීති?, ආම තං සඤ්ඤාති, එවං සන්තෙ අහං පලාසිස්සාමීති, සා කිං පන මය්හං තයා ගතෙන වා අගතෙන වාති පුනපපුනං තථෙව ගීතං ගායති, සා කිර අත්තනො රූපසම්පත්තිං චෙව ඛනලාභව නිස්සාය තං කිසම්ච් න මඤ්ඤති, සො කිඤ්චාපි ඛෝ නිස්සාය ඉමිස්සාය මානොති විත්තෙනෙතා සිපපං නිස්සාය්‍යාති ඤත්වා භොතු සිපපං උග්ගණ්හිස්සාමීති සසුරං උපසංකම්ත්වා තස්ස ජානනකසිපපං උග්ගණ්හිත්වා ගාමනිගමාදිසු සිපපං දස්සෙනෙතා අනුපුබ්බෙන රාජගහං ආගන්ත්වා ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ උග්ගසෙනො සෙට්ඨිපුත්තො නගරවාසිනං සිපපං දස්සෙතීති ආරොචාපෙසි, නගරවාසිනොපි මචානිමචාදයො බන්ධාපෙත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සන්නිපතිංසු, සොපි සට්ඨිහත්ථං වංසං අභිරුය්හ තස්ස මත්ථකෙ අට්ඨාසි, තං දිවසං සත්ථා පච්චූස කාලෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො තං අත්තනො ඤණජාලස්ස අන්තො පවිට්ඨං දිස්වා කිඤ්චාපි ඛෝ භවිස්සතීති ආවජ්ජන්තොව සෙට්ඨිපුත්තො සිපපං දස්සෙස්සාමීති වංසමත්ථකෙ ඨස්සති තස්ස දස්සනත්ථං මහාජනො සන්නිපතිස්සති තත්‍ර අහං චතුපපදිකං ගාථං දෙසිස්සාමි තං සුත්වා චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො භවිස්සති උග්ගසෙනොපි අරහත්තෙ පතිට්ඨහිස්සතීති අඤ්ඤාසි, සත්ථා පුනදිවසෙ කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා භික්ඛුසංඝපරිවුතො රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි, උග්ගසෙනොපි සත්ථරි අන්තොනගරං අපපවිට්ඨභාවෙ[1] උන්නාදනත්ථාය මහාජනස්ස අඟුලිසඤ්ඤං දත්වා වංසමත්ථකෙ පතිට්ඨාය ආකාසෙ යෙව සත්තවාරෙ පරිවත්තෙත්වා ඔරුය්හ වංසමත්ථකෙ අට්ඨාසි, තස්මිං ඛණෙ සත්ථා නගරං පවිසන්තො යථා තං පරිසා න ඔලොකෙති එවං කත්වා අත්තානමෙව ඔලොකාපෙසි, උග්ගසෙනො පරිසං ඔලොකෙත්වා න මං පරිසා ඔලොකෙතීති දෙමනස්සපත්තොතා ඉදං මයා සංවච්ඡරෙන කත්තබ්බං සිපපං සත්ථරි ව නගරං පවිසන්තෙ පරිසා මං අනොලොකෙත්වා සත්ථාරමෙව ඔලොකෙති මොඝං වත මෙ සිපපදස්සනං ජාතන්ති විනොසි, සත්ථා තස්ස චිත්තං ඤත්වා මහාමොග්ගල්ලානං ආමන්තෙත්වා ආහ-ඉච්ඡ මොග්ගල්ලාන සෙට්ඨිපුත්තං වදෙහි-සිපපං කිර දස්සෙතූති, ථෙරො ගන්ත්වා වංසස්ස හෙට්ඨා ඨිතො සෙට්ඨිපුත්තං ආමන්තෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉංඝ පස්ස නටපුත්ත උග්ගසෙන මහබ්බල,
කරොහි රඞ්ගං පරිසාය හාසයස්සු මහාජන"න්ති.

1. ම. පවිට්ඨභාවෙව.

සෝ ථෙරස්ස කථං සුත්වා තුට්ඨමානසෝ හුත්වා සත්ථා මඤ්ඤේ මම සිපං පස්සිතුකාමොති වංසමත්ථකෙ ඨිතකොව ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉංඝ පස්ස මහාපඤ්ඤ මොග්ගල්ලාන මභිඩ්ඩක,
කරොමි රඞ්ගං පරිසාය ගාසයාමි මහාජන්ති.

එවඤ්ච පන වත්වා වංසමත්ථකා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ යෙව වුද්ධසක්කත්තුං පරිවත්තින්වා ඔරුය්හ වංසමත්ථකෙ අට්ඨාසි, අථ නං සත්ථා-උග්ගසෙන පණ්ඩිතෙන නාම අත්තිකා නාගත පච්චුප්පන්නෙසු ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගං පහාය ජාතිආදීහිපි මුච්චිතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"මුච පුරෙ මුච පච්ඡතො මජ්ඣෙ මුච භවස්ස පාරගූ,
සබ්බත්ථ විමුත්තමානසෝ න පුන ජාතිජරං උපෙහිසී"ති.

තත්ථ **මුච පුරෙති** අතීතෙසු ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගං නික්ඛාමෙහි අජ්ඣත්තං පහීනං පරියුට්ඨානං ගාහං පරාමාසං තණ්හං මුච. **පච්ඡතොති** අනාගතෙසුපි ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගාදීනි මුච. **මජ්ඣෙකුති** පච්චුප්පන්නෙසුපි තානි මුච. **භවස්ස පාරගූති** එවං සන්තෙ තිවිධස්සාපි භවස්ස අඞ්ගසම්පරිඤ්ඤාපහාණභාවනාසච්ඡිකිරියාවසෙන පාරගූ පාරගතොහුත්වා ඛන්ධධාතුආයතනභෙදෙ සබ්බසඞ්ඛතෙ **විමුත්තමානසොවිහරන්තොති** පුන ජාතිජරාමරණානි න උපගච්ඡතීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසීති.

සෙට්ඨිපුත්තොපි වංසමත්ථකෙ ඨිතකොව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා වංසතො ඔරුය්හ සත්ථු සන්තිකං ආගන්ත්වා පඨමතිට්ඨන්තෙන වන්දිත්වා සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචි, අථ නං සත්ථා දක්ඛිණහත්ථං පසාරෙත්වා එහි භික්ඛූති ආහ, සොතාවදෙව අට්ඨපරිකාරධරො සට්ඨිවස්සත්ථෙරො විය අහොසි, අථ නං භික්ඛු-ආවුසො උග්ගසෙන සට්ඨිහත්ථස්ස තෙ වංසස්ස මත්ථකතො ඔතරන්තස්ස භයං නාම නාහොසීති? පුච්ඡිත්වා-නත්ථි මෙ ආවුසො භයන්ති වුත්තෙ සත්ථු ආරොචෙසුං-භන්තෙ උග්ගසෙනො න භායතීති වදෙති අහුතං වත්වා අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති, සත්ථා-න භික්ඛවෙ මම පුත්තෙන උග්ගසෙනෙන සදිසා ඡින්නසංයොජනා භික්ඛූ භායන්ති න සන්තාසන්තීති වත්වා බ්‍රාහ්මණවග්ගෙ ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බසංයොජනං ඡෙත්වා යො වෙ න පරිතස්සති,
සඞ්ගාතිගං විසංයුත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

දෙසනාවසානෙ බහූනං ධම්මාභිසමයො අහොසි. පුනෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-කින්නුඛො ආවුසො එවං අරහත්තූපනිස්සය සම්පන්නස්ස භික්ඛුනො නට්ඨිතරං නිස්සාය නථෙහි සඞ්ඝං විවරණකාරණං කිං අරහත්තස්ස උපනිස්සයකාරණන්ති, සත්ථා

ආගන්ත්වා කායසුත්තේ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ උභයමෙපතං ඉමිනා සෙව කතනති වත්වා තමත්ථං පකාසෙතුං අතීතං ආහරි.

අතීතෙ කිර කස්සපදසබලස්ස සුවණ්ණවෙතියෙ කසිරමානෙ බාරාණසිවාසිනො කුලපුත්තා පභූතං ඛාදනීයභොජනීයං යානකෙසු ආරොපෙත්වා ගන්ධමාලං ඝරිස්සාමාති වෙතියඨානං ගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙ එකං ථෙරං පිණ්ඩාය පවිසන්තං පස්සිංසු, අථෙකා කුලධීතා ථෙරං ඔලොකෙත්වා සාමිකං ආහ-සාමි අය්‍යො නො පිණ්ඩාය පවිසති යානකෙ ච නො බහුං ඛාදනීයං භොජනීයං පත්ත මස්ස ආහර භික්ඛං දස්සාමාති, සො පත්තං ආහරිත්වා ඛාදනීය භොජ නීයස්ස පූරෙත්වා ථෙරස්ස හත්ථෙ පතිට්ඨාපෙත්වා උභොපි පත්ථනං කරිංසු, හන්දෙත්ථ තුම්හෙහි දිට්ඨධම්මසුඛාය හාගිනො භවෙය්‍යාමාති, සොපි ථෙරෝ බීණාසවෝ තස්මා ඔලොකෙන්තෝ තෙසං පත්ථ නාය ඉජ්ඣනභාවං ඤත්වා සිතං අකාසි, තං දිස්වා සා ඉත්ථි සාමිකං ආහ-සාමි අම්හාකං අය්‍යෝ සිතං කරොති එකෝ නටකාරකෝ භවිස්සතීති, සාමිකොපිස්ස එවං භවිස්සති හදෙදති වත්වා පහක්කාමි, ඉදං නෙසං පුබ්බකම්මං. තෙ තත්ථ යාවතායුකං ඨත්වා දෙවලොකෙ යිබ්බත්තිත්වා තතො චවිත්වා සා ඉත්ථි නටකගෙහෙ නිබ්බත්ති පුරිසො සෙට්ඨිගෙහෙ, සො එවං හදෙද භවිස්සතීති තස්සා පටිවචනස්ස දිනභාවං නථෙති සබ්බං විවරි, බීණාසවත්ථෙරස්ස දින්නපිණ්ඩපාතං නිස්සාය අරහත්තං පාපුණි, සාපි නටධීතා යා මෙ සාමිකස්ස ගති මයහම්පි සා එව ගතීති පබ්බජිත්වා අරහත්තෙ පතිට්ඨහි.

උභයසෙනාසෙට්ඨිපුත්තස්ස වත්ථු ඡඨං.

---

24. 7.

"විතක්කමථිතස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං දහරභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

එකෝ කිර දහරභික්ඛු සලාකග්ගෙ අත්තනෝ පත්තසලාකං ගහෙත්වා සලාකභාගුං ආදාය ආසනසාලං ගන්ත්වා තත්ථ උදකං අලභිත්වා උදකත්ථාය එකං ඝරං අගමාසි, තත්‍ර තං එකා කුමාරිකා දිස්වාව උපපන්නසිනෙහා-හන්දෙත පුනපි පානීයෙන අත්ථෙ සති ඉධෙව ආගච්ඡෙය්‍යාථාති ආහ, සො තතො පට්ඨාය යදා පානීයං න ලභති තදා තත්ථෙව ගච්ඡති, සාපිස්ස පත්තං ගහෙත්වා පානීයං දෙති, එවං ගච්ඡන්තෙ කාලෙ යාගුම්පි දත්වා පුනෙකදිවසං තත්ථෙව නිසීදාපෙත්වා භත්තං අදාසි, සන්තිකෙ වස්ස නිසිදිත්වා හන්දෙත ඉමස්මිං ගෙහෙ න කිඤ්චි නත්ථි නාම කෙවලං මයං විවරණකං මත්‍රුස්සමෙව න ලභාමාති කථං සමුට්ඨාපෙසි, සො කතිපාහෙනෙව තස්සා කථං සුත්වා උක්කණ්ඨි, අථ නං එක දිවසං ආගන්තුකා භික්ඛූ දිස්වා-තස්මා

ත්වං ආවුසෝ කිසෝ උපසම්පදම්පි කතොහෝති? පුච්ඡිත්වා-උක්කණ්ඨිතොසම් ආවුසොනි වුත්තෙ-ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකං නසිංසු, තෙපි තං සද්ධිං සන්තිකං නෙත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං, සත්ථා සච්චං කිර තවං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොහෝති? පුච්ඡිත්වා-සච්චන්ති වුත්තෙ-කාසමා ත්වං භික්ඛු මාදිසස්ස ආරඩ්ඨවිරියස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ පබ්බජිත්වා සොතාපත්තොහෝති වා සකදාගාමීති වා අත්තානං අවදපෙත්වා උක්කණ්ඨිතොහි වදපෙසි? හාරියං තෙ කම්මං කතන්ති වත්වා-කිං කාරණා උක්කණ්ඨිතොසීති? පුච්ඡි, හන්ත එකා මං ඉත්ථි එවමාහාති වුත්තෙ-භික්ඛු අනච්ඡරියං එතං තස්සා කිරියං, සා හි පුබ්බෙ සකලජම්බුදීපෙ අග්ගඛත්තුගණ්හං පණ්ඩිතං පහාය තං මුහුත්තමදිට්ඨකෙ එකස්මිං සිනෙහං උපපාදෙත්වා තං ජීවිතක්ඛයං පාපෙසිති වත්වා-තස්සත්ථස්ස පකාසනත්ථං භික්ඛූහි යාචිතෙ අතීතං ආහරි. අතීතෙ චුල්ලඛත්තුගණ්හ පණ්ඩිත කාලෙ තක්කසිලායං දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා-තෙන තුට්ඨෙන දින්නං ධිතරං ආදාය බාරාණසිං ගච්ඡන්තස්ස-එකස්මිං අටවිමුඛෙ පඤ්චසතායං කණ්ඩකිනි පඤ්චසත සොරෙ මාරෙත්වා කණ්ඩකසු බිණ්ණෙසු චොරපෙට්ඨකං ගහෙත්වා භූමියං පාතෙත්වා හදෙ අසිං ආහරාති වුත්තෙ තාය තං ඛණං දිට්ඨචොරෙ සිනෙහං කත්වා චොරස්ස හත්ථෙ අසිඵරුං ඨපෙත්වා චොරෙන ඛත්තුගණ්හපණ්ඩිතස්ස මාරිතභාවං ආචික්ඛිත්වා-චොරෙන ච තං ආදාය ගච්ඡන්තෙහා-මම්පි එසා අඤ්ඤං දිසවා අත්තනො සාමිකං විය මාරාපෙස්සති කිං මෙ ඉමාය්‍යාති එකං තදිං දිසවා ඔරිමතීරෙ තං ඨපෙත්වා තස්සා හණ්ඩකං ආදාය-ත්වං ඉධෙව හොහි යාවාහං හණ්ඩං උත්තාරෙමීති තත්ථෙව තං පහාය ගතභාවව ආචික්ඛිත්වා:-

"සබ්බං හණ්ඩං සමාදාය පාරං තිණ්ණොසි බ්‍රාහ්මණ,
පච්චාගච්ඡ ලහුං ඛිප්පං මම්පි තාරෙහිදානිතො.[1]

අඤ්ඤාතං මං විරඤ්ඤතෙන තිම්හානි හොහි අධ්‍යෙ ධ්‍යෙන,
මයාපි හොති නිම්ඤෙය්‍ය අඤ්ඤං ඉතො අඤ්ඤ දූරතරං ගම්මසං.

කායං එලගලා ගුම්බෙ කරොති අහුහාලියං,
න ඉධ නච්චං වා ගීතං වා තාළං වා සුසමාහිතං,
අනමඤ්ඤාලෙ[2] මසොණ්ඩි[3] කිනහු ජග්ඝසි සොභනෙ.

සිගාල බාල දුම්මේධ අපපඤ්ඤසි ජම්බුක,
ජීනො මච්ඡව පෙසිව කපණෙ විය ඛ්‍යායසි.

සුදස්සං වජ්ජමඤ්ඤසං අත්තනො පන දුද්දසං,
ජීනා පතිව ජරව ත්වම්පි මඤ්ඤසව ඛ්‍යායසි.

එවමෙතං මිගරාජ යථා භාසසි ජම්බුක,
සා නූනාහං ඉතො ගන්ත්වා හන්තු ගෙස්සං වසානුගා.

යො හරෙ මත්තිකාථාලං කංසථාලම්පි සො හරෙ,
කතං යෙව තයා පාපං පුනපෙවං කරිස්සසී"ති.

1. ම. තාරිතො. 2. ම. අනමඤ්ඤාලෙ. 3. ම. සුසොණි.

ඉමං පවකනිපාතෙ චුල්ලධනුග්ගහජාතකං විත්ථාරෙතබ්බං- තදා චුල්ලධනුග්ගහපණ්ඩිතො භවිං අහොසි සා ඉත්ථී එතරහි අයං කුමාරිකා සිඟාලරූපෙන ආගන්ත්වා තස්සා නිග්ගහකාරකො සකෙකා දෙවරාජා අහමෙවාති වත්වා-එවං සා ඉත්ථි තං මුහුත්තදිඝෙ එකසමිං සිනෙහෙන සකලජම්බුදීපෙ අග්ගපණ්ඩිතං ජීවිතා වොරොපෙසි, තං ඉත්ථිං ආරබ්භ උප්පන්නං තව තණ්හං ඡින්දිත්වා ගරහි භික්ඛූනි තං ඔවදිත්වා උත්තරිං ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"විතක්කූපසමිතස්ස ජන්තුනො තිබ්බරාගස්ස සුභානුපස්සිනො,
භිය්‍යො තණ්හා පවඩ්ඪති එස ඛො දළ්හං කරොති බන්ධනං.

විතක්කූපසමෙ ච යො රතො අසුභං භාවයති සදා සතො,
එස ඛො ව්‍යන්ති කාහිති එස ඡෙච්ඡති මාරබන්ධන"න්ති.

තත්ථ **විතක්කූපසමිතස්සා**ති කාමවිතක්කාදීහි විතක්කෙහි තිමමිතස්ස. **තිබ්බරාගස්සා**ති බහලරාගස්ස. **සුභානුපස්සිනොති** ඉට්ඨාරම්මණෙ සුභනිමිත්තගාහාදිවසෙන විස්සට්ඨමානසතාය සුභන්ති අනුපස්සන්තස්ස. **තණ්හා**ති එවරූපස්ස ඛාණාදිසු එකම්පි න වඩ්ඪති අථ ඛො ත්වාරිකතණ්හාව **භිය්‍යො වඩ්ඪති**. **එස ඛොති** එස පුග්ගලො තණ්හාබන්ධනං **දළ්හං** සුට්ඨු. **කරොති**. **විතක්කූපසමෙති** මිච්ඡා විතක්කානං වූපසමසඞ්ඛාතෙ දසසු අසුභෙසු පඨමජ්ඣානෙ. **සදා සතොති** යො එත්ථ අභිරතො හුත්වා නිච්චං උපට්ඨිතසතිතාය සකො තං අසුභජ්ඣානං භාවෙති. **ව්‍යන්තිං කාහිති**න්ති එස භික්ඛු තිසු භවෙසු උප්පජ්ජනකං තණ්හං විගතනතං කරිස්සති. **මාරබන්ධන**න්ති එස තෙභූමකවට්ටසඞ්ඛාතං මාරබන්ධනං ඡින්දිස්සතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සච්චපටිසම්භිදානමපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසි.

දහරභික්ඛුස්ස වත්ථු සත්තමං.

---

24. 8

"නිට්ඨං ගතො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මාරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි භික්ඛූ සබ්බභුලා ථෙරං ජෙතවනවිහාරං පවිසිත්වා රාහුලත්ථෙරස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා තං උට්ඨාපෙසුං, සො අඤ්ඤත්ථ වසනට්ඨානං අපස්සන්තො ගන්ත්වා තථාගතස්ස ගන්ධකුටියා පමුඛෙ නිපජ්ජි, තදා සො ආයස්මා අරහත්තපපත්තොපි අවස්සිකො[1] හොති, මාරොපි වසවත්තිං සහාවෙන[2] ඕතොයෙව තං ආයස්මන්තං ගන්ධකුටිපමුඛෙ නිපන්නං දිස්වා විනෙතුං-සම්මණස්ස ගොතමස්ස රූපකඅඞ්ගුලියං ඛිපි නිපන්නායං සයං අන්තො ගන්ධකුටියං නිපන්නො අඞ්ගුලියා පීළියමානායපි සයම්පි පීළිතො

1. ම. අත්ථස්සිකො. 2. ම. භවන්තො.

භවිස්සතීති, **සෝ මහන්තං ගජ්ජිරාජවණ්ණං අභිනිම්මිණිත්වා** ආගම්ම සොණ්ඩාය පෙරස්ස මත්ථකං පරිකඛිපිත්වා මහන්තේන සද්දේන කොච රවං රවි, සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව තස්ස මාරභාවං ඤත්වා- මාර තාදිසානං සතසහස්සේනාපි මම පුත්තස්ස භයං උප්පාදෙතුං න සක්කා පුත්තොපි මෙ අසන්නාසි විතතණ්හා මහාවිරියෝ මහාපඤ්ඤතිති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"නිට්ඨං ගතෝ අසන්තාසි විතතණ්හා අනඞ්ගණෝ,
අච්ඡිදි භවසල්ලානි අන්තිමොයං සමුස්සයෝ.

විතතණ්හෝ අනාදානෝ නිරුත්තිපදකොවිදෝ,
අක්ඛරානං සන්නිපාතං ජඤ්ඤා පුබ්බපරානි ච,
ස වෙ අන්තිමසාරීරෝ මහාපඤ්ඤෝ මහාපුරිසෝති වුච්චති"ති

තත්ථ **නිට්ඨං ගතෝති** ඉමස්මිං සාසනෙ පබ්බජිතානං අරහත්තං නිට්ඨං නාම තං ගතෝ පත්තොති අත්ථෝ. **අසන්තාසීති** අබ්භන්තරෙ රාගසන්තාසාදීනං අභාවෙන අසන්තසනකෝ. **අච්ඡිදි භවසල්ලානීති** සබ්බානිපි භවගාමිනි සල්ලානි අච්ඡෙච්ඡි. **සමුස්සයෝති** අයං එතස්ස අන්තිමදෙහෝ. **අනාදානෝති** ඛන්ධාදීසු නිග්ගහණෝ. **නිරුත්තිපද කොවිදෙති** නිරුත්තියා ච සෙසපදෙසු ච්ඡි චතුසුපි පටිසම්භිදාසු ඡේකොති අත්ථෝ. **අක්ඛරානං සන්නිපාතං ජඤ්ඤා පුබ්බපරානි චාති** අක්ඛරානං සන්නිපාත සඞ්ඛාතං අක්ඛරපිණ්ඩඤ්ච ජානාති, පුබ්බක්ඛරෙන අපරක්ඛරං අපරක්ඛරෙන පුබ්බක්ඛරඤ්ච ජානාති, පුබ්බක්ඛරෙන අපරක්ඛරං ජානාති නාම ආදිමහි පඤ්ඤායමානෙ මජ්ඣපරියොසානෙසු අපඤ්ඤායමානෙසුපි ඉමෙසං ආදිඅක්ඛරානං ඉදං මජ්ඣං ඉදං පරියොසානන්ති ජානාති, අපරක්ඛරෙන පුබ්බක්ඛරං ජානාති නාම අන්තෙ පඤ්ඤායමානෙ ආදිමජ්ඣෙසු අපඤ්ඤායමානෙසු ඉමෙසං අන්තක්ඛරානං ඉදං මජ්ඣං අයං ආදීති ජානාති, මජ්ඣෙ පඤ්ඤායමානෙපි ඉමෙසං මජ්ඣක්ඛරානං අයං ආදි අයං අන්තොති ජානාති එවං මහාපඤ්ඤෝ. **ස වෙ අන්තිමසාරීරෝති** එස කොටියං සිතසරීරෝ මහන්තානං අත්ථධම්මනිරුත්තිපටිසම්භිදානං සීලක්ඛන්ධාදීනඤ්ච පරිඤ්ඤාභිඤ්ඤා පඤ්ඤාය සම්පන්නාගතත්තා **මහාපඤ්ඤෝ**. "විමුත්තචිත්තොඛ්වාහං සාරිපුත්ත මහාපුරිසොති වදමී"ති වචනතෝ විමුත්තචිත්තතාය ච **මහාපුරිසෝති වුච්චතීති** අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. මාරොපි පාපිමා ජානාති මං සම්මණෝ ගොතමොති තත්ථෙවන්තරධායීති.

මාරස්ස වත්ථු අට්ඨමං.

---

24. 9.

"සබ්බාභිභූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා අන්තරාමග්ගෙ උපකං ආජීවකං ආරබ්භ කථෙසි.

එකසමිං හි සමයෙ සත්ථා පත්තසබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤණා බොධිමණ්ඩෙ සත්තසත්තාහං විතිනාමෙත්වා අත්තනො පත්තච්චරමාදඤ්ඣ ධම්ම චක්කුපවත්තනත්ථං බාරාණසියං සත්තාහ අඤ්ඣාසයොජනමග්ගං පටිපන්නො අන්තරාමග්ගෙ උපකං ආජීවකං අද්දස, සොපි සත්ථාරං දිස්වා විපසන්නානි බො තෙ ආවුසො ඉන්ද්‍රියානි පරිසුබ්බො ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො කංසි ත්වං ආවුසො උද්දිස්ස පබ්බජිතො කො වා තෙ සත්ථා කස්ස වා ත්වං ධම්මං රොචෙසීති? පුච්ඡි, අථස්ස සත්ථා මය්හං උපජ්ඣායො වා ආචරියො වා නත්ථීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බාභිභූ සබ්බවිදූහමස්මි
සබ්බෙසු ධම්මෙසු අනූපලිත්තො,
සබ්බඤ්ජහො තණ්හක්ඛයෙ විමුත්තො
සයං අභිඤ්ඤාය කමුද්දිසෙය්‍ය"නති.

තත්ථ **සබ්බාභිභූති** සබ්බෙසං තෙභූමකධම්මානං අභිභවනතො. **සබ්බවිදූති** විදිතසබ්බචතුභූමකධම්මො. **සබ්බෙසු ධම්මෙසූති** සබ්බෙසුපි තෙභූමකධම්මෙසු තණ්හාදිට්ඨිහි **අනූපලිත්තො. සබ්බං** ජහොති සබ්බෙ තෙභූමක ධම්මෙ ජහිත්වා ඨිතො. **තණ්හක්ඛයෙ** විමුත්තොත්ති තණ්හක්ඛයන්ති උප්පාදිතෙ **තණ්හක්ඛයසඞ්ඛාතෙ** අරහත්තෙ අසෙඛාය විමුත්තියා විමුත්තො. **සයං අභිඤ්ඤායාති** අභිඤ්ඤෙය්‍යාදිභෙදෙ ධම්මෙ සයමෙව ඤත්වා. **කමුද්දිසෙය්‍යන්ති** අයං මෙ උපජ්ඣායො වා ආචරියො වාති කං නාම උද්දිසෙය්‍යන්ති.

දෙසනාවසානෙ උපකො තථාගතස්ස වචනං නෙවාභිනන්දි න පටික්කොසි, සිසං පන වාලෙත්වා ජටාභං තිල්ලාලෙත්වා එකපදික මග්ගං ගහෙත්වා[1] අඤ්ඤතරං ලුද්දකනිවාසනට්ඨානං අගමාසීති.

උපකාජීවකස්ස වත්ථු නවමං.

---

24. 10.

"සබ්බදාන"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සක්කං දෙවරාජං ආරබ්භ කථෙසි.

එකසමිං හි සමයෙ තාවතිංසදෙවලොකෙ දෙවතා සන්නිපතිත්වා වත්තාරො පඤ්හ සමුට්ඨාපෙසුං-කතරං දානං සුබ්බො දානෙසු කතර රසො සුබ්බො රසෙසු කතරරතී රතීසු ජෙට්ඨකා තණ්හක්ඛයො ච කස්මා ජෙට්ඨකොති වුච්චතීති?, තෙ පඤ්හ එකා දෙවතාපි විනිච්ඡිතුං නාසක්ඛි, එකො පන දෙවෝ එකං දෙවං සොපි අපරන්ති එවං අඤ්ඤමඤ්ඤං පුච්ඡන්තා දසසු චක්කවාළසහස්සෙසු වාදං සංවත්තයිංසු විවරිංසු, එත්තකෙනපි කාලෙන පඤ්හානං අන්තං අදිස්වා දසසහස්ස

1. ම. ආරොපෙත්වා.

චක්කවාළෙ දෙවතාගෝ සන්නිපතිත්වා වත්තුන්‍ය මහාරාජානං සන්තිකං ගන්ත්වා- කිං තාතා මහාදෙවසන්නිපාතොති? වුත්තෙ- වත්තාරෝ පඤ්හෙ සමුට්ඨාපෙත්වා විනිච්ඡිතුං අසක්කොන්තා තුම්හාකං සන්තිකං ආගතම්හාති, කිං පඤ්හා නාම තාතාති?, දුනරසරතීසු කතමා දුනරසරතීනුඛෝ සෙට්ඨා තණ්හක්ඛයෝ ච කසමා සෙට්ඨෝති ඉමෙ පඤ්හා විනිච්ඡිතුං අසක්කොන්තා ආගතම්හාති, තාතා මයම්පි ඉමෙසං අත්ථෙ න ජානාම අම්හාකං පන රාජා ජනසහස්සෙන විනීතෙ අත්ථෙ විනෙත්වා බණෙනෙව ජානාති, සෝ අමෙහි පඤ්ඤාය ච පුඤ්ඤෙන ච විසිට්ඨෝ එථ තස්ස සන්තිකං ගච්ඡාමාති තමෙව දෙවගණං ආදාය සක්කස්ස දෙවරාජස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තෙනාපි-කිං තාතා මහන්තා දෙවසන්නිපාතොති වුත්තෙ-තම්හං ආරොචෙසුං, තාතා ඉමෙසං පඤ්හානං අත්ථං ජානිතුං න සක්කොති බුද්ධවිසයා ගෙතෙ සත්ථා පනෙතරහි කහං විහරතීති පුච්ඡිත්වා- ජෙතවනෙති සුත්වා- එථ තස්ස සන්තිකං ගම්ස්සාමාති දෙවගණෙන සද්ධිං රත්තිභාගෙ සක්කපරිවෙතවනං ඔභාසෙත්වා සත්ථාරං උපසංකමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං ඨිතෙ- කිං මහාරාජ මහතා දෙවසඞ්ඝෙන සද්ධිං ආගතොසීති? වුත්තෙ-භන්තෙ දෙවගණෙන ඉමෙ නාම පඤ්හා සමුට්ඨාපිතා අත්ථෙසු ඉමෙසං අත්ථං ජානිතුං සමත්ථෝ නාම නත්ථි ඉමෙසං නො අත්ථං පකාසෙථාති වුත්තෙ-සත්ථා-සාධු මහාරාජ මයා හි පාරමියෝ පූරෙත්වා මහාපරිච්චාගෙ පරිච්චජිත්වා තුම්හාදිසානං තඞ්ඛණේඡදනත්ථමෙව සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පටිවිඛං, තයා පුච්ඡිතපඤ්හාසු හි සබ්බඤ්ඤුතඤාණං ධම්මදානං සෙට්ඨං සබ්බරසානං ධම්මරසො සබ්බරතීසු ධම්මරති සෙට්ඨා තණ්හක්ඛයෝ පන අරහත්තඵලපාපකත්තා සෙට්ඨෝ යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති
සබ්බං රසං ධම්මරසෝ ජිනාති,
සබ්බං රතිං ධම්මරති ජිනාති
තණ්හක්ඛයෝ සබ්බදුක්ඛං ජිනාතී"ති.

තත්ථ **සබ්බදානං ධම්මදානන්ති** සවෙපි හි චක්කවාළගබ්භෙ යාව බ්‍රහ්මලොකා නිරන්තරං කත්වා සන්නිසින්නානං බුද්ධපච්චෙකබුද්ධඛීණාසවානං කදලිගබ්භසදිසානි චිවරානි දදෙය්‍ය තඤ්ච ඨානගමෙ වතුපපදිකාය ගාථාය කතාඤ්ඤුමොදනාව සෙය්‍යා, තං හි දානං තස්සා ගාථාය සොළසිං කලං නාගඝ්ඝති, එවං ධම්මදෙ සනාපි වාචනම්පි සවණම්පි මහන්තං, යෙන ච පුඤ්ඤලෙන බහූනං තං ධම්මසවණං කාරිතං තස්සෙව ආනිසංසො මහා, තථාරූපාය එව පරිසාය පණ්ඩිතපිණ්ඩපාතස්ස පත්තෙ පූරෙත්වා දින්නදානතොපි සපිතෙලාදීනං පත්තෙ පූරෙත්වා දින්නා හෙට්ඨිජ්ඣනතොපි මහාවිහාරසදිසානං විහාරානං ච ලොහපාසාද සදිසානං ච පාසාදානං අනෙකානි සතසහස්සානි කාරෙත්වා

දිත්තසෙනාසනදානතොපි අනාථපිණ්ඩිකාදීහි විහාරං ආරබ්භ කත පරිච්චාගතොපි අනන්තමසෝ චතුපපදිකාය ගාථාය අනුමොදනාවසෙ නාපි පවත්තිතං ධම්මදානමේව වරං සෙට්ඨං, කිං කාරණා? එවරූපානිහි පුඤ්ඤානි කරොන්තා ධම්මං සුත්වාව කරොන්ති නො අසුත්වා, සචේපි ඉමේ සත්තා ධම්මං න සුණෙය්‍යුං උළුඛමත්තං ඔගුම්පි කටවඩ්ඪමත්තං හත්තමපි න දදෙය්‍යුං, ඉමිනා කාරණෙන සබ්බදානෙහි ධම්මදානමේව සෙට්ඨං, අපි ච ඊපෙච්චා බුද්ධෙ ච පවෙචනබුද්ධෙ ච සකලජනපදං දෙවෙ වස්සන්තෙ උදබින්දුනි ගණෙතුං සම්පජ්ජය පඤ්ඤය සමන්නාගතා සාරිපුත්තාදයොපි අත්තනො ධම්මතාය සොතාපත්තිඵලාදීනි අධිගන්තුං නාසක්ඛිංසු, අස්සජිථෙරාදීහි කථිතං ධම්මං සුත්වාව සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරිංසු, සත්ථු ධම්මදෙසනාය සාවකපාරමීඤාණං සච්ඡිකරිංසු, ඉමිනාව කාරණෙන මහාරාජ ධම්මදානමේව සෙට්ඨං, තෙන වුත්තං: "සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති"ති. සබ්බෙ පන ඛන්ධ රසාදයොපි රසා උක්කංසතො දෙවානං සුධාභොජනරසොපි සංසාර වට්ටෙ පාතෙත්වා දුක්ඛානුභවනස්සෙව පච්චයො, යො පනෙස සත්තානිස්සබ්බොධපක්ඛියධම්මසඞ්ඛාතො ච නවලොකුත්තරධම්මසඞ්ඛා තො ච ධම්මරසො අයමෙව සබ්බරසානං සෙට්ඨො, තෙන වුත්තං සබ්බං රසං ධම්මරසො ජිනාතීති. යාපෙසා ප්‍රත්තරති ධීතුරති ධනරති ඉස්සරති නවවිධගීතවාදිතාදිරතිපභෙදා ච අනෙකපපභෙදා රති සාපි සංසාර වට්ටෙ පාතෙත්වා දුක්ඛානුභවනස්සෙව පච්චයො, යා පනෙසා ධම්මං භාසෙන්තස්ස වා ධම්මං සුණන්තස්ස වා වාචෙන්තස්ස වා අනෙකා උපපජ්ජමානා පීති උදග්ගභාවං ජනෙති අස්සූනි පවත්තෙති ලොමහංසං ජනෙති, සායං සංසාරවට්ටස්ස අන්තං කත්වා අරහත්ත පරියොසානා හොත්ති සබ්බරතීසු එවරූපා ධම්මරතියෙව සෙට්ඨා, තෙන වුත්තං-**සබ්බං රතිං ධම්මරති ජිනාති**. තණ්හක්ඛයො පන තණ්හාය ඛයන්තෙ උපපන්නං අරහත්තං සකලස්සපි වට්ටදුක්ඛස්ස අනිහවනතො සබ්බසෙට්ඨමෙව, තෙන වුත්තං-**තණ්හක්ඛයො සබ්බ දුක්ඛං ජිනාතී**ති. එවං සත්ථරි ඉමිස්සා ගාථාය අත්ථං කථෙන්තෙ යෙව චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි, සත්තකොපි සත්ථු ධම්මකථං සුත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ආහ- හන්තෙ එවං ජෙට්ඨකෙ ධම්මදානෙ කිමත්ථං අම්හාකං පන්ති න දදෙථ? ඉතො පට්ඨාය නො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස කථෙත්වා පන්තිං දදෙථ හන්තෙති. සත්ථා තස්ස වචනං සුත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා-භික්ඛවෙ අජ්ජාදිං කත්වා මහාධම්මසවණං වා පකතිධම්මසවණං වා උපනිසින්නකකථං වා අන්තමසෝ අනුමොදනම්පි කථෙත්වා සබ්බසත්තානං පත්තිං දදෙය්‍යාථාති අහාසි.

සක්කස්ස පඤ්හ වත්ථු දසමං.

24. 11.

"ගහනති භොගා"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ අපුත්තකසෙට්ඨිං නාම ආරබ්ධ කථෙසි.

තස්ස කිර කාලකිරියං සුත්වා රාජා පසෙනදිකොසලෝ අපුත්තකතං ඤත්වා ධනං ආහරාපෙත්වා "සත්ථු සන්තිකං උපසඞ්කමිත්වා හන්ද කුතොත්ථ තුවං මහාරාජ ආගච්ඡසි දිවාදිවස්සාති වුත්තෙ- ඉධ හත්ථෙ සාවත්ථියං සෙට්ඨී ගහපති කාලකතෝ තම්හා අපුත්තකා ඤත්වා රාජත්තෙ පුරං අතිහරිත්වා ආගච්ඡාමීති ආදිමාහ. සඛං සුත්තෙ ආගතනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. සෝ කිර සුවණ්ණපාතියා නානග්ගරසභොජනෙ උපනීතෙ එවරූපං නාම මනුස්සා භුඤ්ජන්ති කිං තුම්හෙ මයා සද්ධිං ඉමස්මිං ගෙහෙ කෙළිං කරොථාති භොජනෙ උට්ඨිතෙ ලෙඩ්ඩු දණ්ඩාදීහි පහරිත්වා පලාපෙත්වා ඉදං මනුස්සානං භොජනන්ති කණාජකං භුඤ්ජති බිලඞ්ගදුතියකං, ව්‍යඤ්ජනඡත්තෙසුපි මනාපෙසු උපනීතෙසු තෙ මනුස්සෙ ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදීහි පහරන්තෝ පලාපෙත්වා සානං ධාරෙති, ජජ්ජරරථෙන යානි පණ්ණවජ්ජතාකෙන ධාරිය මානෙනාති. එවං රත්තිඤ්ච ආරොචිතෙ සත්ථා තස්ස පුබ්බකම්මං කථෙසි:- භූතපුබ්බං සෝ මහාරාජ සෙට්ඨිගහපති තගරසිඛිං නාම පච්චෙකබුද්ධං පිණ්ඩපාතෙන පටියාදෙසි-දෙථ සමණස්ස පිණ්ඩනති වත්වා සෝ උය්‍යානභූමිං පක්කාමි, තස්මිං කිර අසංවිජ්ජමානෙ බාලෙ එවං වත්වා පක්කන්තෙ තස්ස භරියා සඞ්ඝසම්පන්නා විරස්සං වත මෙ ඉමස්ස මුඛතො දෙතීති වචනං සුත්වා අජ්ජ මම මනොරථං පූරෙත්වා පිණ්ඩපාතං දස්සාමීති පච්චෙකබුද්ධස්ස පත්තං ගහෙත්වා පණීත භොජනස්ස පූරෙත්වා අදාසි, සොපි නිවත්තමානෝ තං දිස්වා කිං සමණ කිඤ්චි තෙ ලද්ධන්ති? පත්තං ගහෙත්වා පණීතපිණ්ඩපාතං දිස්වා විපටිසාරී හුත්වා එවං චින්තෙසි-වරමෙතං පිණ්ඩපාතං දත්වා වා කාමමකරා වා භුඤ්ජිතබ්බං තෙ හි ඉමං භුඤ්ජිත්වා මයහං කාමං කරිස්සන්ති අහං පන ගන්ත්වා භුඤ්ජිත්වා නිද්දායිස්සාමි නථො මෙ පිණ්ඩපාතොති. සෝ භාතුවව පන එකපුත්තකං ආපතෙය්‍යස්ස කාරණා ජීවිතා වොරොපෙසි, සෝ කිරස්ස අඞ්ගුලිං ගහෙත්වා විවරන්තෝ ඉදං මයහං පිතුඝාතකං ඤාතකං අහං තස්ස ගොණෙනාති ආදිමාහ. අථ නං සෙට්ඨි ඉදානි තාවෙස එවං වදෙති ඉමස්ස පන වුඩ්ඩිපත්තකාලෙ ඉමස්මිං ගෙහෙ භොගෙ කෝ දක්ඛිස්සතීති තං අරඤ්ඤං නෙත්වා එකස්මිං ගච්ඡමූලෙ ගීවං ගහෙත්වා මූලකන්දං විය ථාලෙත්වා මාරෙත්වා ගීවං වාලෙත්වා තත්ථෙව ජඞ්ඝෙසි. ඉදමස්ස පුබ්බ කම්මං. තෙන වුත්තං "යං ඛෝ සෝ මහාරාජ සෙට්ඨි ගහපති තගරසිඛිං පච්චෙකබුද්ධං පිණ්ඩපාතෙන පටිපාදෙසි, තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන සත්තකඛත්තුං සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජි, තස්සෙව කම්මස්ස විපාකාවසෙසෙන ඉමිස්සා යෙව සාවත්ථියා සත්තකඛත්තුං

සෙට්ඨිත්තං කාරෙසි, යං ඛෝ සෝ මහාරාජ සෙට්ඨි ගහපති දත්වා පච්ඡා විපපටිසාරී අහොසි-චරමෙතං පිණ්ඩපාතං දත්වා වා කම්මකරා වා භුඤ්ජන්තූති, තස්ස විපාකෙන තාසඤ්ඤේවාහං භත්තභොගාය චිත්තං නමේමි තාසඤ්ඤේවාහං වත්ථභොගාය යානභොගාය තාසඤ්ඤේවාහං පසාධිතබ්බභාණ්ඩානං භොගාය චිත්තං නමේමි. සඛෝ සෝ මහාරාජ සෙට්ඨිගහපති භාතු එකපුත්තකං සාපතෙය්යස්ස කාරණා ජීවිතා වොරොපෙසි තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන බහූනි වස්සානි බහූනි වස්සසතානි බහූනි වස්සසහස්සානි බහූනි වස්සසතසහස්සානි නිරයෙ පච්චි, තස්සෙව කම්මස්ස විපාකාවසෙසෙන ඉමං සත්තමකං අපුත්තකං සාපතෙය්යං රාජකොසං පවෙසෙනි. තස්ස ඛොපන මහාරාජ සෙට්ඨිස්ස ගහපතිස්ස පුරාණං ච පුඤ්ඤං පරික්ඛීණං නවං ච පුඤ්ඤං අනුපචිතං අජ්ජ පන මහාරාජ සෙට්ඨිගහපති මහාරොරුවෙ නිරයෙ පච්චතීති. රාජා සඤ්ඤං වත්වා සුත්වා අහෝ භන්තෙ භාරියං කම්මං එත්තකෙ නාම හොගෙ විජ්ජමානෙ නෙව අත්තනා පරිභුඤ්ජි න තුම්හාදිසෙ බුද්ධිඛුරවිහාරෙ විහරන්තෙ පුඤ්ඤකම්මං අකාසීති ආහ, සත්ථා එවමෙතං මහාරාජ දුම්මෙධපුග්ගලා නාම හොගෙ ලභිත්වා නිබ්බාණං න ගවෙසන්ති හොගෙ නිස්සාය උපපන්නා තණ්හා පනෙතෙ දීඝරත්තං හනන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"හනන්ති භොගා දුම්මෙධං නෝ වෙ පාරගවෙසිනෝ,
භොගතණ්හාය දුම්මෙධෝ හනති අඤ්ඤෙව අත්තන"නති.

තත්ථ **නෝ වෙ පාරගවෙසිනොති** යෙ පන පාරගවෙසිනෝ පුග්ගලා න තෙ භොගා හනන්ති. **අඤ්ඤෙව අත්තානන්ති** හොගෙ නිස්සාය උපපන්නාය තණ්හාය දුප්පඤ්ඤෝ පුග්ගලෝ පරෙ විය අත්තානමෙව හනතීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අපුත්තකසෙට්ඨිස්ස වත්ථු එකාදසමං.

---

24. 12.

"තිණදොසානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා පණ්ඩුකම්බලසිලායං විහරන්තෝ අඛණුරං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු "යෙ ඣානපසුතා ධීරා"ති ගාථාය විත්ථාරිතමෙව. වුත්තං හෙතං තත්ථ ඉදානං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර අනුරුද්ධත්ථෙරස්ස අන්තෝ ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨස්ස අත්තනෝ ආහතං කටච්ඡුභික්ඛං දුපෙසි තදස්ස පුඤ්ඤං අඛණුරෙන දසවස්සසහස්සානි වාදසයොජනිකං උඛනපත්තිං කත්වා දිසාදයතොපි මහාපථවිතරං ජාතං, තස්මා එවමාහ. එවං වුත්තෙ සත්ථා- අඛණුර දානං නාම විවෙය්‍ය දාතුං වට්ටති, එවං තං සුඛෙත්තෙසු වුත්තබීජං විය මහාපථවිං හොති, ත්වං පන තථා න අකාසි තෙන තෙ දානං න මහාපථවිං ජාතන්ති ඉමම්හත්ථං විභාවෙන්තෝ:-

"වීවෙය්‍ය දාන- දාතබ්බං
යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං,
වීවෙය්‍ය දානං සුගතපසත්ථං.
යෙ දක්ඛිණෙය්‍යා ඉධ ජීවලොකෙ,
එතෙසු දින්නානි මහප්ඵලානි
වීජානි වුත්තානි යථා සුඛෙත්තෙ"ති.

එතා උත්තරිං ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"තිණදොසානි ඛෙත්තානි රාගදොසා අයම්පජා
තස්මා හි වීතරාගෙසු දින්නං හොති මහප්ඵලං.

තිණදොසානි ඛෙත්තානි දොසදොසා අයං පජා,
තස්මා හි වීතදොසෙසු දින්නං හොති මහප්ඵලං.

තිණදොසානි ඛෙත්තානි මොහදොසා අයං පජා,
තස්මා හි වීතමොහෙසු දින්නං හොති මහප්ඵලං.

තිණදොසානි ඛෙත්තානි ඉච්ඡාදොසා අයං පජා,
තස්මා හි විගතිච්ඡෙසු දින්නං හොති මහප්ඵල"න්ති.

තත්‍ර **තිණදොසානී**ති සාමාකාදීනි හි තිණානි උඤ්ඡනත්තානි පුබ්බණ්ණාපරණත්තානි ඛෙත්තානි දූසෙන්ති තෙන තානි න බහුඵලානි' හොන්ති එවං සත්තානම්පි අන්තො රාගො උප්පජ්ජන්තො සන්තෙන දූසෙති තෙන තෙසු දින්නං නාම මහප්ඵලං න හොතීති. තෙන වුත්තං:-

"තිණදොසානි ඛෙත්තානි රාගදොසා අයං පජා,
තස්මා හි වීතරාගෙසු දින්නං හොති මහප්ඵල"න්ති.

සෙසගාථාසුපි එසෙව නයො. දෙසනාවසානෙ අඞ්කුරො ච ඉන්දකො ච සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අඞ්කුරස්ස වත්ථු මාදිඝං.

තණ්හාවනඥවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

චතුවීසතිමො වගෙහා.

---

25. 1.

"වක්ඛුනා සංවරෙ"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්ච භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙසු කිර එකෙකො වක්ඛුවාරාදීසු පඤ්චසු වාරෙසු එකෙකමෙව රක්ඛි, අථෙකදිවසං සන්නිපතිත්වා-අහං දුරක්ඛං රක්ඛාමි අහං

---

1. ම. බහුවස්සානි.

දුරක්ඛං රක්ඛාමීති විවරිත්වා සත්ථාරං පුච්ඡිත්වා ඉමම්හි ජාතිසුසාමාති සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා-භන්තෙ මයං චක්ඛුවාරාදීනි රක්ඛන්තා අත්තනෝ අත්තනෝ රක්ඛණවාරමේව දුරක්ඛන්ති මඤ්ඤමානා භෝ ත්‍වඤ්ච අඤ්ඤෝ දුරක්ඛං රක්ඛතීති පුච්ඡිංසු. සත්ථා එකං භික්ඛුම්පි අනොසාදෙත්වා-[1] භික්ඛවෙ සඞ්ඛාතිපෙතානි දුරක්ඛානෙව, අපි ච ඛො පන තුම්හෙ න ඉදානෙව පඤ්චසු ඨානෙසු අසංවුතා, පුබ්බෙපි අසංවුතා, අසංවුතත්තා යෙව ච පණ්ඩිතානං ඔවාදෙ අට්ඨත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණිත්ථාති. භාදෙ හන්තෙති? තෙහි යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ තක්කසිලායඤ්ඤතරස්ස වඤ්ඣං විත්ථාරෙත්වා රක්ඛසීනං වසෙන රජකුලෙ ජීවිතක්ඛයං පත්තෙ පත්තාභිසෙකෙන මහා සත්තෙන සෙනාපච්චත්තස්ස හෙට්ඨා රාජාසනෙ නිසින්නෙන අත්තනෝ සිරිසම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා වීරියං නාමෙතං සත්තෙහි කත්තබ්බ මෙවාති වත්වා උදානවසෙන උදානිතං:-

"කුසලූපදෙසෙ ඨිතියා දළ්හයා ච
අවත්ථිතත්තා භයභීරුතාය ච,
න රක්ඛසීනං වසමාගමම්හ
ස සොත්ථිභාවො මහතා හයෙන මෙ"ති.

ඉමං ගාථං දසෙත්වා තදුපි තුම්හෙව පඤ්ච ජනා තක්කසිලායං රජ්ජගහණත්ථාය නික්ඛන්තා මහාසත්තං ආවුධහත්ථා පරිවාරෙත්වා මඟ්ගං ගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙ රක්ඛසීහි චක්ඛුවාරාදි වසෙන උපනිතෙසු රූපාරම්මණාදිසු අසංවුතා පණ්ඩිතස්ස ඔවාදෙ අවත්ථාපෙත්වා ඔලීඛන්තා රක්ඛසීහි ඛාදිතා ජීවිතක්ඛයං සම්පාපුණිංසු, තෙසු පන ආරම්මණෙසු සංවුතෝ පිට්ඨිතෝ පිට්ඨිතෝ අනුබන්ධන්තෝ දෙවවණ්ණිං යක්ඛිණිං අනාදියිත්වා සොත්ථිනා තක්කසිලං ගන්ත්වා රජ්ජං පත්තෝ රාජා අහමෙවාති ජාතකං සමොධානෙත්වා- භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම සඞ්ඛාතිපි වාරාති සංවරිතබ්බාති එතානි හි සංවරන්තෝ එව සබ්බදුක්ඛා පමුච්චන්ති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි:-

"චක්ඛුනා සංවරෙ සාධු සාධු සොතෙන සංවරෙ,
ඝාණෙන සංවරෙ සාධු සාධු ජිව්හාය සංවරෙ.

කායෙන සංවරෙ සාධු සාධු වාචාය සංවරෙ
මනසා සංවරෙ සාධු සාධු සබ්බත්ථ සංවරෙ,
සබ්බත්ථ සංවුතෝ භික්ඛු සබ්බදුක්ඛා පමුච්චති"ති.

තත්ථ **චක්ඛුනා**නි යදි හි භික්ඛුනෝ චක්ඛුවාරෙ රූපාරම්මණං ආපාථං ආගච්ඡෙය්‍ය භාදෙ ඉට්ඨාරම්මණෙ අරජ්ජනත්ථාය අනිට්ඨාරම්මණෙ අදුස්සනත්ථාය අසම්පජඤ්ඤෙ මොහං අනුප්පාදෙනත්ථාය තස්මිං

1 ම. අනොසාදෙත්වා, අනුසාරෙත්වා.

වාරෙ සංවරෝ එකනං පිදහනං ගුත්ති නාම හොති, තස්ස සෝ එවරූපෝ **චක්ඛුනා සංවරෝ සාධු**, එස නයෝ සොතාවාරාදීසුපි. චක්ඛුවාරාදීසු යෙව පන සංවරෝ වා අසංවරෝ වා උපපජ්ජති පරතෝ පන ජවනවීථියං එස ලබ්භති, පුථුජ්ජනෙ අසංවරෝ උපපජ්ජනෙනා අස්සද්ධා අකතඤ්ඤී කොසජ්ජං මුට්ඨස්සච්චං අඤ්ඤාණන්ති අකුසල විථියං අයං පඤ්චවිධෝ ලබ්භති, සංවරෝ උපපජ්ජනෙනා සද්ධා ඛන්ති විරියං සති ඤාණන්ති කුසලවිථියං අයං පඤ්චවිධෝ ලබ්භති. **කායෙන සංවරෝති** තත්ථ පන පඤාදකායොපි චොපනකායොපි ලබ්භති, උභයම්පි පනෙතං කායවාරමෙව, තත්ථ සෝ පඤාදවාරෙ සංවරෝ කථිතොව, චොපනවාරෙපි තංවත්ථුකා පාණාතිපාතා අදින්නාදානා මිච්ඡාචාරාති තෙහි චොපනකායෙහි සඞ්ඛං අකුසල විථියං උපපජ්ජනෙහි තෙහි තං වාරං අසංවුතං හොති, කුසල විථියං උපපජ්ජනෙහි **පාණාතිපාතාවෙරමණිං** ආදීහි සංවුතං. **වාචාය්‍යාති එත්ථාපි** චොපනවාචාපි වාචා කායසඞ්ඛං උපපජ්ජනෙහි මුසාවාදාදීහි තං වාරං අසංවුතං හොති, මුසාවාදා වෙරමණ්ඩාදීහි සංවුතං. **මනසා සංවරෝති එත්ථාපි** ජවනමනතෝ අඤ්ඤෙන මනෙන සඞ්ඛං අභිජ්ඣාදයෝ නත්ථි, මනොවාරෙ පන ජවනක්ඛණෙ උපපජ්මානෙහි අභිජ්ඣාදීහි තං වාරං අසංවුතං හොති අනභිජ්ඣා දීහි සංවුතං. **සාධු සඛඛජ්ඣාති** තෙත්‍ර. චක්ඛුවාරාදීසු සබ්බෙසුපි සංවරෝ සාධු. එත්තාවතා හි අට්ඨ සංවරවාරානි අට්ඨ ච අසංවරවාරානි කථිතානි, තෙසු අට්ඨසු අසංවරවාරෙසු ඨිතෝ භික්ඛු සකලවට්ටමූලක දුක්ඛතෝ න මුච්චති, සංවරවාරෙසු පන ඨිතෝ සබ්බසොපි වට්ටමූලකදුක්ඛා මුච්චති. තෙන වුත්තං:- **සබ්බිඤ්ච සංවුතෝ භික්ඛු සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතීති.**

දෙසනාවසානෙ පඤ්ච භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිංසු. සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

පඤ්චභික්ඛූනං වත්ථු පඨමං.

---

25. 2.

"ඡන්දසඤ්ඤතෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං හංසඝාතකං භික්ඛුං ආරබ්ධ කථෙසි.

සාවත්ථිවාසිනෝ කිර වෙ සකුණඝාතකා භික්ඛූසු පබ්බජිත්වා ලද්ධූප සම්පදා සෙහුය්‍යෙන එකතෝ විහරන්ති. තෙ එකදිවසං අවිරවතිං ගන්ත්වා නහාත්වා ආතපං තපමානා සාරණ්ඩියං කථං කථෙන්තා අට්ඨංසු, තස්මිං ඛණෙ වෙ හංසා ආකාසෙන ගච්ඡන්ති, අථ ඛෝ දහර භික්ඛු සකඛරං ගහෙත්වා එකස්ස හංසපොතකස්ස අක්ඛි පහරිස්සාමීති ආහ, ඉතරෙ න සක්ඛිස්සසීති ආහ, තිට්ඨතු ඉමස්මිං පස්සෙ අක්ඛි පර පස්සෙ අක්ඛිං පහරිස්සාමීති, ඉදමපි න සක්ඛිස්සසියෙවාති, තෙන හි

උපධාරෙහීති නිගංසං[1] සකඛරං ගහෙත්වා හංසස්ස පච්ඡාභාගෙ බිම්, සකඛරසද්දං සුත්වා නිවත්තිත්වා ඔලොකෙසි, අථ නං ඉතරෝ වට්ට සකඛරං ගහෙත්වා පරපස්සෙ අකඩ්ඪමානි පහරිත්වා ඔරිමකණ්ණා නිකඛාමෙසි, හංසො විරවන්තො පරිවත්තිත්වා තෙසං පාදමූලෙයෙව පති. තස්ස ඡිතා භික්ඛූ දිස්වා ආවුසො බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිත්වා අනනුච්ඡවිකං වො කතං පාණාතිපාතං කරොන්තෙහීති වත්වා තෙ ආදාය ගන්ත්වා තථාගතස්ස දස්සෙසුං, සත්ථා- සච්චං කිර භික්ඛු තයා පාණාතිපාතො කතොති? පුච්ඡිත්වා- සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ- භික්ඛු තාදිසා එවරූපෙ නිය්‍යානිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා එවමකාසි? පොරාණකපණ්ඩිතා අනුපපන්නෙ බුද්ධෙ අගාරමජ්ඣෙ වසමානා අපප මත්තකෙසුපි ඨානෙසු කුක්කුච්චං කරිංසු, තං පන එවරූපෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා කුක්කුච්චමත්තම්පි න අකාසීති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ කුරුරට්ඨෙ ඉන්දපත්තනගරෙ ධනඤ්ජයෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා අනුපුබ්බෙන විඤ්ඤුතං පත්තො තක්කසිලායං සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පිතරා ඔපරජ්ජෙ පතිට්ඨාපිතො අපරභාගෙ පිතු අච්චයෙන රජ්ජං පත්වා දස රාජධම්මෙ අකොපෙන්තො කුරුධම්මෙ[2] වත්තති, කුරුධම්මො නාම පඤ්චසීලානි. තානි බොධිසත්තො පරිසුද්ධානි කත්වා රක්ඛති, යථා ච බොධිසත්තො එවමස්ස මාතා අග්ගමහෙසී කාණ්ටඨහාතා උපරාජා පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණෙ රජ්ජුගාහකො අමච්චො සාරථි සෙට්ඨි දෙණ්ඩපාපකො මහාමත්තා දෙවාරිකො නගරසොභිනී වණ්ණදාසීති එවමෙතෙසු එකාදසසු ජනෙසු කුරුධම්මං රක්ඛන්තෙසු කාලිඟරට්ඨෙ දන්තපුරනගරෙ කාලිඞ්ගො රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්ස රට්ඨෙ දෙවො න වස්සි, මහාසත්තස්ස පන අඤ්ඤාතවසභො[3] නාම මඞ්ගලහත්ථී මහාපුඤ්ඤෙ හොති, රට්ඨවාසිනො තස්මිං ආනීතෙ දෙවො වස්සිස්සතීති සඤ්ඤං රඤ්ඤෙ පහිණිංසු, තෙ ගන්ත්වා මහාසත්තං හත්ථිං යාචිංසු, සත්ථා ඉමං තෙසං යාචනෙ කාරණං දස්සෙතුං:-

"තව සද්ධං ච සීලං ච විදිත්වාන ජනාධිප,
වණ්ණං අඤ්ඤාතවණ්ණන කාලිඞ්ගස්මිං විනිග්ගහෙ"ති.

ඉමං නිකතිපාතෙ ජාතකං කථෙසි. හත්ථිම්හි පන ආනීතෙපි දෙවෙ අවස්සනෙන සො රාජා කුරුධම්මං රක්ඛති තෙනස්ස රට්ඨෙ දෙවො වස්සතීති සඤ්ඤං යං සො කුරුධම්මං රක්ඛති තං සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිත්වා ආනෙථාති පුන කාලිඞ්ගා බ්‍රාහ්මණෙ ච අමච්චෙ ච පෙසෙසි, තෙසු ගන්ත්වා යාචනෙතස්ස රාජානං ආදිං කත්වා සබ්බෙපි තෙ අත්තනො සීලෙසු කිඤ්චි කුක්කුච්චමත්තං කත්වා අපරිසුද්ධං නො

1. ම. දුනිගං. 2. ම. ගරුධම්මෙ. 3. ම. අඤ්ඤතඝනහත්ථිං.

සීලානි පරිකිලිට්ඨානිපි න එත්තාවතා සීලභෙදෝ හොතීති තෙහි පුඤ්ඤපුඤ්ඤං යාචිත්වා අත්තනෝ අත්තනෝ සීලානි කථේසුං. කාලිඞ්ගෝ සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛාපෙත්වා ආහටං කුරුධම්මං දිස්වාව සමාදාය සාධුකං පූරෙසි. තස්ස රට්ඨේ දෙවෝ පාවස්සි රට්ඨං ඛෙමං සුභික්ඛං අහොසි. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා:-

"ගණිකා උපපලවණ්ණා පුණ්ණා දෙවාරිකෝ තදා,
රජ්ජුගාහෝ ච කච්චානෝ දෙණ්ඩකිච්චා ච කොලිතෝ.

සාරිපුත්තෝ තදා සෙට්ඨි අනුරුද්ධෝ ච සාරථි,
බ්‍රාහ්මණෝ කස්සපෝ ථේරෝ උපරාජා නන්දපණ්ඩිතෝ.

මහේසි රාහුලමාතා මායා දෙවී ජනෝතිකා,
කුරුරාජා බොධිසත්තෝ එවං ධාරේථ ජාතක"න්ති.

ජාතකං සමෝධානෙත්වා- භික්ඛවෙ එවං පුබ්බෙ පණ්ඩිතා අප්පමත්තකෙපි කුක්කුච්චෙ උපපන්නෙ අත්තනෝ සීලභෙදං ආසංකිංසු. එවං පන මාදිසස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ පබ්බජිත්වා පාණාතිපාතං කරොන්තෝ භාරියං කම්මමකාසි, භික්ඛූනං නාම හත්ථෙහි පාදෙහි වාචාය ච සඤ්ඤතෙන භවිතබ්බන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"හත්ථසඤ්ඤතෝ පාදසඤ්ඤතෝ
වාචාය සඤ්ඤතෝ සඤ්ඤතුත්තමෝ,
අජ්ඣත්තරතෝ සමාහිතෝ
එකෝ සන්තුසිතෝ තමාහු භික්ඛූ"ති.

තත්ථ **හත්ථසඤ්ඤතෝති** හත්ථක්ීළාපනාදීනං වා හත්ථෙන පරෙසං පහරණාදීනං වා අභාවෙන හත්ථසඤ්ඤතෝ. දුතියපදෙපි එසෙව නයෝ. වාචාය පන මුසාවාදාදීනං අකරණතෝ **වාචාය සඤ්ඤතෝ**. **සඤ්ඤුත්තමෝති** සංයතත්තභාවෝ, කායවලන සිප්පක්ඛිපනභමුකවිකාරාදීනං අකරණතොති අත්ථෝ. **අජ්ඣත්තරතොති** ගොචරජ්ඣත්තසංඛාතාය කම්මට්ඨානභාවනාය රතෝ. **සමාහිතෝති** සුට්ඨු ඨපිතෝ. **එකෝ සන්තුසිතෝති** එකවිහාරී හුත්වා සුට්ඨු තුසිතෝ විපස්සනාචාරතෝ පඨාය අත්තනෝ අධිගමෙන තුට්ඨමානසෝ, පුථුජ්ජනකල්‍යාණකං හි ආදිං කත්වා සබ්බෙපි සෙඛා අත්තනෝ අධිගමෙන සන්තුස්සනතීති සන්තුසිතා, අරහා පන එකන්ත සන්තුසිතොව, තං සන්ධායෙතං වුත්තං.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

හංසජාතකස්ස වණ්ණනා දුතියා.

---

25. 3.

"යෝ මුඛසඤ්ඤතෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ කොකාලිකං ආරබ්ධ කථේසි.

වත්ථු-"අථ ඛෝ කොකාලිකෝ භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසංකමී"ති සුත්තෙ ආගතමෙව, අත්ථොපිස්ස අට්ඨකථාය වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. කොකාලිකෙ පන පදුමනිරයං උපපන්නෙන ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-අහො කොකාලිකෝ භික්ඛු අත්තනෝ මුඛං නිස්සාය විනාසං පත්තොති වෙ අඝසාවකෙ අකෙකා සන්නිසින්නව භිස්ස පථවි විවරමදාසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා- කායග්ගත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බෙපි කොකාලිකෝ භික්ඛු අත්තනෝ මුඛමෙව නිස්සාය නට්ඨොති වත්වා තමත්ථං සොතුකාමෙහි භික්ඛූහි යාචිතෝ තස්ස පකාසනත්ථං අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ හිමවන්තපදෙසෙ එකස්මිං සරෙ කච්ඡපෝ වසති, වෙ හංසපොතකා ගොචරාය චරන්තා තෙන සද්ධිං විස්සාසං කත්වා දළහවිස්සාසිකා හුත්වා එකදිවසං කච්ඡපං පුච්ඡිංසු- සම්ම අම්හාකං හිමවන්තෙ චිත්තකූටපබ්බතතලෙ කඤ්චනගුහාය වසනට්ඨානං රමණීයං පදෙසෙ ගච්ඡිස්සසි අම්හෙහි සද්ධිනති?, අහං කථං ගමිස්සාමීති, මයං තං නෙස්සාම සචෙ මුඛං රක්ඛිතුං සක්කිස්සසීති, රක්ඛිස්සාමි සම්මා ගහෙත්වා මං ගච්ඡෙය්යාථාති, තෙ සාධූති වත්වා එකං දණ්ඩකං කච්ඡපෙන ඛංසාපෙත්වා සයං තස්ස උභොකොටියො ඛසිත්වා ආකාසං පක්ඛන්දිංසු. තං තථා හංසෙහි නීයමානං ගාමදාරකා දිස්වා වෙ හංසා කච්ඡපං දණ්ඩෙන වහන්තීති ආහංසු. කච්ඡපොයදි මං සභායකා නෙන්ති කිං තුම්හාකං එත්ථ හොති දුට්ඨවෙටකාති වත්තුකාමොව හංසානං සීසවෙගතාය බාරාණසීනගරෙ රාජනිවෙසනස්ස උපරිභාගං සම්පත්තකාලෙ දට්ඨට්ඨානතො දණ්ඩකං විස්සජ්ජෙත්වා ආකාසඛණෙ පතිත්වා වෙධා භිජ්ජි. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා:-

"අවධී වත අත්තානං කච්ඡපෝ බ්‍යාහරං ගිරං,
සුගහීතසම්ං කට්ඨස්මිං වායාය සකියාවධී.

එතම්පි දිස්වා තරවීරිය සෙට්ඨ
වාචං පමුඤ්චව කුසලං නාතිවෙලං,
පස්සසි බහුභාණෙන කච්ඡපං ව්‍යසනං ගත"නති.

ඉමං දුකනිපාතෙ බහුභාණිජාතකං විත්ථාරෙත්වා-භික්ඛවෙ භික්ඛූනාම මුඛසංගතෙන සමවාරිනා අනුද්ධතෙන නිබ්බුතවිතෙන භවිතබ්බන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යො මුඛසඤ්ඤතෝ භික්ඛු මන්තභාණී අනුද්ධතෝ,
අත්ථං ධම්මං ව දීපෙති මධුරං තස්ස භාසිත"නති.

තත්ථ මුඛසඤ්ඤතොති දසඅකුසලාදයොපි සබ්බෙ දුජ්ජාතෝ සබ්බෙ දුස්සීලොති ආදිනා අවවනතාය මුඛෙන සඤ්ඤතෝ. **මන්තභාණීති** මන්තා වුච්චති පඤ්ඤා තාය පන භණනසීලෝ. **අනුද්ධතොති**

නිබ්බුතචිත්තෙනා අත්ථං ධම්මඤ්ච දීපෙතීති භාසිතත්ථං චෙව දෙසනා ධම්මඤ්ච කථෙති. මධුරන්ති එවරූපස්ස භික්ඛුනෝ භාසිතං මධුරං නාම, යො පන අත්ථමෙව සම්පාදෙති න පාලිං පාලිං යෙව සම්පාදෙති න අත්ථං උභයං වා පන න සම්පාදෙති තස්ස භාසිතං මධුරං නාම න හොතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කොකාලිකස්ස වත්ථු නවමං.

---

25. 4.

"ධම්මාරාමෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ධම්මාරාමත්ථෙරං නාම ආරබ්ධ කථෙසි.

සත්ථාරා කිර- ඉතෝ මෙ චතුමාසච්චයෙන පරිනිබ්බාණං භවිස්සතීති ආරොචිතෙ අනෙකසඝස්සා භික්ඛූ සත්ථාරං පරිවාරෙත්වා විචරිංසු, තත්ථ පුථුජ්ජනා අස්සූනි සන්ධාරෙතුං නාසක්ඛිංසු, ඛීණාසවානං ධම්මසංවෙගො උපජ්ජි, සබ්බෙපි කිඤ්චාපි කිච්චකාරිනොව හුත්වා වගගබන්ධනෙන විචරන්ති, එකො පන ධම්මාරාමො නාම භික්ඛු භික්ඛූනං සන්තිකං න උපසඞ්කමති භික්ඛූහි කිං ආවුසොති වුච්චමානොපි පටිවචනම්පි අදාසි. සත්ථා කිර චතුමාසච්චයෙන පරිනිබ්බායිස්සති අහං හි අවීතරාගො සත්ථරි ධරමානෙයෙව වායමිත්වා අරහත්තං පාපුණිස්සාමීති එකකොව විහරන්තෝ සත්ථාරා දෙසිතං ධම්මං ආවජ්ජති විනෙතුං අනුස්සරති, භික්ඛූ තථාගතස්ස ආරොචෙසුං- භන්තෙ ධම්මාරාමස්ස තුම්හෙසු සිනෙහමත්තකම්පි නත්ථි සත්ථා කිර පරිනිබ්බායිස්සති කින්නුඛො කරිස්සාමීති අමෙහි සඞ්ගම්මන්තනමත්තම්පි න කරොතීති, සත්ථා තං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තවං එවං කරොසීති? පුච්ඡි, සච්චං භන්තෙති, කිං කාරණාති? තුම්හෙ කිර චතුමාසච්චයෙන පරිනිබ්බායිස්සථ අහං වමහි අවීතරාගො තුම්හෙසු ඨරන්තෙසු යෙව අරහත්තං පාපුණිස්සාමීති තුම්හෙහි දෙසිතං ධම්මං ආවජ්ජාමි විනෙතුම් අනුස්සරාමීති, සත්ථා සාධු සාධූති තස්ස සාධුකාරං දත්වා- භික්ඛවෙ අඤ්ඤෙනපි මයි සිනෙහවනෙන්න භික්ඛූනා නාම ධම්මාරාමසදිසෙනෙව භවිතබ්බං, නහි මයහං මාලාගන්ධාදීහි පූජං කරොන්තා මම පූජං කරොනතී නාම, ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජන්තා එව පන මං පූජෙන්තී නාමාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ධම්මාරාමෝ ධම්මරතෝ ධම්මං අනුවිචින්තයං,
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු සද්ධම්මා න පරිහායති"ති.

තත්ථ නිවාසනට්ඨානට්ඨෙන සමථවිපස්සනාධම්මෙහි ආරාමෝ අස්සාති **ධම්මාරාමෝ**. තස්මිං යෙව ධම්මෙ රතොති **ධම්මරතෝ**.

තසෙසව ධම්මස්ස පුනපපුන චින්තනතාය **ධම්මං අනුවිචින්තයං**. තං ධම්මං ආවජ්ජනෙතා මනසිකරොනෙතාති අත්ථො. **අනුස්සරතී**ති තමෙව ධම්මං අනුස්සරනෙතා **සද්ධම්මාති** එවරූපො භික්ඛු සත්ත තිංසභෙදා බොධපක්ඛියධම්මා නවවිධලොකුත්තරධම්මා ච න පරිහායතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ සො භික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨහි. සමපත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

ධම්මාරාමත්ථෙර වත්ථු චතුත්ථං.

25. 5.

"සලාභ"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරනෙතා අඤ්ඤතරං විපක්ඛසෙවකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස කිරෙකො දෙවදත්තපක්ඛිකො භික්ඛු සඛායො අහොසි, සො තං භික්ඛුං භික්ඛූහි සද්ධිං පිණ්ඩාය චරිත්වා තතහත්තකිච්චං ආගච්ඡන්තං දිස්වා–කුහිං ගතොසීති? පුච්ඡි, අසුකට්ඨානං නාම පිණ්ඩාය චරිතුනති, ලද්ධා තෙ පිණ්ඩපාතොති? ආම ලද්ධාති, ඉධ අම්හාකං මහාලාභසක්කාරෝ නත්ථිපාහං ඉධෙව හොහීති සො තස්ස වචනෙන කතිපාහං තත්ථ වසිත්වා සත්ථාරානමෙව අගමාසි, අථ නං භික්ඛූ අයං භනෙතා දෙවදත්තස්ස උපපන්නලාභසක්කාරං පරිභුඤ්ජති දෙවදත්තස්ස පක්ඛිකො එසොති සත්ථාගතස්ස ආරොචෙසුං, සත්ථා තං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තවං එවමකාසීති? පුච්ඡිත්වා– ආම භනෙතා අහං තත්ථ එකං දහරං නිස්සාය කතිපාහං වසිං න පන දෙවදත්තස්ස ලද්ධිං රොචෙමීති, අථ නං භගවා කිඤ්චාපි තවං ලද්ධිං න රොචෙසි දිට්ඨදිට්ඨකානං පන එව ලද්ධිං රොචෙනෙතා විය විවරසි න තවං ඉදානෙව එවං කරොසි පුබ්බෙපි එවරූපො යෙවාති වත්වා– ඉදානි තාව භනෙතා අමෙහි සාමං දිට්ඨා පුබ්බ පනෙස තෙසං තෙසං ලද්ධිං රොචෙනෙතා විය විවරි ආචික්ඛථ නොති භික්ඛූහි යාචිතො අතීතං ආහරි–

> "පොරාණවොරාන වචො නිසම්ම
> මහිලාමුඛො පොථයමබ්බචාරී,
> සුසඤ්ඤතානං හි වචො නිසම්ම
> ගජුත්තමො සබ්බගුණෙසු අට්ඨා"ති.

ඉමං මහිලාමුඛජාතකං විත්ථාරෙත්වා– භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම සකලාභෙනෙව සන්තුට්ඨෙන භවිතබ්බං පරලාභං පත්ථෙතුං න වට්ටති පරලාභං පත්ථෙන්තස්ස හි ඛීණාසවපසාදාභාගඨලෙසු එකඩමෙමාපි නුපජ්ජති සකලාභසන්තුට්ඨස්සෙව පන ඛීණාසවාදීනි උපජ්ජන්තීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:–

"සලාභං නාතිමඤ්ඤේය්‍ය නාඤ්ඤස්ස පිහයං චරේ,
අඤ්ඤස්සං පිහයං භික්ඛු සමාධිං නාධිගච්ඡති.
අපපලාභොපි චේ භික්ඛු සලාභං නාතිමඤ්ඤති,
තං වේ දේවා පසංසන්ති සුද්ධාජීවිං අතන්දිත"න්ති.

තත්ථ **සලාභන්ති** අත්තනෝ උපජ්ජනකලාභං, සපදානචාරං හි පරිවජ්ජෙත්වා අඤ්ඤස්ස ජීවිතං කප්පෙන්තෝ සලාභං අතිමඤ්ඤතී නිළෙති ජිගුච්ඡති නාම, තස්මා එවං අකරණත්ථං සලාභං **නාතිමඤ්ඤේය්‍ය**. **අඤ්ඤස්සං පිහයං**න්ති අඤ්ඤස්ස ලාභං පත්ථෙන්තෝ **න චරේය්‍යා**ති අත්ථෝ. **සමාධිං නාධිගච්ඡතී**ති **අඤ්ඤස්සං** හි ලාභං පිහයන්තෝ තෙසං විවරාදිකරණත්ථං උස්සුක්කං ආපන්නෝ භික්ඛු අපණ්ණකසමාධිං වා උපචාරසමාධිං වා නාධිගච්ඡති. **සලාභං නාතිමඤ්ඤතී**ති අපපලාභොපි සමානෝ උච්චනීචකුලේ පරිපාටියා සපදානං චරන්තෝ භික්ඛු සලාභං නාතිමඤ්ඤතී නාම. **තං වෙ**ති තං එවරූපං භික්ඛුං සාරජීවිතත්ථාය සුද්ධාජීවිං ජංඝාබලං නිස්සාය ජීවිතකප්පනත්ථාය අකුසීතතාය **අතන්දිතං දෙවා පසංසන්ති** ථොමෙන්තීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

විසඛදෙවකහිඛුස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

25. 6.

"සබ්බසො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ පඤ්චගඝදායකං නාම බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර සස්සෙ ඛෙත්තෙ ඨිතකාලෙ[1] යෙව ඛෙත්තඝනං නාම දෙති, ඵලකාලෙ ඵලඝනං නාම දෙති, ඵලභණ්ඩකාලෙ ඵල භණ්ඩඝනං නාම දෙති, උකඛලිකකාලෙ කුම්භඝනං නාම දෙති, පාතියං වඩ්ඪිතකාලෙ පාතඝනං නාම දෙති, ඉමානි පඤ්චඝන දානානි දෙති, සම්පත්තස්ස අදත්වා නාම න භුඤ්ජති, තෙනස්ස පඤ්චඝනදායකොත්වෙව නාමං අහොසි. සත්ථා තස්ස ච බ්‍රාහ්මණියා චස්ස ත්‍යානං ඵලානං උපනිස්සයං දිස්වා බ්‍රාහ්මණස්ස භොජන වෙලාය ගන්ත්වා වාරෙ අට්ඨාසි, සොපි වාරපමුඛෙ අන්තොගෙහාභි මුඛො නිසීදිත්වා භුඤ්ජති සත්ථාරං වාරෙ ඨිතං න පස්සති, බ්‍රාහ්මණි පනස්ස තං පරිවිසමානා සත්ථාරං දිස්වා විනෙතුං-අයං බ්‍රාහ්මණෝ පඤ්චසු ඨානෙසු අඝං දත්වා භුඤ්ජති ඉදානි ච පන සමණෝ ගොතමෝ ආගන්ත්වා වාරෙ ඨිතෝ සචෙ බ්‍රාහ්මණෝ එතං දිස්වා අත්තනෝ හත්ථං නීහරිත්වා දස්සති පුනස්සාහං පවිසිතුං න සක්ඛිස්සාමීති, සා-එවමාහ සමණං ගොතමං න පස්සිස්සතීති සත්ථු පිට්ඨිං දත්වා තස්ස පවිසනතො තං පවිසිදෙනති ඔතත්වා පුණ්ණවත්ථං

1. ම. සස්සඛෙත්තසොභිතකාලෙ.

පාණිනා පටිච්ඡාදෙන්තී විය අට්ඨාසි, තථා සීතා එව ච පන හතොනුඛෝ නොහි සත්ථාරං අද්ධක්ඛිඤ්ඤ ඔලොකෙසි, සත්ථා තඤ්ඤෙව අට්ඨාසි, බ්‍රාහ්මණස්ස පන සවණභයෙන අතිච්ඡාති න වදෙති ඔසක්කිත්වා පන සන්තිකමෙව අතිවජ්ජාති ආහ, සත්ථා න ගම්ඝස්සාමීති සීසං වාලෙසි, ලොකගරුනා බුද්ධෙන න ගම්ඝස්සාමීති සීසෙ වාලිතෙ සා සක්ඛාරෙතුං අසක්කොන්තී මහාහසිතං හසි. තස්මිං ඛණෙ සත්ථා ගෙහාභිමුඛං ඔභාසං මුඤ්චි, බ්‍රාහ්මණොපි පිට්ඨිං දත්වා නිසිනෙනා එව බ්‍රාහ්මණියා හසිතසද්දං සුත්වා ජබ්භණ්ණානං ච රංසීනං ඔභාසං ඔලොකෙත්වා සත්ථාරං අද්දස. බුද්ධා හි නාම ගාමෙ වා අරඤ්ඤෙ වා හෙතුසම්පන්නානං අත්තනං අදස්සෙත්වා න පක්කමන්ති. බ්‍රාහ්මණොපි සත්ථාරං දිස්වා-හොති නාසිතොමහි තයා රාජපුත්තං ආගන්ත්වා වාරෙ සිතං මයා අනාචික්ඛන්තියා භාරියං තෙ කම්මං කතන්ති වත්වා අඤ්ඤතරං භොජනපාතිං ආදාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා- හො ගොතම අහං පඤ්චසු ඨානෙසු අගාහං දත්වාව භුඤ්ජාමි ඉතො ච මජ්ඣෙ භින්දිත්වා[1] එකොව හත්තකොට්ඨාසො භුත්තොහං එකො කොට්ඨාසො අවසිට්ඨො පතිගණ්හිස්සසි මෙ ඉදං හත්තන්ති, සත්ථා- න මෙ තව උච්චිට්ඨභත්තෙන අත්ථොති අවත්වා- බ්‍රාහ්මණ අඥමපි මයාමෙව අනුච්ඡිට්ඨං මජ්ඣෙ භින්දිත්වා අඩ්ඩභුත්ත හත්තමපි චරිමකභත්තපිණ්ඩම්පි මයහමෙව අනුච්ඡිට්ඨකං, මයං හි බ්‍රාහ්මණ පරදත්තූපජීවිපෙතසදිසාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යදඥතො මජ්ඣිතො සෙසතො වා
පිණ්ඩං ලභෙථ පරදත්තූපජීවී,
නාලත්ථ තං නොපි නිපච්චවාදී[2]
තං වා පි ධීරා මුනිං වෙදයන්ති"නි.

බ්‍රාහ්මණො තං සුත්වාව පසන්නචිත්තො හුත්වා අහො අච්ඡරියං දීපසාමිකො නාම රාජපුත්තො න මෙ තව උච්චිට්ඨභත්තෙන අත්ථොති අවත්වා එවං වක්ඛතීති වාරෙ සීතකොව සත්ථාරං පඤ්හං පුච්ඡි-හොහි ගොතම තුම්හෙ අත්තනො සාවකෙ භික්ඛූති වදථ කිත්තාවතා භික්ඛු නාම හොතීති?, සත්ථා- කථංරූපා නුඛෝ ඉමස්ස ධම්මදෙසනා සප්පායාති උපධාරෙන්තා- ඉමෙ වෙපි ජනා කස්සපබුද්ධකාලෙ නාමරූපනානි වදන්තානං කථං සුණිංසු නාමරූපං අවිස්සජ්ජිත්වා තෙසං ධම්මං දෙසෙතුං වට්ටතීති- බ්‍රාහ්මණ නාමෙ ච රූපෙ ච අරජ්ජන්තො අසජ්ජන්තො අසොචන්තො භික්ඛු නාම හොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බසො නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතං,
අසතා ච න සොචති ස වෙ භික්ඛූති වුච්චති"නි.

තත්ථ සබ්බසොති සබ්බස්මිංපි වෙදනාදීනං චතුන්නං රූපක්ඛන්ධස්ස වාති පඤ්චන්නං ඛන්ධානං වසෙන පවත්තෙ නාමරූපෙ.

1. සී. මජ්ඣෙ භින්ත්වා.
2. ම. නාලත්ථුනි නාපි නිපච්චවාදිං.

මමායිතන්නති යස්ස අහන්ති වා මමන්ති වා ගාහෝ නත්ථි. **අසතා ච න සොචතීති** තස්මිඤ්ච නාමරූපෙ ඛයං වයං පත්තෙ මම රූපං ඛීණං-පෙ-මම විඤ්ඤාණං ඛීණන්ති න සොචති න විහඤ්ඤති ඛයවයධම්මං මෙ ඛීණන්ති පස්සති. **ස වෙති** සො එවරූපො විජ්ජමානෙපි[1] නාමරූපෙ මමායිතරහිතොපි අසතාපි තෙන අසොචනෙනා **භික්ඛූති වුච්චතීති** අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ උභොපි ජයම්පතිකා අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

පඤ්චගහදඋසභත්ථෙරඋපාසකස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

25. 7.

"මෙත්තාවිහාරී"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්හ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ ආයස්මන්තෙ මහාකච්චානෙ අවන්තිජනපදෙ කුරරඝරං නිස්සාය පවත්තෙ පබ්බතෙ විහරන්තෙ සොණො නාම කුටිකණ්ණො උපාසකො ථෙරස්ස ධම්මකථාය පසීදිත්වා ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිතුකාමෝ ථෙරෙන- දුක්කරං ඛො සොණ යාවජීවං එකභත්තං එකසෙය්යං බ්‍රහ්මචරියන්ති වත්වා වෙ වාරෙ පටික්ඛිත්තොපි පබ්බජ්ජාය අතිවිය උස්සාහජාතො තතියවාරෙ ථෙරං යාචිත්වා පබ්බජිත්වා අපරභික්ඛූනත්තා දක්ඛිණාපථෙ තිණ්ණං වස්සානං අච්චයෙන ලද්ධූපසම්පදෙ සත්ථාරං සම්මුඛා දට්ඨුකාමෝ හුත්වා උපජ්ඣායං ආපුච්ඡිත්වා තෙන දින්නඅඤ්ඤතරං ගහෙත්වා අනුපුබ්බෙන ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා කතපටිසන්ථාරො සත්ථාරා එකගන්ධකුටියං යෙව අනුඤ්ඤාතසෙනාසනතො බහුදෙව රත්තිං අජ්ඣොකාසෙ චිත්තාමෙත්වා රත්තිභාගෙ ගන්ධකුටිං පවිසිත්වා අත්තනො පත්තසෙනාසනෙ තං රත්තිභාගං චිත්තාමෙත්වා පච්චූසසමයෙ සත්ථාරා අජ්ඣිට්ඨෝ සොළස අට්ඨකවග්ගිකානි සබ්බානෙව සරභඤ්ඤඤ අහණි, අථස්ස භගවා සරභඤ්ඤපරියොසානෙ අභනුමොදන්තො සාධු සාධු භික්ඛූති සාධුකාරං අදාසි, සත්ථාරා දින්නසාධුකාරං සුත්වා භුම්මට්ඨකදෙවා නාගා සුපණ්ණාති එවං යාව බ්‍රහ්මලොකා එකසාධුකාරමෙව අහොසි, තස්මිං ඛණෙ ජෙතවනතො විසංයොජනසතමත්ථකෙ කුරරඝරනගරෙ ථෙරස්ස මාතු මහාඋපාසිකාය ගෙහෙ අධිවත්ථා දෙවතාපි මහන්තෙනා සද්දෙන සාධුකාරමදාසි. අථ නං උපාසිකා ආහ-කො එස සාධුකාරං දෙතීති? අහං භගිනීති, කොසි නිනාති?, තව ගෙහෙ අධිවත්ථා දෙවතාති, ත්වං ඉතො පුබ්බෙ මය්හං සාධුකාරං අදත්වා අජ්ජ කස්මා දෙසීති? නාහං තුය්හං සාධුකාරං දම්මීති, අථ කස්ස තෙ සාධුකාරෝ දින්නොති? තව පුත්තස්ස කුටිකණ්ණස්ස සොණත්ථෙරස්සාති, කිං මෙ

1. ම. ඡජ්ජමානෙපි.

පුත්තෙන නාතන්නි? පුත්තො තෙ අජ්ජ සත්ථාරා සද්ධිං එකගන්ධකුටියං වසිත්වා සත්ත ධම්මං දෙසෙසි, සත්ථා තව පුත්තස්ස ධම්මං සුත්වා පසන්නොහා සාධුකාරමදාසි තෙනස්ස මයාපි සාධුකාරො දින්නොති, සම්මාසම්බුද්ධස්ස හි සාධුකාරං පටිච්චිත්වා භුම්මට්ඨදෙවෙ ආදිං කත්වා යාව බ්‍රහ්මලොකා එකසාධුකාරමෙව ජාතන්ති, කිං පන සාමි මම පුත්තෙන සත්ථු ධම්මො කථිතො සත්ථාරා මම පුත්තස්ස කථිතොති? තව පුත්තෙන සත්ථු කථිතොනි, එවං දෙවතාය කථෙන්තියා කථෙන්තියාව උපාසිකාය පඤ්චවණ්ණා පීති උපජ්ජිත්වා සකලසරීරං එරි. අථස්සා එතදහොසි: සචෙ මෙ පුත්තො සත්ථාරා සද්ධිං එකගන්ධකුටියං වසිත්වා සත්ථු ධම්මං කථෙතුං සක්ඛි මයාපි කථෙතුං සක්ඛිස්සතී යෙව, පුත්තස්ස ආගතකාලෙ ධම්මසවණං කාරෙත්වා ධම්මකථං සුණිස්සාමීති. සොණත්ථෙරොපි ඛො සත්ථාරා සාධුකාරෙ දින්නෙ අයං මෙ උපජ්ඣායෙන දින්නසාසනං ආරොචෙතුං කාලොනි භගවන්තං පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු විනයධරපඤ්චමෙන ගණෙන උපසම්පදං ආදිං කත්වා පඤ්ච වාරෙ යාචිත්වා කතිපාහං සත්ථු සන්තිකෙ යෙව වසිත්වා උපජ්ඣායං පස්සිස්සාමීති සත්ථාරං ආපුච්ඡිත්වා ජෙතවනා නික්ඛම්මිත්වා අනුපුබ්බෙන උපජ්ඣායස්ස සන්තිකං අගමාසි, ථෙරො පුන දිවසෙ තං ආදාය පිණ්ඩාය චරමානො මාතු මහාඋපාසිකාය ගෙහචාරං අගමාසි, සා පුත්තං දිස්වා තුට්ඨමානසා වඤ්චිත්වා සක්කච්චං පරිවිසිත්වා පුච්ඡි-සච්චං කිර තං තාත සත්ථාරා සද්ධිං එකගන්ධකුටියං වසිත්වා සත්ථු ධම්මකථං කථෙසීති? උපාසිකෙ කෙනිදං තුය්හං කථිතන්නි?, තාත ඉමස්මිං ගෙහෙ අධිවත්ථා දෙවතා මහනෙන්න සද්දෙන සාධුකාරං දත්වා- මයා කො එසොනි වුත්තෙ අහන්නි වත්වා එවඤ්චවඤ්ච කථෙසි, තං සුත්වා මයහං එතදහොසි- සචෙ මෙ පුත්තො සත්ථු ධම්මං නාථෙසි මයාමපි කථෙතුං සක්ඛිස්සතීනි, අථ තං ආහ-තාත යතො තයා සත්ථු සම්මුඛා ධම්මො කථිතො මයාමපි කථෙතුං සක්ඛිස්සසි එව අසුක දිවසෙ නාම ධම්මසවණං කාරෙත්වා තව ධම්මං සුණිස්සාමීති, සො අධිවාසෙසි, උපාසිකා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දානං දත්වා පූජං කත්වා පුත්තස්ස මෙ ධම්මකථං සුණිස්සාමීති එකමෙව දූසිං ගෙහරක්ඛිකං ඨපෙත්වා සබ්බං පරිජනං ආදාය අන්තොනගරෙ ධම්මසවණට්ඨාය කාරිතෙ මණ්ඩපෙ අලඞ්කතධම්මාසනං අභිරුය්හ ධම්මං දෙසෙන්තස්ස පුත්තස්ස ධම්මකථං සොතුං අගමාසි. තස්මිං පන කාලෙ නවසතා චොරා තස්සා උපාසිකාය ගෙහෙ ඔතාරං ඔලොකෙන්තා විවරන්ති, තස්සා පන ගෙහං සත්තහි පාකාරෙහි පරික්ඛිත්තං සත්තචාර කොට්ඨාගුත්තං, තත්ථ තත්ථ තෙසු තෙසු ඨානෙසු වණ්ඩෙ සුනඛෙ බන්ධිත්වා ඨපෙසිංසු, අන්තොගෙහෙ ඡදනස්ස උදකපාතට්ඨානෙ පන පරිඛං ඛණිත්වා නිපුනා පුරිසිංසු, තං දිවා ආතපෙන විලීනං පඤ්ඤායති[1] වියං නිට්ඨති, රත්තිං තිබ්බං[2] හිමකාලං හුත්වා නිට්ඨති,

1. ම. පඤ්ඤායති. 2. ම. සීතං.

තස්සානන්තරා මහන්තානි අයසංඝාටකානි නිරන්තරං භූමියං ඔදහිංසු, ඉති ඉමඤ්ච රක්ඛං උපාසිකාය ච අන්තොගෙහෙ සිත භාවං පවිචව තෙ චොරා ඔකාසං අලභන්තා තං දිවසං තස්සා ගතභාවං ඤත්වා උම්මඝඤ භින්දිත්වා තිපුපරිඛාය ච අයසංඝාටකානඤ්ච භෙට්ඨාභාගෙනෙව ගෙහං පවිසිත්වා චොරජෙට්ඨකං තස්සා සන්තිකං පහිණිංසු, සචෙ සා අම්හාකං ඉධ පවිට්ඨභාවං සුත්වා නිවත්තිත්වා ගෙහාභිමුඛී ආගච්ඡති අසිනා තං පහරිත්වා මාරෙථාති, සො ගන්ත්වා තස්සා සන්තිකෙ අට්ඨාසි. චොරාපි අන්තොගෙගෙ දීපං ජාලෙත්වා කහාපණගබ්භෙ චාරං විචරිංසු. සා දිස්වා චොරෙ දිස්වා උපාසිකාය සන්තිකං ගන්ත්වා අය්යෙ බහූ චොරා ගෙහං පවිසිත්වා කහාපණගබ්භෙ චාරං විචරිංසූති අරොචෙසි, චොරා අත්තනා දිට්ඨකහාපණෙ හරන්තු අහං මම පුත්තස්ස ධම්මකථං සුණාමි මා මෙ ධම්මස්ස අන්තරායං කරි ගෙහං ගච්ඡාති පහිණි, චොරාපි කහාපණගබ්භං තුච්ඡං කත්වා රජතගබ්භවාරං විචරිංසු, සා පුනපි ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි, උපාසිකාපි-චොරා අත්තනො ඉච්ඡිතං හරන්තු මා මෙ අන්තරායං කරිත්ථ පුන තං පහිණි, චොරා රජතගබ්භංපි තුච්ඡං කත්වා සුවණ්ණගබ්භෙ චාරං විචරිංසු, සා පුනපි ගන්ත්වා උපාසිකාය තමත්ථං ආරොචෙසි, අථ තං උපාසිකා ආමන්තෙත්වා හොති ජෙ ත්වං අන්තෙකවාරං මම සන්තිකං ආගතා චොරා ඝථාරුචි තං හරන්තු අහං මම පුත්තස්ස ධම්මං සුණාමි මා මෙ අන්තරායං කරිත්ථ මයා වුත්තාපි මම කථං අනාදිසිත්වා පුනප්පුනං ආගච්ඡසි යෙව සබ්බෙ ඉදානි ආගච්ඡසි ජානිස්සාමි තෙ කත්තබ්බං ගෙහමෙව ගච්ඡාති පහිණි, චොරජෙට්ඨකො තස්සා කථං සුත්වා එවරූපාය ඉත්ථියා සන්තකං හරන්තානං අසනි පතිත්වා මත්ථකං භින්දෙය්යොති චොරානං සන්තිකං ගන්ත්වා සිඤ්ඤ උපාසිකාය සන්තකං පටිපාකතිකං කරොථානි ආහ. තෙ කහාපණෙහි කහාපණගබ්භං රජතසුවණ්ණෙහි රජතසුවණ්ණගබ්භෙ පුන පූරසිංසු. ධම්මතා කිරෙසා යං ධම්මෙ ධම්මචාරිනං රක්ඛති, තෙනෙවාහ:-

"ධම්මෙ හවෙ රක්ඛති ධම්මචාරිං
ධම්මෙ සුවිණ්ණෙ සුඛමාවහාති,
එසානිසංසෙ ධම්මෙ සුවිණ්ණෙ
න දුග්ගතිං ගච්ඡති ධම්මචාරී"ති.

චොරාපි ගන්ත්වා ධම්මඝණ්ඨාතෙ අට්ඨංසු, ථෙරොපි ධම්මං කථෙත්වා විභාතාය රත්තියා ආසනා ඔතරි, තස්මිං ඛණෙ චොරජෙට්ඨකො උපාසිකාය පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා ඛමාහි මෙ අය්යෙති, කිං ඉදං තාතාති? අහං හි තුම්හෙසු ආඝාතං බන්ධා තුම්හෙ මාරෙතුකාමොම අට්ඨාසිනති, තෙන හි තෙ තාත ඛමාමීති, සෙසා චොරාපි තථෙව වත්වා තාතා ඛමාමීති වුත්තෙ තෙ ආහංසු-අය්යෙ සචෙ නො ඛමථ පුත්තස්ස වො සන්තිකෙ අම්හාකං පබ්බජ්ජං

දූපෙථාති, සා පුත්තං වඤ්චිත්වා ආහ-තාත ඉමේ චොරා මම ගුණෙසු තුම්හාකඤ්ච ධම්මකථාය පසන්නා පබ්බජිතං යාචන්ති පබ්බාජෙථ නෙති, ථෙරෙ සාධූති වත්වා තෙහි නිවත්ථවත්ථානං දසානි ජිනුපෙත්වා තම්බමත්තිකාය රජපෙත්වා තෙ පබ්බාජෙත්වා සිලෙසු පතිට්ඨාපෙසි, උපසම්පන්නකාලෙ ච තෙසං එකෙකස්ස විසුං විසුං කම්මට්ඨානමදාසි. තෙ තාවසතා භික්ඛූ විසුං විසුං තව කම්මට්ඨානසත්ථාති ගහෙත්වා එකං පබ්බතං අභිරුය්හ තස්ස තස්ස රුක්ඛස්ස ඡායාය නිසීදිත්වා සමණධම්මං කරිංසු. සත්ථා වීසංයොජන සතමත්ථෙ ජෙතවනමහාවිහාරෙ නිසින්නොව තෙ භික්ඛූ ඔලොකෙත්වා තෙසං වරියාවසෙන ධම්මදෙසනං වවත්ථාපෙත්වා ඔභාසං ඵරිත්වා සම්මුඛෙ නිසීදිත්වා කථෙන්තො විය ඉමා ගාථා අභාසි:-

"මෙත්තාවිහාරී යෝ භික්ඛු පසන්නෝ බුද්ධසාසනෙ,
අධිගච්ඡෙ පදං සන්තං සඞ්ඛාරූපසමං සුඛං.

සිඤ්ච භික්ඛු ඉමං නාවං සිත්තා තෙ ලහුමෙස්සති,
ඡෙත්වා රාගඤ්ච දොසඤ්ච තතො නිබ්බාණමෙහිසි.

පඤ්ච ඡින්ද පඤ්ච ජහෙ පඤ්ච වුත්තරි භාවයෙ,
පඤ්චසඞ්ගාතිගො භික්ඛු ඔඝතිණ්ණොති වුච්චති.

ඣාය භික්ඛු මා ච පමාදෙ මා තෙ කාමගුණෙ භමස්සු[1] චිත්තං,
මා ලොහගුලං ගිලි පමත්තො මා තප්පි දුක්ඛමිදන්ති ඩය්හමානො.

නත්ථි ඣානං අපඤ්ඤස්ස පඤ්ඤා නත්ථි අඣායතො,
යම්හි ඣානඤ්ච පඤ්ඤා ච ස වෙ නිබ්බාණසන්තිකෙ.

සුඤ්ඤාගාරං පවිට්ඨස්ස සන්තචිත්තස්ස භික්ඛුනො,
අමානුසී රති හොති සම්මා ධම්මං විපස්සතො.

යතො යතො සම්මසති ඛන්ධානං උදයබ්බයං,
ලහතී පීතිපාමොජ්ජං අමතං තං විජානතං.

තත්‍රායමාදි භවති ඉධ පඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො,
ඉන්ද්‍රියගුත්ති සන්තුට්ඨි පාතිමොක්ඛෙ ච සංවරෙ.

මිත්තෙ භජස්සු කල්‍යාණෙ සුද්ධාජීවෙ අතන්දිතෙ
පටිසන්ථාරවුත්තස්ස ආචාරකුසලෝ සියා,
තතො පාමොජ්ජබහුලෝ දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සති"ති.

තත්‍ථ මෙත්තාකම්මට්ඨානෙ කම්මං කරොන්තොපි මෙත්තා වසෙන නිකවතුක්කණ්ඨිතෙ නිබ්බත්තෙත්වා ඨිතොපි **මෙත්තාවිහාරී** යෙව නාම. **පසන්නොති** යෝ පන බුද්ධසාසනෙ පසන්නො හොති පසාදං රොචෙති ගෙවාති අත්ථො. **පදං සන්තන්ති** නිබ්බාණසෙඛං නාමං, එවරූපො හි භික්ඛු **සන්තං** කොට්ඨාසං සබ්බසඞ්ඛාරානං උප

1. ම. රමස්සු.

සන්තතාය **සඞ්ඛාරූපසමං** පරමසුඛතාය **සුඛන්ති** ලද්ධනාමං නිබ්බාණං අධිගච්ඡති වින්දති ගෙවාති අත්ථෝ. **සිඤ්ච භික්ඛු ඉමං නාවන්ති** භික්ඛු ඉමං අත්තභාවසඞ්ඛාතං නාවං මිච්ඡාචිත්තකඤ්ඤුදකං ඡඩ්ඩෙන්තෝ සිඤ්ච. **සිත්තා තෙ ලහුමෙස්සතීති** යථා හි මහා සමුද්දෙ උදකසෙව හරිතනාවා ඡිද්දානි පිදහිත්වා උදකස්ස සිත්තතාය සිත්තා සල්ලහුකා හුත්වා සමුද්දෙ අනොසිදිත්වා සීඝං සුපට්ඨානං ගච්ඡති, එවං තවාපි අයං මිච්ඡාචිත්තකඤ්ඤුදකහරිතා අත්තභාවනාවා වක්ඛුවාරාදීනි ඡිද්දානි සංවරෙන පිදහිත්වා උපපත්තිභවස්ස මිච්ඡාචිත්තකඤ්ඤුදකස්ස සිත්තතාය සිත්තා සල්ලහුකා සංසාරවට්ටෙ අනොසිදිත්වා සීඝං නිබ්බාණං ගම්මිස්සති. **ඡෙත්වාති** රාගදෙසමොහමානදිට්ඨිසඞ්ඛාතානි ඡින්ද එතානි හි ඡින්දිත්වා අරහත්තං පත්තො **තතො** අපරභාගෙ අනුපාදිසෙසං **නිබ්බාණමෙහිසීති** අත්ථෝ. **පඤ්ච ඡින්දෙති** හෙට්ඨා අපායසම්පාපකානි පඤ්චාරම්භාභියානි සංයොජනානි පාදෙ බද්ධ රජ්ජුං පුරිසො සත්ථෙන විය හෙට්ඨා මග්ගඤාණෙන ඡින්දෙය්ය. **පඤ්ච ජහෙති** උපරි දෙවලොකසම්පාපකානි පඤ්චුද්ධම්භාභියසංයොජනානි පුරිසො ගීවාය බද්ධරජ්ජුකං විය අරහත්තමග්ගෙන ජහෙය්ය පජහෙය්ය ඡින්දෙථ වානි අත්ථෝ. **පඤ්ච චුත්තරි භාවයෙති** උද්ධම්භාභියසංයොජනානං පහාණත්ථාය සද්ධාදීනි පඤ්චින්ද්‍රියානි උත්තරිං භාවෙය්ය. **පඤ්චඝඤාතිගොති** එවං සන්තෙන පඤ්චඤාණ රාගදෙසමොහමානදිට්ඨිසඞ්ඛාතං අතික්කමනෙන පඤ්චඝඤාතිගො **භික්ඛු ඔඝතිණ්ණොති** වුච්චති චත්තාරෙ ඔඝෙ තිණ්ණොති එවාති වුච්චතීති අත්ථෝ. **ඛාණ භික්ඛූති** භික්ඛු ත්වං විත්තං ඛිත්තං ඛාණාතං වසෙන ඛාණ වෙව කාණකම්මාදිසු ච අපමත්තවිහාරිතාණ මා පමජ්ජි. **භමසූති** පඤ්චවිධෙ ච තෙ කාමගුණෙ චිත්තං මා භමතු. **මා ලොහගුලං ගිලි** සතිවොස්සග්ගලක්ඛණෙන හි පමාදෙන පමත්තා නිරයෙ තත්තං ලොහගුලං ගිලන්ති තෙන තං වදති **මා පමත්තො හුත්වා ලොහගුලං ගිලි මා නිරයෙ ඩය්හමානො දුක්ඛමිදන්ති කන්දිති** අත්ථෝ. **නත්ථි ඛාණනන්ති** ඛාණුපපාදිකාණ වායාමපඤ්ඤාය **අපඤ්ඤස්ස** ඛාණං නාම නත්ථි. **පඤ්ඤා නත්ථීති** අජ්ඣායනත්තස්ස "සමාහිතො භික්ඛු යථාභූතං ජානාති පස්සති"ති වුත්තලක්ඛණා පඤ්ඤා නත්ථි. **සමහි ඛානං ච පඤ්ඤා චාති** යමහි පුග්ගලෙ ඉදං උභයම්පි අත්ථි සො **නිබ්බාණස්ස සන්තිකෙ** ඨිතො ගෙවාති අත්ථෝ. **සුඤ්ඤාගාරං පවිට්ඨස්සාති** කිඤ්චිදෙව විවිත්තොකාසෙ කම්මට්ඨානම විජහිත්වා කම්මට්ඨානමනසිකාරෙන නිසින්නස්ස. **සන්තචිත්තස්සාති** නිබ්බුතචිත්තස්ස. **සම්මාති** හෙතුනා කාරණෙන ධම්මං විපස්සන්නස්ස අවිපස්සන්නාසඞ්ඛාතා **අමානුසී රති** අට්ඨසමාපත්තිසඞ්ඛාතා දිබ්බාපි රති හොති උපජ්ජතීති අත්ථෝ. **යතො යතො සම්මසතීති** අට්ඨතිංසාය ආරම්මණෙසු කම්මං කරොන්තො යෙන යෙනා කාරෙන පුරෙභත්තපච්ඡාභත්තාදිසු වා කාලෙසු යස්මිං යස්මිං අත්තනා අභිරුචිතකාලෙ අභිරුචිතෙ කම්මට්ඨානෙ කම්මං

කරොනෙතා සම්මසති. **උදයබ්බයන්ති පඤ්චන්නං ඛන්ධානං පඤ්චවීසතියා ලක්ඛණෙහි උදයං පඤ්චවීසතියා එව ලක්ඛණෙහි වයං. පීතිපාමොජ්ජන්ති** එවං ඛන්ධානං උදයබ්බයං සම්මසනෙතා ධම්මපීතිං ධම්මපාමොජ්ජං ච ලභති. **අමතන්ති** තං සපපච්චයෙ තාමරූපෙ පාතෙව හුත්වා උපට්ඨහනෙත උප්පන්නං පීතිපාමොජ්ජං අමතමහා නිබ්බාණ සම්පාපනත්තා විඤ්ඤූතං පණ්ඩිතානං අමතමෙවාති අත්ථො. **තත්‍රායමාදීනි** තත්‍ර අයං ආදි ඉදං පුබ්බට්ඨානං හොති. **ඉධ පණ්ඩිතෝ භික්ඛූ** ඉමස්මිං සාසනෙ පණ්ඩිතභික්ඛූතො ඉදානි තං ආදීනි වුත්තං, පුබ්බට්ඨානං දස්සෙනෙතා **ඉන්ද්‍රියගුත්තතිනි** ආදිමාහ. චතුපාරිසුද්ධිසීලං හි පුබ්බට්ඨානං නාම, තස්ස **ඉන්ද්‍රියගුත්තතිනි** ඉන්ද්‍රියසංවරෙ. **සන්තුට්ඨීති** චතුපච්චයසන්තොසෙ, තෙන ආජීවපාරිසුද්ධි වෙව පච්චය සන්නිස්සිතසීලඤ්ච කථිතං. **පාතිමොක්ඛෙති** පාතිමොක්ඛසංවරතෙ ජෙට්ඨකසීලෙ පරිපූරකාරිතා කථිතා. **මිත්තෙ භජස්සු කල්‍යාණෙති** විස්සාසට්ඨකම්මත්තා අපතිරූපසභාගෙ වජ්ජෙත්වා සාධුජීවිතාය **සුදාධුජීවෙ** ජංඝබලං නිස්සාය ජීවිතකප්පනාය අකුසිතෙ **අනාලසෙතෙ** කල්‍යාණමිත්තෙත **භජස්සු** සෙවස්සූති අත්ථො. **පටිසන්ථාරවුත්තස්සාති** ආමිසපටිසන්ථාරෙ ච ධම්මපටිසන්ථාරෙ ච සම්පත්තනවුත්තතිතාය පටිසන්ථාරවුත්තති අස්ස පටිසන්ථාරස්ස කාරකො භවෙය්‍යාති අත්ථො. **ආචාරකුසලොති** සීලම්පි ආචාරො වත්තං පටිවත්තම්පි ආචාරො තත්‍ර කුසලො සියා ඡෙකො භවෙය්‍යාති අත්ථො. **තතො පාමොජ්ජබහුලොති** තතො පටිසන්ථාරවුත්තිතො ච ආචාරකොසල්ලතො ච උප්පන්නෙන ධම්මපාමොජ්ජෙන පාමොජ්ජ බහුලො හුත්වා තං සකලස්සාපි වට්ටදුක්ඛස්ස **අන්තං කරිස්සතීති** අත්ථො.

එවං සත්ථාරා දෙසිතාසු ඉමාසු ගාථාසු එකමෙකිස්සාය ගාථාය පරියොසානෙ එකමෙකං භික්ඛුසතං නිසින්නනිසින්නට්ඨානෙ යෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා සබ්බෙපි තෙ භික්ඛූ ආකාසෙනෙව විසංයොජනසතිකං කන්තාරං අතික්කමිත්වා තථාගතස්ස සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං වණ්ණෙන්තා පොමෙන්තා වන්දිංසූති.

සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්ථු සන්තකං.

---

25. 8.

"වස්සිකා විය පුප්ඵානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්චසතෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිර සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං සම්ම ධම්මං කරොන්තා පාතොව පුප්ඵිතානි වස්සිකපුප්ඵානි සාය වණ්ටතො මුච්චන්තානි දිස්වා තුම්හාකං වණ්ටතො මය පඨමතරං රුක්ඛාදීහි මුච්චිස්සාමාති ඣායිංසු. සත්ථා තෙ භික්ඛූ

ඔලොකෙත්වා භික්ඛවෙ භික්ඛූනං නාම වණ්ටතො මුච්චනපුප්ඵන[1] විය වට්ටඩ්ඩකතො මුච්චිතුං වායමිතබ්බමෙවාති වත්වා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව ආලොකං ඵරිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"වස්සිකා විය පුප්ඵානි මද්දවානි[2] පමුඤ්චති,[3]
එවං රාගඤ්ච දෙසඤ්ච විපමුඤ්චථ[4] භික්ඛවොා"ති.

තත්ථ **වස්සිකානි** සුමනා. **මද්දවානිති** මිලාතානි. ඉදං වුත්තං හොති. යථා වස්සිකා භියෝ‍ය්‍ය පුපඵිතපුප්ඵානි පුනදිවසෙසු පුරාණභූතානි මුඤ්චනති වණ්ටතො විස්සජ්ජෙන්ති. එවං තුම්හෙපි රාගාදීහි දෙසෙහි විපමුච්චෙථාති. දෙසනාවසානෙ සබ්බෙපි තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසූති.

පඤ්චසතභික්ඛූනං වත්ථු අට්ඨමං.

---

25. 9.

"සන්තකායොා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සන්තකායසේරං නාම ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස කිර හත්ථපාදකුක්කුච්චං නාම නාහොසි, කායවිජම්භන රහිතො සන්තඅත්තභාවොව අහොසි. සො කිර සීහයොනිතො ආගතො ථෙරො, සීහා කිර එකදිවසං ගොචරං ගහෙත්වා රජත සුවණ්ණමණිපවාලගුහාදිසු යං අඤ්ඤතරං පවිසිත්වා මනොසිලාතලෙ ගරිතාලවුණ්ණෙසු සත්තාහං නිපජ්ජිත්වා සත්තමෙ දිවසෙ උට්ඨාය නිපන්නාවත්ථානං ඔලොකෙත්වා සචෙ නඛඵුට්ඨස්ස වා කණ්ණානං වා හත්ථපාදානං වා චලිතත්තා මනොසිලාහරිතාලචුණ්ණානං විපකිණ්ණතං පස්සන්ති, න තෙ ඉදං ජාතියා වා ගොත්තස්ස වා පතිරූපන්ති පුන සත්තාහං නිරාහාරා නිපජ්ජන්ති, චුණ්ණානං පන අවිපකිණ්ණභාවෙ සති ඉදං තෙ ජාතිගොත්තානං අනුච්ඡවිකන්ති ආසයා නික්ඛමිත්වා විජම්භිත්වා දිසා අනුවිලොකෙත්වා නික්ඛන්තං සීහනාදං නදිත්වා ගොචරාය පක්කමන්ති, එවරූපාය සීහයොනියා ආගතො අයං භික්ඛු. තස්ස කායසමාචාරානි දිස්වා භික්ඛූ සත්ථු ආරොචෙසුං-න නො භන්තෙ සන්තකායත්ථෙරසදිසො භික්ඛු දිට්ඨපුබ්බො, ඉමස්ස හි නිසින්නට්ඨානෙ හත්ථචලනං පාදචලනං වා කායවිජම්භිතා වා නත්ථීති, තං සුත්වා සත්ථා-භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම සන්තකායත්ථෙරෙන විය කායාදීහි උපසන්තෙනෙව භවිතබ්බන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සන්තකායො සන්තවාචො සන්තවා සුසමාහිතො,
වන්තලොකාමිසො භික්ඛු උපසන්තොති වුච්චති"ති.

---

1. සී. මුච්චනපුප්ඵානි. 2. ම. පච්චවානි. 3. ම. පවුච්චති. 4. ම. විපමුච්චෙථ

තත්ථ **සන්තකායොති** පාණාතිපාතාදීනං අභාවෙන සන්ත කායො. මුසාවාදාදීනං අභාවෙන **සන්තවාචොති**. අභිජ්ඣාදීනං අභාවෙන **සන්තවා**. කායාදීනං නිග්ගහාවප් සුට්ඨු **සමාහිතත්තා සුසමාහිතෙනා**. වතුහි මග්ගෙහි ලොකාමිසස්ස වන්තත්තාය **වන්ත ලොකාමිසො යිකඛු** අබ්භන්තරෙ රාගාදීනං උපසන්නත්තාය **උපසඛෙනාති** වුච්චතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ සො ථෙරො අරහත්තෙ පතිට්ඨහි. සම්පත්තා නම්පි සාණිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

සන්තකායත්ථෙර වත්ථු නවමං.

---

25. 10.

"අත්තනා චොදයත්තානං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තො නඛලකුලත්ථෙරං[1] ආරබ්භ කථෙසි.

එකො කිර දුග්ගතමනුස්සො පරෙසං භතිං කත්වා ජීවති, තං එකො භික්ඛු පිලොතිකඛණ්ඩනිවත්ථං නඛලං උක්කිපිත්වා ගච්ඡන්තං දිස්වා එවමාහ:- කිං පන තෙ එවං ජීවනතො පබ්බජ්ජතුං න වට්ටතීති.? කො මං භණෙත එවං ජීවන්තං පබ්බාජෙස්සතීති? සචෙ පබ්බජිස්සසි අහං තං පබ්බාජෙස්සාමීති, සාධු භණෙත සචෙ මං පබ්බාජෙස්සථ[2] පබ්බජිස්සාමීති, අථ නං සො ථෙරො ජෙතවන මෙත්වා සඟ්ඝෙන නහාපෙත්වා මාලකෙ ඨපෙත්වා පබ්බාජෙත්වා නිවත්ථපිලොතිකඛණ්ඩඤ්ච සද්ධිං නඛලං මාලකසීමායමෙව රුක්ඛමූලඤ්ච ඨපාපෙසි. සො උපසම්පජ්ජාහාලෙපි නඛල කුලත්ථෙරොවෙව පඤ්ඤායි. සො බුද්ධානං උප්පන්නාලාභසක්කාරං නිස්සාය ජීවනෙනා උක්කණ්ඨිත්වා උක්කණ්ඨිතං විනොදෙතුං අසක්කොනෙනා නදුති[3] සද්ධාදෙය්‍යානි ඛාදාථාති වත්වා පරි දහිත්වා ගම්මස්සාමීති රුක්ඛමූලං ගන්ත්වා අත්තනාව අත්තානං ඔවදි- අහිරික නිල්ලජ්ජ ඉදං නිවාසෙත්වා විබ්භමිත්වා භතිං කත්වා ජීවිතු කාමොසි නනු නොති. තස්සෙවං අත්තානං ඔවදන්තස්සෙව චිත්තං තත්‍රහාවං ගතං, සො නිවත්තිත්වා පුන ඛත්තිපාහචවගෙන උක්කණ්ඨිත්වා තථෙව අත්තානං ඔවදි, පුනස්ස චිත්තං නිවත්ති. සො ඉමිනාව නීහා රෙන උක්කණ්ඨිත උක්කණ්ඨිතකාලෙ තත්ථ ගන්ත්වා අත්තානං ඔවදති, අථ නං භික්ඛු තත්ථ අභිණ්හං ගච්ඡන්තං දිස්වා ආවුසො නඛල කුලත්ථෙර කස්මා එත්ථ ගච්ඡසීති? පුච්ඡිංසු, සො-ආචරියස්ස සන්තිකං ගච්ඡාමි භණෙතති වත්වා කතිපාහචවගෙන අරහත්තමපාපුණි. භික්ඛු තෙන සද්ධිං කෙළිං කරොන්තා ආහංසු-ආවුසො නඛල

---

1. ම. නඛලත්ථෙර. 2. සී. පබ්බාජෙථ. 3. ම. ඉදන්.

කුලත්‍රෙර තව විවරණමගෙහා අවලඤ්ඣා මිය ජානො ආචරියස්ස සන්තිකං න ගච්ඡසි මඤ්ඤදානි. ආම භන්තෙ මයං සංඝෙහ සති අගම්මිහ ඉදානි පන සො සංඝෙහා ජීනෙනා තෙන න ගච්ඡාමීති ආහ, තං සුත්වා භික්ඛූ එස අහුනං වත්වා අඤ්ඤං ව්‍යාකරොනීති සඤ්ඤී නමත්ථං අරොචෙසුං. **සත්ථා**-ආම භික්ඛවෙ මම පුත්තො අත්තානාව අත්තානං වොදෙත්වා පබ්බජිතකිච්චස්ස මත්ථකං පත්තොති වත්වා ඉමං ගාථා අභාසි:-

"අත්තනා වොදයත්තානං පටිමාසෙථ අත්තනා,
සො අත්තගුත්තො සතිමා සුඛං භික්ඛු විහාහිසි.

අත්තා හි අත්තනො නාථො අත්තා හි අත්තනො ගති,
තස්මා සඤ්ඤමයත්තානං අස්සං භද්‍රං ව වාණිජො"ති

තත්‍ර **වොදයත්තානානති** අත්තනාව අත්තානං වොදය සාරය. **පටිමාසෙථානි අත්තනාව** අත්තානං පරිවීමංසෙ. **සොති** සො ත්වං භික්ඛු එවං සන්තෙ අත්තනාව ගුත්තත්තාය **අත්තගුත්තො** උපට්ඨිත සතිභාව **සතිමා** හුත්වා සබ්බිරියාපථෙසු සුඛං විහරිස්සසීති අත්ථො. **නාථොති** අවස්සයො පතිට්ඨා. **අත්තා හි අත්තනො ගතීති** යස්මා පරස්ස අත්තභාවෙ පතිට්ඨාය කුසලං කත්වා සග්ගපරායණෙන මග්ගං වා භාවෙත්වා සච්ඡිකතඵලෙන භවිතුං න සක්කා තස්මා කො හි නාම පරො නාථො භවෙය්‍යාති අත්ථො. **තස්මාති** යස්මා අත්තාව අත්තනො ගති පතිට්ඨා සරණං තස්මා යථා **භද්‍රං** අස්සාජානියං **නිස්සාය** ලාභං පත්ථයන්තා **වාණිජා** තස්ස විසමට්ඨානචාරං පවජ්ජිත්වා දිවසස්ස නිකඛන්තත්තා නහාපෙන්තා හොජෙන්තා සංඝමෙත්වා පවිජගහති, එවං **සම්පි** අනුප්පන්නස්ස අකුසලස්ස උපපාදං නිවාරෙන්තා සතිසම්මොසෙන උප්පන්නං අකුසලං පජහන්තා අත්තානං සංයම ගොපය, එවං සන්තෙ පඨමජ්ඣානං ආදිං කත්වා ලොකිය ලොකුත්තරං විසෙසං අධිගම්ස්සසීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

නඛලකුලත්‍රෙරස්ස වත්ථු දසමං.

---

25. 11.

"පාමොජ්ජබහුලො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ[1] විහරන්තො වක්කලිත්‍රෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිරායස්මා සාවත්‍රියං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පිණ්ඩාය පවිට්ඨං තථාගතං දිස්වා සත්ථු සරිරසම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා සරිරසම්පත්තිදස්සනෙන අනිත්තො එවාහං නිච්ච

1. ම. වෙළුවනෙ.

කාලං තථාගතං දට්ඨුං ලභිස්සාමීති සත්තූ සන්නිපතිත්වා යත්ථ ඨිතෙන සක්කා දසබලං පස්සිතුං තත්ථ ඨිතෝ අජ්ඣාසය කම්මට්ඨානමනසිකාරාදීනි පහාය සත්ථාරං ඔලෝකෙන්තාව විචරි, සත්ථා තස්ස ඤණපරිපාකං ආගමෙන්තෝ නිසින්නෝ අවිදූ ඉදානිස්ස ඤණං පරිපාකං ගතන්ති ඤත්වා-කිං තෙ වක්කලි ඉමිනා පූතිකායෙන දිට්ඨෙන යො ඛො වක්කලි ධම්මං පස්සති සො මං පස්සතීති වත්වා ඔවදි. සො එවං ඔවදිතොපි සත්තු දස්සනං පහාය නෙව අන්තරධාතුං ගන්තුං සක්කොති. අථ නං සත්ථා-නායං භික්ඛු සංවෙගං අලභිත්වා බුජ්ඣිස්සතීති උපකට්ඨාය වස්සූපනායිකාය රාජගහං ගන්ත්වා වස්සූපනායිකදිවසෙ අපෙහි වක්කලි අපෙහි වක්ක ලීති පනාමෙසි[1], සො-න මං සත්ථා ආලපතීති තෙමාසං සත්තු සම්මුඛෙ ඨාතුං අසක්කොන්තො කිං මයහං ජීවිතෙන පඛතා අත්තානං පාතෙස්සාමීති ගිජ්ඣකූටං අභිරුහි. සත්ථා තස්ස කිලමනභාවං ඤත්වා-අයං භික්ඛු මම සන්තිකා අස්සාසං අලභන්තො මග්ගඵලානං උපනිස්සයං නාසෙය්‍යාති අත්තානං දස්සෙතුං ඔභාසං මුඤ්චි. අථස්ස සත්තු දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය තාව මහන්තොපි සොකො පහීයි, සත්ථා සුඛතලාසනං ඔසෙන පූරෙන්තො විය ථෙරස්ස බලවපීතිපාමොජ්ජං උපපාදෙතුං ඉමං ගාථමාහ:-

"පාමොජ්ජබහුලෝ භික්ඛු පසන්නෝ බුද්ධසාසනෙ,
අධිගච්ඡෙ පදං සන්තං සංඛාරූපසමං සුඛ"න්ති.

තස්සත්ථෝ-පකතියාපි පාමොජ්ජබහුලෝ භික්ඛු බුද්ධසාසනෙ පසාදං රොචෙති, සො එවං **පසන්නෝ බුද්ධ සාසනෙ සන්තං පදං සංඛාරූපසමං සුඛන්ති** ලද්ධනාමං නිබ්බානං **අධිගච්ඡෙය්‍යා**ති. ඉමඤ්ච පන ගාථං වත්වා සත්ථා වක්කලිත්ථෙරස්ස හත්ථං පසාරෙත්වා:-

"එහි වක්කලි මා භායි ඔලොකෙන්තෝ[2] තථාගතං,
අහං තං උද්ධරිස්සාමි පඞ්කෙ සත්තංව[3] කුඤ්ජරං.

එහි වක්කලි මා භායි ඔලොකෙන්තෝ තථාගතං,
අහං තං උද්ධරිස්සාමි රාහුගහිතංව සූරියං.

එහි වක්කලි මා භායි ඔලොකෙන්තෝ තථාගතං,
අහං තං උද්ධරිස්සාමි රාහුගහිතංව චන්දිම"න්ති.

ඉමා ගාථා අභාසි. සො-දසබලො මෙ දිට්ඨෝ එතිස්සි ව අවභාසමපි ලද්ධානි බලවපීතිං උපපාදෙත්වා කුතො නු ඛො ගන්තබ්බන්ති ගමනමග්ගං අපස්සන්තෝ දසබලස්ස සම්මුඛෙ ආකාසෙ පක්ඛන්දිත්වා පඨමපාදෙ පබ්බතෙ ඨිතෙයෙව සත්ථාරං වුත්තගාථා ආවජ්ජෙන්තෝ ආකාසෙ යෙව පීතිං වික්ඛම්භෙත්වා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං

1. ම. අපනාමෙසි. 2. ම. ඔලොකෙහි. 3. ම. සන්තාංව.

පච්චා තථාගතං වන්දමානොව ඔතරිත්වා සත්ථු සන්තිකෙ අට්ඨාසි. අථ නං සත්ථා අපරභාගෙ සද්ධාධිමුත්තානං අග්ගට්ඨානෙ ඨපෙසීති.

වක්කලිත්ථෙරස්ස වත්ථු එකාදසමං.

---

25. 12.

"යෝ භවෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා පුබ්බාරාමෙ විහරන්තෝ සුමනසාමණේරං ආරබ්භ කථෙසි. තත්‍රායං ආනුපුබ්බි කථා :-

පදුමුත්තරබුද්ධකාලස්මිං හි එකො කුලපුත්තො සත්ථාරං චතුපරිසමජ්ඣෙ එකං භික්ඛුං දිබ්බචක්ඛුකානං අග්ගට්ඨානෙ ඨපෙන්තං දිස්වා තං සම්පත්තිං පත්ථයමානො සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං දත්වා-හන්දෙත අහමපි අනාගතෙ එකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ දිබ්බචක්ඛුකානං අග්ගො භවෙය්යන්ති පත්ථනං ඨපෙසි. සත්ථා සාපසතසහස්සං ඔලොකෙන්තො තස්ස පත්ථනාය සම්ජ්ඣනභාවං ඤත්වා ඉතො සාපසතසහස්සමත්ථකෙ ගොතමස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ දිබ්බචක්ඛුකානං අග්ගො අනුරුද්ධො නාම භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. සෙො තං ව්‍යාකරණං සුත්වා සෙව පත්තබ්බං ඤත්වා තං සම්පත්තිං මඤ්ඤමානො පරිනිබ්බුතෙ සත්ථරි භික්ඛූ දිබ්බචක්ඛුපරිභාගම්පි පුච්ඡිත්වා සත්තයොජනිකං සඤ්චනථූපං පරික්ඛිපිත්වා අනෙකානි දීපරුක්ඛසහස්සානි කාරාපෙත්වා දීපපූජං කත්වා තතො චුතො දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා දෙවමනුස්සෙසු සාපසතසහස්සානි සංසරිත්වා ඉමස්මිං සාපෙ බාරාණසියං දළිද්දකුලෙ නිබ්බත්තො සුමනසෙට්ඨිං නිස්සාය තස්ස තිණහාරකො හුත්වා ජීවිකං කපෙසි, අත්තභාවෙ තිස්ස නාමං අහොසි. සුමනසෙට්ඨිපි තස්මිං නගරෙ නිච්චකාලං මහාදානං දෙති. අථෙකදිවසං උපරිට්ඨෙ නාම පච්චෙකබුද්ධෙ ගන්ධමාදනෙ නිරොධසමාපත්තිතො වුට්ඨාය කස්සානුග්ගහං කරිස්සාමීති විනෙත්වා අජ්ජ මයා අන්නභාරස්ස අනුග්ගහං කාතුං වට්ටති ඉදානි ච සො අටවිතො තිණං ආදාය ගෙහං ආගමිස්සතීති ඤත්වා පත්තචීවරමාදාය ඉද්ධියා ගන්ත්වා අන්නභාරස්ස පමුඛෙ පච්චුට්ඨාසි, අන්නභාරොපි තං තුච්ඡපත්තහත්ථං දිස්වා අපි භන්තෙ භික්ඛං ලභිත්ථාති? පුච්ඡිත්වා ච ලභිස්සාම මහාපුඤ්ඤාති වුත්තෙ-තෙන හි භන්තෙ ථොකං ආගමෙථාති තිණභාරං ඡඩ්ඩෙත්වා වෙගෙන ගෙහං ගන්ත්වා හදයමංසං ඨපිතභාගභත්තං අත්ථි නත්ථීති? හරියං පුච්ඡිත්වා-අත්ථි සාමීති වුත්තෙ-වෙගෙන පච්චාගන්ත්වා පච්චෙකබුද්ධස්ස පත්තං ආදාය-මයාං දුතුකාමතාය සති දෙය්‍යධම්මෙ න හොති දෙය්‍යධම්මෙ සති පටිග්ගාහකා න ලභාමි අජ්ජ පන මෙ පටිග්ගාහකො දිට්ඨො දෙය්‍යධම්මො ච අත්ථි ලාභා වත මෙති ගෙහං ගන්ත්වා භත්තං පත්තෙ ආකිරාපෙත්වා[1] පච්චාහරිත්වා පච්චෙකබුද්ධස්ස හත්ථෙ පතිට්ඨාපෙත්වා:-

---

1. ම. පණ්ණාපෙත්වා.

"ඉමිනා පන දුන්නෙන මා මේ දළ්හදිට්ඨං අහු,
නත්ථීති වචනං නාම මා අහොසි භවාභවේ".

භන්තෙ එවරූපා දුජ්ජීවිතා මූචෙව්‍යං නත්ථීති පදඤ්චව න සුණෙය්‍යන්ති පඤ්ඤං ඨපෙසි, පවෙචනබුද්ධො-එවං හොතු මහාපුඤ්ඤතී වත්වා අනුමොදනං කත්වා පක්කාමි. සුමනසෙට්ඨිනොපි ජනෙත අධිවත්ථා දෙවතා-අහො දානං පරමදානං උපරිට්ඨෙ සුපතිට්ඨිතනති වත්වා තිකඛත්තුං සාධුකාරමදාසි. අථ නං සෙට්ඨී කිං මං එත්තකං කාලං දානං දදමානං න පස්සසීති? ආහ, නාහං තව දානං ආරබ්භ සාධුකාරං දෙමි අන්නභාරෙන පන උපරිට්ඨස්ස දිනභා පිණ්ඩපාතෙ පසිදිත්වා මයා එස සාධුකාරො පවත්තිතොති. සො අච්ඡරියං වත භො අහං එත්තකං කාලං දානං දදන්තො දෙවතා සාධුකාරං දාපෙතුං නාසක්ඛිං අන්නභාරෙ මං නිස්සාය ජීවන්තා එකපිණ්ඩපාතෙනෙව සාධුකාරං දාපෙසි තස්ස දානෙ අනුච්ඡවිකං කත්වා තං පිණ්ඩපාතං මම සන්තකං කරිස්සාමීති චින්තෙත්වා තං පක්ඛිපාසාපෙත්වා අජ්ජ තයා කස්සචි කිඤ්චි දින්නපුබ්බන්ති? පුච්ඡි. ආම සාමි උපරිට්ඨපවෙචනබුද්ධස්ස මේ අජ්ජ භාගභත්තං දින්නන්ති. හන්ද භො කහාපණං ගහෙත්වා එතං මයහං පිණ්ඩපාතං දෙහීති. න දෙමි සාමීති, සො යාව සහස්සං වඩ්ඩෙසි, ඉතරෙ සහස්සෙනාපි නාදාසි. අථ නං භොතු භො යදි පිණ්ඩපාතං න දෙසි සහස්සං ගහෙත්වා පත්තිං මෙ දෙහීති ආහ, සො අය්‍යෙන සද්ධිං මන්තෙත්වා ජානිස්සාමීති වෙගෙන පවෙචනබුද්ධං සම්පාපුණිත්වා-භන්තෙ සුමනසෙට්ඨි සහස්සං දත්වා තුම්හාකං දින්නපිණ්ඩපාතෙ පත්තිං යාචති කිං කරොමීති? පුච්ඡි, අථස්ස සො උපමං ආහරි: සෙය්‍යථාපි පණ්ඩිත කුලසන්තිකෙ ගාමෙ එකස්මිං ඝරෙ දීපං ජාලෙය්‍ය සෙසා අත්තනො තෙලෙන වට්ටිං තෙමෙත්වා ජාලාපෙත්වා ගණ්හෙය්‍යුං පුරිමපදීපස්ස පභා අන්තීති වත්තබ්බා නත්ථීති? අතිරෙකතරා භන්තෙ පභා හොතීති, එවමෙවං පණ්ඩිත උළුඞ්කයාගු වා හොතු කටච්ඡු භික්ඛා වා අත්තනො පිණ්ඩපාතෙ පරෙසං පත්තිං දෙන්තා යත්තකානං දෙන්ති තත්තකං වඩ්ඪන්ති එව හි එකමෙව පිණ්ඩපාතං අදාසි සෙට්ඨිස්ස පන පත්තියා දින්නාය චෙ පිණ්ඩපාතා හොන්ති එකො තව එකො තස්සාති. සො සාධු භන්තෙති තං අභිවාදෙත්වා සෙට්ඨිස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ගණ්හ සාමි පත්තිනන්ති ආහ, තෙන හි ඉමෙ කහාපණෙ ගණ්හාහි, නාහං පිණ්ඩපාතං විකකිණාමි සබ්බාය තෙ පත්තිං දම්මීති, එවං සබ්බාය දෙහි අහම්පි තව ගුණෙ පූජෙමි ගණ්හ තාත ඉතො පට්ඨාය ච පන මා සහත්ථා කම්මං අකාසි වීරියං කරං මාපෙත්වා වස යෙන ච තෙ අත්ථො හොති සබ්බං මම සන්තිකා ගණ්හාහීති ආහ. නිරොධා වුට්ඨිතස්ස පන දින්නො පිණ්ඩපාතො තදහෙව විපාකං දෙති, තස්මා රාජාපි තං පවත්තිං සුත්වා අන්නභාරං පක්ඛිපාසාපෙත්වා පත්තිං ගහෙත්වා මහන්තං භොගං දත්වා තස්ස සෙඨිඨානං දාපෙසි.

සෝ සුමනසෙට්ඨිස්ස සහායකෝ හුත්වා යාවජීවං පුඤ්ඤානි කත්වා තතෝ චුතෝ දෙවලෝකෙ නිබ්බත්තිත්වා දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තෝ ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ කපිලවත්ථුනගරෙ අම්තෝදනස්ස සක්කස්ස ගෙහෙ පටිසන්ධිං ගණ්හි, අනුරුද්ධොකිස්ස නාමං කරිංසු, සෝ මහානාමසක්කස්ස කණිට්ඨභාතා, සත්ත චුල්ලපිතු පුත්තෙහා පරම සුකුමාලෝ මහාපුඤ්ඤ අහොසි. එකදිවසං කිර ඡසු ඛත්තියෙසු පුබෙ ලක්ඛං කත්වා ගුළෙහි කීළන්තෙසු අනුරුද්ධෝ පරාජිතෝ පුත්තානං අත්ථාය මාධුසන්නිතං පහිණි, සා මහන්තං සුවණ්ණථාලං පූරෙත්වා පුබෙ පෙසෙසි, පුබෙ බාදිත්වා පුන කීළන්තෝ පරාජිතෝ තතෙව පහිණි, එවං තික්ඛත්තුං පුබෙසු ආහටෙසු චතුත්ථෙ වාරෙ මාතා ඉදානි පුත්තා නත්තිති පහිණි, තස්සා වචනං සුත්වා නත්තිති පදස්ස අසුතපුබ්බතාය නත්තිපුත්තා නාම ඉදානි භවිස්සන්තීති සඤ්ඤං කත්වා ගබ්භ නත්තිපුත්තෙ ආහරාති පෙසෙසි, අථස්ස මාතා නත්තිපුත්තෙ කිර අය්‍යෙ දෙථාති වුත්තෙ මම පුත්තස්ස නත්තිති පදං න සුතපුබ්බං කථංනු ඛෝ නත්තිභාවං ජානාපෙය්‍යන්ති සුවණ්ණ පාතිං ඛොවිත්වා අපරාය සුවණ්ණපාතියා පටිකුජ්ජිත්වා ගන්ධ තාත ඉමං මම පුත්තස්ස දෙහීති පහිණි, තස්මිං ඛණෙ නගර පරිගාහිතා දෙවතා අම්හාකං සාමිනා ආනනහාරකාලෙ උපරිට්ඨ පවෙච්ඡබ්බස්ස භාගභත්තං දත්වා නත්තිති පදඤ්චෙව නා සුණෙය්‍යනති පත්ථනා ඨපිතා, සබෙ මයං තමත්ථං ඤත්වාපි අජ්ඣුපෙක්ඛෙය්‍යාම මූදාපි නෝ සත්තධා ඵාලෙය්‍යානි විනෙත්වා දිබ්බපූවෙහි පාතිං පූර යිංසු, සෝ පුරිසෝ පාතිං ආහරිත්වා තස්ස සන්තිකෙ ඨපෙත්වා ගිවරි, තෙසං ගන්ධෝ සකලනගරං ඵරි, පූවෝ පන මූඛෙ ඨපිතමත්තොව සත්තරසහරණිසහස්සානි ඵරිත්වා අගාසි, අනුරුද්ධොපි විනෙත්වා තං මංසෙඤ්ඤ ඉතෝ පුබ්බෙ මාතා පියායති නහි මෙ අඤ්ඤදා තාය නත්තිපූවා නාම පක්කපුබ්බාති, සෝ ගන්ත්වා මාතරං එවමාහ- අම්ම නාගං තව පියොති, තාත කිං වදෙසි මම අක්ඛිතොපි හදය මංසතොපි තිං පියතරොති, සච්චාහං අම්ම තව පියො කස්මා මම පුබ්බෙ එවරූපෙ නත්තිපූවෙ නාම න අදාසීති?. සා තං පුරිසං පුච්ඡි- තාත කිඤ්චි පාතියං අහොසීති? ආම අය්‍යෙ පූවානං පාති පරිපූරණා අහොසි න මෙ එවරූපා පූවා දිට්ඨපුබ්බාති, සා විනෙතා සි- පුත්තො මෙ නත්තුඤ්ඤ දෙවතාභිස්ස දිබ්බපූවා පහිතා භවිස්සන්තීති. සොපි මාතරං ආහ- අම්ම න මයා එවරූපා පූවා බාදිතපුබ්බා, ඉත්තෝ පට්ඨාය මෙ නත්තිපූවමෙව පවෙච්ඡාසීති, සා තතෝ පට්ඨාය තෙන පූවෙ බාදිතුකාමොමෙතීති වුත්තකාලෙ සුවණ්ණපාතිං ඛොවිත්වා අඤ්ඤාය පාතියා පටිකුජ්ජිත්වා පහිණාති, දෙවතා පාතිං පූරෙතුකි, එවං සෝ අගාරමජ්ඣෙ වසන්තොව නත්තිති පදස්ස අත්ථං අජානිත්වා දිබ්බපූවෙ යෙව පරිභුඤ්ජි. සත්ථු පන පරිවාරත්ථං කුලපරිපාටියා සාකියකුමාරෙසු පබ්බජන්තෙසු මහානාමෙන සක්කෙන තාත අම්හාකං කුලා කොචි පබ්බජිතෝ නත්ථි කථා වා

පබ්බජිතබ්බං මයා වාති වුත්තෙන සෝ ආහ- අහං සුකුමාළෝ පබ්බජිතුං න සක්ඛිස්සාමීති, තෙන හි කම්මන්තං උග්ගණ්හ අහං පබ්බජිස්සාමීති, කෝ එස කම්මන්තෝ නාමාති?. සෝ හි හත්ථස්ස උට්ඨානට්ඨානම්පි න ජානාති කම්මන්තං කිමේව ජානිස්සති, තස්මා එවමාහ- එකදිවසං හි අනුරුද්ධෝ හද්දියෝ කිම්බිලෝති තයෝ ජනා හත්ථං නාම කහං උට්ඨාතීති මන්තයිංසු, තෙසු කිම්බිලෝ කොට්ඨෙ උට්ඨාතීති ආහ, සෝ කිර එකදිවසං ඒකී කොට්ඨම්හි පක්ඛිපනෙන අද්දස තස්මා කොට්ඨකෙ හත්ථං උපපජ්ජතීති සඤ්ඤාය එවං ආහ, අථ තං හද්දියෝ-ඒවං න ජානාසීති වත්වා හත්ථං නාම උක්ඛලියා උට්ඨාතීති ආහ, සෝ කිරෙකදිවසං උක්ඛලිතෝ හත්ථං වඩ්ඪනෙන දිස්වා එතෙව සෝ උපපජ්ජතීති සඤ්ඤමකාසි, තස්මා එවමාහ, අනුරුද්ධා-තෙ උභොපි තුම්හෙ න ජානාථනි වත්වා හත්ථං නාම රත්තුබ්බෙධමකුලාය මහාසුවණ්ණපාතියං උට්ඨාතීති ආහ, තෙන කිර තෙව වීහි කොටෙනෙත්වා න හත්ථං පවත්තා දිට්ඨපුබ්බා සුවණ්ණපාතියං වඩ්ඪන්වා පුරතො ඨපිතමෙව පඤ්ඤි, තස්මා පාතියං යෙව සෝ උට්ඨාතීති සඤ්ඤමකාසි, තස්මා එවමාහ. එවං හත්ථුට්ඨානට්ඨානම්පි අජානනෙනා මහාපුඤ්ඤා කුලපුත්තෝ කම්මන්තෙ කිං ජානිස්සති. සෝ එහි ඛෝ තෙ අනුරුද්ධ ඝරාවාසත්ථං අනුසාසිස්සාමි පඨමං ඛෙත්තං කසාපෙතබ්බන්ති ආදිනා නයෙන හාතරං වුත්තාතං කම්මන්තානං අපරිඤ්ඤාභාවං ඤත්වා න මෙ ඝරාවාසෙනත්ථොති මාතරං ආපුච්ඡිත්වා හද්දියපමුඛෙහි පඤ්චහි සාකියකුමාරෙහි සද්ධිං නික්ඛම්මිත්වා අනුපියඹවනෙ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පබ්බජි, පබ්බජිත්වා ච පන සම්මාපරිපදං පරිපච්ඡෙනා අනුපුබ්බෙන තිස්සෝ විජ්ජා සච්ඡිකත්වා දිබ්බෙන චක්ඛුනා ඵකාඹනෙ නිසින්නොව හත්ථතලෙ ඨපිත ආමලකානි විය සකලසක්ඛණ්ඩාතු ඔලොකනසමත්ථෝ හුත්වා:-

"පුබ්බෙ නිවාසං ජානාමි දිබ්බචක්ඛු විසොධිතං,
තෙවිජ්ජා ඉද්ධිපත්තොම්හි කතං බුද්ධස්ස සාසන"නති,

උදානං උදානෙත්වා-කිනාහු ඛෝ මෙ කත්වා අයං සම්පත්ති ලද්ධාති ඔලොකෙනෙනා පදුමුත්තරපාදමූලෙ පත්ථනං ඨපෙසිනති ඤත්වා පුන සංසාරෙ සංසරන්නෙනා අස්සකසම්මං නාම කාලෙ බාරාණසියං සුමනසෙට්ඨිං නිස්සාය ජීවන්නෙනා අන්නාහාරෙ නාම අහොසිනන්තිපි ඤත්වා :-

"අන්නහාරෙ පුරෙ ආසිං දළිද්දෙ කාජහාරකෙ,
පිණ්ඩපාතෙ මයා දින්නෙ උපරිට්ඨස්ස තාදිනෙ"නි

ආහ. අථස්ස එතදහොසි:- යො සෝ තදා මයා උපරිට්ඨස්ස දින්නා පිණ්ඩපාතෙ නහාපණෙ දත්වා පත්තිං අග්ඝාහෙසි, මම සහායකෙ සුමනසෙට්ඨි නහනත්ථු ඛෝ එතරහි නිබ්බත්තෙනාකි, අථ නං

විඤ්ඤාවිඤ්ඤං පබ්බතපාදෙ මූණ්ඩතිගමෝ නාම අත්ථි, තත්ථ මහා මූණ්ඩස්ස නාම උපාසකස්ස මහාසුමනෝ චුල්ලසුමනෝති වෙ පුත්තා, තෙසු සෝ චුල්ලසුමනෝ භුත්වා නිබ්බත්තෙත්වා අද්දස, දිස්වා ච පන විත්තෙසි- අත්ථි නුඛෝ මයි තත්ථ ගතෙ උපකාරෝ නත්ථීති, සෝ උපධාරෙන්තෝ ඉදං අද්දස- සෝ තත්ථ මයි ගතෙ සත්ත වස්සිකෝ නිකඛමිත්වා පබ්බජිස්සති බ්‍රහ්මලොකෙව ච අරහත්තං පාපුණිස්සතීති, දිස්වා ච පන උපත්ථෙ අත්තානංවස්සෙ ආකාසෙන ගන්ත්වා ගාමමාරෙ ඔතරි. මහාමූණ්ඩෝ පන උපාසකෝ ථෙරස්ස පුබ්බෙපි විස්සාසිකෝ එව, සෝ ථෙරං පිණ්ඩපාතකාලෙ චීවරං පාරුපන්තං දිස්වා පුත්තං මහාසුමනං ආහ- තාත අය්‍යෝ මෙ අනුරුද්ධත්ථෙරෝ ආගතෝ යාවස්ස අසෙඛසු කොචි පත්තං න ගණ්හාති තාවස්ස ගන්ත්වා පත්තං ගණ්හ අහං ආසනං පඤ්ඤ පෙස්සාමීති, සෝ තථා අකාසි. උපාසකෝ ථෙරං අන්තානිවෙසනෙ සක්කච්චං පරිවිසෙත්වා තෙමාසං වස්සනත්ථාය පටිඤ්ඤං ගණ්හි, ථෙරෝ අධිවාසෙසි, අථ නං එකදිවසං පටිජ්ඣානෙත්වා විස තෙමාසං පටිජ්ඣාහිත්වා මහාපවාරණාය තිචීවරං චෙව ගුළතෙලතණ්ඩුලාදීනි ච ආහරිත්වා ථෙරස්ස පාදමූලෙ ඨපෙත්වා ගණ්හථ භන්තෙති ආහ, අලං උපාසක න මෙ ඉමිනා අත්ථොති, තෙන හි භන්තෙ වස්සාවාසිකලාභො නාමෙස ගණ්හථ නන්ති, න ගණ්හාමි උපාසකාති[1], කිමත්ථං න ගණ්හථ භන්තෙති?, මයඤ්හි සත්තහිතෙ කපණ්ඩකාරකො සාමණෙරොපි නත්ථි, තෙන හි භන්තෙ මම පුත්තෙසු මහාසුමනෙ සාමණෙරෙ භවිස්සතීති, න මෙ උපාසක මහාසුමනෙනත්ථොති, තෙන හි භන්තෙ චුල්ලසුමනං පබ්බාජෙථාති, ථෙරෝ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා චුල්ලසුමනං පබ්බාජෙසි, සෝ බ්‍රහ්මලොකෙව අරහත්තං පාපුණි. ථෙරෝ තෙන සද්ධිං අද්ධමාසමත්තං තත්ථෙව වසිත්වා සඤ්චාරං පඤ්ඤාමීති තස්ස සන්තිකෙ ආපුච්ඡිත්වා ආකාසෙනෙව ගන්ත්වා හිමවන්තපදෙසෙ අරඤ්ඤකුටිකායං ඔතරි, ථෙරෝ පන පකතියාපි ආරද්ධවිරියොව, තස්ස තත්ථ පුබ්බරත්තාපරරත්තං චඞ්කමන්තස්ස උදරවාතෝ සමුට්ඨහි, අථ නං කිලන්තරූපං දිස්වා සාමණෙරෝ පුච්ඡි- භන්තෙ කිං මෙ රුජ්ජතීති?, උදරවාතෝ මෙ සමුට්ඨිතොති, අඤ්ඤදපි සමුට්ඨිතපුබ්බෝ භන්තෙති?, ආම ආවුසොති, කෙන ඵාසුකං හොති භන්තෙති?, අන්තානිතත්තතෝ පානියෙ ලද්ධෙ ඵාසු හොති ආවුසොති, තෙන හි භන්තෙ ආහරාමීති, සක්ඛිස්සසි සාමණෙරෙති?, ආම භන්තෙති, තෙන හි අන්තානිතතෝ පත්තාකොට[2] නාම නාගරාජා මං ජානාති තස්ස ආවිකිඛිත්වා ගෙසජ්ජත්ථාය එකං පානියඝටං[3] ආහරාති, සෝ සාධූති උපජ්ඣායං වන්දිත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා පඤ්චයොජනසතං ඨානං අගමාසි, තං දිවසං පන නාගරාජා නාගකාටකපරිවුතෝ උදකකීළං කීළිතුකාමෝ හොති,

1. ම. අලං උපාසකාති. 2. ම. පත්තාගෝ. 3. ම. පානියඝාරඝං.

සෝ සාමණේරං ආගච්ඡන්තං දිස්වාව කුජ්ඣි- අයං මූණ්ඩසමණකෝ අත්තනෝ පාදපංසුං මම මත්ථකෙ ඔතරන්තෝ වරති අතෝ තත්ථෙ පානීයත්ථාය ආගතෝ භවිස්සති ඉදානිස්ස පානීයං න දස්සාමීති පණ්ණාසයොජනිකං අත්තභාවං මහාපාථිවා උක්ඛලිං පිදහන්තෝ විය එණෙන පිදහිත්වා නිපජ්ජි, සාමණෙරෝ නාගරාජස්ස ආකාරං ඔලොකෙත්වාව කුද්ධා අයංති ඤත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සුණෝහි මෙ නාගරාජ උග්ගතෙජ මහබ්බල,
දෙහි මෙ පානීයඝටං හෙසජ්ජත්ථමහි ආගතෝ"ති.

තං සුත්වා නාගරාජා ඉමං ගාථමාහ:-

"පුරත්ථිමසම්මිං දිසාභාගෙ ගඞ්ගා නාම මහානදී,
මහාසමුද්දමපෙති තත්ථ චං පානියං හරා"ති.

තං සුත්වා සාමණෙරෝ-අයං නාගෝ අත්තනෝ ඉච්ඡාය න දස්සති අහං බලකකාරං[1] කත්වා මඤ්ඤසභාවං[2] ජානාපෙත්වා ඉමං අභිභවිත්වා පානීයං ගණ්හිස්සාමීති විත්තෙත්වා-මහාරාජ උපජ්ඣායෝ මං අත්තනා තත්තතොව පානීයං ආහරාපෙති තෙනාහං ඉදමෙව හරිස්සාමි අපෙහි මා මං වාරෙහීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉතොව පානියං හරිස්සං ඉම්නාවමහි අච්චිකෝ,
යදි තෙ ථාමබලං අත්ථි නාගරාජ නිවාරයෙ"ති.

අථ නං නාගෝ ආහ:-

"සාමණෙර සචෙ අත්ථි තව චිකකමපොරිසං,
අභිනඤ්ජ තෙ වාචං හරස්සු පානියං මමා"ති.

අථ නං සාමණෙරෝ-එවං මහාරාජ හරාමීති වත්වා යදි සක්කොනෙන හරාහීති වුත්තෙනා-තෙන හි සුට්ඨු ජානාසුති තික්ඛත්තුං පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා බුද්ධසාසනස්ස ආනුභාවං දස්සෙත්වා මයා පානීයං හරිතුං වට්ටතීති විත්තෙත්වා ආකාසට්ඨදෙවතානං තාව සන්තිකං අගමාසි. තා ආගන්ත්වා වන්දිත්වා කිං භනෙතති වත්වා අට්ඨංසු, එතස්මිං අන්තරන්තරදහපථෙ පත්තකෙන නාගරාජෙන සද්ධිං මම සංගාමෝ භවිස්සති තස්ස ගන්ත්වා ජයපරාජයං ඔලොකෙථාති ආහ. සෝ එතෙනෙව නීහාරෙන චත්තාරෝ ලොකපාලෙ සක්ක සුයාම සන්තුසිත පරනිම්මිත[3]වසවත්තීන ච උපසංකමිත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි, තතෝ පරං පටිපාටියා යාව බ්‍රහ්මලොකා ගන්ත්වා තත්ථ තත්ථ බ්‍රහ්මෙහි ආගන්ත්වා වන්දිත්වා ඨිතෙහි-කිං භනෙතති පුට්ඨා තමත්ථං ආරොචෙසි. එවං සෝ අසඤ්ඤී ව අරූපී බ්‍රහ්මානෝ ච ඨපෙත්වා සබ්බෙපි මුහුත්තෙනෙව ආහිණ්ඩිත්වා ආරෝ

1. සී. අහංකාරං. 2. ම. ආනුභාවං. 3. සී. සුනිම්මිත.

වෙසි. තස්ස වචනං සුත්වා සබ්බාපි දෙවතා අනොතත්තදහපිටෝ නාලිඝං පක්ඛිත්තානි පිට්ඨවුණ්ණානි[1] විය ආකාසං නිරන්තරං පූරෙත්වා සන්නිපතිංසු, සන්නිපතිතේ දෙවසංඝෙ සාමණේරො ආකාසෙ ඨත්වා නාගරාජානං ආහ:-

"සුණොහි මේ නාගරාජ උග්ගතෙජ මහබ්බල,
දෙහි මේ පානියඝටං හෙස්සජ්ජ්‍ජමහි ආගතො"ති.

අථ නං නාගො ආහ:-

"සාමණේර සචේ අත්ථි තව වික්කමපොරිසං,
අභිනදාමි තේ වාචං හරස්සු පානියං මමා"ති.

සො නික්ඛන්තුං නාගරාජස්ස පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා ආකාසෙ ඨිතකොව වාදඝයොජනිකං බ්‍රහ්මත්තභාවං මාපෙත්වා ආකාසතො ඔරුය්හ නාගරාජස්ස ඵණෙ අක්කමිත්වා අධොමුඛං නිපජ්ජාපෙසි, තාවදෙව බලවතා පුරිසෙන අක්කන්ත අලුවමමං[2] විය නාගරාජස්ස ඵණෙ අක්කන්තමත්තෙන ඔඝලිත්වා දුබ්බිමත්තා ඵණපුටකා අහෙසුං, නාගරාජස්ස ඵණෙහි මුත්තමුත්තට්ඨානතො තාලක්ඛන්ධපමාණා උදකවට්ටියො උග්ගච්ඡිංසු, සාමණේරො ආකාසෙ යෙව පානියඝාරකං පූරෙසි, දෙවසංඝො සාධුකාරමදාසි, අථ නාගරාජා ලජ්ජිත්වා සාමණේරස්ස කුජ්ඣි, ගුඤ්ඣවණ්ණානිස්ස[3] අක්ඛිනි අහෙසුං, සෝ-අයං මං දෙවසංඝං සන්නිපාතෙත්වා ඵණෙ ඨත්වා[4] ලජ්ජාපෙසි එස නං ගහෙත්වා මුඛෙ හත්ථං පක්ඛිපිත්වා හදයමංසං වාසූ මඤ්ඤ පාදෙ වා තං ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපාමීති වෙගෙන ගන්ත්වා අනුබන්ධනෙනාපි නං සමපාපුණිතුං නාසක්ඛිසෙව, සාමණේරො ගන්ත්වා උපජ්ඣායස්ස හත්ථෙ පානියං ඨපෙත්වා පිවථ හන්තෙති ආහ. නාගරාජාපි පඨමතො ආගන්ත්වා හන්තෙ අනුරුද්ධ සුමනසාමණේරො මයා අදින්නමෙව පානියං ගණ්හිත්වා ආගතො මා පිවිත්ථාති ආහ. එවං කිර සාමණේරාති, පිවථ හන්තෙ ඉමින්නා මේ දින්නපානීයං ආහටන්ති, ථෙරෝ ඛීණාසවසාමණේරස්ස මුඛකථනං නාම නත්ථීති ඤත්වා පානියං පිවි. තං ඛණං යෙවස්ස ආබාධො පටිප්පස්සම්භි. පුන නාගො ථෙරං ආහ:-

භන්තෙ සාමණේරෙනමහි සබ්බං දෙවගණං සන්නිපාතෙත්වා ලජ්ජාපිතො, අහමස්ස හදයං වා එලෙසාමි පාදෙ වා තං ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපිස්සාමීති, මහාරාජ සාමණේරෝ මහානුභාවෝ තුම්හෙ සාමණේරෙන සද්ධිං සංගාමෙතුං න සක්ඛිස්සථ ඛමාපෙත්වා නං ගච්ඡාති, සෝ සයම්පි සාමණේරස්ස ආනුභාවං ජානාති යෙව ලජ්ජාය පන අනුබන්ධිත්වා ආගතො, අථ නං ථෙරස්ස වචනෙන ඛමාපෙත්වා තෙන සද්ධිං මිත්තසන්ථවං කත්වා ඉතො පට්ඨාය අනොතත්ත

1. ම. සිලාපිට්ඨවුණ්ණානි-නිපුඵුණ්ණානි, කත්ථචි.
2. ඕ. අලඤ්චමම.
3. ම. ජයඝුසුම්භවණ්ණානිස්ස
4. ම පානියං ගණ්හිත්වා.

උදඤ්ඤ අත්ථි සති මහාභාගං ආගමිතකිච්චං නත්ථි මයහං පහිණෙය්‍යාථ අහමේව ආහරිත්වා දස්සාමීති වත්වා පක්කාමි. ථෙරොපි සාමණේරං ආදාය පායාසි. සත්ථා ථෙරස්ස ආගමනභාවං ඤත්වා මිගාරමාතුපාසාදෙ ථෙරස්ස ආගමනං ඔලොකෙන්තො නිසීදි, භික්ඛූපි ථෙරං ආගච්ඡන්තං දිස්වා පච්චුග්ගන්ත්වා පත්තචීවරං පටිග්ගහෙසුං, අථෙකච්චෙ සාමණේරං සීසෙවි තණේණසුපි බාහාසම්පි ගහෙත්වා සංවාලෙන්ති කිං සාමණේරපිල්ලෙන[1] න උක්කණ්ඨිතොසීති ආහංසු.

සත්ථා තෙසං කිරියං දිස්වා විනෙන්තෝ– භාරියං වත ඉමෙසං භික්ඛූනං කම්මං ආයිච්චසංහීරාය ගණ්හන්තා ථිය සාමණේරං ගණ්හන්තීති නාස්ස ආනුභාවං ජානන්ති අජ්ජ මයා සුමනසාමණේරස්ස ගුණං පාකටං කාතුං වට්ටතීති, ථෙරොපි ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදි, සත්ථා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා ආනන්දත්ථෙරං ආමන්තෙසි–ආනන්ද අනොතත්තොදකෙනමන්ති පාදෙ ධොවිතුකාමො සාමණේරානං සටතෙ දත්වා පානීයං ආහරාපෙහීති, ථෙරෝ විහාරෙ පඤ්චමත්තානි සාමණේරසතානි සන්නිපාතෙසි, තෙසං සුමනසාමණේරෝ සබ්බනවකො අහොසි, ථෙරෝ සබ්බමහල්ලකං සාමණේරං ආහ– සාමණේර සත්ථා අනොතත්තොදකෙන පාදෙ ධොවිතුකාමෝ ඝටං ආදාය ගන්ත්වා පානීයං ආහරාහි, සො න සක්කා භන්තෙති න ඉච්ඡි, ථෙරෝ සෙසෙපි පටිපුච්ඡි, තෙවි තථෙව වත්වා පටික්ඛිපිංසු, කිං පනෙස ඛීණාසවා සාමණේරා නත්ථීති?, අත්ථි, නෙ පන නාගං අමන්තෙත්වා ඛදොා මාලාපුටෙ සුමනසාමණේරසෙව ඛදොානි න ඉච්ඡිංසු, පුථුජ්ජනා පන අත්තනො අසය්හතාය න ඉච්ඡිංසු, පරියොසානෙ පන සුමනස්ස වාරෙ සම්පත්තෙ සාමණේර සත්ථා අනොතත්තදහෙ උදඤ්ඤෙන පාදෙ ධොවිතුකාමොති කුටං ගහෙත්වා කිර උදකං ආහරාති ආහ, සො සත්ථරි ආහරාපෙන්තෙ ආහරිස්සාමීති සත්ථාරං වන්දිත්වා–භන්තෙ අනොතත්තතො කිර මං උදකං ආහරාපෙථාති? ආහ, ආම සුමනාති, සො විසාඛාය කාරිතෙසු ඝනසුවණ්ණකොට්ටිමෙසු සෙනාසනකුටෙසු එකං සට්ඨිකුටොදකඝනගණ්හනකං මහාඝටං හත්ථෙන ගහෙත්වා ඉමිනා මෙ උක්ඛිපිත්වා අංසකූටෙ ඨපිතෙන අත්ථො නත්ථීති ඔලම්බකං කත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා හිමවන්තාභිමුඛො පක්ඛන්දි, නාගරාජා සාමණේරං දූරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා පච්චුග්ගන්ත්වා කුටං අංසකූටෙනාදාය භන්තෙ තුම්හෙ මාදිසෙ දුස්සෙ විජ්ජමානෙ කස්මා සයං ආගතොත්? උදඤ්ඤෙ සති කස්මා සාසනමත්තං න පහිණිස්සථාති? කුටෙන උදකං ආදාය සයං උක්ඛිපිත්වා පුරතො හොථ භන්තෙ අහමේව ආහරිස්සාමීති ආහ, තිට්ඨථ තුම්හෙ මහාරාජ අහමෙව සම්මාසම්බුද්ධෙන ආණත්තොති නාගරාජානං නිවත්තෙත්වා

1. ම. සාමණේරපුල්ලකෙන.

ඝුටං බුඛවට්ටියං ගහෙත්වා ගහෙත්වා ආසනසාලාගණ්ඩිං, අථ නං සත්ථා ආගච්ඡන්තං ඔලෝකෙත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි- පස්සථ භික්ඛවෙ සාමණෙරස්ස ලීළාහං ආසනසෙ හංසරාජා විය සොභතීති, සොපි පානීයඝටං ඨපෙත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා අට්ඨාසි. අථ නං සත්ථා ආහ- කතිවස්සොසි ත්වං සුමනාති?, සත්ත වස්සොමහි භන්තෙති, තෙන හි සුමන අජ්ජ පට්ඨාය භික්ඛූ ගොහීති වත්වා දසසික්ඛාපදානි දත්වා උපසම්පදමදාසි. වෙ යෙව කිර සාමණෙරා සත්තවස්සිකා උපසම්පදං ලභිංසු-අයං ව සුමනො සොපාසකො වාති. එවං තස්මිං උපසම්පන්නෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං- අච්ඡරියං ආවුසො එවරූපො හි නාම දහරසාමණෙරස්ස ආනුභාවො හොති න නො ඉතො පුබ්බෙ එවරූපො ආනුභාවො දිට්ඨපුබ්බොති. සත්ථා ආගන්ත්වා භාගත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ මම සාසනෙ දහරොපි සම්මා පටිපන්නො එවරූපං සම්පත්තිං ලභති යෙවාපි වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යො හවෙ දහරො භික්ඛු යුඤ්ජති බුද්ධසාසනෙ,
සො ඉමං ලොකං පභාසෙති අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා"ති.

තත්ථ **යුඤ්ජතීති** ඝටති වායමති. **පභාසෙතීති** සො භික්ඛු අත්තනො අරහත්තමග්ගඤාණෙන අබ්භාදීහි **මුත්තො චන්දිමා** විය **ලොකං** ඛන්ධාදිභෙදලොකං ඔභාසෙති එකාලොකං කරොතීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සුමනසාමණෙරස්ස වත්ථු මාදසමං.

භික්ඛුවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පඤ්චවීසතිමො වග්ගො.

---

26. 1.

"ඡින්ද සොත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පසාදබහුලං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර භගවතො ධම්මදෙසනං සුත්වා පසන්නචිත්තො අත්තනො ගෙහෙ සොළසමත්තානං භික්ඛූනං නිච්චභත්තං පට්ඨපෙත්වා භික්ඛූනං ආගතවෙලාය පත්තං ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තු භොන්තො අරහන්තොති නිසීදනත්ථ භොන්තො අරහන්තානි යං කිඤ්චි වදන්තො අරහන්තවාදපටිසංයුත්තමෙව වදති, තෙසු පුථුජ්ජනා අයං අමෙහසු අරහන්තසඤ්ඤිති විත්තසිංසු බීණාසවා අයං නො බීණාසවභාවං ජානාතීති, එවං තෙ සබ්බෙපි කුක්කුච්චායන්තා තස්ස ගෙහං නාගමිංසු, සො දුක්ඛී දුම්මනො කින්නු ඛො අය්‍යා නාගච්ඡන්තීති

විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි, සත්ථා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා කිං එතං භික්ඛවෙති පුච්ඡිත්වා තෙහි තස්මිං අත්ථේ ආරොචිතෙ සාදියථ පන තුම්හෙ භික්ඛවෙ අරහන්තවාදන්ති?, න සාදියාම භන්තෙති, එවං සන්තෙ මඤ්ඤාන්‍ං එතං පසාදභඤ්ඤං, අන්‍ාපත්ති භික්ඛවෙ පසාදභඤ්ඤා, අපි ච ඛො පන බ්‍රාහ්මණස්ස අරහත්තෙන අධිමත්තං පෙමං තස්ස තුම්හෙහිපි තණ්හාසොතං ඡෙත්වා අරහත්තමෙව පත්තුං යුත්තන්ති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"ඡින්ද සොතං පරක්කම්ම කාමෙ පනුද බ්‍රාහ්මණ,
සංඛාරානං ඛයං ඤත්වා අකතඤ්ඤූසි බ්‍රාහ්මණා"ති.

තත්ථ **පරක්කම්මාති** තණ්හාසොතං නාම අපමත්තකෙන වායාමෙන ඡින්දිතුං න සක්කා තස්මා සඳ්ධණසම්පයුත්තෙන මහන්තෙන පරක්කමෙන පරක්කමිත්වා තං **සොතං ඡින්ද** උභොපි **කාමෙ පනුද** නිඝර. **බ්‍රාහ්මණාති** බිණාසවානං ආලපනමෙතං. **සඞ්ඛාරානන්ති** පඤ්චන්නං ඛන්ධානං ඛයං ජානිත්වා. **අකතඤ්ඤූසීති** එවං සන්තෙ ත්වං සුවණ්ණාදීසු කොචි අකතස්ස නිබ්බාණස්ස ජානනතො අකතඤ්ඤූ නාම හොසීති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පසාදභඤ්ඤබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු පඨමං.

---

26. 2.

"යදා වයෙසු ධමෙමසූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි තිංසමත්තා දිසාවාසිකා භික්ඛූ ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදිංසු, සාරිපුත්තත්ථෙරොපි තෙසං අරහත්තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා සත්ථාරං උපසංකම්මි්වා සිතකොව ඉමං පඤ්හං පුච්ඡි- හන්තෙ ඉමෙ ධම්මාති වුච්චන්ති කතමෙ නුඛො වෙ ධම්මාති?, අථ නං සත්ථා වෙ ධම්මාති ඛො සාරිපුත්ත සමථවිපස්සනා වුච්චන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යදා වයෙසු ධමෙමසු පාරගූ හොති බ්‍රාහ්මණෙ,
අථස්ස සබ්බෙ සංයොගා අත්ථං ගච්ඡන්ති ජානතො"ති.

තත්ථ **යදාති** යස්මිං කාලෙ. **වයෙසූති** විධා ඨිතෙසු **සමථවිපස්සනා ධම්මෙසු** අභිඤ්ඤාපාරගාදිවසෙන අයං බිණාසවො **පාරගූ** හොති, **අථස්ස** වට්ටසම්. සංයොජනාසමඤ්ඤා **සබ්බෙ** කාමයොගාදයො **සංයොගා අත්ථං ගච්ඡන්ති** සබ්බෙ කාමයොගාදයො සංයොගා එවං ජානන්තස්ස අත්ථං පරිකඛයං ගච්ඡන්තීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ සබ්බෙපි තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසූති.

සම්බහුලානං භික්ඛූනං වත්ථු දුතියං.

26. 3.

"යස්ස පාර"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ මාරං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිරෙකස්මිං දිවසෙ අඤ්ඤතරෝ පුරිසෝ විය හුත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි- ඉමෙත්ථ පාරං පාරන්ති වුච්චති කින්නු ඛෝ එතං පාරං නාමාති?, සත්ථා මාරෝ අයන්ති විජානිත්වා පාපිම කිං තව පාරෙන තං හි විත්තරගෙහි පත්තබ්බන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්ස පාරං අපාරං වා පාරාපාරං න විජ්ජති,
වීතද්දරං විසංයුත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **පාර**න්ති අජ්ඣත්තිකානි ඡ ආයතනානි. **අපාර**න්ති බාහිරානි ඡ ආයතනානි. **පාරාපාර**න්ති තදුභයං. **න විජ්ජතී**ති යස්ස සබ්බමෙපතං අහන්ති වා මමන්ති වා ගහණභාවෙන නත්ථි, සංකිලෙසදරථාභාවෙන විගතෙන **වීතද්දරං** සබ්බකිලෙසෙහි **විසංයුත්තං** තං අහං **බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සෝතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මාරස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

26. 4.

"කිංසී"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර විනෙතෂි- සත්ථා අත්තනෝ සාවකෙ බ්‍රාහ්මණාති වදති අහං චම්හි ජාතිගොත්තෙන බ්‍රාහ්මණෝ මම්පි නුඛෝ එවං වත්තුං වට්ටතීති, සෝ සත්ථාරං උපසංකම්මිත්වා තමත්ථං පුච්ඡි. සත්ථා නාහං ජාතිගොත්තමත්තෙන බ්‍රාහ්මණං වදාමි ඉත්තමත්ථං අරහත්තං පත්තමෙව පනෙවං වදාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"කිංසිං විරජමාසීනං කතකිච්චං අනාසවං,
උත්තමත්ථං අනුප්පත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **කිංසී**නන්ති දුවිධෙන කිංඤෙන කිංඨානතං. කාමරජෙන **විරජං**. වතූහි මඟෙහි සොළසන්නං කිච්චානං කතත්තා **කතකිච්චං**. ආසවානං අභාවෙන **අනාසවං**. **උත්තමත්ථං අරහත්තං අනුප්පත්තං අහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ සෝ බ්‍රාහ්මණෝ සෝතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

---

26. 5.

"දිවා තපති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා මිගාරමාතුපාසාදෙ විහරන්තො ආනන්දත්ථෙරං ආරබ්ධ කථෙසි.

පසෙනදිකොසලො කිර මහාපවාරණාය සබ්බාභරණපති මණ්ඩිතො ගන්ධමාලාදීනි ආදාය විහාරං අගමාසි, තස්මිං ඛණෙ කාලු දායිත්ථෙරො ඛීණාසවොපි සමාපජ්ජිත්වා පරිසපරියන්තෙ නිසින්නො හොති, මහාපමෙව පාසාදස්ස සරීරං සුවණ්ණවණ්ණං, තස්මිං පන ඛණෙ වෙදෙ උග්ගච්ඡති සූරියොපි අත්ථමෙති, ආනන්දත්ථෙරො අත්ථමෙන්තස්ස ච සූරියස්ස උග්ගච්ඡන්තස්ස ච චන්දස්ස ඔභාසං ඔලොකෙත්වා රඤ්ඤො සරීරොභාසං ථෙරස්ස සරීරොභාසං තථාගතස්ස සරීරොභාසඤ්ච ඔලොකෙසි, තත්ථ සබ්බාභාසෙ අතික්කමිත්වා සත්ථාව විරොචති. ථෙරො සත්ථාරං වන්දිත්වා භන්තෙ අජ්ජ මම ඔභාසෙ ඔලොකෙන්තස්ස තුම්හාකමෙව ඔභාසො රුච්චති තුම්හාකං හි සරීරං සබ්බාභාසෙ අතික්කමිත්වා විරොචතීති ආහ. අථ නං සත්ථා-ආනන්ද සූරියො නාම දිවා විරොචති වන්දෙ රත්තිං රාජා අලඞ්කතකාලෙ යෙව ඛීණාසවො ගණසඞ්ඝණ්ඩිකං පහාය අන්තොසමාපත්තියං යෙව විරොචති, බුද්ධා පන රත්තිම්පි දිවාපි පඤ්ඤාවිධෙන තෙජෙන විරොචන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"දිවා තපති ආදිච්චො රත්තිං ආභාති චන්දිමා
සන්නද්ධො ඛත්තියො තපති ඣායී තපති බ්‍රාහ්මණො,
අථ සබ්බමහොරත්තිං බුද්ධො තපති තෙජසා"ති.

තත්ථ **දිවා තපතී**ති දිවා විරොචති රත්තිං පනස්ස ගතමග්ගොපි න පඤ්ඤායති. **චන්දිමා**ති වන්දෙපි අඛාදීහි මුත්තො **රත්තිං**යෙව විරොචති නො හි දිවා. **සන්නද්ධොති** සුවණ්ණමණිවිචිත්තෙහි සබ්බාභරණෙහි පතිමණ්ඩිතො චතුරඞ්ගිණියා සෙනාය පරික්ඛිත්තොව රාජා විරොචති න අඤ්ඤතකවෙසෙන ඨිතො. **ඣායීති ඛීණාසවො** පන ගණං විනොදෙත්වා ඣායන්තොව විරොචති. **තෙජසාති** සම්මා සම්බුද්ධො පන සීලතෙජෙන දුස්සීල්‍යතෙජං ගුණතෙජෙන නිග්ගුණතෙජං පඤ්ඤාතෙජෙන දුප්පඤ්ඤතෙජං ප්‍රඤ්ඤාතෙජෙන අප්‍රඤ්ඤතෙජං ධම්මතෙජෙන අධම්මතෙජං පරියාදියිත්වා ඉමිනා පඤ්චවිධෙන තෙජෙන නිච්චකාලමෙව විරොචතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ආනන්දත්ථෙරස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

26. 6.

"බාහිතපාපො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං බ්‍රාහ්මණ පබ්බජිතං ආරබ්ධ කථෙසි.

එකෝ කිර බ්‍රාහ්මණෝ බාහිරපබ්බජ්ජාය පබ්බජිත්වා- සමණෝ ගොතමෝ අත්තනෝ සාවකෙ පබ්බජ්ජාය වදති අහඤ්ඤථාති පබ්බජිතෝ මම්පි ඛෝ එවං වත්තුං වට්ටතීති විනෙතුවා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුවජි. සත්ථා- නාහං එත්තකෙන පබ්බජිතොති වදාමි කිලෙසමලානං පන පබ්බාජිතත්තා පබ්බජිතෝ නාම ගොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"බාහිතපාපොති බ්‍රාහ්මණෝ සමචරියා සමණොති වුච්චති,
පබ්බාජයත්තනෝ මලං තස්මා පබ්බජිතොති වුච්චතී"ති.

තත්ථ **සමචරියාති** සබ්බාකුසලානි සමෙත්වා චරණෙන. **නහ්මානි** යස්මා බාහිතපාපතාය බ්‍රාහ්මණෝ අකුසලානි සමෙත්වා චරණෙන සමණොති වුච්චති තස්මා, යෝ අත්තනෝ රාගාදිමලං **පබ්බාජයං** පබ්බාජෙන්තෝ විනොදෙන්තෝ චරති සොපි තෙන පබ්බාජන්තෙන පබ්බජිතොති වුච්චතීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ සෝ බ්‍රාහ්මණෝ පබ්බජිතෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණපබ්බජිතස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

---

26. 7.

"න බ්‍රාහ්මණස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං කිර ඨානෙ සම්බහුලා මනුස්සා- අහෝ අම්හාකං අය්‍යෝ ඛන්තිබලෙන සමන්නාගතෝ, අක්කොසන්තෙසු වා පහරන්තෙසු වා කොපමත්තකම්පි නත්ථීති ථෙරස්ස ගුණෙ කථෙසුං. අථෙකෝ මිච්ඡාදිට්ඨිකබ්‍රාහ්මණෝ කෝ එස න කුජ්ඣතීති? පුවජි, අම්හාකං ථෙරොති, නං කුජ්ඣාපෙන්තෝ න භවිස්සතීති?, නථෙතං බ්‍රාහ්මණාති, තෙන හි අහං කුජ්ඣාපෙස්සාමීති, සචෙ සක්කොසි කුජ්ඣාපෙහීති, සෝ- හොතු ජානිස්සාමිස්ස කත්තබ්බන්ති ථෙරං භික්ඛාය පවිට්ඨං දිස්වා පච්ඡාභාගෙන ගන්ත්වා පිට්ඨිපස්සෙන ඔත්ථරිත්වා මහන්තං පාණිප්පහාරමදාසි, ථෙරෝ කින්නාමෙතන්ති අනොලොකෙත්වාව ගතෝ, බ්‍රාහ්මණස්ස සකලසරීරෙ ඩාහෝ උපපජ්ජි, සෝ- අහෝ ගුණසම්පන්නෝ අය්‍යෝති ථෙරස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා ඛමථ මෙ භන්තෙති වත්වා කිමෙතන්ති වුත්තෙ අහං වීමංසන්තෝව තුම්හෙ පහරිනන්ති ආහ, හොතු ඛමාමි තෙති, සචෙ භන්තෙ ඛමථ මම ගෙහෙ එව නිසීදිත්වා භික්ඛං ගණ්හථාති ථෙරස්ස පත්තං ගණ්හි, ථෙරොපි පත්තං අදාසි, බ්‍රාහ්මණෝ ථෙරං ගෙහං නෙත්වා පරිවිසි. මනුස්සා කුජ්ඣිත්වා ඉමිනා අම්හාකං නිරපරාධෙ අය්‍යෝ පහටෝ දණ්ඩනාපිස්ස මොක්ඛෝ නත්ථි එත්තෙව නං මාරෙස්සාමාති

ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදිහත්ථා බ්‍රාහ්මණස්ස ගෙහවාරෙ අට්ඨංසු, ථෙරො උට්ඨාය ගච්ඡන්තො බ්‍රාහ්මණස්ස ගෙවෙ පත්තමදාසි, මනුස්සා තං ථෙරෙන සද්ධිං ගච්ඡන්තං දිස්වා හත්ථෙ තුම්හාකං පත්තං ගහෙත්වා බ්‍රාහ්මණං නිවත්තෙත්වා ආහංසු, කිං එතං උපාසකාති?, බ්‍රාහ්මණෙන තුම්හෙ පහටා මයමස්ස කත්තබ්බං ජානිස්සාමාති, කිං පන ඉමිනා තුම්හෙ පහටා අහනාති?, තුම්හෙ හන්නෙතාති, මං එස පහරිත්වා ධම්මපෙසී ගච්ඡථ තුම්හෙහි මනුස්සෙ උය්‍යොජෙත්වා බ්‍රාහ්මණං නිවත්තෙත්වා ථෙරො විහාරමෙව ගතො. භික්ඛූ උජ්ඣායිංසු- කිං නාමෙතං සාරිපුත්තත්ථෙරො යෙන බ්‍රාහ්මණෙන පහටො තස්සෙව ගෙහෙ නිසීදිත්වා භික්ඛං ගහෙත්වා ආගතො, ථෙරස්ස පහටකාලතො පට්ඨාය ඉදානි සො කස්ස ලජ්ජිස්සති අවසෙසෙ පොථෙන්තො විවරිස්සතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා- කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා- ඉමාය නාමාති වුත්තෙ- භික්ඛවෙ බ්‍රාහ්මණොව බ්‍රාහ්මණං පහරන්තො නාම නත්ථි ගිහී බ්‍රාහ්මණෙන පන සමණබ්‍රාහ්මණෙ පහටා භවිස්සති, කොධො නාමෙස අනාගාමිමග්ගෙන සමුග්ඝාතං ගච්ඡතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න බ්‍රාහ්මණස්ස පහරෙය්‍ය නාස්ස මුඤ්චෙථ බ්‍රාහ්මණෝ,
ධි බ්‍රාහ්මණස්ස හන්තාරං තතො ධි යස්ස මුඤ්චති.

න බ්‍රාහ්මණස්සෙතදකිඤ්චි සෙය්‍යෝ
යදා නිසෙධෝ මනසෝ පියෙහි,
යතෝ යතෝ හිංසමනෝ නිවත්තති
තතෝ තතෝ සම්මති වෙව දුක්ඛ"නති.

තත්ථ **පහරෙය්‍යාති** ඛීණාසවබ්‍රාහ්මණොහමස්මීති ජානන්තො ඛීණාසවස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා ජාතිබ්‍රාහ්මණස්ස **න පහරෙය්‍ය**. **නාස්ස මුඤ්චෙථාති** සොපි පහටො ඛීණාසවො බ්‍රාහ්මණෝ අස්ස පහරිත්වා සීතස්ස වෙරං න මුඤ්චෙථ තස්මිං කොපං න කරෙය්‍යාති අත්ථො. **ධි බ්‍රාහ්මණස්සාති** ඛීණාසවබ්‍රාහ්මණස්ස **හන්තාරං** ගරහාමි. **තතොති** යො පන තං පහරන්තං පටිපහරන්තො **ඝස්ස** උපරි වෙරං **මුඤ්චති** තතොපි තං ගරහාමිඒව. **එතදකිඤ්චි සෙය්‍යොති** යං ඛීණාසවස්ස අක්කොසන්තං වා අපවච්ඡක්කොසන්තං පහරන්තං වා අපපටිපහරණං එතං තස්ස ඛීණාසවබ්‍රාහ්මණස්ස න කිඤ්චි සෙය්‍යෝ අපමත්තකම්පි සෙය්‍යෝ න හොති. **යදා නිසෙධෝ මනසෝ පියෙහීති** කොධූපසංහිතෙ හි කොධූපපාදෙව මනසෝ පියෝ නාම, තෙහි කොධූපපාදෙහි මනුස්සා මාතාපිතූසුපි බුද්ධාදීසුපි අපරජ්ඣන්ති, තස්මා යෝ සෝ අවස්සං තෙහි මනසෝ නිසෙධෝ කොධවසෙන උප්පජ්ජමානස්ස විත්තස්ස නිග්ගහෝ එතං න කිඤ්චි සෙය්‍යෝ, අධිමත්තමෙව සෙය්‍යොති අත්ථෝ.

කිංසමණොති කොධමතෝ සෝ තස්ස යතෝ යතෝ වත්‍ථුතෝ අනාගාමිමග්ගෙන සමූහනාතං ගච්ඡනෝතා නිවත්තති. **තතෝ තතෝති** තතෝ තතෝ වත්‍ථුතෝ සකලම්පි වට්ටදුක්ඛං නිවත්තති යෙවාති අත්‍ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථේරස්ස වත්‍ථු සත්තමං.

---

26. 8.

"යස්ස කායෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ මහාපජාපතිං ගොතමිං ආරබ්භ කථෙසි.

භගවතා හි අනුපපන්නෙ වත්‍ථුස්මිං පඤ්ඤත්තෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ මණ්ඩනකජාතිකෝ පුරිසෝ සුරභිවිලෙපදූමං විය සිරසා සම්පටිච්ඡිත්වා සපරිවාරා මහාපජාපතිගොතමී උපසම්පදං ලභි, අඤ්ඤා තස්සා උපජ්ඣායෝ වා ආචරියෝ වා නත්‍ථි, එවං ලද්ධූපසම්පදං ථෙරිං ආරබ්භ අපරෙන සමයෙන කථං සමුට්ඨාපෙසුං- මහාපජාපතියා ගොතමියා ආචරියුපජ්ඣායා න පඤ්ඤායන්ති සහත්‍ථෙනෙව තායා යානි වත්‍ථූනි ගණ්හිංසු, එවං ච පන වත්වා භික්ඛුණියෝ කුක්කුච්චා යන්තියෝ තායෙ සද්ධිං නෙව උපොසථං න පවාරණං කරොන්ති, තා ගන්ත්වා තථාගතස්සාපි තමත්‍ථං ආරොචෙසුං, සත්‍ථා තාසං කථං සුත්වා මයා මහාපජාපතියා අට්ඨ ගරුධම්මා දින්නා අහමෙවස්සා චරියෝ අහමෙව උපජ්ඣායෙ, කායදුච්චරිතාදිවිරහිතෙසු ඛීණාස වෙසු කුක්කුච්චං නාම න කාතබ්බන්ති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්ස කායෙන වාචාය මනසා නත්ථි දුක්කතං,
සංවුතං තීහි ඨානෙහි තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං"ති.

තත්ථ දුක්කතන්ති සාවජ්ජං දුක්ඛුද්‍රයං අපායසංවත්තනියං කම්මං. **තීහි ඨානෙහීති** එතෙහි කායාදීහි තීහි කාරණෙහි කායදුච්චරිතාදිපවෙසනිවාරණත්ථාය වාරං පිහිතං. **නං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්‍ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මහාපජාපතියා ගොතමියා වත්‍ථු අට්ඨමං.

---

26. 9.

"යමහා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ සාරිපුත්තත්ථේරං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර යසමා අස්සජිත්ථේරස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිඵලං පත්තකාලතෝ පට්ඨාය යස්සං දිසායං ථෙරෝ වසතීති සුණාති තතෝ අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ තතොවසීසං කත්වා නිපජ්ජති. භික්ඛූ

මිච්ඡාදිට්ඨිකෝ සාරිපුත්තෝ අජ්ජාපි දිසා නමස්සමානෝ විචරතීති තම්හා තථාගතස්ස ආරොචෙසුං. සත්ථා පෙරං පක්කොසාපෙත්වා- සච්චං කිර තුවං සාරිපුත්ත දිසා නමස්සනෙනා විචරසීති? පුච්ඡිත්වා- හනෙත භම දිසා නමස්සනාභාවං වා අනමස්සනාභාවං වා තුමෙහව ජානාථාති වුත්තෙ- නික්ඛමෙ න සාරිපුත්තෝ දිසා නමස්සති අස්සජිත්තෙරස්ස පන සන්තිකා ධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිඵලං පත්තතාය අත්තනෝ ආචරියං නමස්සති යං හි ආචරියං නිස්සාය භික්ඛු ධම්මං විජානාති තෙන සෝ බ්‍රාහ්මණෙන අග්ගි විය සක්කච්චං නමස්සිතබ්බෝ යෙවාති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්නෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"යම්හා ධම්මං විජානෙය්‍ය සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතං,
සක්කච්චං තං නමස්සෙය්‍ය අග්ගිහුත්තංව බ්‍රාහ්මණෝ"ති.

තත්‍ථ **අග්ගිහුත්තංවාති** යථා බ්‍රාහ්මණෝ අග්ගිහුත්තං සම්මා පරිචරණෙන වෙව බලිකම්මාදීහි[1] ච සක්කච්චං නමස්සති, එවං **යම්හා** ආචරියා තථාගතප්පවෙදිතං **ධම්මං විජානෙය්‍ය** නං **සක්කච්චං නමස්සෙය්‍යා**ති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස වත්ථු නවමං.

---

26. 10.

"න ජටාහී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං ජටිලබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර- අහං මාතිතොපි ච පිතිතොපි ච සුජාතෝ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තොම්හි, සබ්බෙ සමණෙ ච ගොතමෝ අත්තනෝ සාවකෙ බ්‍රාහ්මණාති වදති, මම්පි භුඛෝ තථා වත්තුං වට්ටතීති සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං පුවච්ඡි. අථ නං සත්ථා නාහං බ්‍රාහ්මණ ජාතිමත්තෙන න ජාතිගොත්තමත්තෙන බ්‍රාහ්මණං වදාමි, පටිවිද්ධසච්චමෙව පනාහං බ්‍රාහ්මණොති වදාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"න ජටාහි න ගොත්තෙන න ජච්චා හොති බ්‍රාහ්මණෝ,
යම්හි සච්චඤ්ච ධම්මෝ ච සෝ සුචී සෝ ච බ්‍රාහ්මණෝ"ති.

තත්‍ථ **සච්චන්ති** යස්මිං පුග්ගලෙ චත්තාරි සච්චානි සොළසාකාරෙහි පටිවිජ්ඣිත්වා ඨිතං සච්චඤ්ඤණසඞ්ඛාතෙ නවවිධලොකුත්තර ධම්මෝ ච අත්ථි සෝ සුචි සෝ බ්‍රාහ්මණෝ චාති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ජටිලබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු දසමං.

---

1 ම අජ්ඣාචාරාදීනි

26. 11.

"යාතෙත"නි ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා කූටාගාරසාලායං විහරන්තෝ එකං වඤ්චනිවත්තං කුහකබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථේසි.

සෝ කිර වෙසාලියං නගරචාරේ එකං කකුධරුක්ඛං ආරුය්හ විති පාදේති ඝාඨං ගණ්හිත්වා අවංසිරෝ අධෝසිරෝ ඔලම්බන්තෝ චාටිලාභං මේ සතං[1] දේථ කඝාපණේ දේථ පරිවාරිකං දේථ නෝ වේ දස්සථ ඉතෝ පත්තිත්වා මරන්තෝ නගරං අනගරං කරිස්සාමීති වදති. තථාගතස්සාපි භික්ඛුසඝපරිවුතස්ස නගරං පවිසනකාලේ භික්ඛූ තං බ්‍රාහ්මණං දිස්වා නික්ඛමණකාලේපි තථේව ඔලම්බන්තං පස්සිංසු, නාගරාපි අයං පාතෝව පට්ඨාය එවං ඔලම්බන්තෝ පත්තිත්වා නගරං අනගරං කරෙය්‍යාති විනෙතබ්බා නගරවාසිනෝ සන්ථාගාරං සෝ යාවති සබ්බං දේමාති පටිස්සුත්වා අදංසු, සෝ ඔතරිත්වා සබ්බං ගහෙත්වා අගමාසි. භික්ඛූ විහාරූපචාරේ තං ගාවිං විය විවරිත්වා ගච්ඡන්තං දිස්වා සඤ්ඤාතිත්වා ලද්ධං තෙ බ්‍රාහ්මණ යථා පත්ථිතන්ති පුච්ඡිත්වා ආම ලද්ධං මෙති සුත්වා අනෙකාවිහාරං ගන්ත්වා තථාගතස්ස තමත්ථං ආරොචේසුං. සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙවෙස කුහකෝ චොරෝ පුබ්බෙපි කුහකෝ චොරෝ යෙව අහොසි, ඉදානි පනෙස බාලජනං වඤ්චෙති තදා පන පණ්ඩිතෙ වඤ්චෙතුං නාසක්ඛීති වත්වා තෙහි යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ එකං කසිකගාමං නිස්සාය එකෝ කුහකෝ තාපසෝ වාසං කප්පෙසි, තං එකං කුලං පටිජග්ගති, දිවා උපනන්ධාදනීය හොජනීයතෝ අත්තනෝ පුත්තානං විය තස්සාපි එකං කොට්ඨාසං දෙති, සාඨං උපන්නකොට්ඨාසං ඨපෙත්වා දුතියදිවසෙ දෙති, අථෙකදිවසං සාඨං ගොධාමංසං ලභිත්වා සාධුකං පචිත්වා තතෝ කොට්ඨාසං ඨපෙත්වා දුතියදිවසෙ අදංසු, තාපසෝ මංසං සායිත්වා[2] රසතණ්හාය බද්ධෝ කිං මංසං නාමෙතන්ති පුච්ඡිත්වා ගොධා මංසන්ති සුත්වා භික්ඛාය චරිත්වා සපදධිකට්ඨකණ්ඩාදීනි ගහෙත්වා පණ්ණසාලං ගන්ත්වා එකමන්තෙ ඨපෙසි, පණ්ණසාලාය පන අවිදූරෙ එකසම්මං වම්මිකෙ ගොධරාජා විහරති, සෝ කාලෙන කාලං තාපසං වන්දිතුං ආගච්ඡති, තං දිවසං පනෙස තං වධිස්සාමීති දණ්ඩං පටිච්ඡාදෙත්වා තස්ස වම්මිකස්ස අවිදූරෙ ඨානෙ නිද්දායන්තෝ විය නිසීදි, ගොධරාජා වම්මිකතෝ නික්ඛමිත්වා තස්ස සන්තිකං ආගච්ඡන්තොව ආකාරං සල්ලක්ඛෙත්වා න මෙ අජ්ජ ආචරියස්ස ආකාරෝ රුච්චතීති තතොව නිවත්ති, තාපසෝ තස්ස නිවත්තනභාවං ඤත්වා තස්ස මාරණත්ථාය දණ්ඩං බිභි, දණ්ඩෝ විරජ්ඣිත්වා ගතෝ, ගොධරාජාපි වම්මිකං පවිසිත්වා තතෝ සීසං නීහරිත්වා ආගමන මග්ගං ඔලොකෙන්තෝ තාපසං ආහ:-

1. ම. ගොඝතං. 2. ම. ඛාදිත්වාව.

"සමණං තං මඤ්ඤමානෝ උපගඤ්ඡිං අසඤ්ඤතං,
සෝ මං දණ්ඩෙන පහාසි යථා අසඤ්ඤමණෝ තථා.
කිං තෙ ජටාහි දුම්මේධ කිං තෙ අජිනසාටියා,
අබ්භන්තරං තෙ ගහනං බාහිරං පරිමජ්ජසී"ති.

අථ නං තාපසෝ අත්තනෝ සන්තතෙන පලොභෙතුං එවමාහ:-

"එහි ගොධෙ නිවත්තස්සු භුඤ්ජ සාලිමොදනං,
තෙලං ලොණං ච මෙ අත්ථි පහූතං මය්හ පිපඵලී"ති.

තං සුත්වා ගොධරාජා යථා ත්වං කථෙසි තථා මේ පලායිතුකාමතාව හොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එස භිය්‍යෝ පවෙක්ඛාමි වම්මිකං සතපොරිසං,
තෙලං ලොණං ච කිත්තෙතසි අහිතං මය්හ පිපඵලී"ති.

එවං ච පන වත්වා අහං එත්තකං කාලං තයි සමණසඤ්ඤමකාසිං ඉදානි පන තෙ මං පහරිතුකාමතාය දණ්ඩං ඛිත්තොතා, තස්ස ඛිත්තකාලෙ යෙවාසි අස්සමණෝ ජාතෝ, කිං තාදිසස්ස දුප්පඤ්ඤස්ස පුග්ගලස්ස ජටාහි කිං සබ්බෙන අජිනවෙමෙන අබ්භන්තරං හි තෙ ගහනං කෙවලං බාහිරමෙව පරිමජ්ජසීති ආහ. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා තදා එස කුහකෝ තාපසෝ අහොසි, ගොධරාජා පන අහමෙවාති වත්වා ජාතකං සමොධානෙත්වා තදා ගොධපණ්ඩිතෙන තස්ස නිග්ගහිතකාරණං දස්සෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"කිං තෙ ජටාහි දුම්මේධ කිං තෙ අජිනසාටියා,
අබ්භන්තරං තෙ ගහනං බාහිරං පරිමජ්ජසී"ති.

තත්ථ කිං නෙ ජටාහීති අමෝඝා **දුම්මේධ** තව බද්ධාහිපි ඉමාහි **ජටාහි** සබ්බරූප නිවත්ථායපි ඉමාය අජිනවම්මසාටිකාය ච **කිං** නො අත්ථො. **අබ්භන්තරං හි නෙ** රාගාදිකිලෙසගහනං කෙවලං හත්ථි ලණ්ඩං අස්සලණ්ඩං විය මටටං **බාහිරං පරිමජ්ජසීති**. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කුහකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු එකාදසමං.

---

26. 12.

"පංසුකූලධර"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ විහරන්තෝ කිසාගොතමිං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සකෙකා පඤ්චයාමාවසානෙ දෙවපරිසාය සද්ධිං සත්ථාරං උපසංකම්මිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං ඨාරණීයධම්මකථං සුණන්තෝ නිසීදි, තස්මිං ඛණෙ කිසාගොතමී සත්ථාරං පස්සිස්සාමීති ආකාසෙනාගන්ත්වා සකඨානං දිස්වා නිවත්ති, සෝ තං වන්දිත්වා නිවත්තන්තිං දිස්වා සත්ථාරං පුච්ඡි- කා නාමෙසා භන්තෙ ආගච්ඡමානාව තුම්හෙ දිස්වා නිවත්තතීති, සත්ථා- කිසාගොතමී නාමෙසා මහාරාජ මම ධීතා පංසුකූලිකථෙරිනං අග්ගාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පංසුකූලධරං ජන්තුං කිසං ධමනිසන්ථතං,
එකං වනස්මිං ඣායන්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **කිසන්ති** පංසුකූලිකා හි අත්තනෝ අනුරූපං පටිපදං පූරෙන්තා අපපමංසලෝහිතා යෙව හොන්ති ධමනිසන්ථතගත්තා ච, තස්මා එවමාහ. **එකං වනස්මින්ති** විවිත්තට්ඨානෙ එකකං වනස්මිං ඣායන්තං **තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කිසාගොතමියා වත්ථු ඒකාදසමං.

---

26. 13.

"න චාහ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ එකං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර- සමණෝ ගොතමෝ අත්තනෝ සාවකෙ බ්‍රාහ්මණාති වදති අහං වමහි බ්‍රාහ්මණයොනියං නිබ්බත්තෝ මමපි ඛෝ එවං වත්තුං වට්ටතීති සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා තමත්ථං පුච්ඡි. අථ නං සත්ථා- නාහං බ්‍රාහ්මණයොනියං නිබ්බත්තමත්තෙනෙවං වදාමි, යෝ පන අකිඤ්චනෝ අගහණෝ අනඞ්ගණෝ තමහං බ්‍රාහ්මණං වදාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"න චාහං බ්‍රාහ්මණං බ්‍රූමි යොනිජං මත්තිසම්භවං
භොවාදි නාම සෝ හොති සචෙ හොති සකිඤ්චනෝ,
අකිඤ්චනං අනාදානං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **යොනිජන්ති** යොනියා ජාතං. **මත්තිසම්භවන්ති** බ්‍රාහ්මණියා මාතු සන්තකෙ උදරසම්මිං සම්භූතං. **භොවාදීති** යෝ පන ආමන්තණාදීසු භො භොති වත්වා විවරන්තෝ භොවාදි නාම සෝ හොති **සචෙ** රාගාදීහි කිඤ්චනෙහි **සකිඤ්චනෝ, අහමපන** රාගාදීහි **අකිඤ්චනං** වත්ථූහි උපාදානෙහි **අනාදානං බ්‍රාහ්මණං වදාමි**ති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ සෝ බ්‍රාහ්මණෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

එකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු තෙරසමං.

---

26. 14.

"සබ්බසංයොජන"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෙන උග්ගසෙනං නාම සෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු "මුඤ්චපුරෙ මුඤ්චපච්ඡතෝ"ති ගාථාවණ්ණනායං විත්ථාරිතමෙව. තදා හි සත්ථා- ඉමෙන උග්ගසෙනෙන න භායාමීති වදති අහුතෙන මඤ්ඤඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති භික්ඛූහි වුත්තෙ- භික්ඛවෙ මම පුත්තසදිසා ඛීණාසවා යොජනා න භායන්ති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බසංයොජනං ඡේත්වා යො වේ න පරිතස්සති,
සඞ්ගාතිගං විසංයුත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නන්ති.

තත්ථ **සබ්බසංයොජනන්ති** දසවිධසංයොජනං. **න පරිතස්සතීති** තණ්හාය න භායති. **තමහන්ති** තං අහං රාගාදීනං සඞ්ගානං අතික්කන්තත්තා **සඞ්ගාතිගං** වුත්තනයේනපි යොගානං අභාවෙන **විසංයුත්තං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

උණ්හසෙනස්ස වත්ථු චුද්දසමං.

---

26. 15.

"ඡේත්වා නද්ධි"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ වෙ බ්‍රාහ්මණෙ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙසු කිරෙකස්ස වුල්ලරොහිතොති නාමං හොති එකස්ස මහාරොහිතොති නාමං, තෙ එකදිවසං මම ගොණෙ බලවා තව ගොණෙ අබලවාති විවදිත්වා කිං නො විවාදෙන පාජෙත්වා ජානිස්සාමාති අවිරවතීතීරෙ සකටං වාලුකාය පූරෙත්වා ගොණෙ යොජෙසිංසු, තස්මිං ඛණෙ භික්ඛූපි තත්ථ තඤ්ඤාසිතුං ගතා හොන්ති, බ්‍රාහ්මණා ගොණෙ පාජෙසුං, සකටං නිච්චලං අට්ඨාසි, නඤ්චරත්තා පන ඡිජ්ජිංසු. භික්ඛූ දිස්වා විහාරං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසිංසු. සත්ථා භික්ඛවෙ බාහිරා එතා නඤ්චරත්තා යො කොචි එතානි ඡින්දතෙව භික්ඛූනා පන අජ්ඣත්තිකං කොධනඤ්ඤෙවත්ථ තණ්හා වරත්තං ච ඡින්දිතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඡේත්වා නද්ධිං වරත්තං ච සඤ්ඤමං සහනුක්කමං,
උක්ඛිත්තපලිඝං බුද්ධං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නන්ති.

තත්ථ **නද්ධින්ති** නයනභාවෙන පවත්තං කොධං. **වරත්තන්ති** බන්ධනභාවෙන පවත්තං තණ්හං. **සඤ්ඤමං සහනුක්කමන්ති** අනුසයානුක්කමසහිතං වාසට්ඨිදිට්ඨිසඤ්ඤමං ඉදං සබ්බම්පි ඡින්දිත්වා අවිජ්ජාපලිඝස්ස උක්ඛිත්තත්තා **උක්ඛිත්තපලිඝං** වුත්තානං සච්චානං බුද්ධත්තා **බුද්ධං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ පඤ්චසතා භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු. සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

චිත්තං බ්‍රාහ්මණානං වත්ථු පඤ්චදසමං.

---

26. 16.

"අක්කොසං"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ අක්කොසකභාරද්වාජං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස හි භාතු භාරද්වාජස්ස ධනඤ්ජානි නාම බ්‍රාහ්මණී සොතාපන්නා අහොසි, සා බිම්බිසාරම්පි සාසිතුම්පි පක්කොසිම්පි "නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්සා"ති ඉමං උදානං උදානෙති. සා එකදිවසං බ්‍රාහ්මණපරිවෙසනායපි වත්තමානාය පක්කොසිත්වා තත්‍රෙව මහාසද්දෙන තථෙව උදානං උදානෙසි, බ්‍රාහ්මණෝ කුජ්ඣිත්වා එවමෙවායං වසලී යත්‍ර වා තත්‍ර වා පක්කොසිත්වා තස්ස මුණ්ඩකස්ස සමණකස්ස වණ්ණං භාසතීති චින්තා- ඉදානි තෙ වසලි ගන්ත්වා තස්ස සන්තිකං වාදං ආරොපෙස්සාමීති ආහ. අථ නං සා- ගච්ඡ බ්‍රාහ්මණ නාහං තං පස්සාමි යො තස්ස භගවතෝ වාදං ආරොපෙය්‍ය, අපි ච ගන්ත්වා තං භගවන්තං පඤ්හං පුච්ඡස්සුනි ආහ. සො සද්ධූ සන්තිකං ගන්ත්වා අවන්දිත්වා එකමන්තං ඨිතෝ පඤ්හං පුච්ඡන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"කිංසු ඛිත්වා සුඛං සෙති කිංසු ඛිත්වා න සොචති,
කිස්සස්ස එකධම්මස්ස වධං රොචෙසි ගොතමා"ති.

අථස්ස පඤ්හං බ්‍යාකරොන්තෝ සත්ථා ඉමං ගාථමාහ:-

"කොධං ඛිත්වා සුඛං සෙති කොධං ඛිත්වා න සොචති
කොධස්ස විසමූලස්ස මධුරග්ගස්ස බ්‍රාහ්මණ,
වධං අරියා පසංසන්ති තං හි ඛිත්වා න සොචති"නි.

සො සත්ථරි පසීදිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණි. අථස්ස කණිට්ඨා අක්කෝසකභාරද්වාජෙ- භාතා කිර පබ්බජිතොති සුත්වා කුද්ධා ආගන්ත්වා සත්ථාරං අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසි. සොපි සත්ථාරා අනිමීනං[1] ඛාදනීයාදිදානඔපමෙන සඤ්ඤත්තෝ[2] සත්ථරි පසන්නෝ පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණි, අපරෙපිස්ස සුන්දරිකභාරද්වාජෙ විලිඛකභාරද්වාජෝ චාති ද්වෙ කණිට්ඨභාතරෝ සත්ථාරං අක්කොසන්තාව සත්ථාරා විනීතා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණිංසු. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං- ආවුසො අච්ඡරියා වත බුද්ධගුණා චතූසු නාම භාතිකෙසු අක්කොසනෙපි සත්ථා කිඤ්චි අවච්චා තෙසං යෙව පතිට්ඨා ජාතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා- කායනුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ- භික්ඛවෙ අහං මම ඛන්තිබලෙන සමන්නාගතත්තා දුට්ඨෙසු අදුස්සනෙපා මහාජනස්ස පතිට්ඨා හොමි යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අක්කොසං වධබන්ධං ච අදුට්ඨෝ යෝ තිතික්ඛති,
ඛන්තිබලං බලානීකං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්‍ර අදුට්ඨෝති එතං දසහි අක්කොසවත්ථූහි අක්කොසනඤ්ච පාණිආදීහි පොථනඤ්ච අන්දුබන්ධනාදීහි බන්ධනඤ්ච යො අකුද්ධ මානසොහුත්වා අධිවාසෙති, ඛන්තිබලෙන සමන්නාගතත්තා ඛන්තිබලං

1. සී. අනිමිඝ. 2. ම. පඤ්ඤත්තෙහා.

පුනප්පුන උපපත්තියා ආණිකභූතෙන බන්ධිබ්බලෙන සමන්නා ගතත්තා **බලාණිකං නා**ං එවරූපං **අහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අකෙකාසඝතාරමාජ්ඣස්ස වත්ථු සොළසමං.

---

26. 17.

"අකෙකාධන"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා කිර ථෙරො පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං පිණ්ඩාය චරන්තො නාලකගාමෙ මාතුසරවාරං අගමාසි. අථ නං සා නිසීදාපෙත්වා පරිවිසමානා අකෙකාසි: අම්හෝ උච්චිට්ඨාදඤ්ච උච්චිට්ඨං කඤ්ජියං අලභිත්වා පරඝරෙසු උලුඞ්කපිටෙන්ථෙන ඝට්ටිත කඤ්ජියං පරිභුඤ්ජිතුං අසිතිකොටිධනං පහාය පබ්බජිතොසි නාසිතම්හ තයා භුඤ්ජාති දානීති, භික්ඛූනම්පි භත්තං දදමානා තුම්හෙහි මම පුත්තෙ අත්තනො චුල්ලුපට්ඨාකොව කතො ඉදානි භුඤ්ජථාති වදෙති, ථෙරො භික්ඛං ගහෙත්වා විහාරමෙව අගමාසි. අථායස්මා රාහුලො **සත්ථාරං** පිණ්ඩපාතෙන ආපුච්ඡි. අථ නං සත්ථා ආහ: රාහුල කහං ගම්භාති?, අය්‍යකාය ගාමං භන්තෙති, කිං පන තෙ අය්‍යකාය[1] උපජ්ඣායො වුත්තොති?, අය්‍යකාය[1] භන්තෙ උපජ්ඣායො අකුතොභීති, කින්ති වත්වානි?, ඉදං නාම භන්තෙති, උපජ්ඣායෙන පන තෙ කිං වුත්තන්ති?, න කිඤ්චි භන්තෙති. තං සුත්වා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං- ආවුසො අච්ඡරියා වත සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස ගුණා එවං නාමස්ස මාතරි අකෙකාසඤ්ඤියා කොධමත්තාම්පි නාහොසි, සත්ථා ආගන්ත්වා කායඵුළ්ලං භික්ඛවෙ එතරහි නථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ- භික්ඛවෙ ඛීණාසවා නාම අකෙකාධනාව හොන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අකෙකාධනං වතවන්තං සීලවන්තං අනුස්සුතං[2],
දන්තං අන්තිමසාරීරං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති

තත්ථ **වතවන්තන්ති** ධුතවතෙන සමන්නාගතං. චතුපාරිසුද්ධි සීලෙන **සීලවන්තං**. තණ්හා උස්සාවභාවෙන[3] **අනුස්සුතං**. ඡළඞ්ගිය දමනෙන **දන්තං**. කොටියං සීතෙන අත්තභාවෙන **අන්තිමසාරීරං**. **තං අහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස වත්ථු අන්තරදසමං.

---

26. 18.

"වාරි පොක්ඛරපත්තෙව"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උපසලවණ්ණත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

---

1. ම. අයිකාය. 2. ම. අනුස්සදං. 3. ම. උස්සාදභාවෙන.

වත්ථු "මධුවා මඤ්ඤතී බාලෝ"ති ගාථාවණ්ණනායං විත්ථාරිත මෙව වුත්තං හි තත්ථ. අපරෙන සමයෙන මහාජනෝ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසි- බ්‍රහ්මණවාපි මඤ්ඤන්ත කාමෙ සෙවන්ති කිං න සෙවන්ති න හි තෙ කොළාපරුක්ඛා න වම්මිකා අල්ලමංස සරීරව තස්මා තෙ හිපි කාමසුඛං සාදියන්තීති, සත්ථා ආගන්ත්වා කාරණුත්ත භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බෙව ඉමාය කාමාති වුත්තෙ- න භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මණවා කාමසුඛං සාදියන්ති න කාමෙ සෙවන්ති යථා හි පදුමපත්තෙ පතිතෝ උදබින්දු නලිපති න සණ්ඨාති විනිවට්ටිත්වා පතතෙව යථා ච ආරග්ගෙ සාසපෝ න උපලිපති න සණ්ඨාති විනිවට්ටිත්වා පතතෙව, එවං බ්‍රහ්මණවස්ස චිත්තෙ දුච්චිණ්ණෙපි කාමෙ න ලිපති න සණ්ඨාතීති අනුසන්ධිං කත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"වාරි පොක්ඛරපත්තෙව ආරග්ගෙරිව සාසපෝ,
යෝ න ලිපති කාමෙසු තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්ථ **යෝ න ලිපතී**ති එවමෙවං යෝ අබ්භන්තරෙ දුච්චිණ්ණෙපි කාමෙන න ලිපති, යස්මිං කාමෝ න සණ්ඨාති **තමහං** බ්‍රූමි **බ්‍රාහ්මණ**න්ති වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

උප්පලවණ්ණත්ථෙරිගා වත්ථු අට්ඨාරසමං.

---

26. 19.

"යෝ දුක්ඛස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස කිරෙකෝ දාසෝ අපඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ පලායිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණි, බ්‍රාහ්මණෝ තං ඔලොකෙන්තෝ අද්දසා එකදිවසං සත්ථාරා සද්ධිං පිණ්ඩාය පවිසන්තං වාරන්තරෙ දිස්වා චීවරං දළ්හං අග්ගහෙසි, සත්ථා නිවත්තිත්වා කිම්දං බ්‍රාහ්මණාති? පුච්ඡි, දාසෝ මෙ හෝ ගොතමාති, පන්නභාරෝ එස බ්‍රාහ්මණාති, පන්නභාරොති ච වුත්තෙ බ්‍රාහ්මණෝ අරහාති සල්ලක්ඛෙසි, තස්මා පුනපි තෙන ච එවං හෝ ගොතමාති වුත්තෙ- සත්ථා ආම බ්‍රාහ්මණ පන්නභාරොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යෝ දුක්ඛස්ස පජානාති ඉධෙව ඛයමත්තනෝ,
පන්නභාරං විසංයුත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්ථ **දුක්ඛස්සා**ති ඛන්ධදුක්ඛස්ස. **පන්නභාර**න්ති ඔහිතඛන්ධ භාරං. චතූහි යොගෙහි සබ්බකිලෙසෙහි වා **විසංයුත්තං තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ සො බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

අඤ්ඤතරබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු එකූනවීසතිමං.

---

26. 20.

"ගම්භීරපඤ්ඤ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ විහරන්තො ඛෙමං භික්ඛුණිං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි පඨමයාමසමනන්තරෙ සකලා දෙවරාජ පරිසාය සද්ධිං ආගන්ත්වා සත්ථු සන්තිකෙ සාරණීයධම්මකථං සුණන්තො නිසීදි, තස්මිං ඛණෙ ඛෙමා භික්ඛුණී සත්ථාරං පඤ්ඤාමීති ආගන්ත්වා සකලං දිසාවා ආකාසෙ ඨිතාව සත්ථාරං වන්දිත්වා නිවත්තති, සකලා තං දිස්වා කා එසා භන්තෙ ආගච්ඡමානා ආකාසෙ ඨිතාව වන්දිත්වා නිවත්තීති පුච්ඡි. සත්ථා- එසා මහාරාජ මම ඨිතා ඛෙමා නාම මහාපඤ්ඤා මග්ගාමග්ගකොවිදාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ගම්භීරපඤ්ඤං මෙධාවිං මග්ගාමග්ගස්ස කොවිදං,
උත්තමත්ථං අනුප්පත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **ගම්භීරපඤ්ඤන්ති** ගම්භීරෙසු ඛන්ධාදිසු පවත්තාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතං. ධමෙමාජපඤ්ඤාය **මෙධාවිං**. අයං දුග්ගතියා අයං සුගතියා අයං නිබ්බාණස්ස මග්ගො අයං අමග්ගොති එවං මග්ගෙ ච අමග්ගෙ ච ඡෙකතාය **මග්ගාමග්ගස්ස කොවිදං**. අරහත්තසඞ්ඛාතං **උත්තමත්ථං අනුප්පත්තං තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ඛෙමාය භික්ඛුණියා වත්ථු වීසතිමං.

---

26. 21.

"අසංසට්ඨ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පබ්භාරවාසිං තිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සපප්පායං සෙනාසනං ඔලොකෙන්තො එකං ලෙණපබ්භාරං පාපුණි, සම්පත්තසක්ඛණෙ යෙවස්ස චිත්තං එකග්ගතං ලභි, සො අහං ඉධ වසන්තො පබ්බජිතකිච්චං නිප්ඵාදෙතුං සක්ඛිස්සාමීති චින්තෙසි. ලෙණෙපි අධිවත්ථා දෙවතා- සීලවා භික්ඛු ආගතො ඉමිනා සද්ධිං එකට්ඨානෙ වසිතුං දුක්ඛං අයං පන ඉධෙවං එකරත්තිමෙව වසිත්වා පක්කමිස්සතීති විත්තෙත්වා පුත්තෙ ආදාය නික්ඛම්. ථෙරෝ පුනදිවසෙ පාතොව ගොචරගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි, අථ නං එකා උපාසිකා දිස්වාව පුත්තසිනෙහං පවිලම්භිත්වා ගෙහෙ නිසීදෑ පෙත්වා හොජෙත්වා අත්තානං නිස්සාය තෙමාසං වසන්තස්ස

යාව්, සොචි සක්කා මයා ඉමං නිස්සාය භවනිස්සරණං ඤාතුන්නි අධිවාසෙත්වා තමේව ලෙණං අගමාසි, දෙවතා තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා අද්ධා ඛෝනව් නිමන්තිතෝ භවිස්සති සුවෙ වා පරසුවෙ වා ගම්ස්සන්ති විහෙඨයි, එවං අදධමාසමත්තෙ අතික්කන්තෙ අථං ඉඩෙව මඤ්ඤේ අනෙත්වාපස්සං වසිස්සති සීලවතා පන සද්ධිං එකට්ඨානෙ පුත්තසෙහි සද්ධිං වසිතුං දුක්කරං ඉමං ච නික්කඩ්ඪාති වත්තුං න සක්කා අත්ථි නු ඛෝ ඉමස්ස සීලෙ ඛලිතන්නි දිබ්බෙන චක්ඛුනා ඔලොකෙන්තී උපඩ්ඪමාසකතෙ පට්ඨාය තස්ස සීලෙ ඛලිතං අදිස්වා පරිසුද්ධමස්ස සීලං කිඤ්ඩිදෙවස්ස අථස්ස උපපදෙස්සාමීති තස්ස උපට්ඨානඛණ්ඩෙ උපාසිකාය ජෙට්ඨපුත්තස්ස සරීරෙ අධිමුච්චිත්වා ගිලං පරිවත්තෙසි, තස්සඛණිනි නික්ඛමිංසු මුඛතෝ බෙලෝ පඝරි, උපාසිකා තං දිස්වා නිං ඉදන්නි චිරව්, අථ නං දෙවතා අදිස්සමානරූපා එවමාහ- මයා එස ගහිතෝ බලිතමෙමනපි මෙ අත්ථෝ නත්ථි තුම්හාකං පන කුලූපගත්ථෙරං ලට්ඨිමධුකං යාචිත්වා තෙන තෙලං පචිත්වා ඉමස්ස නත්ථුකම්මං දෙථ එවාහමෙතං මුඤ්චිස්සාමීති, සා- නස්සතු වා එස මරතු වා න සක්කිස්සාම් අහං අයං ලට්ඨිමධුකං යාචිතුන්නි, සචෙ ලට්ඨිමධුකං යාචිතුං න සක්ඛෙකාථ නාසිකායස්ස භිඛ්ඛුචුණ්ණං පක්ඛිපිතුං වදෙථාති, ඉදමපි වත්තුං න සක්ඛෙකාමාති, තෙනඛිස්ස පාදධොවනං උදකං සිසෙ ආසිඤ්චථාති. උපාසිකා- සක්කා ඉදං කාතුන්නි වෙලාය ආගතං ථෙරං නිසීදුපෙත්වා යාගුඛජ්ජකං දත්වා අන්තරහතෙන නිසින්නස්ස පාදෙ ධොවිත්වා උදකං ගහෙත්වා ඔතෙත ඉමං උදකං දරකස්ස සිසෙ ආසිඤ්චාමීති පුච්ඡිත්වා- තෙන සිඤ්චථාති වුත්තෙ- තථා කරිංසු, දෙවතා තාවදෙව තං මුඤ්චිත්වා ගන්ත්වා ලෙණචාරෙ අට්ඨාසි. ථෙරොපි භත්තකිච්චවාවසානෙ උට්ඨායාසනා අවිස්සට්ඨකම්මට්ඨානොව චත්තිංසාකාරං සජ්ඣායන්නෙත්වා පක්කාමි, අථ නං ලෙණචාරං පත්තකාලෙ සා දෙවතා මහාවෙජ්ජ මා ඉධ පවිසාති ආහ, සො තත්ථෙව ඨත්වා- කොයි ත්වන්නි? ආහ, අහං ඉධ අධිවත්ථා දෙවතාති, ථෙරෙ- අත්ථි නු ඛෝ මයා වෙජ්ජකම්මස්ස කතස්ස ඨානන්නි උපඩ්ඪපදමාලභතෝ පට්ඨාය ඔලොකෙන්තා අත්තනෝ සීලෙ තිලඤ්ච වා ඛාලකං වා අදිස්වා අහං මයා වෙජ්ජකම්මස්ස කතට්ඨානං න පස්සාමි කසමා එවං වදෙසීති ආහ. සා න පස්සසීති?, ආම න පස්සාමීති, ආචික්ඛාමි තෙති, ආම ආචික්ඛාහීති, තිට්ඨතු තාව දූරෙ කතං අජ්ජාපි තයා අමනුස්සගහිතස්ස උපට්ඨානසුත්තස්ස පාදධොවනං උදකං සිසෙ ආසිත්තං නාසිත්තන්නි?, ආම ආසිත්තන්නි, කිං එතං න පස්සසීති?, එතං සඤ්ඤාය නං වදෙසීති?, ආම එතං සඤ්ඤාය වදාමීති, ථෙරෝ විත්තෙසි-අහෝ වත මෙ සම්මාපණිහිතෝ අත්තා සාසනස්ස අනුරූපං වත මෙ චරිතං දෙවතාපි මම චතුපාරිසුද්ධිසීලෙ තිලඤ්ච වා ඛාලකං වා අදිස්වා දරකස්ස සීසෙ ආසිත්තපාදධොවනමත්තං අදඤ්ඤාති තස්ස

සීලං ආරබ්භ බලවපීති උපජ්ජි, සෝ තං වික්ඛම්භෙත්වා පාදුද්ධාරම්පි අකත්වා තත්ථෙව අරහත්තං පත්වා මාදිසං පරිසුද්ධං සමණං දූසෙත්වා මා ඉධ වසනට්ඨානෙ වසිත්ථ ත්වං සීඝමෙව නික්ඛමාති නිවෙදෙතුං ඔවදන්තෝ ඉමං උදානං උදානෙසි:-

"විසුද්ධෝ වත මෙ වාසෝ නිම්මලං මං තපස්සිනං,
මා ත්වං විසුද්ධං දූසෙසි නික්ඛම පවනා තුව"නති.

සෝ තත්ථෙව තෙමාසං වසිත්වා වුත්ථවස්සෝ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා-භික්ඛවෙ කිං ආවුසෝ පබ්බජිතකිච්චං තෙ මත්ථකං පාපිතන්ති පුට්ඨෝ- තස්මිං ලෙණෙ වස්සූපගමනතෝ පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං භික්ඛූනං අරොචෙත්වා- ආවුසෝ ත්වං දෙවතාය එවං වුච්චමානොපි න කුජ්ඣිත්ථ වුත්තෙ න කුජ්ඣිත්ථාති ආහ. භික්ඛු තථාගතස්ස ආරොචෙසුං- භගවා අයං භික්ඛු අඤ්ඤං ව්‍යාකරොති දෙවතාය ඉමං නාම වුච්චමානොපි න කුජ්ඣිත්ථාති වදෙතීති. සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා- නෙව භික්ඛවෙ මම පුත්තෙන කුජ්ඣිතබ්බං එතස්ස ගිහිභි වා පබ්බජිතෙහි වා සංසග්ගෙන නාම නත්ථි අසංසට්ඨෝ එස අපලිබුද්ධෝ සන්තුට්ඨොති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"අසංසට්ඨං ගහට්ඨෙහි අනාගාරෙහි චූභයං,
අනොකසාරිං අප්පිච්ඡං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්ථ **අසංසට්ඨ**න්ති දස්සනසවණසම්භුල්ලාපපරිභොග කාය සංසග්ගානං අභාවෙන අසංසට්ඨං. **උභයෙ**නාති ගිහිභි ච අනගාරෙහි චාති උභයෙහිපි අසංසට්ඨං අනාලයචාරන්ති **අනොකසාරි**නි අනාලයචාරිනං එවරූපං **අහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පඛාරවාසි නිස්සත්තෙරස්ස වත්ථු එකවීසතිමං.

---

26. 22.

"නිධාය"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර භික්ඛු සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤ වාසමන්තෙ අරහත්තං පත්වා පටිලද්ධගුණං සත්ථු ආරොචෙස්සාමීති තතො නික්ඛම්. අථ තං එකස්මිං ගාමෙ එකා ඉත්ථි සාමිකෙන සද්ධිං කලහං කත්වා තස්මිං ඛණ්ඩ නික්ඛන්තෙ කුලඝරං ගමිස්සාමීති මග්ගං පටිපන්නා අනන්තරගාමඤ්ච පෙරං දිස්වා ඉමං නිස්සාය ගමිස්සාමීති පිට්ඨිතො අනුබන්ධි, පෙරො පන තං න පස්සති, අථස්සා සාමිකො ගෙහං ආගතො තං අදිස්වා කුලගාමං ගන්ත්වා හවිස්සතීති අනුබන්ධන්තො තං දිස්වා න සක්කා ඉමාය එකිකාය ඉමං අටවිං

පටිපජ්ජිතුං කං නුඛෝ නිස්සාය ගච්ඡතීති ඔලොකෙන්තෝ ථෙරං දිස්වා අයං ඉමං ගණ්හිත්වා නිකඛන්තෝ ගවිස්සතීති විනෙත්වා ථෙරං සන්තජ්ජෙසි, අථ නං සා ඉත්ථී නෙව මං එස භදන්තෝ පස්සති න ආලපති මා නං කිඤ්චි අවචාති ආහ, සෝ- කිං පන ත්වං අත්තානං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තං මම ආවිකිඤ්ඡසි තුය්හමෙව අනුච්ඡවිකං ඉමස්ස කරිස්සාමීති උපපන්නකොධෝ ඉත්ථියා ආඝාතෙන ථෙරං පොථෙත්වා නං ආදාය නිවත්ති, ථෙරස්ස සකල සරීරං සඤ්ඡාතගණ්ඩං අහොසි. අථස්ස විහාරං ගතකාලෙ භික්ඛූ සරීරං සම්බාහන්තා ගණ්ඩ දිස්වා කිම්දන්නි පුච්ඡිංසු, සෝ තෙසං තමත්ථං ආරොචෙසි, අථ නං භික්ඛූ- ආවුසෝ තස්මිං පන පුරිසෙ එවං පහරන්තෙ ත්වං කිං අවච කිං වා තෙ කොධෝ උපපන්නොති? න මෙ ආවුසෝ කොධෝ උපපජ්ජි වුත්තෙන සද්ධිං සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා - හන්ත එස භික්ඛු කොධෝ තෙ උපපජ්ජිතීති වුච්චමානෝ න මෙ ආවුසෝ කොධෝ උපපජ්ජිතීති අභූතං වත්වා අසද්දං ව්‍යාකරොතීති ආරොචෙසුං, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා- භික්ඛවෙ ඛීණාසවා නාම නිහිතදණ්ඩා තෙ පහරන්තෙසුපි කොධං න කරොන්ති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"නිධාය දණ්ඩං භූතෙසු තසෙසු ථාවරෙසු ච,
යො න හන්ති න ඝාතෙති තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **නිධාඝාති** නික්ඛිපිත්වා ඔරොපෙත්වා. **තසෙසු ථාවරෙසු චාති** තණ්හාතාසෙන තසෙසු, තණ්හා අනාවෙන පිරත්තා ථාවරෙසු. **යො න හන්තීති** යො එවං සබ්බසත්තෙසු විගතපටිඝතාය නික්ඛත්ත දණ්ඩො තෙව තඤ්චි සඨං හන්ති න අඤ්ඤං ඝාතෙති. **තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෙ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඤ්ඤතරගිහිඛ්ඛස්ස වත්ථු ඛාවිසතිමං.

---

26. 23.

"අච්ඡරුධ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ චත්තාරෙ සාමණෙරෙ ආරබ්භ කථෙසි.

එකා කිර බ්‍රාහ්මණී චතුන්නං භික්ඛූනං උද්දෙසභත්තං සජ්ජෙත්වා බ්‍රාහ්මණං ආහ- විහාරං ගන්ත්වා චත්තාරො මහල්ලකබ්‍රාහ්මණෙ උද්දිසිත්වා ආනෙහීති, සෝ විහාරං ගන්ත්වා චත්තාරෙ මෙ බ්‍රාහ්මණෙ උද්දිසාපෙත්වා දෙථාති ආහ, තත්ථ සංකිච්චෙ පණ්ඩිතො සොපාකො රෙවතොති සත්තවස්සිකා චත්තාරො ඛීණාසවසාමණෙරා පාපුණිංසු, බ්‍රාහ්මණී මහාරහානි ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා ඨිතා සාමණෙරෙ දිස්වා කුපිතා උදකනෙ පක්ඛිත්තලොණං විය තවතවාය මානා ත්වං විහාරං ගන්ත්වා අත්තනො කත්තුමත්තෙපි අපපහොනෙත

වත්තාරෝ සුමාරසෙ ගහෙත්වා ආගතොසීති වත්වා තෙසං තෙසු ආසනෙසු නිසීදිතුං අදත්වා නීවපිඨකානි අත්ථරිත්වා එතෙසු නිසීදථාති වත්වා ගවජ්ජ බ්‍රාහ්මණ මහල්ලකෙ ඔලොකෙත්වා ආනෙහීති ආහ, බ්‍රාහ්මණෝ විහාරං ගන්ත්වා සාරිපුත්තත්ථෙරං දිස්වා එථ අම්හාකං ගෙහං ගම්ඝිස්සාමාති ආනෙසි, ථෙරෝ ආගන්ත්වා සාමණෙරෙ දිස්වා ඉමෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි භත්තං ලද්ධන්ති පුච්ඡිත්වා න ලද්ධන්ති වුත්තෙ වහුනාමෙව භත්තස්ස පරියත්තභාවං ඤත්වා ආහර මෙ පත්තන්ති පත්තං ගහෙත්වා පක්කාම්, බ්‍රාහ්මණ්ඩිපි කිං ඉමිනා වුත්තන්නති පුච්ඡිත්වා එතෙසං නිසින්නානං බ්‍රාහ්මණානං ලද්ධුං වට්ටතීති ආහර මෙ පත්තන්නති අත්තනො පත්තං ගහෙත්වා ගතො න භුඤ්ජිතුකාමෝ භවිස්සතීති සීඝං ගන්ත්වා අඤ්ඤං ඔලොකෙත්වා ආනෙහීති, බ්‍රාහ්මණෙ ගන්ත්වා මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරං දිස්වා තථෙව වත්වා ආනෙසි, සොපි සාමණෙරෙ දිස්වා තථෙව වත්වා පත්තං ගහෙත්වා පක්කාම්, අථ සා බ්‍රාහ්මණං ආහ- එතෙ න භුඤ්ජිතුකාමා බ්‍රාහ්මණවාටකං[1] ගන්ත්වා එකං මහල්ලකබ්‍රාහ්මණං ආනෙහීති, සාමණෙරාපි පාතොව පටිච්ච කිඤ්චි අලභමානා ජඤභාය පීළිතා නිසීදිංසු, අථ තෙසං ගුණතෙජෙන සක්කස්ස ආසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි, සො ආවජ්ජෙන්තො තෙසං පාතොව පටිච්ච නිසින්නානං කිලන්නභාවං ඤත්වා මයා තත්ථ ගන්තුං වට්ටතීති ජරාජිණ්ණමහල්ලකබ්‍රාහ්මණො හුත්වා තසම්ං බ්‍රාහ්මණවාටකෙ බ්‍රාහ්මණානං අගාසනෙ නිසීදි, බ්‍රාහ්මණෝ තං දිස්වා ඉදානි මෙ බ්‍රාහ්මණි අත්තමනා භවිස්සතීති එහි ගෙහං ගම්ඝිස්සාමාති තං ආදාය ගෙහං අගමාසි, බ්‍රාහ්මණි තං දිස්වා තුට්ඨචිත්තා හිඳ ආසනෙසු අත්ථරණං එකසම්ං යෙව අත්ථරිත්වා අය්‍ය ඉධ නිසීදථාති ආහ, සක්කො ගෙහං පවිසිත්වා චත්තාරෝ සාමණෙරෙ පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා තෙසං ආසනපරියන්තෙ භූමියං පල්ලඞ්කෙන නිසීදි, අථ නං දිස්වා බ්‍රාහ්මණි බ්‍රාහ්මණං ආහ- අහො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ ආනීතො එතං පිතුමත්තකං ගහෙත්වා ආගතොසීති අත්තනො නත්තුමත්තෙ වන්දනෙපා විවරති කිං ඉමිනා නීහරාහි නන්ති, සො ඛණෙඵපි හත්ථෙපි කච්ඡායපි ගහෙත්වා නික්කඩ්ඪියමානො උට්ඨාතුමපි න ඉච්ඡති, අථ නං බ්‍රාහ්මණි- එහි බ්‍රාහ්මණ ත්වං එකසම්ං හත්ථෙ ගණ්හ අහං එකසම්ං ගණ්හිස්සාමීති උභොපි හිඳ හත්ථෙසු ගහෙත්වා පිට්ඨියං පොථෙන්තා ගෙහවාරතො බහි අනංසු, සක්කොපි නිසින්නට්ඨානෙ යෙව නිසින්නො හත්ථං පරිවත්තෙසි, තෙ නිවත්තිත්වා තං නිසින්නකමෙව දිස්වා විරවන්තා විස්සජ්ජෙසුං, තසම්ං ඛණෙ සක්කො අත්තනො සක්කභාවං ඤාපෙසි, අථ තෙසං ආහාරං අදාසු, පඤ්චපි ජනා ආහාරං ගහෙත්වා එකො කණණිකාමණ්ඩලං විනිච්ඡික්ඛිත්වා එකො ජනසස පුරිමභාගං එකො පච්ඡිමභාගං එකො පඨවියා නිමුජ්ජිත්වා සක්කොපි එකෙන ඨානෙන නික්ඛම්ත්වාති එවං පඤ්චධා අගමංසු. තතො පට්ඨාය ච පන තං ගෙහං පඤ්චඡිද්දගෙහං කිර නාම ජාතං, සාමණෙරෙපි

1. ම. බ්‍රාහ්මණවිහාරං. 2. ම. ඡිතරවං රවන්තා.

විහාරං ගතකාලෙ භික්ඛූ ආවුසො කිදිසනන්ති පුවච්ඡිංසු, මා නො පුවච්ඡි අමහාකං දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය බ්‍රාහ්මණී කොධාභිභූතා පඤ්ඤත්තාසනෙසු නො නිසීදිතුම්පි අදත්වා සීඝං සීඝං මහල්ලක බ්‍රාහ්මණං ආනෙහීති ආහ, අම්හාකං උපජ්ඣායො ආගන්ත්වා අමෙහ දිසවා ඉමෙසං නිසින්නබ්‍රාහ්මණානං ලද්ධුං වට්ටතීති පත්තං ආහරාපෙත්වා නික්ඛම්, අඤ්ඤං මහල්ලකබ්‍රාහ්මණං ආනෙහීති වුත්තෙ බ්‍රාහ්මණෙ මහාමොග්ගල්ලානත්‍රෙරං ආනෙසි, සොපි අමෙහ දිසවා තථෙව වත්වා පක්කාමි, අථ නං බ්‍රාහ්මණී-න එතෙ දුඤ්ඤිතුකාමා ගච්ඡ බ්‍රාහ්මණ බ්‍රාහ්මණවාචනතො එතං මහල්ලකබ්‍රාහ්මණං ආනෙහීති, සො තථෙව ඤත්වා බ්‍රාහ්මණවෙසෙන ආගතං සක්‍යකං ආනෙසි, තස්සාගතකාලෙ අම්හාකං ආහාරමදංසූති. එවං තරොනන්තානං පන තෙසං තුම්හෙ න කුජ්ඣිත්ථාති?, න කුජ්ඣිම්හාති, භික්ඛූ තං සුත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං- භන්තෙ ඉමෙ න කුජ්ඣිම්හාති අභූතං වත්වා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොන්තීති, සත්ථා- භික්ඛවෙ ඛීණාසවා නාම විරූද්ධෙපි න විරුජ්ඣන්ති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අවිරුද්ධං විරුද්ධෙසු අත්තදණ්ඩෙසු නිබ්බුතං,
සාදූනෙසු අනාදූනං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්‍ර අවිරුද්ධන්ති ආඝාතවසෙන **විරුද්ධෙසුපි** ලොකියමහාජනෙසු ආඝාතාභාවෙන අවිරුද්ධං, හත්ථගතෙහි දණ්ඩෙහි වා සත්ථෙහි වා පරෙසං පහාරදානතො අවිරතත්තා **අත්තදණ්ඩෙසු** ජනෙසු **නිබ්බුතං** නික්ඛිත්තදණ්ඩං පඤ්චන්නං බන්ධානං අහං මමන්ති ගහිතත්තා **සාදූනෙසු** තස්ස ගහණස්ස අභාවෙන **අනාදූනං** නං එවරූපං අහං **බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

වතූහනං සාමණෙරානං වත්ථු නෙවිසනිමං.

---

26. 24.

"යස්ස රාගොති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො මහාපන්ථකං ආරබ්ධ කථෙසි.

සො ආයස්මා චුල්ලපන්ථකං චතූහි මාසෙහි එකං ගාථං පගුණං කාතුං අසක්කොන්තං-තං **සාසනෙ** අභබ්බං ගිහිභොගාපි පරිහීනොති කිං තෙ ඉධ වාසෙන ඉතො නික්ඛමස්සූති විහාරා නික්කඩ්ඪිත්වා ද්වාරං ථකෙසි. භික්ඛූ කථං සම්පාපුණිස්සතීති ආවුසො මහාපන්ථකත්‍රෙරෙන ඉදං නාම කතං ඛීණාසවානම්පි මඤ්ඤෙ කොධො උපපජ්ජතීති, සත්ථා ආගන්ත්වා- කායනුත්‍රෙ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුවච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ- න භික්ඛවෙ

ඛීණාසවානං නාම රාගාදයො කිලෙසා අත්ථි මම පුත්තෙන අත්ථ පුරෙක්ඛාරතාය වෙව ධම්මපුරෙක්ඛාරතාය ච කතන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්ස රාගො ච දෙසො ච මානො මක්ඛො ච පාතිතෝ,
සාසපෝරිව ආරග්ගා[1] තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **ආරග්ගා**ති- යස්ස තෙ රාගාදයො කිලෙසා අයං ච පර ගුණානං මක්ඛණලක්ඛණො **මක්ඛො** ආරග්ගා **සාසපෝ** විය **පාතිතෝ**, යථා සාසපෝ ආරග්ගෙ න සංතිට්ඨති එවං විත්තෙ න සංතිට්ඨන්ති, **තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මහාපන්ථකත්ථෙරස්ස වත්ථු චතුවීසතිමං.

---

26. 25.

"අකක්කසං"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො පිලින්දිවච්ඡත්ථෙරං[2] ආරබ්ධ කථෙසි. සො කිරායස්මා එකිං වසලිං යාගුං වසලීති ආදීනි වදන්තො ගිහීපි පබ්බජිතෙපි වසලිවාදෙන සමුදාචරති, අථෙකදිවසං සම්බහුලා භික්ඛූ සත්ථු ආරොචෙසුං- ආයස්මා භන්තෙ පිලින්දිවච්ඡො භික්ඛූ වසලිවාදෙන සමුදාචරතීති, සත්ථා තං පක්කොසාපෙත්වා- සච්චං කිර තුවං වච්ඡ භික්ඛූ වසලිවාදෙන සමුදාචරසීති?, එවමාහන්තෙති වුත්තෙ තස්සායස්මතො පුබ්බෙනිවාසං ඤාණං සමන්තතො ධාවති, සත්ථා තස්ස ඤාණස්ස අභිමුඛෙ ඨත්වා- මා ඛො තුවං භික්ඛවෙ වච්ඡස්ස භික්ඛුනො උජ්ඣායිත්ථ, න භික්ඛවෙ වච්ඡො දෙසනාරුෙ ව භික්ඛූ වසලිවාදෙන සමුදාචරති, වච්ඡස්ස භික්ඛවෙ පඤ්චජාතිසතානි අබ්බොකිණ්ණානි සබ්බානි තානි බ්‍රාහ්මණකුලෙ පච්චාජාතානි, සො තස්ස දීඝරත්තං වසලීවාදෙ[3] සමුදාචිණ්ණං, ඛීණාසවස්ස නාම නක්කසං ඵරුසං පරෙසං මම්මඝට්ටනවචනමෙව නත්ථි ආචිණ්ණවසෙන හි මම පුත්තො එවං කථෙතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"අකක්කසං විඤ්ඤාපනිං[3] ගිරං සච්චං උදීරයෙ,
යාය නාභිසජෙ කඤ්චි තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ **අකක්කස**න්ති අථරුසං. **විඤ්ඤාපනි**න්ති[3] **අත්ථවිඤ්ඤාපනිං**[3]. **සච්චන්ති** භූතත්ථං. **නාභිසජෙ**ති **යාය** ගිරාය අඤ්ඤං කුජ්ඣාපන වසෙන න ලග්ගාපෙය්‍ය, ඛීණාසවො නාම එවරූපමෙව **ගිරං** භාසෙය්‍ය තස්මා **තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පිලින්දිවච්ඡත්ථෙරස්ස වත්ථු පඤ්චවීසතිමං.

---

1. ම. ආරග්ගෙ. 2. ම. වසලිවාදෙන. 3. ම. විඤ්ඤාපිනි.

26. 26.

"යොධ දීඝ"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා. ජේතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරත්ථේරං ආරබ්ධ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකෝ මිච්ඡාදිට්ඨිකබ්‍රාහ්මණෝ සරීරගන්ධගණ්හනත්ථෙන උත්තරසාටකං අපනෙත්වා එකමන්තෙ ඨපෙත්වා ගෙහචාරාභිමුඛෝ[1] නිසීදි, අථෙකෝ ඛීණාසවෝ භික්ඛු ඝත්තකිච්චං කත්වා විහාරං ගච්ඡන්තෝ තං සාටකං දිස්වා ඉතෝ විතෝ ච ඔලොකෙත්වා කඤ්චි අපස්සන්තෝ නිස්සාමිකෝ අයන්ති පංසුකූලං අධිට්ඨහිත්වා ගණ්හි, අථ නං බ්‍රාහ්මණෝ දිස්වා අකෙකාසනෙත්වාව උපසඞ්කමිත්වා මුණ්ඩ සමණක මම සාටකං ගණ්හසීති ආහ, තවෙසෝ බ්‍රාහ්මණෝති?, ආම සමණාති, මයා කඤ්චි අපස්සන්තෙන පංසුකූලඤ්ඤය ගහිතෝ ඝන්ද දුනි ගණ්හාති තස්ස දත්වා විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූනං තමත්ථං ආරොචෙසි, අථස්ස වචනං සුත්වා භික්ඛූ තෙන සද්ධිං සල්ලිං කරොන්තා- කිනන්නුඛෝ ආවුසෝ සාටකෝ දීඝෝ රස්සෝ ථූලෝ සණ්හොති? ආවුසෝ දීඝෝ වා හොතු රස්සෝ වා ථූලෝ වා සණ්හෝ වා නත්ථි මය්හං තස්මිං ආලයෝ පංසුකූලසඤ්ඤඤ්ඤ නං ගණ්හිනති, තං සුත්වා භික්ඛූ තථාගතස්ස ආරොචෙසුං- එස භන්තෙ භික්ඛු අහුතං වත්වා අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති, සත්ථා- භූතං භික්ඛවෙ එස කථෙති ඛීණාසවා නාම පරෙසං සන්තකං න ගණ්හන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යොධ දීඝංව රස්සං වා අණුං ථූලං සුභාසුභං,
ලොකෙ අදින්නං නාදියති තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්‍රායං- සාටකාභරණාදිසු දීඝං වා රස්සං වා මණිමුත්තාදි අණුං වා ථූලං වා මහග්ඝඅපග්ඝවසෙන සුභං වා අසුභං වා යො පුග්ගලෝ ඉමස්මිං **ලොකෙ** පරපරිග්ගහිතං **නාදියති තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඤ්ඤතරත්ථේරස්ස වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

26. 27.

"ආසා යස්සා"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ සාරිපුත්තත්ථේරං ආරබ්ධ කථෙසි. ථෙරෝ කිර පඤ්චභික්ඛුසතපරිවාරෝ ජනපදෙ එකං විහාරං ගන්ත්වා වස්සං උපගඤ්ඡි. මනුස්සා ථෙරං දිස්වා බහුං වස්සාවාසිකං පටිස්සුණිංසු, ථෙරෝ පවාරෙත්වා සබ්බසම්මං වස්සාවාසිකෙ අසමපත්තෙ යෙව සත්ත සන්තිකං ගච්ඡන්තෝ භික්ඛූ ආහ- දහරානඤ්ඤෙව සාමණෙරානඤ්ච මනුස්සෙහි වස්සාවාසිකෙ ආහටෙ ගහෙත්වා පෙසෙය්‍යාථ ඨපෙත්වා වා සාසනං පතිණෙය්‍යාථාති, එවමපන වත්වා සත්ත සන්තිකං අගමාසි. භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං- අජ්ජාපි මඤ්ඤ සාරිපුත්තත්ථේරස්ස තණ්හා අත්ථි යෙව,

1. ගෙහවාරෙ බහිමුඛෝ.

තථාහි: මනුස්සෙහි වස්සාවාසිකෙ දින්නෙ අත්තනො සද්ධිවිහාරිකානං වස්සාවාසිකං පෙසෙය්‍යාථාති ච යථෙච්ඡා වා සාසනං පහිණෙය්‍යාථාති ච භික්ඛූනං වචනං ආහරතොති, සත්ථා ආගන්ත්වා- කායගත්තෙ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ- න භික්ඛවෙ මම පුත්තස්ස තණ්හා අත්ථි මනුස්සානං පන පුඤ්ඤතො දහරසාමණෙරානං ච ධම්මිකලාභතො පරිහාණි මා අහොසීති තෙනෙවං කථිතන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ආසා යස්ස න විජ්ජන්ති අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච,
නිරාසයං විසංයුත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්‍ථ **ආසා**ති තණ්හා. **නිරාසයන්ති** නිත්තණ්හං. **විසංයුත්තන්ති** සබ්බකිලෙසෙහි විසංයුත්තං **තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස වත්ථු සත්තවිසතිමං.

---

26. 28.

"යස්සාලයා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො, මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු පුරිමසදිසමෙව, ඉධ පන සත්ථා මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස නිත්තණ්හභාවං ඤත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්සාලයා න විජ්ජන්ති අඤ්ඤාය අකථංකථි,
අමතොගධං අනුප්පත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්‍ථ **ආලයා**ති තණ්හා. **අඤ්ඤාය අකථංකථී**ති අට්ඨ වත්ථූනි යථාභූතං ඤත්වා අට්ඨවත්ථුකාය විචිකිච්ඡාය නිබ්බිචිකිච්ඡෙ ජාතිත්වා. **අමතොගධං අනුප්පත්තන්ති** අමතං නිබ්බාණං ඔගහෙත්වා අනුප්පත්තං **තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස වත්ථු අට්ඨවිසතිමං.

---

26. 29.

"යොධ පුඤ්ඤඤ්ච"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා පුබ්බාරාමෙ විහරන්තො රෙවතත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු "ගාමෙ වා යදි වාරඤ්ඤෙ"ති ගාථාවණ්ණනාය විත්ථාරිතමෙව වුත්තං හි තත්‍ථ. පුනෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං- අහො සාමණෙරස්ස ලාභා අහො පුඤ්ඤං යෙන එකකෙන පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං පඤ්චකුටාගාරසතානි කතානීති. සත්ථා ආගන්ත්වා-කායගත්තෙ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා- ඉමාය නාමාති

වුත්තං- නික්ඛමෙ මයං පුත්තස්ස නෙව පුඤ්ඤං අත්ථි න පාපං උභයමස්ස පහීණන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යොධ පුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච උභො සඞ්ගං උපච්චගා,
අසොකං විරජං සුද්ධං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ උභොති වෙදි පුඤ්ඤානි ච පාපානි ච ඡඩ්ඩෙත්වාති අත්ථො **සඞ්ගන්ති** රාගාදිභෙදං සඞ්ගං **උපච්චගා** අතික්කන්තො **නමහං** වත්තමුලකසොකෙන **අසොකං** අබභන්තරෙ රාගරජාදීනං අභාවෙන **විරජං** නිරුපක්කිලෙසතාය **සුද්ධං නමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

රෙවතත්ථෙරස්ස වත්ථු එකූනතිංසතිමං.

---

26. 30.

"වඤ්ඣං වා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො වඤ්ඣත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

තත්ථායමානුපුබ්බිකථා:- අතීතෙ එකො බාරාණසි වාසි වාණිජෝ පවත්තතං ගන්ත්වා ගාමවාරෙ නිවාසං ගහෙත්වා අටවියං ගොපාල දාරකෙ පුච්ඡි- අත්ථි ඉමස්මිං ගාමෙ පබ්බතපාදකම්මිකො කොචි මනුස්සොති?, අත්ථි, සොතාපන්නොති, අසුකනාමොති, හරියාය පනස්ස පුත්තානං වා කිං කිං නාමන්ති?, ඉදං විදං වාති, කහං පනස්ස ඨානෙ ගෙහන්ති?, අසුකට්ඨානෙ නාමාති, සො තෙහි දින්නාසඤ්ඤාය සුඛයානකෙ නිසිදිත්වා තස්ස ගෙහවාරං ගන්ත්වා යානා ඔරුය්හ ගෙහං පවිසිත්වා අසුකනාමෙති තං ඉත්ථිං පක්කොසි, සා එකො නො ඤාතකො භවිස්සතීති වෙගෙනාගන්ත්වා ආසනං පඤ්ඤපෙසි, සො තත්ථ නිසිදිත්වා නාමං වත්වා සහායො මෙ කහන්ති? පුච්ඡි, අරඤ්ඤං ගතො සාමීති, මම පුත්තො අසුකො නාම මම ධීතා අසුකා නාම කහන්ති? සබ්බෙසං නාමානි කිත්තෙත්වා පුච්ඡිත්වා ඉමානි තෙසං වත්ථාභරණානීති අදාසි, සහායකස්සාපි මෙ අටවිතො ආගතකාලෙ ඉමං වත්ථාභරණං දදෙය්යාසීති අදාසි. සා තස්ස උළාරං සක්කාරං කත්වා සාමිකස්ස ආගතකාලෙ සාමි ඉම්හා ආගතකාලතො පට්ඨාය සබ්බෙසං නාමානි වත්වා ඉදඤ්චිදඤ්ච දින්නානීති ආහ, සොපිස්ස තත්තබ්බයුත්තකං කරි. අථ නං සායං සයනෙ නිසින්නො පුච්ඡි- සම්ම පබ්බතපාදෙ වරනෙත්ත නෙ කිං බහූ දිට්ඨපුබ්බානි?, අඤ්ඤං න පස්සාමි රත්තසාඛා පන මෙ බහූ රුක්ඛා දිට්ඨාති, බහූ රුක්ඛාති?, ආම බහූනි, තෙන හි අම්හාකං දස්සෙහීති තෙන සද්ධිං ගන්ත්වා රත්තවන්දනරුක්ඛෙ ඡින්දිත්වා පඤ්ච සකටසතානි පූරෙත්වා ආගච්ඡන්තො ආහ- සම්ම බාරාණසියං අසුකට්ඨානෙ නාම මම ගෙහං කාලෙන කාලං මම සන්තිකං ආගච්ඡෙය්යාසීති, අඤ්ඤෙන පණ්ණා

කාරෙන අත්ථෝ නත්ථි රතනඝරූපකෙකෙව ආහරෙය්‍යාසීති, සෝ සාධූති වත්වා කාලෙන කාලං තස්ස සන්තිකං ගච්ඡන්තෝ රතන වන්දනමෙව ඔහරති, සෝපිස්ස බහුං ධනං දෙති, තතෝ අපරෙන සමයෙන පරිනිබ්බුතෙ තස්සපදසබලෙ පතිට්ඨිතෙ තඤ්ඤතරූපෙ සෝ පුරිසෝ බහුං වන්දනං ආදාය බාරාණසිං අගමාසි, අථස්ස සෝ සහායකෝ වාණිජෝ බහුං වන්දනං පිඝාපෙත්වා පාතිං පූරෙත්වා එකි සම්ම යාව මයඤ්ච හත්ථං පවත්ති තාව චෙතියකරණට්ඨානං ගන්ත්වා ආගමිස්සාමාති තං ආදාය තත්ථ ගන්ත්වා වන්දනපූජං අකාසි, සෝපිස්ස පච්චන්තවාසී සහායකෝ චෙතියකුච්ඡියං වන්දනෙන වන්දමණ්ඩලං අකාසි, එත්තකමෙවස්ස පුඤ්ඤකම්මං. සෝ තතෝ චුතෝ දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා එකං බුද්ධන්තරං තත්ථ ඛෙපෙත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ රාජගහනගරෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ නිබ්බත්ති, තස්ස නාභි මණ්ඩලතො වන්දමණ්ඩලසදිසා පභා උට්ඨහි, තෙනස්ස වන්දුහොත්වෙව නාමං කරිංසු, වෙනියෙ කිරස්ස වන්දමණ්ඩලකරණනිස්සන්දෙ එස, බ්‍රාහ්මණා විනෙතසිංසු- සක්කා අමෙහි ඉමං ගහෙත්වා ලොකං ඛාදිතුන්ති[1] තං යාගෙ නිසිදාපෙත්වා යෙ ඉමස්ස සරීරං ගහෙන පරාමසති සෝ එවරූපං නාම ඉස්සරියසම්පත්තිං ලභතීති වත්වා විවරිංසු, සතං වා සහස්සං වා දදමානා එවමස්ස සරීරං ගහෙන ඨපෙතුං ලභන්තීති, තෙ එවං අනුවිචරන්තා සාවත්ථියං අනුප්පත්තා නගරස්ස ච විහාරස්ස ච අන්තරා වාසං ගණ්හිංසු. සාවත්ථියං හි සබ්බබුද්ධාචිණ්ණතා අරියසාවකා පුරෙභත්තං දානං දත්වා පච්ඡාභත්තං ගන්ධමාලවත්ථ හෙසජ්ජාදිහත්ථා ධම්මසවණාය ගච්ඡන්ති, බ්‍රාහ්මණා තෙ දිස්වා සාධු ගච්ඡථාති? පුච්ඡිංසු, සත්ථු සන්තිකං ධම්මසවණාය්‍යාති, එථ තත්ථ ගන්ත්වා කිං කරිස්සථ අම්හාකං වඤ්ඣබ්‍රාහ්මණස්ස ආනුභාවසදිසෝ ආනුභාවෝ නත්ථි එතස්ස හි සරීරං ඨපෙන්තා ඉදං නාම ලභන්ති එථ පඤ්ඤාපෙන්ති, තුම්හාකං බ්‍රාහ්මණස්ස කෝ ආනුභාවෝ නාම අම්හාකං සත්ථා යෙව මහානුභාවොති, තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙතුං අසක්කොන්තා විහාරං ගන්ත්වා වඤ්ඣබ්‍රාහ්මණස්ස වා අම්හාකං වා සත්ථු ආනුභාවං ජානිස්සාමාති තං ගහෙත්වා විහාරං අගමංසු, සත්ථා තස්මිං අත්තනෝ සන්තිකං උපසඞ්කමන්තෙ උපසඞ්කමන්තෙ යෙව වඤ්චනාය අන්තරධානං අකාසි, සෝ සත්ථු සන්තිකෙ අඛාරපච්ඡියං කාකෝ විය අහොසි, අථ නං එකමන්තං නයිංසු, ආහා පටිපාටිකා අහොසි, පුන සත්ථු සන්තිකං ආනයිංසු, ආහා තථෙව අන්තරධායි, එවං තික්ඛත්තුං ගන්ත්වා අන්තරධායමානං ආහං දිස්වා වඤ්ඣොවිනෙතසි- අයං ආහාය අන්තරධාපනමන්තං ජානාති මඤ්ඤති, සෝ සත්ථාරං පුච්ඡි- කින්නු ඛො මෙ ආහාය අන්තරධාපනමන්තං ජානාථාති?, ආම ජානාමීති, තෙන හි මෙ දෙථාති, න සක්කා අපඛඛ ජිතස්ස දාතුන්ති, සෝ බ්‍රාහ්මණෙ ආහ- එතස්මිං මන්තෙ ගහිතෙ

1. ම. වඤ්ඣාතුන්ති.

අහං සකලජම්බුදීපෙ ජෙට්ඨකො භවිස්සාමි තුම්හෙ එත්තෙව හොථ අහං පබ්බජිත්වා කතිපාහෙනෙව මන්තං ගණ්හිස්සාමීති, සො සත්ථාරං පබ්බජං යාචිත්වා පබ්බජිත්වා උපසම්පජ්ජි, අථස්ස වත්තනිසාකාරං ආචික්ඛි, සො කිං ඉදන්නි? පුච්ඡි, ඉදං මන්තස්ස පරිකම්මං සජ්ඣායිතුං වට්ටතීති, බ්‍රාහ්මණාපි අන්තරන්තරා ආගන්ත්වා ගහිතොතෙ මන්තොති පුච්ඡන්ති, න තාව ගණ්හාමීති, සො කතිපාහෙනෙව අරහත්තං පත්වා බ්‍රාහ්මණෙහි ආගන්ත්වා පුච්ඡිතකාලෙ යාථ තුම්හෙ ඉදානාහං අගමනධම්මෙ ජාතොති ආහ. භික්ඛූ තථාගතස්ස ආරොචෙසුං- අයං භගවෙත අභූතං වත්වා අඤ්ඤං ව්‍යාහරොතීති, සත්ථා- ඛීණා දනි භික්ඛවෙ මම පුත්තස්ස තණ්හී භූතමෙවෙස භණෙතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"වන්දෑං වීමලං සුද්ධං විපස්සන්නමනාවිලං,
නන්දීභවපරික්ඛීණං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්‍ර **වීමලන්ති** අභාදිමලරහිතං. **සුද්ධන්ති** තිරුපක්කිලෙසං. **විපස්සන්නන්ති** පස්සන්නචිත්තං. **අනාවිලන්ති** නික්කිලෙසං කිලෙසාවිලතාරහිතං. **නන්දීභවපරික්ඛීණන්ති** තීසු භවෙසු පරික්ඛීණතණ්හං. **තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

වන්දනත්තෙරස්ස වත්ථු නිංසත්තිමං.

---

26. 31.

"යො ඉමං"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා කුණ්ඩකොළියං නිස්සාය කුණ්ඩධානවනෙ විහරන්තො සීවලිත්‍රෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකසමිං සමයෙ සුප්පවාසා නාම කොළියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙත්වා සත්තාහං මූළ්හගබ්භා දුක්ඛාභි තිප්පාභි කටුකාභි වෙදනාභි ට්ඨා සම්මාසම්බුද්ධො වත සො භගවා යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහාණාය ධම්මං දෙසෙති සුපටිපන්නා වත තස්ස භගවතො සාවකසඞ්ඝා යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහාණාය පටිපන්නො සුඛං වත නිබ්බාණං යත්ථිදං එවරූපං දුක්ඛං න සංවිජ්ජතීති ඉමෙහි තීහි චිත්තක්ඛණෙහි තං දුක්ඛං අධිවාසෙන්ති සාමිකා සත්ථු සන්තිකං පෙසෙත්වා තෙන තස්සා වචනෙන සත්ථු වන්දනාය ආරොචිතාය සුඛිනී වත භොතු සුප්පවාසා කොළියධීතා සුඛිනී අරොගං පුත්තං විජායතූති සත්ථාරා වුත්තක්ඛණෙ යෙව සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජායිත්වා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං මහාදානං අදාසි. පුත්තොපිස්සා ජාතදිවසතො පට්ඨාය ධම්මකරකං ආදාය සඞ්ඝස්ස උදකං පරිස්සාවෙසි, සො අපරභාගෙ නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතො අරහත්තං පාපුණි. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං- පස්සථාවුසො එවරූපො නාම අරහත්තස්ස උපනිස්සයසම්පන්නා භික්ඛු එත්තකං කාලං

මාතුකුච්ඡිසම්මිං දුක්ඛං අනුභොසීති, කිව බහූ වත ඉමිනා දුක්ඛං නිත්තිණ්ණනන්ති?, සත්ථා ආගන්ත්වා- **කායනුත්ථ භික්ඛවෙ** එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-ආම භික්ඛවෙ මම පුත්තෙනා එත්තකා දුක්ඛා මුච්චිත්වා ඉදානි නිබ්බාණං සච්ඡිකත්වා විහරතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යො ඉමං පළිපථං දුග්ගං සංසාරං මොහමච්චගා
තිණ්ණෝ පාරගතෝ ඣායී අනෙජෝ අකථංකථී,
අනුපාදාය නිබ්බුතෝ තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තස්සත්ථෝ- **යො** භික්ඛු ඉදං රාගාදිපළිපථං වෙව කිලෙස දුග්ගතං ච **සංසාරවට්ටං** ච වත්තුභූතං සත්තානං අපච්චිජ්ඣනක මොහසඞ්ඛ්‍ය අතික්කන්තා වත්තාරෝ ඔඝෙ තිත්තිණ්ණා හුත්වා පාරං අනුප්පත්තෙනා දුච්ඡෙන ඣානෙන ඣායී තණ්හාය අභාවෙන **අනෙජෝ** කථංකථාය අභාවෙන **අකථංකථී** උපාදානානං අභාවෙන **අනුපාදිසිත්වා** කිලෙසනිබ්බාණෙන **නිබ්බුතෝ, තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ඕවලිකෙරස්ස වත්ථු එකනිංසනිමං.

---

26. 32.

"යොධ කාමෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ සුන්දරසමුද්දත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකෝ කුලපුත්තෝ සුන්දරසමුද්දකුමාරෝ නාම වත්තාලීසකොටිවිභවෙ මහාකුලෙ නිබ්බත්තෝ, සෝ එකදිවසං පච්ඡාභත්තෙ ගන්ධමාලාදිහත්ථං මහාජනං ධම්මසවණාය ජෙතවනං ගච්ඡන්තං දිස්වා කුහිං ගච්ඡථාති පුච්ඡිත්වා- සත්ථු සන්තිකං ධම්ම සවණායාති වුත්තෙ-අහමපි ගම්ස්සාමීති වත්වා තෙහි සද්ධිං ගන්ත්වා පරිසපරියන්තෙ නිසීදි, සත්ථා තස්සජ්ඣාසයං විදිත්වා ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, සෝ න සක්කා අගාරං අජ්ඣාවසතා සබ්බලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුන්ති සත්ථු ධම්මකථං නිස්සාය පබ්බජ්ජාය ජාතුස්සාහෝ පරිසාය පක්කන්තාය සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචිත්වා මාතාපිතූහි අනනුඤ්ඤාතං කථාගතා න පබ්බාජෙන්තීති සුත්වා ගෙහං ගන්ත්වා රට්ඨපාල කුලපුත්තාදයෝ විය මහන්තෙන වායාමෙන මාතාපිතරෝ ඤත්වා පෙත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ කිමෙම ඉධ වාසෙනාති තතෝ නික්ඛම්ත්වා රාජගහං ගන්ත්වා පිණ්ඩාය චරන්තෝ චින්තෙසි, අථෙකදිවසං සාවත්ථියං තස්ස මාතාපිතරෝ එකස්මිං ඤාතිදිවසෙ මහන්තෙන සිරිසොභග්ගෙන තස්ස සහායකකුමාරෙ කීළමානෙ දිස්වා අම්හාකං පුත්තස්ස ඉදං දුල්ලභං ඤාතුන්ති පරිදෙවිංසු, තස්මිං ඛණෙ එකා ගණිකා තං කුලං ගන්ත්වා තස්ස මාතරං රොදමානං නිසිනනං දිස්වා- අම්ම කිං කාරණා රොදසීති

පුච්ඡි, පුත්තං අනුස්සරිත්වා රොදමීති, කහං පන සො අම්මාති? භික්ඛූසු පබ්බජිතොති, කිං උපපබ්බාජෙතුං න වට්ටතීති?, වට්ටති න පනිච්ඡති ඉතො නික්ඛමිත්වා රාජගහං ගතොති, සචාහං තං උපපබ්බාජෙය්‍යං කිමෙ කරෙය්‍යාථාති?, ඉමස්ස මෙ[1] කුලස්ස කුටුම්බසාමිනිං කරෙය්‍යාමාති, තෙන හි මෙ පරිබ්බයං දෙථාති, පරිබ්බයං ගහෙත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන රාජගහං ගන්ත්වා තස්ස පිණ්ඩාය චරණවීථිං සල්ලක්ඛෙත්වා තත්‍රෙකං නිවාසගෙහං ගහෙත්වා පාතොව පණීතං ආහාරං පචියාදෙත්වා ථෙරස්ස පිණ්ඩාය පවිට්ඨකාලෙ භික්ඛං දත්වා කතිපාහච්චයෙන හන්තෙ ඉධෙව නිසීදිත්වා හත්ථකිච්චං කරොථාති පත්තං ගණ්හි, සො පත්තමදාසි, අථ නං පණීතෙනාහාරෙන පරිවිසිත්වා හන්තෙ ඉධෙව පිණ්ඩාය චරිතුං ථාසුනැත්ථි වත්වා කතිපාහං ආලින්දෙ නිසීදාපෙත්වා හොජෙත්වා දූරතෙ පූවෙහි සඞ්ගණ්හිත්වා එථ තුම්හෙ ථෙරස්ස ආගතකාලෙ මයි වාරෙනතිසාපි ඉධාගන්ත්වා රජං උට්ඨාපෙය්‍යාථාති ආහ, තෙ පුන දිවසෙ ථෙරස්ස භොජනවෙලාය තාය වාරියමානාපි රජං උට්ඨාපෙසුං, සා පුනදිවසෙ හන්තෙ දූරතා වාරියමානාපි මම වචනං අසුත්වා ඉධ රජං උට්ඨාපෙන්ති අන්තොගෙහෙ නිසීදථාති අන්තොනිසීදාපෙත්වා කතිපාහං හොජෙසි, පුන දූරතෙ සඞ්ගණ්හිත්වා තුම්හෙ මයා වාරියමානාපි ථෙරස්ස භොජනකාලෙ මහාසද්දං කරෙය්‍යාථාති ආහ, තෙ තථා කරිංසු, සා පුන දිවසෙ හන්තෙ ඉමස්මිං ඨානෙ අතිවිය මහාසද්දො හොති දූරතා මයා වාරියමානාපි වචනං න ගණ්හන්ති උපරිපාසාදෙ යෙව නිසීදථාති වත්වා ථෙරෙන අධිවාසිතෙ ථෙරං පුරතො කත්වා පාසාදං අභිරුහන්ති චාරාදීනි විදහමානාව පාසාදං අභිරුහි, ථෙරො උක්කාධාරපදීපවාරිතොපි සමානො රසතණ්හාය බද්ධො තස්සා වචනෙන පත්තහත්ථකපාසාදං අභිරුහි, සා ථෙරං නිසීදාපෙත්වා "වත්තාළීසාය ඛලු සම්ම පුණ්ණමුඛ ඨානෙහි ඉත්ථී පුරිසං අවචාවදති විජම්භති විනමති විලසති විලජ්ජති තඛෙන නඛං ඝට්ටෙති පාදෙන ඡාදං අක්කමති කථෙන පඨවිං විලිඛති දරකං උල්ලඞ්ඝෙති ඔලඞ්ඝෙති ක්‍රීඩති ක්‍රීඩාපෙති චුම්බති චුම්බාපෙති භුඤ්ජති භුඤ්ජාපෙති දදති ආයාචති කතමනු කරොති උච්චං හසති නීචං හසති අච්චං හසති විච්චං හසති තථෙවන ගීතෙන වාදිතෙන රොදිතෙන විලාසිතෙන විභූසිතෙන ජග්ඝති පෙක්ඛති නච්චං වාලෙති ගුය්හං භණ්ඩකං වාලෙති උත්තරිං විවරති උත්තරුං පිදහති ථනං දස්සෙති කච්ඡං දස්සෙති නාභිං දස්සෙති අක්ඛිං නිඛනති භමුකං උක්ඛිපති ඔට්ඨං පලිඛති ජිව්හං නිල්ලාලෙති දුස්සං මුඤ්චති දුස්සං බන්ධති සිරසං මුඤ්චති සිරසං බන්ධති"ති එවං ආගතං ඉත්ථිවිකූහනං[2] ඉත්ථිලීළාහං දස්සෙත්වා තස්ස පුරතො ඨිතා ඉමං ගාථමාහ:-

1. ම. තෙ.
2. ම ඉත්ථිභිඞ්ගහං.

"අලත්ථකඤ්ඤා පාදු, පාදුකාරුයිහා වෙසියා
නූවම්පි දහරෝ මම අභම්පි දහරා තව,
උභොපි පබ්බජිස්සාම පච්ඡා ජිණ්ණා දණ්ඩපරායණා"ති.

ථෙරස්ස අහො වත මෙ භාරියං අනුපධාරෙත්වා ඝාතඝම්මන්ති මහාසංවෙගො උදපාදි, තස්මිං ඛණෙ සත්ථා පඤ්චවණ්ණාදීසඝොජන මත්ථකෙ ජෙතවනෙ නිසින්නොව තං භාරණං දිස්වා සිතං පාත්වාකාසි, අථ නං ආනන්දත්ථෙරො පුච්ඡි- හන්තෙ කො නු ඛො හෙතු කො පච්චයො සිතස්ස පාතුභාවායාති?, ආනන්ද රාජගහ නගරෙ සක්ඛරුමුකපාසාදතලෙ සුන්දරසමුද්දස්ස ච භික්ඛුනො ගණ්ඨිකාය ච සංගාමො වත්තතීති, කස්ස නු ඛො භන්තෙ ජයො භවිස්සති කස්ස පරාජයොති?, සත්ථා- ආනන්ද සුන්දරසමුද්දස්ස ජයො භවිස්සති ගණ්ඨිකාය පරාජයොති ථෙරස්ස ජයං පකාසෙත්වා තත්ථ නිසින්නකොව ඔභාසං ථිරිත්වා භික්ඛූ උභොපි කාමෙ නිරපෙක්ඛා පජහාතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඡොඩ කාමෙ පහත්වාන අනාගාරො පරිබ්බජෙ,
කාමභවපරික්ඛීණං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තස්සත්ථො- **යො** පුග්ගලො **ඉධ** ලොකෙ උභොපි **කාමෙ** හිත්වා **අනාගාරෙ** හුත්වා පරිබ්බජති තං පරික්ඛීණකාමභෙදෙව පරික්ඛීණ භවසඤ්ඤ අහං **බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ ථෙරො අරහත්තං පත්වා ඉද්ධිබලෙන වෙහායං අබ්භුග්ගන්ත්වා කණ්ණිකාමණ්ඩලං වින්ධිත්වා සත්ථු සරීරං පොමෙන්තො යෙව ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දි.

ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං- ආවුසො ජීවිතාවසෙසඤ්ඤං රසං නිස්සාය මනං නථෙවා සුන්දරසමුද්දත්ථෙරො සත්ථා පනස්ස අවස්සයො ජාතොති, සත්ථා තං කථං සුත්වා- න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපාහං එතස්ස රසතණ්හාය බද්ධමනස්ස අවස්සයො ජාතොයෙවාති වත්වා තෙහි යාචිතො තස්සත්ථස්ස පකාසනත්ථං අතීතං ආහරිත්වා:-

"න කිරත්ථි රසෙනි පාපියො ආවාසෙනි ච සන්ථවෙනි වා,
වාතමිගං ගෙහනිස්සිතං[1] වසමානොසි රසෙනි සඤ්ඤයො"නි.

එකකනිපාතෙ ඉමං වාතමිගජාතකං විත්ථාරෙත්වා- තදා සුන්දරසමුද්දො වාතමිගො අහොසි ඉමං පන ගාථං වත්වා තස්ස විස්සජ්ජාපෙතා[2] රසෙඤ්ඤු මහාමෙවො අහමෙවානි ජාතකං සමොධානෙසීති.

සුන්දරසමුද්දත්ථෙරස්ස වත්ථු මතනිංසනිමං.

---

1 ම. ගහනනිස්සිතං. 2 ම. විස්සජ්ජාපිතො.

26. 33.

"යොධ තණ්හං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො ජෙතියත්‍රෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

තත්‍රායං ආනුපුබ්බි කථා:- අතීතෙ කිර බාරාණසියං වෙ භාතරො කුටුම්බියා මහන්තං උච්චුකෙඛත්තං කාරෙසුං, අථෙකදිවසං කණිට්ඨභාතා උච්චුකෙඛත්තං ගන්ත්වා එතං ජෙට්ඨභාතිකස්ස දස්සාම් එකං මයහං භවිස්සතීති වෙ උච්චුයට්ඨියො රසස්ස අතික්කමණත්ථාය ජිනනට්ඨානෙ බන්ධිත්වා ගණ්හි, තදා කිර උච්චුන්නං යන්තෙන පීළනකිච්චං නත්ථි, අඤ්ඤෙ වා මූලෙ වා ජිණ්ඩිත්වා උක්ඛිත්තකාලෙ ධම්මකරකතො උදකං විය සයමෙව රසො නික්ඛමති, තස්ස පන ඛෙත්තතො උච්චුයට්ඨියො ගහෙත්වා ආගමනකාලෙ ගන්ධමාදනපබ්බතෙ පවෙසනබුද්ධා සමාපත්තිතො වුට්ඨාය තස්ස භූමා අජ්ජ අනුග්ගහං කරිස්සාමීති උපධාරෙන්තා තං අත්තනො සිඤ්ඤජාලං පවිට්ඨං දිස්වා සඛඝඛං කාතුං සමත්ථභාවඤ්ඤාසං ඤත්වා පත්තචීවරමාදාය ඉද්ධියා ආගන්ත්වා තස්ස පුරතො අට්ඨාසි, සො තං දිස්වාව පසන්නචිත්තො උත්තරසාටකං උච්චතරෙ භූම්පදෙසෙ අත්ථරිත්වා හත්ථෙ ඉධ නිසීදථාති පවෙසනබුද්ධං නිසීදපෙත්වා පත්තං උපනාමෙථාති උච්චුයට්ඨියා බන්ධනට්ඨානං මොචෙත්වා පත්තස්ස උපරි අකාසි, රසො ඔතරිත්වා පත්තං පූරෙසි, පවෙසනබුද්ධෙන තස්මිං රසෙ පීතෙ සාධුකං වත මෙ අය්‍යෙන රසො පීතො සචෙ මෙ ජෙට්ඨභාතිකො මූලං ආහරාපෙස්සති මූලං දස්සාම් සචෙ පත්තිං ආහරාපෙස්සති පත්තිං දස්සාමීති චින්තෙත්වා- හන්ත පත්තං මෙ උපනාමෙථාති දුතියම්පි උච්චුයට්ඨිං මොචෙත්වා රසං අදාසි, සො- භාතා මෙ උච්චුඛෙඛත්තතො අඤ්ඤං උච්චුං ආහරිත්වා ඛාදිස්සතීති එත්තකම්පි කිරස්ස වඤ්චනචිත්තං නාහොසි, පවෙසනබුද්ධො පන පඨමං උච්චුරසස්ස පීතත්තා තං උච්චුරසං අඤ්ඤෙනපි සද්ධිං සංවිභජිතුකාමොහුත්වා ගහෙත්වා නිසීදි, සො තස්ස ආකාරං විදිත්වා පඤ්ඣපනිට්ඨිතෙන චින්තිත්වා- හන්ත යො සො මයා දින්නො අග්ගරසො ඉමස්ස නිස්සන්දෙන දෙවමනුස්සෙසු සම්පත්තිං අනුභවිත්වා පරියොසානෙ තුම්හෙහි පත්ත ධම්මං පාපුණෙය්‍යන්ති පත්ථනං ඨපෙසි, පවෙසනබුද්ධොපිස්ස එවං හොතූති වත්වා- "ඉච්ඡිතං පත්ථිත"න්ති ඔහි ඝාථාහි අනුමොදනං කත්වා යථා සො පස්සති එවං අධිට්ඨහිත්වා ආකාසෙන ගන්ධමාදනං ගන්ත්වා පඤ්ඣත්තං පවෙසනබුද්ධභත්තානං තං රසං අදාසි. සො තං පාටිහාරියං දිස්වා භාතු සන්තිකං ගන්ත්වා කහං ගතොසීති වුත්තෙ උච්චුකෙඛත්තං ඔලොකෙතුං ගතොම්හීති, කිං තාදිසෙන උච්චුකෙඛත්තෙන ගතෙන නනු කාම එකං වා චෙ වා උච්චුයට්ඨියො ආදාය ගන්තබ්බං භවෙය්‍යාති? භාතරා වුත්තෙ- ආම භාතික චෙ මෙ උච්චුයට්ඨියො ගහිතා එකං පන පවෙසනබුද්ධං දිස්වා මම උච්චුයට්ඨිතො රසං දත්වා මූලං වා පත්තිං වා දස්සාමීති තුම්හාකම්පි මෙ උච්චුයට්ඨිතො රසො දින්නො කිනනු තස්ස මූලං ගණ්හිස්සථ උදහු පත්තිනන්ති ආහ, කිම්පන පවෙසනබුද්ධෙන කතන්ති?,

මම උච්ඡුගට්ඨිතෝ රසං පිවිත්වා තුම්හාකං උච්ඡුගට්ඨිතෝ රසං ආදාය ආකාසෙන ගන්ත්වා දේසනං ගන්ත්වා පසාදසතානං පවෙචන බුද්ධානං අදාසිති, සෝ තස්මිං කප්පෙතෙ කප්පෙතෙ යෙව නිරන්තරං පිතියා ඵුටසරීරෝ හුත්වා තෙනෙව පවෙචකබුද්ධෙන දිට්ඨධම්මසුඛෙ අධිගමෝ භවෙය්‍යාති පත්ථනං අකාසි, එවං කණිට්ඨෙන නිස්සෝ සම්පත්තියෝ පත්තා ජෙට්ඨෙන පන එකපදෙනෙව අරහත්තං පත්තබ්බන්ති, ඉදං තෙසං පුබ්බකම්මං.

තෙ යාවතායුකං ඨත්වා තතෝ චුතා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා එකං බුද්ධන්තරං බෙපසිංසු, තෙසං දෙවලොකෙ ඨිතකාලෙ යෙව විපස්සී සම්මාසම්බුද්ධෝ ලොකෙ උපපජ්ජි, තෙපි දෙවලොකතෝ චවිත්වා බන්ධුමතියං එකස්මිං කුලගෙහෙ ජෙට්ඨා ජෙට්ඨාව කණිට්ඨෙ කණිට්ඨොව හුත්වා පටිසන්ධිං ගණ්හිංසු, තෙසු ජෙට්ඨස්ස සෙනොති නාමං අහොසි කණිට්ඨස්ස අපරාජිතොති, තෙසු වයප්පත්තකාලෙ කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා විහරන්තෙසු බුද්ධරතනං ලොකෙ උපපන්නං ධම්මරතනං සංඝරතනං උප්පන්නන්ති දෙථ පුඤ්ඤානි කරොථ අජ්ජ අට්ඨමී අජ්ජ චාතුද්දසී අජ්ජ පන්නරසී උපොසථං කරොථ ධම්මං සුණිස්සථාති ධම්මසොසඤ්ඤස්ස බන්ධුමතීනගරෙ සොසනං සුත්වා මහාජනං පුරෙ භත්තං දත්වා දන්ධා පඨමතරං ධම්මසවණාය ගච්ඡන්තං දිස්වා සෙනකුටුම්බිකා කුහිං ගච්ඡථාති පුච්ඡිත්වා- සත්ථ සන්තිකං ධම්ම සවණායාති වුත්තෙ- අහම්පි ගච්ඡාමීති තෙහි සද්ධිං යෙව ගන්ත්වා පරිසපරියන්තෙ නිසීදි, සත්ථා තස්සජ්ඣාසයං විදිත්වා ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, සොසත්ථු ධම්මං සුත්වා පබ්බජ්ජාය උස්සාහජාතෝ සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචි, අථ නං සත්ථා- අත්ථි පන තෙ අපලොකෙතබ්බා ඤාතකාති? පුච්ඡි, අත්ථි භගවෙතහි, තෙන හි තෙ අපලොකෙහීති, සො කණිට්ඨස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා යං ඉමස්මිං කුලෙ සාපතෙය්‍යං තං සබ්බං තව හොතූති ආහ, තුම්හෙ පන සාමීනි?, අහං සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීනි, සාමි කිං වදෙථ අහං හි මාතරි මත්තාය මාතරං විය පිතරි මතෙ පිතරං විය ච තුම්හෙ අලත්ථං, ඉදං කුලං මහාභොගං ගෙහෙ ඨිතෙනෙව සක්කා පුඤ්ඤානි කාතුං මා එවං කරිත්ථාති, මයා සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මො සුතො න සක්කා තං අනාදරං කාතුං ඨිතෙන පුරෙතුං පබ්බජිස්සාමෙවාහං එවං නිට්ඨානාගීති, එවං සො කණිට්ඨං නිවත්තෙත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ න චිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි, කණිට්ඨොපි භාතු පබ්බජිත සක්කාරං තරිස්සාමීති සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං දත්වා භාතරං වන්දිත්වා ආහ- හන්ත තුම්හෙහි අත්තනො භවනිස්සරණං කතං අහං පන පඤ්චහි කාමගුණෙහි බද්ධො නික්කම්මිත්වා පබ්බජිතුම්පි න සක්කොමි මයහං ගෙහෙ ඨිතස්සෙව අනුච්ඡවිකං මහන්තං පුඤ්ඤකම්මං ආචිකඛථාති, අථ නං ථෙරො- සාධු පණ්ඩිත සත්ථු ගන්ධකුටිං කරොහීති ආහ, සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා නානාදරූනි ආහරාපෙත්වා ථම්භාදිනං අත්ථාය තච්ඡාපෙත්වා එකං සුවණ්ණඛචිතං

එකං රජතමයිකං එකං මණිමයිකන්ති සබ්බානි සත්තරතනමයිකානි කාරෙත්වා තෙහි ගන්ධකුටිං කාරාපෙත්වා සත්තරතනමයිකාහෙව ඡද්දන්තියා ගන්ධකාහි ඡාදාපෙසි, ගන්ධකුටියා කරණකාලෙ යෙව පන අත්තනා සමානනාමතෝ අපරජිතෝ යෙව නාම භාගිනෙය්‍යෝ උපසංකමිත්වා අහමපි කරිස්සාමි මක්ඛමපි පත්තිං දෙතු මාතුලාති ආහ, න දෙමි තාත අඤ්ඤෙහි අසාධාරණං කරිස්සාමීති, සෝ බහුම්පි යාචිත්වා පත්තිං අලභමානෝ ගන්ධකුටියා පුරතෝ කුඤ්ජරසාලං ලද්ධුං වට්ටතීති සත්තරතනමයං කුඤ්ජරසාලං කාරෙසි, සෝ ඉමසම්ං බුද්ධුප්පාදෙ මෙණ්ඩකසෙට්ඨි හුත්වා නිබ්බත්ති, ගන්ධකුටිඤ්ච පන සත්තරතනමයානි තිණ්ණි මහාවාතපානානි අහෙසුං, තෙසං අභිමුඛෙ ඨෙත්වා සුධාපරිකම්මතතා නිස්සෙසා පොක්ඛරණියෝ කාරෙත්වා චතුජාතිගන්ධොදකස්ස පූරෙත්වා අපරජිතෝ ගහපති පඤ්ච වණ්ණානි කුසුමානි රොපාපෙසි, නථාගතස්ස අනෙකානි නිසීදනකාලෙ වාතවෙගසම්ඵොසනත්ථාය රෙණුවට්ටිං සරිරස්ස ඔකිරණත්ථං ගන්ධකුටි ථූපිකාය සපල්ලඞ්ක රත්තකම්බලවණ්ණමයං අහොසි, පවාළමයා සිඛරා ඨෙත්වා මණිමයා ජදනිට්ඨානා. ඉති සෝ නවචෙතියා විය මොරා සොභමානා අට්ඨාසි, සත්තසු පන රතනෙසු කොට්ටෙතබ්බසුත්තකං සොට්ටෙත්වා ඉතරං සකලමෙව ගහෙත්වා ජනපදමනුස්සෙ ඔධිනා ගන්ධකුටිං පරිකඛිපිත්වා පරිවෙණං පූරෙසි, එවං ගන්ධකුටිං නිට්ඨපෙත්වා අපරජිතෝ ගහපති භාතිකං ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා ආහ- භන්තෙ නිට්ඨිතා ගන්ධකුටි පරිභොගමස්සා පච්චාසිංසාමි පරිභොගෙන කිර මහන්තං පුඤ්ඤං හොතීති, සෝ සත්ථාරං උපසංකමිත්වා- භන්තෙ ඉමිනා පන කුටුම්බිකෙන ගන්ධකුටි කාරිතා ඉදානි පන පරිභොගං පච්චාසිංසතීති ආහ, සත්ථා උට්ඨායාසනා ගන්ධකුටිං අභිරුහිත්වා ගන්ධකුටිං පරිකඛිපිත්වා පරිකඛිත්තරතනරාසිං ඔලොකෙන්තො චාරකොට්ඨකෙ අට්ඨාසි, අථ නං කුටුම්බිකෝ පවිසථ භන්තෙති ආහ, සත්ථා තත්ථෙව ඨත්වා තතියවාරෙ තස්ස භාතිකත්ථෙරං ඔලොකෙසි, සෝ ඔලොකිතාකාරෙනෙව ඤත්වා කණිට්ඨභාතරං ආහ- එහි තාත මමෙව රක්ඛා භවිස්සති තුම්හෙ ඝරාසුඛං වසථාති සත්ථාරං වදෙතීති ආහ, සෝ තස්ස වචනං සුත්වා සත්ථාරං පඤ්ච පතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා- භන්තෙ යථා මනුස්සා රුක්ඛමූලෙ වසිත්වා අනපෙක්ඛා පක්කමන්ති යථා වා පන්දෙ තරිත්වා උළුම්පං අපනෙත්වා පරිබ්බජන්ති එවං අනපෙක්ඛා හුත්වා තුම්හෙ වසථාති ආහ, කිම්පන සත්ථා අට්ඨාසීති? එවං කිරස්ස අහොසි- බුද්ධානං නාම සන්තිකං පුරෙ භත්තම්පි පච්ඡාභත්තම්පි බහූ ආගච්ඡන්ති තෙසු රතනානි ආදාය පක්කමනෙසු න සක්කා අමෙහනි වාරෙතුං පරිවෙණම්හි එත්තකෙ රතනෙ වොකිරිත්වා අත්තනො උපට්ඨානෙ ඨරනෙපි න නිවාරෙන්තීති කුටුම්බිකෝ මයි ආසාතං බන්ධිත්වා අපායුපගෝ භවෙය්‍යාති ඉමිනා කාරණෙන අට්ඨාසි, තෙන පන භන්තෙ මමෙව රක්ඛා භවිස්සති තුම්හෙ වසථාති වුත්තෙ පාවිසි, කුටුම්බිකොපි සම්භාරක්ඛං

ථපෙත්වා මනුස්සෙ ආහ- තාතා උච්චඞ්ගත වා පච්ඡිපසිඞ්ගකෙහි වා ආදාය ගච්ඡන්තෙ වාරෙය්‍යාථ ගන්ථන ගහෙත්වා ගච්ඡන්තෙ පන මා වාරෙත්ථාති, අන්තොනගරෙපි ආරොචාපෙසි මයා ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ සත්තරතනානි ඔකිණ්ණානි සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා ගච්ඡන්තා දුග්ගතමනුස්සා උභො හත්ථෙ පූරෙත්වා ගණ්හන්තු සුඛපත්තාපි එකෙන හත්ථෙන ගණ්හන්තූති, එවං කිරස්ස අහොසි- සද්ධා තාව ධම්මං සොතුකාමා භවිස්සන්තීගෙව අස්සද්ධාපි පන ධනලොභෙන ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා දුක්ඛතො මුච්චිස්සන්තීති තස්මා ජනසඞ්ගහත්ථාය එවං ආරොචාපෙසි, මහාජනො තෙන වුත්තනියාමෙනෙව රතනානි ගණ්හි, සකිං ඔකිණ්ණෙසු රතනෙසු නිට්ඨිතෙසු යාවතතියං ජනානුමත්තෙන ඔඩ්ඩා ඔකිරාපෙසි යෙව, සත්ථු පන පාදමූලෙ කිඤ්චමත්තං අග්ඝනකං මණිරතනං ඨපෙසි, එවං කිරස්ස අහොසි- සත්ථු සරීරතො සුවණ්ණවණ්ණාය පභාය සද්ධිං මණිප්පභා ඔලොකෙන්තානං තිත්තිං නාම න භවිස්සති තස්මා එවමකාසි. මහාජනොපි අතිත්තොව ඔලොකෙසි. අථෙකදිවසං එකො මච්ඡරිදිවසිකො බ්‍රාහ්මණො සත්ථු කිර පාදමූලෙ මහග්ඝං මණිරතනං නික්ඛිත්තං හරිස්සාමි නන්ති විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ආගතස්ස මහාජනස්ස අන්තරෙන පාවිසි, කුටුම්බිකො තස්ස පවිසනාකාරෙනෙව මණිං ගණ්හිතුකාමොති සල්ලක්ඛෙත්වා අහො වත න ගණ්හාපෙය්‍යාති චින්තෙසි, සොපි සත්ථාරං වන්දන්තො විය පාදමූලෙ ඨත්වා උපනාමෙත්වා මණිං ගහෙත්වා ඔවට්ටිකාය කත්වා පක්කාමි. කුටුම්බිකො තස්මිං චිත්තං පසාදෙතුං නාසක්ඛි, සො ධම්මකථාවසානෙ සත්ථාරං උපසංකමිත්වා භන්ත මයා නික්ඛිත්තං ගන්ධකුටිං පරික්ඛිපිත්වා ජනානුමත්තෙන ඔඩ්ඩා සත්තරතනානි ඔකිණ්ණානි තානි මෙ ගණ්හන්තෙසු ආඝාතො නාම නාහොසි චිත්තං භීයේ‍යා භීයේ‍යා පසීදි යෙව අජ්ජ පන අහං වතායං බ්‍රාහ්මණං මණිං උපසංකමිත්වා න ගණ්හාපෙය්‍යාති චින්තෙත්වා තස්මිං මණිං ආදාය ගතෙ චිත්තං පසාදෙතුං නාසක්ඛිනති, සත්ථා තස්ස වචනං සුත්වා නනු උපාසක අත්තනො සන්තකං පරෙහි අනාහරණීයං කාතුං සක්කොසීති තයං අදාසි, සො සත්ථාරං දිනනනයෙ ඨත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා- භන්තෙ අජ්ජ ආදිං කත්වා මම සන්තකං දාසිකසුත්තමත්තම්පි මං අභිභවිත්වා අඤ්ඤෙසං රාජූනං වා චොරා වා ගණ්හිතුං සමත්ථා නාම මා හොන්තු අග්ඝිත්තාපි මම සන්තකං මා ඛාදන්තු උදකෙනාපි මා වුය්හන්තූති පත්ථනං අකාසි, සත්ථාපිස්ස එවං හොන්තූති අනුමොදනං අකාසි. සො ගන්ධකුටිමහං කරොන්තො අට්ඨසට්ඨියා භික්ඛුසතසහස්සස්ස අන්තොවිහාරෙ යෙව නවමාසෙ මහාදානං දත්වා පරියොසානෙ සබ්බඤ්ඤ තිචීවරං අදාසි, සබ්බඤ්ඤ චීවරසාටකා සහස්සග්ඝනකා අහෙසුං, සො එවං යාවතායුකං පුඤ්ඤානි කරිත්වා තතො චුතො දෙවලොකෙ නිබ්බත්තෙත්වා එත්තකං කාලං දෙවමනුස්සෙසු සංසරිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ රාජගහෙ එකස්මිං සෙට්ඨිකුලෙ පටිසන්ධිං

ගහෙත්වා අඩ්ඩමාසාධිකෙ නවමාසෙ මාතුකුච්ඡියං වසි, ජාතදිවසෙ පනස්ස සකලනගරෙ සබ්බාවුධානි පජ්ජලිංසු, සබ්බසං කායා රැලහානි ආභරණානිපි පජ්ජලිතානි විය ඔභාසං මුඤ්චිංසු, නගරං එකපජ්ජොතං අහොසි, සොපි පාකොව රුජ්ජපට්ඨානං අගමාසි, අථ නං රාජා පුච්ඡි-අජ්ජ සබ්බාවුධානි පජ්ජලිංසු නගරං එක පජ්ජොතං ජාතං ජානාසි නුඛො එත්ථ කාරණන්ති? ජානාම් දෙවාති, කිං සෙටයිනි? මම ගෙහෙ තුම්හාකං දාසො ජාතො තස්ස පුඤ්ඤ තෙජෙනෙවං අහොසීති, කින්නු ඛො චොරො ගහිස්සනීනි?, නත්ථෙතං දෙව පුඤ්ඤවා සත්තො ඝාතාධිකාරොනි, නෙන හි තං සම්මා පොසෙතුං වට්ටති ඉදමස්ස බීරමූලං හොතූති දෙවසිකං සහස්සං පට්ඨපෙසි, අථස්ස නාමගහණදිවසෙ සකලනගරස්ස එකපජ්ජොත මුහුත්තා ජෝතියොත්වෙව නාමං කරිංසු, අථස්ස වයප්පත්තකාලෙ ගෙහකරණට්ඨාය භූමිතලෙ සොධියමානෙ සකකභවනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි, සක්කො කින්නු ඛො ඉදානි උපධාරයමානො ජෝතියස්ස ගෙහට්ඨානං ගණ්හන්නීති ඤත්වා නාගං එතෙහි කතෙ ගෙහෙ වසිස්සති මයාපෙස ගහතුං වට්ටතීති වඩ්ඩකිවෙසෙන තත්ථ ගන්ත්වා කිං කරොථාති? ආහ, ජෝතියස්ස ගෙහට්ඨානං ගණ්හාමාති, අපෙථ නාගං තුම්හෙහි කත ගෙහෙ වසිස්සතීති වත්වා සොළසකරීසමත්තං භූමිපදෙසං ඔලොකෙසි, සො තාවදෙව සාසිණමණ්ඩලං විය සමො අහොසි, පුන ඉමස්මිං ඨානෙ පඨවිං භින්දිත්වා සත්තරතනමයෝ සත්තභූමකපාසාදෙ, උට්ඨහතූති විනෙත්වා ඔලොකෙසි, තාවදෙව පාසාදෙ, උට්ඨහි, පුන ඉමං පන පරිකම්පිත්වා සත්තරතනමයා සත්ත පාකාරා උට්ඨහන්තූති විනෙත්වා ඔලොකෙසි, තථාරූපා පාකාරා උට්ඨහිංසු, අථ නෙසං පරියන්තෙ කපරුක්ඛා උට්ඨහන්තු පාසාදස්ස වතූසු කණ්ණිකාසු වත්තසෝ නිධිකුම්භියෝ උට්ඨහන්තූති විනෙත්වා ඔලොකෙසි, සබ්බං තථෙව අහොසි, නිධිකුම්භීසු පන එකා යොජනිකා අහොසි එකා තිගාවුතිකා එකා අඩ්ඩයොජනිකා එකා ගාවුතප්පමාණා, බොධිසත්තස්ස නිබ්බත්තනිධිකුම්භීනං පන එකං මුඛප්පමාණං අහොසි, හෙට්ඨා පඨවිපරියන්තාව අහෙසුං, ජෝතියස්ස නිබ්බත්තනිධිකුම්භීනං මුඛපරිමාණං න ඤාපිතං, සබ්බා මුඛවට්ටිනා තාලඵලං විය පරිපුණ්ණාව උට්ඨහිංසු, පාසාදස්ස වතූසු කණ්ණිකාසු තරුණතාලක්ඛන්ධප්පමාණා වත්තසෝ සුවණ්ණමයා උච්ඡුයට්ඨියෝ නිබ්බත්තිංසු, තාසං මණිමයානි පත්තානි සොවණ්ණමයානි පබ්බානි අහෙසුං, පුබ්බත්තමමස්ස දස්සනත්ථං කිරෙතානි නිබ්බත්තිංසු, සත්තසු වාරකොට්ඨකෙසු සත්ත යක්ඛා ආරක්ඛං ගණ්හිංසු, පඨමෙ වාර කොට්ඨකෙ යමතාවොල් නාම යක්ඛො අත්තනො පරිවාරෙන යක්ඛසහස්සෙන සද්ධිං රක්ඛං ගණ්හි, දුතියෙ උප්පලො නාම අත්තනො පරිවාරයක්ඛානං තීහි සහස්සෙහි සද්ධිං රක්ඛං ගණ්හි, තතියෙ වජිරො නාම තීහි සහස්සෙහි සද්ධිං, චතුත්ථෙ වජිරබාහු නාම චතූහි සහස්සෙහි සද්ධිං, පඤ්චමෙ සහතෝ නාම පඤ්චි

සහසෙසහි සද්ධිං, ජටෙ තවතො තාම ජහි සහසෙසහි සද්ධිං, සත්තමෙ දිසාමුඛො තාම සත්තහි සහසෙසහි සද්ධිං රක්ඛං ගණ්හි, එවං පාසාදස්ස අන්තො ච බහි ච ගාළ්හාරක්ඛා අහොසි, ජොතියස්ස කිර සත්තරතනමයො සත්තභූමකො පාසාදෙ උට්ඨිතො, සත්තපාකාරා සත්තචාරකොට්ඨකා වතස්සො නිධිකුම්භියො උට්ඨිතාති සුත්වා බිම්බිසාරො රාජා සෙට්ඨිච්ඡත්තං පහිණි, සො ජොතියසෙට්ඨි තාම අහොසි, තෙන පන සද්ධිං කතපුඤ්ඤකම්මා ඉත්ථි උත්තරකුරුස්මිං නිබ්බත්ති, අථ නං දෙවතා තතො ආනෙත්වා සිරිගබ්භෙ නිසිදාපෙසුං, සා ආගච්ඡමානා එකං තණ්ඩුලනාලිං තයො ව ජොතිපාසාණෙ ගණ්හි, තෙසං යාවජීවං තායෙව තණ්ඩුලනාලියා භත්තං අහොසි, සබ්බෙ කිර තෙ සකටසතම්පි තණ්ඩුලානං පූරෙතුකාමා හොන්ති සා තණ්ඩුලනාලි නාලි යෙව ච හුත්වා තිට්ඨති, භත්තපචනකාලෙ තණ්ඩුලෙ උක්ඛලියං පක්ඛිපිත්වා තෙසං පාසාණානං උපරි ඨපෙති, පාසාණා තාවදෙව පජ්ජලිත්වා භත්තෙ පක්කමත්තෙ නිබ්බායන්ති, තෙනෙව සඤ්ඤාණෙන භත්තස්ස පක්කභාවං ජානන්ති, සූපෙය්‍යාදි පචනකාලෙපි එසෙව නයො, එවං තෙසං ජොතිපාසාණෙහි ආහාරෙ පචිත්වා, මණිආලොකෙනෙව වසන්තීති අඟිස්ස වා දීපස්ස ඔභාසං නෙව ජානිංසු, ජොතියස්ස කිර එවරූපා සම්පත්තීති සකල ජම්බුදීපෙ පාකටො අහොසි, මහාජනො යාගාදිනි යොජෙත්වා දස්සනත්ථාය ආගච්ඡති, ජොතියසෙට්ඨි ආගතාගතානං උත්තරකුරු තණ්ඩුලානං භත්තං පචාපෙත්වා දෙති, කපරුකෙඛි වත්ථානි ගණ්හනත්ථ ආහරණානි ගණ්හන්තූනි ආණාපෙති, නිහාවුතාය නිධිකුම්භියා මුඛං විවරාපෙත්වා යාපනමත්තං ධනං ගණ්හන්තූති ආණාපෙති, සකලජම්බුදීපවාසිකෙසු ධනං ගහිතෙසුපි නිධිකුම්භියා අඩ්ඪුලිමත්තම්පි ඌනං නාහොසි, ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ වාලිකං කත්වා ඔකිණ්ණරතනානං කිරස්ස එසො නිස්සන්දෙ, එවං මහාජනෙ වත්ථාභරණානි චෙව ධනානි ච යදිච්ඡකං ආදාය ගච්ඡන්තෙ බිම්බිසාරොපි තස්ස පාසාදං දට්ඨුකාමො මහාජනෙ ආගච්ඡන්තෙ ඔකාසං නාලත්ථ, අපරභාගෙ යදිච්ඡකං ආදාය ගතභාවං මනුස්සෙසු මන්දීභූතෙසු රාජා ජොතියස්ස පිතරං ආහ- තව පුත්තස්ස පාසාදං දට්ඨුකාමොම්හීති, සො සාධූ දෙවාති වත්වා ගන්ත්වා පුත්තස්ස කථෙසි- තාත රාජා තෙ පාසාදං දට්ඨුකාමොති, සාධූ ආගච්ඡතූති, රාජා මහන්තෙන පරිවාරෙන තත්ථ අගමාසි, පඨමචාරකොට්ඨකං සම්මජ්ජිත්වා කවචරජ්ඣක්ඛා දුසී රඤ්ඤා භත්ථං අදාසි, රාජා සෙට්ඨිජායාති සඤ්ඤාය ලජ්ජමානා තස්ස ඛාභාය භත්ථං න ඨපෙසි, එවං සො සෙසචාරකොට්ඨකෙසු දුසියො සෙට්ඨිභරියායොති මඤ්ඤමානා තාසං ඛාභාය භත්ථං න ඨපෙසි, ජොතියො ආගන්ත්වා පච්චුග්ගන්ත්වා වන්දිත්වා පච්ඡතො හුත්වා පුරෙ යාථ දෙවාති ආහ, රඤ්ඤා පන මණිපඨවි සතපොරිසපපාතො විය හුත්වා උපට්ඨහි, සො ඉමිනා මම ඔභණ්ඩභාය ඔපාතො කතොති මඤ්ඤමානො පාදං

උක්ඛිපිතුං න විසහි, ජෝතියෝ නාගං දෙව ඔපාතෝ මම පච්ඡතෝ ආගච්ඡථාති පුරතෝ අහොසි, රාජා තෙන අක්කන්තකාලෙ භූමිං අක්කමිත්වා භෙට්ඨිමතලතෝ පට්ඨාය පාසාදං ඔලොකෙන්තො විවරි, තදා අජාතසත්තුකුමාරොපි පිතු අඞ්ගුලිං ගහෙත්වා විවරන්තො විනෙසි- අහො අඞ්ගලෝ මම පිතා ගහපතිකො නාම සත්තරත්තන මයෙ පාසාදෙ වසති එස රාජා භූත්වා දුරුමයගෙහෙ වසති අහං දනි රාජා භූත්වා ඉමස්ස ඉමස්මිං පාසාදෙ වසිතුං න දස්සාමීති, රඤ්ඤපි උපරිමතලං අභිරුහන්තස්සෙව පාතරාසවෙලා ජාතා, සො සෙට්ඨි ආමන්තෙත්වා- මහාසෙට්ඨි ඉධෙව පාතරාසං භුඤ්ජිස්සාමාති, ජානාමි දෙව සජ්ජිතොව දෙවස්සාහාරොති, සෝ සොළසහි ගන්ධොදකඝටෙහි නහාත්වා රතනමයෙ සෙට්ඨිස්ස නිසීදනමණ්ඩපෙ පඤ්ඤත්තෙන තස්සෙව නිසීදනපල්ලඞ්කෙ නිසීදි, අථස්ස හත්ථධොවනඋදකං දත්වා සතසහස්සගඝනිකාය සුවණ්ණපාතියා කිලින්නපායාසං වඩ්ඪෙත්වා පුරතෝ ඨපෙසුං, රාජා භොජනානි සඤ්ඤයි භුඤ්ජිතුං ආරභි, සෙට්ඨි න ඉදං දෙව භොජනං කිලින්නපායාසො එසොති අඤ්ඤාය සුවණ්ණපාතියා භොජනං වඩ්ඪෙත්වා පුරිමපාතියං ඨපෙසුං, තතො උපරිට්ඨිතං කිර නං උණ්හත්තා භුඤ්ජිතුං සුඛං හොති, රාජා මධුර භොජනං භුඤ්ජනෙනා පමාණං න අඤ්ඤාසි, අථ නං සෙට්ඨි වන්දිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ අලං දෙව එත්තකමෙව හොතු ඉතො උත්තරිං ජීරාපෙතුං න සක්ඛිස්සතීති ආහ, අථ නං රාජා ආහ- කිං ගහපති ගරුකං කත්වා කථෙසි අත්තනො හත්තනනි, දෙව නනෙතං අම්හාකං ගරු සබ්බස්සාපි බලකායස්ස ඉදමෙව හත්තං ඉදං සුපෙය්‍යං අපි ච ඛො අහං අයසස්ස භායාමීති, කිං කාරණාති?, සචෙ දෙවස්ස කායාලසියං භත්තං භවෙය්‍ය හියෙය්‍යපි රඤ්ඤෙ සෙට්ඨිස්ස ගෙහෙ භත්තං භුත්තං සෙට්ඨිනා කිඤ්චි කතං භවිස්සතීති වචනස්ස භායාමි දෙවාති, තෙන හි හර භත්තං ආහර උදකන්ති, රඤ්ඤෙ භත්තකිච්චවසානෙ තෙ සබ්බෙ රාජපරිවාරා තදෙව භත්තං භුඤ්ජිංසු, රාජා සුඛකථාය නිසින්නො සෙට්ඨිං ආමන්තෙත්වා- කිං ඉමස්මිං ගෙහෙ සෙට්ඨිභරියා නත්ථීති?ආහ, අත්ථි දෙවාති, කහං සාති?, සිරිගබ්භෙ නිසින්නා දෙවස්ස ආගතභාවං න ජානාතීති, කිං වාපි හි පාතොව සපරිවාරො රාජා ආගතො සා පනස්ස ආගතභාවං න ජානාතීතෙව, තතො සෙට්ඨි රජ මේ හරියං දට්ඨුකාමොති තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා රාජ ආගතො කිං තව රාජානං දට්ඨුං න වට්ටතීති?, සා නිපන්නකාව- කොඑසො සාමි රාජ නාමාති?, රාජා නාම අම්හාකං ඉස්සරොති වුත්තෙ අනත්තමනතං පවෙදෙත්වා දුක්කතානි වත නො පුඤ්ඤකම්මානි යෙසං නො ඉස්සරොපි අත්ථි අස්සද්ධාය නාම පුඤ්ඤානි කත්වා මයං සම්පත්තිං අපාපුණිත්වා අඤ්ඤස්ස ඉස්සරියට්ඨානෙ නිබ්බත්තාම්හ අද්ධා අම්හෙහි අසද්දහිත්වා දානං දිනනං භවිස්සති තස්සෙතං ඵලනති වත්වා- කිං ඉදානි කරොමි සාමීති ආහ, විජෙතබ්බං හදෙත්වා, තස්සා තාලවණ්ටං ආදාය ආගන්ත්වා රාජානං විජෙනනියා රඤ්ඤෙ වෙජ්ජනස්ස

ගඞ්ගාතො අඞ්ගිනි පහරි, අථස්සා අඞ්ගිහි අස්සුධාරා පවත්තිංසු, තං දිස්වා රාජා සෙට්ඨිං ආහ- මහාසෙට්ඨි මාතුගාමා නාම අපපඤ්ඤිකා, රාජා මෙ සාමිකස්ස සම්පත්තිං ගණ්හෙය්‍යාති හයෙන රොදති මඤ්ඤේ අස්සාසෙහි තං න මෙ තව සම්පත්තියා අත්ථොති, න එවං සා දෙව රොදති, අථ කිං එතන්නි?, තුම්හාකං වෙජ්ජගණ්ඨිං තස්සා අඞ්ගිනි පහරි තතො අස්සුනි පවත්තිංසු අයං හි දීපොභාසං වා අග්ගිඔභාසං වා අදිස්වා මණිආලොකෙනෙව භුඤ්ජති ච නිසීදති ච නිපජ්ජති ච දෙවො පන දීපාලොකෙන නිසින්නො භවිස්සතීති, ආම සෙට්ඨිති, තෙන හි දෙව අජ්ජ පට්ඨාය මණිආලොකෙ නිසීදථාති මහන්තං තිපුසම්පතං අනග්ඝමණිරතනං අදාසි, රාජා ගෙහං ඔලොකෙත්වා මහති පන ජොතිකස්ස සම්පත්තිති වත්වා අගමාසි. අයං තාව ජොතිකස්ස උප්පත්ති.

ඉදානි ජටිලකස්ස උප්පත්ති වෙදිතබ්බා. බාරාණසියං හි එකා සෙට්ඨිධීතා අභිරූපා අහොසි, තං පණ්ණරසසොළසවස්සුද්දෙසිකා කාලෙ ආරක්ඛන්ත්‍යාය එකං දාසිං දත්වා සත්තභූමකස්ස පාසාදස්ස උපරිමතලෙ සිරිගබ්භෙ වාසසිංසු, තං එකදිවසං වාතපානං විවරිත්වා බහි ඔලොකයමානං ආකාසෙන ගච්ඡන්තො එකො වේජ්ජාධරෝ දිස්වා උප්පන්නසිනෙහො වාතපානෙන පවිසිත්වා තාය සද්ධිං සන්ථවමකාසි, සා තෙන සද්ධිං සංවාසමන්ත්‍යාය න විරස්සෙව ගබ්භං පටිලභි, අථ නං සා දාසි දිස්වා අම්ම කිං ඉදන්නි වත්වා හොතු මා තස්සවි ආවිකත්ථි තාය වුත්තා හයෙන තුණ්හි අහොසි, සාපි දසමෙව මාසෙ[1] පුත්තං විජායි, නවභාජනං ආහරාපෙත්වා තත්ථ නං ධාරකං නිපජ්ජාපෙත්වා තං භාජනං පිදහිත්වා උපරි පුප්ඵදාමානි ඨපෙත්වා ඉමං සීසෙන උක්කිපිත්වා ගඞ්ගාය විස්සජ්ජේහි කිම්දන්නි ච පුට්ඨා අය්‍යාය මෙ බලික්කම්මන්ති වදෙය්‍යාසීති දාසිං ආණාපෙසි, සා තථා අකාසි, හෙට්ඨා ගඞ්ගාය වෙපි ඉත්ථියො නහායමානා තං නවභාජනං උදකෙන හරියමානං දිස්වා එකා මයෙහතං භාජනන්ති ආහ, එකා යං එතස්ස අන්තො තං මය්හන්ති වත්වා භාජනෙ සම්පත්තෙ තං ආදාය ථලෙ ඨපෙත්වා විවරිත්වා දාරකං දිස්වා එකා මම භාජනන්නි වුත්තත්තාය දාරකො මමෙව හොතීති ආහ, එකා යං භාජනස්ස අන්තො තං මමාති වුත්තත්තාය මම දාරකොති ආහ, තා විවදමානා විනිච්ඡයට්ඨානං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා අම්චෙඝපුපි විනිච්ඡිතුං අසක්කොන්තෙසු රඤ්ඤො සන්තිකං ගම්ංසු, රාජා තාසං වචනං සුත්වා ත්වං දාරකං ගණ්හ ත්වං භාජනන්ති ආහ, යාය පන දාරකො ලද්ධො සා මහාකච්චායනත්ථෙරස්ස උපට්ඨායිකා හොති තස්මා සා දාරකං ඉමං ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බාජෙස්සාමීති පොසෙසි, තස්ස ජාතදිවසෙ ගබ්භමලස්ස ධොවිත්වා අනපනීත්තාය[2] කෙසා ජටිලා හුත්වා අට්ඨංසු, තෙනස්ස ජටිලොත්වෙව නාමං කරිංසු, පදසා විවරණකාලෙ ථෙරො තං ගෙහං පිණ්ඩාය පාවිසි, උපාසිකා

1. ම. දසමාසච්චයෙන. 2. අනහාපිතතාය.

ථෙරං නිසීදුපෙත්වා ආහාරමදාසි, ථෙරෝ දුරතෝ දිසවා- කිං උපාසිකෙ දුරතෝ තෙ ලද්ධොති පුවජි, ආම භන්තෙ ඉමං දුරතෝ තුම්හාකං සන්තිකෙ පබ්බාජෙස්සාමීති පොසෙසිං පබ්බාජෙථ නන්ති අදාසි, ථෙරෝ සාධූති තං ආදාය ගච්ඡන්තොා අත්ථි නුඛෝ ඉමස්ස ගිහිසම්පත්තිං අනුභවිතුං පුඤ්ඤකම්මන්ති ඔලොකෙන්තොා මහා පුඤ්ඤා සත්තොා එස මහාසම්පත්තිං අනුභවිස්සති දහරෝ එව තාව ඤාණම්පි තාවස්ස පරිපාකං න ගච්ඡතීති විත්තෙත්වා තං ආදාය තක්කසිලායං එකස්ස උපට්ඨාකස්ස ගෙහං අගමාසි, සෝ ථෙරං වන්දිත්වා ඨිතෝ දුරතෝ දිසවා දුරතෝ වෝ භන්තෙ ලද්ධොති පුවජි, ආම උපාසක පබ්බජිස්සති දහරොව තාව තවෙව සන්තිකෙ හොතූති, සෝ සාධූති තං පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා පටිජග්ගි, තස්ස පන ගෙහෙ වාදසවස්සානි භණ්ඩකං උස්සන්නං හොති, සෝ ගාමන්තරං ගච්ඡන්තොා සබ්බම්පි තං භණ්ඩකං ආපණං හරිත්වා දුරතෝ ආපණෙ නිසීදුපෙත්වා තස්ස තස්ස භණ්ඩකස්ස මූලං ආචික්ඛිත්වා ඉදං විදං ච එත්තකං නාම ගහෙත්වා දදෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කාමි, තං දිවසං නගරපරිග්ගාහිකා දෙවතා අන්තමසො මරිවජීරකමත්තෙනාපි ඇතිනෙ තස්සෙව ආපණාභිමුඛෙ කරිංසු, සෝ වාදසවස්සානි උස්සන්නං භණ්ඩකං එකදිවසෙනෙව විකිණි, කුටුම්බිකෝ ආගන්ත්වා ආපණෙ කිඤ්චි අදිසවා සබ්බං තෙ තාත භණ්ඩකං නාසිතන්ති ආහ, න නාසෙසිං සබ්බං තුමෙහි වුත්තනයෙනෙව විකිණිං ඉදං අසුකස්ස මූලං ඉදං අසුකස්ස මූලන්ති, කුටුම්බිකෝ පසීදිත්වා අනගෙසා පුරිසෝ යත්ථ කත්ථචි ජීවිතුං සමත්ථොති අත්තනෝ ගෙහෙ වයප්පත්තං ධීතරං තස්ස දත්වා ගෙහමස්ස කරොථාති පුරිසෙ ආණා පෙසිත්වා නිවසිතෙ ගෙහෙ ගච්ඡථ තුම්හෙ අත්තනෝ ගෙහෙ වසථාති ආහ, අථස්ස ගෙහපවිසනකාලෙ එකෙන පාදෙන උම්මාරෙ අක්කන්තමත්තෙන ගෙහස්ස පච්ඡිමභාගෙ භූමිං භින්දිත්වා අසීතිහත්ථා සුවණ්ණපබ්බතෝ උට්ඨහි, රජ ජවිලස්ස කිර ගෙහෙ භූමිං භින්දිත්වා සුවණ්ණපබ්බතෝ උට්ඨිතොති සුත්වා තස්ස සෙට්ඨිවත්තනං පෙසෙසි, සෝ ජවිලසෙට්ඨි නාම අහොසි. තස්ස තයෝ පුත්තා අහෙසුං, සෝ තෙසං වයප්පත්තකාලෙ පබ්බජ්ජාය චිත්තං උපපාදෙත්වා සබෙ අම්හෙහි සමානා සෙට්ඨිකුලං භවිස්සති පබ්බජිතුං දස්සන්ති නොවෙ න දස්සන්ති අත්ථි නුඛෝ ජම්බුදීපෙ අම්හෙහි සමානභොග කුලන්ති විමංසනත්ථාය සුවණ්ණමයං ඉට්ඨකං සුවණ්ණමයං පතොදලට්ඨිං සුවණ්ණමයං පාමඞ්ගඛණ්ඩං ච කාරාපෙත්වා පුරිසානං ගහෙත්වා දත්වා- ගච්ඡථ ඉමානි ආදාය කිඤ්චිදෙව ඔලොකයමානා විය ජම්බුදීපතලෙ විවරිත්වා අම්හෙහි සමානභොගස්ස සෙට්ඨිකුලස්ස අත්ථිභාවං වා නත්ථිභාවං වා ඤත්වා ආගච්ඡථාති පහිණි, තෙ චාරිකං චරන්තා භද්දිය්‍යනගරං පාපුණිංසු, අථ තෙ මෙණ්ඩකසෙට්ඨි දිසවා තාතා කිං කරොනෙතා විවරථාති පුවජිත්වා එතං ඔලොකෙන්තොා විවරාමාති වුත්තෙ ඉමෙසං ඉමානි ගහෙත්වා කිඤ්චිදෙව

ඔලොකෙත්‍වා විවරණකිච්චං නත්ථි රට්ඨං පරිගණ්හමානා විචරන්තීති සඤ්ඤා තාතා අම්හාකං පච්ඡිමගෙහං පවිසිත්වා ඔලොකෙථාති ආහ, තෙ තත්‍ථ අට්ඨකරීසමත්තෙ ඨානෙ ඡත්තිඅස්සඋසභපමාණෙ පිට්ඨියා පිට්ඨිං ආහච්ච පථවිං භින්දිත්වා උට්ඨිතෙ හෙට්ඨා උත්තපපකාරෙ සුවණ්ණමෙණ්ඩකෙ දිස්වා තෙසං අන්තරන්තරා විවරිත්වා නික්ඛම්මිංසු, අථ තෙ සෙට්ඨි තාතා යං ඔලොකන්තා විවරථ දිට්ඨා වො සොති පුච්ඡිත්වා න දිට්ඨා සාමීති වුත්තෙ තෙන හි ගච්ඡථාති උය්‍යොජෙසි. තෙ තතොව ගන්ත්වා අත්තනො සෙට්ඨිනා කිං තාතා දිට්ඨං වො අම්හාකං සමානභොගං සෙට්ඨිකුලන්ති වුත්තෙ සාමි තුම්හාකං කිං අත්ථි හද්දියනගරෙ මෙණ්ඩක සෙට්ඨිනො එවරූපො නාම විභවොති සබ්බං තං පවත්තිං ආචික්ඛිංසු, තං සුත්වා සෙට්ඨි අත්තමනො හුත්වා එකං තාව සෙට්ඨිකුලං ලද්ධං අපරම්පි භුඤ්ජිස්සති සතසහස්සඝනිකං කම්බලං දත්වා ගච්ඡථ තාතා අපරම්පි සෙට්ඨිකුලං විචිනථාති පහිණි, තෙ රාජගහං ගන්ත්වා ජෙතියසෙට්ඨිස්ස ගෙහතො අවිදූරෙ දාරූනි සිං කච්චා අග්ගිං දත්වා අට්ඨංසු, කිං ඉදන්නි ප්‍රට්ඨිකාලෙ ව එකං කො මහග්ඝං කම්බලං වික්කිණන්තානං කාඝකො නත්ථි ගහෙත්වා විවරන්තාපි චොරානං භායාම තෙන තං ඛාපෙත්වා ගමිස්සාමාති වදිංසු, අථ නෙ ජෙතිකසෙට්ඨි දිස්වා ඉමෙ කිං කරොන්තීති ප්‍රච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා පක්කොසාපෙත්වා කිංඅග්ඝනකො කම්බලොති ප්‍රච්ඡි, සතසහස්සග්ඝනකොති වුත්තෙ සතසහස්සං දාපෙත්වා චාරකොට්ඨකං සම්මජ්ජිත්වා කච්චරඡඩ්ඩිකාය දාසියා දෙථාති තෙසඤ්ඤෙව හත්ථෙ පහිණි, සා කම්බලං ගහෙත්වා රොදමානා සාමිකස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා කිං මං සාමි අපරාධෙ සති පහරිතුං න වට්ටති කස්මා මෙ එවරූපං ථූලකම්බලං පහිණිත්‍ථ කත්‍ථාහං ඉමං නිවාසෙස්සාමි වා පාරුපිස්සාමි වාති, නාහං තව එතදත්‍ථාය පහිණිං එතං පන පළිවෙඨෙත්වා තව සයනපාදමූලෙ ඨපෙත්වා නිපජ්ජනකාලෙ ගණ්ඩොදකෙන ඛොතනං පාදුනං පුඤ්ඤත්‍ථාය තෙ පහිණිං, කිං එතම්පි කාතුං න සක්කොසීති, සා එතං පන කාතුං සක්කිස්සාමි සාමීති ගහෙත්වා අගමාසි, තෙ ච පුරිසා තං කාරණං දිස්වා අත්තනො සෙට්ඨිස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කිං තාතා දිට්ඨං වො සෙට්ඨිකුලන්ති වුත්තෙ- සාමි කිං තුම්හාකං අත්ථි රාජගහනගරෙ ජෙතියසෙට්ඨිස්ස එවරූපා භාම සම්පත්තීති සබ්බං ගෙහසම්පත්තිං ආරොචෙත්වා තං පවත්තිං ආචික්ඛිංසු, සෙට්ඨි තෙසං වචනං සුත්වා තුට්ඨමානසො ඉදානි පබ්බජිතුං ලභිස්සාමීති රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා පබ්බජිතු කාමම්හි දෙවාති ආහ, සාධු මහාසෙට්ඨි පබ්බජාහීති, සො ගෙහං ගන්ත්වා පුත්තෙන පක්කොසාපෙත්වා සුවණ්ණදණ්ඩං වජිරතලං කුද්දාලං පෙට්ඨපුත්තස්ස ගහෙත්‍වා ඨපෙත්වා තාත පච්ඡිමගෙහෙ සුවණ්ණ පබ්බතතො සුවණ්ණපිණ්ඩං උද්ධරාහීති ආහ, සො කුද්දාලං ආදාය

ගන්ත්වා සුවණ්ණපඛ්ඛතං පහරි, පිට්ඨිපාසාණෙ පහටකාලෝ විය අහොසි, තස්ස හත්ථතෝ කුද්දලං ගහෙත්වා මජ්ඣිමස්ස හත්ථෙ දත්වා පහිණි, තස්සපි පඛ්ඛතං පහරන්තස්ස පිට්ඨිපාසාණෙ පහටකාලෝ විය අහොසි, අථ නං කණිට්ඨපුත්තස්ස හත්ථෙ ඨපෙත්වා පහිණි තස්ස කුද්දලං ගහෙත්වා පහරන්තස්ස කොටෙත්වා රාසිකතාය මත්තිකාය පහටකාලෝ විය අහොසි, අථ නං සෙට්ඨී එහි තාත අලං එත්තකෙනානි වත්වා ඉතරෙ වෙ ජෙට්ඨභාතිකෙ පක්කොසාපෙත්වා අයං සුවණ්ණපඛ්ඛතෝ න තුම්හාකං නිබ්බත්තෙසා මයහං ච කණිට්ඨස්ස ච නිබ්බත්තෙතා ඉමිනා සදිසං එකතෝ හුත්වා පරිභුඤ්ජථාති ආහ, කස්මා පන සෝ තෙසඤ්ඤෙව නිබ්බත්තිත්?, කස්මා ච ජරියෝ ජාතකාලෙ උදකෙ පතිතොනි?, අත්තනෝ කතකම්මෙනෙව, කස්සපසම්මාසම්බුද්ධස්ස හි වෙතියෙ කසිරමානෙ එකෝ බ්‍රාහ්මණවෝ වෙතියට්ඨානං ගන්ත්වා ඔලොකෙත්වං තාතා කස්මා වෙතියස්ස උත්තරෙන මූඛං න උට්ඨහතීති පුච්ඡි, සුවණ්ණං නපපහොතීති ආහ, අහං අන්නොගාමං පවිසිත්වා සමාදපෙස්සාමි තුම්හෙ ආදරෙන කම්මං කරොථාති, සෝ එවං වත්වා නගරං පවිසිත්වා අම්මා තාතා තුම්හාකං වෙතියස්ස එකස්මිං මූඛෙ සුවණ්ණං නපපහොති සුවණ්ණං දෙථාති මහාජනං සමාදපෙත්වා සුවණ්ණකාරකුලං අගමාසි, සුවණ්ණකාරොපි තංඛණෙයෙව හරියාය සද්ධිං කලහං කරොත්වා නික්ඛමනෙනා හොති, අථ නං ථෙරෙ වෙතියෙ තුම්හෙහි ගහිතමූඛස්ස සුවණ්ණං නපපහොති තං ජානිතුං වට්ටතීති ආහ, සෝ හරියාය කොපෙන තව සත්ථාරං උදකෙ ඛිපිත්වා ගච්ඡාති ආහ, අථ නං සා අතිසාහසං තෙ කතං මම කුද්ධෙන තෙ අහමෙව අක්කොසිතබ්බා වා පහරිතබ්බා වා කස්මා අතිතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු බුද්ධෙසු වෙරමකාසීති? ආහ, සුවණ්ණකාරෝ තාවදෙව සංවෙගපපත්තෙතා ඛමථ මෙ භන්තෙත් වත්වා ථෙරස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජි, තාත අහං තයා න කිඤ්චි වුත්තෙතා සත්ථාරං ඛමාපෙහීති, කින්ති කත්වා ඛමාපෙමි භන්තෙතිනි?, සුවණ්ණපුප්ඵානං තයෝ කුම්භෙ කත්වා අන්තෙතා නිධානෙ පක්ඛිපිත්වා අල්ලවත්ථෙතා අල්ලකෙසෙතා හුත්වා ඛමාපෙහි තාතානි, සෝ සාධු භන්තෙති සුවණ්ණපුප්ඵානි කරොන්තෙතා තීසු පුත්තෙසු ජෙට්ඨපුත්තං පක්කොසාපෙත්වා එහි තාත අහං සත්ථාරං වෙරවවන්තෙන අවවං තස්මා ඉමානි පුප්ඵානි කත්වා ධාතුනිධානෙ පක්ඛිපිත්වා ඛමාපෙස්සාමි තුම්පි ඛො මෙ සහායෙ හොහීති ආහ, සෝ තාත තුම්හ එව වෙරවවනං වදෙසි තතෝ තුම්හෙ යෙව කරොහීති කාතුං න ඉච්ඡි, මජ්ඣිමපුත්තං පක්කොසාපෙත්වා තථෙවාහ, සොපි තථෙව වත්වා න ඉච්ඡි, කණිට්ඨං පක්කොසිත්වා තථෙවාහ, සෝ පිතු උපපත්තනාකිච්චං නාම පුත්තස්ස හාරෙති පිතු සහායෙ හුත්වා පුප්ඵානි අකාසි, සුවණ්ණකාරෝ විදත්ථිපපමාණං පුප්ඵානං තයෝ කුම්භෙ නිට්ඨාපෙත්වා ධාතුනිධානෙ පක්ඛිපිත්වා අල්ලවත්ථෙතා අල්ල

කෙසෝ සත්ථාරං ධම්මාපෙසි. ඉති සෝ සත්තක්ඛත්තුං ජාතක්කාලෙ උදකෙ පාතනං ලභි, අයං පනස්ස කොටිසං සීතෝ අත්තභාවෝ ඉධාපි තසෙව නිස්සන්දෙන උදකෙ පතිතෝ, යෙ පනස්ස වෙ ජෙට්ඨ පුත්තා සුවණ්ණපුප්ඵානං කාරණක්කාලෙ සහායා හවිතුං න ඉච්ඡිංසු තෙසං තෙන කාරණෙන සුවණ්ණපබ්බතෝ න නිබ්බත්ති, කණිට්ඨ පුත්තස්ස වෙව ජට්ඨස්ස ච එකතෝ කතභාවෙන නිබ්බත්ති. ඉති සෝ පුත්තෙ අනුසාසිත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා කතිපාහෙනෙව අරහත්තං පාපුණි, සත්ථා අපරෙන සමයෙන පඤ්චහි භික්ඛු සතෙහි සද්ධිං පිණ්ඩාය චරන්තෝ තස්ස පුත්තානං ගෙහවාරං අගමාසි, තෙ බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස අද්ධමාසං භික්ඛාදානං අදංසු, භික්ඛූපි ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා- න භික්ඛවෙ මම පුත්තස්ස තෙපු තණ්හා වා මානො වා අත්ථි එත්ථ වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"යොධ තණ්හං පහන්ත්වාන අනාගාරෙ පරිබ්බජෙ,
තණ්හාභවපරික්ඛීණං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තස්සත්ථෝ- **යෝ** ඉධ ලොකෙ ඡවාරික්කං **තණ්හං** ජහිත්වා ඝරාවාසෙ අනත්ථිකෝ **අනාගාරෝ** හුත්වා පරිබ්බජති තණ්හාය වෙව භවස්ස ච පරික්ඛීණත්තා **තණ්හාභවපරික්ඛීණං තමහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ජටිලස්ස වත්ථු.

"යොධ තණ්හ"න්ති පුන ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ ජෙතිතත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

අජාතසත්තුකුමාරෙ හි දෙවදත්තෙන සද්ධිං එකතෝ හුත්වා පිතරං ඝාතෙත්වා රජ්ජෙ පතිට්ඨිතෙ ජෙතිකස්ස පාසාදං ගණ්හිස්සාමීති යුද්ධසජ්ජෝ නික්ඛමිත්වා මණ්ඩපාකාරෙ සපරිවාරස්ස අත්තනෝ ඡායං දිස්වාව ගහපතිකෝ මෙ යුද්ධසජ්ජෝ හුත්වා බලං ආදාය නික්ඛන්තොත්ති සල්ලක්ඛෙත්වා උපගන්තුං න විසහි, සෙට්ඨිපි තං දිවසං උපොසථිකෝ හුත්වා පාතොව භුත්තපාතරාසෝ විහාරං ගන්ත්වා සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සුණන්තෝ නිසින්නෝ හොති, පඨමවාරකොට්ඨකෙ රක්ඛං ගහෙත්වා සීතෝ පන යමකොලි* යකෙඛා තං දිස්වා කහං ගච්ඡසීති සපරිවාරං විද්ධංසෙත්වා දිසා විදිසාසු අනුබන්ධි, රාජා විහාරමෙව අගමාසි, අථ නං සෙට්ඨි දිස්වාව කිං දෙවාති වත්වා උට්ඨායාසනා අට්ඨාසි, ගහපති කිං භීතො තව පුරිසෙ මයා සද්ධිං යුජ්ඣන්තූති ආණාපෙත්වා ඉධාගම්ම ධම්මං සුණන්තොව නිසින්නොත්ති, කිං පන දෙවෝ මම ගෙහං ගණ්හිතුං ගතොති?, ආම ගතොමහීති, මම අනිච්ඡාය මම ගෙහං ගණ්හිතුං රාජසහස්සමපි

* යමකොලි.

න සක්කොති දෙවාති, සො කිං පන ත්වං රාජ භවිස්සසීති කුජ්ඣි, කාමං රාජ මම සන්තකං පන දසිකසුත්තම්පි මම අතිවජ්ය රාජ්ඣි වා වොරෙහි වා ගණ්හිතුං න සක්කොති, කිං පනාහං තව රුචියා ගණ්හිස්සාමීති, තෙන හි දෙව ඉමාසු මෙ දසසු අඞ්ගුලීසු වීසති මුද්දිකා ඉමාහං තුම්හාකං න දෙමි සවෙ සක්කොථ ගණ්හථාති, සො පන රාජා භූමියං උක්කුටිකං නිසීදිත්වා උලූඛසනෙනා අධාරස හත්ථාහානං අභිරුහති ඨත්වා උලූඛසනෙනා අසීතිහත්ථාහානං අභිරුහති, එවං මහාබලෙ සමානෙපි ඉතො විතො ච පරිවත්තෙතා නෙනා එතම්පුද්දිකම්පි කඩ්ඪිතුං නාසක්ඛි, අථ නං සෙට්ඨි සාවකං පත්ථර දෙවාති වත්වා අඞ්ගුලියො උජුකා අකාසි, වීසතිපි මුද්දිකා නික්ඛමිංසු, අථ නං සෙට්ඨි එවං වදෙසි- දෙව මම සන්තකං මම අනිවජ්ය න සක්කා ගණ්හිතුනති වත්වා රඤ්ඤා කිරියාය උපපන්නා සංවෙගො පබ්බජිතුං මෙ අනුජානා දෙවාති ආහ, සො ඉමස්මිං පබ්බජිතෙ සුඛං පාසාදං ගණ්හිස්සාමීති විනෙත්වා එකවචනෙනෙව ත්වං පබ්බජාහීති ආහ, සො සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා න චිරස්සෙව අරහත්තං පත්වා ජෙතිකත්ථෙරො නාම අහොසි, තස්ස අරහත්ත පත්තකඛණෙ යෙව සබ්බාපි සා සම්පත්ති අන්තරධායි, තම්පිස්ස සතුලකාඨං නාම හරිඨං දෙවතා උත්තරකුරුමෙව නයිංසු. අථෙකදිවසං භික්ඛූ නං ආමන්තෙත්වා ආවුසො ජෙතිය තස්මිං පන තෙ පාසාදෙ වා ඉද්ධියා වා තණ්හා අත්ථීති පුච්ඡිත්වා නත්ථාවුසොති වුත්තෙ සත්ථු ආරොචෙසුං- අයං හෙත්ථ අහුතං වත්වා අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති, සත්ථා නත්ථෙව භික්ඛවෙ මම පුත්තස්ස තස්මිං තණ්හාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යොධ තණ්හං පහන්ත්වාන අනාගාරෙ පරිබ්බජෙ,
තණ්හාභවපරික්ඛීණං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

ඉමස්සා ගාථාය පන හෙට්ඨා ජටිය ත්ථෙරවත්ථුම්හි වුත්තනයෙ නෙව වෙදිතබ්බො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ජෙතිය ත්ථෙරස්ස වත්ථු නෙනත්ති ඝනිමං.

---

26. 34.

"භික්ඛූ"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො එකං නවපුත්තකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර එකං නවකිළං කීළමානො විවරන්තො සත්ථු ධම්ම කථං සුත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණි, තස්මිං බුද්ධපමුඛෙන භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පිණ්ඩාය පවිසන්තෙ භික්ඛූ එකං නවපුත්තං කීළන්තං දිස්වා තං පුච්ඡිංසු- ආවුසො එස තයා කීළිතකීළිතං කීළති අත්ථි නුඛො තෙ එත්ථ සිනෙහොති පුච්ඡිත්වා නත්ථීති වුත්තෙ-

අයං හනෙතා අහුතං වත්වා අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති ආහ, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා- භික්ඛවෙ මම පුත්තෙතා සබ්බයොගෙ අතික්කනෙතාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"හිත්වා මානුසකං යොගං දිබ්බං යොගං උපච්චගා,
සබ්බයොගවිසංයුත්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්ථ **මානුසකං යොගන්ති** මානුසකආයුසෙඩ්ව පඤ්චකාම ගුණෙ ච, දිබ්බයොගෙ ච එසෙව නයො. **උපච්චගාති** සො මානුසකං යොගං හිත්වා දිබ්බං **යොගං** අතික්කනෙතා තං සබ්බෙහි චතූහිපි යොගෙහි **විසංයුත්තං අහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො. දෙසනාව සානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

නටපුත්තකස්ස වත්ථු චතුත්තිංසතිමං.

---

26. 35.

"හිත්වා රතිඤ්ච"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො එකං නටපුත්තකං යෙව බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු පුරිමසදිසමෙව, ඉධ පන සත්ථා- භික්ඛවෙ මම පුත්තෙතා රතිඤ්ච අරතිඤ්ච පහාය සීතිභූතෙ වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"හිත්වා රතිඤ්ච අරතිඤ්ච සීතිභූතං නිරූපධිං,
සබ්බලොකාභිභුං වීරං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්ථ **රතින්ති** පඤ්චකාමගුණරතිං. **අරතින්ති** අරඤ්ඤවාසෙ උක්කණ්ඨිතභාවං. **සීතිභූතන්ති** නිබ්බුතං. **නිරූපධින්ති** නිරූපකිලෙසං. **වීරන්ති** තං එවරූපං සබ්බබ්භන්තරලොකං අභිභවිත්වා ඨිතං විරියවන්තං **අහං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

නටපුත්තකස්ස වත්ථු පඤ්චතිංසතිමං.

---

26. 36.

"චුතිං යො වෙදී"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො වඩ්ඪීසත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

රාජගහෙ කිරෙකො බ්‍රාහ්මණො වඩ්ඪීසො නාම මතමනුස්සානං සීසං ආකොටෙත්වා ඉදං නිරයෙ නිබ්බත්තනස්ස සීසං ඉදං තිරච්ඡාන යොනියං ඉදං පෙතනිවිසයෙ ඉදං මනුස්සලොකෙ ඉදං දෙවලොකෙ නිබ්බත්තනස්සාති ජානාති, බ්‍රාහ්මණා සක්කා ඉමං නිස්සාය ලොකා ඛාදිතුන්ති විත්තෙත්වා තං වෙ රත්තවත්ථානි පරිදහාපෙත්වා ආදාය ජනපදං චරන්තා මනුස්සෙ වදන්ති-එසො වඩ්ඪීසො නාම බ්‍රාහ්මණෙ මතමනුස්සානං සීසං ආකොටෙත්වා නිබ්බත්තට්ඨානං ජානාති අත්තනො ඤාතකානං නිබ්බත්තට්ඨානං පුච්ඡථාති, මනුස්සා ඝථාබලං

දසපි කඟාපණෙ වීසති සතම්පි දත්වා ඛීණාසවානං නිබ්බත්තට්ඨානං පුච්ඡන්ති, තෙ අනුපුබ්බෙන සාවත්ථිං පත්වා ජේතවනස්ස අවිදූරෙ නිවාසං ගණ්හිංසු, තෙ භූතපාකරාය මහාජනං ගන්ධමාලාදිහත්ථං ධම්මසවණාය ගච්ඡන්තං දිස්වා- කහං ගච්ඡථාති පුච්ඡිත්වා- විහාරං ධම්මසවණායාති වුත්තෙ-තත්ථ ගන්ත්වා කිං කරිස්සථ අම්හාකං වඩ්ඪීස බ්‍රාහ්මණෙන සදිසො නත්ථි සො මතමනුස්සානං සීසං ආකොටෙත්වා නිබ්බත්තට්ඨානං ජානාති තුම්හාකං ඛීණාසවානං නිබ්බත්තට්ඨානං පුච්ඡථාති ආහංසු, තෙ- වඩ්ඪීසො කිං ජානාති අම්හාකං සත්ථාරා සදිසො නත්ථීති වත්වා- ඉතරෙහිපි වඩ්ඪීසසදිසො නත්ථීති වුත්තෙ-කථං වඩ්ඩෙත්වා ඵරුසානි වො වඩ්ඪීසස්ස වා අම්හාකං සත්ථු වා ජානනභාවං ජානිස්සාමාති තෙ ආදාය විහාරං අගමිංසු, සත්ථා තෙසං ආගමනභාවං ඤත්වා නිරයෙ තිරච්ඡානයොනියං මනුස්සලොකෙ දෙවලොකෙති චතූසු ඨානෙසු නිබ්බත්තඛීණාසවානං චත්තාරි සීසානි බීණාසවසීසඤ්චාති පඤ්ච සීසානි ආහරාපෙත්වා පටිපාටියා ඨපෙත්වා ආගතකාලෙ වඩ්ඪීසං පුච්ඡි: භො කිර සීසං ආකොටෙත්වා මතඛීණාසවානං නිබ්බත්තට්ඨානං ජානාසීති?, ආම ජානාමීති, ඉදං කස්ස සීසන්ති?, සො තං ආකොටෙත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තස්සාති ආහ, අථස්ස සත්ථා සාධු සාධූති සාධුකාරං දත්වා ඉතරානිපි තීණි සීසානි පුච්ඡිත්වා තෙන තෙන අවිරජ්ඣිත්වා වුත්තවුත්තඛණෙ තථෙව සාධුකාරං දත්වා පඤ්චමං සීසං දස්සෙත්වා ඉදං කස්සාති? පුච්ඡි, සො තම්පි ආකොටෙත්වා නිරයෙ වාති නිබ්බත්තට්ඨානං න ජානාති, අථ නං සත්ථා- කිං වඩ්ඪීස න ජානාසීති? වත්වා ආම න ජානාමීති වුත්තෙ අහං ජානාමීති ආහ, අථ නං වඩ්ඪීසො යාව දෙථ මෙ ඉමං මන්තනත්ථි, න සක්කා අපබ්බජිතස්ස දාතුන්ති, සො- ඉමස්මිං මන්තෙ ගහිතෙ සකලජම්බුදීපෙ අහං ජෙට්ඨො භවිස්සාමීති චින්තෙත්වා- තෙ බ්‍රාහ්මණෙ තුම්හෙ තත්ථෙව කතිපාහං වසථ අහං පබ්බජිස්සාමීති උග්ගෙණ්හිත්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ වඩ්ඪීසත්ථෙරෙ නාම අහොසි, අථස්ස වත්තසීසානුසාරකම්මට්ඨානං දත්වා මන්තස්ස පරිකම්මං සජ්ඣායාගීති ආහ, සො තං සජ්ඣායන්තො අනන්තරායෙන බ්‍රාහ්මණෙහි ගහිතො තෙ මඤ්ඤාති පුච්ඡියමානො ආගමෙථ තාව ගණ්හාමීති වත්වා කතිපාහෙනෙව අරහත්තං පත්වා- පුන බ්‍රාහ්මණෙහි පුට්ඨො අභබ්බොද්‍යානාහං ආවුසො ගණ්හනත්ථි ආහ, තං සුත්වා භික්ඛූ අයං භන්තෙ අත්තනෙ අත්තෙන අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්ථා මා භික්ඛවෙ එවං අවචුත්ථ ඉදානි භික්ඛවෙ මම පුත්තො චුතිපටිසන්ධිකුසලො ජාතොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"චුතිං යො වෙදි සත්තානං උපපත්තිඤ්චව සබ්බසො,
අසත්තං සුගතං බුද්ධං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.
යස්ස ගතිං න ජානන්ති දෙවා ගන්ධබ්බමානුසා,
බීණාසවං අරහන්තං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"න්ති.

තත්ථ යෝ වෙදීති යෝ **ඝනානං** සඛ්ඛාරෙන **ඛුනිං** පවිසන්තිඤ්ච පාකටං කත්වා ජානාති, **තමහං** අලග්ගතාය **අඝනං**. පවිපතනියා සුට්ඨුගතත්තා **සුගතං** වුත්තානං සත්තානං බුද්ධතාය බුද්ධං **බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. **යස්සාති** යස්සෙතෙ දෙවාදයෝ **ගතිං නා ජානන්ති තමහං**. ආසවානං ඛීණතාය **ඛීණාසවං කිලෙසෙහි** ආරකත්තා **අරහන්තං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. දෙසනාව සාසනෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

වඩ්ගීසත්ථෙරස්ස වත්ථු ඡත්තිංසතිමං.

---

26. 37.

"යස්ස. ඊ ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ ධම්මදින්නං භික්ඛුණිං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි තස්සා ගිහීකාලෙ සාමිකෝ විසාඛෝ උපාසකෝ සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා අනාගාමිඵලං පත්වා විනෙත්වා: මයා සබ්බං සාපතෙය්‍යං ධම්මදින්නං පටිච්ඡාපෙතුං වට්ටතීති, සෝ තතෝ පුබ්බෙ ආගච්ඡන්තෙ ධම්මදින්නං වාතපානෙන ඔලෙනෙන්තිං දිස්වා සිතං කරොති, තං දිවසං පන වාතපානෙන සිතං අන්තොලෙ කෙනෙත්තාව ආගමි, සා කින්නුඛො ඉදන්ති විනෙත්වා හොතු භොජනකාලෙ ජානිස්සාමීති භොජනවෙලාය හත්ථං උපනාමෙසි, සෝ අඤ්ඤදත්ථු දිවසෙපි එහි එකතෝ භුඤ්ජිස්සාමාති වදති, තං දිවසං පන තුණ්හීභූතොව භුඤ්ජි, සා කෙනචිදෙව කාරණෙන කුපිතෝ භවිස්සතීති විනෙත්වා, අථ නං විසාඛෝ සුඛනිසින්නවෙලාය තං පක්කොසිත්වා ධම්මදින්නෙන ඉමස්මිං ගෙහෙ සබ්බං සාපතෙය්‍යං පටිච්ඡාහි අහං, සා කුදාඨා නාම සාපතෙය්‍යං න පටිච්ඡාපෙන්තී කින්නු ඛෝ එතනයි විනෙත්වා තුම්හෙ පන සාමීති ආහ, අහං ඉත්ථිපඨාය න කිඤ්චි විචාරෙමීති, තුම්හෙහි ඡඩ්ඩිතඛෙලං කෝ පටිච්ඡිස්සති, එවං සන්තෙ මම පබ්බජ්ජං අනුජානාථාති, සෝ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා මහන්තෙන සක්කාරෙන තං භික්ඛුණුපස්සයං නෙත්වා පබ්බාජෙසි, සා ලද්ධූපසම්පදා ධම්මදින්නත්තෙරී නාම අහොසි, සා පවිවෙකකාමතාය භික්ඛුණීහි සද්ධිං ජනපදං ගන්ත්වා තත්ථ විහරන්තී න චිරස්සෙව සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා ඉදානි මං නිස්සාය ඤාතිජනා පඤ්ඤත්තිං කරිස්සන්තීති පුනදෙව රාජගහං පච්චාගඤ්ඡි, උපාසකෝ තස්සා ආගතභාවං සුත්වා කෙන නුඛො කාරණෙන ආගතාති භික්ඛුණුපස්සයං ගන්ත්වා තෙරිං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නෝ උක්කණ්ඨිතා නු ඛොසි අය්‍යෙති වත්තුං අපනිරූපං පඤ්හං නං පුච්ඡිස්සාමීති විනෙත්වා සොතාපත්ති මග්ගෙ පඤ්හං පුච්ඡි, සා තං විස්සජ්ජෙසි, උපාසකෝ තෙනෙව උපායෙන සෙසමග්ගෙසුපි පඤ්හං පුච්ඡිත්වා අත්තිකකම්ම පඤ්හස්ස

පුථ්ථකාලෙ තාය අවචසරා තෙ ආවුසො විසාඛානි වත්වා ආකඞ්ඛමානො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ඉමං පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍යාසීති වුත්තෙ තෙරිං වන්දිත්වා උට්ඨාය සද්ධිං සත්තිකං ගන්ත්වා තං කථාසල්ලාපං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි, සත්ථා- සුකථිතං මම ධීතාය ධම්මදින්නාය අහමෙතං පඤ්හං විස්සජ්ජෙතුං එවමෙවං විස්සජ්ජෙය්‍යාතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්ස පුරෙ ච පච්ඡා ච මජ්ඣෙ ච නත්ථි කිඤ්චනං,
අකිඤ්චනං අනාදානං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තත්ථ **පුරෙති** අතීතකඛන්ධෙසු. **පච්ඡාති** අනාගතකඛන්ධෙසු. **මජ්ඣෙ ච** පච්චුප්පන්නකඛන්ධෙසු. **කිඤ්චනන්ති** යස්ස තෙසු ඨානෙසු තණ්හාගාහසඞ්ඛාතං කිඤ්චනං **නත්ථි**. රාගකිඤ්චනාදීහි **අකිඤ්චනං**. කස්සචි ගහණස්ස අභාවෙන **අනාදානං බ්‍රාහ්මණං** වදමීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ධම්මදින්නාථෙරියා වත්ථු සත්තතිංසතිමං.

---

26. 38.

"උසභ"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඞ්ගුලිමාලත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු "න වෙ භදරියා දෙවලොකං වජන්තී"ති ගාථාවණ්ණනාය වුත්තමෙව වුත්තං හි තත්ථ. භික්ඛූ අඞ්ගුලිමාලං පුච්ඡිංසු- කින්නු ඛො ආවුසො දුට්ඨහත්ථිං ජිත්වා දාරෙ ච ධීතරො ච දිස්වා භායසීති?, න භායිං ආවුසොති, තෙ සත්ථාරං ආහංසු- අඞ්ගුලිමාලො භන්තෙ අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති, සත්ථා න භික්ඛවෙ මම පුත්තො අඞ්ගුලිමාලො භායති ඛීණාසවඵසභාහං හි අනන්තරෙ ජෙට්ඨකඋසභා මම පුත්තසදිසා භික්ඛූ න භායන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"උසභං පවරං වීරං මහෙසිං විජිතාවිනං,
අනෙජං නහාතකං බුද්ධං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තස්සත්ථො:-අච්ඡම්භිතතෙන උසභසදිසතාය **උසභං**. උත්තමට්ඨෙන **පවරං**. වීරියසම්පත්තියා **වීරං**. මහන්තානං සීලක්ඛන්ධාදීනං එසිතත්තා **මහෙසිං**. තිණ්ණං මාරානං විජිතත්තා **විජිතාවිනං**. නහාතකිලෙසතාය **නහාතකං**. චතුසච්චබුද්ධතාය බුද්ධං. **තං** එවරූපං අහං **බ්‍රාහ්මණං** වදමීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඞ්ගුලිමාලත්ථෙරස්ස වත්ථු අට්ඨතිංසතිමං.

---

26. 39.

"පුබ්බේනිවාස"නති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ දෙවඩ්ඪිකං බ්‍රහ්මණස්ස පඨමං ආරබ්භ කථේසි.

එකස්මිං කිර සමයෙ භගවා වාතෙහි ආබාධිතෝ හුත්වා උපට්ඨානත්ථේරං උණ්හොදකත්ථාය දෙවඩ්ඪිකබ්‍රාහ්මණස්ස සන්තිකං පහිණි, සො ගන්ත්වා සත්ථු ආබාධිකභාවං ආචික්ඛිත්වා උණ්හොදකං ආහ, තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණෝ තුට්ඨමානසෝ හුත්වා ලාභා වත මෙ යං මම සන්තිකං සම්මාසම්බුද්ධෝ උණ්හොදකස්ස අත්ථාය සාවකං පහිණීති උණ්හොදකස්ස කාජං පූරෙත්වා ඵාණිතස්ස ච පූටං උපට්ඨානත්ථේරස්ස පාදාසි, ථේරෝ තං ගාහාපෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං උණ්හොදකෙන නහාපෙත්වා උණ්හොදකෙන ඵාණිතං ආලොළෙත්වා භගවතෝ පාදාසි, තස්ස තං ඛණංයෙව සෝ ආබාධෝ පටිප්පස්සම්භි, බ්‍රාහ්මණෝ චින්තෙසි: කස්ස නුඛෝ දෙය්‍යධම්මෝ දින්නෝ මහප්ඵලෝ හොති සත්ථාරං පුච්ඡිස්සාමීති, සෝ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං පුච්ඡන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"කත්ථ දජ්ජා දෙය්‍යධම්මං කත්ථ දින්නං මහප්ඵලං,
කථං හි යජමානස්ස කථං ඉජ්ඣති දක්ඛිණා"ති.

අථස්ස සත්ථා එවරූපස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස දින්නං මහප්ඵලං හොතීති වත්වා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"පුබ්බේනිවාසං යෝ වෙදි සග්ගාපායඤ්ච පස්සති
අථෝ ජාතික්ඛයං පත්තෝ අභිඤ්ඤාවොසිතෝ මුනි,
සබ්බවොසිතවොසානං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

තස්සත්ථෝ- **යෝ පුබ්බේනිවාසං** පාකටං කත්වා ජානාති, ඡබ්බිසුත්තේ දෙවලොකාදිභෙදං **සග්ගං** චතුබ්බිධං **අපායං** ච දිබ්බචක්ඛුනා **පස්සති, අථෝ ජාතික්ඛයසංඛාතං** අරහත්තං **පත්තෝ අභිඤ්ඤාවොසිතෝ** ඛීණාසවත්තා **මුනි** සබ්බකිලෙසානං වොසානං අරහත්තමග්ගඤාණං බ්‍රහ්මචරියවාසං වුත්ථභාවෙන **සබ්බවොසිතවොසානං බ්‍රාහ්මණං** වදාමීති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු, බ්‍රාහ්මණොපි පබ්බජිත්වා නචිරස්සෙව අරහත්තෙ පතිට්ඨාය උපාසකත්තං පටිවෙදෙසීති.

දෙවඩ්ඪිකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු එකූනවත්තාළීසං.

බ්‍රාහ්මණවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ජබ්බිසාතිමෝ වගෙහා.

එත්තාවතා සබ්බපඨමෙ යමකවග්ගෙ වුද්දස වත්ථූනි; අප්පමාදවග්ගෙ නව; චිත්තවග්ගෙ නව; පුප්ඵවග්ගෙ එකාදස; බාලවග්ගෙ වුද්දස; පණ්ඩිතවග්ගෙ එකාදස; අරහන්තවග්ගෙ දස; සහස්සවග්ගෙ වුද්දස; පාපවග්ගෙ වාදස; දණ්ඩවග්ගෙ දස; ජරාවග්ගෙ නව; අත්තවග්ගෙ දස; ලොකවග්ගෙ එකාදස; බුද්ධවග්ගෙ නව; සුඛවග්ගෙ අට්ඨ; පියවග්ගෙ නව; කොධවග්ගෙ අට්ඨ; මලවග්ගෙ වාදස; ධම්මට්ඨවග්ගෙ දස; මග්ගවග්ගෙ දස; පකිණ්ණකවග්ගෙ නව; නිරයවග්ගෙ නව; නාගවග්ගෙ අට්ඨ; තණ්හාවග්ගෙ වාදස; භික්ඛුවග්ගෙ වාදස; බ්‍රාහ්මණවග්ගෙ එකූනචත්තාළීසවත්ථූනීති එකූනානි තීණි වත්ථුසතානි පකාසෙත්වා නානිසඞ්ඛපවිත්තාරවසෙන උපරචිතා වාසත්තති භාණවාරපපමාණා ධම්මපදස්ස අත්ථවණ්ණනා නිට්ඨිතාති.

පත්තං ධම්මපදං යෙන ධම්මරාජෙන භාසිතං,
ගාථා ධම්මපදෙ තෙන භාසිතා යා මහෙසිනා.

සතෙවිසා චතුසතා චතුසච්චවිභාවිනා,
සත්තත්තයං හි වත්ථූනං එකෙනූනා සමුට්ඨිතා.

විහාරෙ අධිරාජෙන කාරිතම්හි ඝනක්ඛුනා,
පාසාදෙ සිරිකූඩස්ස රඤ්ඤෙ විහරතා මයා.

අත්ථව්‍යඤ්ජනසම්පන්නං අත්ථාය ච හිතාය ච,
ලොකස්ස ලොකනාථස්ස සද්ධම්මට්ඨිතිකම්‍යතා.

තාසං අට්ඨකථං එතං කරොන්තෙන සුනිම්මලං.
වාසත්තතිපමාණාය භාණවාරෙහි පාළියා.

යම්පත්තං කුසලං තෙන කුසලා සබ්බපාණිනං,
සබ්බෙ ඉජ්ඣන්තු සඞ්කප්පා ලහන්තු මධුරං ඵලන්ති.

පරමවිසුද්ධසද්ධාබුද්ධිවිරියපතිමණ්ඩිතෙන සීලාචාරජ්ජවමද්දවාදිගුණසමුදයසමුදිතෙන සකසමයසමයන්තරගහණපෙක්ඛාගාහණසමත්ථෙන පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියසම්පන්නාගතෙන තිපිටකපරියත්තිප්පභෙදෙ සාට්ඨකථෙ සත්ථුසාසනෙ අප්පටිහතඤ්ඤාණප්පභාවෙන මහාවෙය්‍යාකරණෙන කරණසම්පත්තිසඞ්ඛාතසුඛනිග්ඝතමධුරොදරවචනලාවණ්ණයුත්තෙන යුත්තාමුත්තවාදිනා වාදිවරෙන මහාකවිනා ඡළභිඤ්ඤාපටිසම්භිදාදිප්පභෙදගුණපතිමණ්ඩිතෙ උත්තරිමනුස්සධම්මෙසුපතිට්ඨිතබුද්ධීනං ථෙරවංසප්පදීපානං ථෙරානං මහාවිහාරවාසිනං වංසාලඞ්කාරභූතෙන විපුලවිසුද්ධබුද්ධිනා බුද්ධඝොසොති ගරූහි ගහිතනාමධෙය්‍යෙන ථෙරෙන කතායං ධම්මපදස්ස අත්ථවණ්ණනාති.

තාව තිට්ඨතු ලොකස්මිං ලොකනිත්ථරණෙසිනං,
දස්සෙන්තා කුලපුත්තානං නයං සීලවිසුද්ධියා.

යාව බුද්ධොති නාමම්පි සුද්ධචිත්තස්ස තාදිනො,
ලොකම්හි ලොකජෙට්ඨස්ස පවත්තති මහෙසිනොති.

ධම්මපදට්ඨකථා සමත්තා.

INDEX.

	පිටුඅංකය.
අකතඤ්ඤූ	666
අකතපුඤ්ඤ	303, 64
අකතං කම්ම	668
අකිච්චං	561
අකිඤ්චනෝ	292
අකිඤ්චනං	493, 691
අකෙකාචිති	23
අකෙකාධෙන	499
අකඛරානං සන්නිපාතං	611
අකඛාතාරෝ තථාගතා	539
අගතං	582
අගන්ධකං	186
අගාරං	62
අගාරි ඣහති	880
අගාහිතතං	652
අගිං පරිවරෙ වනෙ	332
අඞ්කුසගග්ගහෙ	589
අචරිත්වා	409
අචිරං වතයං කායෝ	158
අචෙතනතදුසසීලෙ	420
අචෙතනං	503
අජ්ඣත්තවුත්තිං	506
අජ්ඣත්තං හවසලලානි	611
අජෙතසා	518
අජිති	23
අඤ්ඤතරතෝ	621
අඤ්ඤතරං ඨානං	379
අඤ්ඤං හි ලාභූපනිසා-පෙ- අඤ්ඤං නිබ්බාණගාමිනී	264
අඤ්ඤාය සලලසථානං	539
අඤ්ඤෙව අත්තානං	616
අඤ්ඤෙසං පිහයනති	625
අණුං ථූලං	139
අත්තගුත්තෝ	635
අත්තඝඤ්ඤය ඵලලති	422
අත්තදත්ථමභිඤ්ඤය	424
අත්තදනෙතා	581
අත්තනා කතං	419
අත්තනොව අවෙකෙඛය්‍ය	184
අත්තනෝ කම්මකුබබානං	488
අත්තසම්භවං පාපදුමෙඛං	419
අත්තා හි අත්තනෝ ගති	635
අත්තා හි කිර දුද්දමෝ	415
අත්තා හි-පෙ-කුතෝ ධනං	228
අත්තානං දමයන්ති	285
අත්තානං උද්ධරථ	590
අත්තාදිතෝ	570
අත්තාදිතං	625
අත්තාදිතෙ	632
අත්ථං ධම්මං ච දීපෙති	623
අත්ථමහි	593
අත්ථං අඤ්ඤං ච	530
අත්ථං ගවජ්ඣනති	540
අත්ථං භිත්වා	481
අත්ථතිංයෙව කාමෙසු	178
අත්ථධානවාරිතං	513
අත්ථවාක්‍යං	581
අත්ථලා	506
අථ පාපානි	376
අථායං ඉතරා පජා	291
අදණ්ඩෙසු	379
අදුට්ඨෝ	657
අධිවිත්තෙ ච	463
අනතකෙතාධිපනනසස	561

පිටුඅංකය.

අනත්තඤ්ඤා කුරුතෙ වසං 178
අනන්තරායං 551
අනිහුතෝ 432
අනක්ඛාතෙ 489
අනඞ්ගණස්ස 359
අනඞ්ගණෝ 509
අනත්තා 540
අනන්තගොචරං 443
අනප්පදසංහිතං 319
අනබ්භාහතචෙතසෝ 152
අනවට්ඨිත චිත්තස්ස 152
අනවස්සුත චිත්තස්ස 152
අනාදනෝ 611
අනාසවස්ස 299
අනාසවා 647
අනාවිලං 671
අනික්කසාවෝ 41
අනිච්චා 540
අනිබ්බිසං 407
අනිවෙසනෝ සියා 156
අනීඝෝ 562
අනුකම්පතෙ 575
අනුචරෝ 562
අනුට්ඨානමලා ඝරා 514
අනුට්ඨාතෝ 542
අනුත්තරං 115
අනුදධතෝ 622
අනුපඛතෝ 463
අනුපවාදෙ 463
අනුපාදියානෝ
ඉධ වා හුරං වා 80
අනුප්පබෙධ 511
අනුස්සරං 624
අනුස්සුතං 658
අනෙකජාතිසංසාරං 407
අනොඝසාරිං 662
අපමපි චෙ 80
අපමාදෙ 114
අපමත්තා න මියන්ති 114
අපමාදමහි පණ්ඩිතා 114

පිටුඅංකය.

අපමාදෙ පමොදන්ති 114
අපමත්තස්ස 119
අපමත්තෝ හි 128
අපමත්තෝ පමත්තෙසු 130
අපමාදෙන මඝවා 138
අපමාදරතෝ 139
අපමත්තා 207
අපමාදවිහාරිනං 209
අපකා 291
අපදුට්ඨස්ස 359
අපදුට්ඨෙසු 379
අපස්සුතාසං 405
අපස්සාදෙ 464
අපටිබද්ධචිත්තෝ 489
අපමාදරතෝ 590
අපෙපාස්සුකෙකා 592
අපගතකද්දමෝ 300
අපත්තානි 400
අපබොධති 387
අපවිද්ධං 561
අපස්සං උදයව්‍යයං 338
අපාරං 647
අපි දිබ්බෙසු 464
අපුට්ඨජනසෙවිතං 538
අපුඤ්ඤලාභි 574
අපෙතෝ දමසචෙචන 41
අබ්බතෝ 534
අබහකඛානං 3 0
අබලස්සංව සීඝසෙසෝ 130
අභබ්බා පරිහාණාය 140
අභයෙ 579
අභයෙ භයදස්සිනෝ 579
අභාවිතං 62
අභිඤ්ඤරෙථ 344
අභිනන්දන්ති ආගතං 491
අභිවාදනසීලිස්ස 325
අභිමඤ්ඤති 419
අභිසම්බුධානෝ 169
අභූතවාදී 572
අමතං පදං 114, 341

	පිටුඅංකය.
අමතං	632
අමතෝගධං අනුප්පත්තං	668
අමානුසී රතී	631
අම්තෙතෙවෙ	232
අයං කායෝ පඨවිං අධිසෙසෙස්සති	158
අයං ලෝකෝ	432
අයසා	513
අයෝගෙ	481
අරඤ්ඤානි	309
අරඤ්ඤමානඛනාගෝ	592
අරතිං	688
අරියපවෙදිතෙ	275
අරියානං ගොචරෙ රතා	115
අරුකායං	398
අලංකතෝ	386
අලජ්ජිතායෙ	578
අලසෝ	542
අලිකං භණිං	534
අලිතෙන	517
අවජෙජ	580
අවධිං	23
අවිදූසු	536
අවිරුද්ධං	665
අවෙක්ඛති	129
අවෙරි	531
අවෙරෙන ච සම්මන්ති	26
අසාතරා	581
අසාරද්ධා	303
අසඤ්ඤතෝ	518, 573
අසංඝට්ඨං	662
අසප්පමානං	493
අසඞ්ඛායමලා මනතා	514
අසතං	252
අසතා ච න සොචති	626
අසනෙනාපි	569
අසරීරං	150
අසනතාසි	611
අසාඛුනි	421

	පිටුඅංකය.
අසාඛුං	499
අසාහසෙන	530
අසාරෙ සාරමතිනෝ	57
අසුභානුපස්සිං	38
අසෙඛෝ-පෙ-පජ්ඣං	129
අහාසි මෙ	23
අහිරිකෙන	516
අහිංසා	533, 537
අහිංසාඣ රතෝ	564
අහොරත්තානුසික්ඛිනං	504
ආකාසෙ යන්ති	433
ආචාරකුසලෝ	632
ආජනීයෙහා	581
ආතපපං	539
ආතුරං	398
ආදාහපරිනිස්සඤ්ඤා	292
ආහනෙතු	395
ආපජ්ජති	574
ආඝසං	603
ආයුං පාචෙනති	374
ආයෝගෝ	463
ආරද්ධවිරියං	38
ආරඤ්ඤා	666
ආරාමෙ ච	467
ආරොග්‍ය පරමා ලාභා	477
ආලයා	668
ආවාසෙසු	17
ආසවක්ඛයා ආරා	528
ආසවා අත්ථං ගච්ඡන්ති	561
ආසවා තස්ස වඩ්ඪන්ති	528
ආසා	668
ආහාරෙ ච අනිස්සිතෝ	298
ඉච්ඡෙය්‍ය	252
ඉඤ්ජිතං	529
ඉතරෙ ජනෝ	494
ඉති බාලස්ස	252
ඉදං චිත්තං	589
ඉධ තප්පති	76
ඉධ වස්සං	551

	පිටුඅංකය.
ඉධ පඤ්ඤස්ස	632
ඉන්ද්‍රියගුත්තති	632
ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතං	37
ඉමං සදෙවකං	164
ඉමං	165
ඉමං ලොකං	428
ඉමෙත්තමපි කෙනචි	470
උකකුටිකපධානං	383
උක්කිත්තපලිඝං	656
උච්චාවචං	289
උච්ඡින්ද	550
උජුකානසඤ්ඤිනො	528
උජ්ඣිතසම්මං මහාපථෙ	214
උට්ඨානවතො	323
උත්ථානවතො	119
උත්තිටෙඨ	426
උදකුම්හොපි	350
උදඝබ්බයං	632
උද්ධංසොතො	489
උන්නාලනං	561
උපපත්තිතං	494
උපඝාතස්ස	302, 474
උපඤ්ඤගහං	380
උපසමපද	463
උපසමස්ස	478
උපනීතවයො	510
උපනඛ්‍යති	575
උපෙතො	41
උබ්භිජ්ජ තිට්ඨති	599
උභයත්ථ මොදති	67, 76, 78
උභයං	662
උභො නිවෙජය්‍ය	530
උය්‍යුඤ්ජන්ති සතීමන්තො	295
උය්‍යොගම්හි	509
උසභං	691
උසීරත්තොව බීරණං	598
උසුකාරොව තෙජනං	141, 285
එකචරං	150
එකචරියං දළ්හං කයිරා	226

	පිටුඅංකය.
එකං වනස්මිං	655
එකං ධම්මං	436
එකං ච භාවිතත්තානං	321
එකං ච ජෙය්‍ය මත්තානං	319
එකං අත්ථපදං	312
එකාසනං එකසෙය්‍යං	670
එකො දමයං	570
එකො සනාතුසිතො	621
එතදකිඤ්චි සෙය්‍යො	650
එතමත්ථවසං	553
එතමපි ජෙත්වාන	603
එතං දළ්හං	603
එතං චෙධාපථං	546
එතං ඤත්වා	476
එතං බුද්ධානසාසනං	463
එතං විසෙසතො ඤත්වා	114
එතෙහි යාතෙහි	582
එතෙහි තීහි	501
එවං ගාමෙ මුනී වරෙ	182
එවං සුභාසිතා වාචා	186
එවං ධම්මානි	287
එවමෙතා	518
එස මග්ගො විසුද්ධියා	540
එස ධම්මො සනාතනො	26
ඔකමොකං	295
ඔකමොකතඋබ්භතො	142
ඔකා අනොකං ආගම්ම	292
ඔඝතිණ්ණං	631
ඔහාරිනං	603
කංසො උපහතො යථා	373
කට්ඨකපහෙදනො	585
කණ්හං ධම්මං	292
කතපුඤ්ඤතා	67, 78
කතකිච්චං	647
කදරියා	439, 499
කම්මවිසුද්ධිං	67
කම්මාරෙ රජතසෙසව	511
කම්මුදිසෙය්‍යං	612
කයිරා	202, 376

පිටුඅංකයන්.

කලිංව කිතවා සඤා 527
කලී 474
කසාම්ව 387
කහාපණවස්සෙන 464
කාකසුරෙන 516
කාපොතකානි 400
කාමකාමා 289
කාමරතිසන්ථවං 128
කාමතො 486
කායගතා සති 561, 564
කායදුච්චරිත-පෙ-
සුචරිතං වරෙ 507
කායපකොපං 507
කායං 165
කායෙන සංවුතෝ 507
කායෙන සංවරෙ 619
කාසාවකණ්ඨා 573
කිං තෙ ජටාහි 654
කිච්චාකිච්චෙසු 252, 561
කිඤ්චනං 691
කිසං 655
කුම්භූපමං 156
කුසලෝ 164, 430
කුසීතං 37, 334, 542
කුසෝ 575
කෙන පදෙන 443
කෝ ඉමං 164
කෝචි ලොකසම්ං 387
කෝධං 493
ඛණාතීතා 578
ඛණෙ ඛණෙ 511
ඛණෝ වෙ මා උපච්චගා 578
ඛන්තිසමා 475
ඛනතිබලං 658
ඛනති 463
ඛිණමවෙජ් 409
ගතද්ධිනෝ 293
ගති තෙසං දුරන්නයා 296
ගත්වා තෙසං න විජ්ජන්ති 482

පිටුඅංකයන්.

ගන්ථං උපෙති 586, 361
ගම්භීරපඤ්ඤං 660
ගරුනං 380, 575
ගහකාරකං ගවෙසන්තෝ 407
ගහකූටං විසඛ්ඩිතං 407
ගාථා සතං 319
ගුහාසයං 150
චක්කං ව වහතො පදං 12
චක්ඛුනා සංවරෝ 619, 618
චජන්ති 289
චත්තාරෝ ධම්මා වඩ්ඪන්ති 325
චන්දනං 204
චන්දිමා 648
චපලා 141
චාපාතිඛිත්තාව 409
චාපාතෝ පතිතං 581
චිත්තං 428, 141
චිත්තකෙඛපං 380
චිත්තස්ස දමථෝ සාධු 146
චිත්තං දන්තං සුඛාවහං 146
චිත්තං රක්ඛෙථ මෙධාවී 148
චිත්තං සඤ්ඤමෙස්සන්ති 150
චිත්තකෙලසෙහි 292
විරං දුක්ඛාය රක්ඛසු 518
විරපවාසිං 461
වුත්තිං යො වෙදි-පෙ-
බ්‍රහ්ම බ්‍රාහ්මණං 690
වොදයන්තානං 635
ඡන්දජාතෝ 489
ඡායාව අනපායිනී 19
ඡිද්දෙඨා 158
ඡෙත්වා 631
ජඤ්ඤා පුබ්බපරානි ච 162
ජන්තු 322
ජම්මී 597
ජයං 474
ජාතිජරූපගා නරා 600
ජාතිජරං 510
ජානිං 399
ජාලඹුත්තෙනාව 432

පිටුඅංකය.

ජලිනී 443
ජිගුච්ඡං පරමං රොගං 476
ජිතඤ්ච රඤ්ඤෝ 156
ජිතං 320
ඣානමනෙජස්සං 292
ඣානපසුතා 457
ඣායථ භික්ඛවෝ 631
ඣායිං 647, 648
ඤාතතං 250
ඤාතිමිත්තසුහජ්ජා ච 491
ඨානං 563, 574
ඩහං අග්ගිව ගච්ඡති 139
තගරමල්ලිකා වා 204
තං පුත්තපසුසම්මත්තං 552
තඤ්ච දිස්වා 599
තණ්හක්ඛයරතෝ 464
තණ්හක්ඛයෙ විමුත්තෝ 612
තණ්හක්ඛයෝ සබ්බදුක්ඛං ජිනාති 614
තණ්හා 610, 487
තණ්හාසමා 522
තණ්හානං ඛය මජ්ඣගා 407
තතෝ නං දුක්ඛමන්වෙති 12
තතෝ නං සුඛමන්වෙති 12
තතෝ සමණෝති මේධගා 33
තත්‍රාභිරති මිච්ඡෙය්‍ය 292
තත්‍රායමාදි 332
තත්‍රූපපත්ති 432
තසමා තෙ වද්ධගූ 566
තසෙසු ථාවරෙසු 663
තාණාය 552
තාදිනෝ 290, 300, 302
තිණණසොකපරිද්දවෙ 470
තිණදෙසානි 617
තිතික්ඛිස්සං 581
තිබ්බරාගස්ස 610
තීහි ඨානෙහි 651
තුට්ඨිසුඛං 593
තුණ්හිමාසීතං 506

පිටුඅංකය.

තෙජනං 285
තෙජසා 648
තෙ කිංසීලතෝ 115
තෙ ලොකෙ 692
තෙසං 209
තෙ සාරං 58
තෙ සාතසිතා 599
ථෙරෝ 533
දදති වෙ යථාසද්ධං 520
දණ්ඩං හි කෙවලං 344
දන්තෝ 386, 658
දබ්බී සූපරසං යථා 229
දලහමෙනං පරක්කමෙ 576
දස්සනස්ස විසුද්ධියා 539
දිවෙයාසි 407
දිබ්බං අරියභූමිං 509
දිවා තපති 648
දිස්වා කම්මකිලිට්ඨං 65
දිසෝ දිසං 160
දීඝා 220, 221
දීපං කයිරාථ 126
දුක්කතං 577, 651
දුක්කං සෙති 474
දුක්ඛස්ස 659
දුක්ඛස්සන්තං 539
දුක්ඛා 540
දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනං 407
දුක්ඛානුපතිතද්ධගූ 566
දුක්කො පාපස්ස උච්චයෝ 344
දුක්කො සමානසංවාසෝ 566
දුග්ගා 590
දුච්චරිතං 515
දුච්ඡන්නං 62
දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනෝ 165
දුන්නිවාරයං 141
දුප්පබ්බජ්ජං 565
දුප්පඤ්ඤෙ 332
දුප්පමුඤ්චං 603
දුම්මෙධා 232, 377
දුම්මෙධිතෝ 127

පිටුඛ්කානි.

දූරවිහං 597
දූරඝිරමං 565
දූරාවාසා 565
දූෂ්ලෝ 331, 581
දූසයති 359
දූරකඛං 141
දූරඛ්ගමං 150
දූරතෝ සොත්ථිමාගතං 491
දෙවාපි තස්ස පිහයන්ති තාදිනෝ 299
දෙසසමෝ 521
විපදානං ච චකඛුමා 539
වෙ ඛත්තියරාජතෝ 562
ඛංසිතා 517
ඛනපාලකෝ නාම 585
ඛම්මා 19, 291, 426, 530, 535
ඛම්මපදං 315
ඛම්මරතෝ 623
ඛම්මාරාමෝ 623
ඛම්මපීති 275
ඛම්මජීවිනෝ 119
ඛම්මමුත්තමං 342
ඛම්මට්ඨං 488, 530
ඛම්මස්ස ගූත්තෝ 530
ඛම්මං අනුවිචින්තයං 624
ඛම්මඝතා සති 564
ඛම්මානුවත්තිනෝ 291
ඛම්මස්ස හොති අනුධම්මචාරී 20
ඛීණාහමණස්ස 650
ඛීරා 603
ඛීරෝ 439, 533
ඛීරොව සුඛසංවාසෝ 480
ඛෝරයාසීලං 480
න අත්තහෙතු 290
න කුජ්ඣෙය්ය 501
නගරූපමං 156
නත්ථි ජාගරතෝ භයං 152
නත්ථි බාලේ සහායතා 226, 592
නත්ථි පාපං 436

පිටුඛ්කානි.

නත්ථි රාගසමෝ 474
නත්ථි ඤුනීසු තාණතා 553
නත්ථි බාලේ සහායතා 592
න තං 163
න තං ගාමම්ං 233
න තෙ කාමගවෙසිනෝ 309
න තිණෙන රමනති තෙ 295
න නං දුච්චරිතං 427
න නිකාමසෙය්‍යං 574
නන්දිභවපරික්ඛිණං 671
න පරෙසං විලොමානි 184
න පරෙසං කතාකතං 184
නපපසහෙථ මච්චු 365
නපපමජ්ජෙය්‍ය 426
න පුපඵගන්ධෝ 204
න පුත්තමිච්ඡේ 290
න මනතං ආගමිස්සති 350
න මොනෙන 536
නරෝ 533, 359
න ලපයනති සන්තෝ 289
න වාක්කරණමතෙන 533
න විජ්ජති 647
න සමාධි 23
න සංවිසෙ 425
න සක්කා පුඤ්ඤං සඞ්ඛාතුං 470
න සෙවනති 561
න සෝ සඞ්ඝත
ඛම්මානං-පෙ- සොළසිං 244
න ඝනෙය්‍ය න ඝාතයෙ 369
නහාතකං 691
න හි පබ්බජිතෝ 463
න හි වෙරෙන 26
නාගොව 581
නාථෝ 118
නානාසඝා 383
නානුතපපති 237
නාබ්බණං විසමෙ නෙති 356
නාභිසපේති 666
නාසස මුඤ්චථ 650

පිටුඅංකය.

නිගණ්ඨදාසං 267
නිගණ්ඨෙසඋම් 589
නිච්චං දළ්හපරක්කමා 115
නිට්ඨං ගතෝ 611
නිරයෙ කොට්ඨි 478
නිරාසං 663
නිධිනං 266
නින්දූපසංසාසු 285
නිපඨං 591
නිපපඤ්චං 529
නිබ්බාණසෙවසනතිඤ 114
නිබ්බාණමෙසිහි 631
නිබ්බාණං අධිමුත්තානං 504
නිබ්බුතෙ 470
නියතෝ 386
නිරත්ථංව කලිඞ්ගරං 158
නිරයං 380
නිරාසයං 668
නිරුත්තිපදකොවිදෙ 165
නිරූපධිං 688
නිසම්මකාරිනෝ 119
නීයන්ති 433
නුදති 128
නෙක්ඛම්මං 457, 530
නෙතං සරණං 467
නෙතං අජ්ජතනාම්ව 506
නෝ චෙ පාරඟවෙසිනෝ 616
පක්ඛන්දිනා 517
පකුබ්බතෝ 186
පඟ්ගුබහත 517
පඞ්ක සත්තෝ කුඤ්ජරෝ 590
පජා තපති 577
පවෙසන්ති 164
පවෙවන්ති 359
පජ 529, 600
පඤ්ච ඡින්දෙ 631
පඤ්ච ජහෙ 631
පඤ්ච වුත්තහරි භාවයෙ 631
පඤ්ඤං 480, 406

පිටුඅංකය.

පඤ්ඤා නත්ථි 631
පඤ්ඤාය 599
පඤ්ඤාය පරිලාභෝ 594
පඤ්ඤා සීලසමාහිතං 506
පඤ්ඤාවතසස 332
පඤ්ඤා න පරිපූරති 152
පටිවාතමෙති 204
පරිවාතං 359
පටිදණ්ඩං 373
පරිසන්තාරවුත්තසස 632
පටිමාසෙ 635
පණ්ඩිතෝ වාපි 229
පණ්ඩිතමානී 229
පණ්ඩිතා න සම්සඳ්ධනති 285
පණ්ඩිතෝ න කිලිසෙය්‍ය 414
පණ්ඩුපලාසොවදානිසි 509
පතිරූපෙ නිවෙසයෙ 414
පතීතෝ 237
පථව්‍යා එකරජ්ජෙන 441
පදං 529, 114
පදං සන්තං 630
පදං තසස දුරන්නයං 298
පදුට්ඨෙන 12
පන්නභාරං 659
පන්තං 463
පබුද 646
පපඤ්චසමතික්කන්තෙන 470
පපුප්ඵකානි 165
පබ්බාජයං 649
පබ්බතානි 467
පබ්බතට්ඨෝව භූමට්ඨෝ 129
පභඞ්කරං 399, 380
පහාසෙති 645
පඤ්ඤානං 589
පමත්තචාරිනෝ 597
පමත්තෝ 574, 561
පමාදෙ 114, 425
පමාදෙ භයදස්සි වා 138
පමාදෙ භයදස්සි වා 139
පමාදෙ රක්ඛතෝ මලං 515

පිටුඅංකානි.

පරතක්කම 646
පරස්ස අත්ථෙන න
හාපයෙ 424
පරදුරක්ඛා ගච්ඡති 518, 574
පරදුක්ඛූපධානෙන 560
පරාජිතො 474
පරිදහෙස්සති 41, 8
පරිඵන්දනිදං චිත්තං 142
පරිපලව පඤ්ඤස්ස 152
පරියොදපෙය්‍ය 292
පරිනිබ්බුතා 292
පරිළාහො න විජ්ජති 293
පරිසුද්ධා හොජනා 296
පරික්ඛඤ්ච සුනීතං 380
පරිපක්කා 533
පරිබ්බජෝ 576, 603
පරිස්සයානි 591
පරිහපනෙ 600
පරිතස්සති 656
පරෙ හිත්වා තෙ 535
පරෙ 33, 527
පල්ලලෙ 409
පලෙති 182
පවත්තාරං 260
පවරං 691
පවිවෙකරසං 478
පවෙදයන්ති 404
පසත්තෙනා 630, 19
පස්සතො උදයව්‍යයං 338
පසංසන්ති 138
පසහති 37
පහරෙය්‍ය 650
පහීණමානස්ස 299
පාවෙති 374
පාතිමොක්ඛෙ 632
පාථෙය්‍යං 509, 510
පාපකාරී 65, 76
පාපස්මිං රමති මනො 344
පාපකා ධම්මා 516, 573, 518

පිටුඅංකානි

පාපං න පවඩ්ඪති 238, 76, 349
පාපානං අකරණං 594
පාපා විරතං 344
පාරං 647
පාරගාමිනො 291
පියතො 483
පියග්ගාහී 481
පියායන්ති 457
පියාපායො ති 482
පිහෙතත්තානුයොගිතං 481
පීතිපාමොජ්ජං 632
පුඤ්ඤපෙතකථා 323
පුඤ්ඤං පාපං ච 535
පුඤ්ඤපාප පහීණස්ස 34, 78
පූජාරහෙ පූජයතො 470
පුත්තාමත්ථි=පෙ=
ඉති බාලො 227
පුත්තිජ්ජනෙ 214
පුප්ඵං 164, 182, 202
පුප්ඵානිඒව පචිනන්තං 178
පුබ්බඩ්ඩගමා 11, 19
පුබ්බෙ නිවාසං 692
පුරක්ඛතා 600
පුරාණානි අනුභුත්තං 409
පුරෙක්ඛාරං 252
පෙවව 76, 78
පෙවව ඝසා න ලභතෙ සුඛං 370
පෙවව සමාභවන්ති 672
පෙතෙතය්‍යතා 593
පෙමතො 484
පොරාණමෙතං 506
පොසස්ස 359
ඵන්දනං 141
ඵලම්ච්ඡං වවනසම්මි වානරෝ 597
ඵුසන්තා 115
බද්ධා නබලං න භුඤ්ජති 585
බලිවද්දෙව ජීරති 406
බහුජාගරෝ 130
බහුභාණිනං 506

පිටුඅංකානි.

බහු හාසති කාවසා
ධම්මධරෝ න හොති 532
බහුං කුසලං කත්තබ්බං 203
බහු සංකපපනති 398
බාලා 127, 232, 244, 220, 229
බාලස්ස අනත්ථමෙව ජායති 250
බාලසංගතචාරිහි 480
බාහුසච්චං වා 535
බිම්බං 398
බුඩ්ඪස්ස 267, 692
බුද්ධගතා සති 564
බ්‍රබ්බුලකං 427
බ්‍රහ්මචාරී 386
බ්‍රහ්මඤ්ඤතා 594
බ්‍රහ්මුනාපි 506
බ්‍රාහ්මණෝ 562
බ්‍රාහ්ය 550
බ්‍යාසත්තමනාසං තරං 176
භජස්සු 632
භද්දං වෝ 597
භයං 364
භවස්සපාරගූ 607
භවාය විභවාය ච 546
භවෙ චාභවදසිනෝ 579
භස්මච්ඡන්නොව පාවකෝ 247
භාවනාය 564
භාසති වා කරොති වා 19
භික්ඛු 386
භියෝ තපති දුග්ගතිං ගතෝ 76
භියෝ ආකිරතෙ රජං 576
භූරි 546
භෙදනං 379
භොජනම්හි ච අමත්තඤ්ඤූ 37,38
භොවාදී 655
මකෙඛා 666
මකකටකොව ජාලං 604
මග්ගාමග්ගස්ස කොවිදං 660
මග්ගානට්ඨඞ්ගිකෝ 539
මච්චුකෝ 114

පිටුඅංකානි.

මච්චුධෙය්‍යං 291
මචෙචන 203
මජෙඣරං දදතෝ මලං 516
මණිකුණ්ඩලෙසු 603
මත්තඤ්ඤුතා 463
මත්තාසුඛං 559
මතතිසමභවං 655
මතෙනය්‍යතා 593
මද්දවානි 633
මනසා වෙ=පෙ=කරොති වා 12
මනසාව ථුතෝ සියා 489
මනසා සංවරෝ 619
මනතහාණී 622
මනෝ 11, 18
මනොසෙට්ඨා 11, 19
මනොමයා 11, 19
මනොරමං 214
මමායිතං 626
මමෙව කතමඤ්ඤතතු 252
මමෙව අතිවසා අයසු 252
මංසානි තසස වඩ්ඪනති 406
මරීචිධම්මං 165, 427
මලතරං 516
මලං වණ්ණසා කොසජ්ජං 514
මඝඝසෙ 586
මහානාගා 581
මහාපඤ්ඤෙසු 611
මහාපුරිසෙ 611
මහෙසිං 591
මහොසෙ වා 552
මාතඞ්ගරඤ්ඤෙව නාගෙ 591
මාතා 562
මාදුසකං යොගං 688
මානං 493
මා පමාදං 128
මාපපමඤ්ඤථ 350
මා පියෙහි 482
මාරබන්ධනං 610
මාරසෙනං පමොහනං 539

පිටඨකාති.

මා රුක්ඛං 547
මාරෝ මඤ්ඤං න වින්දති 209
මාලාගුණෙ බහූ 202
මාලුවා සාලමිවොත්ථතං 420
මා ලොභගුලං 631
මාවොව එරුසං කඤ්චි 373
මා වො නලං පුනපපුනං 598
මාසෙ මාසෙ 244
මිච්ඡාදිට්ඨි සමාදනා 580
මිච්ඡාපණිහිතො 160
මිතභාණිනමපි 506
මිත්තෙ භජස්සු කල්‍යාණෙ 632
මිද්ධී 586
මුඛසඤ්ඤතො 622
මුඤ්ච පුරෙ 607
මූනයො 603
මූනි 692
මූණ්ඩකෙන 534
මූසාවාදිස්ස 436, 518
මූහුත්තමපි=පෙ=පස්සරුපාසති 230
මූලං 598
මූලං ඛණති 518
මූලහරුපෙ 518
මෙත්තාවිහාරී 630
මෙඛාචී 127, 267, 511, 506, 660
මොකඛන්ති මාරබන්ධනා 150
මොඝජිණෙණ 533
මොඝසමං 522
යං ඔඝො නාභිකීරති 127
යං කච්චා 237, 577
යං කිඤ්චි 309
යං යං පදෙසං 567
යං හි කිච්චං 561
යත්ථ 309
යත්ථ අරහන්තො 307
යත්ථ කාමනිපාතිනො 145, 148
යත්ථ පසාදනං 520
යත්ථ බාලා 428
යදා ච 238

පිටඨකාති.

යදා නිසෙඛං ඔතසෝ
පියෙහි 650
යං තං කසිරා 160
යමපුරිසා 509
යමලොකඤ්ච 164
යමහි සච්චඤ්ච ධම්මෝ ච 533
යසොභිවඩ්ඪති 119
යස්ස අස්සුමුඛෙ 233
යස්ස ගතිං=පෙ=බ්‍රාහ්මණං 690
යඤ්ච චෙතං 520, 533
යස්ස ජිතං නාවජීයති 443
යස්ස තන්ති ධුවං ඨිති 398
යස්සාඤ්ඤවා 298
යා චාසං ඉතරා පජා 320
යාචිතො 501
යාමං 412
යාවං හි වනතො 548
යාව 238
යාවජීවම්පි පණ්ඩිතං 229
යාවතා 531
යාවදෙව 250
යාව පාපං න පච්චති 349
යාවභද්දං න පස්සති 349
යිට්ඨං 323
යුඤ්ජති 645
යුවා බලී 542
යෙ ච තත්ථ විජානන්ති 33
යෙ චිත්තං 150
යෙ තං න උපනයන්ති 23
යෙ පමත්තා යථා මතා 114
යෙ රතා 292
යො ඉමං-පෙ-බ්‍රාහ්මණං 672
යොගක්ඛෙමං 115
යොගස්මිං 481
යොගා 546
යො ච අප්පම්පි 532
යො ච තුලංව පග්ගය්හ 536
යො ච සීලවතං 207
යොජනං 220

	පිටුඅංකය.
යොතිවාක්‍යං තිතික්ඛති	581
යෝ දණ්ඩෙන	370
යොධ කාමෙ	674
යොධ පුඤ්ඤඤ්ච	669
යො ධම්මං තපපමජ්ජති	532
යොධා	535
යෝ න ලිපති	659
යෝ න හනති	663
යොනිජං	655
යෝ නින්දං	387
යෝ පාණමතිපාතෙති	518
යෝ බාලෝ	229
යොබ්බනෙ	409
යෝ මුනාති උභෝ ලොකෙ	536
යෝ යජෙථ සතං සමං	321
යෝ සහස්සං සහස්සෙන	319
රක්ඛෙය්‍ය තං සුරක්ඛිතං	412
රජෝ ච ජල්ලං	383
රට්ඨං	562
රති ච ඵොඨිකා	575
රතියා	484
රතිං	688
රතනිඛිතතා	569
රථං හනතං	494
රමණීයානි	309
රසං පිබං	478
රාගසමෝ	521
රාජා	581
රාජාව රට්ඨං	591
රුච්චරං	186
ලජ්ජනති	578
ලජ්ජිතායෙ	578
ලතා	599
ලොකාවදඛනෝ	425
ලොකෙ	535
ලොකෙ අදින්නං ආදියති	518
වජිරංව සමං ච යං මණිං	419
වජ්ජදස්සිනං	236
වජ්ජමතිනෝ	580
වණණභොකඛරතාය වා	533

	පිටුඅංකය.
වණණවන්තං	186
වධාපවාසිනෝ	325
වනතෝ	548
වනතෝත රමිතෝ	570
වනානි ච	467
වන්තකසාවස්ස	41
වන්තමලෝ	533
වන්තලොකාමිසෝ	634
වන්තාසෝ	303
වරත්තං	656
වසසිකා	633
වසසිකී	204
වාවාතුරකඛී	545
වාවාය සඤ්ඤතෝ	419, 421
වාති දෙවෙසු උත්තමෝ	207
වාතෝ රුක්ඛංව දුබ්බලං	37
වාණිජෝව	142
වාසෝ විවනෙ නාසි	516
විජානතං	428
විජිතාවිනං	691
විජෙස්සති	164
විඤ්ඤු	
විතක්කපමථිතස්ස	610
විතිණ්ණපරලොකස්ස	436
විපස්සති	432
විපාතෂං	250
විපුලං දුඛං	559
විපස්සනානං	671
විපසීදන්ති පණ්ඩිතා	287
විමලං	671
විමුත්තමානසෝ	607
විරාගෝ සෙට්ඨෝ ධම්මානං	539
විරියමාරභතෝ දළහං	334
විවෙකං වානුබ්‍රූහයෙ	264
විසංයුත්තා	666, 668
විසඛාරගතං චිත්තං	407
විසත්තිකා	443, 597
විසෝකස්ස	293
විස්සාසපරමා ඤාති	477
විස්සාසමාපාදි	538

	පිටුඅංකය.
විසඤ	535
විභඤ්ඤති	227
විතදරං	647
විතරාගා	309
විරං	688, 691
වුත්තා	373
වෙදනං	379
වෙය්‍යාගඝපඤ්චමං	562
වෙරසංසග්ගාසංසට්ඨා	560
වෙරා සෝ න පරිමුච්චති	560
වෙරී වා පන	60
ව්‍යන්තිකාහිති	610
ව්‍යාසත්තමනසං තරං	652
සඞ්ඝදූතෝ	655
සකකාරං නාභිනන්දෙය්‍ය	264
සගන්ධකං	186
සඝාසස්‍ස ගමනේන වා	439
සඩ්කසසරං	576
සඩ්කාරධානසම්ං	214
සඩ්කිලිට්ඨේන ජීවිතං	517
සඩ්කිලිට්ඨං	576
සඩ්ඛයෝ	546
සඩ්ඛාඝ	535
සඩ්ඛාරා	476, 529
සඩ්ඛාරානං	646
සඩ්ඛාරූපසමං	631
සඩ්ඝාතිගං	556, 656
සඩ්ඝගතා සති	564
සචිත්තපරිය්‍යොදපනං	46
සචිත්තං	590
සවවාදිනං	488
සවවානං වතුරෝ පදා	539
සම්වං	666
සවවං හණෙ	501
සඤ්ඤතසස	119
සඤ්ඤතුත්තමෝ	621
සඤ්ඤමෝ දමෝ	533
සතඤ්ව	404
සතඤ්ව ගණ්ඩා	204

	පිටුඅංකය.
සතිමතෝ	119
සතිමා	635
සතිමතං	457
සදත්ථපසුතෝ සියා	424
සදා ගොතමසාවකා	564
සදා රමති පණ්ඩිතෝ	275
සදා සතෝ	610
සදෙවකා	164
සදාධම්මා	624
සද්ධම්මං අවිජානතෝ	152
සද්ධම්මං අවිජානතං	221
සද්ධා පතිට්ඨිතා	594
සද්ධෝ	566
සනනකාසෙයා	634
සනනචිත්තසස	631
සනනරබාභිරං	577
සනනවාසෙවා	634
සනනසස	220
සනනිපරං	476
සනනිමඝගං	550
සනනුට්ඨි	632
සනනුට්ඨි පරමං ධනං	477
සනෙතා	386, 569
සනතං	630
සනතං තසස	302
සඳුම්ං සහඤ්ඤකම්ං	656
සඬ්ඛ්‍යසං	407
සඬ්ඛ්‍යෙජ්දෙ	303
සඬ්ඝාදෝ	648
සඬ්ඝනිවයෝ	296
සපපුරිසෝ	289
සබබගන්ථප්පහීණස්‍ස	293
සබබත්ථ	289
සබබදා	480
සබබදානං ධම්මදානං	693
සබබධි	293
සබබපාපස්‍ස	463
සබබලොකාධිපවෙච්න	439
සබබවිදූ	612

පිටුඅංකය.

සබ්බවොසිතවොසානං 692
සබ්බසෝ 593
සබ්බසෝ 626
සබ්බසංයොජනං 656
සබ්බා තෙ ඵාසුකා 407
සබ්බා දිසා සපපුරිසෝ පවානි 204
සබ්බාභිභූ 612
සබ්බේ තසන්ති 369
සබ්බේ ධම්මා 540
සබ්බෙසු ධම්මෙසු 612
සබ්බේ සංඛාරා 540
සබ්බෙසං ජීවිතං පියං 370
සබ්බං රතිං ධම්මරති ජිනාති 614
සබ්බරසං 614
සමග්ගානං තපො සුඛෝ 469
සමචරියා 649
සමණෝ 386
සමාධිලාභෙන 537
සමාධිං 520
සමාධිං නාධිගච්ඡති 625
සමාහිතෝ 621
සම්මිඤ්ජං 581
සම්මාදිට්ඨිමත්තෙනෝ 290
සම්මුස්සමාසා 611
සම්මුසිතං 398
සමෙති 534
සමෙත 530
සම්පන්නසීලා 209
සම්පජානොසි යමස්ස
සන්තිකං 610
සම්පරිවත්තසායී 586
සම්බෝධිඅඞ්ගෙසු 292
සම්මදක්ඛාතෝ 291
සම්මදඤ්ඤා විමුත්තස්ස 302
සම්මදඤ්ඤා විමුත්තානං 209
සම්මා 631
සම්මා චිත්තං සුභාවිතං 292
සම්මා පණිහිතං 163
සම්මාසම්බුද්ධ සාවකෝ 214, 464

පිටුඅංකය.

සඝං අභිඤ්ඤාය 612
සරිතානි 599
සරීරම්පි 404
සලාභං 625
සවනානි සබ්බධි සොතා 599
ස වෙ 41
ස වෙ අනාහිමසාරිරෝ 611
ස වෙ ධම්මධරෝ හොති 532
ස වෙ බාලෝ 229
ස වෙ සංගාමජුත්තමෝ 329
ස සීලවා 290
සහසා නයෙ 530
සඝස්සම්පි 312
සඤ්ඤෙන 321
සාතවච්චාරිනෝ 561
සාතතිකා 115
සාදුනෙසු 665
සාධුවිහාරිසීරං 591
සාධු සබ්බත්ථ 619
සාත්‍රවරං 562
සාමඤ්ඤතං 594
සාරත්තරත්තා 603
සාරදිකං 560
සාරදේ 400
සාරමහකථා 373
සාරෙ වාසාරදස්සිනෝ 57
සාරං වෙ 58
සාවකෝ 264
සාහු 480
සිඤ්ච භික්ඛු-පෙ-
ලහුමෙස්සති 631
සිපිලං 603, 576
සිනෙහිතානි 599
සික්ඛා 581
සීලගන්ධෝ 204
සීලදස්සනසම්පන්නං 488
සීලබ්බතමත්තෙන 537
සීලවන්තස්ස 331
සීලෙන 566

පිටඅඩකානි.

සීලෙසු 41
සීලං 594
සුකතං 577
සුක්කං 550
සුක්කං හාවෙථ 292
සුඛී පරත්ථ 439
සුඛෙන ඵුට්ඨා අථවා දුඛෙන 289
සුඛෝ පුඤ්ඤස්ස උච්චයෝ 437
සුඛං සෙතා 424
සුඛං 671
සුඛං යාව ජරා සීලං 594
සුචිකම්මස්ස 19
සුවිගණ්ඩං 214
සුවිගවෙයිනෝ 517
සුවිත්තා 404
සුසඤ්ඤතෝ අනිමිත්තෝ ච 296
සුසඤ්ඤාරං පවිට්ඨස්ස 631
සුතෙනසු 130
සුතං ගාමං 176, 552
සුදන්තෝ වත දමෙථ 415
සුදස්සං වජ්ජං 527
සුදුද්දසං 148
සුදබස්ස 359
සුද්ධාජීවෙ 632
සුද්ධාජීවෙන පස්සතා 517
සුද්ධාජීවිං 625
සුනිපුණා 148
සුපබුද්ධං පබුජ්ඣන්ති 564
සුබ්බතා 394
සුභානුපස්සිනෝ 610
සුභානුපස්සිං විහරන්තං 37
සුභාවිතං 62
සුමෙධසෝ 130
සුමනෝ 237
සුමරති නාගවනස්ස 585
සුරාමෙරයපානං ච 518

පිටඅඩකානි.

සූසමාරද්ධා 561
සූසමාහිතෝ 57, 634
සූසංවුතං 38
සෙඛෝ 164
සෙය්‍යසෝ නං තතෝ කරෙ 163
සෙය්‍යෝ 577
සෙය්‍යෝ හොති න පාපියෝ 267
සෙය්‍යං සඳිසමත්තනෝ 226
සෝ කරොහි 509
සෝත්ථියෙ 562
සෝතාපත්තිඵලං වරං 439
සෝතං අනුපතන්තං 604
සෝපලවති ඛුරා ඛුරං 597
සෝමනස්සානි 596
සංයොගා අත්ථං ගවේසන්ති 646
සංයොජනසඞ්ගසත්තා 600
සංයොජනං 139
සංවච්ඡරං යජෙථ 323
සංවරෙ 463
සංසත්ත සංකප්පමනෝ 542
සංසාරෝ 221, 300
හත්ථසඤ්ඤතෝ 621
හතාවකාසෝ 303
හනති 250
හරෙය්‍ය 356
හවෙ 320
හිත්වා කාමෙ 292
හිමවන්තාව 569
හිරිතිසෙධෝ 387
හිරිමතා ච 517
හිංසමනෝ 651
හීනවීරියෝ 334
හීනවීරියං 37
හිතං ධම්මං 425
හුතං 323
හෙමන්තගිම්හිසු 551
හංසාව 292
හංසාදිච්චපථෙ යන්ති 433

නිහිතා'සං ධම්මපදඅට්ඨකථාය සංවණ්ණිතපදානං

අනුක්කමණිකා.